

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 12 Απριλίου 2020 • Έτος 12^ο • Αρ. φύλλου 604

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΑΒΕΡΩΦ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Αρχές του '21 η επανεκκίνηση της οικονομίας

Με το καλημέρα του '21 θα έχουμε δυνατή επανεκκίνηση στην οικονομία, λέει στην «Κ» ο Αβέρωφ Νεοφύτου, εκτιμώντας πως μόλις επιτρέψουμε στην κανονικότητα, οι ρυθμοί ανάπτυξης της οικονομίας μας θα είναι πρωτόγνωροι. Εξηγεί πως η σημερινή κρίση είναι πολύ διαφορετική από αυτήν του 2013, καθώς τότε «αφαιρούσαμε λίπος, κάνοντας περικοπές, τώρα ρίχνουμε δισεκατομμύρια ευρώ στην οικονομία». **Σελ. 5**

ΣΑΒΒΑΣ ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

Η Ε.Φ. δεν μένει αμέτοχη στην κρίση

Τήρηση των μέτρων που είναι σε ισχύ με στρατιωτική πειθαρχία προκειμένου να εξελεσθούμε από την κρίση είναι το μήνυμά του υπουργού Άμυνας. Σε συνέντευξή του στην «Κ» ο Σάββας Αγγελίδης περιγράφει πώς έχει επηρεαστεί η Εθνική Φρουρά από τον κορωνοϊό. **Σελ. 6**

ΜΠΙΛ ΓΚΕΙΤΣ

Σελ. 16

Αποκλειστικό άρθρο στην «Κ»

✓ Μια παγκόσμια προσέγγιση για την καταπολέμηση του COVID-19

ΓΡΑΦΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΣ

Σελ. 3

Η Γαλλία και η ευρωμεσογειακή ομοσπονδία

ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ Κ. ΤΣΟΥΚΑΣ

Σελ. 10

Ο Χριστός της ιδεολογίας ή της υπέρβασης;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΑΒΡΑΑΜ

Σελ. 14

Το επόμενο παγκόσμιο σοκ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Σελ. 17

Μετατόπιση της συζήτησης στην ουσία

ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ

Σελ. 13

Οι μάχες της επόμενης μέρας

ΚΩΣΤΑΣ ΙΩΡΑΝΙΔΗΣ

Σελ. 13

Ανικνεύοντας το μέλλον

ΝΙΚΟΣ Κ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ

Σελ. 18

Οι επιστημονικές διαφωνίες σε ώρα κρίσης

ΚΟΡΩΝΟΪΟΣ

Πώς εξελίχθηκε η πανδημία στη χώρα

Πέρασε ένας μήνας από τον πρωτοεμφανίστηκε στην Κύπρο ο κορωνοϊός και έκτοτε η καθημερινότητα των πολιτών και στην Κύπρο άλλαξε άρδην. Πώς από τα πρώτα δύο επιβεβαιωμένα περιστατικά της νόσου COVID-19 φτάσαμε στα 595 και τους 10 νεκρούς. **Σελ. 3**

Οδικός χάρτης επιστροφής στην κανονικότητα

Έγιναν οι πρώτες σκέψεις για άρση κάποιων μέτρων, όμως μπαίνουν σοβαρές προϋποθέσεις για το πότε θα αρχίσουν να εφαρμόζονται

Μπορεί η Κομισιόν να ανέβαλε τη δημοσίευση του πλάνου για τον οδικό χάρτη χαλάρωσης των περιοριστικών μέτρων, λόγω της έντονης αντίδρασης συγκεκριμένων χωρών, που έχουν πληγεί σοβαρά από τον ιό, ωστόσο, κάποια κράτη μέλη της Ε.Ε. έχουν ήδη αρχίσει να κάνουν τον δικό τους σχεδιασμό για επιστροφή στην κανονικότητα.

Η κυριακή κυβέρνηση έχει κάνει δειά-δειά κάποιες συζητήσεις, ωστόσο, πιο λεπτομερώς θα αρχίσει να το συζητά τη βδομάδα που μπαίνει. Για την εφαρμογή χαλάρωσης των μέτρων πάντως υπάρχουν σαφείς προϋποθέσεις. Θα πρέπει να μειωθεί για αρκετές συνεχόμενες μέρες ο αριθμός των κρουσμάτων, ενώ την ίδια στιγμή θα

Εντός εβδομάδας θα αρχίσουν να συζητούνται τα μέτρα, δεδομένου ότι μειώνονται τα κρούσματα.

πρέπει να υπάρχει ένα επαρκώς στελεχωμένο σύστημα υγείας που θα αντέξει τους όποιους κραδαρισμούς. Ήδη από τις Βρυξέλλες προειδοποιούν πως αναμένεται δεύτερη φάση κρουσμάτων το φθινόπωρο και γι' αυτό τον λόγο η άρση μέτρων θα πρέπει να γίνει προσεκτικά και σταδιακά, ενώ το σύστημα υγείας κάθε χώρας πρέπει να φροντίσει

μέσα στο καλοκαίρι που λόγω της θερμοκρασίας θα υπάρξει χαμηλός αριθμός μολύνσεων, να ενδυναμώσει το σύστημα υγείας. Στα μέτρα μελετάται η υποχρεωτική χρήση γαντιών/μάσκας κατά τη μετακίνηση, το άνοιγμα επιχειρήσεων με μειωμένο αριθμό προσωπικού, ενώ δύσκολο θεωρείται το άνοιγμα των σχολείων. **Σελ. 4**

Βαρύς ο φόρος θανάτου στην παροικία της Μεγάλης Βρετανίας

Η κοινότητα των Κυπρίων στη Μεγάλη Βρετανία πληρώνει βαρύ φόρο θανάτου εξαιτίας του κορωνοϊού. Ο παροιικακός Τύπος στη Μεγάλη Βρετανία αναφέρει πως 95 Ελληνοκύπριοι, 55 Τουρκοκύπριοι και ένας Μαρωνίτης έχασαν τη ζωή τους μέχρι την προηγούμενη Παρασκευή. Εκτιμάται δε ότι περισσότεροι από 300 ακόμα Κύπριοι της Βρετανίας έχουν ασθενήσει, με αρκετούς εξ αυτών να νοσηλεύονται. Εν τω μεταξύ η Ευρώπη ψάχνει τρόπο για μια κανονικότητα μετά την πανδημία, με τον ιό να δοκιμάζει ανά το παγκόσμιο τις κυβερνήσεις. Η Μάργκαρετ Χάρις, του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, λέει στην «Κ» ότι μόνη ασπίδα είναι ένα ισχυρό σύστημα υγείας. **Σελ. 20, 21, 22**

Οι περιπέτειες των μασκών

Για αλλού κινούν, αλλού πάνε

Αρχηγοί κρατών τηλεφωνούν αυτοπροσώπως σε διευθυντές παραγωγής, παραγγελίες υφαντίσματος, και όλα αυτά για τις μάσκες, που έχουν γίνει το ιερό δισκοπότηρο της πανδημίας του κορωνοϊού. Ο επικεφαλής της υγειονομικής υπηρεσίας της Φλόριντα, Τζάρεντ Μόσκοβιτς είπε: «Στο κυνήγι της μάσκας, ανταγωνιζόμαστε τους πάντες». **Σελ. 23**

Ανησυχία τραπεζών από πιθανές απολύσεις δανειοληπτών το 2021

Φόβοι ότι δεν θα μπορούν να καταβάλλουν τη δόση τους

Ενώ η ανάκαμψη της οικονομίας μετά την παρέλευση της πανδημίας του κορωνοϊού θεωρείται δεδομένη, αρκετοί εκτιμούν ότι θα υπάρξουν κάποιες παρενέργειες στην αγορά εργασίας. Οι τράπεζες εκφράζουν φόβους ότι πιθανό να κλείσουν επιχειρήσεις, με αποτέλεσμα να είναι ορατό το ενδεχόμενο να υπάρξουν απολύσεις και μειώσεις μισθών.

Σε τέτοια περίπτωση, φοβούνται ότι με τον τερματισμό του προγράμματος αναστολής των δόσεων, κάποιοι οι οποίοι πήραν δάνεια πριν από την κρίση, δυνατό μην μπορούν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους. Πάντως, οι τράπεζες είναι έτοιμες να στηρίξουν την οικονομία, δίνοντας δάνεια μόνο σε βιώσιμους πελάτες. **Οικονομική, σελ. 5**

Δρόμος με στροφές η άρση των μέτρων

Πώς θα κινηθεί η Ελλάδα

Ο καθηγητής κ. Δημ. Τσιόδρας παρομοίασε την περασμένη εβδομάδα την άρση των περιοριστικών μέτρων, που σύμφωνα με το βασικό σενάριο της κυβέρνησης θα εκκινήσει στις 10 Μαΐου και θα ολοκληρωθεί ενδεχομένως ακόμη και τον Ιούλιο, με έναν δρόμο με στροφές. Οι χειρισμοί Μπιστοτάκη στην πανδημία βελτίωσαν σημαντικά την εικόνα της χώρας στο εξωτερικό. **Σελ. 19**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΨΗΦΙΔΙΩΤΟ

Πώς μια γάτα από πέτρα κοιτάζει κατάματα τον κορωνοϊό

Ο τεχνίτης του ψηφιδωτού Γιώργος Κεπόλας, όντας και αυτός σε περιορισμό παρατηρούσε μια γάτα της αυλής του, η οποία δεν καταλάβαινε ούτε από ιδό, ούτε από εγκλεισμό, αδιαφορώντας πλήρως για ό, τι συμβαίνει γύρω της. Από αυτή την αθώα, πείτε την και άγνοια της φύσης εμπνεύστηκε το ψηφιδωτό «Η γάτα που κοιτάζει στα μάτια τον κορωνοϊό». **Ζωή, σελ. 1**

ΣΙΝΕΜΑ

Οκτώ σκηνοθέτες του σινεμά φωτίζουν το πανί τους στην «Κ»

Οι κινηματογραφικές παραγωγές πάγωσαν, οι άνθρωποι του σινεμά δεν ακούν την κλακέτα. Οκτώ Κύπριοι σκηνοθέτες του κινηματογράφου απαντούν στην «Κ» πώς επηρεάζει η πανδημία του κορωνοϊού την κινηματογραφική κοινότητα της Κύπρου; Μέσα από τις απαντήσεις τους καταλαβαίνει κανείς ότι επηρεάζει δημιουργικά, αλλά είναι και αιτία για στήριξη του κυπριακού σινεμά. **Ζωή, σελ. 4**

ΙΔΕΕΣ

Η κρίση του κορωνοϊού χτυπάει και τα ΜΜΕ

«Η στήριξη των ποιοτικών ΜΜΕ σε αυτή την περίοδο είναι στήριξη της ενημέρωσης και της Δημοκρατίας». Είναι σαφές ότι ο κορωνοϊός δεν θα άφηνε αλώβητα τα μέσα ενημέρωσης στην Ελλάδα, αλλά και στην Κύπρο. Πολλοί υποστηρίζουν ότι αυτό που ξεκίνησε η οικονομική κρίση, θα αποτελειώσει η κρίση της Υγείας. Έχουν τα ΜΜΕ αντισώματα για να αντισταθούν στη λαίλαπα; **Ζωή, σελ. 5**

λύση
ONE

Μία λύση
δανεισμού,
για όλα!

www.hellenicbank.com/one

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Έχεις τη δύναμη.

Πρέπει να συναφθεί ασφάλιση της κύριας κατοικίας και ασφάλεια ζωής. Προεπιδοπίση: Εάν δεν τηρείτε το σχέδιο αποπληρώσεως του δανείου σας, μπορεί να χάσετε το σπίτι σας. Προεπιδοπίση: Υπάρχουν χρέουσες αν εξοφλήσετε νωρίτερα το δάνειό σας. Προεπιδοπίση: Το ποσό της δόσης και το συνολικό κόστος της χορήγησης μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί ανάλογα με τη διακύμανση του βασικού επιτοκίου.

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Γράφει ο **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ**

Γυμνή η βασίλισσα

Ο ευσεβής πόθος ότι η Ε.Ε. τούτη τη φορά θα έδειχνε την αλληλεγγύη και τη συμπόνια, μέσα στο χάος και το θανατικό, μου θύμισε το απόφθεγμα της 76χρονης σήμερα αμερικανίδας συγγραφέα Ρίτα Μέι Μπράουν, ότι: «Παράνοια είναι να κάνεις το ίδιο πράγμα, ξανά και ξανά, αλλά να περιμένεις διαφορετικά αποτελέσματα». Θυμίζω ότι την προηγούμενη Κυριακή σε τούτην εδώ τη στήλη σημείωνα: «Η μαμά Ευρώπη καλό θα ήταν να σταματήσει να μιλά μόνο γερμανικά και να διαθέσει ένα από τους μαστούς της για τα μικρά ορφανά της τούτη την ώρα της κρίσης. Διότι, με τον ένα τρόπο ή τον άλλο θα τα καταφέρουμε, αλλά η επόμενη μέρα δεν θα είναι η ίδια. Ούτε για μας ούτε την Ευρώπη ούτε τον πλανήτη. Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο η Ευρώπη ακούμπισε πάνω σε ιδεολόγους ηγέτες και στάθηκε στα πόδια της. Τώρα έμεινε στα χέρια των διαχειριστών ηγέτων που υπηρέτουν το χρηματοπιστωτικό σύστημα, περιφρονώντας το όποιο σύστημα αξιών. Αύριο τι;». Το αύριο δεν ήταν καθόλου μακρινό, καθώς Τετάρτη και Πέμπτη το Eurogroup παιδεύτηκε για να καταλήξει σε νέο ταμείο ανάκαμψης από την πανδημία (υπό την αιγίδα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου). Το στοιχείο ήταν και πάλι μεταξύ Βορρά και Νότου. Ο Νότος που δέχθηκε φοβερά θανατηφόρα πλήγματα (βλ. Ιταλία, Ισπανία κυρίως) μέσω 9 κρατών μελών επεδίωκε αρχικά την έκδοση ευρωομολόγου. Δηλαδή να αμοιβαιοποιηθούν τα χρέη ή αν προτιμάτε να επιμεριστούν και στους 28. Ο Βορράς, Γερμανία, Ολλανδία και Φιλανδία θέλουν κάθε χώρα να αναλάβει το μερίδιό που θα της προκύψει από ένα ευρω-δανεισμό. Και εδώ είναι το κομβικό σημείο. Εκείνο που θα έδειχνε κατά πόσον η Ε.Ε., που με τη χρηματοοικονομική κρίση της περασμένης δεκαετίας, με γκαουλάτερ τον πολύ Σόμπλε, επέβαλε αυστηρά μνημόνια στις χώρες του Νότου, τώρα εν μέσω θανατικού και επικείμενης πείνας θα άλλαζε ψυχισμό και το ψυχρό χρηματοπιστωτικό κολαστήριο γερμανικής επνόησης και φλαμανδικής σύμπραξης θα μετασχηματιζόταν σε ένα μοντέλο ανθρωποκεντρικής σύμπτωσης. Τίποτα

τέτοιο. Αντίθετα, σε μια διαδικασία που θύμισε κακόγουστη παράσταση, συγκρούστηκαν σφοδρά Ολλανδία και Ιταλία, με τη Γερμανία να εμφανίζεται σαν μεσολαβητής προς την Ολλανδία, ενώ η Γαλλία, σε τακτική ισπανικής υποχώρησης, παρενέβη για να πείσει τάχατες την Ιταλία να μην επιμείνει στο ευρωμόλογο. Πού κατέληξαν; Μα πού αλλού, κι αυτή τη φορά επανέλαβαν την ίδια πράξη όπως τότε με τα μνημόνια. Σε ένα πακέτο 540 δισ. ευρώ για τη στήριξη εργαζομένων, επιχειρήσεων και κρατών-μελών της Ευρωζώνης. «Δανεικά, κύριοι Νότιοι, δανεικά μέχρι να φτύσετε το γάλα που βυζάζατε από τη μάννα σας» έμοιαζε να ούρλιαζε το φάντασμα του Σόμπλε. Καμιά αμοιβαιότητα, καμία αλληλεγγύη. Κι ας λέει στη «Le Monde» ο συμπαθέστατος αντιπρόεδρος της Κομισιόν Επτιρόπις αρμόδιος για την Προώθηση του Ευρωπαϊκού Τρόπου Ζωής Μαργαρίτης Σχοινάς, ότι οι Κασσάνδρες και οι λαϊκιστές θα διαψευστούν όπως πάντα και τώρα. Το μεγαλύτερο πλήγμα φίλτατε κ. Σχοινά το δέχεται τώρα ο ευρωπαϊκός τρόπος ζωής. Τον διέψευσε ψυχρά, βγαίνοντας το βράδυ της Πέμπτης από το Eurogroup ο Ολλανδός υπουργός Οικονομικών Βότκε Χούκστρα, δηλώνοντας ότι απέτρεψε οποιαδήποτε αναφορά σε κοινή έκδοση χρέους και πέτυχε να υπάρχουν όροι μακροοικονομικής προσαρμογής σε δεύτερη φάση (μετά την πανδημία) για τις χώρες που θα προσφύγουν στον ESM. Μια τέτοια Ε.Ε. δεν μπορεί να πάει μακριά, καθώς τα 540 δισ. που διαθέτει, μπορεί προσωρινά να σπριζουν εργαζόμενους, επιχειρήσεις και κράτη μέλη της Ευρωζώνης, ταυτόχρονα όμως τους καθιστούν αιχμάλωτους ενός συστήματος επαναλαμβανόμενων κρίσεων. Ενός συστήματος που θέλει τον άνθρωπο αναλώσιμο και μόνο. Ένα κινούμενο χωρίς προοπτική. Ένα κοινό χρέος όμως, μια κοινή δέσμευση για τη σωτηρία ανθρώπινων ζωών, ίσως να άλλαζε το DNA της ευρωπαϊκής ομοσπονδίας, από μια αγέλη λύκων σε μια ομάδα δελφινιών που συνεννοούνται, καθώς διαπλέουν το ευρωπαϊκό πέλγος συγγενών πολιτισμών και ενιαίας νοστορίας. Τώρα η βασίλισσα μοιάζει γυμνή.

paraschos@kathimerini.com.cy

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο **ΟΝΑΣ ΑΓΓΟΡΑΣ**

Νίκaros: ένα φαινόμενο που γυρεύει εξήγηση

Με τίποτα δεν μπορούσε να φανταστεί ο Νίκaros ότι στη δεύτερη θητεία του θα ερχόταν. Όχι μόνο ο κόσμος αλλά και ο τόπος. Ότι θα αναγκάζονταν να βγάζει διαγγέλματα με τη γνωστή καθυστέρηση, να καλεί όλους τους πολίτες να παραμείνουν στα χαρακώματα, στα καταφύγια τους, στα σπίτια τους δηλαδή, για να αντιμετωπίσουν έναν σάρατο εχθρό και αυτοί αντί να αντιδρούν, να θυμώνουν, να γκρινιάζουν και να τον βρίζουν, να κρέμονται από τα χείλη του.

Κάποιοι, θα μου πείτε, μετά την κρίση του 2013, δεν πίστευαν καν ότι θα είχε δεύτερη θητεία. Κι αυτός όχι μόνο τα κατάφερε να επανέκλειγεί, αλλά γίνεται ήρωας μιας άλλης κρίσης, χειρότερης από αυτή της πρώτης του θητείας. Και βγαίνει αγέρωχος, σίγουρος και αποφασιστικός, σαν έτοιμος από καιρό και βγάζει λόγους και δίνει οδηγίες προς ναυτιλομένους...

Όπως μου έλεγε άτομο που συνήθιζε να ανεβοκατεβαίνει στον λόφο στην προ του κορωνοϊού εποχή, «ο Νίκaros είναι τελικά ο ιδανικός ηγέτης της κρίσης. Δεν έχω δει άλλον να αντέχει απανωτές κρίσεις και αντί να πέφτει στα μάτια του κόσμου να ανεβαίνει. Είμαι πεπεισμένος πως όποια μειονεκτήματα και να έχει, οι κρίσεις τελικά τον ενισχύουν. Μία κρίση αρκεί για να... ισορροπήσει και να ξανανέβει». Και συνέχισε: «Έχετε δει άλλον πολιτικό ηγέτη να βγαίνει με καθυστέρηση κάθε φορά να κάνει διαγγέλματα και αντί να πέσουν πάνω του να τον φάνε να προκαλεί ανέκδοτα και σάλο στα σόσιαλ μίντια; Και δεν μιλά για τα ανέκδοτα που έβγαζαν και για τον Χριστόφι, που μια κακία την είχαν, αλλά για ανέκδοτα με αυξημένες δόσεις ανοχής και αποδοχής... Αντί να τον κριτικάρουν αλύπητα οι νεαροί στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης τον κάνουν... μέπε και τα sites που τους πολιτικούς του αντιπάλους τους χτυπάνε κάτω σαν χταπόδι αυτόν τον κάνουν viral. Έχει μετατραπεί σε ένα φαινόμενο που γυρεύει εξήγηση. Πώς εξηγείται ότι και το επόμενο διαγγέλμά του, που και αυτό γίνεται με καθυστέρηση, το περιμένουν όλοι με αγωνία και προσπλώνονται σε όσα λέει χωρίς διαμαρτυρίες;»

Και συνέχισε: «Και δεν είναι μόνο αυτά. Το «Νίκaros» εσείς πως το ερμηνεύετε; Το γεγονός ότι ο λαός τον αποκαλεί με το μικρό του όνομα και μάλιστα με παραλλαγή που μπορεί να θεωρηθεί χαϊδευτικό, δεν σας θυμίζει ηγέτες που κέρδισαν το στοίχημα της λαϊκής αποδοχής; Όπως π.χ. ο Ανδρέας κατά του Μπασοτάκη; Για να μην πάω και πιο μακριά, στις ΗΠΑ με τους Μπιλ Κλίντον και Μάγκι... Καταρχήν το να σε

- Δεν είναι κρίση, είναι ευκαιρία!

αποκαλεί ο λαός με το «χαϊδευτικό» σου, ακόμα και ένα πεντάχρονο κοριτσάκι να σου απευθύνεται με το «Νίκaros», σημαίνει πως έχεις γίνει καλός. Ότι έχεις «κλειδώσεις» τις νεαρές ηλικίες και πρωταγωνιστείς στις συνομιλίες και τα... ανέκδοτά τους. Δεν είναι καθόλου λίγο αυτό. Αποτελεί τεράστιο επικοινωνιακό πλεονέκτημα που κάποιοι θα πλήρμωναν για να το αποκτήσουν».

Στην ερώτησή μου αν όλα αυτά συμβαίνουν λόγω της έκτακτης κατάστασης και της σοβαρότητας των στιγμών, μου απάντησε: «Σκεφτήκατε αν έκανε τέτοια ο Χριστόφιρας τι θα γινόταν; Η κατάσταση με το Μαρί δεν ήταν έκτακτη; Δεν ήταν μια από τις τεράστιες κρίσεις που ζήσαμε; Πώς αντέδρασε ο λαός στη μία και πώς στην άλλη περίπτωση; Τι είπαν για τον έναν και τι για τον άλλο; Τον ένα τον έριξε η κρίση, τον άλλο τον ανέβασε. Όχι μία αλλά δύο φορές. Πριν από δύο μήνες όλοι μιλούσαν για τα ταξίδια του στις Σεύχελλες και χίλια άλλα αρνητικά και τώρα βλέπουν στο πρόσωπό του έναν ηγέτη που κρατάει τα νήια στην κρίση. Δεν ξέρω αν άλλοι στη θέση του θα τα κατάφερναν καλύτερα, και απ' όσα ακούω να λένε κάποιοι την ώρα της κρίσης, πολύ αμφιβάλλω. Αυτός κάνει πολιτική και κινήσεις που συγκρίνονται στα ίσα (και καλύτερα) με την πολιτική του Τραμπ και του Τζόνσον. Μεγαλο-ηγέτες που η κρίση τούς καταβάρθρωσε.»

Στην αντιδράσή μου: «Ε, καλά όχι και να συγκρίνουμε ανόμοια, με Τραμπ και Τζόνσον» η απάντησή του ήταν έντονη: «Μα δεν είμαι εγώ που

τον συγκρίνω αλλά ο κόσμος. Δεν ακούτε και εσείς τις συγκρίσεις; Αυτός τόλμησε από την αρχή και έκλεισε ακόμα και τα οδοφράγματα και επέμεινε στο κλείσιμο παρά τις σφοδρές αντιδράσεις. Τοποθετήθηκε στο θέμα των εκκλησιών και της Θείας Λειτουργίας. Για το Πάσχα... Σε μια κρίση εκείνο που χρειάζεται ο λαός είναι αποφάσεις. Ακόμα κι αν δεν είναι οι πιο ορθές, θα πρέπει να γνωρίζεις ότι ο ηγέτης έχει πλάνο και οδικό χάρτη. Και αυτός δείχνει να πείθει ότι τα διαθέτει. Ίσως επειδή διαθέτει και άλλα δύο πλεονεκτήματα που τα είχε και ο Κληρίδης αλλά όχι ο Τάσος και ο Χριστόφιρας. Τουλάχιστον όχι σε συνδυασμό: είναι χιουμορίστας και ανθρώπινος. Είδατε πώς απάντησε στη μικρούλα που δεν άντεχε την «καραμπίνα» και τον κάλεσε να διώξει τον κορωνοϊό. Ακούσατε και τις ατάκες που έριξε στα διαγγέλματά του. Αν αύριο είχαμε εκλογές παίζει να εκλεγόταν χωρίς ανθυποψήφιο. Είναι αυτό κάτι «απλό», «φυσικό και αναμενόμενο»; Υπάρχει άλλος πολιτικός ηγέτης με τέτοια αποδοχή στη νεολαία και στις γυναίκες; Που να σου λέει ότι δεν μπορείς να φέρεις αυτή τη στιγμή τον κανακάρι σου από την Αγγλία και αντί να βρεις στους δρόμους να διαδηλώσεις να σε ψαρώνει με το στραβό του βλέμμα και να περιμένεις στωικά τη νέα του ανακοίνωση; Έστω κι αν θα βγει να την κάνει κι αυτή με καθυστέρηση;»

Αυτά και άλλα πολλά μου είπε ο συνομιλητής μου ο οποίος δεν είναι καθόλου τυχαίος. Αποφάσισα να σας μεταφέρω όσα κατέγραψα ως τροφή για σκέψη. Σε μια εποχή που προσφέρεται για αναστοχασμούς.

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

80 χρόνια πριν στην «Κ»
12.IV.1940

«ΘΑ ΒΟΗΘΗΣΩΜΕΝ»: Εις την Βουλήν των Κοινοτήτων παρετηρήθη το απόγευμα ζωηρά κίνησις, εν αναμονή των δηλώσεων του κ. Τσώρτσιλ. Αι πρώται επερωτήσεις, αι οποίαι είχαν υποβληθή, δεν ηρώστησαν σχεδόν, λόγω των συνομιλιών αι οποίαι εγίνοντο και αίτινες κατεδείκνυν, όπως συμβαίνει εις εξαιρετικάς περιπτώσεις, ότι η

Βουλή ήτο ανυπόμονος να γίνη αμέσως συζήτησις επί του θέματος της ημέρας. [...] «Η νάτσιστική κυβερνήσις», συνέχισεν ο κ. Τσώρτσιλ, «ηθέλησε να ισχυρισθῇ ότι η εισβολή της εις Νορβηγίαν και Δανίαν ήτο συνέπεια της ενεργείας μας εν τη αποφράξει του νορβηγικού διαδρόμου. Αναμφιβόλως όμως δύναται να αποδειχθῇ ότι όχι μόνον αι προετοιμασίαι των γένοντο προ μηνός και πλέον, αλλά και ότι αι κινήσεις των στρατευμάτων και πλοίων των ήρχισαν προτού τοποθετηθούν. [...] Νέα παραβίασις διεπράχθη από μέρους της νάτσιστικής Γερμανίας εναντίον μικρῆς και φιλικῆς χώρας και η νορβηγική Κυβέρνησις και ο λαός της χώρας αὐτῆς ἔλαβον σημερον τα ὅπλα διά να προσασπίουν την ζώην των και τους οίκους των. Θα τους βοηθήσωμεν δι' ὅλων των μέσων τα οποία διαθέτομεν».

ΚΑΜΟΥΦΛΑΖ: Ενας ραπτικός οίκος του Λονδίνου ενεπνεύσθη από τον πόλεμον και εδημιούργησε το «καμουφλαρισμένο» φόρεμα. Δεν πρόκειται, όπως εδηλώθη, παρά περί του αριμονικού συνδυασμού διαφόρων χρωμάτων, εις τον συνδυασμόν δε αυτόν ἔδωκεν το ὄνομα «καμουφλάζ».

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΜΠΡΟΣΤΑ / Γράφει ο **ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ**Με άριστα
το 10

1 Στο πρόβατο. Ναι, βρήκαμε το μαύρο πρόβατο που θα φταιζουμε για τα όλα τα κακά της μοίρας μας όσον αφορά τον ιό. Αυτός είναι ο ΟΚΥνη, οι έμμιστοί του που δεν κάνουν καλά τη δουλειά τους. Όταν λέγαμε πως ΓεΣΥ δεν μπορεί να φτιαχτεί χωρίς προηγούμενως να λειτουργήσουν σωστά τα νοσοκομεία, ήμασταν οι πολλέμοι του θεάρεστου έργου. Σε λίγο θα μας πουν πως ο ΟΚΥνη, δηλαδή τα δημόσια νοσηλευτήρια που πάντα ήταν χάος, παρέλαβε νοσοκομεία - διαμάντια και τα κατάντησε εκκολαπτήρια του ιού.

2 Στον χρόνο. Και βέβαια όταν ποτέ τα τελευταία τριάντα χρόνια δεν υπήρχε μάνταντζμεντ στα νοσοκομεία και όλα λειτουργούσαν στο περίπου, στο περίπου μπήκε και ο ιός και δεν βγαίνει από εκεί μέσα.

3 Στο μύρο. Ελπίζω πάντως ο φίλτατος υφυπουργός Καινοτομίας, που αναλαμβάνει σε λίγες βδομάδες, να πράξει στην κυβέρνηση όσον αφορά την ψηφιοποίηση των υπηρεσιών, όσα δεν έγιναν σε δέκα χρόνια, να μην τον την έχουν και αυτού στημένη. Γιατί πιο μούρμυρους ανθρώπους από τους αργόσχολους geeks δεν μπορείς να βρεις πουθενά. Όταν κάνει κάποιος κάτι στην

«Audaces fortuna iuvat». Βιργίλιος

τεχνολογία, πάντα είναι λάθος και πάντα αυτοί θα το έκαναν καλύτερα. Κυριάκο, έχε τον νου σου. Είναι κάτι σαν τους αργόσχολους ακαδημαϊκούς - οικονομολόγους, αλλά στο χειρότερο.

4 Στις κότεις. Η ανακοίνωση έγινε μια Παρασκευή εν μέσω λοιμού και καταποντισμού, της συντέλειαις του κόσμου, θανάτων, και παραμονές του αγίου Πάσχα. Ποιος είναι ο επικοινωνιολόγος του Ανωτάτου Δικαστηρίου;

5 Στον άνθρωπό μας. Μισό εκατομμύριο κρούσματα μέχρι στιγμής. Οι αυ-

τοκρατορίες πάντα βυθίζονται εκ των έσω, και η ιστορία πάντα επαναλαμβάνεται.

6 Στους σιωνιστές. Οι Αμερικάνοι «φύτειψαν» τον ιό στους Κινέζους για να τους καταστρέψουν. Οι Κινέζοι τον μετάλλαξαν και τον έστειλαν πίσω στην Αμερική μέσω Ευρώπης. Κάπου σε ένα μυστικό υπόγειο, καλά προφυλαγμένο, υπάρχει το φάρμακο και ενεργοποιείται, αφού ο καθηγητής Λάγκτον λύσει τον γρίφο με τους κώδικες της Σιών. Τυχαία που ο Τομ Χανκς πέρασε τον ιό από τους πρώτους; Τυχαίο και αυτό;

7 Στη φυλή. Ο Θεός έστειλε τον ιό, κατά τας γραφάς, είναι η δεύτερη παρουσία και πλησιάζει η λύτρωση. Ο ιός υπάρχει στις εκκλησίες αλλά δεν μεταδίδεται στους χριστιανούς που πιστεύουν. Ελέησον ημάς, Δέσποτα.

8 Στο διάβασμα. Το διάβασμα μέσω αυτοque ποτέ δεν ήταν το καλύτερό μας, Πρόεδρε. Αυτό όμως το ψήγμα συγκίνησης στο τελευταίο σας performance με την αναφορά στο πασχαλινό τραπέζι και τους παππούδες και τις γιαγιάδες, μας θύμισε τον Τάσο. Ευτυχώς δεν ήταν από πίσω τα παράθυρα του Μακαρίου. Κούλης vs Healthy: 1-1

9 Στον Ουίνστον. Μπορείς Μπόρις να νικήσεις τον ιό; Και αυτό θέλημα Θεού πάντως θα ήταν. Έφυγαν από την Ευρώπη με αρνηκό τον απόγονο του Τσώρτσιλ και βυθίστηκε η Ένωση στο χάος και στον θάνατο. Κι αυτό τυχαίο;

10 Στη μαγκιά. Να βγαίνεις στις διενθείς αγορές και να δανείζεσαι εν μέσω παγκόσμιας πανδημίας, να υπερκαλύπτεις το μολόγο δύο φορές με επιτόκιο κάτω από το 2%. Είσαι ή μάγκα ή τζογαδόρος. Ή ο πολύ - σκληρός-για να - πεθάνει Πετρίδης. Respect (σκεφτόμαστε με αυτά τις αναπόφευκτες συγκρίσεις με Σταυράκη και Σιαρλή). Ζέ-νιο, ξέρουμε εσύ θα ήσουν ακόμη καλύτερος.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Οι σταθμοί της πανδημίας στην Κύπρο

Από την πρώτη ημέρα άφιξης του κορωνοϊού μέχρι την κορύφωση και τα περιοριστικά μέτρα

Του **ΓΙΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ**

Εχουμε διανύσει πάνω από έναν μήνα από όταν πρωτοεμφανίστηκε στην Κύπρο ο κορωνοϊός. Από τις 9 Μαρτίου 2020, ημέρα κατά την οποία καταγράφηκαν τα πρώτα δύο επιβεβαιωμένα περιστατικά της νόσου COVID-19 στην Κύπρο, μέχρι σήμερα, η καθημερινότητα μας έχει αλλάξει, καθώς οι πολίτες οφείλουμε να συμμορφωθούμε με το πιο βασικό μέτρο για τον περιορισμό της πανδημίας, τον περιορισμό των μετακινήσεών μας. Για τον σκοπό αυτό έχει εκδοθεί σειρά διαταγμάτων, έχουν καθοριστεί οι τρόποι και το όριο των μετακινήσεων των πολιτών και των εργαζομένων, ενώ στις 8 Απριλίου, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, Νίκος Αναστασιάδης, με το τρίτο του διάγγελμα προς τον κυπριακό λαό, ανακοίνωσε την επέκταση των περιοριστικών μέτρων μέχρι τις 30 του ίδιου μήνα. Την ίδια ώρα, τα μέλη της συμβουλευτικής ομάδας του υπουργού Υγείας προειδοποιούν ότι η αρχή της σταδιακής άρσης των μέτρων περιορισμού υπολογίζεται, αν όλα βαίνουν καλώς, στις αρχές Μαΐου.

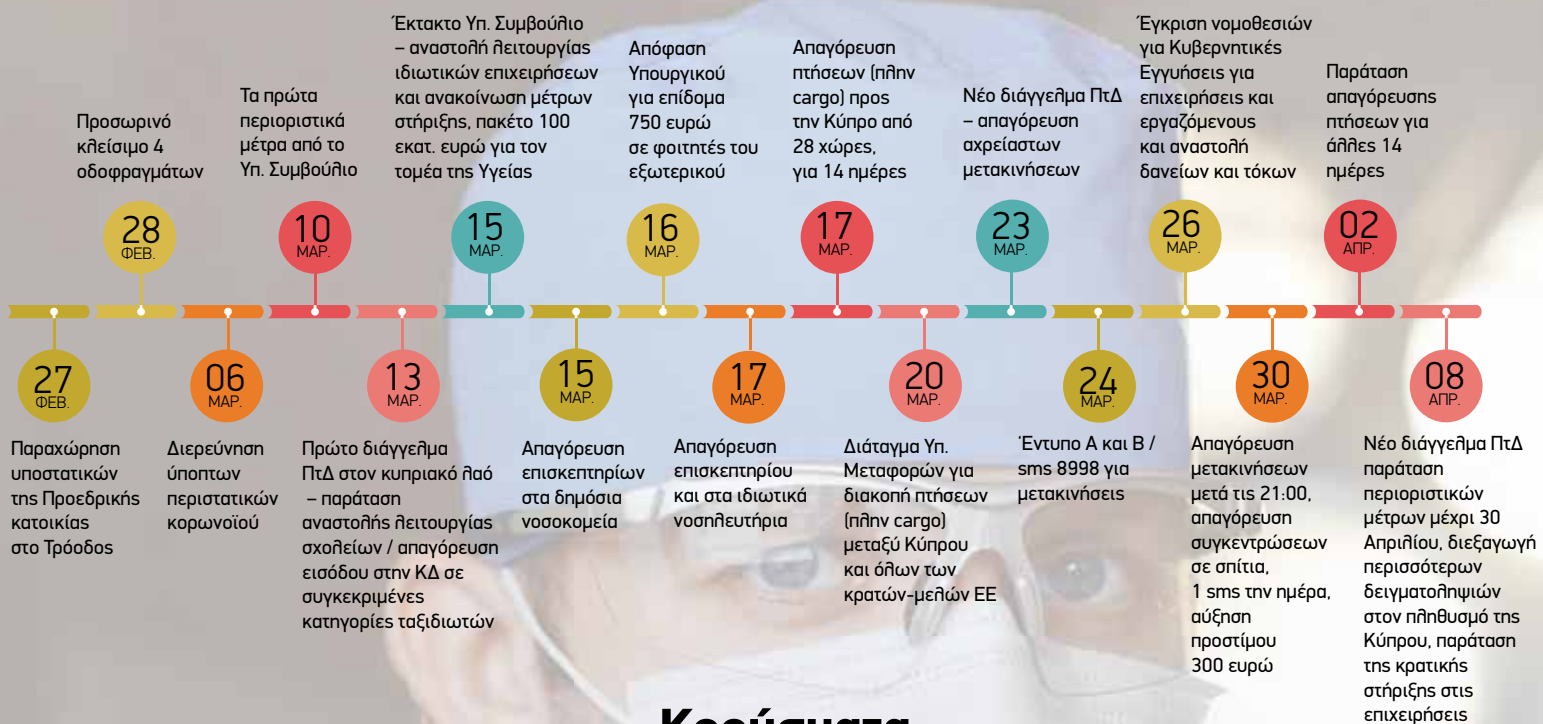
Τη Δευτέρα 9 Μαρτίου το Υπουργείο Υγείας ανακοίνωσε την άφιξη του ιού στην Κύπρο, καθώς καταγράφηκαν τα πρώτα δύο επιβεβαιωμένα κρούσματα κορωνοϊού. Ο υπουργός Υγείας, Κωνσταντίνος Ιωάννου, πρόβη σε έκτακτες δηλώσεις στο Υπουργείο στις 18:00 της ίδιας ημέρας, πλαισιωμένος από τη διευθύντρια των Ιατρικών Υπηρεσιών και άτομα της Μονάδας Επιδημιολογικής Επιτήρησης. Την επόμενη ημέρα δεν είχε καταγραφεί κάποιο κρούσμα, ωστόσο στις 11 Μαρτίου ανακοινώθηκαν άλλα τέσσερα. Έκτοτε, ο αριθμός, παρά το ότι, στα αρχικά στάδια, παρουσίαζε σκαμpaneβάσματα, προοδευτικά αυξανόταν. Μία βδομάδα μετά, τη Δευτέρα 16 Μαρτίου, είχε σημειωθεί ο μεγαλύτερος μέχρι τότε αριθμός κρουσμάτων, ο οποίος ανερχόταν στα 13, ενώ από τις 21 του ίδιου μήνα, η Κύπρος κατέγραφε τον πρώτο νεκρό, συνεπεία της νόσου COVID-19. Περί τα τέλη Μαρτίου, παρά το γεγονός οι επιστήμονες της συμβουλευτικής ομάδας του υπουργού Υγείας προειδοποιούσαν συνεχώς για τις κρίσιμες ημέρες, οι οποίες βρίσκονταν μπροστά μας, υπήρξαν και ενδείξεις ότι η Κύπρος έφτανε στην κο-

ρύφωση της καμπύλης του αριθμού των κρουσμάτων. Την 1η Απριλίου ανακοινώθηκε ο μεγαλύτερος αριθμός επιβεβαιωμένων περιστατικών, που έφτανε τα 58. Οι αριθμοί που ανακοινώνονται από τις 2 Απριλίου και μετά, επιτρέπουν στο να πνέει αέρας αισιοδοξίας, έστω και συγκρατημένης. Το μεγάλο στοίχημα που πρέπει να κερδηθεί, διαμνύουν οι επιστήμονες και το Υπουργείο Υγείας, είναι η περίοδος του Πάσχα, μέρες κατά τις οποίες αναμένεται ότι θα ενταθούν και οι έλεγχοι από τα σώματα ασφαλείας, με σκοπό τον περιορισμό των μετακινήσεων των πολιτών.

Περιορισμοί

Με την έξαρση της πανδημίας και στην Ευρώπη, η Κύπρος άρχισε από νωρίς να καταρτίζει τα πλάνα της για την αντιμετώπιση της κατάστασης, η οποία αργά ή γρήγορα θα μας άγγιζε. Ήδη, από τις 27 Φεβρουαρίου 2020, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε θέσει στην διάθεση των αρχών υποστατικά της προεδρικής κατοικίας στο Γρόδος για να χρησιμοποιηθούν ως χώροι καραντίνας. Στις 13 Μαρτίου ο Νίκος Αναστασιάδης απευθύνθηκε για πρώτη φορά στον κυπριακό λαό μέσω διαγγέλματος, ανακοινώνοντας το προσωρινό κλείσιμο των σχολείων και την απαγόρευση εισόδου στην Κύπρο σε ορισμένες κατηγορίες ταξιδιωτών. Στις 15 Μαρτίου, μετά τη συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου, ανακοινώθηκε το προσωρινό κλείσιμο κάποιων επιχειρήσεων και η διάθεση 100 εκατ. ευρώ για την στήριξη εργαζομένων και επιχειρήσεων. Δύο μέρες μετά, απαγορεύθηκαν οι πτήσεις προς την Κύπρο από 28 χώρες, πλην των πτήσεων cargo, ενώ στις 20 Μαρτίου από και προς την Κύπρο δεν μπορούσαν να πραγματοποιηθούν πτήσεις για όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. Από τις 23 Μαρτίου, μετά και το δεύτερο διάγγελμα του προέδρου Αναστασιάδη, απαγορεύονται οι αχρείαστες μετακινήσεις, αλλά δόθηκαν στους πολίτες τα έντυπα και η υπηρεσία SMS στο 8998 για τις μετακινήσεις των εργαζομένων και τις κατ' εξαίρεση μετακινήσεις. Τα μέτρα έγιναν ακόμα πιο αυστηρά με την πλήρη απαγόρευση των μετακινήσεων μετά τις 21:00 κάθε βράδυ, και την αύξηση του ύψους του προστίμου από τα 150 ευρώ στα 300.

Το χρονικό του lockdown

Κρούσματα

■ ΚΡΟΥΣΜΑΤΑ ■ ΘΑΝΑΤΟΙ ■ ΔΙΑΣΩΛΗΘΗΝΟΜΕΝΟΙ

Οι «σταθμοί» της πανδημίας στην Κύπρο

Οι αριθμοί που ανακοινώνονται από τις 2 Απριλίου και μετά επιτρέπουν στο να πνέει αέρας αισιοδοξίας, έστω και συγκρατημένης.

Με την έξαρση της πανδημίας και στην Ευρώπη, η Κύπρος άρχισε από νωρίς να καταρτίζει τα πλάνα για αντιμετώπιση της κατάστασης.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Η Γαλλία και η ευρωμεσογειακή ομοσπονδία

«**Η** περίοδος των εθνικών πολιτικών πραγματικοτήτων έχει παρέλθει. Είμαστε πλέον στην εποχή των αυτοκρατοριών, των διακρατικών, δηλαδή, πολιτικών οντοτήτων, διαμορφωμένων από συγγενικά έθνη». Η φράση αυτή ανήκει στον Alexandre Kojève (1902-1968), τον καθηγητή φιλοσοφίας που έγινε γραφειοκράτης επειδή «ήθελε να μάθει πώς γραφόταν η ιστορία», όπως χαρακτηριστικά είχε πει στον Raymond Aron. Υπήρξε ένας από τους μεγαλύτερους διανοητές του 20ου αιώνα και, σύμφωνα με τον Jacopo Barigazzi, ένας από τους αρχιτέκτονες της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης (Russian Stalinist who invented Europe, Politico, 22/03/17). Έβαλε τα θεμέλια τόσο της μεταπολεμικής πολιτικής τάξης στην Ευρώπη όσο και της μεταπολεμικής παγκόσμιας οικονομικής τάξης με την τεράστια συμβολή του στη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) του 1947 για το παγκόσμιο ελεύθερο εμπόριο.

Τον Αύγουστο του 1945, ο Kojève συνένταξε ένα μνημόνιο προς τον Charles de Gaulle, όπως αναφέρει ο Robert House (Kojève's Latin Empire, «Policy Review», 2004), με τίτλο: «Σχέδιο δόγματος της Γαλλικής πολιτικής», το οποίο παρέμεινε άγνωστο για αρκετές δεκαετίες, πριν τελικά εκδοθεί ακέραιο από τη Γαλλική Εθνική Βιβλιοθήκη, στον τιμητικό της τόμο για τον μεγάλο αυτό φιλόσοφο (Hommage à

Alexandre Kojève, BNF, 2007). Ο Kojève διαπιστώνει ότι στη νέα εποχή, όπως αυτή διαγραφόταν μετά το 1945, οι ομοσπονδίες («αυτοκρατορίες», όπως τις αποκαλεί χαρακτηριστικά ο Kojève) θα αντικαταστήσουν αναγκαστικά τα έθνη-κράτη, όπως ακριβώς το σύστημα των εθνών-κρατών είχε αντικαταστήσει το φεουδαλικό σύστημα λίγους αιώνες νωρίτερα. Στη νέα παγκόσμια πολιτική και οικονομική σκακιέρα, ομοσπονδιακά κράτη όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Σοβιετική Ένωση θα έχουν το προβάδισμα έναντι των ευρωπαϊκών εθνών-κρατών, τα οποία λόγω του μεγέθους τους δεν θα είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις συνθήκες ενός παγκόσμιου πολιτικού, στρατιωτικού και οικονομικού ανταγωνισμού. Η Ευρώπη θα διαμελισθεί και μοιραία τα έθνη της θα γίνουν υποτελή στις δυο αυτές υπερδυνάμεις.

Στο μνημόνιο του, ο Kojève προβλέπει ότι τόσο οι Άγγλοι όσο και οι Γερμανοί θα ενσωματωθούν τελικά σε μια προτεσταντικής θηικής και νοοτροπίας αγγλοσαξονική ομοσπονδία με κάποια γερμανικά στοιχεία, ενώ οι Ρώσοι θα απορροφήσουν τα σλαβικά έθνη της Ανατολικής Ευρώπης σε ένα σλαβο-σοβιετικό κράτος. Το ερώτημα για τον Kojève ήταν προφανές: τι έπρεπε να κάνει η Γαλλία για να μπορεί να ασκεί κυρίαρχη πολιτική στον παγκόσμιο στίβο της μετα-

πολεμικής εποχής, όπου πρωταγωνιστούσαν και συναγωνίζονταν ομοσπονδιακά μεγαθήρια; Ο Kojève απαντά πως οι Γάλλοι πρέπει να εγκαταλείψουν την ιδεολογική τους προσήλωση στο έθνος-κράτος, παιδί της Γαλλικής Επανάστασης, του οποίου η πολιτισμική αποστολή και πολιτική δυναμική έχουν πλέον εκλείψει, και να συνενωθούν με τα υπόλοιπα ευρωμεσογειακά έθνη ιδρύοντας μια λατινική ομοσπονδία. Η γλωσσική, πνευματική και θρησκευτική συγγένεια της Γαλλίας, της Ισπανίας και της Ιταλίας θα αποτελέσει το πολιτικό τομέοντο του οποίου θα συνενώσει τα λατινικά κράτη σε μια πολιτική ομοσπονδία από την οποία θα εξαρτηθεί τελικά εάν τα τρία αυτά έθνη θα υποβαθμισθούν σε παρίες της παγκόσμιας τάξης ή εάν η κοινή τους πορεία θα τα επαναφέρει στην πολιτική και οικονομική πρωτοκαθεδρία. Η πολιτική πρόταση δημιουργίας μιας ευρωμεσογειακής ομοσπονδίας είναι σήμερα περισσότερο επίκαιρη παρά ποτέ. Το δίλημμα του Kojève, ένωση με άλλα κράτη ή υποβιβασμός στην παγκόσμια πολιτική σκηνή, οδήγησε στη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της οποίας την ιστορία δεν μπορεί να πραγματευθεί σε αυτό το άρθρο. Θα ήθελα όμως να κάνω κάποιες παρατηρήσεις. Η υπογραφή της συνθήκης των Ηλυσίων τον Ιανουάριο του 1963 από τους Charles De Gaulle και Konrad Adenauer

εγκαινίασε τη «γαλλογερμανική φιλία», η οποία θα αποτελέσει την κινητήρια δύναμη της ενωμένης Ευρώπης. Το Ηνωμένο Βασίλειο θα ενταχθεί στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες το 1973, ενώ η Ισπανία θα πρέπει να περιμένει το 1986 για να γίνει μέλος μαζί με την Πορτογαλία. Τέλος, το 2004 θα ενταχθούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι Ανατολικές χώρες και η Κύπρος. Ο χάρτης των ομόσπονδων κρατικών σχηματισμών που συνέταξε ο Kojève το 1945 μοιάζει να μην επαληθεύτηκε από την ιστορική πραγματικότητα. Εκτιμώ ότι οι προβλέψεις του Kojève θα επαληθευτούν όλο και περισσότερο όσο το αίτημα για πραγματική συγχώνευση των εθνικοκρατικών οντοτήτων σε ένα ενιαίο κυρίαρχο ευρωπαϊκό πολιτικό σώμα θα γίνεται πιο επιτακτικό.

Σε περιόδους κρίσης, οι ιστορικές εξελίξεις επιταχύνονται και προχωρούν ανεξάρτητα από τη θέληση των ατόμων και των λαών. Η κρίση των δημοσίων χρεών του 2010 και η τωρινή υγειονομική κρίση, η οποία αναμένεται να κορυφωθεί σε μια εξύλητη οικονομική κρίση, έχουν οδηγήσει σε μια πραγματικότητα εντελώς διαφορετική από αυτή της ομαλής συνεχούς πορείας προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Το Ηνωμένο Βασίλειο έχει εγκαταλείψει την ΕΕ και ήδη προσαθεί να προσκολληθεί στις Ηνωμένες Πολιτείες. Τα Ανατολικά κράτη μπορεί να έχουν απελευθερωθεί από τη σο-

βιετική κυριαρχία, αφού η τελευταία δεν υφίσταται πλέον, αλλά το εθνικιστικό στάδιο στο οποίο έχουν τώρα προσκολληθεί βρίσκεται μακριά από το όραμα μιας ευρωπαϊκής ομοσπονδίας. Η Γερμανία, παρότι αποστασιοποιείται από τις ΗΠΑ, λόγω των αμερικανικών πολιτικών εξελίξεων αλλά και της τεράστιας οικονομικής ισχύος που έχει αποκτήσει από την επανένωση και μετά, ακολουθεί τη δική της ιδιαίτερη πορεία, συσπίζοντας γύρω της τα συγγενή σε αυτήν έθνη της Βόρειας Ευρώπης. Η νέα πραγματικότητα επαναφέρει με αγωνιώδη τρόπο το όραμα του Kojève για μια ευρωμεσογειακή ομοσπονδία, με ηγετική δύναμη, στρατιωτική, πολιτική και οικονομική, τη Γαλλία.

Η θέληση για δημιουργία κοινού χρέους με μια από κοινού διαχείριση των πόρων και των παραγωγικών δυνάμεων των χωρών αυτών δίνει σάρκα και οστά σε μια νέα ομοσπονδιακή κυριαρχία. Υπό την προστασία της θα θεθούν και θα συγχωνευτούν λαοί με κοινές νοοτροπίες, πολιτισμό, ιστορία και καταπορία θα βρεθούν σύντομα ο ευρωπαϊκός Νότος και οι ευρωμεσογειακοί λαοί, θα αποτελέσει ίσως τον ιστορικό μοχλό μετατροπής της λεκάνης της Μεσογείου σε μια νέα πολιτική, στρατιωτική και οικονομική δύναμη ενιαίας κυριαρχίας, με κοινούς στόχους και οράματα. Τα οικονομικά οφέλη από το ενιαίο

ευρωμεσογειακό μέτωπο θα είναι σημαντικά και άμεσα. Για παράδειγμα, η εκμετάλλευση σε μεγάλη κλίμακα του ορυκτού πλούτου της Μεσογείου και, κυρίως, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, του ήλιου, του αέρα και της θάλασσας, θα επιφέρει ενεργειακή αυτονομία και αειφόρο ανάπτυξη. Παρομοίως, μια σχεδιασμένη κοινή εμπορική πολιτική με τον αραβικό κόσμο, με τον οποίο οι ευρωμεσογειακοί λαοί έχουν όχι μόνο ιστορικές σχέσεις, αλλά και κοινή πνευματική και πολιτισμική κληρονομιά, θα ανοίξει στα ευρωμεσογειακά προϊόντα και τις υπηρεσίες μια ανερχόμενη αγορά εκατοντάδων εκατομμυρίων καταναλωτών. Με αυτό τον τρόπο, ο μεσογειακός Νότος θα ενδυναμωθεί αλλάζοντας τις ισορροπίες και εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θα μπορεί να διαπραγματεύεται από θέση ισχύος με τον Βορρά. Η πρόταση αυτή δεν υπαινίσσεται τη διάλυση της Ένωσης. Τουναντίον, η ευρωμεσογειακή ομοσπονδία μπορεί να αποτελέσει τον πυρήνα στον οποίο θα μπορούσαν να συγχωνευθούν σταδιακά όλες οι ομάδες των ευρωπαϊκών κρατών, ακόμη και η Γερμανία, εάν κάποια στιγμή λάβει την απόφαση να εγκαταλείψει την ιδιαίτερη πορεία της.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος ερευνητικών κέντρων των Πανεπιστημίων Λωδραίνης και Στρασβούργου.

Σταδιακά και υπό προϋποθέσεις η άρση μέτρων

Μετά το Πάσχα θα συζητηθεί ο οδικός χάρτης, με δεδομένο τη μείωση κρουσμάτων και ένα καλά στελεχωμένο σύστημα υγείας

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Την Τετάρτη που πέρασε, η Κομισιόν θα προχωρούσε στη δημοσιοποίηση της στρατηγικής εξόδου (exit strategy) από την κρίση παραθέτοντας έναν οδικό χάρτη που θα μπορούν να ακολουθήσουν τα κράτη μέλη για την σταδιακή άρση των περιοριστικών μέτρων δεδομένου ότι θα αρχίσουν να μειώνονται οι ασθενείς τα κρούσματα. Η είδηση όμως αυτή ήταν αρκετή για να προκαλέσει μία σειρά αντιδράσεων σε ανώτατο πολιτικό επίπεδο αναβάλλοντας την δημοσιοποίηση του πλάνου, καθώς κράτη μέλη όπως η Ισπανία και η Ιταλία, οι οποίες μετρούν τεράστιες απώλειες από την πανδημία και θεωρούν πως μία τέτοια συζήτηση μόνο ατυχής μπορεί να θεωρηθεί τώρα. Σύμφωνα με έγκυρες πηγές της «Κ», η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα δημοσιοποιήσει το επόμενο δεκαπενθήμερο τον οδικό χάρτη που προτείνει να ακολουθήσουν τα κράτη μέλη για σταδιακή άρση των περιοριστικών μέτρων κι επιστροφή στην καθημερινότητα, ενώ ήδη χώρες όπως η Τσεχία, η Δανία και η Αυστρία άρχισαν να δημοσιοποιούν το πλάνο χαλάρωσης κάποια περιοριστικά μέτρα μπροστά στη μείωση των κρουσμάτων τους. Το κατά πόσο κάτι τέτοιο είναι σοφό, δεδομένου ότι εμπειρογνώμονες προειδοποιούν ότι ο εφσυχασμός μπορεί να οδηγήσει σε φονική επανειφάνιση του ιού, είναι ένα ζήτημα που συζητείται και διαφέρει ανά χώρα. Στην Κύπρο η κυβέρνηση θεωρεί πως το πλάνο της Κομισιόν δεν μπορεί να βοηθήσει, καθώς σε κάθε χώρα αποτελεί και διαφορετική περίπτωση. Η Λευκωσία άρχισε βεβαίως σε ανεπίσημο επίπεδο να συζητάει πότε και πώς θα αρθούν κάποια περιοριστικά μέτρα. Πιο συγκεκριμένη συζήτηση θα ξεκινήσει εντός της βδομάδας σε επίπεδο Υπουργικού, ωστόσο, οι οποίες συγκεκριμένες κατευθύνσεις θα διαφανούν μετά το Πάσχα, καθώς στόχος είναι να αποφευχθούν μαζικές και συγκεντρώσεις την κρίσιμη περίοδο του Πάσχα.

Το χρονοδιάγραμμα

«Είναι ψευδαισθήση να θεωρούμε πως το όλο κεφάλαιο θα κλείσει τον Μάιο ή τον Ιούνιο» σημειώνουν αρμόδιες πηγές στις Βρυξέλλες, καθώς όπως εκτιμάται αναμένεται δεύτερη φάση του ιού εντός του Φθινοπώρου. Αρμόδιες πηγές σημειώνουν πως δεν θα πρέπει να αναμένεται επιστροφή στην πλήρη κανονικότητα πριν τον Μάιο του 2021, καθώς εκείνο το διάστημα αναμένεται να εγκριθεί –εάν όλα πάνε βάσει του αναμενόμενου προγράμματος– και το εμβόλιο για την θεραπεία του κορωνοϊού. Έρευνα, πάντως, που δημοσιεύθηκε στο ιατρικό περιοδικό «The Lancet» και που βασίστηκε στην εξάπλωση του ιού στην Κίνα, εκτιμά πως δεν θα πρέπει να αρθούν εντελώς τα μέτρα μέχρι να βρεθεί και συνεπώς να εγκριθεί το εμβόλιο θεραπείας κατά του κορωνοϊού. Οι εκτιμήσεις βεβαίως σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι πως θα υπάρξει ύφεση το καλοκαίρι, με τις υψηλές θερμοκρασίες να βοηθούν ώστε να διατηρηθεί ένα χαμηλό επίπεδο μολύνσεων ανάμεσα στον πληθυσμό. Οι ίδιες πηγές εξηγούν στην «Κ» πως ενδεχομένως να υπάρξει νέο κύμα μεταξύ Σεπτεμβρίου και Οκτωβρίου. Ωστόσο, το μεσοδιάστημα αυτό είναι κρίσιμο για κάθε κράτος μέλος, καθώς θα πρέπει να μπουν σε μία διαδικασία

Μείζον θέμα για την κυβέρνηση εξακολουθεί να αποτελεί ο επαναπατρισμός των φοιτητών, ενώ στον σχεδιασμό άρσης μέτρων θεωρείται δύσκολο το άνοιγμα των σχολείων.

Δεύτερη φάση κρουσμάτων εκτιμάται πως θα είναι ο Σεπτέμβριος-Οκτώβριος, με τις Βρυξέλλες να συμβουλεύουν τα κράτη μέλη να ενδυναμώσουν το σύστημα υγείας εντός του καλοκαιριού.

ενδυνάμωσης του συστήματος υγείας, αγοράζοντας τον κατάλληλο εξοπλισμό, αναπνευστήρες, αλλά και εκπαιδευοντας νέο προσωπικό ούτως ώστε να αντιμετωπίσουν αρκετά καλύτερα τη δεύτερη φάση του ιού.

Η Νότια Κορέα

Μοντέλο ιδανικό στις Βρυξέλλες για τη διαχείριση της κρίσης, θεωρείται πως είναι η Νότια Κορέα. Ενδεικτικό είναι ότι ενώ στις αρχές Μαρτίου είχε φτάσει στην κορύφωση της καμπύλης νέων κρουσμάτων με πέραν των 800 επιβεβαιωμένων κρουσμάτων σε μία μέρα και τους φόβους να ενισχύονται ότι η κατάσταση θα βγει εκτός ελέγχου, σε λιγότερο από μία εβδομάδα τα νέα κρούσματα είχαν πέσει στο μισό και μετά από άλλες τέσσερις μέρες είχαν μειωθεί ξανά στο μισό. Στις 24 Μαρτίου είχε μόνο 76 νέα περιστατικά και εννέα θανάτους, ενώ στην Κίνα, εκτιμά πως δεν θα πρέπει να αρθούν εντελώς τα μέτρα μέχρι να βρεθεί και συνεπώς να εγκριθεί το εμβόλιο θεραπείας κατά του κορωνοϊού. Οι εκτιμήσεις βεβαίως σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι πως θα υπάρξει ύφεση το καλοκαίρι, με τις υψηλές θερμοκρασίες να βοηθούν ώστε να διατηρηθεί ένα χαμηλό επίπεδο μολύνσεων ανάμεσα στον πληθυσμό. Οι ίδιες πηγές εξηγούν στην «Κ» πως ενδεχομένως να υπάρξει νέο κύμα μεταξύ Σεπτεμβρίου και Οκτωβρίου. Ωστόσο, το μεσοδιάστημα αυτό είναι κρίσιμο για κάθε κράτος μέλος, καθώς θα πρέπει να μπουν σε μία διαδικασία

Οι άλλες περιπτώσεις

Ήδη η Γερμανία έχει προχωρήσει σε σχεδιασμό μέτρων που θα οδηγούν σταδιακά σε επιστροφή στην κανονικότητα. Στα μέτρα περιλαμβάνονται η υποχρεωτική χρήση μάσκας στους δημόσιους χώρους, οι περιορισμοί των συναθροίσεων και η ταχεία ικνυλάτωση των αλυσιδών μετάδοσης του κορωνοϊού. Έχει σχεδιαστεί τερματισμός του «lockdown» με ημερομηνία τις

Λυδία λίθος ο επαναπατρισμός

Μείζον πολιτικό θέμα για την κυβέρνηση τείνει να μετατραπεί βεβαίως ο επαναπατρισμός των φοιτητών. Το ζήτημα μπαίνει σε κάθε σύσκεψη, με τον υπουργό Εξωτερικών να πιέζει εδώ και καιρό να μπει ένας σαφής σχεδιασμός επαναπατρισμού. Στην τελευταία διηγουμένη, αλλά και στο Υπουργικό Συμβούλιο που ακολούθησε υπήρξε διαφωνία υπουργού Εξωτερικών και προέδρου για το θέμα επιστροφής των φοιτητών, ενώ οι επιστήμονες, εξέφρασαν ανησυχία στο ενδεχόμενο μαζικής επιστροφής και του κινδύνου εισαγωγής κρουσμάτων. Ως συμβιβαστική λύση τέθηκε η πρόταση που είχε αποκαλύψει η «Κ» την προηγούμενη Κυριακή για προτεραιότητα επαναπατρισμού των πρωτοετών φοιτητών που μένουν σε εστίες με σοβαρούς δειγματοληπτικούς ελέγχους στο αεροδρόμιο με την άφιξη τους και τη διαμονή τους στη συνέχεια σε χώρους καραντίνας. Το πότε θα επιστρέψουν όλοι οι φοιτητές που εμπίπτουν στις ειδικές κατηγορίες είναι βεβαίως ανοικτό, καθώς βρίσκονται σε διάφορους χώρους και πόλεις. Γι' αυτό ακριβώς τον λόγο το Υπουργείο Εξωτερικών ζήτησε τη βοήθεια της εταιρείας Erges της βδομάδας που πέρασε για καλύτερο συντονισμό των πτήσεων, ενώ ήδη στην πλατφόρμα που έχει δημιουργηθεί, το Υπουργείο Εξωτερικών καλεί τους φοιτητές να υποβάλουν τις ημερομηνίες που θέλουν να επιστρέψουν πίσω στην Κύπρο.

19 Απριλίου. Η Αυστρία, επίσης, κινείται στο ίδιο πλαίσιο, καθώς η επαναλειτουργία μικρών επιχειρήσεων αναμένεται να γίνει διαδοχικά τους επόμενους μήνες. Την 1η Μαΐου αναμένεται να αρχίσουν τα μεγαλύτερα καταστήματα και τα εμπορικά κέντρα, ενώ στα μέσα Μαΐου εστιατόρια και ξενοδοχεία. Οι δημόσιες συγκεντρώσεις θα συνεχιστούν να τελούν υπό απαγόρευση μέχρι και τον Ιούλιο, ενώ η χρήση μάσκας γίνεται υποχρεωτική σε υπεραγορές και μέσα μαζικής μεταφοράς. Στην Ελλάδα, σύμφωνα με έγκυρες πηγές, μελετάται από τις 27 Απριλίου μέχρι και τις 4 Μαΐου προετοιμασία των καταστημάτων εστίασης και ψυχαγωγίας, ενώ στις 11 Μαΐου αναμένεται η επαναφορά των μέσων μαζικής μεταφοράς. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα θα λειτουργήσουν από Ιούνιο μέχρι τέλη Ιουλίου με συμπυκνωμένα ωράρια και λειτουργία Σαββάτου, ενώ αθλητικές οργανώσεις ακυρώνονται μέχρι τον Αύγουστο.

Οι προϋποθέσεις της Κύπρου

Το μεγάλο ερώτημα είναι το τι θα κάνει η Κύπρος και αν μπορεί να πάρει το ρίσκο συζήτησης άρσης μέτρων. Ήδη ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας έχει προειδοποιήσει

πως ένας πρόωρος εφσυχασμός μπορεί να οδηγήσει σε μία «φονική» επανειφάνιση του ιού. «Μία τέτοια συζήτηση δημοσίως είναι πολύ επικίνδυνη σήμερα» σημειώνουν κυβερνητικές πηγές υπογραμμίζοντας, ωστόσο, πως συζητούνται δειλά-δειλά τα μέτρα μεταξύ μελών του Υπουργικού Συμβουλίου και παρακολουθούν τις κινήσεις των υπόλοιπων χωρών. Πιο λεπτομερής συζήτηση θα αρχίσει εντός της εβδομάδας που μπαίνει, ωστόσο, στόχος είναι να μην δοθεί η αίσθηση ότι ο κίνδυνος έχει περάσει, ιδιαίτερα σε μία περίοδο που πλησιάζουν οι γιορτές του Πάσχα. Κυβερνητικοί κύκλοι σημειώνουν πάντως πως θα πρέπει να υπάρξουν συγκεκριμένες προϋποθέσεις για να ξεκινήσει μια τέτοια συζήτηση. Μετά και την παράταση των περιοριστικών μέτρων, μέχρι και τα τέλη Απριλίου, οι σκέψεις για χαλάρωση των οποίων μέτρων μεταφέρονται για μετά τις 2 Μαΐου. Μέχρι τότε θα πρέπει να διαφανεί πως υπάρχει μείωση των κρουσμάτων για 14 συνεχόμενες μέρες, να υπάρχει δυνατότητα μαζικής εξέτασης, όπως δηλαδή στην περίπτωση της Νότιας Κορέας. Καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας στη δημοσιογραφική

Ως πρώτο μέτρο χαλάρωσης, δεδομένου ότι θα μετωθούν τα κρούσματα, θεωρείται πως θα είναι η άρση του περιορισμού μετακίνησης, με την προϋπόθεση ότι θα χρησιμοποιούνται μάσκα ή/και γάντια.

διάσκεψη της περασμένης Τετάρτης είχε κάνει λόγο για δειγματοληπτικούς ελέγχους ανά επαρχία με βάση τις υποδείξεις της επιστημονικής ομάδας, ενώ εξήγγειλε ότι τις επόμενες μέρες θα γίνει διεξαγωγή 20.000 επιπλέον δειγματοληπτικών εξετάσεων σε πρόσωπα που συνεχίζουν να εργάζονται στον ιδιωτικό ευρύτερο τομέα, αλλά και στην εθνική φρουρά. Στόχος, όπως σημειώνεται, είναι να εντοπιστούν οι ασυμπτωματικές περιπτώσεις, οι οποίες, όπως λέχθηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο, αποτελούν τον δούρειο ίππο και φτάνουν το 13%. «Αφού υπάρχει η δυνατότητα με την είσοδο ιδιωτικών εργαστηρίων που κάνουν το τεστ, είπαμε να το αξιοποιήσουμε» αναφέρουν κυβερνητικές πηγές. Για την οποία συζήτηση χαλάρωσης μέτρων, θεωρείται δεδομένο από πλευράς κυβέρνησης ότι θα βρίσκονται σε σωστή λειτουργία τα νοσηλευτήρια, ενώ επαρκή στελέχωση προσωπικού θα πρέπει να έχουν και οι μονάδες εντατικής θεραπείας, όπως επίσης τουλάχιστον 200 αναπνευστήρες. Αξίζει να σημειωθεί πως αυτή τη στιγμή στόχος της κυβέρνησης είναι να έρθει όλος ο εξοπλισμός από την Κίνα (χειρουργικές μάσκες, μάσκες και στολές υψηλής προστασίας, ειδικά προστατευτικά γυαλιά και στυλεοί για τις δειγματοληψίες), ενώ οι 50 αναπνευστήρες τους οποίους υποσχέθηκε πως θα στείλει το Ισραήλ έχουν ήδη ακυρωθεί, καθώς φαίνεται πως χρειάστηκε να τους κρατήσει η χώρα.

Η αντίστροφη μέτρηση

Σύμφωνα με τις Βρυξέλλες η άρση των μέτρων θα πρέπει να

γίνει αντίστροφα από την σειρά που ελήφθησαν. Για παράδειγμα το πρώτο μέτρο που αναμένεται να χαλαρώσει είναι η αποστολή sms για μία κατ' εξαίρεση μετακίνηση και τελευταίο το άνοιγμα αεροδρομίων, η λειτουργία επιχειρήσεων με σωματική επαφή και οι μεγάλες συναθροίσεις. Σε μία τέτοια εξέλιξη όπως αναφέρουν κυβερνητικές πηγές ενδεχομένως να εφαρμοστεί η υποχρεωτική χρήση «σωστής» μάσκας ή/και γαντιών. Ως δεύτερο μέτρο αναμένεται το άνοιγμα επιχειρήσεων με μισό αριθμό προσωπικού ή διαδοχικής απασχόλησης, όπως λειτουργία καταστημάτων και βιομηχανιών (δεδομένου ότι δεν έχουν πολλές επαφές) και εργαταξιών υπό προϋποθέσεις. Σταδιακά λέγεται πως θα αρχίσουν να ανοίγουν εστιατόρια, με την απασχόληση του μισού αριθμού προσωπικού και της αποδοχής μισού αριθμού πελατών.

Παράταση για τα σχολεία

Πάντως, σε αντίθεση με τα όσα λέγονται για τη λειτουργία των σχολείων σε καθεστώς βάρδιας μέλη της κυβέρνησης εκφράζουν έντονη ανησυχία για το ενδεχόμενο να ανοίξουν τα σχολεία. Όπως λέγεται, πρόβλημα είναι ο μεγάλος αριθμός, οι μαζώσεις που δεν θα μπορούν να ελεγχθούν όπως επίσης και οι κατ' επέκταση μετακινήσεις των γονιών που αυξάνουν τον κίνδυνο εξάπλωσης κρουσμάτων. Αυτό βεβαίως αναμένεται να προκαλέσει επιπλέον προβλήματα στην κυβέρνηση, δεδομένου ότι οι εξετάσεις πλησιάζουν και οι Παγκύπριες φέρεται να αποτελούν την καυτή πατάτα για το Υπουργείο Παιδείας. Ήδη η διδακτέα ύλη στη Γ' Λυκείου έχει σταματήσει, ενώ στην Α' και Β' Λυκείου η ύλη συνεχίζει, μέσω της εξ αποστάσεως διδασκαλίας.

Ήδη, όπως αποκάλυψε και η «Κ», πανεπιστήμια και Υπουργείο Παιδείας μελετούν τα σενάρια για τους τελειόφοιτους μαθητές και το πως θα τύχουν εισδοχής σε πανεπιστήμια, στο σενάριο που οι παγκύπριες εξετάσεις δεν κατορθωθεί να πραγματοποιηθούν.

“ΜΙΑ ΔΟΣΗ ΓΙΑ
ΟΛΑ ΜΟΥ ΤΑ ΔΑΝΕΙΑ
ΣΗΜΕΡΑ

ΚΑΙ ΑΥΡΙΟ.”

λύση
ONE Μία λύση
δανεισμού,
για όλα!
www.hellenicbank.com/one

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
Έχεις τη δύναμη.

Πρέπει να συναφθεί ασφάλιση της κύριας κατοικίας και ασφάλεια ζωής. Προειδοποίηση: Εάν δεν τηρείτε το σχέδιο αποπληρωμής του δανείου σας, μπορεί να χάσετε το σπίτι σας. Προειδοποίηση: Υπάρχουν χρεώσεις αν εξοφλήσετε νωρίτερα το δάνειό σας. Προειδοποίηση: Το ποσό της δόσης και το συνολικό κόστος της χορήγησης μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί ανάλογα με τη διακύμανση του βασικού επιτοκίου.

Ο ΑΒΕΡΩΦ ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΣΤΗΝ «Κ»

Αρχές του 2021 θα έχουμε δυνατή επανεκκίνηση στην οικονομία

Μόλις επιστρέψουμε στη φυσιολογικότητα, οι ρυθμοί ανάπτυξης θα είναι πρωτόγνωροι, δηλώνει ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«**Με το καλημέρα** του '21 θα έχουμε δυνατή επανεκκίνηση στην οικονομία», λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου, εκτιμώντας πως μόλις επιστρέψουμε στην κανονικότητα, οι ρυθμοί ανάπτυξης της οικονομίας μας θα είναι πρωτόγνωροι. Ο ίδιος εξηγεί πως η σημερινή κρίση είναι πολύ διαφορετική από αυτή του 2013, καθώς τότε «αφαιρούσαμε λίπος, κάνοντας περικοπές, τώρα ρίχνουμε δισεκατομμύρια ευρώ στην οικονομία». Απαντά στις επικρίσεις ότι πάλι κερδίζουν οι τράπεζες σε αυτή την κρίση και για ποιο λόγο δεν δανείζεται το κράτος τα δύο δισ. Συγκρίνει την κίνηση του υπουργού Οικονομικών να βγάλει την Κύπρο εγκαίρως στις αγορές, ενώ στο θέμα διαχείρισης της κρίσης βάζει βαθμό εξάιρετο στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

—**Τα μέτρα της κυβέρνησης κινήθηκαν προς τη σωστή κατεύθυνση; Δεν θα έπρεπε κάποια εξ αυτών να ληφθούν πιο έγκαιρα;**

—Και έγκαιρα έχουν ληφθεί τα μέτρα, αλλά και με σωστή οικονομική αρχιτεκτονική. Και γι' αυτό ακριβώς θα ήθελα να συγχαρώ την κυβέρνηση στο σύνολό της, να υπογραμμίσω τη θετική συμβολή του υπουργού Οικονομικών, αλλά να συγχαρώ και τον διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας, που μαζί με τον υπουργό Οικονομικών έδειξαν γρήγορα και αποτελεσματικά αντανάκλαστικά. —**Ο αντίλογος λέει πως πάλι κερδισμένες βγήκαν οι τράπεζες μέσω των νομοσχεδίων. Αν κρίνουμε από τις δικές σας τοποθετήσεις αλλά και αυτές του υπουργού Οικονομικών την Τετάρτη, να κρίνουμε πως αυτή η εικόνα σύνδεσμος με την τράπεζα αποτελεί το κύριο αγκάθι για σας;**

—Με την αναστολή δανείων βγαίνει κερδισμένος ο δανειολήπτης. Και αυτό γιατί στους επόμενους εννέα μήνες, όποιος έχει πληγεί από την κρίση, είτε ως άτομο, είτε ως επιχείρηση, έχει την ευχέρεια να αναστείλει το δάνειό του για εννέα και πλέον μήνες. Αν δεν κάναμε αυτό το μέτρο, σχεδόν στο σύνολό τους τα σημερινά δάνεια που είναι εξυπηρετούμενα, θα κατατάσσονταν

στα μη εξυπηρετούμενα.

—**Ο αντίλογος λέει πως αυτό θα έπρεπε να απασχολεί κυρίως τις τράπεζες και σε δεύτερη φάση τα νοικοκυριά.**

—Αν τα δάνεια κατατάσσονταν στα μη εξυπηρετούμενα, θα βρισκόταν σε κίνδυνο η υποθήκη του δανειολήπτη, θα κινδύνευε να χάσει το σπίτι του ή την επαγγελματική του στέγη. Όταν ένα δάνειο δεν εξυπηρετείται η τράπεζα προχωρεί σε ενέργειες να πάρει το «λαβείν» της και με αυτό τον τρόπο τίθενται σε κίνδυνο τα περιουσιακά στοιχεία του δανειολήπτη. Οι τράπεζες θα έπρεπε να προβούν σε πολύ μεγάλες εκτιμήσεις ζημιών με αποτέλεσμα να μην είχαν τα αναγκαία κεφάλαια και θα είχαμε ως αποτέλεσμα να ξαναζήσουμε μέρες του Μάρτη του 2013, με κουρέματα καταθετών. Αυτή είναι η εικόνα χωρίς καμία υπερβολή για το τι θα συνέβαινε αν δεν γινόταν αναστολή δανείων. Αν η αναστολή είναι ορθή ή λάθος, δεν θα το απαντήσει ούτε το ΑΚΕΛ, ούτε ο ΔΗΣΥ, αλλά οι ίδιοι οι δανειολήπτες.

—**Πώς;**

—Διαβάζω ότι μέχρι στιγμής έχουν αιτηθεί 25.000 δανειολήπτες αναστολή δανείων. Εγώ εκτιμώ πως εκατοντάδες χιλιάδες θα αιτηθούν όμως δεν είναι μόνο η αναστολή δανείων. Το δεύτερο μέτρο που αφορά τον σχεδιασμό του κράτους για να δώσει ρευστότητα στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις επιδέχεται δύο προσεγγίσεων. Η προσέγγιση της κυβέρνησης και του ΔΗΣΥ είναι ότι ήρθε η ώρα που έχουν ανάγκη το κράτος οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Χρειάζονται ρευστότητα αυτήν την περίοδο οι επιχειρήσεις. Το κράτος σήμερα λειτουργεί ως ο πατέρας της κάθε μικρομεσαίας επιχείρησης και ως πατέρας εγγυάται τα παιδιά του, που δεν είναι άλλα από τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. Συνεπώς, την εγγύηση δεν την δίνουμε στις τράπεζες, αλλά στους δανειολήπτες. Είναι πολύ ουσιαστική κίνηση να στηρίζουμε τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που έχουν πραγματικά ανάγκη. Όταν λέμε κρατικές εγγυήσεις δύο δισεκατομμυρίων ευρώ, εννοούμε ότι θα πάνε στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις 2,6 δισεκατομμύρια γιατί τα δύο δισεκατομμύρια θα τα βάλει το κράτος και το επιπρόσθετο 30% (600 εκατομμύρια) οι τράπεζες.

Νιώθω περισσότερη αυτοπεποίθηση από αυτή που ένιωθα το 2013. Το 2013 περάσαμε μία κρίση και ήμασταν αναγκασμένοι να σφίξουμε τα ζωνάρια ως κράτος. Σήμερα συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο, λέει ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ.

Πήρε βαθμό εξάιρετο ο Αναστασιάδης

—**Με δεδομένα και τα μέτρα παγκοσμίως, συζητείται έντονα κατά πόσο σε αυτή την κρίση αγνοούνται προσωπικές ελευθερίες στο όνομα της ασφάλειας.** —Ισως είμαι από τους λίγους που έχω τόσες δεκαετίες πολιτικής σκέψης με τον πρόεδρο. Διαβάζω ακόμα και την κίνηση του σώματός του και σας λέω ότι είναι με πολύ πόνο που εξάγγελλε κάθε φορά τα περιοριστικά μέτρα. Ο πρόεδρος με πόνο ψυχής περιόρισε τις βασικές ελευθερίες κι απολογούμαστε γι' αυτό στους Κύπριους πολίτες. Έγινε όμως για το υπέρτατο αγαθό που αφορά την υγεία και είναι σίγουρα προσωρινά μέτρα. Όταν θα νικήσουμε στη μάχη με τον κορωνοϊό, είναι απολύτως βέβαιο ότι θα επανέλθουμε στην ομαλότητα. Σήμερα δεν κρίνεται η πίστη μας στη δημοκρατία και στο κράτος δικαίου, αλλά κρίνονται τα αντανάκλαστικά μας για την προστασία της δημόσιας υγείας και επιπρόσθετα σε αυτό ο πρόεδρος παίρνει βαθμό εξάιρετο.

Αν δανειστεί το κράτος 2 δισ. θα μας βαρέσουν σε υποβαθμίσεις

—**Μέρος της αντιπολίτευσης βεβαίως ζητάει να δανειστεί το κράτος και να δώσει απευθείας δύο δισεκατομμύρια ευρώ...**

—Με ποιο τρόπο θα μοιράσουμε αυτά τα λεφτά και με ποια κριτήρια θα έρθει το κράτος να δίνει επιταγές σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις; Δεν υπάρχει κανένας σήμερα, ούτε εσωτερικά ούτε εξωτερικά, που να δανείσει έστω και ένα ευρώ στο κράτος για να γίνει τραπεζίτης. Θα μας παραλάβουν οι οίκοι αξιολόγησης, θα μας βαρέσουν σε υποβαθμίσεις, θα μας στείλουν ξανά στα σκουπίδια και θα βρεθούμε στην κατάσταση

Λέει η αντιπολίτευση πως δεν εμπιστεύεται τις τράπεζες να δώσουν δάνεια στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Καλά και εμπιστεύονται την κυβέρνηση Αναστασιάδη και του ΔΗΣΥ να μοιράζουμε επιταγές αβέρτα;

που ήμασταν το 2011, όταν δεν μπορούσαμε να δανειστούμε ούτε ένα ευρώ, ούτε εντός, ούτε εκτός Κύπρου. Αλλά έστω και αν ξυπνήσουμε αύριο το πρωί και βρούμε έξω από την πόρτα του κράτους δύο δισ., πιστεύει κανείς ότι θα μπορούσαν να δοθούν σε οποιαδήποτε επιχείρηση με τις διαδικασίες του Δημοσίου, ή νικώντας τη γραφειοκρατία και αγνοώντας τους ελέγχους της Ελεγκτικής Υπηρεσίας; Λέει η αντιπολίτευση πως δεν εμπιστεύεται τις τράπεζες να δώσουν δάνεια στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Καλά και εμπιστεύονται την κυβέρνηση Αναστασιάδη και τον ΔΗΣΥ να μοιράζουμε επιταγές αβέρτα; Αγνωούμε βεβαίως και έναν κανόνα που λέει ότι όταν το κράτος δίνει δανεικά, είναι και

αγύριστα. Έχουμε σήμερα τέτοια δυνατότητα να δίνουμε δανεικά και αγύριστα; Με όλο τον σεβασμό, αλλά τέτοιες θέσεις θα ξανατυμπάρουν την οικονομία...

—**Μέχρι πού φτάνουν οι αντοχές της κυπριακής οικονομίας;**

—Δεν μπορείς να κάνεις μία τέτοια εκτίμηση ούτε για το βάθος της ύφεσης, ούτε πότε μπορεί να ξεκινήσει η ανάκαμψη, αν δεν διασφαλίσεις πρώτα, όχι μόνο την επιστροφή στην καθημερινότητα, αλλά και στη φυσιολογική καθημερινότητα. Αυτό θα το πετύχει η παγκόσμια κοινωνία, μόνο με τη δημιουργία ενός αξιόπιστου φαρμάκου ή εμβολίου για τη θεραπευτική αγωγή του κορωνοϊού. Αυτό δεν μπορεί να το προβλέψω πότε θα γίνει. Μπρόσω από προβλέψω, ωστόσο, ότι δεν φοβάμαι ούτε την οικονομική κρίση, ούτε τη διαχείρισή της.

—**Γιατί; Επειδή το διαχειρίζεται η κυβέρνηση Αναστασιάδη;**

—Και γι' αυτό, αλλά και γιατί από τη στιγμή που η παγκόσμια κοινωνία θα ελέγξει τη διασπορά του κορωνοϊού και θα βρει την αξιοπιστη φαρμακευτική αγωγή, νιώθω περισσότερη αυτοπεποίθηση από αυτή που ένιωθα το 2013. Το 2013 περάσαμε μία κρίση και ήμασταν αναγκασμένοι να σφίξουμε τα ζωνάρια ως κράτος, να κάνουμε περικοπές και να πάρουμε αυστηρά μέτρα. Σήμερα συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο, καθώς κυβερνήσεις και διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί συζητούν ποιος θα διοχετεύσει περισσότερη ρευστότητα και χρήμα στην αγορά. Δύο τρις. ο Τραμπ, κάποια τρις. οι Κινέζοι, εκατοντάδες δισεκατομμύρια μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ η μικρή Κύπρος έχει το πιο δυνατό δημοσιονομικό πακέτο στην Ευρώπη. Είναι πολύ σημαντικές οι ενέσεις ρευστότητας και γι' αυτό ακριβώς τον λόγο θέλω να διαβεβαιώσω ότι μόλις επιστρέψουμε στη φυσιολογικότητα, όπως την έχω επεξηγήσει, τότε θα δείτε κάποιους ρυθμούς ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας που δεν θα τους πιστεύετε. Θα δείτε έναν δυναμισμό και επανεκκίνηση της οικονομίας πρωτόγνωρα θετική όπως πρωτόγνωρα είναι τα βιώματά μας σε αυτή την κρίση.

Ουδέποτε είχαμε θέση για λιγότερο κράτος σε υγεία και παιδεία

—**Αναπτύσσεται πλέον έντονα η θέση ότι χρειάζεται ισχυρό κράτος και ισχυρός δημόσιος τομέας. Διαψεύδει αυτό τις πάγιες θέσεις του ΔΗΣΥ για λιγότερο κράτος και ενίσχυση του ιδιωτικού τομέα;**

—Ουδέποτε είχαμε θέση για λιγότερο κράτος σε τομείς που έχουν σχέση είτε με την κοινωνική πρόνοια είτε με τη δημόσια υγεία και δημόσια εκπαίδευση. Η διαχρονική θέση του ΔΗΣΥ είναι ότι για να μπορεί το κράτος να κάνει αυτά που είναι αναγκαία προς τους πολίτες πρέπει να επικεντρωθεί στα απαραίτητα, όπως τη δημόσια υγεία, την κοινωνική πρόνοια, τη δημόσια παιδεία, την άμυνα και ασφάλεια του τόπου. Δεν χρειάζεται να σπαταλά πόρους εκεί όπου μπορεί καλύτερα ο ιδιωτικός τομέας με την επίτευξη των δημόσιων έργων. Αυτό μπορεί να το κάνει καλύτερα ο ιδιωτικός τομέας με την επίτευξη των δημόσιων έργων. Κάποτε το κράτος ήταν ξενοδόχος και είχε το Hilton. Δεν χρειάζεται το κράτος να είναι ξενοδόχος. Γι' αυτά μιλούσαμε.

—**Τα δημόσια νοσηλευτήρια;**

Εν καιρώ πολέμου η αξιολόγηση είναι θετική και των νοσηλευτηρίων μας. Δεν θεωρώ ότι όλα λειτουργούν άψογα, δεν υπάρχει τελειότητα παντού, αλλά σε αυτές τις συνθήκες, η κυβέρνηση, με πολύ καλά αντανάκλαστικά, πήρε τα σωστά μέτρα που αφορούν την προστασία της δημόσιας υγείας, ενώ πήραμε τα σωστά οικονομικά μέτρα κι ως κυβέρνηση παίρνουμε ψηλό βαθμό ακόμα μία φορά στη διαχείρισή ακόμη μιας μεγάλης κρίσης.

—**Κακώς γίνεται σύγκριση της σημερινής κρίσης με αυτήν του '13;**

—Το 2013, ήταν μία κρίση τραπεζική και δημοσιονομική. Τώρα έχουμε μία τριπλή κρίση: δημοσιονομική, χρηματοπιστωτική και την ανάγκη προστασίας της υγείας. Είναι διαφορετικός ο τρόπος θεραπείας. Το 2013 αφαιρούσαμε λίπος, κάνοντας περικοπές, τώρα ρίχνουμε δισεκατομμύρια ευρώ στην οικονομία.

—**Σήμερα γίνεται μία διαμάχη κορών του Νότου με αυτές του Βορρά στην Ε.Ε. για το ευρωομόλογο. Η δική σας θέση ποια είναι;**

—Ξέρετε πως ποτέ στην πολιτική μου σταδιοδρομία δεν υπήρξα κό-

Η δική μου εκτίμηση είναι πως η Ευρώπη δεν θα αποφασίσει ούτε για ευρωομόλογο ούτε για κορωνομόλογο. Στην πολιτική σημασία έχει να μπορείς να προβλέψεις και όχι οι εκ των υστέρων τοποθετήσεις.

λακας. Έχουμε όμως έναν ακόμη στίβαρο υπουργό Οικονομικών με εξαιρετα αντανάκλαστικά. Όταν βγήκε τις προάλλες στις αγορές ο Κωνσταντίνος Πετρίδης, υπήρξαν κάποιοι που διερωτήθηκαν για ποιο λόγο βιαστήκαμε και γιατί δεν περιμέναμε την απόφαση του Eurogroup. Η δική μου εκτίμηση είναι πως η Ευρώπη δεν θα αποφασίσει ούτε για ευρωομόλογο ούτε για κο-

ρωνομόλογο. Στην πολιτική σημασία έχει να μπορείς να προβλέψεις και όχι οι εκ των υστέρων τοποθετήσεις. Σωστά, λοιπόν, ο υπουργός Οικονομικών πήρε την απόφαση, ώστε η Κύπρος να είναι από τις πρώτες χώρες που βγήκε στις αγορές. Φανταστήκατε να χειρότερονταν τα πράγματα ή να εκρόταν σε δύο μήνες ένας οίκος και να υποβάθμιζε την Κύπρο και να φεύγαμε από την επενδυτική βαθμίδα; Πού θα πηγαίναμε; —**Αυτό επιβεβαιώνει ότι το κάθε κράτος μέλος πρέπει να σκέφτεται τον εαυτό του...**

—Βεβαίως ο καθένας πρέπει να κάνει τους λογαριασμούς του, από την άλλη η Ευρώπη πρέπει να δει την αλληλεγγύη και την κοινωνική ευθύνη. Φανταστήκατε, όμως, σε αυτή την παγκόσμια συγκυρία να είχαμε ένα κράτος αναξιοπύστη, που οι αξιολογήσεις του θα ήταν στα σκουπίδια και χωρίς ρευστότητα; Φανταστήκατε η Κύπρος του σήμερα να ήταν η Κύπρος του '13; Αποκλεισμένη από τις αγορές, χωρίς ρευστότητα, και το τραπεζικό σύστημα χρωστώντας 13 δισ. στον ΕΛΑ; Πριν από μερικούς μήνες, όταν μιλούσαμε για τις οικονομικές επιτυχίες αυτού

του κράτους κάποιοι μας παρουσίαζαν ως αστείους. Τώρα είναι που συστηματοποιήσαμε όλοι ότι η κρίση, αφού βρήκε τη χώρα μας σοβαρά και αξιόπιστη, με ρευστά διαθέσιμα για να περάσει την Μάρτη και τον Απρίλη, μπορεί να δανείζεται από τις αγορές και μπορεί να διοχετεύσει μέσω εγγυήσεων επιπρόσθετη ρευστότητα στα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις. Νιώθω ασφάλεια που στο πηδάλιο, αυτή την κρίσιμη στιγμή είναι ο Νίκος Αναστασιάδης και η κυβέρνηση του. Νιώθω ασφάλεια, γιατί μπορεί η Κύπρος να στέκεται δυνατά στη μάχη κατά του κορωνοϊού και στη μάχη για επανάκαμψη και επανεκκίνηση της οικονομίας.

—**Μπορούμε να μιλάμε για επανεκκίνηση της οικονομίας;** —Δεν είμαι ειδικός για θέματα υγείας, αλλά εκτιμώ πως με τα σωστά μέτρα που λαμβάνονται παγκόσμια θα έρθει κάποιο στάδιο που θα περιοριστούν τα κρούσματα. Θα βάλω τρεις περιόδους σε αυτή την κρίση. Αυτή τη στιγμή βρισκόμαστε στην περίοδο της επιβίωσης, μέχρι τα μέσα του Μάη. Στη δεύτερη φάση, η οποία δεν σηκώνει εφρησυχασμό στην υγεία, γιατί μπορεί να μας ξε-

φύγει και να έρθει το δεύτερο κύμα κρουσμάτων, θα μπορέσουμε να σταθεροποιήσουμε την οικονομία μας και να σταματήσουμε την οικονομική αιμορραγία. Και είναι εδώ που θα χρειαστούμε και δυνατά και ριζοσπαστικά νέα κίνητρα. Η τρίτη φάση είναι αυτή της ανάκαμψης, της δυνατής επανεκκίνησης που είμαι βέβαιος πως θα την έχουμε με το καλημέρα του 2021. Θα δείτε πόσο δυνατή θα είναι η επανεκκίνηση της οικονομίας μας και δεν ρισκάρω στο να λέω λόγια που δικαιολογημένα μπορεί να χρησιμοποιήσει ο καθένας αύριο για να με πει αναξιόπιστο.

—**Το θέμα του επαναπαιρισμού τείνει να μετατραπεί σε μείζον πολιτικό ζήτημα, με την κυβέρνηση να εξαγγέλλει προθέσεις... Σας ανησυχεί;**

—Αλίμονο να μην απασχολούσε αυτό το ζήτημα και την κυβέρνηση και τον ΔΗΣΥ. Θεωρώ πολύ σωστή τη θέση της κυβέρνησης, την ανάλυση του σχεδίου για επαναπαιρισμό. Χρειάζεται σωστός προγραμματισμός και αξιοπιστη διαχείριση και πιστεύω θα τα πάμε καλά και σε αυτόν τον τομέα.

Ο ΣΑΒΒΑΣ ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ ΣΤΗΝ «Κ»

Στρατιωτική πειθαρχία στην τήρηση μέτρων πανδημίας

Πρώτο μέλημα η προστασία της υγείας του προσωπικού της ΕΦ – Ο ιός δεν επηρεάζει την επιχειρησιακή ικανότητά της

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Το Υπουργείο Άμυνας και το ΓΕΕΦ επεξεργάζονται διάφορα εναλλακτικά σενάρια, ωστόσο, η κατάσταση νεοσυλλέκτων τον επόμενο Ιούνιο δεν επηρεάζεται. Το μήνυμα αυτό στέλνει ο υπουργός Άμυνας μέσω της «Κ». Στη συνέντευξή του ο Σάββας Αγγελίδης περιγράφει το νέο περιβάλλον εντός του οποίου λειτουργεί και η Εθνική Φρουρά, η επιχειρησιακή ικανότητα της οποίας παραμένει σε υψηλά επίπεδα. Ο ΥΠΙΑΜ αναφέρεται στις αλλαγές που έχουν γίνει για προστασία του προσωπικού, προτρέποντας τους πολίτες να επιδείξουν στρατιωτική πειθαρχία στην εφαρμογή των μέτρων προστασίας.

– Ποια είναι η κατάσταση που επικρατεί στην Εθνική Φρουρά εν μέσω πανδημίας του κορωνοϊού;

– Αναντίλεκτα, όπως και όλη η κοινωνία, έτσι και η Εθνική Φρουρά, ως ένας από τους πιο ζωτικούς οργανισμούς του τόπου, βιώνει πρωτόγνωρες καταστάσεις λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού. Η καθημερινότητα έχει αλλάξει ριζικά και όλοι οι στρατιωτικοί χώροι έχουν προσαρμόσει τη λειτουργία τους, ακολουθώντας πιστά τα μέτρα προστασίας που καθορίζει το Υπουργικό Συμβούλιο και το Υπουργείο Υγείας. Ειδικότερα, μετά από οδηγίες του αρχηγού του ΓΕΕΦ, έχουν διαφοροποιηθεί οι έξοδοι των εθνοφρουρών καθώς και η προσέλευση των στελεχών, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες που υφίστανται σε θέματα ασφαλείας στα φυλάκια και στα στρατόπεδα με γνώμονα πάντοτε την προστασία της υγείας του προσωπικού.

– Τα περιστατικά μολύνσεων προσωπικού που εμφανίστηκαν κατά τα πρώτα στάδια της πανδημίας είναι υπό έλεγχο;

– Ειδικά στα πρώτα στάδια εμφάνισαν του ιού στην Κύπρο, εντοπίστηκαν και επιβεβαιωμένα κρούσματα σε στρατιωτικές μονάδες. Αμέσως εφαρμόστηκαν όλα τα μέτρα περιορισμού της μετάδοσης του ιού, με στρατόπεδα να μπαίνουν σε καραντίνα και προσωπικό να μπαίνει σε αυτοπεριορισμό. Σε γενικές γραμμές τα μέτρα που λαμβάνονται έχουν φέρει αποτελέσματα, όμως δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι έχουμε απέναντί μας έναν αόρατο εχθρό που δεν επιτρέπει εφησυχασμό ούτε για μια στιγμή.

– Σήμερα υπάρχει προσωπικό της Εθνικής Φρουράς που βρίσκεται σε καθυστέρηση περιοριστικών μέτρων (αυτοπροστασίας) ή σε νοσηλεία;

– Να μου επιτρέψετε να μην αναφερθώ με λεπτομέρεια ή με αριθμούς σ' αυτό το θέμα παρά μόνο να επαναλάβω ότι τα επιβεβαιωμένα κρούσματα και οι επαφές τους ακολουθούν πιστά τις οδηγίες που λαμβάνουμε από το Υπ. Υγείας.

Έγκαιρη λήψη μέτρων

– Τι ήταν αυτό που σας προκάλεσε ανησυχία όταν ο κορωνοϊός

“

Μετά από οδηγίες του αρχηγού του ΓΕΕΦ, έχουν διαφοροποιηθεί οι έξοδοι των εθνοφρουρών, καθώς και η προσέλευση των στελεχών, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες που υφίστανται σε θέματα ασφαλείας.

“

Όλες οι δραστηριότητες στην Κύπρο με τη συμμετοχή δυνάμεων από άλλες χώρες αναβλήθηκαν. Ο επαναπρογραμματισμός των ασκήσεων θα γίνει σε συνεννόηση με τις άλλες χώρες και αφού αξιολογηθούν τα νέα δεδομένα μετά την κρίση.

ήλθε στην Κύπρο και άρχισε η εξάπλωσή του, νοούμενου ότι η ΕΦ δεν είναι ένας συνηθισμένος οργανισμός;

– Από την πρώτη στιγμή έγινε σωστή προετοιμασία και οι αναγκαίες συσκέψεις με όλους τους εμπλεκόμενους και σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας λήφθηκαν όλα τα ενδεχόμενα μέτρα. Αντιλαμβάνεστε ότι ενδεχόμενη διασπορά του ιού εντός στρατιωτικών μονάδων θα προκαλέσει τεράστιο πρόβλημα. Πολύ έγκαιρα δόθηκαν οδηγίες ώστε όσοι από το προσωπικό (στελέχη – εθνοφρουροί) συγκαταλέγονται στις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού να παραμείνουν περιορισμένοι στο σπίτι τους και οι υπόλοιποι να τηρούν όλα τα μέτρα υγιεινής και προστασίας εντός στρατοπέδων. Αξιολογούμε τα δεδομένα που αλλάζουν κατά καιρούς και πράττουμε αναλόγως. Στη συνεχή προσπάθειά μας για αντιμετώπιση της εξάπλωσης έχουμε συμπεριλάβει το προσωπικό της Εθνικής Φρουράς στα άτομα που θα επιλέγονται για δειγματοληψία με διεξαγωγή 20.000 εξετάσεων ώστε να εντοπιστούν ασυμπτωματικοί ασθενείς. Αυτό το μέτρο εξυπηρετεί το ευρύτερο κοινό και συνάμα είναι ακόμη μια ασπίδα προστασίας για τα στρατόπεδά μας.

– Η πανδημία θα επηρεάσει την κατάσταση της επόμενης ΕΣΣΟ αρχές καλοκαιριού. Με τα σημερινά δεδομένα θα πραγματο-

Η καθημερινότητα της Εθνικής Φρουράς έχει προσαρμοστεί στα δεδομένα που έχει επιφέρει ο κορωνοϊός, τονίζει ο υπουργός Άμυνας Σάββας Αγγελίδης. Στη συνέντευξή του στην «Κ» διαβεβαιώνει πως τα μέτρα που έχουν ληφθεί έχουν φέρει αποτελέσματα.

ποιηθεί κανονικά ή θα υπάρξουν έκτακτες ρυθμίσεις;

– Ο προγραμματισμός μας για την κατάσταση τον Ιούλιο της 2020 ΕΣΣΟ συνεχίζεται κανονικά. Αυτό πρέπει να έχουν υπόψη τους όλοι όσοι έχουν υποχρέωση για κατάταξη και ότι επί του παρόντος δεν υπάρχει κάποια διαφοροποίηση. Με οδηγίες μου έχει οριστεί επιτροπή με αντικείμενο την επεξεργασία διαφόρων σεναρίων που πραγματεύονται διαδικασίες κατά την κατάταξη. Είμαστε στο στάδιο της δημιουργίας διαδικασίας για ηλεκτρονική υποβολή των εντύπων με τα στοιχεία των καταταγόντων που είναι προϋπόθεση για καθορισμό της μοριοδότησης και τοποθέτηση σε φρουρές και όπλα/σώματα. Επίσης, μας απασχολούν οι υγειονομικές εξετάσεις. Αναλόγως των περιστάσεων και εξελίξεων γύρω από το θέμα της πανδημίας θα αξιολογούμε τα δεδομένα και θα ενημερώνουμε εγκαίρως τους επηρεαζόμενους.

– Εξετάζεται το σενάριο να μην πραγματοποιηθεί η κατάταξη στα ΚΕΝ και οι νεοσυλλέκτοι να παρουσιαστούν απευθείας στις μονάδες μετάθεσής τους ως ένα μέτρο περιορισμού ενδεχόμενης διασποράς του ιού;

– Θα ήταν λάθος σε αυτό το στάδιο να κάνω αναφορά σε λεπτομέρειες για τα διάφορα σενάρια που εξετάζουμε. Τα δεδομένα μπορεί να αλλάξουν από τη μια μέρα στην άλλη. Το σίγουρο είναι ότι αντι-

λαμβάνοντας τις περιστάσεις και μέλημά μας είναι αφενός η διασφάλιση της υγείας των νέων μας που θα καταταγούν, και αφετέρου ο καθορισμός διαδικασιών που θα καταστήσουν όσο πιο ομαλή την κατάταξή τους και ταυτόχρονα την εκπαίδευσή τους για να είναι έτοιμοι και ικανοί να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους.

– Το πρόγραμμα εκπαίδευσης του προσωπικού της Ε.Φ. έχει διαφοροποιηθεί;

– Τα μέτρα που λαμβάνουμε με πρώτιστο στόχο την προστασία της υγείας των στελεχών μας, επιπλέον και το πρόγραμμα εκπαίδευσης. Δεν θα είχε αντικείμενο να λαμβάνουμε τα υπόλοιπα μέτρα και να συνεχίσουν εκπαιδευόμενοι που συνεπάγονται επαφή μεγάλου αριθμού ατόμων. Τηρούμε τις συμβουλές των ειδικών και όταν με το καλό ομαλοποιηθεί η κατάσταση θα επανέλθει η κανονικότητα και στις στρατιωτικές μονάδες.

– Τι γίνεται με τη συμμετοχή της Ε.Φ. σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες με άλλες χώρες;

– Όλες οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες στην Κύπρο με τη συμμετοχή δυνάμεων από άλλες χώρες αναβλήθηκαν. Ο επαναπρογραμματισμός των ασκήσεων θα γίνει σε συνεννόηση με τις άλλες χώρες και αφού αξιολογηθούν τα νέα δεδομένα μετά την κρίση της πανδημίας. Την ίδια τακτική εφαρμόσαν όλες οι χώρες. Έχουμε ειδο-

ποιηθεί ότι αναβλήθηκαν και οι ασκήσεις που ήταν προγραμματισμένες να διεξαχθούν στο εξωτερικό από άλλες χώρες και στις οποίες θα είχε συμμετοχή η Εθνική Φρουρά. Προκύπτει αβίαστα ότι οι επιπτώσεις από τον κορωνοϊό θα επανακαθορίσουν προτεραιότητες. Αυτό είναι ένα μεγάλο κεφάλαιο από μόνο του και χρήζει σοβαρής μελέτης εφόσον την ίδια στιγμή οι κίνδυνοι και απειλές δεν αλλάζουν.

«Στρατιωτική» πειθαρχία
– Η πανδημία έχει επηρεάσει την επιχειρησιακή ικανότητα της ΕΦ;

– Από τη πρώτη στιγμή έχουμε θέσει ως στόχο την διασφάλιση της υγείας των στελεχών και εθνοφρουρών μας και συνάμα να διατηρήσουμε το αξιόμαχο της δύναμης στο καλύτερο επίπεδο. Δεν πρέπει ποτέ να ξεχνούμε την κύρια αποστολή της ΕΦ που δεν είναι άλλη από την ασφάλεια της Κυπριακής Δημοκρατίας. Είμαστε σε τακτική επικοινωνία με επιτελεία φίλων χωρών, έτσι ώστε να ανταλλάσσουμε απόψεις και βέλτιστες πρακτικές για να πετύχουμε το καλύτερο αποτέλεσμα σε σχέση με την επιχειρησιακή ετοιμότητα. Παρ' όλο ότι έχουν ακυρωθεί κοινές ασκήσεις και εκπαιδεύσεις με σκοπό να περιορίσουμε την έκθεση των στελεχών μας στον ιό, υπάρχει το κατάλληλο υπόβαθρο για να δια-

Η Ε.Φ. δεν μένει αμέτοχη

– Υπάρχουν και δραστηριότητες της ΕΦ που αφορούν τις εφέδρους. Αυτές τις περιπτώσεις πώς τις χειρίζεστε;

– Όπως έχουμε ήδη ανακοινώσει, αναβλήθηκαν όλες οι παρουσιάσεις εφέδρων και εθνοφυλάκων μέχρι 30 Απριλίου. Ανάλογα με την πορεία της πανδημίας θα υπάρξει ενημέρωση για τις παρουσιάσεις που είναι προγραμματισμένες μετά τις 30 Απριλίου.

– Πώς συμβάλλει η Εθνική Φρουρά στην εφαρμογή των περιοριστικών μέτρων;

– Η Εθνική Φρουρά δεν θα μπορούσε να μείνει αμέτοχη σ' αυτή την κρίση και συμβάλλει τόσο με προσωπικό όσο και με μέσα που διατίθεται στην εφαρμογή των διαταγμάτων για τα περιοριστικά μέτρα. Πιο συγκεκριμένα:

– Μέλη της Εθνικής Φρουράς έχουν αναλάβει την επιτήρηση των ξενοδοχείων που φιλοξενούνται πολίτες που παραμένουν σε περιορισμό για 14 ημέρες.

– Σε συνεργασία με την Αστυνομία έχουν επιλεγεί διάφορα σημεία εντός πόλεων και η Στρατονομία διενεργεί ελέγχους και ενημερώνει σχετικά την Αστυνομία.

– Διεξάγονται κοινές περιπολίες με την Αστυνομία για έλεγχο των περιοριστικών μέτρων.

– Αξιοποιούνται από την Αστυνομία τα τεχνολογικά μέσα του ΚΣΕΔ για έλεγχο της διακίνησης μέσω εικόνας που προσφέρεται ημέρα και νύχτα.

– Διατίθενται μέσα της Εθνικής Φρουράς για μεταφορά υλικών σε κεντρικά σημεία για υποστήριξη του έργου του Επιτρόπου Εθελοντισμού.

– Μας έχει ζητηθεί να διαθέσουμε ασθενοφόρα και προσωπικό στο Υπουργείο Υγείας για συνδρομή σε ειδικές αποστολές και δηλώσαμε την ετοιμότητά μας.

τηρούμε την ετοιμότητα της ΕΦ και αυτό κάνουμε. Είμαι σε καθημερινή επικοινωνία με τον Αρχηγό του ΓΕΕΦ και τα μηνύματα που λαμβάνω είναι ότι τα στελέχη και οι εθνοφρουροί ανταποκρίνονται θετικά σε όλες τις οδηγίες. Θέλω να ευχαριστήσω όλους τους συνεργάτες αλλά και τα στελέχη, εθνοφρουρούς που επιδεικνύουν επαγγελματισμό και συνάμα κατανόηση στα νέα δεδομένα με μοναδικό σκοπό να παραμείνουμε υγιείς και να διατηρούμε την ετοιμότητά μας.

– Ποιο μήνυμα στέλνει ο υπουργός Άμυνας στους πολίτες για την κρίση που περνούμε;

– Ως υπουργός της κυβέρνησης θέλω να σας μεταφέρω την αποφασιστικότητα του Προέδρου της Δημοκρατίας και του κάθε μέλους του Υπουργικού Συμβουλίου ξεχωριστά από την πρώτη στιγμή για αποτελεσματική αντιμετώπιση της πανδημίας. Οι αποφάσεις που πάρθηκαν κατά καιρούς μοναδικό μέλημα έχουν την προστασία της ζωής των πολιτών μας. Τα μέτρα είναι οδυνηρά, επηρεάζουν τον τρόπο ζωής, περιορίζουν δικαιώματα διακίνησης, εργασίας αλλά το βέβαιο είναι ότι προστατεύουν το υπέρτατο δικαίωμα που δεν είναι άλλο από αυτό της ζωής. Στέλνω το μήνυμα ότι δεν χωράει κανένας εφησυχασμός και καμία χαλάρωση. Ο μόνος δρόμος για να βγούμε νικητές από την πανδημία είναι η «στρατιωτική» πειθαρχία στα μέτρα που είναι σε ισχύ.

MC MEDOCHEMIE

44 ΧΡΟΝΙΑ

φροντίδα για τον άνθρωπο και την υγεία

BEAUTIFUL PEOPLE

ΜΕ ΤΗΝ «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΣΤΑ ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ ΜΕ €2,00

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ
ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

«Ο ερχομός ενός παιδιού δίνει ελπίδα για το αύριο»

Η παρουσιάστρια, λίγες εβδομάδες πριν φέρει στον κόσμο τον γιο της, φωτογραφίζεται στο σπίτι και μας μιλά για την εγκυμοσύνη και το πώς περνά στη διάρκεια του αυτοπεριορισμού, στέλνοντας τα δικά της μηνύματα ελπίδας.

ΕΚΤΑΚΤΩΣ ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ
ΣΑΒΒΑΤΟ 18 ΑΠΡΙΛΙΟΥ
ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΑΚΟΜΑ

WE STAY HOME,
WE COOK OUT!

Μπάρμπεκιου στο σπίτι με 4
λαχταριστές συνταγές

BORIS
JOHNSON

Από την ανοσία της
αγέλης, στην εντατική

ΕΛΕΝΑ
ΓΑΛΑΤΑΡΙΩΤΗ

Η συγγραφέας που έγινε σταρ
με τον ρόλο της... πεθεράς

Ο εγκλεισμός επιβαρύνει την ψυχολογία

Τις συνέπειες στον γενικό πληθυσμό, στους ασθενείς και στους επαγγελματίες υγείας εξηγούν οι ειδικοί στην «Κ»

Του **ΓΙΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ**

Η νέα πραγματικότητα την οποία βιώνουμε εδώ και τουλάχιστον ένα μήνα, εξαιτίας των περιοριστικών μέτρων κατά της εξάπλωσης της πανδημίας του κορωνοϊού, έχει ήδη αρχίσει να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ψυχολογία μας. Πέραν του διάχυτου φόβου που υπάρχει στην κοινωνία, μήπως είμαστε εμείς οι επόμενοι ασθενείς, υπάρχει και η οικονομική αβεβαιότητα εξαιτίας της διακοπής της λειτουργίας επιχειρήσεων, ενώ δεν πρέπει να τίθεται σε δεύτερη μοίρα η απομόνωση, η οποία επηρεάζει σε μεγαλύτερο ή ίσως βαθμό τα άτομα της τρίτης ηλικίας. Επίσης, στήριξη φαίνεται ότι χρειάζονται και οι επαγγελματίες υγείας της πρώτης γραμμής, κυρίως, και οι οικογένειές τους, που βιώνουν από πρώτο χέρι τις δυσκολίες στα νοσηλευτήρια. Στα πιο πάνω οφείλουμε να προσθέσουμε και τον κοινωνικό στιγματισμό που προκαλεί η πανδημία και ο φόβος του κοινού μήπως νοσήσει.

Ο στιγματισμός

Η δρ Θεανώ Καλαβανά, ακαδημαϊκός στον τομέα της Ψυχολογίας της Υγείας, εξήγησε στην «Κ» ότι με τον κορωνοϊό, ασυνείδητα, δημιουργήθηκε ένα καινούργιο στίγμα στην κοινωνία, ότι δηλαδή κάποιος που νοσεί δεν τήρησε υπεύθυνη στάση ώστε να το αποφύγει. Δημιουργούνται επίσης νέα στερεότυπα που νοσεί σε άτομα της τρίτης ηλικίας, που χρειάζονται τη βοήθεια κάποιων άλλων για την αυτοφροντίδα τους.

Πολλές φορές, αυτή η ντροπή εκδηλώνεται με ξεσπάσματα θυμού και άλλες μπορεί να εκδηλωθεί στην πορεία με συμπτώματα κατάθλιψης.

Όπως εξηγεί η δρ Καλαβανά, η απώλεια της ελευθερίας που αισθανόμαστε είναι επιπλέον επιβαρυν-

Με τον κορωνοϊό, ασυνείδητα, δημιουργήθηκε ένα καινούργιο στίγμα στην κοινωνία, ότι δηλαδή κάποιος που νοσεί δεν τήρησε υπεύθυνη στάση, ώστε να το αποφύγει, καθώς και νέα στερεότυπα.

τικούς παράγοντες: «Η απουσία κοινωνικής στήριξης στην απώλεια συνδέεται με την κατάθλιψη, γι' αυτό και πάρα πολλές έρευνες δείχνουν ότι ένας λόγος που οι γυναίκες χειρίζονται καλύτερα την απώλεια από τους άντρες είναι διότι οι γυναίκες έχουν κτίσει ένα μεγαλύτερο κοινωνικό δίκτυο γύρω τους, το οποίο τις στηρίζει ώστε να διαχειριστούν την απώλεια και να μην πέσουν σε κατάθλιψη». Σε αυτό το σημείο, τονίζει ότι ευθύνη φέρουν και οι αρχές των κρατών, που προβαίνουν σε δηλώσεις, οι οποίες ενισχύουν την αβεβαιότητα. Συγκεκριμένα, εξηγεί η δρ Καλαβανά, τα νέα δεδομένα που βιώνουμε μαζί με το γεγονός ότι η κυβέρνηση ανα-

φέρει πως «έχουμε πολύ δρόμο μπροστά μας» δημιουργούν μια μεγάλη αβεβαιότητα που σε συνδυασμό με τις απώλειες που βιώνει ο καθένας μας αυτή τη στιγμή (οικονομική, εργασίας, κοινωνική) και την απουσία της κοινωνικής στήριξης, όπως την είχαμε μάθει, θα έχει αντίκτυπο στον ψυχισμό του καθενός.

Τηλεφροντίδα

Οι Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας ανακοίνωσαν από τις 26 Μαρτίου τη λειτουργία της Υπηρεσίας Ψυχολογικής Τηλεφροντίδας, η οποία θέτει σε προτεραιότητα τους πασχόντες από τη νόσο COVID-19 και κατ' επέκταση ολόκληρο τον πληθυσμό της Κύπρου. Σύμφωνα με την

ανακοίνωση, ο σκοπός είναι η τακτική αξιολόγηση της ψυχικής τους κατάστασης, η πρόληψη και ο έγκαιρος χειρισμός πιθανών υποτροπών σε ψυχοπαθολογία και η στήριξη και καθοδήγηση γύρω από άλλα ψυχολογικά ζητήματα που τυχόν ανακύπτουν. Όπως ανέφερε στην «Κ» ο πρώτος ειδικός ψυχολόγος του ΟΚΥπΥ, δρ Κυριάκος Πλατρίτης, οι λειτουργοί, σε συνεργασία με το Υφυπουργείο Καινοτομίας, μπορούν να εγκαταστήσουν εξ αποστάσεως στα κινητά τηλέφωνα ή στα tablets των ασθενών εφαρμογές μέσω των οποίων να μπορούν να επικοινωνούν μαζί τους και να υπάρχει η δυνατότητα να τους βλέπουν, ώστε να είναι πιο εύκολο να διαπιστωθεί η ψυχο-

λογική τους κατάσταση. Η υπηρεσία είχε αρχικά σκοπό την ψυχολογική στήριξη όλων εκείνων που βρίσκονται σε ιατρική ή άλλου είδους απομόνωση. Μάλιστα, έχει καταρτιστεί έντυπο το οποίο όσοι θα τίθενται σε ιατρική απομόνωση θα πρέπει να συμπληρώνουν, ώστε να διαπιστωθεί ποιοι είναι οι πιο ευάλωτοι, για να τεθούν σε προτεραιότητα, με στόχο να παρακολουθούνται προς αποφυγή ψυχολογικών μεταπτώσεων. Στο Γενικό Νοσοκομείο Αμμοχώστου, όπου νοσηλεύονται οι ασθενείς με κορωνοϊό, η επικοινωνία με τους ασθενείς γίνεται μέσω tablet, κάθε δύο με τρεις ημέρες, εξήγησε ο δρ Πλατρίτης. Η Υπηρεσία εξυπηρετεί επίσης και άτομα τα οποία βρίσκονται σε απομόνωση ως υποψήφια κρούσματα του ιού και περιμένουν τα αποτελέσματα των εξετάσεών τους, είτε είναι επαναπατρισθέντες που τέθηκαν σε καραντίνα.

Γενικός πληθυσμός

Όπως ανέφερε στην «Κ» ο δρ Πλατρίτης, το κοινό έχει ήδη αρχίσει να απευθύνεται στις δύο γραμμές, οι οποίες είναι διαθέσιμες για τον γενικό πληθυσμό. Μάλιστα, υπήρξαν και περιπτώσεις, οι οποίες παραπέμφθηκαν σε ψυχίατρο, εξαιτίας της σοβαρότητας των συμπτωμάτων, ενώ οι λειτουργοί δέχθηκαν τηλεφωνήματα και από στενούς συγγενείς εκλιπόντων από τη νόσο, που ζητούσαν συμπαράσταση. Με τα άτομα αυτά οι ψυχολόγοι έχουν τακτική επαφή για την πιο σωστή στήριξή τους.

Γραμμές βοήθειας

Για συγγενείς και το ευρύ κοινό η αρχική επικοινωνία θα γίνεται μέσω άλλων δύο τηλεφωνικών γραμμών κατά τις ακόλουθες ώρες: 9:00 π.μ. - 10:00 π.μ. και 1:00 μ.μ. - 2:00 μ.μ. όλες τις μέρες της εβδομάδας και οι αριθμοί επικοινωνίας είναι: 99 928405 και 99 928406.

Επαγγελματίες υγείας

Περιστατικά που αφορούν τους λειτουργούς υγείας, κυρίως της πρώτης γραμμής, ήδη έχουν αναφερθεί και τύχει διαχείρισης από την Υπηρεσία, ανέφερε ο δρ Πλατρίτης. Την προηγούμενη εβδομάδα, μάλιστα, αναφέρθηκε ένα περιστατικό αναστάτωσης ανάμεσα στο βοηθητικό προσωπικό στο Γενικό Νοσοκομείο Αμμοχώστου, σε βαθμό που δεν μπορούσαν να εκτελέσουν τα καθήκοντά τους. Αμέσως, ανταποκρίθηκε ομάδα από τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, μετέβη στο νοσοκομείο αναφοράς, όπου σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο, δημιουργήθηκαν μικρές ομάδες των πέντε-έξι ατόμων και έγινε ένα βιωματικό εργαστήριο το οποίο διήρκεσε τρεις ημέρες, μέσα από το οποίο καθισχύαστηκαν τα μέλη του προσωπικού και επέστρεψαν στα καθήκοντά τους. Επίσης, όσοι ένιωσαν ότι χρειάζονταν και προσωπική επαφή με τον κλινικό ψυχολόγο, την εξασφάλισαν. Γιατροί και νοσηλευτές θα πρέπει να ασχοληθούν σοβαρά με το φαινόμενο της επαγγελματικής εξουθένωσης που δημιουργούν καταστάσεις κρίσης, σημείωσε ο δρ Πλατρίτης. Αυτό μπορεί να προκαλέσει αδικαιολόγητη ένταση σε αυτούς και μπορεί να εμφανίσουν προβλήματα συμπεριφοράς, ακόμα και σωστής κρίσης εξαιτίας της εξουθένωσης. Ενδεχομένως να υπάρξουν περιπτώσεις λανθασμένου χειρισμού καταστάσεων και μειωμένου ηθικού, γι' αυτό υπάρχει η ομάδα των ειδικών στην οποία μπορούν να αποταθούν, επεσήμανε ο δρ Πλατρίτης.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΤΑΚΗ ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ**

Παγκοσμιότητα κατά της παγκοσμιοποίησης

Παρακολουθώ με πολύ ενδιαφέρον, εδώ αλλά και παγκόσμια, διάφορες τοποθετήσεις, προβλήψεις, για το πού μέλλει να πάει ο κόσμος μετά απ' αυτή την πανδημία. Βέβαια, η ίδια συζήτηση υπάρχει ανεξάρτητα από την έκταση ή ακόμα και από την ίδια την ύπαρξη αυτής της αρρώστιας. Δεν θα σταθώ στις διάφορες υπερβολές που ακούγονται και που φτάνουν ή και ξεπερνούν τις προφητείες, τα ψεύδη που ακούγονται και τις συνακόλουθες δεισιδαιμονίες. Αν και πρέπει κανείς να ασχοληθεί και με αυτά δεδομένης της πανδημιακής έκτασης που λαμβάνουν.

Ελπίζω η τεχνολογία και η επιστήμη να βοηθήσουν γρήγορα να βγούμε από αυτό το τέλμα. Κι αυτό ανεξάρτητα από το ερώτημα πώς αντιμετωπίζεται μια οξεία τεχνολογία, στα χέρια υποβαλλουσών εξουσιών. Μόνο οι θεσμοί και η σε αντίστοιχο βαθμό οξεία αντίληψη και αντίδραση των πολιτών, μπορεί σε βαθμό να συγκρατήσει τη δύναμη του ελέγχου που ασκούν ήδη και θα ασκούν αύριο

σε υπέρτατο βαθμό πάνω στη ζωή μας οι δυνάμεις που θα ξέρουν εκείνη την ασήμαντη λεπτομέρεια της ζωής μας, η οποία ωστόσο δημοσιευμένη θα παίρνει διαστάσεις πανδημίας. Γι' αυτό θα έχουν ήσυχη ζωή μόνο οι ήσυχοι άνθρωποι. Ενώ όσοι δεν θα ασχολούνται με τα κοινά. Όλοι σε κάποια στιγμή της ζωής μας παραφερθήκαμε, κάναμε κάτι που δικαιούμαστε να το κρατάμε για μας ή και για τους κοντινούς μας φίλους, το οποίο όμως δημοσιευόμενο αποκτά κάτω από άλλες συνθήκες, τρομακτικές διαστάσεις. Διαστάσεις τέτοιες που επιβάλλουν απαγόρευση δημόσιου βίου. Αυτό ισχύει για όλους. Κανένας δεν θέλει τα ιδιωτικά του πράγματα, βορά στο πλήθος. Που πάντα αρέσκεται στη βρώση ξένων ιστοριών.

Σε προηγούμενο άρθρο μου, επικεντρωνόμενος στο μέλλον σε κοινωνικό επίπεδο, είχα γράψει πως βλέπω να οδεύουμε σε ένα κόσμο πιο περικαρακωμένο, πιο εσωστρεφές, και αν το πιο σκληρό, πιο απροκάλυπτα, αντικοινωνικό. Κι αυτό

γιατί το υπόγειο μήνυμα που μεταφέρει το σύνθημα «μένουμε σπίτι» –και καλά κάνουμε– είναι πως αυτό που σώζει είναι ακριβώς αυτό. Ο καθέας στα του οίκου του. Ο καθέας στα σύνορά του. Όχι στις αγκαλιές, όχι στις συζητήσεις. Ο καθέας μόνος του. Είναι γνωστή άλλωστε η ρήση «το μέσον είναι το μήνυμα». Και το μέσον σε αυτή την περίπτωση είναι η συνοριακή εξουσία. Ο παιδονόμος του μέλλοντος.

Καταλαβαίνω και συμφωνώ σε επιχειρήματα πως στο παρελθόν τέτοιες πανδημίες οδήγησαν στη δημιουργία των πρώτων εθνικών συστημάτων υγείας. Άρα οδήγησαν σε συνεργασίες για το κοινό όφελος. Έχω το θράσος να ελπίζω και εγώ πως τέτοια πράγματα μπορεί να δούμε και τώρα. Φοβούμαι πάντως πως η γενική αίσθηση της απουσίας της ενωμένης Ευρώπης οδήγησε σε μια περαιτέρω άμβλυνση της άποψης πως είναι αναγκαίες οι διεθνείς συνεργασίες.

Μέσα σε αυτά τα νέα δεδομένα τα πολιτικά πράγματα σκουραίνουν.

Η αποστασιοποίηση των πολιτών θα επεκταθεί. Ας μη θυμίσω εδώ ξανά το γιατί. Ο καθέας στο σπίτι του θα είναι το μότο. Το λέω αυτό για να υποδείξω πως σε εποχές όπου η πολιτική θα έχει υποχρέωση να παίξει ένα πραγματικά ουσιαστικό και αναγκαίο ρόλο υπεράσπισης ενός καλύτερου ή έστω βιώσιμου μέλλοντος, θα έχει την ίδια ώρα να αντιμετωπίσει πρώτα απ' όλα αυτούς που θα θέλει να υπερασπιστεί.

Είναι η ώρα λοιπόν για θεμελιακές αλλαγές. Όποιος νομίζει πως με μια από τα ίδια θα διαδράμουμε, όπως και στο παρελθόν, μάλλον ζει σε άλλο πλανήτη.

Προσωπικά έχω το θράσος της ελπίδας πως τα πράγματα δεν θα γίνουν έτσι. Χρειαζόμαστε όμως μια παιδεία που ενώ θα μας μαθαίνει να μαθαίνουμε, θα μας κάνει ταυτόχρονα πιο επιρρεπείς στην αγάπη για την αλήθεια. Μια παιδεία που θα διδάσκει τον ανθρωπισμό και η εξειδίκευση να ακολουθεί. Αν η ανθρωπότητα εν συνόλω δεν γνωρίζει στοιχειώδη πράγματα για την ιστο-

ρία της ανθρώπινης φυλής, με στοιχεία χειρότερο αυτής της ιστορίας του γεγονότος πως οι άνθρωποι έχουν φονεύσει, σκοτώσει, δολοφονήσει και μάλιστα με τους πιο φρικτούς τρόπους εκατομμύρια άλλους συνανθρώπους, αν δεν το γνωρίσουμε αυτό το βαθιά, και δεν ντραπούμε, δεν βλέπω πώς θα βγούμε σε ξέφωτο. Επειδή λοιπόν η διεθνής συνεργασία, αυτή η μεγάλη αναγκαιότητα, έχει υποστεί πλήγμα, η πολιτική πρέπει να ξέρει πως οφείλει να ξαναρχίσει εκ παρθένου εδάφους. Αυτό ας το γνωρίζουν όσοι θέλουν να έχουν ρόλο. Το μέλλον θα είναι συντριπτικό. Γι' προτείνω πέρα απ' όσα ήδη είπα για την παιδεία. Η ανάγκη για την παγκοσμιότητα μάς επιβάλλει να συγκρουστούμε με την ουσία της παγκοσμιοποίησης. Παγκόσμιος φόρος πάνω στις διεθνείς συναλλαγές. Δεν υπάρχουν πολλοί τρόποι να μετακινηθεί το χρήμα από τις τόπες του ενός τοις εκατό του κόσμου, που ας θυμίσω κατέχουν όσα κατέχουν μαζί σαράντα χώρες. Μπορεί ως τώρα να

ήταν σωστό το «σκέψου παγκόσμια και δράσε τοπικά.» Τώρα πια με την παγκοσμιοποίηση είναι σωστό και το ανάποδο. Σκεφτείτε τοπικά και δράστε παγκόσμια.

Χρειαζόμαστε συνεργασίες που ξεπερνούν τα σύνορα. Όσοι ελέγχουν αυτό το άρρωστο παγκόσμιο σύστημα που υποτάσσει το 99% των ανθρώπων πάνω στη Γη, συνεργάζονται. Η καταπιεσμένη πλειοψηφία αρνείται να συνεργαστεί. Χρειαζόμαστε ακόμα διεθνικές ομοσπονδίες. Με όρους προοδευτικούς. Με στάθμιση ψήφου. Για να αισθανόμαστε τα μικρότερα κράτη ότι μετέχουν των όποιων εξελίξεων. Αν θέλει να σωθεί η Ευρώπη ιδού το άλημα στο οποίο πρέπει να επιδοθεί. Πάνω απ' όλα χρειαζόμαστε να σπάσουν τα διαδικαστικά. Αυτά που κρατούν τα πράγματα στις επαναλήψεις του παρελθόντος. Με αποτέλεσμα να ξαναζούμε σαν τον Σίσυφο την τραγική επανάληψη μιας αποτυχίας.

Ο κ. Τάκης Χατζηγεωργίου είναι τέως ευρωβουλευτής.

**Θες το καλύτερο; Ψάξε το...
Σε περιμένουμε!**

Καινοτόμες Υπηρεσίες, σε τιμή που σου αξίζει

Δεν χρειάζεται πια να «κρύβεις» τα πολύτιμα σου στο σπίτι.
Είναι ασφαλισμένα όπου και αν πας με το **HomeShield**.

**IN
TRUST
WE
TRUST.**

Εκκλήσεις για βοήθεια στην υγεία και την οικονομία

Ο Μ. Ακιντζι και δύο Τουρκοκύπριοι γιατροί μιλούν στην «Κ» για την κρίση του κορωνοϊού, αλλά και την επόμενη μέρα

Του ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ

Η πανδημία του κορωνοϊού εξακολουθεί να επηρεάζει το βόρειο κομμάτι της Κύπρου με τα επιβεβαιωμένα κρούσματα στην τουρκοκυπριακή κοινότητα να πλησιάζουν στα τέλη της προηγούμενης εβδομάδας τριψήφιο αριθμό. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια, η «κυβέρνηση» αποφάσισε την παράταση των έκτακτων μέτρων τα οποία ληφθήκαν στις αρχές Μαρτίου για την αντιμετώπιση του ιού. Όλα δείχνουν ότι τα έκτακτα μέτρα, όπως λ.χ. η μερική απαγόρευση κυκλοφορίας, θα συνεχιστούν μέχρι τα τέλη του μηνός, σε μια προσπάθεια περιορισμού της εξάπλωσης του κορωνοϊού στα Κατεχόμενα. Αναλύοντας την πορεία της νέας πανδημίας, Τουρκοκύπριοι επιστήμονες και γιατροί εστιάζουν σε τρία σημεία: 1) Στα λάθη που έγιναν στις αρχές της πανδημίας, 2) Στα μεγάλα κενά και τις ελλείψεις που παρατηρούνται στη μάχη κατά του νέου ιού και 3) Στην αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων της κρίσης.

Ο γιατρός Τζεμάλ Μερτ, μέλος του τ/κ Παιδιατρικού Συλλόγου και πρώην πρόεδρος του τ/κ Ιατρικού Επιμελητηρίου, εστιάζει στον ανεπαρκή αριθμό των τεστ στα Κατεχόμενα, σημειώνοντας ότι χρειάζονται επείγοντως περισσότερα τεστ για να παραμείνει η κατάσταση εντός ελέγχου. Ο κ. Μερτ επισημαίνει ότι «ο συναγερμός για το τ/κ σύστημα υγείας χτύπησε στις 10 Μαρτίου, όταν διαγνώστηκε ένας Γερμανός τουρίστας με τον ιό Covid-19. Αμέσως δέχθηκαν τη λειτουργία τους τα σχολεία, και οι πτήσεις τσάρτερ αναστάληκαν. Στη συνέχεια, άρχισε η εμφάνιση και η εξάπλωση των κρουσμάτων που έχουν ως σημείο εκκίνησης το Ηνωμένο Βασίλειο και προσθέτει: «Λαμβάνοντας υπόψη ότι στη Βόρεια Κύπρο ζουν 400 χιλιάδες άνθρωποι, δεν μπορούμε να πούμε ότι έχουν πραγματοποιηθεί αρκετά τεστ για μια μικρή κοινωνία σαν τη δική μας. Μέχρι σήμερα, έχουν πραγματοποιηθεί συνολικά 3.250 PCR τεστ και γρήγορα τεστ εντοπισμού αντισωμάτων, ενώ κάποια τεστ επαναλαμβάνονται στα ίδια άτομα. Προκύπτει δηλαδή ότι ο πραγματικός αριθμός διαφορετικών ατόμων που εξετάστηκαν είναι μικρότερος. Το ποσοστό των τεστ σε σχέση με

τον πληθυσμό είναι γύρω στο 0,8%. Με βάση αυτό το ποσοστό είναι αδύνατο να εντοπίσουμε όλους τους θετικούς στον ιό ασθενείς. Αν υποθέσουμε ότι το ποσοστό ασυμπτωματικών ασθενών είναι 30%, θα μπορούσαν να υπάρχουν τουλάχιστον 20-30 ασθενείς που δεν έχουν ακόμη διαγνωστεί. Αυτός είναι ένας μεγάλος κίνδυνος. Επιπλέον, θα μπορούσαν να εμφανιστούν νέοι ασθενείς, εάν δεν τηρούνται οι κανόνες καραντίνας».

Ο γνωστός γιατρός, πρώην «βουλευτής» και ακτιβιστής Οκάν Νταγλί, λέει για την κατάσταση: «Δεν είναι δυνατόν να γίνει σαφής αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης, διότι ο αριθμός των τεστ που πραγματοποιούνται ημερησίως είναι περίπου 200-300. Με αυτό υπόψη, μπορούμε να πούμε ότι υπάρχουν 2-3 νέα κρούσματα κάθε μέρα. Ωστόσο, ο μικρός αριθμός περιπτώσεων που έχουν υποστεί μέχρι σήμερα σοβαρά πνευμονία, μας δίνει περιθώρια αισιοδοξίας». Σύμφωνα με τον κ. Νταγλί, εκτός από τον μικρό αριθμό των τεστ, η τ/κ

Το σημαντικότερο που θα πρέπει να κάνει η ε/κ πλευρά, σύμφωνα με τους τ/κ γιατρούς, είναι να καλέσει κυρίως την Επιτροπή Υγείας, να είναι πιο δραστήρια καθώς υπάρχει ανάγκη για κοινή δράση στην απομόνωση του ιού σε ολόκληρο το νησί.

κοινότητα αντιμετωπίζει επίσης σειρά συστημικών αδυναμιών στη μάχη κατά του κορωνοϊού. Ενδεικτικά, τα μέτρα που λαμβάνει η «κυβέρνηση» δεν τηρούν τις προδιαγραφές του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ), ενώ ο επαναπατρισμός τ/κ από το εξωτερικό

Η τ/κ κοινότητα χρειάζεται επειγόντως περισσότερα μοριακά τεστ για τον ιό και οικονομική βοήθεια για να σταθεί στα πόδια της μετά το τέλος της κρίσης, σύμφωνα με τους τ/κ επιστήμονες.

αυξάνει τον κίνδυνο εξάπλωσης του ιού σε μεγάλο τμήμα της τ/κ κοινότητας. Για το ίδιο ζήτημα, ο κ. Μερτ επισημαίνει ότι το σύστημα υγείας των Κατεχομένων θα αποδειχθεί ανεπαρκές σε συνθήκες επιδημίας, καθώς η «κυβέρνηση» δεν επέδειξε εξ αρχής την απαιτούμενη σοβαρότητα έναντι στο ενδεχόμενο της πανδημίας: «Η πρόσφατη πυρκαγιά στο μεγαλύτερό μας νοσοκομείο, το Νοσοκομείο της Λευκωσίας, έχει επίσης βλάψει το τ/κ σύστημα υγείας κατά τους τελευταίους μήνες. Λόγω της απαγόρευσης της κυκλοφορίας και άλλων μέτρων που εφαρμόστηκαν, και λόγω του ιδιόρρυθμου καθεστώτος, ο αριθμός των ασθενών είναι πλέον υπό έλεγχο, αλλά η ανεπάρκεια τόσο σε μονάδες εντατικής θεραπείας όσο και σε ανα-

πνευστήρες προκαλεί ανησυχία. Το Νοσοκομείο Λευκωσίας έχει αρχίσει να χρησιμοποιείται ως νοσοκομείο αναφοράς, εξαιτίας αυτής της απόφασης είναι πλέον δύσκολο για πολλούς χρόνιους ασθενείς και ασθενείς με οξεία προβλήματα υγείας να έχουν πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη εφόσον δεν είναι ασθενείς Covid-19. Επίσης, τα εμπεδωμένα πυρκαγιά στο μεγαλύτερο μας νοσοκομείο, το Νοσοκομείο της Λευκωσίας, έχει επίσης βλάψει το τ/κ σύστημα υγείας κατά τους τελευταίους μήνες. Λόγω της απαγόρευσης της κυκλοφορίας και άλλων μέτρων που εφαρμόστηκαν, και λόγω του ιδιόρρυθμου καθεστώτος, ο αριθμός των ασθενών είναι πλέον υπό έλεγχο, αλλά η ανεπάρκεια τόσο σε μονάδες εντατικής θεραπείας όσο και σε ανα-

Η σημασία της βοήθειας

Σύμφωνα με τους κ. Μερτ και κ. Νταγλί, στην παρούσα συγκυρία, η τ/κ κοινότητα χρειάζεται πολυεπίπεδη βοήθεια για την αντιμετώ-

πιση της κρίσης του κορωνοϊού: κατάλληλο ιατρικό εξοπλισμό και οικονομική στήριξη.

Ο γιατρός Νταγλί εξηγεί: «Δεν αποκλείεται ο αριθμός των συσχευών τεχνητών αναπνοών να μην επαρκέσει εάν ο ιός εξαπλωθεί περαιτέρω και εάν εμφανιστούν σοβαρές περιπτώσεις. Ωστόσο, εάν ο ρυθμός αύξησης των κρουσμάτων παραμείνει στα σημερινά επίπεδα χωρίς να κορυφωθεί τότε οι δυνατότητες που έχουμε μπορεί να επαρκέσουν. Ευκαιρίας δοθείσης θα ήθελα να τονίσω: «Το πιο σημαντικό πράγμα που θα πρέπει να κάνει η Ελληνοκυπριακή πλευρά είναι να καλέσει τις δικονομικές επιτροπές, κυρίως την Επιτροπή Υγείας, να είναι πιο δραστήριες και να ενεργήσουν από κοινού κατά του κορωνοϊού».

Υπάρχει επίσης ανάγκη για κοινή δράση και αλληλεγγύη πρώτα στην απομόνωση του ιού σε ολόκληρο το νησί και στη συνέχεια την κοινή αντιμετώπιση της συρρίκνωσης των οικονομιών». Από την πλευρά του ο γιατρός Μερτ προσθέτει ότι η τ/κ κοινότητα χρειάζεται αμέσως αναπνευστήρες, εξοπλισμό εντατικής θεραπείας, μάσκες, γάντια, προστατευτικό ιατρικό ρουκισμό, αντιικά φάρμακα και φυσικά μεγάλο αριθμό διαγνωστικών κιτ Covid-19. Μαζί με αυτά τα μέσα, η τ/κ κοινότητα χρειάζεται οικονομική βοήθεια για να καταφέρει να σταθεί στα πόδια της μετά το τέλος της κρίσης: «Μέχρι στιγμής, μόνο η Τουρκία παρέχει βοήθεια στους Τουρκοκυπρίους. Κάποιοι οικονομικοί πόροι, ιατρικές προμήθειες και φάρμακα έχουν σταλεί για να χρησιμοποιηθούν σε αρχική φάση. Παρέχεται επίσης ιατρική υποστήριξη και επιστημονική βοήθεια. Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφάσισε να στείλει ιατρικά εφόδια, εξοπλισμό και φάρμακα αξίας πέντε εκατομμυρίων ευρώ σε δύο στάδια. Επίσης στον τ/κ Τύπο κυκλοφόρησε η είδηση ότι η Ε.Ε. θα στείλει επίσης περίπου είκοσι ιατρούς και προσωπικό υγείας».

Μ. Ακιντζι στην «Κ»: Πολλά τα μαθήματα από την επιδημία

«Βρισκόμαστε εδώ και αρκετούς μήνες, ειδικά τις τελευταίες εβδομάδες, αντιμέτωποι με την επιδημία του κορωνοϊού που εντατικοποιείται συνεχώς. Πλέον έχει γίνει σαφές σε όλους ότι αυτός ο θανατηφόρος ιός δεν γνωρίζει σύνορα, δεν κάνει διάκριση μεταξύ πλούσιων και φτωχών, ισχυρών ή αδύναμων. Ως ανθρωπότητα αντιμετωπίζουμε μια μεγάλη απειλή. Από την πρώτη στιγμή που κατανοήσαμε αυτή την πραγματικότητα, βλέποντας ότι το νησί μας κινδυνεύει στο σύνολό του, κάλεσα τον κ. Αναστασιάδη. Όπως θα θυμάστε, στις 3 Φεβρουαρίου, εξασφαλίσαμε τη σύγκληση της Δικονομικής Τεχνικής Επιτροπής για την Υγεία στο Λήδρα Πάλας. Δεδομένου ότι ο ιός δεν είχε εμφανιστεί ακόμη στο νησί μας, αποφασίστηκε ότι πρέπει να ληφθούν σοβαρά μέτρα στις περιοχές των αεροδρομίων και στα λιμάνια και στις δύο πλευρές. Επιπλέον, υπογραμμίστηκε η σημασία της συνεχούς επαφής της Δικονομικής Τεχνικής Επιτροπής Υγείας. Ωστό-

σο, όπως είναι γνωστό, ο ιός έφτασε στο νησί μας παρά τα μέτρα που επιχειρήθηκαν να ληφθούν. Από εκείνη τη στιγμή και μετά, ήταν απαραίτητο να κλεισούμε τις πύλες του νησιού στον έξω κόσμο όσο το δυνατόν καλύτερα και να εφαρμόσουμε τις μέγιστες συνθήκες απομόνωσης στο εσωτερικό. Αυτό εφαρμόστηκε σε κάποιο βαθμό σε Βορρά και Νότο, αν και όχι εντατικά. Εγώ θα προτιμούσα ορισμένες αποφάσεις να λαμβανόταν νωρίτερα και να ήταν πιο περιεκτικές. Αλλά τα μέτρα μεταξύ των δύο πλευρών. Υπό αυτή την έννοια, υπάρχει συνεχής επικοινωνία μεταξύ των επαγγελματιών του τομέα της υγείας, και μεταξύ των φίλων μου στην Προεδρία και των υπαλλήλων στο Γραφείο του κ. Αναστασιάδη. Όσο είναι απαραίτητο, θα συνεχίσω να έρχομαι σε επαφή με τον κ. Αναστασιάδη όπως και πριν. Πιστεύω ότι θα υπάρξουν πολλά μαθήματα που αυτή η επιδημία σίγουρα θα μας διδάξει. Αλλά τώρα, ως κοινότητες, θα πρέπει να εστι-

τονίσω την ισχυρή πεποίθησή μου ότι δεν πρέπει να χαλαρώσουμε στον αγώνα κατά της επιδημίας. Η υπόθεση δεν έχει ληθεί στην Κύπρο. Παρόλο που επί του παρόντος η κατάσταση δεν είναι εκτός ελέγχου, δεν πρέπει να εφησυχάζουμε. Ας μην πανικοβληθούμε, αλλά ας συνεχίσουμε να είμαστε προσεκτικοί. Είμαστε αποφασισμένοι να συνεχίσουμε και να εντατικοποιήσουμε την επικοινωνία, τη συνεργασία, και την αλληλεγγύη μέσω της κοινής τεχνικής επιτροπής για την Υγεία μεταξύ των δύο πλευρών. Υπό αυτή την έννοια, υπάρχει συνεχής επικοινωνία μεταξύ των επαγγελματιών του τομέα της υγείας, και μεταξύ των φίλων μου στην Προεδρία και των υπαλλήλων στο Γραφείο του κ. Αναστασιάδη. Όσο είναι απαραίτητο, θα συνεχίσω να έρχομαι σε επαφή με τον κ. Αναστασιάδη όπως και πριν. Πιστεύω ότι θα υπάρξουν πολλά μαθήματα που αυτή η επιδημία σίγουρα θα μας διδάξει. Αλλά τώρα, ως κοινότητες, θα πρέπει να εστι-

σουμε στην 'επίβωση', στο να σταθούμε όρθιοι. Ως κοινότητες του νησιού, πρέπει να είμαστε αλληλεγγυοί ξεχωριστά, στο εσωτερικό των κοινοτήτων μας και να ενεργούμε αλληλεγγύα στις μεταξύ μας σχέσεις.

Όπως είναι γνωστό, έγραψα επιστολές σε διάφορους διεθνείς οργανισμούς με την ιδιότητα του εκλεγμένου γένη των Τουρκοκυπρίων. Είναι προφανές ότι ο τουρκοκυπριακός λαός, ο οποίος έχει περιορισμένη πρόσβαση σε διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για τους γνωστούς λόγους, χρειάζεται επείγουσα στήριξη, κυρίως στον τομέα της υγείας και της οικονομίας. Σε μια τέτοια περίοδο, θέλω να πιστεύω ότι αυτά τα θεσμικά όργανα θα εισακούσουν τους Τουρκοκυπρίους και θα ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα. Είλικρινά ελπίζω ότι όλη η ανθρωπότητα και όλοι οι άνθρωποι που ζουν στο νησί μας θα απαλλαγούν από αυτή τη μεγάλη καταστροφή με τις λιγότερες δυνατές απώλειες».

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΑΝΙΚΟΥ ΛΕΥΝΙΔΟΥ

Περιορισμός ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών εν μέσω πανδημίας

Σε μια εποχή που η συζήτηση για τη διαφύλαξη και προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών έφτασε στο απόγειό της, όπου οι πλείστες χώρες ανά τον κόσμο τα περιβάλλουν με συνταγματικό μανδύα, ιδρύοντας παράλληλα ειδικούς διεθνείς οργανισμούς προστασίας τους, εμφανίστηκε δυστυχώς η πανδημία του κορωνοϊού.

Ένας αόρατος και μεγάλος εχθρός, που ανάγκασε όλα σχεδόν τα κράτη να λάβουν άμεσα και δραστηρικά, σε αρκετές περιπτώσεις μέτρα, με σκοπό την διαφύλαξη της δημόσιας υγείας. Στο πλαίσιο αυτών των αποφάσεων, αναπόφευκτα οι κυβερνήσεις όφειλαν και οφείλουν να λάβουν τέτοια μέτρα που να αντιμετωπίσουν μια πρωτόγνωρη και επικίνδυνη για την υγεία και κατ'

επέκταση για τη ζωή των πολιτών, κατάσταση. Εξάλλου, αυτή είναι και η πρώτη και προτεραιότητα και υποχρέωση κάθε κράτους.

Παράλληλα, τα κράτη με τις καθημερινές τους αποφάσεις, διατάγματα και ανακοινώσεις, ουσιαστικά περιορίζουν τα ατομικά δικαιώματα, όπως για παράδειγμα το δικαίωμα των φοιτητών για επαναπατρισμό και τη σωματική κίνηση στον ελεύθερο χώρο.

Ζούμε πράγματι μια ξεχωριστή, από όλες τις απόψεις, περίοδο, τόσο σε σχέση με την εμφάνιση και εξάπλωση του ιού, όσο και με τα συνταγματικά θέματα, ιδιαίτερα τα ατομικά μας δικαιώματα. Είναι πολλές οι συζητήσεις και αναλύσεις που γίνονται, σχετικά με το κατά πόσο τα κράτη υπερβαίνουν τα συνταγματικά όρια, με τη χρήση

των διαταγμάτων και των αποφάσεων, με τα οποία επιδιώκουν την αποφυγή περαιτέρω εξάπλωσης του ιού. Η διαφύλαξη και προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών, έναντι των παρεμβάσεων του κράτους, αποτελεί μια από τις σημαντικότερες κατακτήσεις των σύγχρονων κρατών. Συνεπώς, οποιοσδήποτε περιορισμός τους, υπό τις κανονικές συνθήκες λειτουργίας του κράτους, δεν μπορεί και δεν πρέπει να γίνεται αποδεκτός, αφού τα όργανα κάθε κράτους είναι υποχρεωμένα να λειτουργούν με συνταγματική και νομοθετική «ευλάβεια».

Στην παρούσα κρίσιμη φάση που έχει περιέλθει και ο δικός μας τόπος, όπου επεκτείνεται η εξάπλωση του ιού, με όλες τις επακόλουθες δυσάρεστες συνέπειες, το

κράτος, αλλά και όλοι ανεξαιρέτως οι πολίτες οφείλουμε να ασκούμε τα συνταγματικά μας δικαιώματα, κατά το μέτρο και τρόπο, που δεν βλάπτεται η υγεία, η οποία δεν είναι μόνο δημόσιο, αλλά και ατομικό αγαθό. Όσα δικαιώματά μας, λοιπόν, συνδέονται με την υγεία, και ευρύτερα με όσα αγαθά βρίσκονται σε μια ειδική σχέση που μπορεί να την διακινδυνεύουν, ενδέχεται να συρρικνωθούν θεσμικά, και να προσαρμωθούν στο απαραίτητο για την περίπτωση μέτρο.

Αναμφίβολα, κορυφαίο ατομικό δικαίωμα, αποτελεί η σωματική κίνηση στον ελεύθερο χώρο, ένα δικαίωμα το οποίο αυτή την περίοδο έχει περιοριστεί αισθητά και οφείλουμε όλοι να σεβαστούμε, αφού όπως επιστημονικά αποδεικνύεται η διασπορά του ιού εξαρτάται από

την επαφή των ανθρώπων.

Είναι φανερό, λοιπόν, ότι σε αυτή τη δύσκολη συγκυρία δοκιμάζονται πολλές από τις αντοχές μας. Χρειάζεται υπομονή, ψυχραιμία, υπευθυνότητα μα κυρίως συστήμακο αγάθ. Όσα δικαιώματά μας, λοιπόν, συνδέονται με την υγεία, και ευρύτερα με όσα αγαθά βρίσκονται σε μια ειδική σχέση που μπορεί να την διακινδυνεύουν, ενδέχεται να συρρικνωθούν θεσμικά, και να προσαρμωθούν στο απαραίτητο για την περίπτωση μέτρο.

Πέρα από τις αντοχές όλων των πολιτών, δοκιμάζονται αυτή την περίοδο οι θεσμοί, αλλά και η ίδια η Δημοκρατία. Τα συνταγματικά ατομικά δικαιώματα, περνούν μια μεγάλη δοκιμασία. Βιώνουμε πρωτόγνωρες καταστάσεις και συνθήκες και ως εκ τούτου οι ευθύνες όλων μας, πολιτών αλλά και πολιτικών, είναι πάρα πολλές και μεγάλες. Όσον αφορά την αντιμετώπιση του ιού, αυτό ασφαλώς είναι

θέμα των ειδικών, των επαϊόντων. Ο περιορισμός όμως της εξάπλωσης-διάδοσής του, επαφίεται στην δική μας στάση. Είναι αποκλειστικά στο χέρι των πολιτών. Για αυτό λοιπόν, πρέπει όλοι να επιδείξουμε την απαραίτητη αυτοσυγκράτηση, υπευθυνότητα και σοβαρότητα ενόψει μάλιστα και της περιόδου που ακολουθεί.

Στο χέρι των πολιτών ασφαλώς, είναι και το θέμα της συνταγματικής ή νόμιμης λειτουργίας των θεσμών. Οφείλουμε όλοι να επαγρυπνούμε, για να μπορέσουμε να διαφυλάξουμε τα ατομικά συνταγματικά μας δικαιώματα και να τα απολαμβάνουμε όταν επιτέλους νικήσουμε τον εχθρό.

Ο κ. Πανίκος Λευνίδου είναι κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του ΔΗΚΟ και νομικός.

Κεκλεισμένων των θυρών η Αγία Εβδομάδα

Η επιχείρηση της Αστυνομίας, τα σχέδια δράσης που έχουν ετοιμασθεί από τις διευθύνσεις σε κάθε επαρχία και οι Ακολουθίες

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Η συνάντηση του Προέδρου της Δημοκρατίας με τον προκαθήμενο της Εκκλησίας, την περασμένη Πέμπτη, μπορεί να θεωρηθεί ως και το τυπικό κλείδωμα εφαρμογής των μέτρων που έχουν ετοιμασθεί από πλευράς Αστυνομίας και αφορούν το κομμάτι εκείνο των συναθροίσεων σε ναούς, το επόμενο επταήμερο. Κατά τη συνάντηση των δύο, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας φαίνεται να εξασφάλισε τη συγκατάθεση του αρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου πως οι κληρικοί θα αποθαρρύνουν τους πιστούς εκείνους, που ενδεχομένως επιχειρήσουν να παραβιάσουν τα μέτρα, προσεγγίζοντας εκκλησίες, στάση

Η τέλεση των Θείων Ακολουθιών της Μεγάλης Εβδομάδας και της Αναστάσεως θα πραγματοποιηθούν κεκλεισμένων των θυρών, σε μια προσπάθεια προστασίας της δημόσιας υγείας του πληθυσμού από την επιδημία του κορωνοϊού.

Μέσα σε πρωτόγνωρες συνθήκες, οι πιστοί και στην Κύπρο θα βιώσουν το Θείο δράμα της Μεγάλης Εβδομάδας και το χαρμόσυνο φως της Αναστάσεως. Η περιφορά των Επιταφίων δεν θα πραγματοποιηθεί όπως και το άναμμα των λαμπάδων με το Άγιο Φως.

που διευκολύνει την Πολιτεία να εκτελεί απρόσκοπτα το σχέδιο δράσης που έχει εκπονηθεί για πιστή τήρηση των διαταγμάτων, ειδικά τη Μεγάλη Εβδομάδα.

Μια εξέλιξη που ακόμα και στο κομμάτι εκείνο των κληρικών που δείχνει να κατανοεί την πραγματικότητα, γίνεται αποδεκτή με πόνο ψυχής, όπως μας έλεγε μέλος της Ιεραρχίας. Εκτός από την Αστυνομία, η οποία έχει αναλάβει τον συντονισμό της όλης προσπάθειας αποτροπής φαινομένων παρακοής των διαταγμάτων, σημαντικό ρόλο στο κομμάτι πειθαρχίας του κοινού θα διαδραματίσει και η στάση των ιεραρχών σε κάθε μητροπολιτική περιφέρεια.

Παρά το γεγονός ότι από πλευράς αστυνομικών αρχών τονίζεται με έμφαση πως τα μέτρα που έχουν

ετοιμασθεί είναι τα ίδια σε παγκύπρια κλίμακα, είναι βέβαιο πως σε επιτελικό επίπεδο έχει γίνει ειδική προετοιμασία για περιοχές οι οποίες έχουν χαρακτηριστεί υψηλού «κινδύνου». Ένα έργο το οποίο έχουν αναλάβει οι Αστυνομικές Διευθύνσεις σε κάθε επαρχία.

Το σχέδιο

Η γενική κατεύθυνση που έχει δοθεί από την ηγεσία της Αστυνομίας, ειδικά για τις μέρες του Πάσχα, είναι πως όλοι οι πολίτες, ανεξαρτήτως, είναι ίσοι απέναντι στο νόμο. Στο πνεύμα αυτό από το Αρχηγείο Αστυνομίας έχουν δοθεί οδηγίες σε κάθε Αστυνομική Διεύθυνση να ετοιμάσει ένα Σχέδιο Ενεργείας, ειδικά για την περίοδο από τη Μεγάλη Παρασκευή έως την Τρίτη του Πάσχα. Τη Μεγάλη Παρασκευή τα μέ-

τρα επιτήρησης της Αστυνομίας θα κορυφωθούν με το σύνολο του προσωπικού που είναι σε ενεργό δράση να βρίσκεται επί ποδός. Τα μέλη της Αστυνομίας, συνεπικουρούμενα από άνδρες της Εθνικής Φρουράς, της Πολιτικής Άμυνας και άλλων υπηρεσιών, θα πραγματοποιούν σε 24ωρη βάση περιπολίες, σε αστικές περιοχές και στην ύπαιθρο, σε μια προσπάθεια αποτροπής φαινομένων παραβίασης των μέτρων. Με βάση το σχέδιο της Αστυνομίας, ιδιαίτερη προσοχή θα επιδειχθεί στην ύπαιθρο αλλά και σε απομακρυσμένες περιοχές όπου υπάρχουν εκκλησίες ή μοναστήρια. Στην προσπάθεια ελέγχου δύσκολων περιοχών, η Αστυνομία έχει σχεδιάσει την ενεργοποίηση ενός δικτύου πληροφοριών με τη συνεργασία τοπικών και εκκλησιαστικών αρχών, οι οποίες

ουσιαστικά θα αποτελέσουν το μάτι της Αστυνομίας σε απομακρυσμένες περιοχές.

Τα έθιμα

Πέρα από το κομμάτι των εκκλησιών και της αποτροπής συναθροίσεων, η Αστυνομία στρέφει την προσοχή της και σε τυχόν παραβατικές εκδηλώσεις για να τις προλάβει, αλλά και να αποτρέψει, κυρίως νεαρά πρόσωπα, περιμετρικά των εκκλησιών. Έθιμα της Μεγάλης Εβδομάδας όπως λαμπρατζιές, κροτίδες, εκδηλώσεις το βράδυ της Αναστάσεως απαγορεύονται με την Αστυνομία να στέλνει αυστηρό μήνυμα ότι τα μέλη της δεν θα χαριστούν σε οποιονδήποτε επιχειρήσει να παραβιάσει τα απαγορευτικά μέτρα. Αυτό το οποίο ξεκαθαρίζεται είναι πως εκεί που

υπάρχουν πληροφορίες για συναθροίσεις είτε για ρίψη κροτίδων, η Αστυνομία θα επεμβαίνει αμέσως. Η απόφαση από εκκλησιαστικές πλευρές να μην πραγματοποιηθούν θρησκευτικές εκδηλώσεις εκτός ιερών ναών, θεωρείται ότι θα υποβοηθήσει το έργο της Αστυνομίας.

Κλειστοί οι ναοί

Από πλευράς Εκκλησίας τώρα, το μήνυμα του Αρχιεπισκόπου μια μέρα πριν τη συνάντηση του με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, την προηγούμενη εβδομάδα, αναμένεται να αποτελέσει σοβαρό παράγοντα αποτροπής φαινομένων παρακοής στα διατάγματα. Ωστόσο, καταλυτικό ρόλο, σε τοπικό επίπεδο, θα διαδραματίσουν οι οικείοι Μητροπολίτες και η στάση που θα τηρήσουν. Σε επίπεδο Συνόδου, η

μεγάλη πλειοψηφία των Ιεραρχών φαίνεται να ασπάζονται τις αρχιεπισκοπικές προτροπές για τη Μεγάλη Εβδομάδα. Στο πνεύμα αυτό θα τελεστούν, κανονικά, οι ακολουθίες που προβλέπει το Τυπικό της Εκκλησίας, χωρίς την παρουσία πιστών. Καθ' όλη την διάρκεια της Μεγάλης Εβδομάδας, οι θύρες των Εκκλησιών θα είναι κλειστές και εντός θα βρίσκονται: ένας ιερέας, δυο ψάλτες και κατ' οικονομία ένας νεοκώρος. Το μήνυμα από την Αρχιεπισκοπή είναι πως δεν θα επιτραπεί είσοδος σε άλλα πρόσωπα. Στα έκτακτα μέτρα που θα ισχύουν, κατά τη Μεγάλη Παρασκευή, δεν θα πραγματοποιηθεί η περιφορά των Επιταφίων, ενώ το βράδυ της Αναστάσεως το «Χριστός Ανέστη» δεν θα ακουστεί στον περίβολο των εκκλησιών.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

Ο Χριστός της ιδεολογίας ή της υπέρβασης;

Πριν από μερικά χρόνια ένας θεός μου αρρώστησε βαριά. Η θεία μου ανησυχούσε και κάλεσε τον ιερέα της ενορίας να του διαβάσει μια ευχή. Ο ιερέας, ένας άξιος του σχήματός του άνθρωπος, πήγε στο σπίτι, διάβασε την ευχή, και πριν φύγει είπε στη θεία μου: «Εγώ έκανα τη δουλειά μου, αλλά κάλεσε και το γιατρό».

Ο ιερέας είπε απλώς αυτό που θα έπρεπε να είναι βίωμα κάθε χριστιανού: ο Θεός δεν αντιπροσωπεύει την υπερφυσική δύναμη που, κατόπιν παρακλήσεως, παρεμβαίνει μαγικά στη φυσική νομοτέλεια του κόσμου. Όταν προσευχόμαστε, ζητώντας τη χάρη του Θεού, κάτι άλλο (πρέπει να) επιδιώκουμε. Όπως παρακάτω ο Στέλιος Ράμφος στο βιβλίο του «Το Μυστικό του Ιησού» (Αρμός, 2006), με την πίστη παραιτούμαστε από την ιδέα ότι όλα εξαρτώνται από μας. Αυτό, όμως, δεν μας απαλλάσσει από τη μέριμνα της αυτο-προστασίας.

Η πανδημία του κορωνοϊού επανέφερε το αρχέγονο ερώτημα για τη σχέση Πίστης και Λόγου. Για τον νεωτερικό άνθρωπο, η Πίστη δεν συνιστά βίωμα ζωής, κυριαρχεί ο Λόγος, το οποίο, σήμερα, θα πει η Επιστήμη. Όταν, όμως, ο φόβος της ασθένειας και του θανάτου πλανάται πάνω από τη ζωή του, όπως τώρα, παραμελημένα υπαρκτά ερωτήματα επανέρχονται. Γιατί συμβαίνουν όλα αυτά; Τι νόημα έχω δώσει στη ζωή μου; Η συνειδητοποίηση της θνητότητας συγκλονίζει. Το εγκόσμιο και το μεταφυσικό συναντώνται.

Η πανδημία του κορωνοϊού επανέφερε το αρχέγονο ερώτημα για τη σχέση Πίστης και Λόγου. Για τον νεωτερικό άνθρωπο, η Πίστη δεν συνιστά βίωμα ζωής, κυριαρχεί ο Λόγος, το οποίο, σήμερα, θα πει η Επιστήμη.

Για μερικούς, η συμφορά της πανδημίας είναι τόσο μεγάλη ώστε, όταν δεν επιρρίπτουν ευθύνες σε αποδιοπομπαίους τράγους (τα «μιάσματα» της κάθε εποχής, π.χ. ζένοι, Εβραίοι, μασόνοι, κ.λπ.) και δεν επινοούν θεωρίες συνωμοσίας, αναζητούν τα αίτια της έξω από τη φύση. Η πανδημία, λένε, συνιστά θεία τιμωρία. Το AIDS λ.χ. θεωρήθηκε από μερικούς, στη δεκαετία του 1980, η τιμωρία του Θεού για την «αφύσικη» ομοφυλοφιλία. Για τους θεμελιωτιστές χριστιανούς σήμερα, αμαρτία δεν είναι τόσο η μόλυνση από τον κορωνοϊό, όσο ο φόβος της μόλυνσης. Τον ιό τον πολέμου με κυρίως με την πίστη, λένε. Δεν αμφισβητούν κατ' ανάγκη την επιστήμη, αλλά θεωρούν ότι η πίστη από μόνη της προστατεύει. «Η Θεία Κοινωνία δεν μολύνεται με τίποτε», είπε μια νεαρή χριστιανή Αιγύπτια στους New York Times (22/3/20). Στην πεποίθηση αυτή προστίθεται και η μοιρολατρία. «Πεθαίνουμε, όταν είναι

γραφτό να πεθάνουμε» (ο.π.). Αν και περιθωριακή, η στάση αυτή συναντάται στις πλείστες χριστιανικές ομολογίες και, ευρύτερα, στο εσωτερικό των μεγάλων θρησκειών. Σταχυολογώ. Ο πρώην μητροπολίτης Αμβρόσιος πρότεινε τον αγιασμό ως «φάρμακο για τον κορωνοϊό». Ο μητροπολίτης Κέρκυρας Νεκτάριος πρόετρεψε τους πιστούς να αψηφήσουν τις απαγορεύσεις και να εξαπατήσουν τις Αρχές, προκειμένου να κοινωνήσουν. «Δεν χρειάζομαι αντισηπτικό», είπε ένας χριστιανός Μαρινίτης του Λιβάνου στους NYT (ο.π.). «Ο Χριστός είναι το αντισηπτικό μου». Από το ίδιο πνεύμα εμφορούνται και μερικοί Πεντηκοστιανοί πάστορες στις ΗΠΑ. Αρνούμενοι να αναστείλουν προσωρινά τη λειτουργία των εκκλησιών τους, διακηρύσσουν ότι

ο Θεός δοκιμάζει την πίστη τους, κάποιοι λένε ότι ο κορωνοϊός είναι «φάρσα» (ο.π.). Το ίδιο συμβαίνει με υπερ-ορθόδοξους Εβραίους. «Η Τώρα προστατεύει και σώζει» είπε ένας ραβίνος (Guardian, 6/4/20). Ως πράξη αψηφισμός του κορωνοϊού, μερικοί μουσουλμάνοι σίτες έγλειφαν τις πύλες θρησκευτικού μνημείου στην ιερή πόλη Κομ του Ιράν (BBC, 3/3/20). Υπάρχει ένα κοινό υπόστρωμα σε τέτοιες αντιδράσεις. Η πίστη σώζει, λένε. Ιδιαίτερα για τους θεμελιωτιστές χριστιανούς, ο φόβος του ιού θεωρείται «δαιμονικός». Παραπέμποντας σε χωρία της Βίβλου, στα οποία ο Θεός δοκιμάζει την πίστη των ανθρώπων, θεωρούν ότι αν έχουν πίστη θα προστατευθούν. Εκλαμβάνουν την επίκληση του Θεού ως κάλεσμα για υπερφυσική παρέμβαση για

την προστασία του πιστού. Πρόκειται για μια, as το πω ευγενικά, απλοϊκή εκδοχή της χριστιανικής πίστης, η οποία εκλαμβάνει τον χριστιανισμό ως ιδεολογία. Όταν η χριστιανική διδασκαλία ιδεολογοποιείται, μετατρέπεται σε ένα σύστημα αντιλήψεων που καθοδηγεί όσους το ασπάζονται. Η χριστιανική αλήθεια δεν συνιστά εμπειρική μετοχή σε έναν αγαπτικό τρόπο ύπαρξης («ο Θεός αγάπη εστίν») αλλά ανάγεται σε εξωτερική συμμόρφωση με κωδικοποιημένους κανόνες. Τηρώντας τους θρησκευτικούς τύπους, ο ιδεολόγος πιστός απάρεσκα πιστεύει ότι εφαρμόζει τις εντολές του Χριστού, αφήνοντας ανέπαφη την ψυχική ενδοχώρα του. Ο ανήσυχος χριστιανός, αντιθέτως, ουδέποτε επαναπαύεται: μέτεχει σε ένα διαρκές άθλημα αυθυπέμβασης χάριν του Άλλου· υπερβαίνει την ευσέβεια των τύπων, αναζητώντας τον αυθεντικό τρόπο ύπαρξης. Ο θεμελιωτιστής χριστιανός είναι εγωκεντρικά τυπολάτρης. Ο εν εγρηγόρσει χριστιανός είναι αλλοκεντρικά ανατρεπτικός. Μια από τις αγαπημένες μου ρήσεις του Ιησού είναι: «Το Σάββατον διά τον άνθρωπον εγένετο, ουχ ο άνθρωπος διά το Σάββατον» (Κατά Μάρκον Ευαγγέλιο, 2, 27). Οι μαθητές του Ιησού περπατούν το Σάββατο μέσα από σπαρμένα χωράφια και τρώνε τους σπόρους από τα στάχυα. Οι Φαρισαίοι ενοχλήθηκαν: παραβαίνουν οι μαθητές του Ιησού το μωσαϊκό νόμο του Σαββάτου, είπαν. Ο Ιησούς τους θυμίζει ότι ο άνθρωπος δεν πρέπει να παγιδευέ-

ται στην τυπολατρία αλλά να αναζητεί την ανακαίνιση της ψυχής. «Η αγιότης δεν έγκειται σε νηκία νομιμοφροσύνη», παρατηρεί ο Σ. Ράμφος, «αλλά σε τρυφερότητα καρδιάς, που υπερβαίνει κάθε τυπικότητα». Ο αυθεντικός τρόπος μετοχής στην εκκλησιαστική εμπειρία είναι η υπέρβαση του αυταρέσκου ευσεβισμού. Κάποιοι ιερωμένοι (και μερικοί αρθρογράφοι), εγκλωβισμένοι σε χριστιανοπρεπή τυπολατρία, αμφισβητούν τις κρατικές απαγορεύσεις για τον κορωνοϊό. Δεν διαφέρουν ιδιαίτερα από ζηλωτές ραβίνους ή φαιδρούς Πεντηκοστιανούς πάστορες. Προσωπικά τους αγνώω. Πειθόμαι από τα λόγια του καθηγητή Θεολογίας Σταύρου Φωτίου: «Ο πιστός απέχει προσωρινά από τη λατρεία λόγω της ενέκπιωτης ευθύνης του για τον συνάνθρωπο. Πρόκειται για έκφραση άκρας φιλαλληλίας, ένδειξη καθολικής συνειδησης».

Να ζεις χριστιανικά σημαίνει να πασχίζεις να ζεις με την ετοιμότητα της διαρκούς αυθυπέμβασης, να αρνείσαι να εγκλωβιστείς σε ειδωλοποιημένα σχήματα. Δεν έγινε ο άνθρωπος για τις λατρευτικές τελετές, αλλά οι λατρευτικές τελετές για τον άνθρωπο. Δεν είμαι λιγότερο πιστός, αν δεν προσκυνώ τον Επιτάφιο φέτος. Θα δοκιμάσω και την εμπειρία του βιρτουαλικού Πάσχα!

Ο κ. Χαρίδημος Κ. Τσούκας (www.htsoukas.com) είναι καθηγητής στην Έδρα Columbia Ship Management στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Μάσκες στο Υπουργικό, επειγόντως και στη Σύνοδο

Η κρίση θέλει σιλι

Μεσ στις μάσκες το Υπουργικό Συμβούλιο, όμως ό,τι και να κάνουν εκεί στο Προεδρικό, ο πρόεδρος της ΕΔΕΚ Μαρίνος Σιζόπουλος ήταν ο πρωτοπόρος στο θέμα των πολιτών масκών. Αν κρίνω από τις φωτογραφίες που κυκλοφόρησε το ΓΤΠ, η ιδέα της μάσκας δεν φαίνεται να πολυάρεσε σε κάποιους υπουργούς, που απλώς την έβαλαν. Κάποιοι άλλοι φρόντισαν, χρωματικά η μάσκα να είναι ασορτί με τα γάντια. Πάντως την προσοχή τράβηξε ο Αγιαναπίτης Υπουργός Μεταφορών, Γιάννης Καρούσος. Αν δεν τον αδικεί ο φωτογραφικός φακός, στο ένα χέρι έβαλε μωβ γάντι και στο άλλο μπλε. Πάντως, οφείλω να ομολογήσω πως οι περισσότεροι υπουργοί φρόντισαν η μάσκα και τα γάντια, χρωματικά, να συνδυάζεται με τη γραβάτα τους. Ο μόνος που δεν μασκοφορέθηκε ήταν ο πρόεδρος της Δημοκρατίας.

• • • •

Το δεύτερο κρούσμα

Η ανάγκη όπως και τα μέλη της κυβέρνησης να φέρουν μάσκες προέκυψε μετά τον εντοπισμό και δεύτερου επιβεβαιωμένου κρούσματος κορωνοϊού, στον λόφο. Συγκριμένα στο Προεδρικό σήμανε συναγερμός την περασμένη Τρίτη, όταν έγιναν γνωστά τα αποτελέσματα των αναλύσεων που έγιναν στο προσωπικό. Τα μέτρα που είχαν παρθεί, μετά το πρώτο κρούσμα, εντάθηκαν. Μειώθηκαν στις απολύτως αναγκαίες οι συναντήσεις, έγιναν απολυμάνσεις ενώ σε προσωπικό επίπεδο ακολουθούνται αυστηρά μέτρα, ανάμεσα σε αυτά μάσκες και γάντια. Όπως μου έλεγαν πρόσωπα στον Λόφο δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο των τηλεδιασκέψεων του Υπουργικού Συμβουλίου αν και για λόγους, όχι πρακτικούς, υπάρχουν δυσκολίες.

• • • •

Χαλαρά

Εχουν να το λένε στο Προεδρικό Μέγαρο για τη στάση του αρχιεπισκόπου, απέναντι στο κοσμικό κομμάτι της πανδημίας και το πόσο διευκόλυνε στις προσπάθειες αποτελεσματικότητας των μέτρων. Στο πνεύμα αυτό, όπως περιγράφεται, πραγματοποιήθηκε και η συνάντηση του Νίκου Αναστασιάδη με τον προκαθήμενο της Εκκλησίας. Για την ιστορία η συνάντηση κράτησε σχεδόν μιάμιση ώρα και σε αυτή ο αρχιεπίσκοπος διαβεβαίωσε τον πρόεδρο της Δημοκρατίας πως η Αρχιεπισκοπή θα τηρήσει υπεύθυνη στάση, συμβάλλοντας όσο της επιτρέπεται. Πάντως, κύκλοι της Αρχιεπισκοπής μας έλεγαν ότι η απόφαση, για λειτουργίες κεκλεισμέ-

Το νέο λουκ που λανσάρι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, με τους μασκοφόρους υπουργούς, έβαλε ιδέες στον προκαθήμενο της Εκκλησίας της Κύπρου. Πληροφορίες που δεν επιδέχονται αμφισβήτηση επιμένουν πως ο Μακαριότατος αναζητεί μάσκες για να τις κάνει δώρο στους μητροπολίτες Μόρφου και Λεμεσού.

νων των θυρών, δεν δημιουργεί την ανάγκη για κλείσιμο κάποιων εκκλησιών. Και ο νούβ νοεϊτω.

• • • •

Χάι τεκ ιεράρχης

Ο αρχιεπίσκοπος Χρυόστομος Β΄ εν μέσω κορωνοϊού απέδειξε πως εκτός από τα ηγετικά προσόντα που διαθέτει, προσαρμόστηκε και στο περιβάλλον που έχει δημιουργήσει η πανδημία στον περιορισμό των κοινωνικών και άλλων δραστηριοτήτων. Ο μακαριότατος που γιόρτασε την περασμένη Παρασκευή τα 79α γενέθλιά του, για τις ανάγκες επαφής του, με τον έξω κόσμο εμπλούτισε τα εργαλεία επικοινωνίας. Από την περασμένη Τετάρτη ο Μακαριότατος χρησιμοποιεί γνωστή εφαρμογή φωνής, εικόνας αλλά και κειμένου. Αυτό που προκαλεί εύλο-

γες απορίες είναι πως την ίδια ώρα άλλοι ιεράρχες, όπως οι Άγιοι Μόρφου και Λεμεσού αδυνατούν να αντιληφθούν πως η προστασία της δημόσιας υγείας δεν συνιστά έκπτωση σε ζητήματα πίστης. Πάντως, η Αρχιεπισκοπή κατά τη Μεγάλη Εβδομάδα θα χρησιμοποιήσει τις τεχνολογικές δυνατότητες, προκειμένου να γίνει πράξη η προτροπή «Κάθε σπίτι και μία εκκλησία».

• • • •

Το χαβά τους

Δεν ιδρώνει το αφτί κάποιων σε ουσιαστικά τμήματα της δημόσιας υπηρεσίας. Ο λόγος για το Τμήμα Εφόρου Εταιρειών και Επίσημου Παραλήπτη και προσωπικά του επικεφαλής του τμήματος, Σπύρου Κόκκινου. Συνεχίζουν να έχουν διακόψει κάθε επικοινωνία με τον έξω κόσμο. Κάποιοι πρέπει να

πληροφορήσει τον κ. Κόκκινο πως επιστημονικά είναι αποδεδειγμένο ότι ο κορωνοϊός δεν μεταδίδεται μέσω τηλεφώνου, αν ανησυχούν και δεν σπκνώνουν τα τηλέφωνα. Και για να είμαστε δίκαιοι δεν είναι οι μοναδικοί. Και στο Κτηματολόγιο τα ίδια κάνουν. Και ύστερα προσπαθούν να μας πείσουν πως η Κύπρος είναι φιλική σε νέες επενδύσεις.

«Τυφλή» και παγωμένη

Στην Ελλάδα ο πρόεδρος του Αρείου Πάγου με εγκύκλιο του ρητά αναφέρει ότι η Δικαιοσύνη δεν είναι μικρομάγαζο να μη λειτουργεί. Στην Κύπρο η αντίστοιχη βαθμίδα Δικαιοσύνης, επίσης, με εγκύκλιο του προέδρου της έχειβάλει λουκέτο από τον Μάρτιο έως τον ερχόμενο Μάιο και βλέπουμε. Με εξίρρηση επείγουσες υποθέσεις, οι υπό-

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΑΓΚΕΛΑ ΜΕΡΚΕΛ

Στο πρόσωπο της Γερμανίδας καγκελαρίου, το κομμάτι εκείνο της Ενωμένης Ευρώπης που με την αρτηριοσκληρωτική πολιτική του, στάση και αντίληψη, εν καιρώ πανδημίας, θέτει σε κίνδυνο την ευρωπαϊκή συνοχή και οικοδόμημα.

λοιπες έχουν μπει στον πάγο. Δεν δουλεύει η Δικαιοσύνη, δεν δουλεύει ο έφορος Εταιρειών. Αλήθεια, κ. πρόεδρε της Δημοκρατίας, για να γνωρίζουμε, η δημόσια υπηρεσία δουλεύει ή δεν δουλεύει;

• • • •

Ο ΟΚΥΝΥ

Τι τρέχει εκεί στον ΟΚΥΝΥ. Δεν γίνεται κάθε τρεις και λίγο να σκάει και μια ιστορία. Πώς γίνεται να συνεχίζουν να κυκλοφορούν φωτογραφίες με επαγγελματίες υγείας να χρησιμοποιούν σακούλες απορριμμάτων, ως προστατευτικές στολές. Την προπερασμένη εβδομάδα έφθασε μια μεγάλη παρτίδα από την Κίνα, άρα δεν υπάρχει δικαιολογία. Εκεί στον ΟΚΥΝΥ παρακολουθεί κάποιος, τον διασυντό της δημόσιας υγείας μέσω των κοινωνικών δικτύων και μάλιστα επωνύμως; Σχεδόν 10 ημέρες δεν ήταν αρκετές για να διαμοιραστεί το ιατρικό υλικό ή μήπως για τον ΟΚΥΝΥ και το Γενικό Νοσοκομείο Πάφου, συγκαταλέγεται στα κρύα ανέκδοτα για την επαρχία Πάφου στη μετά τούλεν εποχή; Και για να μην ψάχνετε φαντάσματα, τις φωτογραφίες ντροπή, ανάρτησε διευθυντής μονάδας του νοσοκομείου. Τελικά, φαίνεται πως είχαν δίκιο οι κακές γλώσσες που ήθελαν τον υπουργό Υγείας να είναι πυρ και μανία με κάποιους στον ΟΚΥΝΥ.

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

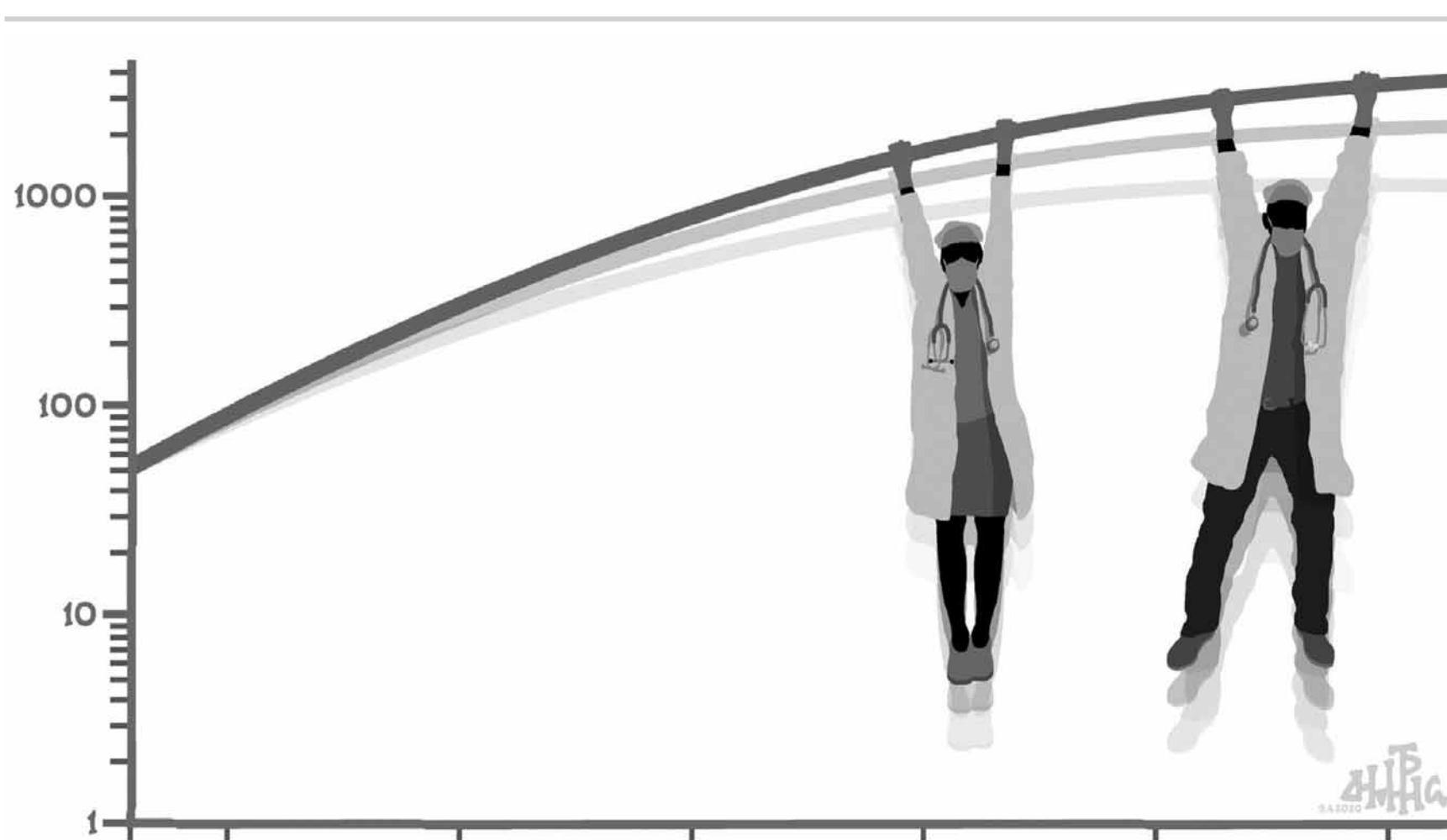
Το επιτελικό κράτος και οι επόμενες προκλήσεις

Του **ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΑΣΙΜΑΤΗ**

Μέχρι εδώ, πολύ καλά. Ας κάνουμε ένα μικρό διάλειμμα από την γκρίνια για να ευλογήσουμε τα γένια μας, διότι η Ελλάδα, κρινόμενη με τα πιο αυστηρά ευρωπαϊκά κριτήρια, μέχρι στιγμής τα έχει καταφέρει. Το αποδεικνύει η σύγκριση με την κατάσταση σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, τόσο στο επίπεδο του ελέγχου της πανδημίας όσο και στο επίπεδο της λειτουργίας της διοίκησης. Σε σχέση, λ.χ., με χώρες ανάλογου πληθυσμιακού μεγέθους, είτε του ευρωπαϊκού Βορρά είτε του Νότου, η χώρα μας έχει πετύχει πολύ καλύτερα αποτελέσματα, χωρίς μάλιστα προβλήματα διακυβέρνησης ή πολιτικής σταθερότητας, όπως βλέπουμε να συμβαίνει στην Ιταλία και στην Ισπανία.

Το αποτέλεσμα αυτό –για το οποίο εγώ αισθάνομαι περήφανος για τη χώρα μου, όπως και πολλοί άλλοι φαντάζομαι– οφείλεται μεν στην ηγεσία της κυβέρνησης (το θέμα του σημειώματος της περασμένης Κυριακής), αλλά και στα εργαλεία που έχει στη διάθεσή της. Ενωώ το λεγόμενο επιτελικό κράτος, που ήταν η πρώτη νομοθετική πρωτοβουλία της κυβέρνησης, τον Ιούλιο του 2019, η οποία αρχικά αντιμετώπιση με σκεπτικισμό, όμως τώρα αποδίδει καρπούς.

Επρόκειτο, ουσιαστικά, για την ορθολογική αναδιοργάνωση των ήδη ενισχυμένων εξουσιών του πρωθυπουργού, σε μια νέα, αυτοτελή δημόσια υπηρεσία, την Προεδρία της Κυβέρνησης, διακλαδωμένη σε έξι γενικές γραμματείες, με σκοπό τον συντονισμό του συνόλου του κυβερνητικού έργου. Αντέδρασαν τότε η αντιπολίτευση, αλλά και επιδοξοι βαρώνοι στο εσωτερικό της Ν.Δ., για τον «συγκεντρωτικό» χα-

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

ρακτήρα του νομοθετήματος. Συγκεντρωτική, όμως, ήταν πάντα η εξουσία του πρωθυπουργού – ο νόμος 4622/2019 την οργάνωσε σε ορθολογική βάση.

Χάρη στο νέο οργανωτικό υπόδειγμα, από τις 25 Φεβρουαρίου μέχρι σήμερα, είχαμε πέντε εκτενείς Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου, η μεγαλύτερη των οποίων με 72 άρθρα, που καλύπτουν τις αρμο-

διότητες όλων των υπουργείων. Είχαμε, επίσης, 129 Υπουργικές Αποφάσεις, εκ των οποίων οι 86 Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις. Δεν ήταν, λοιπόν, μόνον οι σωστές αποφάσεις του πρωθυπουργού και της κυβέρνησης, ήταν και το σύστημα που επέτρεψε να προχωρήσουν γρήγορα αυτές οι αποφάσεις.

Εύλογο είναι, ωστόσο, το ερώτημα, γιατί τόσο καιρό δεν είχαμε δει την

αποτελεσματικότητα του επιτελικού κράτους, που τώρα αναγνωρίζουμε και επαινούμε. Κάθε νέο σύστημα, που σπάζει συνήθειες και ανατρέπει καθιερωμένες διαδικασίες, προκαλεί αντιστάσεις στην πράξη και, συνήθως, χρειάζεται ένα σοκ για να καταφέρει να επιβληθεί. Το επιτελικό κράτος συναντούσε αντιστάσεις μέσα από την κυβέρνηση, καθώς διέλυε κέντρα αυτόνομης εξουσίας. Η πανδημία και οι προτε-

ραιότητες που υπαγορεύει ήταν το σοκ που χρειαζόταν, για να δημιουργηθούν συνθήκες ευνοϊκές ώστε να λειτουργήσει αποτελεσματικά η ομάδα του Μαξίμου υπό τον Μπιστοτάκη, με εργαλείο το επιτελικό κράτος.

Ακόμη όμως υπάρχει μεγάλη συνέχεια στη περιπέτειά μας – και θα ήταν κρίμα εάν η συνέχεια της επιδοσής μας δεν δικαιώσει την εξαί-

ρετη αρχή που κάναμε. Η επόμενη πρόκληση για την κυβέρνηση, το επιτελικό κράτος, για τη χώρα εντέλει, είναι η προετοιμασία για τη σταδιακή επαναφορά της οικονομίας σε λειτουργία.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η πανδημία του 2020 θα αλλάξει τη μορφή του κόσμου μας. Κανείς, ωστόσο, δεν μπορεί να πει με ποιον τρόπο. Ούτε μπορεί να πει κανείς ότι οι αλλαγές θα είναι οι ίδιες παντού: στην καταγεγραμμένη ιστορία των πανδημιών και των επιπτώσεών τους στην κοινωνική και οικονομική οργάνωση, δεν βρίσκουμε ομοιόμορφα σχήματα που ισχύουν για κάθε περίπτωση. Μπορούμε να υποστηρίξουμε, ωστόσο, ότι όσο παρατείνεται η περίοδος εκτάκτου ανάγκης, κατά την οποία το κράτος θα ρυθμίζει τα πάντα, τόσο πιθανότερο είναι τα αποτελέσματα αυτών των αναγκαστικών προσαρμογών να γίνουν μόνιμα.

Σήμερα, το στρατηγικό πλεονέκτημα της κεντροδεξιάς διακυβέρνησης υπό τον Κυριάκο Μητσοτάκη είναι ότι μπορεί να χειρίζεται με την ίδια άνεση και αποτελεσματικότητα και τα δύο είδη πολιτικών, κρατικές και φιλελεύθερες, αναλόγως των αναγκών. Δεδομένου ότι έχουμε πολύ δρόμο ακόμη μέχρι να γίνουμε ασφαλείς από τον κορωνοϊό, μέχρι δηλαδή να βρεθεί εμβόλιο και φάρμακο, η κυβέρνηση οφείλει να εξετάσει τρόπους για τη σταδιακή επαναλειτουργία της οικονομίας. Η παράταση του κρατισμού οδηγεί στην παγίωσή του και αυτό εξανερμίζει τη διαφορά με τον αντιπαλο...

ΦΑΛΗΡΕΥΣ
kassimatis@kathimerini.gr

ΑΚΑΡΙΑΙΑ / Της ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ

Μέτρα στήριξης του πολιτισμού...

Δεν νομίζω ότι χρειάζεται να υπογραμμίσω γιατί είναι σημαντική η στήριξη της πολιτιστικής δραστηριότητας και των ανθρώπων του πολιτισμού. Ούτε να υπενθυμίσω τη σημαντικότητα του πολιτισμού και της τέχνης ειδικά στις δύσκολες περιόδους που διανύει η ανθρωπότητα. Αρκεί να θυμηθούμε πως ένα τραγούδι, τραγουδημένο από τα μπαλκόνια παρηγορούσε τους Ιταλούς για μέρες. Και να μετρήσουμε πόσες προτάσεις για βιβλία, ταινίες, θεατρικές παραστάσεις περνούν από μπροστά μας στο διαδίκτυο, σε μια προσπάθεια να βοηθήσουμε ο ένας τον άλλο να βρει ένα αντίβαρο σε όλα αυτά που σήμερα εγκλωβίζουν το μυαλό και την ύπαρξή μας. Ο άνθρωπος χρειάζεται την τέχνη, γιατί μόνο η τέχνη του προσφέρει πρόσφορο έδαφος για να συνεχίσει να ονειρεύεται. Και γιατί μόνο μέσω της τέχνης μπορεί να αποκτήσει επιγνώση και ηθική συνείδηση. Χωρίς πολιτισμό δεν νοείται παιδεία, δεν νοείται εκπαίδευση, δεν νοείται πολιτισμένο κράτος.

Ο πολιτισμός, όμως, δεν είναι μια αόριστη έννοια. Είναι ένα σωρό άνθρωποι που πασχίζουν με τους δικούς τους «θεούς και δαίμονες» για να υπηρετήσουν αυτό που ονομάζεται τέχνη. Για να υπογραμμίσουν αξίες και αρχές. Ή για να θέσουν ερωτήματα ώστε ο άνθρωπος να εμβαθύνει σε κείνα που συνιστούν την ουσία της ύπαρξής του. Άρα οι δημιουργοί, οι καλλιτέχνες, οι άνθρωποι του πνεύματος πρέπει να είναι πάντα κάτω από τη «φροντίδα» και την «έγνοια» του κάθε κράτους που σέβεται τον εαυτό του και την ιστορία του. Πράγματα αυτονόητα που δυστυχώς δεν είναι και πρέπει κάθε φορά να τα υπενθυμίζουμε και να τα διεκδικούμε, ενώ θα έπρεπε να ήταν ήδη κατοχυρωμένα ως θεμελιώδεις αξίες. Ο πολιτισμός είναι αξία. Τελεία και παύλα. Και για να υπάρχει πολιτισμός και να συνεχίσει να αποτελεί αξία από την οποία εξαρτάται η ταυτότητα και το ήθος του κάθε κράτους, πρέπει να συνεχίσουν να υπάρχουν δημιουργοί. Και για να συνεχίσουν να υπάρχουν δημιουργοί πρέπει το κράτος να τους στηρίζει και να τους τιμά θέτοντας πάντα ξεκάθαρα και έμπρακτα τον πολιτισμό ως προτεραιότητα του. Τελεία και παύλα.

Ο πολιτισμός, ωστόσο, δεν ήταν ποτέ μέσα στις προτεραιότητες του δικού μας κράτους κι αυτό είναι ίσως και ο κυριότερος λόγος που αυτή η χώρα ακόμα δεν κατάφερε να λειτουργήσει με αρχές και αξίες και ούτε να εκπαιδεύσει τους ανθρώπους της να σκέφτονται αξιοθετώντας και όχι υπηρέτώντας. Δεν θα σπαταλήσω χώρο για να εξετάσω τι συνέβαινε, διότι εκείνο που μετρά είναι το τι συμβαίνει τώρα. Και αυτό που συμβαίνει τώρα είναι πως ένα σωρό δημιουργοί βρίσκονται ξεκολλημένοι χωρίς το κράτος να δείχνει ότι αντιλαμβάνεται πως πρέπει να τους στηρίξει ουσιαστικά και εμπράκτως. Τα μέτρα στήριξης που ανακοίνωσε το Υπουργείο Πολιτισμού και ο τρόπος με τον οποίο τα ανακοινώνει πόρρω απέχουν από την πραγματική και ουσιαστική στήριξη των δημιουργών.

Αντιθέτως, αποδεικνύουν την προχειρότητα με την οποία αντιμετωπίστηκε ο πολιτισμός και την τσαπατσουλιά με την οποία προσεγγίστηκε η ανάγκη στήριξης των ανθρώπων του. Είναι απαράδεκτο να μας λέει ο υπουργός πως είχε άλλα επείγοντα να λύσει (βλέπε εκπαίδευση) και πως έπεται ο πολιτισμός. Όπως αδιανόητο είναι να θεωρεί πως τα εν λόγω μέτρα που ανακοίνωσε αποτελούν ουσιαστική στήριξη του πολιτισμού. Διότι ένα κράτος το οποίο θέλει πραγματικά να στηρίξει τον πολιτισμό του οφείλει να διαθέσει ένα ξεχωριστό κονδύλι για αυτή τη στήριξη και όχι απλώς να εντάσσει τους ανθρώπους του πολιτισμού στις λοιπές κατηγορίες με μερικές ξέτρες εκπτώσεις. Ο πολιτισμός δεν είναι κατηγορία.

Είναι αξία. Τελεία και παύλα. Και ως τέτοια πρέπει να αντιμετωπίζεται. Και ως τέτοια να υποστηρίζεται. Οτιδήποτε λιγότερο αποδεικνύει την ανεπάρκεια των κρατούντων να συλλάβουν τον πολιτισμό ως αξία και να το σεβαστούν αναλόγως. Όπως και την πλάνη τους ότι μπορούν να πορευτούν σε αυτό το αβέβαιο μέλλον που μας ζημερώνει, χωρίς να έχουν ως σημείο εκκίνησης τους τις αρχές του πολιτισμού.

elenixenou11@gmail.com

Ακτιβίστριες του Accredited Social Health Activist διενεργούν θερμομετρήσεις από πόρτα σε πόρτα, στην Bangalore της Ινδίας.

ΔΙΕΚΥΣΤΙΝΔΑ / Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Η εικόνα της παρακμής

Μία εικόνα ισοδυναμεί με χίλιες λέξεις, μία εικόνα μπορεί να κτίσει και να συνθλίψει καριέρες, μπορεί να ενισχύσει αφηγήματα και να τα αποδομήσει στο λειπτό. Έτσι, όταν κυκλοφόρησε το βίντεο από τη Σύνοδο Κορυφής του NATO το 2018, με τον πρόεδρο της Κομισιόν Ζαν Κλοντ Γιούνκερ να τρεκλίζει και να ανεβαίνει το βάθρο υποβασταζόμενος, προκάλεσε αναπόφευκτα αμυχναιά. Και λέμε αμυχναιά γιατί εύκολα δημιουργείτο ο συνειρμός πως με τον ίδιο τρόπο τρεκλίζει και σύρεται ολόκληρο το ευρωπαϊκό οικοδόμημα.

Ένας συνειρμός καθόλου τυχαίος, καθώς μέχρι και το 2018 η Ε.Ε. απέτυχε οικτρά στις δύο –μέχρι τότε– μεγαλύτερες προκλήσεις: να χειριστεί την παγκόσμια οικονομική κρίση αλλά και το προσφυγικό πρόβλημα. Αμυχναιά οι Βρυξέλλες παρακολουθούσαν τις εξελίξεις να τις προσπερνούν, αμυχναιά παρακολουθούσαν και το κάθε κράτος μέλος να λειτουργεί σκεπτόμενο πρώτο και κύρια τα δικά του συμφέροντα, ενώ ηγέτες που ήταν βέβαιοι πως η ευρωπαϊκή αλληλεγγύη θα υπερισχύσει των λανθασμένων χειρισμών και των αλόγιστων σπαταλών που έκαναν στα κράτη τους και πως θα τους δώσει χέρι βοηθείας, έχασαν τη γη κάτω από τα πόδια τους. Στην Κύπρο για παράδειγμα λάβαμε το μάθημά μας με οδυνηρό τρόπο. Ο Νίκος Αναστασιάδης, που ανήγαγε σε κύριο προεκλογικό αφήγημα τους ισχυρούς δεσμούς που είχε με τους ηγέτες των κρατών μελών της Ε.Ε. και του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, δεσμοί που θα βοηθούσαν την Κύπρο να βγει αξιοπρεπώς από την οικονομική κρίση, επέστρεψε από το Ευρωγρουπ ταπεινωμένος, με το ποτάλι στον κρόταφο και το κούρεμα καταθέσεων στην τσέπη. Όμως και στο Κυπριακό, ενώ αναμέναμε πως μπροστά στις τουρκικές προκλήσεις στην κυπριακή ΑΟΖ, η Ε.Ε. θα «γονατίσει» οικονομικά την Άγκυρα, παρακολουθούσαμε τον ένα Ευρωπαίο αξιωματούχο μετά τον άλλο να συνδιαλέγονται και να φωτογραφίζονται χαμογελαστοί με τον Ερντογάν, διασφαλίζοντας τα συμφέροντά τους γύρω από το μεταναστευτικό.

Η Ε.Ε. δεν είναι κοινωνικές ιδρύματα και δεν είμαστε ούτε αφελείς ούτε ρομαντικοί να πιστεύουμε πως μπορεί να επικρατήσει η αλληλεγγύη και το δίκαιο, έναντι των μεγάλων οικονομικών συμφερόντων. Όμως αυτή η πρωτόγνωρη κρίση που αφορά τη ζωή και τον θάνατο των πολιτών, έβγαλε στο προσκήνιο όλη την

παρακμή που κρύβει. Εγωισμούς, χάος, υπερβολική αυτοπεποίθηση που στοιχίζει. Όφειλαν να γνωρίζουν καλύτερα, όφειλαν να είναι καλύτερα προετοιμασμένοι και σίγουρα όφειλαν να έχουν καλύτερα αντανakλαστικά. Όλα τα υπόλοιπα αποτελούν ιστορία για το πώς η Ε.Ε. έχασε ακόμη ένα στοίχημα σε μία από τις μεγαλύτερες κρίσεις των τελευταίων δεκαετιών.

Μία εικόνα ισοδυναμεί με χίλιες λέξεις. Έτσι και στην περίπτωση της Ε.Ε. σήμερα. Την ώρα που οι νεκροί αυξάνονταν στην Ιταλία και η χώρα ζητούσε απεγνωσμένα βοήθεια από τις Βρυξέλλες, η πρόεδρος της Κομισιόν έδινε μαθήματα στους Ευρωπαίους για το πώς πρέπει να πλένουν τα χέρια τους. Αποστειρωμένα από αισθήματα, απομονωμένη μέσα στη γυάλα των Βρυξελλών και κυρίως αποκομμένη από την πραγματικότητα. Και λέμε αποκομμένη από την πραγματικότητα, γιατί ενώ στις 24 Ιανουαρίου στο Νταβός, οι εμπειρογνώμονες προειδοποιούσαν πως αυτή η κρίση θα μετατραπεί σε παγκόσμιο πρόβλημα, η πρόεδρος της Κομισιόν δεν είπε λέξη για την επιδημία. Μιλούσε για την κλιματική αλλαγή και την ψηφιοποίηση. Χρειάστηκε να μετρήσει 50.000 νεκρούς και 600.000 κρούσματα για να αντιληφθεί πως ο κορωνοϊός δεν είναι μία μακρινή κινεζική υπόθεση, αλλά πως η πανδημία μετατρέπει την Ευρώπη σε πεδίο θανάτου. Και εκεί φάνηκαν όλες οι αδυναμίες. Έλεγαν πως είναι έτοιμες όλες οι χώρες να αντιμετωπίσουν την κρίση, ενώ προφανώς και δεν ήταν. Διαβεβαίωναν πως είχαν τον αναγκαίο ιατρικό και προστατευτικό εξοπλισμό. Την ώρα της κρίσης όμως παρακολουθούσαν αμυχναιά τη μία χώρα μετά την άλλη να σταματά τις εξεργασίες μαस्कών και άλλων προστατευτικών εξοπλισμών για να σώσει ο καθένας τη χώρα του.

Η Ε.Ε. θα επιβιώσει και αυτής της δοκιμασίας. Το ερώτημα είναι ποιον ρόλο θα έχει την επόμενη μέρα. Σε αυτή την πανδημία που ο καθένας ενστικτωδώς προστατεύει τον εαυτό του, η Ε.Ε. χρειάζεται μία ηγεσία που θα μεταδώσει το ευρωπαϊκό όραμα και θα πείσει πως μόνο με την ενότητα μπορεί να ξεπεραστεί η πρωτόγνωρη κρίση. Αν δεν το πετύχει ούτε και τώρα, οι μόνες εικόνες που θα μείνουν αποτυπωμένες, είναι μιας ηγεσίας που τρεκλίζει, ψάχνοντας κάπου στήριξη και μιας ηγεσίας που επιχειρεί να αποστειρώσει το τελευταίο ψήγμα ανθρωπιάς της.

eu w ά kathimerini.com.cy

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Κράτος και αγορά

Η παγκόσμια εξάπλωση του κορωνοϊού έχει αναθερμάνει τις συζητήσεις γύρω από το δίλημμα κράτος ή αγοράς. Σύμφωνα με μια αντίληψη, η μαζική κρατική παρέμβαση που χρειάστηκε προκειμένου να σπριχθεί η οικονομική δραστηριότητα, αλλά και η κινητοποίηση των δημόσιων υποδομών υγείας ένεκα κορωνοϊού, επιβεβαιώνει τον ρόλο του κράτους και διαψεύδει τους θιασώτες της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και των αγορών. Θα συμφωνούσα με το πρώτο σκέλος αυτής της διατύπωσης, αλλά όχι με το δεύτερο.

Κατ' ακρίβεια, η παρέμβαση του κράτους, όπως αυτή εκδηλώνεται στην Ευρώπη και αλλού το τελευταίο διάστημα, έρχεται να επιβεβαιώσει την αδογμάτιστη προσέγγιση που αναγνωρίζει τον σημαντικό ρόλο που έχει να διαδραματίσει τόσο ο κρατικός πυλώνας, όσο και η αγορά. Αυτή είναι η προσέγγιση της κοινωνικής οικονομίας της αγοράς, η οποία, μένοντας μακριά από τα άκρα, απορρίπτει την ανταγωνιστική σχέση μεταξύ κρατους και αγορών αλλά, αντιθέτως, θεωρεί πως η κοινωνία, το κράτος και η οικονομία πρέπει να αποτελούν συνδεδεμένες μεταξύ τους οντότητες, οι οποίες συνεργάζονται με σκοπό την πρόοδο και την ανάπτυξη.

Σε αυτό το πλαίσιο, το σύγχρονο κράτος, εκτός από την ασφάλεια που υπήρξε ιστορικά ο πρωταρχικός του ρόλος, οφείλει να διασφαλίζει την κοινωνική δικαιοσύνη, την κοινωνική συνοχή και την προστασία του περιβάλλοντος. Οφείλει δηλαδή να ρυθμίζει, να ελέγχει, να θέτει λογικά όρια στη λειτουργία των αγορών και να διασφαλίζει τον υγιή ανταγωνισμό. Αυτό δεν σημαίνει ότι το κράτος πρέπει να λειτουργεί ως βαριά στην οικονομική δραστηριότητα, είτε μέσα από την υπερβολική γραφειοκρατία, είτε μέσα από την υπερβολική φορολογία. Ούτε και σημαίνει ότι το κράτος πρέπει να αναλαμβάνει το ίδιο τον ρόλο του επιχειρηματία. Αντιθέτως, το κράτος οφείλει να δημιουργεί ένα περιβάλλον ευνοϊκό και υποστηρικτικό για την επιχειρηματικότητα, την καινοτομία και τις επενδύσεις. Η σωστή ισορροπία και η συνεργασία κράτους και αγοράς είναι το ζητούμενο.

Πρέπει, επίσης, το κράτος να είναι σε θέση να απαλύνει τις κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες από τις αναπόφευκτες διακυμάνσεις των αγορών, οι οποίες προκύπτουν είτε ως αποτέλεσμα αστοχιών των ιδίων των αγορών, εκεί που η πρόκληση τους αποτυγχάνει, όπως ήταν η κρίση μετά το 2008, είτε οφείλονται σε έκτακτα εξωγενή περιστατικά, όπως είναι η υγειονομική κρίση που περνούμε σήμερα.

Και είναι για' αυτόν ακριβώς τον λόγο που οφείλουν τα κράτη να λειτουργούν με σύνεση και να δημιουργούν δημοσιονομικά περιθώρια στους καλούς καιρούς, προκειμένου να είναι σε θέση να παρεμβαίνουν αποτελεσματικά όταν προκύπτει δυσκολία. Για να απλώνουν δίκτυο κοινωνικής προστασίας και να ωθούν την οικονομία προς την αναθέρμανση. Από την άλλη, η συνεχής διόγκωση των δημοσίων δαπανών, με τρόπο που δεν λαμβάνει υπόψη τον οικονομικό κύκλο ή τις πραγματικές αντοχές της οικονομίας, απλώς οδηγεί στην αδικαιολόγητη επιβάρυνση της αγοράς και τελικά στην αποδυνάμωση και του ίδιου του κράτους, αφήνοντας την κοινωνία εκτεθειμένη.

Ρόλος του κράτους είναι και η δημιουργία ευκαιριών για όλους, χωρίς αποκλεισμούς. Η επικέντρωση του κράτους στην παιδεία και την υγεία αυτό ακριβώς διασφαλίζει. Η ασφαλέστερη οδός που οδηγεί στις ευκαιρίες και στην κοινωνική συνοχή, δεν είναι αυτή που περνά μέσα από τα ανεξέλεγκτα κοινωνικά επιδόματα, αλλά αυτή που περνά μέσα από το ψηλό επίπεδο παιδείας και υγείας. Το οποίο, με τη σειρά του, δεν εξασφαλίζεται μόνο από το ύψος των δημοσίων δαπανών, αλλά κυρίως από την ποιότητα τους. Από την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα η οποία, με μετρήσιμους όρους, πρέπει να αξιολογείται και να καταγράφεται.

Πολύ συχνά λέγεται ότι η κάθε κρίση είναι και ευκαιρία. Θα την αξιοποιήσουμε, εάν λειτουργήσουμε χωρίς δογματισμούς, αλλά με γνώση και κοινή λογική. Αυτό ισχύει και για διάλογο για τον σύγχρονο ρόλο του κράτους, το οποίο δεν πρέπει να είναι ούτε μεγαλύτερο από ό,τι χρειάζεται, αλλά ούτε και μικρότερο από ό,τι πρέπει.

Ο κ. Χάρης Γεωργιάδης είναι αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ.

ΒΟΛΕΣ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Σατανικός κορωνοϊός

Νεαρή κοπέλα, ορφανή από πατέρα, είχε την ατυχία να αρρωστήσει η μητέρα της σοβαρά και να μεταφερθεί στο νοσοκομείο. Την εβδομάδα πριν από την επιβολή μέτρων για τον κορωνοϊό, καθημερινώς βρισκόταν δίπλα στη μάνα της, κουβέντιαζαν, αναπολούσαν οικογενειακές ιστορίες και σχεδίαζαν τις επόμενες οικογενειακές συνάξεις, μετά την έξοδο από το νοσοκομείο. Η ψυχολογία της ηλικιωμένης γυναίκας ήταν πολύ καλή και αυτό φαινόταν και στην πορεία της υγείας της. Οι γιατροί και οι νοσοκόμοι ήταν πολύ καλοί, αλλά η μάνα ήθελε την κόρη στο πλάι της. Εισέβαλε ο σατανικός κορωνοϊός, έκλεισαν οι πόρτες των νοσοκομείων και η γυναίκα «μαράθηκε», αφού δεν μπορούσε να βλέπει το σπλάχνο της. Τα τηλεφωνήματα στην αρχή

ήταν συχνά και πυκνά, αλλά με την πάροδο του χρόνου, αραιώσαν, αφού η κατάσταση της γυναίκας δεν επέτρεπε τις πολλές κουβέντες. Η κόρη συνομιλούσε με τους γιατρούς, οι οποίοι έλεγαν την πικρή αλήθεια, ότι η κατάσταση είναι πολύ σοβαρή, σιγά – σιγά κρίσιμη και τελικά η γυναίκα έφυγε από τη ζωή. Ακολούθησε ακόμη ένα μαρτύριο μέχρι να τελεστεί η κηδεία, με την παρουσία λίγων συγγενών. Ο οργή της νεαρής ήταν απεριόριστη και ο πόνος ανείπωτος, αφού δεν μπόρεσε τουλάχιστον να κλείσει τα μάτια της μάνας της.

Ο σατανικός κορωνοϊός κατάφερε να χωρίσει τους ανθρώπους και να φέρει την καταραμένη μοναξιά, τον άγχος, τη θλίψη, τον πόνο, την αγωνία, ακόμη και τον πανικό στις ψυχές. Με ένα σατανικό τρόπο, κατάφερε να αφήσει τους αρρώστους μόνους στα σπίτια και στα νοσοκομεία, να

βιώνουν μόνον και απαρνηγόρητοι, την αγωνία της ασθένειας και τον φόβο του θανάτου. Με ένα σατανικό τρόπο, οι τηλεοράσεις, τα ραδιόφωνα, οι ιστοσελίδες, επί εικοσιτετράωρο βάσεως μεταδίδουν τον τρόπο και τον φόβο, σε ένα ανταγωνισμό τρομολαγνείας. Κατάφερε να κλείσει τις εκκλησίες και να αφήσει τους πιστούς χωρίς εξομολόγηση και χωρίς Θεία Κοινωνία, τις αγίες αυτές μέρες. Ο αόρατος αυτός εχθρός κατάφερε να ανατρέψει τις ζωές των ανθρώπων σε όλο τον κόσμο και να προκαλέσει κατάρρευση στις οικονομικές δραστηριότητες παγκοσμίως. Ίσως, είναι και η πρώτη φορά στην ιστορία, όπου όλος ο πλανήτης ταυτόχρονα υποφέρει από μια επιδημία. Κατάφερε ο σατανικός αυτός κορωνοϊός, να ανατρέψει πανίσχυρες φαρμακευτικές εταιρείες και χρυσοπληρωμένους γιατρούς, οι οποίοι στέκονται αδύναμοι να βοηθήσουν

και να θεραπεύσουν ακόμη και βασιλιάδες.

«Εδώ είναι ο παράδεισος, κι η κόλαση εδώ...» λέει το λαϊκό άσμα και σίγουρα δεν απέχει και πολύ από την εκκλησιαστική διδασκαλία, ότι από αυτή την πρόσκαιρη ζωή, ο άνθρωπος προγεύεται, είτε τον παράδεισο, είτε την κόλαση. Κύριο χαρακτηριστικό της παραδείσιας χαράς, η επικοινωνία με τον Θεό και τους άλλους ανθρώπους και κύρια παγίδα της κολασμένης βιωτής, η απομάκρυνση από τον Θεό και η καταραμένη μοναξιά. Η διήγηση του Αγίου Μακαρίου του Αιγυπτίου είναι ίσως η πιο αποκαλυπτική για την άλλη, την αληθινή ζωή. Βρήκε στην έρμη ένα κρανίο, το σκούνηψε με το ραβδί του και το ρώτησε πού βρίσκεται. Αυτό, με θαυμαστό τρόπο, απάντησε ότι ήταν αρχιερέας των ειδωλολατρών και βρίσκεται στην κόλαση. Είμαστε, του είπε, δε-

μένοι στην πλάτη ο ένας του άλλου, χωρίς να μπορούμε να δούμε το πρόσωπο του άλλου κολασμένου. Στην απέναντι όχθη είναι ο παράδεισος και οι άνθρωποι είναι χαρούμενοι, βλέπουν τον Θεό και συνομιλούν με τους άλλους αγιασμένους. Αλλά δεν μπορούμε να επικοινωνήσουμε με τους δικαίους.

Παπάς, παππούλης, με πολύχρονη υπηρεσία στην Εκκλησία, μονολογούσε και έλεγε το παράπονό του, αφού για πρώτη φορά στην εκκλησιαστική του διακονία, τελεί λειτουργίες και ακολουθίες χωρίς πιστούς. Είμαστε και εμείς σταυρωμένοι αυτή την περίοδο, έλεγε και αναμέναμε και εμείς την ανάσταση και τον θάνατο του σατανικού κορωνοϊού. Ο πατήρ Αντρέας Αγαθοκλέους κατέγραψε πολύ γλαφυρά αυτή την κατάσταση: «Δεν ξέρω αν μπορώ να μεταφέρω τον πόνο, το καρδιακό σφίξιμο, που προέρχεται

από την απουσία του λαού του Θεού. Να κάνεις το έργο του λαού, τη Θεία Λειτουργία, και ο λαός να μην μπορεί να είναι εκεί. (...) Τι να πούμε για τη Μ. Εβδομάδα που έρχεται; Πώς θα ψάλλουμε το «Σήμερον κρεμάται επί ξύλου» ή το «Η ζωή εν τάφω» χωρίς συμμετοχή του λαού; Πώς να φωνάζουμε «Ανάστα ο Θεός» στην απουσία του κόσμου; Κι ακόμα, πώς θα διαλαλήσουμε στα πέρατα του κόσμου «Χριστός Ανέστη!» χωρίς τη διαβεβαίωση των εκκλησιαζομένων; Δεν ξέρω τι τελικά θα γίνει. Αυτό που ξέρω είναι ότι κάθε ακολουθία που γίνεται στον ναό τώρα, την εποχή του κορωνοϊού, συνοδεύεται με πόνο «υπέρ όλου του κόσμου». Μακάρι αυτή η δυσκολία, ο σταυρός που σηκώνουμε όλοι, να γίνει προάγγελος ανάστασης «εν Χριστώ Ιησού τω Κυρίω ημών».

kaparispan@yahoo.gr

Οι μάχες της επόμενης μέρας

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Κάποια στιγμή ο κορωνοϊός θα φύγει. Το μεγάλο ερώτημα είναι τι θα αφήσει πίσω του, εδώ στη χώρα μας αλλά και στον πλανήτη. Είναι πολύ νωρίς για προβλέψεις, όμως είναι σχεδόν βέβαιο ότι λίγα πράγματα θα είναι όπως ήταν...

Παγκοσμίως είναι η πρώτη φορά που ζούμε μια τόσο μεγάλη κρίση όχι απλά χωρίς αμερικανική ηγεσία, αλλά με καταστροφική αμερικανική ηγεσία. Ξέραμε ότι κάποια στιγμή η Ευρώπη θα ξυπνήσει άγαραμπα και θα καταλάβει ότι δεν υπάρχει πια ο Θεός Σαμ να εγγυάται την ασφάλειά της και ό,τι άλλο εγγυήθηκε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η στιγμή του βίαιου απογαλακτισμού ήλθε με τον κορωνοϊό.

Θα ξυπνήσει το σοκ την Ευρώπη; Θέλω να είμαι αισιόδοξος, αλλά η πρόσφατη ευρωπαϊκή ιστορία δεν είναι καθοδική. Η Ε.Ε. και η Ευρωζώνη ήταν φτιαγμένες για τα εύκολα, για τις καλές μέρες. Τώρα λείπουν οι αποφασιστικοί ηγέτες και το κοινό αφήγημα. Το μεγάλο κραχ που θα ακολουθήσει θα δυσκολέψει τα πράγματα. Οι φωνές που θα δυναμώσουν θα θέλουν περισσότερα κλειστά σύνορα και λιγότερη αλληλεγγύη. Η μάχη θα είναι μεγάλη. Τίποτα δεν θα είναι αυτονόητο, ούτε καν η ασφάλεια της δυτικής δημοκρατίας όπως την ξέραμε, κατά την ταπεινή μου γνώμη. Πολλά θα κριθούν από το αν η Γερμανία μπορεί να ξεπεράσει τον ρόλο του «αρχιλογιστή» και να μπει σε έναν ηγετικό –αλλά όχι ηγεμονικό– ρόλο. Θα δούμε!

Στην Ελλάδα βγήκαμε από έναν δεκαετή πόλεμο με τη μεγάλη οι-

κονομική κρίση, μπήκαμε στον πόλεμο των συνόρων και του ιού, και την επόμενη μέρα θα βρεθούμε στον πόλεμο της οικονομικής ανασυγκρότησης της χώρας. Η αδικία είναι πολύ μεγάλη. Ειδικά για αυτούς που ξεκινούν και αυτούς που τελειώνουν τη ζωή τους. Μόλις ανάσανε ο τριαντάρης και ένιωσε ότι μπορεί να βγάλει 100 ευρώ παραπάνω, και ίσως και να κάνει οικογένεια, ήλθε κάποιος και του έριξε ένα χαστούκι. Το ίδιο νιώθει και ο μεγάλος, ευάλωτος, ήδη χτυπημένος από την κρίση συμπολίτης μας, που ένιωσε ότι φέτος άναψε το καλοριφέρ χωρίς δεύτερη και τρίτη σκέψη. Κάντε μου τη χάρη και μην ειρωνεύεστε αυτόν τον άνθρωπο όταν περιμένει στην ουρά στην τράπεζα ή όταν θυμώνει που δεν θα μπορεί να πάει στην εκκλησία. Δεν αντέχει αυτό που συμβαίνει, όπως κανείς μας, και θέλει από κάπου να παστεί. Λίγος σεβασμός και ενθάρρυνση δεν θα έβλαπταν από τη μεριά μας.

Η επόμενη μέρα θα είναι δύσκολη γιατί θα είναι πολύ εύκολο να βγουν οι δαίμονες και οι καλικάντζαροι της Ιστορίας να στήσουν χορό, εδώ και παγκοσμίως. Ο λαϊκισμός μπορεί να σαρώσει, το ίδιο και η συνωμοσιολογία, ο αντιευρωπαϊσμός, η τρέλα. Η μάχη θα είναι μεγάλη, το ξαναλέμε. Θα απαιτηθούν αποφασιστικότητας και μια «πολεμική» κυβέρνηση που θα μπορέσει να ξαναστήσει τη χώρα στα πόδια της οικονομικά, να λέει «Οχι» εκεί που πρέπει όταν η πίεση θα είναι μεγάλη. Διεθνώς μπορούμε να πούμε ένα πράγμα μόνο. Οι αμερικανικές προεδρικές εκλογές του Νοεμβρίου θα είναι πραγματικά ιστορικές. Και θα αφορούν όλους μας.

Ανιχνεύοντας το μέλλον

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Φθάσαμε στο σημείο που σύμπασα η ανθρωπότητα σκέφτεται και ενεργεί ωσάν να επίκειται η συντέλεια του κόσμου. Και ανάλογα με τις πεποιθήσεις του ο καθείς –ιδιοτελώς σκεπτόμενος βεβαίως– προσεοφλεί αφανισμό του αντιπάλου του.

Εθνικιστές και αριστεροί προβλέπουν ότι η πανδημία του κορωνοϊού και τα περιοριστικά μέτρα που έχουν ληφθεί για να αποτραπεί η διασπορά του θα επιφέρουν πλήγμα μοιραίο στον φιλελευθερισμό και στην παγκοσμιοποίηση. Η προσδοκία της αιώνιας επιστροφής –

να γίνει διαφορετικά. Η ιδέα της δημοκρατίας γεννήθηκε στην Αθήνα, μια κοινωνία μικρή πληθυσμιακά, όπου η συμμετοχή των πολιτών ήταν καθολική στις στρατιωτικές επιχειρήσεις και στις πολιτιστικές διοργανώσεις και ως εκ τούτου είχαν το δικαίωμα ισότητας συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων πολιτικών.

Το παγκοσμιοποιημένο σύστημα που σήμερα κυριαρχεί στην οικονομία είναι αναντίστοιχο με το σύστημα πολιτικής διακυβερνήσεως, που διαμορφώθηκε για τις ανάγκες του εθνικού κράτους. Η «ηλεκτρονική δημοκρατία» δεν έχει ακόμη τεθεί σε εφαρμογή. Το άγνωστο επιχειρούμε να ελέγξουμε με τα εργαλεία του παρελθόντος.

Θριαμβολογούν οι εν Ελλάδι αριστεροί και φιλελευθεροί –παράγωγα του Διαφωτισμού και οι δύο τάσεις– διά «την νίκην» που η πολιτεία υποτίθεται ότι κατήγαγε επί της Εκκλησίας απαγορεύοντας την προσέλευση των πιστών στις εκκλησίες ακόμη και κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Εβδομάδος.

Συγχέουν τον καισαροπαπισμό της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας με την Ορθοδοξία, όπου ο ρόλος της πολιτείας υπήρξε πάντα καθοριστικός, αφού διά αυτοκρατορικής αποφάσεως κατέστη ο χριστιανισμός επίσημη θρησκεία του Ανατολικού Ρωμαϊκού Κράτους. Η απάντηση του Ιησού στον Πόντιο Πιλάτο ότι «η βασιλεία η εμή ουκ ἔστιν ἐκ τού κόσμου τούτου» ισχύει πάντα στις σχέσεις πολιτείας και Ορθοδόξου Εκκλησίας.

Κάποιοι αντιδρώντες στην απόφαση τελείσεως των ακολουθιών στις εκκλησίες κεκλεισμένων των θυρών συγχέουν τη ρήση του Αποστόλου Παύλου «ημεῖς μωροὶ διὰ Χριστόν» με την ανθρώπινη μαρτία. «Εἰσελθε εἰς το ταμείον καὶ πρόσευξαι» εἶπε ο Ιησούς και επανέλαβε ο Αρχιεπίσκοπος προτείνοντας, αντί της δημοσίας, την ατομική προσευχή στην παρούσα συγκυρία. Είναι μία άσκηση και όχι ανάρτηση της Εκκλησίας. Καλή Μεγάλη Εβδομάδα, σε όλους μας.

Άνθρωποι μόνοι στα σπίτια τους, στα νοσοκομεία, στις μονάδες εντατικής θεραπείας, αποκομμένοι βίαια από αγαπημένα πρόσωπα, από την κοινωνία, είναι χαρακτηριστικό αυτής της πανδημίας. Η απομόνωση μπροστά στην απειλή και τον φόβο, η διακοπή της φυσιολογικής πορείας των ανθρώπων, η ακύρωση του τρόπου με τον οποίο επιχειρούμε να κατανοήσουμε τη ζωή και τον θάνατο, είναι από τις χειρότερες συνέπειες των νοσούντων. Πέρα από τον θάνατο, την οικονομική παράλυση, την ανεργία, την ταραχή που προκαλεί στο διεθνές σύστημα, ο νέος κορωνοϊός πληγώνει βαθιά και όσους δεν θα νοσήσουν, ανατρέποντας την καθημερινότητα όλων, διαταράσσοντας συμπεριφορές, τελετουργίες και νοοτροπίες αιώνων. Ο εγκλεισμός των πιστών σε όλο τον κόσμο αυτές τις μέρες των μεγάλων θρησκευτικών εορτών των Χριστιανών, Μουσουλμάνων και Εβραίων αναδεικνύει το μνημειώδες, ιστορικό μέγεθος της ανατροπής.

Φυσικά, πρέπει όλοι να προστα-

τεύσουμε εαυτούς, και με αυτόν τον τρόπο να προστατεύσουμε ο ένας τον άλλον. Η απομόνωση είναι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος να διακόψουμε εμείς την πορεία του ιού. Πρέπει, επίσης, να καταλάβουμε ότι είτε νοσήσουμε είτε όχι, όλοι θα έχουμε υποστεί πληγές που πιθανώς να μας βασανίσουν για πολλά χρόνια, άλλους λιγότερο, άλλους περισσότερο: οι πιστοί για τον αποκλεισμό τους από το εκκλησιαστικό ή ηλικιωμένοι για τη στέρηση των αγαπημένων τους προσώπων: οι νεότεροι και τα παιδιά για τη στέρηση των γερόντων και για την αποκοπή τους από τη ζωή της ζωής – από το σχολείο, τη δουλειά, τους φίλους. Όλοι πενθούμε το γεγονός ότι άνθρωποι πεθαίνουν απομονωμένοι, στερημένοι από τους δικούς τους, χωρίς μια τελευταία κουβέντα, ένα βλέμμα, ένα χάδι. Οι πομπές με στρατιωτικά καμήνια που μεταφέρουν φέρετρα στην Ιταλία, οι μαζικές ταφές στη Νέα Υόρκη, χαράσσονται στη συλλογική μνήμη, στοιχειώνουν τη σκέψη και τον θάνατο. Ο Φίλιπ Ροθ είχε γράψει, «Τα γνηστιά δεν είναι μάχη. Είναι σφαγή». Το ίδιο και ο COVID-19.

Η ασθένεια αυτή δεν επηρεάζει

μόνο πώς ζούμε και πώς πεθαίνουμε. Μας αναγκάζει να αλλάξουμε και τον τρόπο που αντιμετωπίζουμε την απώλεια. Δεν είναι τυχαίο ότι σε κάθε πολιτισμό και εποχή ο θάνατος συνοδεύεται από τελετουργικά και διαδικασίες που στοχεύουν στο να απαλύνουν τον πόνο των οικείων μέσω αρχαίων εθίμων και θεολογικών εξήγησεων. Η συλλογική κόπια αυτή δεν εκδηλώνεται μόνο στον θάνατο, δεν εστιάζεται μόνο σε αυτόν. Είναι το πλαίσιο της ζωής, όπου η μία γενιά ακολουθεί την άλλη, συνυπάρχει με αυτήν, μαθαίνει από τη ζωή και τον θάνατο των μεγαλύτερων. Για τα παιδιά, η απώλεια του παππού ή της γιαγιάς είναι συνήθως η πρώτη ουσιαστική επαφή με τον θάνατο. Η εμπειρία θα συμβάλει στη δική τους πορεία στη ζωή, στο πώς θα δουν τη σχέση τους με τους γονείς τους, με τα δικά τους παιδιά και εγγόνια, καθώς και πώς θα αντιμετωπίσουν τον δικό τους θάνατο. Τα παιδιά συμμετέχουν – με τον τρόπο τους – στην τελετουργία, αρχίζουν να κατανοούν την εξέλιξη της ζωής. Ο ιός διακόπτει όχι μόνο τους δεσμούς μεταξύ των ζωντανών αλλά και τη σχέση ζωντανών και νεκρών. Όπως δεν

μπορούμε να πιστέψουμε ότι ένας αγνοούμενος έχει πεθάνει, έτσι η κηδεία στην οποία δεν συμμετέχουμε μας αφήνει με πένθος ανοικτό, με την απώλεια, την αδυναμία, το κενό.

Οι τελετές του Πάσχα εκφράζουν την ανάγκη για συλλογική συμμετοχή στο πένθος και τη συλλογική αποδοχή της ελπίδας. Τώρα, αντί να πάμε στην εκκλησία για το Φως, καλούμαστε να το βρούμε μέσα μας. Οσο δύσκολο και αν φαίνεται αυτό, είναι η συμβολική εκδοχή της μεγάλης στήρσης που βιώνουμε όλοι αυτή τη Σαρακοστή. Εάν ο φόβος του ιού κρατήσει πολύ ακόμη, θα πρέπει να επινοήσουμε τρόπους για ουσιαστικότερη επικοινωνία με αγαπημένα μας πρόσωπα. Να υπάρξει μέριμνα για κάποια μορφή επαφής με τους αρρώστους (έστω με ψηφιακά μέσα), και πλήρης ενήμερωση των αγαπημένων τους όσο νοσούν. Οι τελετές να είναι συλλογικές – κι ως παρακολουθούν οι περισσότεροι από μακριά και χωριστά, πάλι με ψηφιακά μέσα. Οσο αντιστεκόμαστε στον ιό, να δημιουργήσουμε μια νέα συλλογικότητα, να κρατάμε ζωντανή τη φλόγα μέσα μας.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Μια «άλλη» Ελλάδα

Η «φοβερή» του λοιμού απειλή», πανδημία του κορωνοϊού, κατακλύζει ολόκληρο τον πλανήτη μας με τρόπο και φρικτό οδύνη. Η λιγνιτώδης ανάπτυξη της ιατρικής επιστήμης, της φαρμακευτικής έρευνας και τεχνολογίας, των θεσμών νοσηλείας, αποδείχθηκαν αθύρματα δραματικής ανεπάρκειας για την αναστολή της συμφοράς. Μέσα σε αυτόν τον εφιάλτη, η περίπτωση της Ελλάδας έμοιασε έκπληξη. Μια καταφανέστατα παρακμιακή κοινωνία, με θεσμούς και λειτουργίες ολοκληρωτικής υποταγής στη συμφεροντολαγνεία και κομματική αντιμαχία, με πολιτικό προσωπικό ευτελέστατων επιδιώξεων, γνωλάνειας, κλειτομανίας, διαπλοκής – αυτή η Ελλάδα εξέπληξε.

Βγήκε στην επιφάνεια και ανέλαβε ηγετικές ευθύνες μια άλλη, διαφορετική, απρόσμενη ανθρώπινη ποιότητα. Μια χούφτα άνθρωποι, σε θέσεις-κλειδιά, με κοινό γνώρισμα την πρωτόγνωρη στην εντόπια κοινωνία σχέση με τον θάνατο, οι οποίοι, έμπειροι, ευφρείς, διαπρεπείς ο καθένας στην επιστήμη του και στη δουλειά του – τίμιοι Έλληνες.

Μίλησαν, αυτοί οι σοβαροί άνθρωποι, «άλλη» γλώσσα. Καμία σχέση με τη γλώσσα των πολιτικών, των δημοσιογράφων, των δεσποτάδων. Γλώσσα που υπηρετεί όχι τις εντυπώσεις, όχι τα κόλπα της έντεχνης παραπλάνησης, του διδακτισμού ή της πειθαναγκασμού, αλλά τον πραγματισμό της κοινής ανάγκης. Γλώσσα που δεν ενδιαφέρεται να αρέσει, να εντυπωσιάσει, να παραπλανήσει ή να «σώσει» τον αποδέκτη, μεταγίγει

αξιοπιστία και γεννάει την ηρεμία της εμπιστοσύνης. Ιδρύει η γλώσσα των ανιδιοτελών ανθρώπων άλλη ποιότητα σχέσεων.

Θα θυμάμαστε τα αντιπροσωπευτικά ονόματα: Σωτήρης Τσιόδρας, Νίκος Χαρδαλιάς, Βασίλης Κοντοζαμάνης. Φυσικά και ξεμύτισε από τους δημοσιογραφικούς υπονόμους η αποφορά της κακεντρέχειας, της προσπάθειας να μετριάσει η έκπληξη της κοινής γνώμης. Ο,τι φοβάται πιο πολύ η κατεστημένη στα πλοκάμια της εξουσίας φαυλότητα, είναι η σύγκριση: το ξεγύμνωμα της μετριότητας, ανικανότητας και διαφθοράς από παρουσίες αψεγάδιαστων ποιότητας και ανιδιοτέλειας.

Ο χαρισματικός Τσιόδρας ξέρι να εμπνέει εμπιστοσύνη. Εκθέτει απειλητικά δεδομένα, όμως η εκφραστική του μεταγίγει το είδος της αξιοπιστίας που είναι μείγμα εγκυρότητας και ανθρωπιάς: Ανάμεσα στις λέξεις και μέσα από τις λέξεις γίνεται φανερό η προσοχή ευαισθησία, κάποιες ρωγμές συγκίνησης, η μετοχή στην οδύνη των άμεσα πληγέντων. Αυθεντικός όταν μίλησε για τις γιαγιάδες και τους παππούδες, θροασύρισμα πολέμιο για την ελληνική οικογένεια, ή όταν ονομάτιζε με τα μικρά τους ονόματα νοσούντες που την ίδια μέρα είχε επισκεφθεί και τους νοσηλευτές που τους φρόντιζαν. Η επωνυμία της αναφοράς ζωντάνευε τη ζεστασιά της προσωπικής έγνοιας, έρκαζε που δεν ενδιαφέρεται να αρέσει, να εντυπωσιάσει, να παραπλανήσει ή να «σώσει» τον αποδέκτη, μεταγίγει

Ηταν οι συγκυρίες και η σύμπτωση που έφεραν στην επιφάνεια του δημόσιου βίου αυτή την πολύτιμη, εκπληκτική ανθρώπινη ποιότητα; Θα μπορούσε να προκύψει κάτι ανάλογο, όταν κυβερνούσε τη χώρα ο ΣΥΡΙΖΑ; Στην Ιστορία (και στη ζωή) απαγορεύονται τα ερωτήματα: «τι θα γινόταν αν» – δεν οδηγούν πούθενά. Τυπικά και λογικά, τον έπαινο για την ανθρώπινη ποιότητα που διαχειρίζεται την πανδημία, τον εισπράττει ο Κυριάκος Μητσοτάκης. Ίσως δεν μάθουμε ποτέ αν ήταν μελετημένες ή συμπτωματικές οι επιλογές του.

Σίγουρα, θα μπορούσαν να απηχούν μια στρατηγική. Αν, κατά κόνα στη σημερινή Ελλάδα, ο σκηματισμός κυβέρνησης δεν εκφράζει τις ποιοτικές εκτιμήσεις και αυτούς τους αποφάσεις του πρωθυπουργού, αλλά εσωκομματικές ισορροπίες, απαιτήσεις ξένων πρεσβειών, πιέσεις μεγαλοπλούσιων χρηματοδότην του κόμματος και εκβιασμούς ιστορικών για το κόμμα οικογενειών, τότε η πρόσφατη τακτική του Κυριάκου Μητσοτάκη θα μπορούσε να εκπληφθεί σαν ευφυής στρατηγική: Έχει υπονομιολογισθεί πρόσωπα: Έχει τα οποία κάθε νοήμων πολιτικός θα ντρεπόταν. Τους αφήνει να καμαρώνουν την υπονομιολογισή τους, αλλά τη δουλειά στο υπουργείο τον κάνουν κάποια «τζίνια» που ο πρωθυπουργός αξιολόγησε και εμπιστεύτηκε.

Αν φανταστούμε ότι υπάρχει μια τέτοια στρατηγική που μας χάρισε την έκπληξη Τσιόδρα, Χαρδαλιά,

Κοντοζαμάνη, θα παραδεχτούμε ταυτόχρονα, ασφαλώς με οδύνη, ότι είναι ακόμα πολύ περιορισμένη, δεν περιλαμβάνονται στη στρατηγική καίρια υπουργεία, όπως το Παιδείας και το Εξωτερικών. Όμως η χώρα και σε αυτούς τους τομείς σίγουρα διαθέτει ανθρώπινη ποιότητα ικανή να εκπληφθεί. Το κριτήριο-σημείο της διαφοράς πιστοποιείται αμέσως στη γλώσσα – οι χαρισματικοί μεταρρυθμιστές Παιδείας και Διπλωματίας θα ξεχωρίσουν, όπως ξεχώρισε, με καθολική προφάνεια, η ταλαντούκα ηγεσία στην Υγεία: θα μιλάνε «άλλη» γλώσσα, στους αντιπodes της γλώσσας πολιτικών, δημοσιογράφων, δεσποτάδων.

Η πολιτική που γεννήθηκε από το φοβερό σοκ της απειλής του κορωνοϊού, θα μπορούσε να φωτίσει ένα δίλημμα, απλό και καίριο: Ποια παρουσία στο κοινωνικό - πολιτικό πεδίο θα σημαδεύει εναργέστερα και «ευφημότερον» την Ιστορία: Η έκπληξη Τσιόδρα, Χαρδαλιά, Κοντοζαμάνη, ή Καραμανλής ο βραχύς, οι λυμφιακές φιγούρες Σημίτη και Σαμαρά, η προεδρία Παυλόπουλου, ο θλιβερός Γιωργάκης, ο ανεκδιήγος Τσίπρας; Η συμφορά του κορωνοϊού έφερε με σκληρό, ανέλικο χτύπημα την επίγνωση ότι με την πολιτική οι άνθρωποι δεν μπορούμε να παίζουμε: σε έναν πόλεμο, έναν λοιμό, σεισμό, φονική καταστροφή, η πολιτική διαχειρίζεται τη ζωή ή τον θάνατο.

Κάποτε οι επαγγελματίες της εξουσίας πρέπει να πάψουν να παίζουν εν ου παικτοῖς.

Ο ιός της παραπληροφόρησης

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Η Κυριακή Δημοκρατία έλαβε αυστηρότατα μέτρα για να αναχαιτίσει την εξάπλωση του κορωνοϊού. Ίσως τα μέτρα, σε σύγκριση με την υφιστάμενη κατάσταση, να είναι από τα πλέον αυστηρά σε ολόκληρη την Ευρώπη. Σίγουρα τα μέτρα θα πρέπει να είναι ακραία και οι νουθεσίες των ειδικών να ακολουθούνται με θρησκευτική ευλάβεια. Άλλωστε, έτσι συμβαίνει σε καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης. Πολλοί μάλιστα ισχυρίζονται ότι ο πανικός βοηθά στον περιορισμό της μετάδοσης του ιού, όπως λέμε, ο «φόβος φέρνει κόλαση». Όλα αυτά σωστά και επιβεβλημένα. Όμως, άλλο η συνειδητοποίηση του κινδύνου και άλλο ο τρόμος. Τα ΜΜΕ με διάφορα ρεπορτάζ και επικαιρικές εκπομπές, ναι μεν ενημερώνουν τους πολίτες για το πώς θα πρέπει να διαχειριστούν αυτή την κρίση αλλά δυστυχώς, όπως συμβαίνει συνήθως, έχουν φτάσει στο άλλο άκρο. Όπως το 2013, την περίοδο της οικονομικής κρίσης, είχαμε τον μεγαλύτερο αριθμό ειδικών οικονομολόγων, οι οποίοι καθημερινώς παρέλυναν από τα μέσα και αμολούσαν όποια αρλούμπα φανταστές, τώρα έχουμε «παρέλαση» επιδημιολόγων και λοιμοξολόγων. Ακούγοντας ορισμένους από αυτούς πραγματικά σε λούζει κρύος ιδρώτας. «Θανατηφόρος ο ιός», «το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού θα νοσήσει», «τόσο ποσοστό θα χρειαστεί διασωληνώσεις», «τόσοι θα πεθάνουν» και άλλα «ελπιδοφόρα» μηνύματα. Αυτά είναι δυστυχώς τα πρωτοεξίδια, οι τίτλοι ειδήσεων και τα Breaking News. Αυτά είναι τα μηνύματα που στέλνονται καθημερινά στον λαό. Ακούγοντας όλα τα πιο πάνω το πρώτο που έρχεται στο μυαλό είναι να πάρεις μια αριθμομηχανή και να αρχίσεις να μετράς ποσοστά για να δεις πόσες πιθανότητες έχεις να ζήσεις, πόσες μέρες ή βδομάδες σου έχουν απομείνει και μετά να ψάξεις να βρεις τον τίτλο ιδιοκτησίας του οικογενειακού σου τάφου για να εξασφαλίσεις τουλάχιστον μια αξιοπρεπή κηδεία.

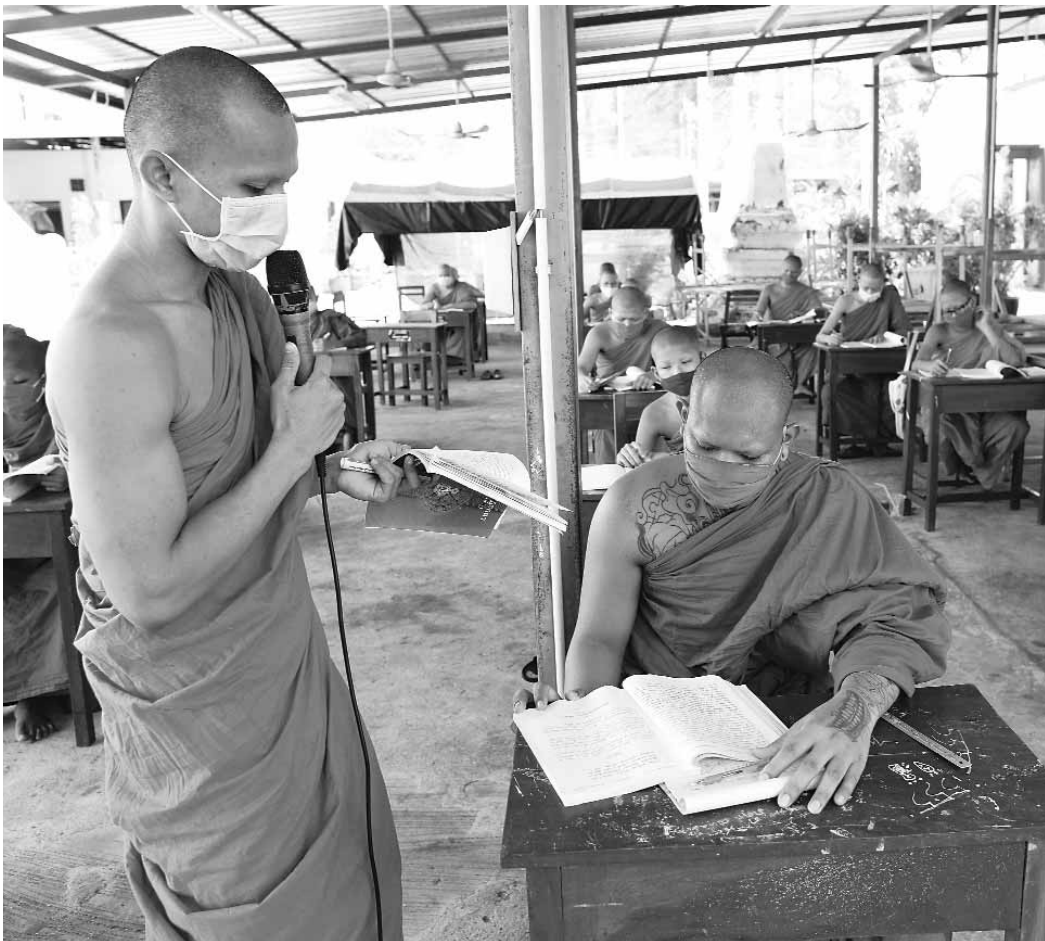
Τα άλλα, τα πραγματικά ελπιδοφόρα μηνύματα, έρχονται σε δεύτερη μοίρα. Για παράδειγμα το ότι η Κίνα, του 1,4 δισεκατομμυρίου, κατάφερε μέσα σε δύο μήνες να καλινγαγήσει την εξάπλωση και σήμερα να καταγράφει, πρακτικά, μηδέν κρούσματα, φαίνεται να μη θεωρείται σημαντική είδηση. Ακόμα το ότι ήδη εκατοντάδες επισημόντες άρρισαν δοκιμές εμβολίων και αντιικών φαρμάκων που μπορεί σε λίγες εβδομάδες να διοχετευθούν στην αγορά, και αυτό έρχεται σε δεύτερη μοίρα. Με όλα αυτά, πώς θα πρέπει να νοιώθουν οι ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού; Όχι μόνο οι της τρίτης ηλικίας ή υπερίλικες αλλά και νεότεροι οι οποίοι είχαν την ατυχία να προσβληθούν από άλλες σοβαρές ασθένειες. Για

παράδειγμα ένας καρκινοπαθής ο οποίος, λόγω των χημειοθεραπειών στις οποίες υποβάλλεται, έχει εξασθενημένο ανοσοποιητικό σύστημα, πώς θα πρέπει να νιώθει; Άνθρωποι οι οποίοι δίνουν αγώνα για να ζήσουν, πολεμώντας την επάρατη νόσο, τι ελπίδες θα πρέπει να έχουν ακούοντας όλα αυτά; Σίγουρα θα πρέπει να προσέχουν μένοντας σπίτι. Μάπως, όμως, δεν θα πρέπει ούτε να αναπνέουν, αφού κάποιοι «ειδήμονες» ισχυρίζονται ότι ο ιός κυκλοφορεί στην ατμόσφαιρα για μέρες; Στο τέλος της ημέρας θα πρέπει απλώς να διαλέξουν από τι προτιμούν να πεθάνουν. Από τον καρκίνο ή από τον κορωνοϊό; Δυστυχώς, αυτά είναι τα μηνύματα. Σήμερα ζεις, αύριο πεθαίνεις, με το αύριο να μην είναι θεωρητικό αλλά πρακτικό, άμεσο και ίσως και δεδομένο. Σίγουρα πρόκειται για μια αναπάντεχη τραγωδία. Όμως, υπάρχει και η επόμενη μέρα. Σίγουρα θα υπάρξουν τεράστιες συνέπειες. Όμως, θα πρέπει να υπάρχει και η δύναμη για να συνεχίσουμε να αγωνιστούμε για να ξανακτίσουμε αυτά που θα γκρεμίσαι στο πέρασμά της η πανδημία. Πολύ σωστά το κράτος ανακοινώνει πακέτα στήριξης της οικονομίας. Όμως, μόνο με την οικονομική στήριξη δεν πετυχαίνεις τίποτα. Χρειάζεται κουράγιο και σθένος για να σταθείς ξανά στα πόδια σου, να δημιουργήσεις, να συνεχίσεις απ' εκεί που έμεινες. Δυστυχώς, όλα αυτά τα καλά μαντάτα σκοτώνουν κάθε ελπίδα για την επόμενη μέρα και πλήττουν ανεπανόρθωτα κάθε προσδοκία για το μέλλον διτώντας την εντύπωση ότι έφτασε το τέλος του κόσμου, το κατά τας γραφάς, τέλος του οικοδομήματος της ανθρωπίνης κοινωνίας και ότι αύριο δεν θα υπάρξει. Συνεπώς η Πολιτεία θα πρέπει να καταπολεμήσει και τον άλλο ιό, αυτόν της παραπληροφόρησης που σε ορισμένες περιπτώσεις αποδεικνύεται εξίσου «θανατηφόρος» όπως και ο κορωνοϊός. Θα πρέπει να θεωράσεις τον πληθυσμό από τον κάθε «ειδήμονα» που χωρίς την απαραίτητη επιστημονική διασπίρει τον τρόμο. Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης οργιάζουν «μελέτες» και άλλες ασυναρτησίες. Αυτά είναι τα πραγματικά fake news. Αυτός είναι ένας ανελέητος «υβριδικός πόλεμος» εναντίον του απλού ανθρώπου, του ηλικιωμένου, του εύλωτου που, με ή χωρίς κορωνοϊό, δίνει καθημερινά αγώνα επιβίωσης. Όλα αυτά καθιστούν την ζωή ορισμένων ανθρώπων μια πραγματική κόλαση. Στην ουσία δεν ζουν. Είναι εν δυνάμει νεκροί. Όπως έλεγε και ο Βίκτωρ Ουγκώ : «Δεν είναι τίποτα να πεθάνεις. Είναι τρομακτικό να μη ζεις». Και όλα αυτά γιατί δυστυχώς και σε αυτές τις κρίσιμες στιγμές, τις τραγικές και πρωτόγνωρες, το «θα πεθάνεις» πουλά πολύ περισσότερο από το «θα ζήσεις».

Ο κ. Θεόδωρος Θεοδώρου είναι ειδικός προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Τα ΜΜΕ στη μέγγενη του κορωνοϊού

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Βουδιστές μοναχοί με προστατευτικές μάσκες παρακολουθούν μαθήματα Dharma, σε βουδιστικό ναό της Μπανγκόκ.

προσαρμόζονται, διαβάζουν την εποχή και εξελίσσονται. Έτσι και τώρα. Θεωρώ ότι το ραδιόφωνο θα αναδειχθεί εκ νέου σε ιδιαίτερα σταθερή αξία. Εκτός του ότι είναι πολύ φθηνότερο σε σχέση με το κόστος συντήρησης ενός τηλεοπτικού σταθμού, συνδέεται με ισχυρές μνήμες, έχει αντοχές σε μέσα και ανθρώπινο δυναμικό. Στο ραδιόφωνο μπορεί να μην καταφέρεις να τυλίξεις ψάρια, αλλά σίγουρα θα πιάνει περισσότερα ψάρια στην εποχή που έρχεται.

4. Το ανθρώπινο δυναμικό. Η παλαιότερη εποχή της κυριακής δημοσιογραφίας ανέδειξε πολύ μεγάλες προσωπικότητες, με ικανότητες, με γνώσεις και όρεξη για να κάνουν τη δημοσιογραφία καλύτερη. Η εμφάνιση της νέας εποχής και η κατάργηση του κρατικού μονοπωλίου, έφερε τα πάνω-κάτω. Ένας καλός κύκλος δημοσιογράφων έπρεπε να καλύψει τηλεοπτικές σταθμούς, παλαιά και νέα ραδιόφωνα και βέβαια να καλύψει τον γραπτό Τύπο. Ο κύκλος δεν τετραγωνίζεται με αποτέλεσμα η εκτόξευση της ποσότητας των Μέσων να πνέσει την ποιότητα και το αποτέλεσμα συχνά να μην είναι ικανοποιητικό, μια ματιά στα βραδινά δελτία ειδήσεων των πέντε καναλιών νομίζω το βεβαιώνει. Η οικονομική κρίση του 2013 πίεσε αρκετά τα ιδιωτικά μέσα τα οποία υποχρεώθηκαν σε περιορισμό των εξόδων ή και με απολύσεις προσωπικού όλων των ειδικοτήτων, ώστε να φτάσουν σε ένα επίπεδο καθοδικής αλλά «ελεγχόμενης» λειτουργίας.

5. Η σύνδεση του εκδοτικού τοπίου σε δύο ή τρία ιδιωτικά συγκροτήματα, για με-

ρικούς εκδότες θεωρείται ως «αποτυχία», ισούται με «καταστροφή». Στη δική μου γνώμη, η σύνδεση αυτή συνιστά μια υγιή εξέλιξη γιατί αυτές τις δυνατότητες διαθέτει η κυριακή αγορά, το ανθρώπινο δυναμικό μας, συνεπώς βλέπω αυτή την εξέλιξη ως μια δημιουργική αλλαγή. Για έναν τέτοιο, μικρότερο, πιο συμμετρικό στα μεγέθη μας αριθμό, η Κύπρος θα διαθέτει το κατάλληλο προσωπικό για να κρατήσει το τηλεοπτικό πεδίο σε αξιοπρεπές επίπεδο. Η Κύπρος διαθέτει καλό δημοσιογραφικό επίπεδο αριθμητικά, αλλά όχι τόσο μεγάλο για να μπορεί να κρατά ανοικτά, βιώσιμα και επιτυχημένα πέντε παγκύπρια τηλεοπτικά κανάλια, μια μεγάλη σειρά από περιφερειακά, τέσσερις εφημερίδες παγκύπρια κάλυψης, πλήθος από ραδιόφωνα ποικίλης ύλης, μουσικά και αθλητικά. Λόγω αυτού του γεγονότος, το καλό προσωπικό διασχέται σε πολύ μεγάλο αριθμό Μέσων και στο τέλος η σούμα δεν παράγει ένα συνολικά καλό αποτέλεσμα. Αξίζει ιδιαίτερου σχολιασμού το γεγονός πως ένας πολύ καλός αριθμός δημοσιογράφων, αναλογικά ο μεγαλύτερος στο νησί, βρίσκεται στο Κυπριακό Πρακτορείο Ειδήσεων (ΚΥΠΕ), και, ως εκ τούτου, το ΚΥΠΕ, πρώτο, θα παραμένει ως μια πολύ καλή βάση για την παγκύπρια παραγωγή και διακίνηση ειδήσεων, και, δεύτερο, πολύ δύσκολο το προσωπικό του θα αλλάξει στέγη (αφήνοντας έναν ημικρατικό οργανισμό) για να εμπλουτίσει Μέσα Ενημέρωσης στον ιδιωτικό τομέα.

www.larkoslarkou.org.cy

Το επόμενο παγκόσμιο σοκ

Του **ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΑΒΡΑΑΜ**

Στην πορεία της εξέλιξης της ανθρωπότητας υπήρξαν τεράστιες κοσμολογικές κρίσεις και κοσμοϊστορικές ανακατατάξεις. Είδαμε το πέρασμα από το ένα κοινωνικοοικονομικό σύστημα στο άλλο (πρωτόγονο κοινοτικό, δουλοκρατικό, φεουδαρχικό, καπιταλιστικό, σοσιαλιστικό) και τη σύγκρουση αντίθετων κοινωνικών τάξεων, διαφορετικών κρατικών δομών και πολιτευμάτων. Είδαμε ιμπεριαλιστικούς πολέμους και αλληλεξάρτηση της παγκοσμιοποίησης, με τους όρους φυσικά των εξουσιαστικών, οικονομικών και πολιτικών ελίτ. Είδαμε επίσης φυσικές καταστροφές, λιμούς και λοιμούς με εκατομμύρια νεκρούς. Αναμφίβολα σε αυτήν την πορεία ο άνθρωπος απέδειξε ότι δεν είναι μια στατική ύπαρξη όπως το ζώο, αλλά ένα δυναμικό και συνεχώς εξελισσόμενο επινοητικό ον, το οποίο όμως έχει τη δυνατότητα και της δημιουργίας και της καταστροφής. Η διανοητική

εξέλιξη του ανθρώπινου είδους με την ανάπτυξη της επιστημονικής λογικής, της φαντασίας και της καινοτομίας, μας παρέδωσε θαυμαστά πολιτιστικά και τεχνολογικά αριστουργήματα αλλά και τερατογενήματα. Αυτό αποδεικνύει ότι ο πολιτισμός πάντοτε συμβάδιζε με τη βαρβαρότητα, η οποία κορυφώθηκε με τους δύο ολέθριους παγκόσμιους πολέμους τον 20ό αιώνα. Δυστυχώς, δεν διδαχτήκαμε από το παρελθόν. Η ειδοποιός διαφορά όμως της σύγχρονης εποχής είναι ότι οι νέες παγκόσμιες απειλές — η οικολογική — η πυρηνική και η τεχνολογική — για πρώτη φορά στην ανθρώπινη ιστορία θέτουν σε κίνδυνο την ίδια την ύπαρξη και τη φύση της ανθρωπότητας. Το πρωτοφανές σοκ της πανδημίας που συνταράζει το παγκόσμιο, δεν θα είναι το τελευταίο παγκόσμιο σοκ. Όπως διαπιστώνει και ένας από τους μεγαλύτερους στοχαστές, ο Αμερικανός Νόαμ Τσόμσκι, «Η πανδημία του κορωνοϊού είναι αρκετά σοβαρή, αλλά αξίζει να υπενθυμίσουμε ότι υπάρχουν δύο τεράστιες απειλές που αντιμετωπίζουμε, οι οποίες είναι πολύ χειρότερες από οτιδήποτε έχει συμβεί στην ανθρώπινη ιστορία. Η μία είναι ο αυξανόμενος κίνδυνος ενός πυρηνικού πολέμου και η άλλη είναι φυσικά η αυξανόμενη απειλή της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Ο κορωνοϊός είναι κάτι άσχημο και μπορεί να έχει τρομακτικές συνέπειες, αλλά θα υπάρξει

ανάκαμψη. Ενώ οι άλλες δύο απειλές αν δεν αντιμετωπιστούν, θα είναι το τέλος μας» (η συνέντευξη υπάρχει στο διαδίκτυο). Η διαπίστωση του Τσόμσκι, όπως και αρκετών άλλων διανοουμένων και επιστημόνων, επιβάλλει να βρισκόμαστε σε συνεχή εγρήγορση και να προετοιμαζόμαστε για νέα επερχόμενα σοκ. Αν όμως θέλουμε πραγματικά να αποφύγουμε μια παγκόσμια οικολογική και πυρηνική πανδημία, οφείλουμε να εργαστούμε από κοινού, κράτη, κυβερνήσεις και λαοί για την υπογραφή και υλοποίηση μιας νέας, δεσμευτικής όμως και βιώσιμης «Πράσινης Συμφωνίας» για τη σωτηρία του φυσικού περιβάλλοντος και μιας νέας, ακόμη πιο ριζοσπαστικής «Κόκκινης Συμφωνίας» για τον πυρηνικό αφοσιολισμό. Για να γίνουν όμως αυτά, χρειάζεται πεφωτισμένοι γυφτες που κατανοούν τα αδιέξοδα της καπιταλιστικής συσώρευσης, του οικονομικού και γεωπολιτικού ανταγωνισμού και αναγνωρίζουν την επιτακτική ανάγκη της παγκόσμιας συνεργασίας. Χρειάζεται όμως και ενεργοί, σωστά ενημερωμένοι και αντικατοπτριστές πολίτες, οι οποίοι να είναι έτοιμοι να πιέσουν με όλες τους τις δυνάμεις τις κυβερνήσεις των χωρών τους για να ακολουθούν πολιτικές που θα εξυπηρετούν το κοινό καλό.

Ένας άλλος σύγχρονος στοχαστής, ο Ισραηλινός Γιουβάλ Χαράρι (τα βιβλία του οποίου έχουν παγκό-

σμια αναγνωρισιμότητα και συνιστά σε όσους έχουν χρόνο και αγαπούν το βιβλίο να τα διαβάσουν («Sapiens: Μια σύντομη ιστορία του ανθρώπου», «Homo Deus» και «21 Μαθήματα για τον 21ο αιώνα») εκτός από το οικολογικό και πυρηνικό ζήτημα εστιάζει σε δύο ακόμη διαδραστικές που βρίσκονται σε εξέλιξη: την τεχνητή νοημοσύνη και τη γενετική μηχανική, που ανάλογα με τη χρήση τους από τον άνθρωπο, ανάλογη θα είναι η θετική ή αρνητική επίδρασή τους. Αυτά τα νέα επιστημονικά επιτεύγματα θα δημιουργήσουν νέες παγκόσμιες αναταράξεις, είτε με μια πανδημία ανεργίας αφού τα ρομπότ θα αντικαταστήσουν τους ανθρώπους στους χώρους εργασίας, είτε με μια ψηφιακή δικτατορία, αφού πανεύκολα μέσω της τεχνολογίας οι πολίτες θα παρακολουθούνται ποικιλοτρόπως, είτε με μια συνεχώς αυξανόμενη κοινότητα κλώνων και γενετικά τροποποιημένων βιονικών ανθρώπων. Ο Μεγάλος Αδερφός που προφήτευσε ο Τζωρτζ Όργουελ στο βιβλίο του 1984 που γράφτηκε το 1948, ήδη είναι παρών. Οι κυβερνητικοί και ιδιωτικοί αλγόριθμοι θα παρακολουθούν και θα ελέγχουν τα πάντα. Ο Χαράρι επισημαίνει ότι «μετά από 4 δισεκατομμύρια χρόνια οργανικής ζωής που εξελίσσεται μέσω της φυσικής επιλογής, η επιστήμη μας εισάγει σε μια εποχή ανόργανης ζωής (ρομπότ) που διαμορφώνεται μέσω ευ-

φους σχεδιασμού». Προβλέποντας τους τεράστιους κινδύνους από την ανταγωνιστική χρήση των νέων τεχνολογιών, προειδοποιεί ότι «όσο ο κόσμος παραμένει χωρισμένος σε ανταγωνιστικά έθνη, θα είναι πολύ δύσκολο να ξεπεραστούν παράλληλα και τα τρία ζητήματα (οικολογικό, πυρηνικό, τεχνολογικό) και η αποτυχία έστω και σε ένα μέτωπο μπορεί να αποδειχθεί καταστροφική». Υπογραμμίζει ακόμη ότι «αν η ανθρωπότητα δεν μπορέσει να επανορθώσει και να εφαρμόσει καθολικά αποδεκτούς ηθικούς κανόνες, θα βρεθούμε στην εποχή του Φρανκεστάιν» (ήρωας λογοτεχνικού βιβλίου που δημιούργησε τεχνητό άνθρωπο τον οποίο δεν μπορούσε στη συνέχεια να ελέγξει).

Συνήθως όμως οι άνθρωποι αγνοώντας τα διδάγματα του παρελθόντος και αδιαφορώντας για τη ζωή του μέλλοντος, λειτουργούσαμε και συνεχίζουμε να λειτουργούμε ως Επιμηθείς (απρονοήτοι) και όχι ως Προμηθείς (προνοητικοί). Ανοίγουμε το κουτί της Πανδώρας και μετά το κακό αναλογιζόμαστε τις ανίερες πράξεις μας. Σε σχέση με τον κορωνοϊό, ενώ οι ενδείξεις υπήρχαν και οι επιστήμονες αλλά και οι τέχνες, η λογοτεχνία, το θέατρο, ο κινηματογράφος μας προειδοποιούσαν, συνεχίζαμε να βιάζουμε τη φύση, να εξοπλιζόμαστε με πυρηνικά, να κόνιζε πολέμους και οι νεοφιλελεύθεροι πολιτικές, παράλληλα, απο-

δομούσαν τον δημόσιο τομέα της υγείας. Το μεγάλο δίδαγμα που αφήνει ο κορωνοϊός, σε συνδυασμό με τις νέες παγκόσμιες απειλές, είναι ότι μόνο η παγκόσμια εμπιστοσύνη, συνεργασία και αλληλεγγύη μπορούν να αποτελέσουν το ανάχωμα, το ανθεκτικό αμυντικό τείχος για την αντιμετώπιση, αναχαίτιση και υπέρβαση της όποιας παγκόσμιας κρίσης και απειλής. Μόνο η κοινότητα του ορθολογισμού, του ανθρωπισμού και του διεθνισμού που στηρίζεται στην κοσμοαντίληψη ότι η φύση, ο άνθρωπος και ο πολιτισμός είναι πάντα από τα κέρδη και τα ιδιοτελή συμφέροντα μπορεί να δώσει λύσεις στα οικουμενικά προβλήματα. Αν όμως γνωρίζουμε ή έστω υποθέτουμε, ότι έπονται νέα μεγάλα παγκόσμια σοκ, που θα οδηγήσουν αναπόφευκτα σε ένα οικολογικό, πυρηνικό και ίσως ψηφιακό ολοκαύτωμα, γιατί από τώρα δεν συνειδητοποιούμε την ανάγκη της παγκόσμιας συνεργασίας και γιατί από τώρα δεν εργαζόμαστε για να αποτρέψουμε την επερχόμενη καταστροφή;

Γι' αυτό ορθολογικοί, ευαίσθητοι και ανήσυχoi άνθρωποι όλων των χωρών εννοείτε! Ίσως αυτό να ακούγεται ουτοπικό και αδύνατο. Είναι όμως το μόνο που μας απομένει για να μην συμβεί το αδιανόητο...

Ο κ. Μενέλαος Αβραάμ είναι δρ Φιλοσοφίας, rdo@primehome.com

Κλιματική αλλαγή και πανδημίες

Του **ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Ο κόσμος, όπως όλα δείχνουν, δεν θα είναι ποτέ ξανά ο ίδιος μετά την εξάπλωση της πανδημίας του κορωνοϊού σε ολόκληρο τον πλανήτη. Η πρώτη χώρα, η οποία κατάφερε να «νικήσει» τον ιό, είναι η χώρα στην οποία πιθανότατα να άρχισε η εξάπλωσή του, η Κίνα. Εκεί κρίθηκε απαραίτητος για την καταπολέμηση του ιού ο περιορισμός της ανθρώπινης επαφής και η αποφυγή του συνωστισμού αρκετών ανθρώπων σε περιορισμένους χώρους. Για αυτόν τον λόγο άλλωστε έκλεισαν ή εκκενώθηκαν πρωτίτως σιδηρόδρομοι, αεροδρόμια, καταστήματα και φοιτητικές εστίες, όχι μόνο στην Κίνα αλλά και σε αρκετές χώρες.

Σοβαρή αιτία μεταδόσης ιών θεωρούνται τα άγρια ζώα, τα οποία προσβάλλουν με μολυσματικές ασθένειες τα κατοικίδια ή οικόσιτα ζώα, από τα οποία μολύνεται συνήθως ο άνθρωπος. Σε χώρες όπου, είτε άνθρωποι συμβιώνουν με άγρια ζώα, είτε έρχονται σε επαφή τόσο οι ίδιοι ή τα κατοικίδιά τους με αυτά, υπάρχει μεγάλος κίνδυνος εξάπλωσης σοβαρών ασθενειών. Το γερμανικό περιοδικό Stern επιβεβαίωσε ότι αρκετοί ιοί όπως το Αids, ο Έμπολα, ο Ζίκα, ο Sars και Mers ενδεχομένως να μεταδόθηκαν από πθήκους, νυκτερίδες και κουνούπια στον άνθρωπο. Στο στόχαστρο λοιπόν το εμπόριο άγριων ή εξωτικών ζώων, είτε για αγορά είτε για κατανάλωση, αφού αυτό αποτελεί μια ανοικτή τρύπα, από την οποία μπορούν να προκύψουν και να εισέλθουν εύκολα διάφορες σοβαρές ή θανατηφόρες ασθένειες.

Ένας άλλος σοβαρός παράγοντας εξάπλωσης ιών είναι αναμφισβήτητη η κλιματική αλλαγή και η σταδιακή αύξηση της θερμοκρασίας κατά 2 βαθμούς. Ο άνθρωπος θα πρέπει πλέον να συμβιβαστεί με φαινόμενα όπως είναι οι μεγάλες περιόδοι ξηρασίας, οι καύσωνες, πλημμύρες και άλλα ακραία καιρικά φαινόμενα. Οι νέες κλιματολογικές αλλαγές υποβοηθούν στη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών για την επιβίωση κουνουπιών, ερπετών και τρωκτικών, τα οποία αποτελούν εστίες μόλυνσης για τον άνθρωπο, τα ζώα και τις φυτείες του. Η άμεση επαφή με μολυσμένους οργανισμούς συμβάλλει επίσης στη μετάδοση αφενός από ζώα στον άνθρωπο και

αφετέρου από τον άνθρωπο στον άνθρωπο ιών, οι οποίοι, αν δεν περιοριστούν στο πρώτο στάδιο εξάπλωσής τους, μπορούν να οδηγήσουν σε ανθρωπίνες απώλειες. Όσο πιο πολύ θα αυξάνονται η θερμοκρασία και η υγρασία, τόσο πιο πολύ θα αυξάνεται και ο αριθμός των κουνουπιών. Ως τοπικές αρχές οφείλουμε να διατηρούμε τους δάμους και τις κοινότοπες μας καθαρές και απαλλαγμένες από εστίες μόλυνσης, όπως απόβλητα, άγρια βλάστηση, στάσιμα νερά και άλλες μολυσματικές πηγές. Οι ίδιοι οι πολίτες θα πρέπει επίσης να μεριμνούν για την καθαριότητα και τον ευπρεπισμό τόσο των κατοικιών όσο και των τεμαχίων της γης τους για την αποφυγή δημιουργίας εστιών μόλυνσης και οχληρίας.

Τόσο η κλιματική αλλαγή, όσο και οι μολυσμένοι ή/και θανατηφόροι ιοί θα μας αναγκάσουν να γίνουμε πιο προσεκτικοί και ευαίσθητοι όσον αφορά τόσο την προστασία του περιβάλλοντος όσο και την αλλαγή στον καθημερινό τρόπο επιβιώσης. Όταν τα ίδια τα μεταναστευτικά πουλιά αλλάζουν τη μεταναστευτική τους πορεία ή επιπλέον στρέφουν πιο γρήγορα στον Βορρά λόγω του ήπιου χειμώνα και του αρκετά ζεστού καλοκαιριού, τότε ούτε ο ίδιος ο άνθρωπος θα μείνει άθικτος. Θα πρέπει επιτέλους να κατανοήσουμε ότι η σταδιακή αύξηση της θερμοκρασίας θα προκαλέσει τον θάνατο αρκετών εκατομμυρίων ανθρώπων, αν δεν σταματήσουμε να μολύνουμε το περιβάλλον.

Ευτυχώς ο άκουσμα του κελαδημάτος των πουλιών στους αγρούς και στα δάση μας δίνει ελπίδα ότι υπάρχει ακόμη φυσιολογική ζωή. Όμως η ανθρωπική μείωση των κελιδονιών χρόνο με τον χρόνο θα πρέπει να μας θορυβήσει, αφού αρκετές φωλιές παραμένουν άδειες. Αν συνεχίσουμε να καταστρέφουμε το περιβάλλον με αυτόν τον γοργό ρυθμό και με την ανευθυνότητα που μας διακρίνει, ούτε ένας κούκος δεν θα μας φέρει την άνοιξη, αλλά την έναρξη του ζεστού καλοκαιριού με όλα τα συνεπακόλουθα του για τον άνθρωπο.

Ο κ. Αντρός Γ. Καραγιάννης είναι δήμαρχος Δερύνειας.

Τι μπορούμε να κάνουμε για το 5G

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΠΑΠΑΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ**

Τις τελευταίες ημέρες εκτός από την πανδημία του κορωνοϊού στο προσκήνιο έχει έρθει και ένα άλλο θέμα που άπτεται της δημόσιας υγείας, η τεχνολογία 5G. Αρκετοί ανησυχούν ότι τα δίκτυα πέμπτης γενιάς θα είναι επιβλαβή για την υγεία και καλούν διάφορες δημοτικές αρχές να τοποθετηθούν για το θέμα. Οι αρχές της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, όμως, δεν έχουν αυτήν τη δικαιοδοσία. Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, οι Δήμοι για σκοπούς έκδοσης «Άδειας οικοδομής για εγκατάσταση ιστού/ κεραιάς και προκατασκευασμένου δωματίου εξοπλισμού κινητής τηλεφωνίας» ελέγχουν θέματα που αφορούν στη στατική μελέτη της οικοδομής που υποβάλλεται. Ελέγχεται δηλαδή, η στατική επάρκεια του κτιρίου, ως κατασκευής μόνο. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, ο Δήμος Στροβόλου προέβη σε έλεγχο όλων των κεραιών και όπου αυτές είχαν ανεγερθεί κατά παράβαση της ισχύουσας νομοθεσίας προχώρησε στη λήψη δικαστικών μέτρων.

Σημειώνεται ακόμα ότι η αρμόδια αρχή για την αδειοδότηση του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων, το Τμήμα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών του Υφυπουργείου Έρευνας Καινοτομίας και Ψηφιακής

Πολιτικής, δεν έχει χορηγήσει άδειες για εμπορική λειτουργία δικτύων 5G. Το συγκεκριμένο κυβερνητικό Τμήμα είναι υπεύθυνο για τη συμμόρφωση των σταθμών ραδιοεπικοινωνίας με τα εθνικά όρια έκθεσης σε ηλεκτρομαγνητικά πεδία, τα οποία καθορίστηκαν από το Υπουργείο Υγείας, ύστερα από σύσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εν κατακλείδι, επαναλαμβάνουμε ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν διαθέτει ούτε την τεχνονομία ούτε την αρμοδιότητα για να εξακριβώσει αν αυτή η νέα τεχνολογία θα επιφέρει οποιονδήποτε κίνδυνο για τη δημόσια υγεία. Έτσι και εμείς, όπως όλοι, αναμένουμε διευκρινίσεις από τους αρμόδιους για το θέμα. Καλό είναι, βέβαια, να μην επιτρέπουμε να μας καταβάλλουν οι δυσκολές συνθήκες που περνούμε το τελευταίο διάστημα και να καταλήγουμε σε βεβιασμένα συμπεράσματα. Πρέπει να παραμένουμε ενωμένοι και αισιόδοξοι αυτές τις κρίσιμες ώρες που περνά ο τόπος μας και ο πλανήτης ολόκληρος, ειδικώντας ευήκοον ους μόνο στους ειδικούς και τους επιστήμονες που έχουν τεκμηριωμένες απαντήσεις για τα θέματα υγείας.

Ο κ. Ανδρέας Παπαχαράλαμπος είναι δήμαρχος Στροβόλου.

Η αναθεωρητική κοσμοθεωρία της Τουρκίας και το εξοπλιστικό της πρόγραμμα

Του **ΚΥΡΙΑΚΟΥ Ν. ΠΟΧΑΝΗ**

Με τρία πλοία-γεωτρήπανα, δύο ερευνητικά και μία ναυτική δύναμη στη διάθεσή της, οι προθέσεις της Άγκυρας είναι ξεκάθαρες και θα πρέπει να αναμένουμε, σύντομα, εντονότερη δραστηριότητα τόσο στην περιοχή που αφορά στο Μνημόνιο Τουρκίας – Λιβύης όσο και στην κυπριακή ΑΟΖ.

με τη δυσχέρεια αγοράς κύριων οπλικών συστημάτων από όποια αγορά θέλει και όπως οι στρατιωτικοί του εμπειρογνώμονες τα θέλουν (βλ. F-35 και S-400) και μιας που οδηγεί στην ενδυνάμωση της εγχώριας παραγωγής – ουδέν κακόν αμιγές καλού. Η πρόθεση, βέβαια, για δημιουργία μιας καθαρά εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας φαίνεται ότι υπήρξε από τη δεκαετία του '90 και όπως αναφέρει ο Μπουράκ Μπεντιλ, αρθρογράφος του Gatestone Institute και Defense News με έδρα την Άγκυρα, σήμερα το 70% των αναγκών των ενοπλιών δυνάμεων της χώρας, σε οπλικά και άλλα βοηθητικά συστήματα, καλύπτεται από εγχώρια παραγωγή σε σύγκριση με το αντίστοιχο ποσοστό του 2002 που ανερχόταν στο 35%. Οι δε εξαγωγές έχουν διπλασιαστεί από την ίδια περίοδο, με \$ 248 εκατ. σε \$ 2,7 δισ. Μια πιο προσεκτική, όμως, ανάγνωση αυτής της «ιστορίας επιτυχίας» της Τουρκίας δείχνει ότι η ενίσχυση της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας έχει επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα στους τομείς της ναυπήγησης πολεμικών πλοίων και παραγωγής θωρακισμένων οχημάτων, «έξυπνων» πυρομαχικών και μη επανδρωμένων αεροσκαφών (UAV) με αποκορύφωμα την ναυπήγηση του πρώτου «μικρού» αεροπλανοφόρου, του «Αναντολού», το οποίο αναμένεται να παραδοθεί στο ΤΠΝ περί τα τέλη του 2020 και αυτό, ίσως, να μην είναι καθόλου τυχαίο. Στους λοιπούς τομείς, οι οποίοι θεωρήθηκαν ως «επείγουσες» προτεραιότητες, τα πράγματα δεν ακολούθησαν την επιθυμητή πορεία. Έτσι και σε ό,τι αφορά στην «πρώτη» προτεραιότητα που είχε τεθεί, αυτή της αεράμυνας, από το 1990 μέχρι το 2013 δεν σημειώθηκε κάποια πρόοδος. Τον Σεπτέμ-

βριο του 2013, η Τουρκία δηλώνει την πρόθεσή της να αποκτήσει το αντιβαλλιστικό σύστημα μεγάλου βεληνκού HQ-9 (FD-2000) από την κινεζική CPMIEC, έναντι \$3,4δισ., ενώ απορρίπτει τις προσφορές που έγιναν από, την ιταλο-γαλλική κοινοπραξία Eurosam (Aster,\$4,4δισ.), την Lockheed Martin-Reytheon (Patriot, \$5δισ.) και τη Rosoboroexport (S-300). Στις 20 Φεβρουαρίου 2015 ο Τούρκος ΥΠΑΜ, Ισμέτ Γιλμάζ, επιβεβαιώνει, με γραπτή δήλωση, την αγορά αλλά μετά από σοβαρές πιέσεις που δέχεται σε υψηλό επίπεδο από νατοϊκά μέλη, η Τουρκία εγκαταλείπει τη συμφωνία, τον Νοέμβριο του 2015. Μετά από προκήρυξη νέου διαγωνισμού, η Τουρκία το 2019 αποκτά, εν μέσω έντονων αντιδράσεων κυρίως από τις ΗΠΑ –ενώ, ο γενικός γραμματέας του ΝΑΤΟ δήλωσε ότι η Τουρκία έχει κάθε δικαίωμα στην ανάπτυξη των αμυντικών της δυνατοτήτων– το ρωσικό σύστημα S-400 (\$2,5 δισ.), με τον πρόεδρο Ερντογάν να δηλώνει ότι υπάρχουν σκέψεις για πρόσκτηση και του συστήματος S-500. Το επιχειρησιακό βέβαια πρόβλημα είναι ότι ενώ αρχικά Τούρκοι αξιωματούχοι δήλωναν ότι το εν λόγω σύστημα ήταν συμβατό με τα περισσότερα νατοϊκά συστήματα επιτήρησης, τελικά παραδέχτηκαν ότι αυτό θα μπορεί να λειτουργήσει ως ανεξάρτητο. Ένα, εξίσου, φιλόδοξο σχέδιο της κυβέρνησης Ερντογάν, στα μέσα της δεκαετίας 2000, αφορά στην κατασκευή του πρώτου «καθαράιμου» τουρκικού μαχητικού αεροσκάφους, του TF-X, με απώτερο σκοπό την αντικατάσταση του F-16 και την ανεξαρτητοποίηση της χώρας από ξένους κατασκευαστές. Εδώ όμως τα πράγματα μπερδεύονται περισσό-

τερο. Ο σχεδιασμός του αεροσκάφους φαίνεται ότι δεν πέτυχε και η ΤΑΙ υπέγραψε μία συμφωνία με την British Aerospace για προσχέδιο πλην όμως υπάρχει και η εκκρεμότητα με την κατασκευή ή εξεύρεση κινητήρα. Έτσι, το πρόγραμμα μάλλον θα επεκταθεί και έγκυροι Τούρκοι στρατιωτικοί αναλύτες πιθανολογούν για το 2030. Επιπρόσθετα, το γεγονός της απομάκρυνσης της Τουρκίας από το πρόγραμμα των F-35 (ως ισότιμου εταίρου) λόγω των S-400 και η στροφή του Ερντογάν στη ρωσική αγορά με το Su-35 ή και το Su-57, στην προτίμησή του (ως αγοραστή μόνο), επιφέρουν μεγαλύτερο πονοκέφαλο στην τουρκική κυβερνήση, η οποία αντιλαμβάνεται και το ευθραυστό του εν λόγω ευκαιριακού συνεταιρισμού.

Τέλος, ένα καταλυτικό στοιχείο που σίγουρα θα επηρεάσει την όλη πορεία του εξοπλιστικού προγράμματος της Τουρκίας είναι αυτό της οικονομίας ως επακόλουθου της πανδημίας που θερίζει το παγκόσμιο και που, όπως αναφέρουν αρμόδιοι αναλύτες, έχει φτάσει στο χειρότερο σημείο από το 2018. Είναι όμως και ένας λόγος, ίσως και ο πιο σοβαρός, που ωθεί την Τουρκία προς τη θάλασσα και δη προς τους ενεργειακούς πόρους. Ο «λογαριασμός» είναι τεράστιος –σύντημα και ένα ψευδοκράτος– και η εξεύρεση πόρων, επείγουσα. Με τρία πλοία-γεωτρήπανα, δύο ερευνητικά και μία ναυτική δύναμη στη διάθεσή της, οι προθέσεις της Άγκυρας είναι ξεκάθαρες και θα πρέπει να αναμένουμε, σύντομα, εντονότερη δραστηριότητα τόσο στην περιοχή που αφορά στο Μνημόνιο Τουρκίας – Λιβύης όσον και στην κυπριακή ΑΟΖ αλλά, και όπως αρχίζει να διαφαίνεται, και στη Μαύρη Θάλασσα. Άλλωστε, δεν φαίνεται τυχαία η συνάντηση του Τούρκου προέδρου με τον Ουκρανό ομολόγό του, που έγινε στις 3 Φεβρουαρίου, όπου μεταξύ άλλων συζητήσαν και το ενδεχόμενο κοινών ναυτικών γυμνασίων στη Μαύρη Θάλασσα το ερχόμενο καλοκαίρι.

Το μεγάλο αναπάντητο ερώτημα, όμως, που παραμένει είναι κατά πόσο, η αναθεωρητική κοσμοθεωρία του Τούρκου προέδρου και το «κωτοεζίκιο ντους» στο οποίο υποβάλλει τους παραδοσιακούς του συμμάχους, στον τομέα των εξοπλισμών, θα του «βγει». Η πλειοψηφία πάντως των τούρκων αρθρογράφων και σε ό,τι αφορά στη στάση των ΗΠΑ σε αυτό το θέμα, έχει βρει τη χρυσή τομή: Ο καλός πρόεδρος Τραμπ και η «κακή» Αμερική.

Ο κ. Κυριάκος Ν. Ποχάνης είναι Αρχιπλοίαρχος (Εα) Π.Ν.

Μεταστοιχείωση της τέχνης σε έκφραση κουλτούρας

Του **ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΠΑΡΤΑΣΙΔΗ**

Η Τέχνη, ως συμβολικά εξακτινωμένος τρόπος ανθρώπινης έκφρασης στη συνείδηση του χρόνου και του χώρου, σαφώς δεν είναι εύκολο να οριστεί επιστημονικά, παρά ενδεχομένως από την αισθητική φιλοσοφία. Η διακριτή ικανότητα της Τέχνης να μεταστοιχειώνει πρακτικά τη δημιουργική φαντασία σε συνάρτηση με τη φυσική πραγματικότητα, συγκρόνως προϋποθέτει μορφή κουλτούρας η οποία διαφαίνεται ότι πιο πολύ απευθύνεται στον κόσμο των (συν)αισθημάτων. Η προπτυχιακή φοιτήτρια Νίκα Ρεγγίνου, του Τμήματος Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών, που είναι και η Πρόεδρος του Ομίλου Τέχνης στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, στη δική της συνέντευξη προβαίνει σε έναν στοχαστικό απολογισμό, σχετικά με το εξιδανικευμένο πεδίο της Τέχνης, αλλά και για συναφείς ενδοπανεπιστημιακές ή εξωπανεπιστημιακές δραστηριότητες που διοργανώνονται τακτικά.

Ως προς τα βασικά ενδοπανεπιστημιακά ή και εξωπανεπιστημιακά δρώμενα του Ομίλου Τέχνης και των μελών του, σε συνάρτηση με διάφορες μορφές Τέχνης ή συναφείς εκδηλώσεις, η ίδια εξηγεί πως βασικές κατευθύνσεις είναι «να δώσουμε στους εμπλεκόμενους φοι-

τητές μια ευρεία γεύση, από το τι σημαίνει να είναι κάποιος καλλιτέχνης... να διεγείρουμε την φαντασία και τη δημιουργικότητα... αλλά και να τους διδάσουμε τις απαραίτητες τεχνικές για την ελεύθερη έκφρασή τους». Επιπρόσθετα σημειώνει πως εργαλεία για επίτευξη αυτών των στόχων αποτελούν «τα εβδομαδιαία εργαστήριά μας, καθώς και άλλες εκδηλώσεις όπως εκδρομές σε μουσεία, πινακοθήκες, εξομήσεις στην παλιά πόλη της Λευκωσίας και άλλα μέρη, όπου ο κάθε εμπλεκόμενος έχει τη ευκαιρία να παρατηρήσει διάφορες μορφές που τον περιβάλλουν, οι οποίες θα αποτελέσουν πηγή έμπνευσης». Αναφορικά με την παροχή περισσότερων πληροφοριών για τη διεξαγωγή, των εβδομαδιαίων εργαστηρίων του Ομίλου Τέχνης, όπως και γιατί θα ήταν χρήσιμο να συμμετέχουν ενεργά οι φοιτητές/τριες, παρακολουθώντας διάφορα μαθήματα (π.χ. αγγειοπλαστική, ζωγραφική), η Νίκα Ρεγγίνου παρατηρεί ότι παράλληλα συνιστούν πεδία για την καλλιέργεια αισθητικού υπόβαθρου ή αντίληψης, τόσο σε ερασιτεχνικό όσο και σε εξειδικευμένο ορίζοντα, όπου «οι δραστηριότητές μας συγκεντρώνονται στο να διδάσκουν πολλοί λαπλές τεχνικές ζωγραφικής και χειροτεχνίας... Η ποιοτική ενασχό-

ληση των φοιτητών είναι προτεραιότητά μας. Προσπαθούμε σε κάθε συνάντηση να φέρουμε ειδικούς στο πεδίο τους, οι οποίοι μπορούν να μας διδάσουν τις βασικές αρχές, καθώς και προχωρημένες τεχνικές. Έτσι ο κάθε εμπλεκόμενος φοιτητής έχει την ευκαιρία να μάθει κάτι αρκετά πολύτιμο, ανεξάρτητα από το επίπεδο του».

Κατά τέλος, ζητήσαμε από την πρόεδρο του Ομίλου Τέχνης να καταθέσει την άποψή της σχετικά με τον πολιτισμικό ρόλο της Τέχνης, τη χρησιμότητα που ενδεχομένως να φέρει, ιδίως για τα δεδομένα ενός σύγχρονου κόσμου που φαίνεται να ταλανίζεται ολόενα και περισσότερο από τις κοινωνικές ανισότητες, τα κοινωνικά προβλήματα, τα περιβαλλοντικά ρίσκα από την τόσο πολυσυζητημένη κλιματική αλλαγή, τους ελλοχεύοντες βιοκινδύνους όπως την πανδημική διασπορά του νέου κορωνοϊού (SARS-CoV-2) την οποία βιώνουμε και στην τοπική κοινωνία, την ανασφάλεια και την αβεβαιότητα που (ανα)παράγονται, τα τύμπανα προέλασης της πολεμικής μηχανής. Εκείνη πολύ μεστός μας απάντησε πως «η Τέχνη μπορεί να έχει μια ουδέτερη θέση, αλλά μπορεί να είναι και ένα μέσο έκφρασης. Αυτό εξαρτάται εξ ολοκλήρου από τον δημιουργό. Όπως

δείχνει η ιστορία, πολλοί καλλιτέχνες εξέφρασαν μέσα από την τέχνη τους τις ανησυχίες και δυσκολίες τους. Πολλοί τη χρησιμοποιούσαν ως ένα ειρηνικό μέσο διαμαρτυρίας, έναντι του πολιτικού καθεστώτος ή γενικότερα του εκάστοτε κυβερνητικού σώματος. Άλλα πολλοί εκφωράζαν ουδετερότητα μέσω της Τέχνης».

Κατά συνέπεια, δεν μπορούμε παρά να διακρίνουμε ότι σχεδόν πάντοτε το «όχημα» της Τέχνης επιβάλλει καταλυτικά, τόσο μεμονωμένα σε ανθρώπους, όσο και συλλογικά στο κοινωνικό σύνολο, αναφορικά με την προβολή ιδεών, αρχών και αξιών, τον (ανα)οχηματισμό βιωμάτων και εμπειριών, ή όπως αλλιώς η Νίκα Ρεγγίνου χαρακτηρίζει παρατηρεί, ότι λόγω του επιπέδου νοητικών διεργασιών συνειδητότητας που προκύπτουν, «η συνεχής απασχόληση του ανθρώπου με ποιοτικές ενασχολήσεις, που διεγείρουν τον πνευματικό του κόσμο, τον απαλλάσσει από τις καθημερινές, κοινές ανησυχίες της κοινωνίας, και τον απομακρύνει από τον συνεχή βομβαρδισμό άχρηστων πληροφοριών από τον περιβάλλον του».

Ο κ. Νεκτάριος Παρτασίδης είναι ειδικός Επιστήμονας Υποστήριξης Έργου, Γραφείο Τύπου και Δημοσίων Σχέσεων.

Μια παγκόσμια προσέγγιση για την καταπολέμηση του COVID-19

Του **ΜΠΙΛ ΓΚΕΪΤΣ***

Άρθρο αποκλειστικά στην «Κ» για την Ελλάδα

Τις τελευταίες εβδομάδες έχω μιλήσει με δεκάδες ειδικούς για τον COVID-19 και υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι η ασθένεια κάνει διακρίσεις, με διάφορους τρόπους: σκοτώνει τους ηλικιωμένους συχνότερα απ' ό,τι τους νέους, τους άνδρες συχνότερα από τις γυναίκες και επηρεάζει δυσανάλογα τους φτωχούς. Αλλά ιδού κάτι για το οποίο δεν έχω δει κανένα αντίστοιχο στοιχείο: ότι ο COVID-19 κάνει διακρίσεις με βάση την εθνικότητα. Ο ιός δεν ενδιαφέρεται για τα σύνορα.

Το αναφέρω αυτό επειδή από τη στιγμή που ο κόσμος έμαθε για αυτόν τον ιό στις αρχές Ιανουαρίου, οι κυβερνήσεις επικεντρώθηκαν στις δικές τους εθνικές απαντήσεις – πώς μπορούν να προστατεύσουν τους ανθρώπους που ζουν μέσα από τα σύνορά τους. Και αυτό είναι κατανόητο. Αλλά με έναν τόσο μολυσματικό και ευρέως διαδεδομένο ιό, οι ηγέτες πρέπει επίσης να αναγνωρίσουν ότι, εφόσον υπάρχει κάπου COVID-19, αυτό αφορά τους ανθρώπους παντού.

Ο COVID-19 δεν έχει πλήξει ακόμη πολλές χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος. Δεν είμαστε βέβαιοι για ποιον λόγο. Αλλά αυτό που ξέρουμε είναι ότι η ασθένεια τελικά θα εξαπλωθεί ευρέως σε αυτά τα έθνη, και χωρίς περισσότερη βοήθεια, τα κρούσματα και οι θάνατοι θα είναι πιθανώς χειρότερα από οτιδήποτε έχουμε δει μέχρι στιγμής. Σκεφτείτε το εξής: ο COVID-19 έχει κατακλύσει πόλεις όπως η Νέα Υόρκη, αλλά τα νούμερα δείχνουν ότι ακόμη και ένα νοσοκομείο του Μανχάταν έχει περισσότερα κρεβάτια εντατικής φροντίδας από τις περισσότερες αφρικανικές χώρες. Εκατομμύρια θα μπορούσαν να πεθάνουν.

Δεν χρειάζεται να ζείτε σε μια αναπτυσσόμενη χώρα για να αντιστρέψετε ότι αυτό μπορεί να σας επηρεάσει. Ακόμη και αν τα πλούσια έθνη επιτύχουν να επιβραδύνουν την ασθένεια τους επόμενους μήνες, ο COVID-19 θα μπορούσε να επιστρέψει αν η πανδημία παραμείνει αρκετά σοβαρή αλλού. Είναι πιθανός μόνο θέμα χρόνου προτού ένα μέρος του πλανήτη μολύνει ξανά κάποιο άλλο.

Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο χρειαζόμαστε μια παγκόσμια προ-

«**Εδώ** και 20 χρόνια ζητώ από τους παγκόσμιους ηγέτες να επενδύσουν στην υγεία των φτωχότερων ανθρώπων του κόσμου. Εχω υποστηρίξει ότι ήταν το σωστό – και είναι. Αλλά οι πανδημίες μας θυμίζουν ότι η βοήθεια προς τους άλλους δεν είναι απλώς το σωστό. Είναι και το έξυπνο».

Οποιοδήποτε εμβόλιο COVID-19 πρέπει να χαρακτηριστεί «παγκόσμιο αγαθό» και να παραμείνει προσιτό και προσβάσιμο σε όλους.

σέγγιση για την καταπολέμηση αυτής της νόσου. Το πώς αυτή διαμορφώνεται σίγουρα θα αλλάζει, καθώς εξελίσσεται η πανδημία. Αλλά υπάρχουν τουλάχιστον τρία βήματα τα οποία οι παγκόσμιοι ηγέτες –ιδίως εκείνοι που συμμετέχουν στο G20– μπορούν να κάνουν αμέσως τώρα.

Το πρώτο είναι να διασφαλίσουν ότι οι παγκόσμιοι πόροι για την καταπολέμηση αυτής της πανδημίας κατανέμονται αποτελεσματικά – πράγματα όπως μάσκες, γάντια και διαγνωστικά τεστ. Τελικά, ελπίζουμε ότι θα είναι αρκετά για όλους. Αλλά από τη στιγμή που η παγκόσμια προσφορά είναι περιορισμένη, χρειάζεται να κάνουμε δύσκολες επιλογές με έξυπνους τρόπους. Δυστυχώς, για την ώρα, αυτό δεν συμβαίνει πάντα.

Υπάρχουν κάποια ζητήματα στα οποία οι ηγέτες αρχίζουν να συμφωνούν – για παράδειγμα, ότι οι υγειονομικοί εργαζόμενοι της πρώτης γραμμής θα πρέπει να εξεταστούν πρώτοι και να έχουν κατά προτεραιότητα πρόσβαση σε εξοπλισμό ατομικής προστασίας. Αλλά σκεφτείτε τις επιλογές που κάνουμε σε μεγαλύτερη κλίμακα: Πώς αυτές οι μάσκες και τα τεστ κατανέμονται σε μια κοινότητα ή σε ένα έθνος έναντι κάποιου άλλου; Αυτή τη στιγμή η απάντηση οδηγεί συχνά σε μια προβληματική ερώτηση: Ποιος είναι ο πλειοδότης;

Είμαι ένας μεγάλος υποστηρικτής του καπιταλισμού – αλλά κάποιες αγορές απλώς δεν λειτουργούν κατάλληλα σε μια πανδημία και η αγορά για τις προμήθειες διάσωσης είναι ένα προφανές παράδειγμα. Ο ιδιωτικός τομέας έχει να διαδραματίσει έναν σημαντικό ρόλο, αλλά αν η στρατηγική μας για την καταπολέμηση του COVID-19 μετατραπεί σε έναν πόλεμο πλειοδοσίας μεταξύ των χωρών, τότε αυτή η ασθένεια θα σκοτώσει πολύ περισσότερους ανθρώπους απ' ό,τι θα έκανε σε διαφορετική περίπτωση.

Πρέπει να διαθέσουμε πόρους με βάση τη δημόσια υγεία και τις

ιατρικές ανάγκες. Υπάρχουν πολλοί βετεράνοι των επιδημιών Εμπολα και HIV που μπορούν να βοηθήσουν να χαράξουμε τις κατευθυντήριες γραμμές για να το πετύχουμε, και οι ηγέτες τόσο των ανεπτυγμένων όσο και των αναπτυσσόμενων χωρών πρέπει να συνεργαστούν με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ) και τους εταίρους του για να τις καταγράψουν. Στη συνέχεια, όλα τα έθνη που συμμετέχουν πρέπει να συμφωνήσουν δημοσίως με αυτές τις οδηγίες, ώστε όλοι να είναι υπόλογοι. Αυτές οι συμφωνίες θα είναι ιδιαίτερα σημαντικές όταν θα γίνει τελικά διαθέσιμο ένα εμβόλιο για τον COVID-19, διότι ο μόνος τρόπος με τον οποίο μπορούμε να τερματίσουμε απολύτως αυτήν την πανδημία είναι η ανοσοποίηση των ανθρώπων απέναντί της.

Αυτό με φέρνει στο δεύτερο βήμα που πρέπει να κάνουν οι ηγέτες: να δεσμευτούν στην αναγκαία χρηματοδότηση R&D (έρευνα και ανάπτυξη) για την παρασκευή ενός εμβολίου.

Εχουν υπάρξει πολύ λίγες θετικές ιστορίες για τον COVID-19, αλλά μία από αυτές αφορά την επιστήμη. Πριν από τρία χρόνια, το ίδρυμά μας, το Wellcome Trust, και διάφο-

ρες κυβερνήσεις θέσπισαν τον Συνορισμό για τις Καινοτομίες Επιδημιολογικής Ετοιμότητας (CEPI). Ο στόχος ήταν να επιταχύνουμε τη διαδικασία της δοκιμής εμβολίων και να χρηματοδοτήσουμε νέους, γρηγορότερους τρόπους ανάπτυξης ανοσοποιήσεων. Αν ένας νέος ιός επρόκειτο να αρχίσει να εξαπλώνεται σε ολόκληρο τον κόσμο, θέλαμε να είμαστε έτοιμοι.

Ο CEPI ήδη αναπτύσσει τουλάχιστον οκτώ δυνητικά εμβόλια για τον COVID-19 και οι ερευνητές αισθάνονται βέβαιοι ότι θα έχουν έτοιμο τουλάχιστον ένα μέσα σε 18 μήνες. Αυτό θα ήταν το πιο σύντομο χρονικό διάστημα που θα έχει χρειαστεί ποτέ ο άνθρωπος από τη στιγμή που είδε ένα εντελώς καινούργιο παθογόνο μέχρι τη στιγμή που ανέπτυξε ένα εμβόλιο εναντίον του.

Το χρονοδιάγραμμα αυτό, ωστόσο, εξαρτάται από τη χρηματοδότηση. Πολλά έθνη έχουν συνεισφέρει στον CEPI τις τελευταίες δύο εβδομάδες, αλλά ο συνασπισμός χρειάζεται τουλάχιστον 2 δισ. δολάρια για το έργο του. Αυτό είναι μόνο χονδρικά το νούμερο – η καινοτομία είναι μια απρόβλεπτη επιχείρηση – αλλά οι ηγέτες του G20 πρέπει τώρα να αναλάβουν ουσιαστικές δεσμεύσεις.

Θα πρέπει επίσης να αναγνωρίσουν ότι αυτή η χρηματοδότηση είναι μόνο για τη δημιουργία του εμβολίου και όχι για την παραγωγή ή την παράδοσή του, που θα απαιτήσουν ακόμη περισσότερα χρήματα και προγραμματισμό. Αυτό είναι το τρίτο θέμα που θα πρέπει να αρχίσει να σκέφτεται το G20.

Δεν είμαστε σίγουροι ακόμη για το ποια εμβόλια θα είναι τα πιο αποτελεσματικά και το καθένα απαιτεί μοναδική τεχνολογία για τη δημιουργία του. Αυτό σημαίνει ότι τα έθνη πρέπει να επενδύσουν τώρα σε πολλά διαφορετικά είδη εγκαταστάσεων παραγωγής, γνωρίζοντας ότι κάποια δεν θα χρησιμοποιηθούν ποτέ. Διαφορετικά, θα χάσουμε μήνες από τη στιγμή που το εργαστήριο θα αναπτύξει μια ανοσοποίηση, περιμένοντας τον σωστό παραγωγό ώστε να αποκτήσει την απαιτούμενη κλίμακα.

Ενα άλλο στοιχείο που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι το κόστος: εάν ο ιδιωτικός τομέας είναι πρόθυμος να βγει μπροστά και να φτιάξει αυτό το εμβόλιο, για παράδειγμα, δεν θα πρέπει να χάσει χρήματα

για να το κάνει. Ταυτόχρονα, οποιοδήποτε εμβόλιο για τον COVID-19 πρέπει να χαρακτηριστεί «παγκόσμιο δημόσιο αγαθό» και να παραμείνει προσιτό και προσβάσιμο σε όλους. Ευτυχώς, υπάρχουν οργανώσεις όπως η Γαβί, η Συμμαχία Εμβολίων, η οποία έχει μακρά ιστορία να βοηθάει τα έθνη χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος ώστε να έχουν πρόσβαση σε κρίσιμους εμβολιασμούς.

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, σε μεγάλο βαθμό χάρη στην υποστήριξη από το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαβί συνεργάστηκε με τον ΠΟΥ και τη UNICEF για την εισαγωγή 13 νέων εμβολίων, συμπεριλαμβανομένου του εμβολίου για τον Εμπολα, στις 73 φτωχότερες χώρες του κόσμου. Είναι πρόθυμοι και ικανοί να κάνουν το ίδιο με ένα εμβόλιο για τον COVID-19, αλλά και αυτοί χρειάζονται περισσότερη χρηματοδότηση. Συγκεκριμένα, η Γαβί θα χρειαστεί 7,4 δισ. δολάρια για τα επόμενα πέντε χρόνια – και αυτό είναι μόνο για να διατηρήσει την τρέχουσα προσπάθεια ανοσοποιήσεων. Η παράδοση εμβολίου για τον COVID-19 θα κοστίσει ακόμη περισσότερο.

Αυτές οι ετικέτες τιμών, πολλών δισεκατομμυρίων δολαρίων, ίσως φαίνονται πολλά χρήματα – ιδίως σε μια εποχή κατά την οποία ολόκληρες οικονομίες επιβραδύνουν. Αλλά δεν είναι τίποτα σε σύγκριση με το κόστος μιας πρόχειρης προσπάθειας ανοσοποιήσεων και μιας πιο μακράς εξάρσης.

Εδώ και 20 χρόνια ζητώ από τους παγκόσμιους ηγέτες να επενδύσουν στην υγεία των φτωχότερων ανθρώπων του κόσμου. Εχω υποστηρίξει ότι ήταν το σωστό – και είναι. Αλλά οι πανδημίες μας θυμίζουν ότι η βοήθεια προς τους άλλους δεν είναι απλώς το σωστό. Είναι και το έξυπνο.

Η ανθρωπότητα, εξάλλου, δεν συνδέεται μόνο με κοινές αξίες και κοινωνικούς δεσμούς. Είμαστε επίσης συνδεδεμένοι βιολογικά, μέσα από ένα μικροσκοπικό δίκτυο μικροβίων που συνδέει την υγεία του ενός με την υγεία όλων των υπολοίπων.

Σε αυτή την πανδημία είμαστε όλοι συνδεδεμένοι. Αντίστοιχη πρέπει να είναι και η απάντησή μας.

* Ο Μπιλ Γκέιτς είναι συμπερόεδρος του Bill & Melinda Gates Foundation και συνιδρυτής της Microsoft.

Θα νικήσουμε τον κορωνοϊό, θα βγούμε πιο δυνατοί

Της **ΤΖΟΥΝΤΙΘ ΓΚΑΡΜΠΕΡ***

Η ιστορία της αμερικανικής ηγεσίας στην παγκόσμια μάχη κατά του κορωνοϊού είναι μια ιστορία ημερών, μηνών και δεκαετιών. Κάθε μέρα, νέα τεχνικά και υλικά βοηθήματα των ΗΠΑ φτάνει σε νοσοκομεία και εργαστήρια σε όλο τον κόσμο. Αυτές οι προσπάθειες, με τη σειρά τους, οικοδομούνται σε δεκαετίες αμερικανικής εμπειρίας, γενναιοδωρίας και σχεδιασμού που δεν συγκρίνονται στην ιστορία.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες παρέχουν βοήθεια για αλτρουιστικούς λόγους, επειδή πιστεύουμε ότι είναι το σωστό πράγμα να κάνουμε. Το κάνουμε επίσης επειδή οι πανδημίες δεν αναγνωρίζουν εθνικά σύνορα. Εάν μπορούμε να βοηθήσουμε τις χώρες να περιορίσουν τις εστίες, θα σώσουμε ζωές στο εξωτερικό και στις Ηνωμένες Πολιτείες. Αυτή η γενναιοδωρία και ο πραγματισμός εξηγούν γιατί οι Ηνωμένες Πολιτείες ήταν μία από τις πρώτες χώρες που προσέφεραν βοήθεια στον κινεζικό λαό αμέσως μόλις δημοσιοποιήθηκαν αναφορές από την επαρχία Wuhan για έξασημα άλλης μιας επιδημίας. Στις αρχές Ιανουαρίου, η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών προσέφερε άμεσα τεχνική βοήθεια στα Κινεζικά Κέντρα Ελέγχου Νοσημάτων.

Την πρώτη βδομάδα του Φεβρουαρίου, οι Ηνωμένες Πολιτείες μετέφεραν σχεδόν 18 τόνους ιατρικών προμηθειών στην επαρχία Wuhan που δωρίθηκαν από τον Καλό Σαμαρείτη, την Εκκλησία του Χριστού των Σύγχρονων Αγίων και

άλλες οργανώσεις. Δεσμεύσαμε επίσης 100 εκατομμύρια δολάρια βοήθειας σε χώρες για να πολεμήσουν αυτό που θα γινόταν μια πανδημία, συμπεριλαμβανομένης μιας προσφοράς στην Κίνα, η οποία απορρίφθηκε.

Η ανταπόκρισή μας τώρα ξεπερνά αυτή την αρχική δέσμευση. Μετά το ξέσπασμα της επιδημίας του κορωνοϊού, η κυβέρνηση των ΗΠΑ έχει δεσμεύσει μέχρι στιγμής σχεδόν 500 εκατομμύρια δολάρια. Η χρηματοδότηση αυτή θα βελτιώσει την εκπαίδευση στον τομέα της δημόσιας υγείας, θα προστατεύσει τις εγκαταστάσεις υγειονομικής περίθαλψης και θα αυξήσει την εργαστηριακή ικανότητα, την παρακολούθηση των ασθενειών και την ικανότητα ταχείας αντίδρασης σε περισσότερες από 60 από τις πλέον εκτεθειμένες χώρες. Η αρωγή μας βοηθά τους ανθρώπους στις πιο δύσκολες συνθήκες. Για παράδειγμα, η κυβέρνηση των ΗΠΑ συνεργάζεται με ΜΚΟ για την παράδοση φαρμάκων, ιατρικών προμηθειών και τροφίμων στο συριακό λαό, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που ζουν σε περιοχές υπό τον έλεγχο του καθεστώτος. Βοηθούμε τις υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών και ΜΚΟ να οικοδομήσουν περισσότερες εγκαταστάσεις ύδρευσης, αποχέτευσης και υγείας σε όλη τη βόρεια Συρία για να αποτρέψουν τη διάδοση του ιού. Βοηθούμε φίλους από την Αφρική στην Ασία και αλλού.

Οι αξεπέραστες συνεισφορές της Αμερικής γίνονται αισθητές και μέσα από πολλούς διεθνείς οργανισμούς που πολεμούν τον κο-

Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει λάβει αποφασιστικά μέτρα για την αντιμετώπιση της έκρηξης του κορωνοϊού και οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι περήφανες που υποστήριξαν αυτή την προσπάθεια.

ρωνοϊό στις πρώτες γραμμές. Οι ΗΠΑ είναι ο μεγαλύτερος χρηματοδότης της Υπηρεσίας Προσφύγων των Ηνωμένων Εθνών, την οποία οι ΗΠΑ στήριξαν με σχεδόν 1,7 δισ. δολάρια το 2019. Το ποσό αυτό είναι περισσότερο από όσα όλα τα άλλα κράτη μέλη έχουν συνεισφέρει μαζί και τέσσερις φορές περισσότερο από το δεύτερο μεγαλύτερο δωρητή, τη Γερμανία.

Υπάρχει παρόμοια ιστορία και με το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Τροφίμων, στο οποίο οι ΗΠΑ έδωσαν 3,4 δισ. δολάρια πέρυσι ή το 42% του συνολικού προϋπολογισμού του. Αυτό είναι σχεδόν τέσσερις φορές περισσότερο από το δεύτερο μεγαλύτερο δωρητή, τη Γερμανία. Δώσαμε επίσης περισσότερα από 700 εκ. δολάρια στο Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά (UNICEF), περισσότερο από κάθε άλλο δωρητή.

Είμαστε περήφανοι που όταν αυτοί οι διεθνείς οργανισμοί παραδίδουν τρόφιμα, φάρμακα και άλλη βοήθεια σε όλο τον κόσμο, μεγάλο μέρος οφείλεται στη γενναιοδωρία

του Αμερικανικού λαού σε συνεργασία με άλλα έθνη δωρητών.

Η χώρα μας εξακολουθεί να είναι ο μεγαλύτερος χορηγός για την υγεία και την ανθρωπιστική βοήθεια, τόσο για τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και την ικανότητα οικοδόμησης προπαθειών με εταίρους, όσο και για προσπάθειες αντιμετώπισης επαναλαμβανόμενων έκτακτων κρίσεων. Αυτά τα χρήματα έχουν σώσει ζωές, προστατεύουν άτομα τα οποία είναι πιο ευάλωτα σε ασθένειες, έχουν οικοδομήσει ιδρύματα υγείας και έχουν προωθήσει τη σταθερότητα κοινοτήτων και εθνών.

Η Αμερική χρηματοδοτεί σχεδόν το 40% των παγκόσμιων προγραμμάτων υγειονομικής περίθαλψης, διαθέτοντας μέχρι και 140 δισ. δολάρια σε επενδύσεις τα τελευταία 20 χρόνια – πέντε φορές περισσότερα από το δεύτερο μεγαλύτερο χορηγό. Από το 2009, οι Αμερικανοί φορολογούμενοι χρηματοδότησαν γενναιοδωρά περισσότερα από 100 δισ. σε υγειονομική βοήθεια και περίπου 70 δισ. δολάρια σε ανθρωπιστική βοήθεια παγκοσμίως.

Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει λάβει αποφασιστικά μέτρα για την αντιμετώπιση της έκρηξης του κορωνοϊού και οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι περήφανες που υποστήριξαν αυτή την προσπάθεια. Στην Κύπρο, οι Ηνωμένες Πολιτείες χρηματοδότησαν τη δημιουργία του Κυπριακού Ινστιτούτου Νευρολογίας και Γενετικής (ΙΓΝΚ) με χρηματοδότηση αναπτυξιακής βοήθειας ύψους 10 εκατ. δολαρίων στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Το ΙΓΝΚ είναι ο εθνικός ηγέτης στον αγώνα

κατά κορωνοϊού. Μέχρι σήμερα έχει προβεί σε περισσότερες από 14.000 εργαστηριακές εξετάσεις στην Κύπρο για τον κορωνοϊό, ένα από τα υψηλότερα ποσοστά εξετάσεων στον κόσμο σε αναλογία πληθυσμού.

Οι απόφοιτοι των προγραμμάτων ανταλλαγής που χρηματοδοτούνται από την κυβέρνηση των ΗΠΑ επίσης συμβάλλουν ενεργά, μερικοί από τους οποίους έχουν αναλάβει ηγετικό ρόλο στην καταπολέμηση του κορωνοϊού. Έχουμε αποφοίτους που εκπαιδεύτηκαν στην κυτταρική βιολογία, τη ιολογία και τη βιοτεχνολογία, οι οποίοι συμβάλλουν στην επιστημονική ικνυλάτηση, παρακολουθούν και κατανόηση αυτής της ασθένειας. Κύπριοι απόφοιτοι Αμερικανικών πανεπιστημίων συμβάλλουν σε οικονομικούς αγώνες δημιουργίας ηλεκτρονικών προγραμμάτων για να προσπαθήσουν να αντιμετωπίσουν μερικά από τα πιο πιεστικά προβλήματα που προέκυψαν από την κρίση στην υγειονομική περίθαλψη, την οικονομία και την κοινωνία. Οι απόφοιτοι του προγράμματος ανταλλαγής προσπαθούν να καταπολεμήσουν την παραπληροφόρηση γύρω από τον κορωνοϊό, συμβάλλοντας σε πληθώρα παγκόσμια διαδικτυακά προγράμματα όπως το Τεχνικό Έγχειρίδιο για τον Κορωνοϊό.

Η βοήθειά μας είναι πολύ περισσότερο από χρήματα και προμήθειες. Είναι οι εμπειρογνώμονες που έχουμε αναπτύξει σε όλο τον κόσμο και εκείνοι που συνεχίζουν σήμερα εκπαιδευτικά σεμινάρια μέσω τηλεδιάσκεψης. Είναι γιατροί

και επαγγελματίες της δημόσιας υγείας που εκπαιδεύτηκαν χάρη στα χρήματα και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα των ΗΠΑ. Και είναι οι αλυσίδες εφοδιασμού που διατηρούμε ανοικτές και σε κίνηση για Αμερικανικές εταιρείες που παράγουν και διανέμουν υψηλής ποιότητας κρίσιμη ιατρικά εφόδια σε όλο τον κόσμο.

Φυσικά, δεν είναι μόνο η κυβέρνηση που βοηθά τον κόσμο. Η φιλανθρωπία του ιδιωτικού τομέα είναι στυλόβατος της αμερικανικής πολιτικής ζωής. Αμερικανικές επιχειρήσεις, ΜΚΟ και θρησκευτικές οργανώσεις έχουν δώσει τουλάχιστον 1,5 δισ. δολάρια για την καταπολέμηση της πανδημίας στο εξωτερικό. Οι αμερικανικές εταιρείες καινοτομούν νέες τεχνολογίες για εμβόλια, θεραπευτικές διαγνωστικές μεθόδους και αναπνευστήρες.

Όπως κάναμε ξανά και ξανά, οι Ηνωμένες Πολιτείες θα βοηθήσουν άλλους όταν έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη. Η πανδημία του κορωνοϊού δεν διαφέρει. Θα συνεχίσουμε να βοηθούμε τις χώρες να οικοδομήσουν ανθεκτικά συστήματα υγειονομικής περίθαλψης που μπορούν να προλαμβάνουν, να ανιχνεύουν και να ανταποκρίνονται σε εστίες μολυσματικών ασθενειών. Ακριβώς όπως οι προσπάθειες των ΗΠΑ έχουν καταστήσει τον κόσμο πιο υγιή, ειρηνικό και ευήμερο για γενιές, θα ηγηθούμε για να νικήσουμε τον κοινό μας εχθρό την πανδημία και να γίνουμε πιο ισχυροί στο πέραςμά του.

* Η κ. Τζούντιθ Γκάρμπερ είναι πρέσβειρα των ΗΠΑ στην Κύπρο.

Ανάπτυξη σχέσης εμπιστοσύνης γονιών - παιδιών

Η πρόεδρος της «Φωνής» Αναστασία Παπαδοπούλου στην «Κ»

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η Αναστασία Παπαδοπούλου, πρόεδρος του Συμβουλίου Εφαρμογής της Εθνικής Στρατηγικής για την Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας «Φωνή», μίλησε στην «Κ» για τους κινδύνους που ελλοχεύουν ελέω κορωνοϊού για τα παιδιά και τους εφήβους μέσω του διαδικτύου, αυτή την περίοδο κατά την οποία περνούν αρκετό χρόνο στο σπίτι και χρησιμοποιούν περισσότερο το διαδίκτυο. Η κα Παπαδοπούλου αναφέρει στη συνέντευξή της ότι η έκθεση των παιδιών διά των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει καταστήσει αυτά τα αδικήματα έναν πραγματικό και καθημερινό κίνδυνο και τονίζει ότι η συνεχής επικοινωνία με τα παιδιά ειδικά αυτή την περίοδο είναι απολύτως αναγκαία.

–Υπάρχει μεγαλύτερος κίνδυνος αυτή την περίοδο για τα παιδιά, εξαιτίας της παραμονής τους στο σπίτι;

–Υπάρχει σίγουρα μεγαλύτερος κίνδυνος για τα παιδιά για κακοποίηση ή εκμετάλλευσή τους μέσω του διαδικτύου. Λόγω του ότι τα παιδιά περνούν αρκετό χρόνο στο σπίτι, χρησιμοποιώντας περισσότερο το διαδίκτυο είτε για εκπαιδευτικούς σκοπούς, είτε ως μέσο ψυχαγωγίας και κοινωνικοποίησης, υπάρχει σαφέστατη αύξηση του κινδύνου για έκθεση τους σε σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση στο διαδίκτυο. Ταυτόχρονα, οι δράστες τέτοιων εγκλημάτων έχουν πιο πολλές ευκαιρίες να εκμεταλλευτούν την αυξημένη πλέον διαδικτυακή έκθεση των ανηλίκων, καθώς και τα συναισθη-

Η αστυνομία έχει ήδη αναφέρει αύξηση των περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης μέσω διαδικτύου. Το τμήμα καταπολέμησης ηλεκτρονικού εγκλήματος αναφέρει ότι το πρώτο τρίμηνο του 2020 έχουν φτάσει τις 61 οι υποθέσεις σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκων μέσω διαδικτύου, σε σύγκριση με 37 που ήταν την αντίστοιχη περίοδο το 2019.

ματα μοναξιάς και άγχους που μπορεί να νιώθουν τα παιδιά εξαιτίας του εγκλεισμού. Η σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση ανηλίκων στο διαδίκτυο γίνεται όταν κάποιος εκμεταλλεύεται σεξουαλικά τον/την ανήλικον/η, για δικό του όφελος (συνήθως χρηματικό ή για απόκτηση οπτικοακουστικού υλικού που περιέχει γυμνό). Επίσης, η στρατολόγηση (grooming) στοχεύει να «προετοιμάσει» τους ανήλικους να πράξουν κάτι σεξουαλικό προς όφελος του δράστη. Δυστυχώς, η έκθεση των παιδιών διά των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει καταστήσει αυτά τα αδικήματα έναν πραγματικό και καθημερινό κίνδυνο. Η Επιτροπή Λανζαρότε του Συμβουλίου της Ευρώπης αλλά και η Αστυνομία Κύπρου έχουν εκδώσει πρόσφατα ανακοίνωση και καθοδηγητικές γραμμές, επισημαίνοντας τον αυξημένο κίνδυνο και προσφέροντας συμβουλές προς

γονιούς και φροντιστές αλλά και προς τα ίδια τα παιδιά.

–Το διαδίκτυο ενέχει μεγαλύτερους κινδύνους τώρα ή ο αυτοπεριορισμός και ο αυξημένος γονεϊκός έλεγχος τους αμβλύνει; Σας ανησυχεί η περίπτωση «στρατολόγησης» λόγω αυξημένης χρήσης του ίντερνετ;

–Οι κίνδυνοι πάντα ήταν εκεί, απλώς τώρα, όπως ανέφερα και πιο πάνω, υπάρχουν αυξημένες ευκαιρίες για τους επιτήδειους. Η αστυνομία έχει ήδη αναφέρει αύξηση των περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης μέσω διαδικτύου. Συγκεκριμένα, το τμήμα καταπολέμησης ηλεκτρονικού εγκλήματος αναφέρει ότι το πρώτο τρίμηνο του 2020 έχουν φτάσει τις 61 οι υποθέσεις σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκων μέσω διαδικτύου, σε σύγκριση με 37 που ήταν την αντίστοιχη περίοδο το 2019. Οι πλείστοι, ακούγοντας «σεξουαλική εκμετάλλευση ανηλίκου», σκέφτονται αμέσως μια δραματική απαγωγή ή και κάτι βίαιο. Η αλήθεια, όμως, είναι ότι πάνω από το ήμισυ των ανηλίκων θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης «συνάντησαν» για πρώτη φορά τον ύποπτο διαδικτυακά και μέσω του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης «στρατολογήθηκαν», ώστε είτε να στείλουν φωτογραφίες τους ή βίντεο στον δράστη είτε συμφώνησαν σε συνάντηση η οποία μοιραία οδήγησε σε κακοποίηση.

–Έχετε τρόπους να αντιμετωπίσετε δυσάρεστες καταστάσεις αυτή την περίοδο; Έχετε ενεργοποιήσει άλλα κανάλια επικοινωνίας, πέραν του τηλεφώνου;

–Τόσο μέσω της ιστοσελίδας του Συμβουλίου Φωνή (www.foni.org.cy) όσο και της ιστοσελίδας του Hope for Children (www.unccrcp.org/) υπάρχει η ευ-

Η κα Παπαδοπούλου σημειώνει ότι το Σπίτι του Παιδιού δεν έχει αναστείλει τη λειτουργία του και συνεχίζει να προσφέρει στήριξη και θεραπεία σε όλα τα παιδιά που παραπέμπονται εκεί.

χέρεια επικοινωνίας τόσο τηλεφωνικά όσο και μέσω chat με ειδικούς, οι οποίοι μπορούν να προσφέρουν στήριξη, συμβουλές, πληροφορίες και βοήθεια. Η υπηρεσία αυτή είναι διαθέσιμη 24 ώρες το 24ωρο, επτά μέρες τη βδομάδα. Ταυτόχρονα, η Αστυνομία Κύπρου και οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας παραμένουν έτοιμες να διαχειριστούν οποιαδήποτε περιστατικά. Σημειώνω, επίσης, ότι το Σπίτι του Παιδιού δεν έχει αναστείλει τη λειτουργία του και συνεχίζει να προσφέρει στήριξη και θεραπεία σε όλα τα παιδιά που παραπέμπονται εκεί.

–Οι εξωτερικοί σύμμαχοί σας (δάσκαλοι, καθηγητές και άλλοι) τώρα πώς μπορούν να βοηθήσουν;

–Η συνεχής επικοινωνία με τα παιδιά ειδικά αυτή την περίοδο είναι απολύτως αναγκαία. Θυμίζω ότι ένα τέταρτο των περιστατικών

το έτος 2019 είχαν καταγγελλθεί από εκπαιδευτικούς, λόγω ακριβώς της ιδιαίτερης σχέσης εμπιστοσύνης που οι πλείστοι έχουν με τους μαθητές τους. Όσο είναι δυνατό, αν και ομολογουμένως πιο δύσκολο, πρέπει οι εκπαιδευτικοί να προσπαθούν να κρατούν αυτή τη σχέση εμπιστοσύνης και να παρατηρούν οποιεσδήποτε αλλαγές στη συμπεριφορά των παιδιών. Οι γραμμές βοήθειας που έχω αναφέρει είναι και στη διάθεση των εκπαιδευτικών ή άλλων ενηλίκων για συμβουλές ή πληροφορίες. Στην ιστοσελίδα του Συμβουλίου «Φωνή» υπάρχουν ειδικές ενότητες προς εκπαιδευτικούς και προς γονείς που προσφέρουν όλες τις πληροφορίες και ενημέρωση που μπορεί να χρειαστούν και τους προτρέπουμε να την επισκεφτούν.

–Ποιο θέλετε να είναι το μήνυμά σας;

–Προς τους γονείς, να μην νιώ-

θουν ότι επειδή τα παιδιά είναι στο σπίτι μαζί τους ότι δεν διατρέχουν κίνδυνο για εκμετάλλευση ή κακοποίηση. Το διαδίκτυο παραμένει ένας χώρος όπου κινδύνει ελλοχεύουν.

Η απάντηση είναι η επικοινωνία με τα παιδιά μας, οι ειλικρινείς συζητήσεις και η σχέση εμπιστοσύνης η οποία θα βοηθήσει τα παιδιά να μας αποκαλύψουν αυτά που συμβαίνουν στον κόσμο τους είτε αυτός είναι ο πραγματικός είτε ο διαδικτυακός.

Προς παιδιά που μπορεί να αντιμετωπίζουν οποιοδήποτε είδος κακοποίησης ή εκμετάλλευσης το μήνυμά είναι ότι ακόμα και τώρα που μπορεί να νιώθετε απομονωμένοι και ίσως πιο ευάλωτοι, η βοήθεια υπάρχει. Κανένα θύμα δεν θα παραμείνει αβοήθητο φτάνει να σπάσει τη σιωπή του για να μπορέσει να λάβει τη βοήθεια και τη στήριξη που δικαιούται.

ΑΡΘΡΟ / Της δρος ΧΡΙΣΤΙΑΝΑΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Σε ένα κόσμο που αλλάζει η μετατόπιση της συζήτησης στην ουσία είναι αναγκαία

Οι αλλαγές πάντα τρώμαζαν τους ανθρώπους. Ή για να είμαι πιο ακριβής η συνεξιδιοποίηση των αλλαγών πάντα τρώμαζε τους ανθρώπους γιατί ο κόσμος αλλάζει συνεχώς σε όλα τα επίπεδα, απλώς συνήθως είμαστε πολύ απασχολημένοι για να το καταλάβουμε. Είναι κάποιες στιγμές όμως που αυτές οι αλλαγές γίνονται πιο αισθητές απ' ότι συνήθως. Αν πάρουμε για παράδειγμα τις αλλαγές στον τομέα της τεχνολογίας, αυτό μπορεί να συμβαίνει ίσως γιατί η επίδρασή τους είναι κάποιες φορές μεγαλύτερη απ' ότι συνήθως, ή ίσως γιατί αυτό που υπόσχονται φαντάζει εξωπραγματικό, ή πάλι ίσως γιατί οι τρόποι χρήσης της ξεπερνούν το πλαίσιο που έχουμε συνθίσει.

Όταν για παράδειγμα εφευρέθηκε η φωτογραφία, παρόλο που αδιαφορήσιμα ήταν ένα τεχνολογικό επίτευγμα το οποίο προσφέρει μέχρι σήμερα σε τόσους διαφορετικούς τομείς από την τέχνη μέχρι την επιστήμη, αρχικά προκάλεσε έντονη αντίδραση και πολλοί ήταν αυτοί που την αποκήρυξαν ως επικίνδυνο εργαλείο που θα απομάκρυνε τους καλλιτέχνες από την ιδεαλιστική μορφή τέχνης η οποία συχνά αντλούσε τα θέματα της από τη Βίβλο. Παρόμοια αντίδραση προκάλεσε και η εμφάνιση της τηλεόρασης. Οι συζητήσεις για το αν το μέσο αυτό ήταν ένα νέο θάυμα που θα αλλάξει

Να μετατοπίσουμε τη συζήτηση στην ουσία της. Να αλλάξουμε την ντεντερμινιστική προσέγγιση στο πώς αντιλαμβανόμαστε την τεχνολογία και όσα αλλάζει και να εστιάσουμε στο πώς χρησιμοποιείται, από ποιους, για ποιο σκοπό και σε ποιο πλαίσιο.

θετικά την αντίληψή μας για τον κόσμο ή ένα διαβολικό εργαλείο που θα μετατρέψει το ανθρώπινο είδος σε ένα άβουλο, παχύσωρο όν ήταν ατέλειωτες και αγωνιώδεις.

Στην εποχή μας, η αλλαγή που συχνά φαντάζει απειλητική είναι οι εφαρμογές διαδικτύου και οι έξυπνες συσκευές που τις φιλοξενούν. Για παράδειγμα, παρόλο που πολλές εφαρμογές χρησιμοποιούν εδώ και αρκετά χρόνια την τεχνολογία GPS – για να φανταστείτε στο πλαίσιο των μεταπτυχιακών σπουδών μου το 2005 (15 χρόνια πριν) σχεδιάσαμε με ομάδα συμφοιτητών μου εφαρμογή (βλ. EnviroNET στο YouTube για περισσότερα) που επέτρεπε σε Λατινοαμερικανούς μετανάστες στο Νότιο Λονδίνο να έχουν μια πιο ομαλή ενσωμάτωση στη νέα τους κοινότητα – ξαφνικά

η χρήση της ίδιας τεχνολογίας για σκοπούς ικνυλάτησης και ενίσχυσης της προσπάθειας ελέγχου της εξάπλωσης του COVID-19 φαντάζει σαν τρομακτική απειλή. Το να αισθάνονται οι άνθρωποι φόβο και απειλή σε μια τέτοια περίοδο βέβαια δεν είναι αδικαιολόγητο. Όπως πολύ εύστοχα άκουσα ένα ψυχολόγο να εξηγεί, το ανθρώπινο μυαλό δεν είναι φτιαγμένο για να αντιμετωπίζει την απειλή μιας πανδημίας, αφού η μοναδική απειλή για την οποία φτιάχτηκε να αντιμετωπίζει

είναι το «αν αυτό που έχω απέναντί μου θα με φάει και γι' αυτό πρέπει να τρέξω να σωθώ». Αναμενόμενο άρα σε αυτή την από όλες τις πτυχές της μη κανονική περίοδο που διαβύσαμε, κάποια πράγματα να μοιάζουν περισσότερο απειλητικά απ' ότι συνήθως. Και για να μην παρεξηγηθώ, φυσικά τα προσωπικά δεδομένα που μας δίνουν τα τεχνολογικά εργαλεία σήμερα μπορεί να βλάψουν ανεπανόρθωτα οποιοδήποτε αν πέσουν σε λάθος χέρια ή αν χρησιμοποιηθούν για να εξυ-

πηρετήσουν άλλα συμφέροντα. Αλλά όπως ένα μαχαίρι μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να σκοτώσει κάποιον αλλά ταυτόχρονα σε άλλες περιπτώσεις μπορεί το ίδιο εργαλείο να χρησιμοποιηθεί για να ελευθερώσει τα δεμένα χέρια κάποιου που βρίσκεται υπό απειλή, κάτι τέτοιο μπορεί να συμβεί και με τα διαδικτυακά εργαλεία.

Αυτό που είναι σημαντικό άρα να κάνουμε είναι να μετατοπίσουμε τη συζήτηση στην ουσία της. Να αλλάξουμε την ντεντερμινιστική

προσέγγιση στο πώς αντιλαμβανόμαστε την τεχνολογία και όσα αλλάζει και να εστιάσουμε στο πώς χρησιμοποιείται, από ποιους, για ποιο σκοπό και σε ποιο πλαίσιο. Να απαιτήσουμε σε αυτό το νέο πλαίσιο συζητήσεων να εκπαιδευόμαστε επαρκώς στη χρήση και στις δυνατότητες που η τεχνολογία μπορεί να μας προσφέρει ώστε να μπορούμε εμείς οι ίδιοι να τα χρησιμοποιήσουμε για δικό μας όφελος, αλλά και κατ' επέκταση για το όφελος της κοινωνίας ευρύτερα. Μια τέτοια μετατόπιση της συζήτησης όμως οφείλει να γίνει πρώτα-πρώτα από το κράτος και τους κυβερνώντες. Γιατί ο ικνυλάτης ή οποιαδήποτε παρόμοιο είδος εφαρμογή θα συνεχίσει δικαιολογημένα να φαίνεται στους πολίτες ως απειλή προς την ιδιωτικότητα τους και όχι ως εργαλείο ενδυνάμωσής τους ή ως εργαλείο συνεισοφοράς στην ανάπτυξη της συλλογικής ευθύνης, για όσο οι πολίτες δεν εμπιστεύονται τις κυβερνήσεις τους ή τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να χρησιμοποιήσουν τα προσωπικά τους δεδομένα. Γι' αυτό λοιπόν σε έναν κόσμο που αδιαφορήσιμα αλλάζει, ας μετατοπίσουμε τη συζήτηση έτσι ώστε να σώσουμε την ουσία αυτής της αλλαγής και τελικά να λειτουργήσει προς το συμφέρον μας.

Η δρ Χριστιάνα Καραγιάννη είναι λέκτορας ΜΜΕ και Πολιτισμικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Frederick.

Αλλάζουν τα στρατιωτικά σχέδια της Τουρκίας

Το ναυτικό πρόγραμμα της Άγκυρας διαφοροποιείται λόγω ιού, αλλά και ενόψει των νέων δεδομένων στην Ανατολική Μεσόγειο

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Εν μέσω της κρίσης του κορωνοϊού, η Άγκυρα προχωρά στην αναθεώρηση του προγράμματός της σχετικά με τον αμυντικό εξοπλισμό της. Με μπουσουλά τις εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο (ενεργειακό ζήτημα της περιοχής και εξελίξεις στους πολέμους της Συρίας και της Λιβύης), το τουρκικό Πολεμικό Ναυτικό αναθεωρεί τους σχεδιασμούς του για τα επόμενα χρόνια. Δύο παράγοντες διαδραματίζουν καθοριστικές σημασίας ρόλο στους νέους σχεδιασμούς

Η αναμέτρηση στο ενεργειακό πεδίο της Αν. Μεσογείου, η ένταση στα περικόρια της Κύπρου και τα ελληνοτουρκικά υποχρεώνουν την Τουρκία να ενισχύσει τον στόλο του Πολεμικού Ναυτικού.

της Άγκυρας. Πρώτον, η πανδημία του κορωνοϊού, η οποία επιφέρει μεγάλες ανατροπές και αλλαγές στον τουρκικό κοινωνικοοικονομικό και πολιτικό βίο. Την προηγούμενη εβδομάδα, ο υπουργός Εσωτερικών της Τουρκίας, Σουλεϊμάν Σοϊλού, δήλωσε χαρακτηριστικά ότι «η χώρα έχει τεθεί σε κατάσταση συναγερμού-εκτάκτου ανάγκης». Το εν λόγω γεγονός επιφυλάσσει σημαντικό αντίκτυπο σε σειρά ζητημάτων συμπεριλαμβανομένου και αυτού της άμυνας. Την ίδια ώρα, ο κορωνοϊός πυροδοτεί νέα οικονομική ύφεση, η οποία όπως ήταν αναμενόμενο επιρεάζει τους σχεδιασμούς της κυβέρνησης του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν και στον τομέα των εξοπλισμών.

Ένα από τα σχέδια του τουρκικού στρατού που ματαιώνονται αφορά την απόκτηση του δεύτερου αεροπλανοφόρου της Τουρκίας, το οποίο θα έφερε την ονομασία «TCG Trakya».

Το δίδυμο του «Anadolı», του πρώτου τουρκικού αεροπλανοφόρου που είναι υπό κατασκευή, δεν θα ναυπηγηθεί εξαιτίας των αλλαγών που έφεραν στα σχέδια της Άγκυρας ο κορωνοϊός, η οικονομική κρίση και τα νέα δεδομένα στην Ανατολική Μεσόγειο. Μέχρι τα τέλη της προηγούμενης εβδομάδας Τούρκιο αναλυτές, οι οποίοι εστιάζουν σε αμυντικά θέματα, θεωρούσαν δεδομένη την αναθεώρηση πολλών αμυντικών σχεδίων της Τουρκίας λόγω των τελευταίων εξελίξεων, παρά το γεγονός ότι η ματαίωση του προγράμματος «TCG Trakya» δεν έχει επιβεβαιωθεί επισήμως από την Άγκυρα. «Εκτός από τον κορωνοϊό και την οικονομική κρίση έχουμε και μια σειρά άλλων δεδομένων που υποχρεώνουν την κυβέρνηση να αναθεωρήσει τα αμυντικά της σχέδια», επεσήμανε στην «Κ» καλά ενημερωμένη σε θέματα άμυνας τουρκική πηγή, η οποία στρέφει την προσοχή της σε τρεις εξελίξεις. Πρώτον, η αναμέτρηση στο ενεργειακό πεδίο της Ανατολικής Μεσογείου, η ένταση στα περικόρια της Κύπρου και η επιδείνωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων υποχρεώνουν την Τουρκία να ενισχύσει τον στόλο του Πολεμικού Ναυτικού με νέες φρεγάτες που θα κατασκευαστούν σε τουρκικά ναυπηγεία. Δεύτερον, η αφαίρεση της Τουρκίας από το πρόγραμμα των F-35 αλλάζει τα δεδομένα για το τουρκικό αεροπλανοφόρο και την τουρκική Πολεμική Αεροπορία.

Τέλος, η ανάπτυξη στρατιωτικών ακτινών δράσης της Τουρκίας σε απόμακρες περιοχές όπως τα παράλια της Αφρικής κατά τα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας, έδειξε ότι η χώρα χρειάζεται πιο σύγχρονα, μεγάλα και έμπιστα ναυτικά μέσα. Τα εν λόγω μέσα θα πρέπει να έχουν ανεπτυγμένη τεχνολογία στα πεδία της παρακολούθησης του «εχθρού» και των πυραυλικών συστημάτων. Γι' αυτόν τον λόγο άλλωστε το επίτελο του τουρκικού Πολεμικού Ναυτικού εισήχθη στην κυβέρνηση Ερντογάν, την ανάγκη για την από-

κτηση σύγχρονων φρεγατών κατά την επικείμενη δεκαετία. Για την επίτευξη αυτού του στόχου και την εξασφάλιση των κατάλληλων οικονομικών πόρων, θα πρέπει να ακυρωθούν κάποια σχέδια, όπως αυτό του «TCG Trakya» και να στραφεί το ενδιαφέρον της στρατιωτικής ηγεσίας από τις κορβέτες στις φρεγάτες.

Η Τουρκία, λοιπόν, εγκαίνιασε το στρατιωτικό πρόγραμμα των φρεγατών της «κατηγορίας Ι». Στη νέα περίοδο και στο πλαίσιο του προγράμματος «Εθνικό Σκάφος (Milli Gemi, Milgem)», το οποίο θα παρήγαγε σύγχρονες κορβέτες, στηριζόμενο σε εθνικούς πόρους και τουρκική τεχνολογία, δρομολογήθηκε η κατασκευή τεσσάρων επιπλέον φρεγατών που θα φέρουν τα ονόματα «Istanbul, Izmir, Izmit, İzce». Οι νέες φρεγάτες του τουρκικού Πολεμικού Ναυτικού θα έχουν προηγμένες τεχνολογίας οπτικά και πυραυλικά συστήματα, όπως οι πύραυλοι της κατηγορίας «Hisar A-O».

Ένα από τα σχέδια του τουρκικού στρατού που ματαιώνονται αφορά την απόκτηση του δεύτερου αεροπλανοφόρου της Τουρκίας, το οποίο θα έφερε την ονομασία «TCG Trakya».

Ο Ερντογάν υλοποιεί τα όνειρα των πραξικοπηματιών

Το πρόγραμμα «Milgem» δρομολογήθηκε στα μέσα της δεκαετίας του 1990, από τους πραξικοπηματίες στρατηγούς και ναυάρχους της Τουρκίας, οι οποίοι ανέτρεψαν τη νόμιμη εκλεγμένη κυβέρνηση του Νετζμεττίν Ερμπακάν. Ο κ. Ερντογάν εκλέχθηκε την δεκαετία του 1990 δήμαρχος της Κωνσταντινούπολης από το Κόμμα Ευμερίας του Ερμπακάν και στην συνέχεια απομακρύνθηκε από τα καθήκοντά του λίγο μετά το πραξικόπημα του 1997.

Είκοσι τρία χρόνια μετά το πραξικόπημα του 1997, ο πρόεδρος Ερντογάν υλοποιεί το όραμα και τα σχέδια των Τούρκων πραξικοπηματιών, δίνοντας νέα ώθηση στο πρόγραμμα «Milgem». Το πρόγραμμα που αρχικά στόχευε στην κατασκευή 12 κορβέτων, μέχρι

σήμερα έχει παραδώσει στο τουρκικό Πολεμικό Ναυτικό τέσσερις κορβέτες κατηγορίας «Ada». Με τους νέους σχεδιασμούς της Άγκυρας, το πρόγραμμα θα παρέχει κατά το αμέσως επόμενο διάστημα στο τουρκικό πολεμικό ναυτικό τέσσερις προηγμένες τεχνολογίας φρεγάτες, οι οποίες θα χρησιμοποιηθούν στα νερά της Ανατολικής Μεσογείου. Το συγκεκριμένο επίτευγμα της τουρκικής κυβέρνησης θα είναι το προϊόν μιας μακρόχρονης προσπάθειας. Σύμφωνα με διάφορες ανοιχτές πηγές, το 2004 η Διοίκηση Ναυτικών Ναυπηγείων της Κωνσταντινούπολης ίδρυσε το Γραφείο Έργων «MILGEM» για την εκτέλεση και τον συντονισμό των έργων σχεδιασμού και κατασκευής των νέων τουρκικών πολεμικών σκαφών. Το γραφείο του

προγράμματος εστίασε στην οικοδόμηση ενός σύγχρονου παράκτιου σκάφους, ικανό για ανθυποβρυχιακό πόλεμο και περιπόλους ανοιχτής θαλάσσης.

Η κατηγορία κορβέτων «Ada» σχεδιάστηκε για να ενισχύσει τις δυνατότητες παράκτιου πολέμου και να ικανοποιήσει τις επιχειρησιακές απαιτήσεις του τουρκικού Ναυτικού. Το 2005, η Διοίκηση Ναυτικών Ναυπηγείων της Κωνσταντινούπολης ξεκίνησε τις εργασίες κατασκευής του πρώτου πλοίου του προγράμματος MILGEM, του «TCG Heybeliada».

Το 2014, η τουρκική εταιρεία αμυντικής τεχνολογίας και μηχανικών «STM» επιλέχθηκε ως ανάδοχος για την κατασκευή των υπολοίπων σκαφών κλάσης «Ada». Περισσότεροι από 50 τοπικοί προ-

μηθευτές, συμπεριλαμβανομένων τουρκικών αμυντικών εταιρειών όπως η Aselsan και η Havelsan, διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του ηλεκτρονικού συστήματος διαχείρισης εντολών και διαχείρισης μάχης.

Από το 2018, το πρόγραμμα «MILGEM» καλύπτει την κατασκευή τεσσάρων κορβέτων ανθυποβρυχιακού πολέμου κλάσης «Ada» και μιας κορβέτας «ELINT». Επίσης, περιλαμβάνει την κατασκευή τεσσάρων φρεγατών πολλαπλών χρήσεων κλάσης «Istanbul», τεσσάρων φρεγατών αντιαεροπορικού πολέμου κλάσης TF2000 που προορίζονται για το τουρκικό Ναυτικό, καθώς και τέσσερις κορβέτες κλάσης Jinnah για το ναυτικό της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Πακιστάν.

ΑΠΟΨΗ / Του **ΝΙΚΟΥ Κ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ***

Οι επιστημονικές διαφωνίες σε ώρα κρίσης

Όπως έχει επισημανθεί από πολλούς παρατηρητές, ένα από τα πιο ενδιαφέροντα χαρακτηριστικά του τρόπου με τον οποίο αντιμετωπίζεται η πανδημία του κορωνοϊού στην Ελλάδα, αλλά και σε άλλες δημοκρατικές χώρες, είναι η πανηγυρική αναγνώριση του προβαδίσματος των επιστημόνων. Είτε πρόκειται για τον ΠΟΥ και τους άλλους ειδικευμένους διεθνείς οργανισμούς είτε για τους ειδικούς στη Ρώμη, στο Παρίσι, στη Μαδρίτη και στην Αθήνα, οι λοιμωξιολόγοι και οι άλλοι επιστήμονες του κλάδου της επιδημιολογίας φαίνονται να έχουν τον πρώτο λόγο, με τους πολιτικούς να ακολουθούν. Το ενδιαφέρον μάλιστα είναι ότι, όπου συνέβη το αντίθετο, σε χώρες δηλαδή με πολιτικούς που δεν μπορούν να ελέγξουν το υπερεγώ τους –όπως ο Ντόναλντ Τραμπ, ο Μπόρις Τζόνσον και ο Ταγίπ Ερντογάν– τα πράγματα πήγαν χειρότερα.

Είμαι βέβαιος ότι, όταν περάσει η καταιγίδα, η διαφαινόμενη αυτή αντιστροφή των ρόλων θα σχολιασθεί ποικιλοτρόπως από πολιτικούς επιστήμονες και νομικούς, και όχι μόνο. Διότι, σε ζητήματα μεγάλης σημασίας για την επιβίωση των εθνών, όπως είναι η δημόσια υγεία, η αναγνώριση του προβαδίσματος της επιστήμης έναντι της πολιτικής, η αναβάθμιση των «τεχνοκρατών» έναντι των «εκλεγμένων», δεν ανατρέπει απλώς παραδεχόμενες αντιλήψεις: συνιστά νίκη του ορθολογισμού και βάζει τους κάθε είδους λαϊκιστές και σαλτιμπάγκους στο περιθώριο. Σε αυτά τα ζητήματα οι λύσεις δεν είναι «δεξιές» ή «αριστερές»· είναι σωστές ή λάθος. Το βλέπουμε ήδη χειροπιαστά στη χώρα μας, με την καθολική αποδοκιμασία παραληρηματικών απόψεων, όπως αυτές που διατυπώ-

Σε ζητήματα μεγάλης σημασίας για την επιβίωση των εθνών, οι λύσεις δεν είναι «δεξιές» ή «αριστερές»· είναι σωστές ή λάθος.

θηκαν προ ημερών κατά του κ. Τσιόδρα και από πρώην σύμβουλο του κ. Αλέξη Τσίπρα (για να μην αναφερθώ στις εμετικές αναρτήσεις της Χρυσής Αυγής για το ίδιο θέμα στην επίσημη ιστοσελίδα της).

Σημαίνει άραγε αυτό ότι εν ώρα κρίσης δεν θα πρέπει να διατυπώνονται αντιρρήσεις κατά της επίσημης γραμμής; Μήπως, ενόψει της κρίσιμότητας των περιστάσεων, όσοι διαφωνούν θα πρέπει να σιωπούν;

Δεν είναι καθόλου προφανές ότι η επιστημονική κοινότητα από την οποία προέρχομαι, δηλαδή οι συνταγματολόγοι, είναι το καλύτερο παράδειγμα για τη συναγωγή γενικότερων συμπερασμάτων. Αρκεί για να το αντιληφθεί κανείς να ανατρέξει στις όχι και τόσο «ψυχραιμες» διαφωνίες μας σε κρίσιμα ζητήματα όπως η «ψήφος Αλευρά» το 1985, η παραγραφή των υπουργικών αδειχμάτων το 1989 ή η αναπλήρωση του πρωθυπουργού το 1995 (για να σταθώ σε παλαιότερα παραδείγματα και μόνο). Όσο σημαντικά και αν ήταν τα προβλήματα που προκάλεσαν τις σχετικές αντιπαράθεσεις τότε, αυτά δεν αφορούσαν τη ζωή και τον θάνατο χιλιάδων πολιτών όπως τα σημερινά. Εξάλλου, σε αντίθεση προς τις φυσικές επιστήμες και την ιατρική, οι απόψεις που διατυπώνουμε ως νομικοί δεν μπορούν να επιβεβαιωθούν πειραματικά. Παρ' όλα αυτά, με

αφορμή τις αντιρρήσεις που διατυπώθηκαν για τα δρακόντεια μέτρα των τελευταίων εβδομάδων, θα επιχειρήσω τη δύσκολη γενίκευση.

Δεν αναφέρομαι βέβαια στα ανόητα συνθήματα του τύπου «μένουμε κοινά», που διαβάζει κανείς τις τελευταίες ημέρες στους τοίχους των Εξαρχείων. Θα σχολιάσω, αντίθετα, τις απόψεις μερικών συναδέλφων, οι οποίοι έχουν διατυπώσει με επιστημονικό ύφος εξίσου σχεδόν ακραίες απόψεις.

Όπως ήταν αναμενόμενο, το μέτρο που συγχέει τον περισσότερο βέλττην ο υποχρεωτικός εγκλεισμός. Πιο συγκεκριμένα, το «Μένουμε σπίτι» επικρίθηκε ως αντισυνταγματικό, με το επιχείρημα ότι στερείται τάχα συνταγματικής βάσης, και ως αντιδημοκρατικό, διότι επιβλήθηκε με πράξη νομοθετικού περιεχομένου και όχι με νόμο από τη Βουλή όπως δήθεν έπρεπε.

Δεν θα αμφισβητήσω ότι ο υποχρεωτικός εγκλεισμός είναι ακραίο μέτρο. Η επιβολή του χωρίς εξαιρέσεις και η διατήρησή του σε ισχύ, έστω και για λίγο, μετά την παρέλευση του κινδύνου, θα ήταν κραυγαλέα αντισυνταγματικές. Για την εφαρμογή του σήμερα, ωστόσο, πώς είναι δυνατόν να υποστηρίζονται από σοβαρούς ανθρώπους απόψεις όπως οι ανωτέρω; Δεν ξέρω αν θα είχε νόημα να επικαλεσθεί κανείς τις εκατόμβες των θυμάτων του κορωνοϊού στις χώρες που οι κυβερνήσεις τους, από ατολμία, από ιδεοληψία ή από άγνοια κινδύνου, άρνησαν να εφαρμόσουν αυτό το μέτρο. Είναι τόσες οι παρωπίδες των συναδέλφων που υποστηρίζουν τις ακραίες αυτές απόψεις που αμφισβάλω αν η θεμελιώδης αυτή ένσταση θα τους έπειθε. Το ίδιο φοβούμαι ότι θα συνέβαινε

και με τους άλλους, οι οποίοι μιλούν αβασάνιστα για «αναχώρηση του δικαίου».

Η απρονοσία των συναδέλφων αυτών γίνεται ακόμη εντονότερη αν λάβει κανείς υπόψη δύο επιπλέον ενστάσεις:

Πρώτον, ότι η κριτική τους δεν αφορά τον τρόπο εφαρμογής του μέτρου, αλλά τη λήψη του καθ' εαυτήν. Ενώ θα μπορούσαν, για παράδειγμα, να υποστηρίξουν ότι θα έπρεπε να επιτρέπεται η κατ' εξαίρεση έξοδος από το σπίτι και για άλλους λόγους (εκτός από τους έξι γνωστούς), για περισσότερες ώρες ημερησίως, ή ότι το προβλεπόμενο πρόστιμο είναι δυσανάλογα υψηλό, αρκούνται σε μια γενικόλογη καταγγελία. Επιπλέον, για το ζητούμενο, δηλαδή την ανάσχεση της πανδημίας, δεν προτείνουν εναλλακτικές λύσεις. Με άλλα λόγια, συμπεριφέρονται σαν να αδιαφορούν για το πρακτέο.

Διότι, και αυτή είναι η δεύτερη ένσταση, οι ανωτέρω συνάδελφοι ποσώς ενδιαφέρονται να βελτιώσουν τα επιβληθέντα μέτρα, ώστε να γίνουν «συνταγματικότερα» (στη δική τους λογική). Τους απασχολεί να τα απορρίψουν συλλυγδών. Και τούτο, για να διαφοροποιηθούν από αυτούς που τα επέβαλαν. Δεν είναι έτσι τυχαίο ότι οι απόψεις στις οποίες αναφέρομαι πρωτοδημοσιεύθηκαν όλες σε εφημερίδες και όχι σε επιστημονικά sites ή περιοδικά.

Θα τελειώσω αναφερόμενος σε μια διαφορετική κριτική που ασκήθηκε κατά του υποχρεωτικού εγκλεισμού από μια άλλη μερίδα συναδέλφων. Οι τελευταίοι δεν αμφισβήτησαν τη συνταγματικότητα ούτε τη σκοπιμότητα των περιορισμών μέτρων υπό τις σημερινές περιστάσεις. Προέβλαν εντούτοις πολύ έντονα την ανάγκη «ισοστάθ-

Είναι αδιανόητο να υποστηρίζεται από νομικούς ότι το «Μένουμε σπίτι» στερείται συνταγματικού ερείσματος.

μησης» τους με άλλα μέτρα, αυτή τη φορά εις βάρος των «προνομιούχων», εκείνων δηλαδή που θα μπορούσαν να βάλουν το χέρι βαθιά μέσα στην τσέπη, για να ανακουφισθούν προπάντων οι μαχητές της πρώτης γραμμής, γιατροί και νοσηλευτές (αλλά και οι πιο ανήμποροι από τους συμπολίτες μας, που υποφέρουν περισσότερο από την πανδημία). Σύμφωνα με τη συλλογιστική των συναδέλφων (οι οποίοι ευφύως επικαλούνται, το άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος), η πολιτεία, για λόγους δικαιοσύνης, θα έπρεπε να επιβάλει στους «έχοντες» να συνεισφέρουν ανάλογα με τις δυνάμεις τους και να μην αρκείται σε εκκλήσεις για εθελοντική προσφορά και μόνον.

Δεν είμαι βέβαιος ότι, με αυτό τον τρόπο, η συνεισφορά των έχοντων θα ήταν εντέλει υψηλότερη. Επιπλέον, φοβούμαι ότι οι ανωτέρω συνάδελφοι υποβαθμίζουν τις δυσκολίες της επόμενης μέρας και ειδικά την ανάγκη ταχείας ανάκαμψης της οικονομίας. Παραδέχομαι εντούτοις ότι αν η έκτακτη αυτή προσφορά επιβαλλόταν ως υποχρεωτική, όπως παλαιότερα η εισφορά αλληλεγγύης, το αίσθημα της δικαιοσύνης θα ικανοποιούνταν περισσότερο. Πολύ περισσότερο αν λάβει κανείς υπόψη ότι, στη χώρα μας, ολόκληρο σχεδόν το βάρος της αντιμετώπισης της πανδημίας το ανέλαβε το δημόσιο σύστημα

υγείας, με τα ιδιωτικά νοσηλευτήρια να παρακολουθούν τα τεκταινόμενα περισσότεροι ως «τρίτοι» παρά ως επικουροί.

Τα συμπεράσματα που συνάγονται από τα ανωτέρω θα μπορούσαν να συνοψισθούν ως εξής:

- Οι επιστημονικές διαφωνίες είναι επιθυμητές ακόμη και εν ώρα κρίσης. Διότι χάρη σε αυτές προκύπτουν οι ορθότερες λύσεις.
- Οι διαφωνίες, εντούτοις, θα πρέπει να διατυπώνονται με πολύ μεγαλύτερη περίσκεψη και φειδώ απ' ό,τι σε περιόδους κανονικότητας. Για παράδειγμα, όταν το Σύνταγμα απαιτεί ρητή τη λήψη των αναγκαίων περιορισμών στο δικαίωμα κίνησης για την προστασία, όχι μόνο «της υγείας των ασθενών» (δηλαδή του καθενός από μας εξαιρουμένων), αλλά και «της δημόσιας υγείας» γενικότερα, είναι αδιανόητο να υποστηρίζεται από νομικούς ότι το «Μένουμε σπίτι» στερείται συνταγματικού ερείσματος.
- Το ίδιο ισχύει και για το ύψος των διαφωνιών. Ειδικά όταν αυτές απευθύνονται προς το ευρύ κοινό, όσοι τις διατυπώνουν χρειάζεται να επιδεικνύουν στοιχειώδη αυτοσυγκράτηση. Διότι, σε περίοδο κρίσης, κάπου εκεί έξω, ένας παλαβός μπορεί να πεισθεί και να κάνει τη ζημία.
- Όταν, τέλος, ιδεολογικά ανήκουμε σε άλλο χώρο και μας απασχολεί να μην ταυτιστούμε με μια «κυβέρνηση της Δεξιάς» (ή «της Αριστεράς», αναλόγως), as διαφοροποιούμαστε σε άλλα μέτωπα, εξίσου ενδεχομένως κρίσιμα, χωρίς όμως να θέτουμε σε κίνδυνο τη ζωή εκατοντάδων αν όχι χιλιάδων συνανθρώπων μας.

* Ο κ. Νίκος Κ. Αλιβιζάτος είναι ομότιμος καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Η άρση των μέτρων δεν θα συντελεστεί «οριζόντια»

Τι θα ισχύσει για καταστήματα, τρίτη ηλικία, Γ' Λυκείου και μετακινήσεις

Του **Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Ο καθηγητής κ. Δημ. Τσιόδρας σε μία από τις ενημερώσεις του της περασμένης εβδομάδας παρομοίωσε την άρση των περιοριστικών μέτρων, που σύμφωνα με το βασικό σενάριο της κυβέρνησης θα εκκινήσει στις 10 Μαΐου και θα ολοκληρωθεί ενδεχομένως ακόμη και τον Ιούλιο, με έναν δρόμο με στροφές στον οποίο θα πρέπει να κινηθούμε άλλοτε με γκάζι, άλλοτε με φρένο, άλλοτε με μεγαλύτερη και άλλοτε με μικρότερη ταχύτητα.

Πράγματι, το μοντέλο που επεξεργάζεται το Μέγαρο Μαξίμου σε συνεργασία με τους ειδικούς, όχι μόνο προβλέπει ότι οι υφιστάμενοι περιορισμοί δεν θα τερματιστούν ταυτόχρονα, αλλά και ότι η άρση τους δεν θα είναι «οριζόντια», αλλά σταδιακή με κριτήρια όπως η ηλικία ή η δραστηριότητα. Συγκεκριμένα, η κατάργηση των περιορισμών στην κυκλοφορία, που αναμένεται να αποτελέσει και την αφετηρία της επιστροφής στην κανονικότητα, δεν θα αφορά σε πρώτη φάση όλους: Ειδικότερα εξετάζεται να εξαιρεθούν για κάποιο διάστημα οι λεγόμενες ευάλωτες ομάδες, περιλαμβανομένων των ατόμων της τρίτης ηλικίας. Μάλιστα, αναζητείται φόρμουλα, ώστε να διατηρηθούν περιορισμένες

οι επαφές τους με μέλη του ενεργού πληθυσμού, δηλαδή με τα παιδιά και τα εγγόνια τους, αλλά και να παραμείνουν σε ισχύ οι απαγορεύσεις σε χώρους μαζικής κοινωνικής συνυπαρξης, όπως τα καφενεία. Επίσης, η άρση των περιορισμών στην κίνηση σε πρώτο στάδιο θα αφορά τα αστικά κέντρα, ενώ η μετακίνηση προς την επαρχία θα επιτραπεί σε δεύτερο χρόνο. Παράλληλα, το «απαγορευτικό» στα ταξίδια θα αρθεί μετά τα μέσα Ιουνίου ή στις αρχές Ιουλίου, ώστε να υπάρξει σταδιακή επιστροφή στην κανονικότητα και στο μέτωπο του τουρισμού.

Η ίδια φιλοσοφία θα διέπει και την επανалειτουργία των εμπορικών καταστημάτων, των εστιατορίων, των μπαρ και άλλων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Και στη συγκεκριμένη περίπτωση, αναλόγως και του συνωστισμού που αναμένεται ή θα παρατηρηθεί, θα τεθούν περιορισμοί, όπως για παράδειγμα συμβαίνει με τα σουπερ μάρκετ, στα οποία προβλέπεται παρουσία συγκεκριμένων ατόμων, με βάση τα τετραγωνικά μέτρα του καταστήματος. Και σε αυτή την περίπτωση θα υπάρξει χρονική κλιμάκωση της άρσης των περιορισμών. Το άνοιγμα των Mall για παράδειγμα θα γίνει σε δεύτερο χρόνο, ενώ το ίδιο θα ισχύσει για τους πιο μα-

Ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης κινείται σταθερά με βάση το μότο ότι «απόλυτη προτεραιότητα αποτελεί η προστασία της ανθρώπινης ζωής».

Οι χειρισμοί του κ. Μητσοτάκη κατά την κρίση του κορωνοϊού βελτίωσαν σημαντικά την εικόνα της χώρας στο εξωτερικό.

ζικούς χώρους εστίασης ή τα νυχτερινά κέντρα. Τέλος και οι σχολικές τάξεις δεν θα επανалειτουργήσουν ταυτόχρονα: Σύμφωνα με πληροφορίες, δεδομένη θα πρέπει να θεωρείται μόνο η επανалειτουργία της Γ' Λυκείου για κάποια επανалηπτικά μαθήματα και στη συνέχεια για τις Πανελλαδικές Εξετάσεις.

Κατά τις ίδιες πηγές, η άρση των μέτρων θα πραγματοποιηθεί με βάση το χρονοδιάγραμμα και το μο-

ντέλο που προαναφέρθηκε, υπό την αυτονόητη αίρεση ότι θα συνεχιστεί το επόμενο διάστημα η πτωτική τάση της καμπύλης των κρουσμάτων. Ενώ, παράλληλα, εάν υπάρξει νέα έξαρση του ιού, τα μέτρα άμεσα θα αυστηροποιηθούν και πάλι. Τούτο θα γίνει καθώς ο πρωθυπουργός Κυρ. Μητσοτάκης κινείται σταθερά με βάση το μότο ότι «απόλυτη προτεραιότητα αποτελεί η προστασία της ανθρώπινης ζωής», ενώ συμφωνά με μετρήσεις της κοινής γνώμης και η συντριπτική πλειονότητα των πολιτών –περιλαμβανομένων των πιστών– τάσσεται υπέρ των αυστηρών περιορισμών για την ανάσχεση της εξάπλωσης του ιού.

Σε κάθε περίπτωση, η κρίση του κορωνοϊού είχε και συνεχίζει να έχει τεράστιες κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες, αλλά συνέβαλε καθοριστικά στην αποκατάσταση της εικόνας της χώρας στο εξωτερικό. Είναι δεδομένο ότι

η αποτελεσματική διαχείριση του προβλήματος αποτελεί τεράστια διαφήμιση για την Ελλάδα και τον κ. Μητσοτάκη που μπορεί να εξαρτηθεί πολλαπλά όταν επανέλθει η ομαλότητα:

Πρώτον, τουριστικά καθώς εάν λήξει η πανδημία η Ελλάδα θα αποκτήσει μεγάλο συγκριτικό πλεονέκτημα σε σχέση με τις άλλες αγορές του Νότου, αλλά και την Τουρκία.

Δεύτερον, ευρύτερα σε επίπεδο κύρους στο εσωτερικό της Ε.Ε., αφού η διεκδίκηση κοινοτικών πόρων δεν θα γίνεται από ένα κράτος-μέλος που δοκιμάζεται εξαιτίας δικών του σφαλμάτων, αλλά από μια χώρα που διαχειρίστηκε αποτελεσματικότερα μια ευρύτερη κρίση.

Διαφημιστική καμπάνια

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με πληροφορίες, προετοιμάζεται διαφημιστική καμπάνια προβολής της χώρας στην οποία όμως δεν

θα προτάσσεται η γνωστή εικόνα με τον ήλιο, τη θάλασσα και τον αρχαιολογικό μας πλούτο, αλλά θα αναδεικνύεται η Ελλάδα ως ένα σύγχρονο κράτος, το οποίο πέραν της πλούσιας πολιτιστικής του κληρονομιάς εξελίσσεται, δημιουργεί πολιτισμό, διακρίνεται για το σύγχρονο well being και τις αξίες του.

Τα κέρδη από την «αλλαγή σελίδας» μετά τις εκλογές της 7ης Ιουλίου αποτυπώνονται ήδη με την ένταξη της χώρας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της Ε.Ε., αλλά και στα σχόλια του συνόλου του διεθνούς Τύπου που εξαιρούν τις επιδόσεις της Ελλάδας στην προσπάθεια αντιμετώπισης του κορωνοϊού. Ενδεικτικά σχετικά άρθρα και ρεπορτάζ φιλοξένησαν το Reuters, το Associated Press, το Agence France Presse, οι New York Times, το Politico, το Euronews, η FAZ, το Bloomberg, οι Times και το Al-Jazeera.

Αινείτε τον Κύριον κατ' οικονομίαν... κατ' οίκον

Τα σχέδια Εκκλησίας και Πολιτείας για την τήρηση των αυστηρών μέτρων και ο φόβος για πιστούς που θα γίνουν «αντάρτες»

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΛΑΚΑΣΑ**

Πιστοί ενδέχεται μετά την έξοδο για τα ψώνια στο σουπερ μάρκετ να περάσουν... παρατυπίες από την εκκλησία τους. Άλλοι πιθανόν να θελήσουν να προσκυνήσουν τον Επιτάφιο. Κατά τη Θεία Λειτουργία θα πρέπει να ελέγχονται οι αποστάσεις των παρόντων. Παράλληλα, δεν λείπει η ανησυχία μήπως κάποιοι μητροπολίτες ή δημοτικοί άρχοντες επιχειρήσουν να «διανέμουν» το Άγιον Φως. Σε μια ιδιότυπη Μεγαλοβδομάδα εισερχόμενα από αύριο, με την κυβέρνηση να βρίσκεται σε ετοιμότητα για την πιστή τήρηση των μέτρων κατά της διασποράς του κορωνοϊού, καθώς δεν αποκλείονται «πρωτοβουλίες» μηροστά στους ναούς.

Ειδικότερα, η κυβέρνηση και η Διαρκής Ιερά Σύνοδος (ΔΙΣ) της Εκκλησίας της Ελλάδας έχουν στείλει σαφές μήνυμα προς πιστούς και ιερείς για τήρηση των αυστηρών μέτρων που έχουν προβλεφθεί μέσω κοινής υπουργικής απόφασης (ΚΥΑ) για την τέλεση, κεκληρισμένων των θυρών, λειτουργιών σε χώρους λατρείας –ανεξαρτήτως μεγέθους και χωρητικότητας– όλων των θρησκειών και δογμάτων στη χώρα. Στόχος είναι να λειτουργήσουν μεν όλοι οι ενοριακοί ναοί της χώρας την περίοδο της Μεγάλης Εβδομάδας ιδιαίτερα στα μικρά μέρη, αλλά υπό αυστηρό καθεστώς παρόντων εντός των εκκλησιών. Μάλιστα, έχει αφιερωθεί να εννοηθεί πως δεν αποκλείεται να υπάρξει νέα αυστηρότερη ΚΥΑ στην περίπτωση που εμφανιστούν κατά τη Μεγάλη Εβδομάδα περιπτώσεις συγκέντρωσης των πιστών ή και διαμαρτυρίες για το έκτακτο καθεστώς των λειτουργιών.

«Η Ιερά Σύνοδος με εγκύκλιό της προς τους μητροπολίτες, τους παρακαλεί να υποδείξουν στους εφημέριους να μην υπάρξουν τά-

Κατά την τέλεση των λειτουργιών θα είναι παρόντες μόνον ιερείς και το αναγκαίο βοηθητικό προσωπικό, ο συνολικός αριθμός των οποίων δεν θα υπερβαίνει τους τέσσερις για όλους τους χώρους λατρείας, πλην των μητροπολιτικών ναών, στους οποίους ο ανώτατος αριθμός μπορεί να είναι έξι.

σεις αυτονόμησης. Οι ιερείς είναι υπεύθυνοι για όσα γίνουν εντός του ναού. Για τα εκτός του ναού, που ενοχλήσαν να μην υπάρξουν γεγονότα, υπεύθυνη είναι η Πολιτεία με τα όργανά της» τονίζει στην «Κ» ο μητροπολίτης Ναυπάκτου κ. Ιερόθεος, εκπρόσωπος της ΔΙΣ. Βεβαίως, απαιτείται η σύμπτωση και των 82 μητροπολιτών της χώρας για να τηρηθούν τα μέτρα και να μην πληνθεί, σε αντίθετη περίπτωση, η εικόνα της Εκκλησίας.

Ωστόσο, προβληματισμό εγείρει η εγκύκλιος της Εκκλησίας οι ναοί να παραμείνουν ανοικτοί από τις 11 π.μ. έως τις 1 μ.μ. τις ημέρες της Μεγάλης Εβδομάδας και από τις 1 μ.μ. έως τις 5 μ.μ. τη Μεγάλη Παρα-

σκευή. «Είναι καθαρά περιοριστικό μέτρο που συνδέεται αποκλειστικά με τη διυπουργική απόφαση, η οποία επιτρέπει τη συνέχιση των διοικητικών λειτουργιών των χώρων θρησκευτικής λατρείας και αφορά μόνο τους ιερείς και το αναγκαίο προσωπικό των ναών», ανέφερε ο κ. Ιερόθεος. «Για τον εξαιρεσμό, την προετοιμασία και τον καθαρισμό των ναών» διευκρίνισε χαρακτηριστικά στην «Κ» μητροπολίτης της Περιφέρειας.

Το ερώτημα είναι πώς θα τηρηθούν τα στενά όρια που δίνουν στην εγκύκλιο η ΔΙΣ και η Πολιτεία. Ενδεικτικό είναι πως καθώς οι εκκλησίες θα είναι ανοικτές, πολλοί ερμηνεύουν την εγκύκλιο ως έμμε-

σο μήνυμα της ΔΙΣ ότι οι πιστοί θα μπορούν να περνούν για προσκύνημα και ατομική προσευχή αυτό το διάστημα (τετράωρο τη Μεγάλη Παρασκευή). Επίσης, κάποιοι μιλούν για «μία πρόβλεψη που αφήνει στον πιστό τη δυνατότητα να ανάψει ένα κερί τις άγιες αυτές ημέρες και να ικανοποιηθεί το θρησκευτικό αίτημα. Δεν θα μπορούσαν οι ιερείς μας να υποστηρίξουν προς τους πιστούς την κλειδωμένη εκκλησία και μάλιστα Μεγάλη Εβδομάδα». Ετσι, και για αυτή την περίπτωση δεν αποκλείεται να υπάρξουν αυστηρές προειδοποιήσεις ή και μέτρα.

Προβλήματα ενδέχεται να δημιουργηθούν από μικρές ομάδες χριστιανών, που δεν βρίσκονται

σε κοινωνία με την Εκκλησία της Ελλάδας.

Ως προς τους όρους τέλεσης των λειτουργιών, στον ναό θα βρίσκονται μόνο ιερείς και το αναγκαίο βοηθητικό προσωπικό (ιεροψάλτες, νεωκόρος), ο συνολικός αριθμός των οποίων δεν θα υπερβαίνει τους τέσσερις για όλους τους χώρους λατρείας, εκτός των μητροπολιτικών ναών, στους οποίους ο ανώτατος αριθμός ορίστηκε σε έξι. Αλλά προσοχή: «υπό την προϋπόθεση τήρησης της αναλογίας ενός ατόμου ανά 15 τ.μ. επιφανείας με ελάχιστη απόσταση τα δύο μέτρα μεταξύ τους», όπως λέει η ΚΥΑ. Συνολικά το ανώτατο όριο εντός του ναού (εκκλησιαστικό και τεχνικό για την αναμετάδοση) είναι τα δέκα άτομα, στο οποίο θεωρείται ότι μπορούν να τηρηθούν οι κανόνες ασφαλείας. Το ίδιο ισχύει για τον αριθμό των μοναχών στις λειτουργίες των μοναστηριών.

Το τελετουργικό

Παράλληλα, σύμφωνα με τις σαφείς οδηγίες της ΔΙΣ δεν επιτρέπεται η χρήση μεγαφώνων, καθώς και οι κωδωνοκρουσίες προ της έναρξης των ναών κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Παρασκευής και την ώρα της Αναστάσεως που θα ψαλεί κανονικά τα μεσάνυχτα του Μεγάλου Σαββάτου. Η περιφορά του Επιταφίου θα γίνει εντός των ναών, όπως και η τελετή της Ανάστασης. Παράλληλα, η ΔΙΣ καλεί τους αρχιερείς να τελέσουν τις Ακολουθίες λιτά, χωρίς συλλειτουργία και φωτογραφίες.

Χωρίς τυμπανοκρουσίες θα είναι και η έλευση του Αγίου Φωτός. Στην Ελλάδα το θέμα χειρίζεται το υπ. Εξωτερικών, και η τελετή σχεδιάζεται από την κυβέρνηση του Ισραήλ να γίνει κανονικά στον Πανάγιο Τάφο

παρουσία εκπροσώπων από τα χριστιανικά δόγματα και στη συνέχεια το Άγιον Φως να μεταφερθεί στο αεροδρόμιο του Τελ Αβίβ. Για πρώτη φορά η Εκκλησία της Ελλάδας δεν θα στείλει εκπρόσωπο. Εκεί θα διανεμηθεί στις αντιπροσωπείες, στις οποίες πάντως δεν θα επιτραπεί να αποβιβαστούν στο ισραηλινό έδαφος λόγω της καραντίνας. Αφού η πτήση φθάσει στην Ελλάδα, το Άγιον Φως θα μεταφερθεί στο Μετόχι του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων στην Πλάκα. Από εκεί όποιος επιθυμεί μπορεί να το λάβει, ενώ ενδέχεται να υπάρχουν πτήσεις αποστολής του προς τη Θεσσαλονίκη και την Κρήτη. Να σημειωθεί ότι επιστώας αφού έλθει στην Αθήνα το Άγιον Φως, με ειδικές πτήσεις μεταφέρεται σε όλη τη χώρα.

Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι μητροπολίτες της χώρας μέσω ενός μικρού δικτύου εθελοντών που διατηρούν, λίγο μετά την Ανάσταση σκόπευαν να μεταφέρουν το Άγιον Φως σε όσους πιστούς θέλουν να το λάβουν. Όπως ακριβώς συμβαίνει και με τις δράσεις για βοήθεια στο σπίτι. Το ίδιο σχεδιάζουν, πριν από την κυβερνητική οδηγία περί του αντιθέτου, να κάνουν και δημοτικοί άρχοντες μέσω δικού τους δικτύου προσώπων, ρωτώντας μάλιστα ήδη από τώρα τους δημότες τους για το εάν επιθυμούν το Άγιον Φως. Βάσει του σχεδίου οι δημότες το μόνο που θα έπρεπε να κάνουν είναι να αφήσουν φαναράκια έξω από τις πόρτες των πολυκατοικιών. Μάλιστα, σε κάποιες περιπτώσεις υπήρξε συνεννόηση μητροπολιτών και δημάρχων. Από την άλλη, ιερείς, όχι μόνο μεγάλων ναών αλλά και μικρότερων, σχεδιάζουν να μεταδώσουν τις Ακολουθίες μέσω Διαδικτύου στο ποιμνίο τους, ενώ κάποιοι έχουν φτιάξει ομάδες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπου τα μέλη τους μπορούν να παρακολουθούν ημερησίως την προσευχή.

Το ιικό «φορτίο» και το μέλλον των ηγετών

Η πανδημία δοκιμάζει με πρωτοφανή τρόπο τις κυβερνήσεις του κόσμου, καθώς από τις αποφάσεις τους κρίνονται άμεσα ζωές

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Η εικόνα που συναντά κανείς ανά τον κόσμο, κατά την επέλαση της πανδημίας, διαφέρει από χώρα σε χώρα. Επί της ουσίας, διαφέρουν τα αντανακλαστικά και οι επιδόσεις σε επίπεδο διακυβέρνησης. Διότι η ηγεσία μπορεί να επηρεάσει την εξέλιξη μιας κρίσης όπως ακριβώς μια κρίση είναι σε θέση να καθορίσει το μέλλον μιας ηγεσίας.

Με βάση τη μέχρι τώρα εμπει-

ρία, και σύμφωνα με προδιαγραφές που έχουν θέσει οι ειδικοί, προκύπτουν έξι πυλώνες στους οποίους θα πρέπει να στηριχθεί η εκάστοτε πολιτική ηγεσία αν επιθυμεί να υιοθετήσει μια συγκροτημένη και αποτελεσματική στρατηγική διαχείρισης της πανδημίας.

- Να αναγνωρίσει από την πρώτη στιγμή το πρόβλημα ως αληθινή απειλή για τη δημόσια υγεία αντιλαμβανόμενη ότι κινδυνεύουν άμεσα ανθρώπινες ζωές.

- Να προχωρήσει το γρηγορότερο δυνατό σε μέτρα καραντίνας από τη στιγμή που θα συνειδητοποιήσει ότι δεν υπάρχει άλλος τρόπος να περιορίσει τη μετά-

Είναι προφανές ότι δεν επέδειξαν όλες οι χώρες τα ίδια αντανακλαστικά σε αυτήν την κρίση.

δοση του ιού, όσο δεν υπάρχει το εμβόλιο.

- Να διασφαλίσει ότι θα παραμείνουν λειτουργικές οι εφοδιστικές αλυσίδες για αγαθά που καλύπτουν βασικές ανάγκες τόσο του γενικού πληθυσμού όσο και των υποδομών υγείας, βρίσκοντας συγκρόνως τρόπους ενίσχυσης των μέσων για τη διενέργεια διαγνωστικών τεστ απέναντι στον ιό.
- Να μεριμνήσει για την καθημερινή, ειλικρινή και έγκυρη ενημέρωση της κοινής γνώμης, περιο-

ρίζοντας τον χώρο για fake news που αποπροσανατολίζουν από τις ενδεχόμενες συμπεριφορές και λύσεις.

- Να προβεί σε ενέργειες στήριξης της οικονομίας και κυρίως όσων πλήττονται ευθέως και αναμφισβήτητα από την παύση δραστηριότητας στον τομέα τους.
- Να καλλιεργήσει στην κοινωνία την αίσθηση του επείγοντος αλλά και την προοπτική της θετικής κατάληξης πάνω σε βάσιμες παραδοχές, ώστε να διαμορφώσει

την απαιτούμενη εθνική ψυχολογία για την επιτυχή αντιμετώπιση των προκλήσεων.

Η αποτύπωση των βασικών στοιχείων ενός κατάλληλου crisis management έχει σημασία τόσο για να αξιολογήσει κανείς τη διαχείριση αυτής της πανδημίας, όσο και για να είναι καλύτερα προετοιμασμένος σε μια τυχόν μελλοντική περιπέτεια αντίστοιχου βελη-νεκού. Δεν επέδειξαν λοιπόν όλες οι χώρες τα ίδια αντανακλαστικά σε αυτήν την κρίση.

Η παγκόσμια κοινότητα στο ζύγι της πανδημίας

ΗΠΑ

«Είμαστε απολύτως προετοιμασμένοι, είμαστε μπροστά από τις εξελίξεις. Δεν υπάρχει λόγος ανησυχίας, όταν ο καιρός γίνεται πιο ζεστός, ο ιός εξαφανίζεται, σαν θαύμα. Οι Δημοκρατικοί πολιτικοποιούν τον κορωνοϊό, είναι το καινούργιο τους hoax. Τα τεστ είναι όλα τέλεια, είναι όμορφα. Έχουμε κάνει φανταστική δουλειά, μου αρέσουν αυτά τα πράγματα, ίσως έχω μια φυσική ικανότητα σε αυτά». Αυτή ήταν σε γενικές γραμμές η αρχική αντίδραση του προέδρου των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ μπροστά στην εμφάνιση του προβλήματος.

Σήμερα, ο μεγαλύτερος αριθμός κρουσμάτων στον κόσμο καταγράφεται στις ΗΠΑ, οι οποίες μετρούν περισσότερους από 18.000 νεκρούς. Εξ ου και η πρόσφατη θεαματική στροφή 180 μοιρών από τον Αμερικανό πρόεδρο, ο οποίος αναγκάστηκε να υιοθετήσει τις εισηγήσεις των ειδικών μπροστά στην έξαρση της κρίσης στην αμερικανική επικράτεια, κάπως έτσι: «Πάντα ήξερα ότι αυτό το πράγμα είναι αληθινό, είναι μια πανδημία. Ποτέ δεν είπα ότι η καραντίνα θα λήξει το Πάσχα. Να μπορούσαμε να κρατήσουμε τους θανάτους το πολύ στις 200.000. Ξεκινήστε να φτιάχνετε αναπνευστήρες. Θέλω τη ζωή μας πίσω. Δεν έφταιγε κανείς, απλώς τα πράγματα συνέβησαν».

ΕΥΡΩΠΗ

Η καγκελάριος της Γερμανίας Άγκελα Μέρκελ, παρά τη μακρά θητεία της, αντιμετώπιζε χωρίς αμφιβολία ένα από τα πιο σημαντικά τεστ στην πολιτική καριέρα της. Η καγκελαρία διαχειρίζεται μέχρι στιγμής με τη δέουσα, γερμανική θα έλεγε κανείς, σοβαρότητα αυτήν την κρίση, διατηρώντας σε χαμηλό επίπεδο τη θνησιμότητα αναλογικά με τον πληθυσμό της – σχεδόν 10 φορές χαμηλότερα απ’ ό,τι στην Ιταλία. Εκτός από τα δραστικά μέτρα καραντίνας, υλοποιεί και ένα εκτεταμένο πρόγραμμα διαγνωστικών τεστ, αξιοποιώντας σε όλα τα επίπεδα το παραδοσιακά αποκεντρωμένο σύστημα διακυβέρνησης.

Ο πρωθυπουργός της Ιταλίας Τζουζέπε Κόντε κλήθηκε να αναλάβει τη διακυβέρνηση της χώρας εν μέσω παρατεταμένου αδιεξόδου στην πολιτική ζωή της χώρας. Τώρα καλείται να αντιμετωπίσει μία από τις πιο επώδυνες φάσεις της ιταλικής Ιστορίας, όντας ο πρώτος Ευρωπαίος ηγέτης ο οποίος επέβαλε μέτρα καραντίνας. Με περισσότερα από 135.000 κρούσματα, η Ιταλία μετρά περισσότερους από 18.000 νεκρούς. Το ιταλικό σύστημα χαρακτηρίζεται από τους ειδικούς περισσότερο άτυχο παρά ανεπαρκές, υπό την έννοια ότι τα πρώτα κρούσματα ξεσπάσαν μαζικά και ακαριαία. Προς το παρόν, οι Ιταλοί συσπειρώνονται γύρω από τον πρωθυπουργό τους, ο οποίος προσπαθεί να σώσει ό,τι μπορεί σε αυτήν τη δύσκολη ώρα της μάχης.

Στη Βρετανία ο πρωθυπουργός Μπόρις Τζόνσον επωμίστηκε πρόσφατα ιδιαίτερα βαρύ πολιτικό κόστος εγκαταλείποντας άρον άρον την αρχική αμφιλεγόμενη στρατηγική του, η οποία σηματοδότησε μια μάλλον χαλαρή αντιμετώπιση της πανδημίας. Η βρετανική κυ-

βέρνηση τρέχει τώρα πίσω από τη ραγδαία αύξηση των κρουσμάτων –ο Βρετανός πρωθυπουργός είναι ο ίδιος ασθενής– την ώρα που τα υπολογιστικά μοντέλα στη χώρα καταδεικνύουν ότι δυνητικά απειλούνται έως και εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπινες ζωές. Μαζί με τα περιστατικά αυξάνεται και η κριτική εις βάρος της βρετανικής πολιτικής ηγεσίας, ακόμη και μετά την αυστηροποίηση των μέτρων.

Η Γαλλία δεν προσεγγίζει τις επιδόσεις της Γερμανίας, αν εξετάσει κανείς την πορεία των κρουσμάτων και της θνησιμότητας, ωστόσο τα καταφέρνει σαφώς καλύτερα από την Ιταλία. Ο πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν διεμήνυσε εγκαίρως ότι η χώρα του «βρίσκει τα σε πόλεμο», διατάσσοντας με

«Οι Δημοκρατικοί πολιτικοποιούν τον κορωνοϊό, είναι το καινούργιο τους hoax», έλεγε αρχικά ο πρόεδρος Τραμπ.

τη σειρά του γενικό «lockdown». Παρά το γεγονός ότι οι νεκροί από τον ιό ξεπέρασαν το φράγμα των 10.000, η γαλλική κυβέρνηση βλέπει τα ποσοστά αποδόχης της να ανεβαίνουν στις μετρήσεις, στον βαθμό που αυτό ερμηνεύεται ως ψήφος εμπιστοσύνης από τη γαλλική κοινή γνώμη.

Στην Ελλάδα ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, κατά γενική ομολογία, αντέδρασε γρήγορα μπροστά στην εκδήλωση της πανδημίας, εξάγοντας εγκαίρως τα κατάλληλα συμπεράσματα από την εξέλιξη του ιού στη γειτονική Ιταλία. Η τήρουμένων των αναλογιών ήπια πορεία των κρουσμάτων και της θνησιμότητας, σε συνδυασμό με τη διαχειρίσιμη μέχρι στιγμής εικόνα στο Εθνικό Σύστημα Υγείας, συγκαταλέγεται και διεθνώς στην πλευρά των θετικών ειδήσεων από το ευρωπαϊκό μέτωπο. Το ενδιαφέρον ως προς τις επιδόσεις της ελληνικής κυβέρνησης μετατοπίζεται σταδιακά στην αποτελεσματικότητα κατά την άρση των μέτρων, εξέλιξη που μεταξύ άλλων θα απαιτήσει τη διενέργεια διαγνωστικών τεστ σε ευρύτερη κλίμακα.

ΚΙΝΑ

Ο πρόεδρος της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας Σι Τζινπίνγκ εφάρμοσε ιδιαίτερα δυναμικά και κατά τα φαινόμενα αποτελεσματικά μέτρα καραντίνας. Ωστόσο, είχε προηγηθεί η καθυστέρημένη πρώτη αντίδραση της κινεζικής κυβέρνησης, η οποία δέχεται κριτική ότι αρχικά επικείμενη να αποκρύψει τα κρούσματα, επιτρέποντας έτσι εκ των πραγμάτων και τη «μετανάστευση» του ιού σε άλλες χώρες. Πάντως, σε αυτή τη φάση ο Σι Τζινπίνγκ εμφανίζεται ως παγκόσμιος ηγέτης στη διαχείριση της πανδημίας, με όχημα και τις προμήθειες απαραίτητου υγειονομικού υλικού σε άλλες χώρες.

ΡΩΣΙΑ

Ο πρόεδρος της Ρωσίας Βλαντιμίρ Πούτιν αρχικά επένδυσε σε ένα άνετο επικοινωνιακό προφίλ, δι-

Ερημος δρόμος στο κάτω Μανχάταν, εκεί όπου βρίσκεται το οικονομικό κέντρο της Νέας Υόρκης. Οι Αρχές καθυστέρησαν να λάβουν μέτρα και η μητρόπολη του κόσμου μετράει χιλιάδες απώλειες από τον κορωνοϊό.

αβεβαιώνοντας ότι η κατάσταση είναι υπό έλεγχο. Στη συνέχεια υιοθέτησε με τη σειρά του μέτρα καραντίνας και τα κρούσματα στη χώρα του βρίσκονται σήμερα σαφώς σε τροχιά ανόδου. Η πανδημία πέτυχε τον Ρώσο πρόεδρο ακριβώς τη στιγμή που προγραμματιζε να «περάσει» αλλαγές στο Σύνταγμα, οι οποίες θα του επιτρέπουν να παραμείνει για πολλά ακόμη χρόνια στην εξουσία.

ΒΡΑΖΙΛΙΑ

Ο πρόεδρος της Βραζιλίας Ζαΐρ Μπολσονάρο υποβάθμισε σαφώς το μέγεθος του προβλήματος, κατηγορώντας τον υπόλοιπο κόσμο για «υστερία» γύρω από ένα «ασήμαντο κρύωμα». Πλέον, μιλά και εκείνος για «τη μεγαλύτερη πρόκληση της γενιάς» μας. Όμως, αυτό δεν τον αποτρέπει από το να γυρνά την πλάτη στην πολιτική της καραντίνας, προτάσσοντας πεζά τη «διασφάλιση των θέσεων εργασίας». Η διεθνής κριτική εις βάρος του συνδυάζεται με τις κοινωνικές αντιδράσεις στο εσωτερι-

κό της χώρας. Κατά τόπους κυβερνήτες έχουν αρχίσει να ψηφίζουν οδηγίες του και προβαίνουν αυτοβούλως σε περιοριστικά μέτρα στις περιοχές τους.

ΑΣΙΑ

Στην Ιαπωνία ο πρωθυπουργός Σίνζο Αρμπε μέχρι σήμερα έχει καταφέρει να διατηρήσει την κατάσταση υπό σχετικό έλεγχο, χωρίς να εξαντλήσει την αυστηρότητα στη λήψη των μέτρων, αν και σταδιακά προκύπτει η ανησυχία ότι η χώρα του ενδεχομένως αντιμετωπίζει ένα δεύτερο κύμα επίθεσης του ιού το οποίο χρήζει άμεσας απάντησης. Στο μεταξύ, οι ηγεσίες στη Νότια Κορέα και στην Ταϊβάν έδειξαν σαν να ήταν έτοιμες από καιρό να αντιμετωπίσουν την πανδημία. Ήταν σίγουρα πιο έτοιμες έχοντας βιώσει και την εμπειρία του SARS. Όσο για τον αμφιλεγόμενο πρόεδρο των Φιλιππινών Ροντρίγκο Ντουτέρτε, δεν υπάρχουν διλήμματα. Οποιος δημιουργεί προβλήματα κατά τη διάρκεια της καραντίνας, «θα πυροβολείται».

Πώς μετράει κανείς την επάρκεια των ασκούμενων πολιτικών; Απαντώντας σε ερωτήματα της «Κ», ο καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Πολιτικής στο London School of Economics, Μάρτιν Λοτζ, επιχειρεί να αναλύσει το διακύβευμα για τις κυβερνήσεις στη διαχείριση της πανδημίας αλλά και τον αντίκτυπο της κρίσης στο πολιτικό τους μέλλον.

– Τι θα κρίνει την αποτελεσματικότητα μιας κυβέρνησης στη διαχείριση αυτής της κρίσης;

– Από τη μία πλευρά, το πώς θα υποστηρίξει τις υπηρεσίες υγείας ώστε να μην καταρρεύσουν και το πώς θα συγκριθεί με άλλες κυβερνήσεις σε σχέση με τα ποσοστά θνησιμότητας και τις κοινωνικές συνέπειες. Από την άλλη πλευρά, το κατά πόσον τα πακέτα διάσωσης θα αποτρέψουν την πλήρη οικονομική κατάρρευση, το πόσο γρήγορα θα επιστρέψει η κοινωνική και οικονομική ζωή και σε ποιον βαθμό θα φανεί ικανή να κατευθύνει την κοινωνία τους επόμενους μήνες. Και βεβαίως το αν οι άνθρωποι θα έχουν πρόσβαση σε τρόφιμα και άλλα απαραίτητα.

– Κρίσεις όπως αυτή συνήθως ενδυναμώνουν ή αποδυναμώνουν μια κυβέρνηση;

– Η ώρα μιας κρίσης είναι εξορισμού η ώρα της εκτελεστικής εξουσίας. Και σε γενικές γραμμές το βλέπουμε σε μεγάλο βαθμό σε αυτήν τη φάση των εξελίξεων. Ωστόσο μια κρίση εξαντλεί πόρους και καθώς η πανδημία και οι προεκτάσεις της θα συνεχιζονται, μια κυβέρνηση μπορεί πολύ γρήγορα να αποδυναμωθεί. Οι πιέσεις στις πολιτικές ηγεσίες θα είναι πολύ ισχυρές.

– Ποιες δυνάμεις του πολιτικού φάσματος αναμένεται να ευνοήσει αυτή η κρίση; Ευνοεί ή αντιθέτως πλήττει τις λαϊκιστικές δυνάμεις το σκηνικό που διαμορφώνεται;

– Αυτήν τη στιγμή τα λαϊκιστικά κόμματα έχουν πολύ λίγα να συνεισφέρουν. Αλλά βλέπουμε συγκρόνως πώς οι λαϊκιστές πολιτικοί προσπαθούν να δημιουργήσουν οχήματα στη λογική «εμείς εναντίον εκείνων» στοχεύοντας στο ποιος ήταν «υπεύθυνος» για την πανδημία. Δεν είμαι βέβαιος ότι η προσπάθεια αυτή θα στεφθεί με ιδιαίτερη επιτυχία, αλλά δεν μπορεί κανείς να αποκλείσει μια ισχυρή δόση λαϊκισμού στο κοντινό μέλλον, ιδίως σε θέματα που θα αφορούν τον καταμερισμό των πόρων μέσα σε δύσκολες συνθήκες.

– Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά που θα πρέπει να έχει ένας ηγέτης σήμερα;

– Ιδανικά θα πρέπει να είναι σαφής και καθαρός στο μήνυμα, αναγνωρίζοντας την οδυνηρότητα των αποφάσεων. Θα πρέπει επίσης να είναι σεμνός και ταπεινός, μπροστά στην ισχυρή αβεβαιότητα για το μέλλον. Οι πολιτικοί που προσπαθούν να ισχυριστούν ότι είναι «καλύτεροι» ή «πιο ενημερωμένοι» στη λήψη αποφάσεων από τους ομο-

Μάρτιν Λοτζ, καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Πολιτικής στο London School of Economics.

“

Ο ηγέτης πρέπει να είναι σεμνός, μπροστά στην ισχυρή αβεβαιότητα για το μέλλον.

λόγους τους σε άλλες χώρες, είναι τσαρλατάνοι.

– Να περιμένουμε ανακατατάξεις μετά το τέλος της κρίσης; Προς ποια κατεύθυνση;

– Δεν μπορούμε να γνωρίζουμε ακριβώς. Σε επίπεδο διακυβέρνησης, η σημερινή κρίση ενδέχεται να λειτουργήσει προς όφελος των υπηρεσιών υγείας, αφαιρώντας την πίεση για μείωση κόστους και προσθέτοντας έμφαση στην επιδίωξη της αποτελεσματικότητας του συστήματος, ώστε να διασφαλιστούν πλεονάζουσες δυνατότητες για τυχόν μελλοντικές κρίσεις. Αυτό βέβαια θα απαιτήσει εκλογικά σώματα που θα επιθυμούν να πληρώσουν περισσότερα για αντίστοιχες υπηρεσίες, με ό,τι αυτό θα συνεπάγεται. Ευρύτερα στο πολιτικό πεδίο, πιθανώς θα γίνει κατανοητό ότι η τάση για επανεθνικοποίηση θα πρέπει να δώσει χώρο στην ενισχυμένη δι-ασυνοριακή συνεργασία για την οικονομική και κοινωνική ανάκαμψη. Όλα αυτά θα εξαρτηθούν και από το πόσο βαθιά και παρατεταμένη θα είναι η πανδημία και η ύφεση που θα τη συνοδεύσει.

– Πώς μπορεί να συνδυάσει κανείς την προστασία της δημόσιας υγείας με την προστασία της οικονομίας; Είναι πρακτικά εφικτό;

– Αυτή είναι μια πολιτική επιλογή. Η προτίμηση για τη δημόσια υγεία, την οποία αυτήν τη στιγμή έχουμε μπροστά μας και προσωπικά τη συμπεριζόμαστε, θα αμφισβητείται όλο και περισσότερο από ερωτήματα που θα προκύπτουν για το πώς θα διασφαλιστεί η οικονομική ανάκαμψη. Επομένως, το ντιμπέιτ θα αφορά το πώς θα «φέρουμε πίσω» την κοινωνία – είτε αυτό σημαίνει να ανοίξουν ξανά τα σχολεία, είτε να αρχίσει εκ νέου η οικονομική δραστηριότητα. Προς το παρόν, δεδομένης της ευρέως αδιέξοτης φύσης με την οποία ο ιός μπορεί να μας επηρεάσει, το επιχείρημα της δημόσιας υγείας είναι κυρίαρχο.

Βήμα βήμα προς την «κανονικότητα»

Με χρήση масκών σε δημόσιους χώρους, με τεστ αντισωμάτων και πιστοποιητικά ανοσίας, χωρίς χειραψίες και φιλιά

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Παρά τις προειδοποιήσεις της ευρωπαϊκής πτέρυγας του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας προς τις κυβερνήσεις της Ευρώπης να μη βιαστούν να άρουν τα περιοριστικά μέτρα, είναι σαφές ότι η Γηραιά Ηπειρος ψάχνει τον τρόπο να σκιαγραφήσει έναν οδικό χάρτη για την επιστροφή σε μια ωσει κανονικότητα μετά την πανδημία: με την υποχρεωτική χρήση масκών σε δημόσιους χώρους, με την τήρηση αποστάσεων, χωρίς χειραψίες και φιλιά, με τεστ αντισωμάτων και πιστοποιητικά ανοσίας. Το ζητούμενο όμως είναι μια κοινή πολιτική εξέδου που θα εναρμονίσει τις διαφορετικές αυτές πολιτικές αποφάσεις.

Τη στιγμή που η Δανία σχεδιάζει να ανοίξει τα σχολεία μετά το Πάσχα και η Αυστρία να άρει σταδιακά τους περιορισμούς στην κυκλοφορία για την αναχαίτιση μετάδοσης του κορωνοϊού, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναζητεί εναγωνίως ένα σχέδιο εξέδου από την καραντίνα, στην οποία τελεί σχεδόν ολόκληρη η ήπειρος.

Η Κομισιόν επρόκειτο να ανακοινώσει το πλάνο της την περασμένη Τετάρτη, αλλά τα κράτη-μέλη άσκησαν πιέσεις να καθυστερήσει τη δημοσιοποίηση της στρατηγικής της από τον φόβο ότι θα μπορούσαν να σταλούν αντιφατικά μηνύματα και δη ενόψει Πάσχα. Στο πλαίσιο αυτό, επιχειρείται και η εκπόνηση μιας νέας εφαρμογής, προκειμένου να μην αναπτύσσει κάθε χώρα το δικό της app για την ανίχνευση επιβεβαιωμένων κρουσμάτων, επαφών και αποτελεσμάτων τεστ αντισωμάτων.

Η μεγαλύτερη πρόκληση ωστόσο είναι η δημιουργία μιας εφαρμογής που δεν θα παραβιάζει το ιδιωτικό απόρρητο ούτε την προστασία ευαίσθητων δεδομένων, όπως π.χ. το ιατρικό ιστορικό του χρήστη. Ηδη η Ευρωπαϊκή Αρχή Προστασίας Δεδομένων (EDPS) ζήτησε να έχει μια τέτοια εφαρμογή ενιαίο χαρακτήρα και ιδανικά να είναι ενωμοσιμένη με τις οδηγίες του ΠΟΥ. «Η νομιμότητα, η διαφάνεια και η αναλογικότητα θα πρέπει να συνοδεύουν τα μέτρα που σχεδιάστηκαν για την καταπολέμηση της πανδημίας», επισήμανε ο επικεφαλής της Αρχής, Βόιτσεκ Βιθιρόφσκι.

Η ανάγκη συντονισμού της ευρωπαϊκής πολιτικής καθίσταται επιτακτική μετά τις αποσπασματικές και αντιφατικές ανακοινώσεις αποφάσεων από τις εθνικές

ΕΡΑ / CHRISTOPHE PETITTESSON

Κοινός τόπος είναι ότι η μερική άρση των περιορισμών, με υποχρεωτική χρήση μάσκας σε δημόσιους χώρους, θα πρέπει να γίνει σε φάσεις, με διάστημα δύο εβδομάδων ή και λίγο παραπάνω μεταξύ τους, προκειμένου, αν παρατηρηθεί οπισθοδρόμηση, να υπάρχει περιθώριο για επαναφορά των μέτρων.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναζητεί εναγωνίως ένα σχέδιο σταδιακής εξέδου από την καραντίνα, με δεδομένο ότι ο κορωνοϊός θα είναι παρών για πολλούς μήνες.

κυβερνήσεις. Εκτός από τη Βιέννη και την Κοπεγχάγη, άρση των περιοριστικών μέτρων τις επόμενες εβδομάδες μελετούν επίσης η Γερμανία και η Τσεχία, αλλά ακόμη και οι πολύπαθες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ισπανία και η Ιταλία, επιζητούν σταδιακή επιστροφή στην κανονική ζωή.

Μέχρι στιγμής οι οδικοί χάρτες για την άρση των περιορισμών σε κάθε χώρα διαφέρουν. Στην Ιταλία, για παράδειγμα, όπου τα σχολεία δεν αναμένεται να ανοίξουν παρά τον Σεπτέμβριο, συζητείται η ιδέα για έκδοση πιστοποιητικού αντισωμάτων και δεν αποκλείεται

να κληθούν να επιστρέψουν στις δουλειές τους μόνο οι νεότεροι. Οι εμπειρογνώμονες συμφωνούν άλλωστε ότι οι ευπαθείς ομάδες και οι άνω των 70 ετών θα πρέπει να παραμείνουν σε καραντίνα για αρκετό καιρό ακόμη.

Ακόμη και στη Μεγάλη Βρετανία, που διανύει μια δύσκολη εβδομάδα, με τον πρωθυπουργό της Μπόρις Τζόνσον να νοσηλεύεται με βαριά συμπτώματα κορωνοϊού, οι Εργατικοί ζήτησαν από την κυβέρνηση να δημοσιοποιήσει τα σχέδιά της για την επόμενη μέρα.

Οι φάσεις

Κοινός τόπος είναι ότι η μερική άρση των περιορισμών θα πρέπει να γίνει σε φάσεις, με διάστημα δύο εβδομάδων ή και λίγο παραπάνω μεταξύ τους, προκειμένου αν παρατηρηθεί οπισθοδρόμηση, να υπάρχει δρόμος για επαναφορά των μέτρων. Επιπλέον, είναι πιθανό να εφαρμοστούν τοπικά κριτήρια, δηλαδή σε περιοχές όπου ο πληθυσμός επλήγη σημαντικά να καθυστερήσει περισσότερο η άρση των περιορισμών σε σχέση με άλλες, στις οποίες δεν υπήρξαν

πολλά κρούσματα. Στη Βρετανία, πρώην στέλεχος του ΠΟΥ και νυν σύμβουλος του πρωθυπουργού, ο Κάρολ Σκόρα, είπε ότι σε πρώτη φάση θα μπορούσαν να επαναλειτούργησουν οι μικρές επιχειρήσεις με λιγότερους από 50 εργαζομένους, στις 27 Απριλίου. Μέσα στην επόμενη εβδομάδα θα μπορούσαν να ξανανοίξουν τα σχολεία, στις 18 Μαΐου τα γραφεία, τα μπαρ και τα εστιατόρια, και την 1η Ιουνίου να επιτραπουν εκ νέου τα διεθνή ταξίδια και οι μαζικές συναθροίσεις. Πρόσφατο άρθρο της βρετανικής εφημερίδας Guardian ανέφερε πάντως ότι δεν μπορεί να υπάρξει ουσιαστικός τερματισμός του lockdown, αν πρώτα δεν βρεθεί εμβόλιο κατά του κορωνοϊού, αφού πάντα ελλοχεύει ο κίνδυνος ενός δεύτερου κύματος. Στην ισπανική γρίπη του 1918 ένα δεύτερο κύμα στοίχισε τη ζωή σε εκατομμύρια ανθρώπους και η απειλή αυτή είναι ήδη παρούσα σε κάποιες χώρες της νοτιοανατολικής Ασίας.

Η κανονικότητα δεν θα επιστρέψει παρά το 2021, εκτιμούν οι επιστήμονες. «Ποτέ ξανά χειραψίες»,

αποφαινεται ο Αμερικανός επιδημιολόγος Αντονι Φάουσι. «Ξεχάστε τα πάρτι», προειδοποιεί ο Γερμανός υπουργός Υγείας Γενς Σπαν. «Τίποτα δεν θα είναι όπως πριν», πλειοδοτεί ο πρωθυπουργός της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας Αρμιν Λάσετ.

Αυτή τη στιγμή πάντως, κεντρικό μέλημα των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων είναι να περάσει αυτό το κρίσιμο Σαββατοκύριακο του (ρωμαιοκαθολικού και προτεσταντικού) Πάσχα σχετικά ανώδυνα και να μη χαλαρώσουν οι πολίτες παρακολουθώντας τη δημόσια συζήτηση για άρση των περιοριστικών μέτρων. «Το ξέρω από τον εαυτό μου. Δεν θέλει πολύ και ήδη νινόμαστε όλοι λίγο πιο επιπόλαιοι», αναγνώρισε την Πέμπτη η καγκελάριος Άγκελα Μέρκελ. Αν το «πάγωμα» της οικονομικής και κοινωνικής ζωής ήταν ένα δύσκολο εγχείρημα για τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, η επαναλειτούργια της προμηνύεται ακόμη δυσχερέστερη, με δεδομένο ότι ο κορωνοϊός θα είναι παρών για τους επόμενους μήνες και πιθανότατα έως τις αρχές του 2021.

Τελικά, Τζο Μπάιντεν εναντίον Ντόναλντ Τραμπ

Των **ALEXANDER BURNS** και **JONATHAN MARTIN**
THE NEW YORK TIMES

Η προεκλογική αναμέτρηση για τις προεδρικές εκλογές του 2020 έχει αρχίσει – κατά κάποιον τρόπο. Μετά την αποχώρηση του Μπέρνι Σάντερς, την Τετάρτη, από τον αγώνα για τη διεκδίκηση του χρίσματος των Δημοκρατικών, ο Τζο Μπάιντεν και ο πρόεδρος Τραμπ δεν έχουν πλέον κανέναν άλλον να αντιμετωπίσουν παρά ο ένας τον άλλον.

Οι δύο άνδρες έχουν ήδη χαράξει σαφή στρατηγική για τον προεκλογικό αγώνα, παρουσιάζοντας την εκλογική αναμέτρηση ως μια επιλογή μεταξύ της πεισματικά παραδοσιακής αντίληψης του Μπάιντεν για το πώς πρέπει να είναι η αμερικανική ηγεσία και την υπερηφάνως δικαστική προσέγγιση του Τραμπ. Ωστόσο, οι παραδοσιακές δραστηριότητες του προεκλογικού αγώνα παραμένουν σε μεγάλο βαθμό «παγωμένες» εξαιτίας της πανδημίας του κορωνοϊού. Για το προβλεπτό μέλλον, η πανδημία θα επισκιάζει όλα τα υπόλοιπα ζητήματα στον προεκλογικό αγώνα και κάλλιστα θα μπορούσε να μετατρέψει τις εκλογές σε συζήτηση με μοναδικό θέμα την επίδοση του Τραμπ στη διάρκεια της κρίσης.

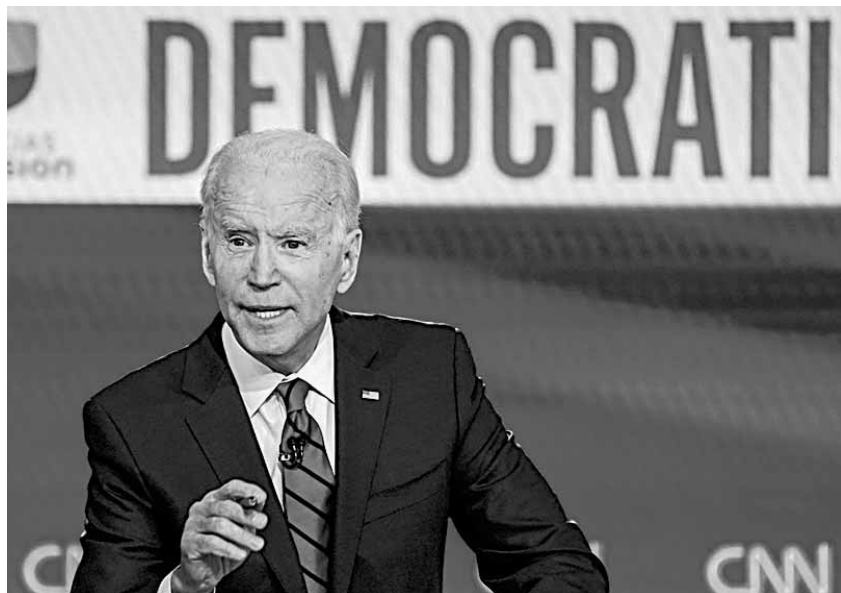
Ο Μπάιντεν αντί να πανηγυρί-

σει τη νίκη του, κάτι που θα μπορούσε να ενισχύσει σημαντικά το μήνυμά του, παραμένει σε μεγάλο βαθμό περιορισμένος στο σπίτι του και απευθύνεται στους ψηφοφόρους μέσω της τηλεόρασης και του Διαδικτύου. Και ο Τραμπ έχει ακυρώσει όλες τις προεκλογικές συγκεντρώσεις, ωστόσο πολιτικοί του σύμμαχοι και μέλη της οικογένειάς του εξακολουθούν να επιτίθενται στον Μπάιντεν μέσω Ιντερνέτ. Ωστόσο, ο Τραμπ απευ-

Η απόσυρση του Μπέρνι Σάντερς εγκαινιάζει τη μάχη των προεδρικών εκλογών στη σκιά της πανδημίας.

θύνεται καθημερινά στο έθνος μέσω της συνέντευξης Τύπου που δίνει στον Λευκό Οίκο.

Αντανακλώντας το στενάχωρο κλίμα, η πρώτη απευθείας συνομιλία μεταξύ Τραμπ και Μπάιντεν αυτή την εβδομάδα δεν ήταν μια δημόσια σύγκρουση, αλλά ένα ιδιωτικό τηλεφώνημα τη Δευτέρα όπου οι δυο τους συζητήσαν το θέμα της πανδημίας, αποκαλύπτοντας στη συνέχεια ελαχίστες λεπτομέρειες. Η περίοδος της αμοιβαίας αβρότητας είναι απίθα-

REUTERS / KEVIN LAMARQUE

Ο Τζο Μπάιντεν πιέζεται από στελέχη των Δημοκρατικών και από υποστηρικτές του κόμματος να ασκήσει εντονότερη κριτική στον Αμερικανό πρόεδρο και στον τρόπο με τον οποίο διαχειρίζεται την κρίση.

νο να διαρκέσει πολύ. Ο Τραμπ επιτίθεται διαρκώς, σκληρά και προσωπικά στον Μπάιντεν, ενώ προσπαθεί να υπερασπιστεί τον τρόπο με τον οποίο διαχειρίζεται την κρίση επικρίνοντας επιλογές της κυβέρνησης Ομπάμα, συχνά με παραπλανητικό τρόπο.

Ακόμη και την Τετάρτη, με την πανδημία να θερίζει, ο Τραμπ προκάλεσε με καλλιέργησή τον δικασμό μεταξύ των Δημοκρατικών, υπονοώντας ότι το κατεστημένο του κόμματος στάθηκε εμπόδιο

στον Σάντερς. Είναι σαφές πως ο Τραμπ υπολογίζει ότι οι Δημοκρατικοί θα είναι στις εκλογές τόσο διαιρεμένοι όσο ήταν το 2016. Ωστόσο, ο Μπάιντεν και ο Σάντερς έχουν επιδείξει αμοιβαίο σεβασμό, ακόμη και θαυμασμό, με τον δεύτερο να εξαιρεί την Τετάρτη τη χαρακτηρισμό του Μπάιντεν και τον τώως αντιπρόεδρο να χαιρετίζει το μέγεθος και τον παλμό του πολιτικού κινήματος του Σάντερς.

Παρόλο που ο Σάντερς δεν έχει υποστηρίξει αμέσως την υποψη-

φιότητα Μπάιντεν, δεν υπάρχει κανένα στοιχείο που να υποδηλώνει ότι υπάρχει προσωπικό χάσμα μεταξύ τους. Ο Μπάιντεν πιέζεται από άλλα στελέχη των Δημοκρατικών και από υποστηρικτές του κόμματος να ασκήσει εντονότερη κριτική στον Τραμπ και στον τρόπο με τον οποίο διαχειρίζεται την κρίση. Ηδη, ομάδες που σχετίζονται με τους δύο υποψηφίους διανοούν εκατομμύρια δολάρια προσπαθώντας να καθορίσουν την πολιτική αντιπαράθεση γύρω από τον κορωνοϊό.

Οι δημοσκοπήσεις

Ο πολιτικός αντίκτυπος που θα έχει η πανδημία εξακολουθεί να είναι ασαφής. Η μικρή ενίσχυση στις δημοσκοπήσεις τον περασμένο μήνα φαίνεται ότι υποχώρησε γρήγορα. Ο Μπάιντεν προηγείται στις περισσότερες συνηγομετρήσεις έναντι του Τραμπ, ωστόσο η διαφορά τους ποικίλλει σημαντικά. Σύμφωνα με δημοσκόπηση για το CNN που δημοσιεύθηκε την Τετάρτη, το 55% των Αμερικανών θεωρεί ότι η ομοσπονδιακή κυβέρνηση δεν έχει αντιμετωπίσει αποτελεσματικά την πανδημία.

Υπάρχουν ενδείξεις σύμφωνα με τις οποίες οι ψηφοφόροι είναι όλο και περισσότερο δυσαρεστημένοι με την αντίδραση του Τραμπ, ο οποίος δεν καταβάλει

σοβαρή προσπάθεια να περιορίσει τις καυστικές του επιθέσεις επί προσωπικού, τη στιγμή που η οικονομία στενάζει, ο αριθμός των θυμάτων αυξάνεται σημαντικά και οι ψηφοφόροι αναζητούν καθησυχαστικά μηνύματα.

Ακόμη και οι σύμμαχοι του Τραμπ παραδέχονται ότι οι αυτές οι εκλογές θα κριθούν από την επίδοση του Τραμπ κατά τον χειρισμό της κρίσης. Οι Δημοκρατικοί ανησυχούν πως η κρίση έχει παραμερίσει ή έχει τουλάχιστον επισκιάσει τον Μπάιντεν, η επίδοση του οποίου θα είναι πολύ λιγότερο σημαντική για την έκβαση των εκλογών αν ο Τραμπ χειριστεί αποτελεσματικά την κρίση τις επόμενες κρίσιμες εβδομάδες.

Από την πλευρά του ο Τραμπ πειραματίζεται με διάφορα προεκλογικά μηνύματα, καθώς ετοιμάζεται να αντικαταστήσει αυτό που χρησιμοποίησε μέχρι τώρα. Ορισμένες φορές φαντάζει αποφασισμένος να πει ότι χάρη σε αυτόν περιορίστηκε ο αντίκτυπος της πανδημίας, ενώ άλλες φορές προτιμάει το μήνυμα ότι ο κορωνοϊός σταμάτησε τεχνητά την οικονομική ανάπτυξη και πως οι ψηφοφόροι θα πρέπει να τον εμπιστευθούν ξανά για να οικοδομήσει μια καλύτερη και πιο ευαγλή οικονομία στον κόσμο», όπως είπε τη Δευτέρα.

Η εφαρμογή στα κινητά

Το «κλειδί» για μια ενιαία ευρωπαϊκή εφαρμογή στα κινητά, που θα βοηθήσει στην άρση των περιοριστικών μέτρων, είναι η ανωνυμία των στοιχείων κατά την ικνολάτση των επαφών, καθώς και ο έλεγχος όλων τελούν σε κοινωνική απομόνωση. Σύμφωνα με τους αρμόδιους αξιωματικούς, θα υπάρξει μια μεθοδολογία για την αποτίμηση της αποτελεσματικότητας των apps, τη συμβατότητά τους, καθώς και για το αν συνάδουν με τους κανόνες ασφαλείας, ιδιωτικότητας και προστασίας δεδομένων. Για να διασκεδαστούν τυχόν φόβοι παραβίασης του ιδιωτικού απορρήτου, θα υπάρξει σαφές όριο στην επεξεργασία προσωπικών στοιχείων, τα οποία και θα καταστραφούν μόλις παρέλθει η απειλή της πανδημίας. Το εγχείρημα αναμένεται να ολοκληρωθεί έως τις 15 Απριλίου, οπότε πρόκειται να παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της κοινής προσπάθειας. Συνολικά 130 ειδικοί από οκτώ διαφορετικές χώρες πήραν μέρος στο σχέδιο, το οποίο από την πλευρά τους εφαρμόσαν Γερμανοί στρατιώτες στο Βερολίνο. Η εφαρμογή, που βασίζεται στο bluetooth, θα μπορεί να ενημερώνει ταχύτητα τους χρήστες όταν έρχονται σε επαφή με άλλους που έχουν βγει θετικό στον κορωνοϊό. Αυτό μέχρι στιγμής συμβαίνει μέσω των υγειονομικών αρχών, που καταβάλλουν υπεράνθρωπες προσπάθειες για να εντοπίσουν τις επαφές κάθε φορέα. Το γεγονός ότι η εφαρμογή λειτουργεί με τη βοήθεια bluetooth διασφαλίζει ότι δεν καταγράφονται ευαίσθητα δεδομένα για τις κινήσεις κάθε χρήστη, καθώς και ότι η ακτίνα δράσης του είναι πολύ περιορισμένη και αφορά μόνο κοντινές επαφές.

Μόνη ασπίδα ένα ισχυρό σύστημα υγείας

Η Μάργκαρετ Χάρις, του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στη ΔΙΟΝΥΣΙΑ ΒΟΡΙΑΔΗ

Αντιμέτωπα με την πρωτοφανή πρόκληση του COVID-19, πολλά κράτη πιάστηκαν «στον ύπνο», καθυστέρησαν στην επιβολή των αναγκαίων πολιτικών και σήμερα θρηνούν χιλιάδες θύματα. Πόσο, όμως, απρόσμενη ήταν η εμφάνιση της ασθένειας, πόσο σοβαρά πρέπει να λαμβάνουμε τις διάφορες «θαυματουργές θεραπείες» που διατυμpanίζονται από ΜΜΕ και κάποιους πολιτικούς; Αναζητώντας ψυχραιμίες απαντήσεις, μιλήσαμε με τη δρ Μάργκαρετ Χάρις, μέλος της ομάδας του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) για τον κορωνοϊό και εκπρόσωπο Τύπου του. — **Ο ΠΟΥ επί χρόνια προειδοποιούσε για την απειλή της «νόσου Χ», όπως ονομαστικά. Γιατί πολλά κράτη στον κόσμο παραμένουν απροετοίμαστα, παρά τι θεωρητικώς θα έπρεπε να αναμένουν μια τέτοια δυσμενή εξέλιξη;**

— Η «νόσος Χ» αντικατοπτρίζει τη δυνατότητα μιας διεθνούς επιδημίας, από κάποιον παθογόνο παράγοντα, ο οποίος μέχρι σήμερα δεν προσέβαλλε τον άνθρωπο. Πράγματι, η επιδημία COVID-19 είναι ένα λοιμώδες νόσημα που προκαλείται από έναν παθογόνο παράγοντα, που μόλις ανιχνεύσαμε, έναν πολύ μολυσματικό κορωνοϊό που μεταδόθηκε σε όλο τον κόσμο. Ο ΠΟΥ έχει δεσμευθεί να συνεργαστεί με τα κράτη προκειμένου να ενισχύσουν την ετοιμότητά τους. Αυτός, άλλωστε, είναι ένας από τους βασικούς στόχους μας. Μοναδική άμυνα έναντι των υγειονομικών κρίσεων είναι η επένδυση σε ισχυρά συστήματα υγείας. Η παγκόσμια υγειονομική κάλυψη και η ασφάλεια της υγείας μας είναι στην πραγματικότητα δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. — **Λοιμωξιολόγοι και επιδημιολόγοι έχουν επανειλημμένως προειδοποιήσει για την κυκλική εμφάνιση πανδημιών γρίπης, αναλόγων της ισπανικής γρίπης του 1918 ανά 30 ή 40 χρόνια. Θα πρέπει, άραγε, να αναμένουμε**

παρόμοια κυκλική επανεμφάνιση του νέου κορωνοϊού;

— Οι πανδημίες της γρίπης είναι κυκλικές επειδή εξαρτώνται από την αντιγονική μετατόπιση, μια μεγάλη αλλαγή στο κυρίαρχο αντιγόνο Η και Ν. Σήμερα κυκλοφορούν στην κοινότητα δύο υποτύποι της εποχικής γρίπης Α, Α(H1N1) και Α(H3N2). Το στέλεχος Α(H1N1) είναι αυτό που προκάλεσε και την πανδημία γρίπης του 2009 και πλέον έχει εδραιωθεί ως εποχικό. Ταυτόχρονα, υπάρχουν δύο τύποι γρίπης Β, που κυκλοφορούν επίσης ως εποχικοί οι της γρίπης. Ο ιός της γρίπης τύπου C προκαλεί λιγότερα συμπτώματα και σχετίζεται με σποραδικά κρούσματα και περιορισμένες τοπικές επιδημίες. Πανδημία εμφανίζεται όταν κάποιο νέο στέλεχος της γρίπης εμφανίζεται και αρχίζει να μεταδίδεται μεταξύ των ανθρώπων που, βέβαια, δεν έχουν καμία ανοσία σε αυτό. Προφανώς, αυτά τα νέα στελέχη μπορούν να εμφανιστούν, να μεταδοθούν και να προκαλέσουν πανδημία, πέραν της φυσιολογικής περιόδου της γρίπης. Οι κορωνοϊοί είναι πολύ διαφορετικοί από τους ιούς της γρίπης, καιτοι εν πολλοίς προκαλούν παρόμοια συμπτώματα, και η φυσική τους ιστορία δεν έχει μελετηθεί ιδιαίτερα. — **Τόσο το SARS όσο και το MERS (αναπνευστικό σύνδρομο Μέσης Ανατολής) προκλήθηκαν από κορωνοϊούς. Ήταν, άραγε, μια γενική προειδοποίηση για την κατάσταση που εξελίσσεται σήμερα;**

— Κάποια κράτη και κοινότητες που βίωσαν πολύ σκληρά την επιδημία SARS (Χονγκ Κονγκ, Σιγκαπούρη, Ταϊπέι) και την επιδημία MERS (Νότια Κορέα) κατάφεραν να επιβραδύνουν την εξέλιξη του COVID-19, και στην περίπτωση της Νότιας Κορέας να την αντιστρέψουν ολοκληρωτικά, με τη χρήση ισχυρών μέτρων δημόσιας υγείας, όπως είναι η εκτενής πραγματοποίηση τεστ, η πλήρης ικνληλτήση των επαφών των κρουσμάτων, η επιβολή αποτελεσματικής καραντίνας, αλλά και ισχυρή κοινωνική δέσμευση στην τήρηση των κα-

«Επί του παρόντος, κανένα φαρμακευτικό προϊόν δεν έχει αποδειχθεί ασφαλές και αποτελεσματικό κατά του COVID-19. Πολλές θεραπείες, όμως, βρίσκονται σε ερευνητικό στάδιο», λέει η δρ Μάργκαρετ Χάρις, μέλος της ομάδας του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για τον κορωνοϊό και εκπρόσωπος Τύπου του. Στη φωτογραφία, τα κεντρικά γραφεία του ΠΟΥ στη Γενεύη.

Η αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του κορωνοϊού θα έρθει με τον συνδυασμό εφαρμογής κανόνων υγιεινής, διαγνωστικών τεστ, περιοριστικών μέτρων και ενίσχυσης των νοσοκομείων.

νώνων υγιεινής και κοινωνικής αποστασιοποίησης.

— **Χώρες όπως η Νότια Κορέα και η Γερμανία προπαθούν να κερδίσουν την υγειονομική πρόκληση με την εκτεταμένη πραγματοποίηση εξετάσεων. Άλλες επέλεξαν την ολοκληρωτική επιβολή μέτρων κοινωνικής απομόνωσης και καραντίνα. Ποια είναι η καλύτερη προσέγγιση;**

— Για να νικήσουμε τον κορωνοϊό, τα κράτη οφείλουν να ακολουθήσουν επιθετικές και στοχευμένες τακτικές. Επιθετικά μέτρα εντοπισμού, απομόνωσης, εξέτασης και ικνληλτήσης των κρουσμάτων της νόσου δεν είναι μόνον ο καλύτερος και ταχύτερος τρόπος για την άρση των ακραίων κοινωνικών και οικονομικών περιορισμών, αλλά ταυτόχρονα είναι και ο καλύτερος τρόπος για να αποτρέψουμε την επιβολή τους. Η καραντίνα σε

πολλά κράτη χρησιμοποιήθηκε αποτελεσματικά για να περιοριστεί η διασπορά του κορωνοϊού. Αν και, φυσικά, η τελευταία λέξη για τη λήψη περιοριστικών μέτρων ανήκει σε κάθε κυβέρνηση, υπάρχουν στοιχεία που δείχνουν ότι η έγκαιρη λήψη περιοριστικών μέτρων συμβάλλει στην επιβράδυνση της διασποράς του COVID-19. Τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης μπορούν να επιβραδύνουν τη μετάδοση του νέου κορωνοϊού ώστε τα συστήματα υγείας να αντέξουν. Προφανώς από μόνα τους δεν πρόκειται να σταματήσουν την πανδημία. Για να γίνει αυτό, τα κράτη οφείλουν να επενδύσουν σε μια ολοκληρωμένη, μεκτική προσέγγιση. — **Πολύ λόγος γίνεται για «θαυματοργά» φάρμακα και θεραπείες. Πού βρισκόμαστε;**

— Επί του παρόντος, κανένα φαρμακευτικό προϊόν δεν έχει αποδειχθεί ασφαλές και αποτελεσματικό κατά του COVID-19. Πολλές θεραπείες, όμως, βρίσκονται σε ερευνητικό στάδιο και είτε έχουν αρχίσει είτε πρόκειται στο εγγύς μέλλον να ξεκινήσουν κλινικές μελέτες. Ανάμεσα σε αυτές και η κλινική δοκιμή «Αλληλεγγύη» (Solidarity) υπό την αιγίδα του ΠΟΥ. Σε πολλά κράτη οι ιατροί χορηγούν στους ασθενείς με COVID-19 σκευάσματα που δεν έχουν λάβει έγκριση για τη θεραπεία της συγκεκριμένης νόσου, κάτι το οποίο τελικά αποφασίζεται από τους εθνικούς ρυθμιστικούς φορείς φαρμάκων.

Η κλινική δοκιμή «Αλληλεγγύη», στην οποία συμμετέχουν 74 κράτη, έχει κατά βάση πέντε

σκέλη: τη συνήθη περίθαλψη των ασθενών στη χώρα, τη χορήγηση Redemsinir, ενός νέου αντιικού παράγοντα που χορηγείται σε ασθενείς με Εμπολα, την χορήγηση Lopinavir/Ritonavir, υπάρχουν στοιχεία που δείχνουν ότι η έγκαιρη λήψη περιοριστικών μέτρων συμβάλλει στην επιβράδυνση της διασποράς του COVID-19. Τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης μπορούν να επιβραδύνουν τη μετάδοση του νέου κορωνοϊού ώστε τα συστήματα υγείας να αντέξουν. Προφανώς από μόνα τους δεν πρόκειται να σταματήσουν την πανδημία. Για να γίνει αυτό, τα κράτη οφείλουν να επενδύσουν σε μια ολοκληρωμένη, μεκτική προσέγγιση. — **Ο επικεφαλής του κινεζικού Κέντρου Ελέγχου Νοσημάτων και Πρόληψης, Γκάο Φου, δήλωσε σε συνέντευξή του στο περιοδικό Science ότι, κατά τη γνώμη του, είναι «μεγάλο λάθος που οι Ευρωπαίοι και οι Αμερικανοί δεν φορούν μάσκες». Ποιο είναι το σκόλο του ΠΟΥ;**

— Οι σημερινές συστάσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας υπογραμμίζουν τη σημασία της σφύρονος και προσήκουσας χρήσης όλων των μέσων προσωπικής προστασίας, όχι μόνο των μασκών. Όπως τόνισε και ο δρ Τέντρος Αντνόν Γκεμπρεγέσους, ο ΠΟΥ συνεχίζει την αξιολόγηση της πιθανής ευρύτερης χρήσης μασκών προκειμένου να περιοριστεί η διασπορά του COVID-19 στον πληθυσμό. Καθώς εξελίσσεται η πανδημία, και τα επιστημονικά δεδομένα και οι συστάσεις μας προσαρμόζονται.

Εκατόμβες, που δεν καταμετρούνται, στα γηροκομεία της Ευρώπης

Εφιαλτικά είναι τα πρώτα στοιχεία για τη θνησιμότητα στους οίκους ευγηρίας της Γαλλίας, σύμφωνα με τις αρμόδιες υπηρεσίες, όπως αναφέρει σε άρθρο της η εφημερίδα Financial Times, που δίνει την εικόνα της συγκεκριμένης τραγωδίας όπως αυτή ξεδιπλώνεται σε πολλές χώρες της Ευρώπης.

Το βράδυ της Τρίτης, οι υγειονομικές υπηρεσίες της περιφέρειας της ανατολικής Γαλλίας ανέφεραν ότι τα δύο τρίτα των γηροκομείων είχαν πληγεί από τον COVID-19, ενώ 570 τρόφιμοι είχαν πεθάνει. Οι νεκροί αυτοί δεν περιλαμβάνονται στις στατιστικές των θυμάτων του κορωνοϊού, που αφορούν μόνο τους θανάτους σε νοσοκομεία. Η συγκεκριμένη περιφέρεια είναι η πρώτη που επλήγη από την πανδημία. Ανάλογη τακτική, μη καταγραφής θανάτων σε γηροκομεία, ακολουθούν και οι ιταλικές αρχές, ενισχύοντας την εκτίμηση πολλών ειδικών ότι οι θάνατοι είναι πολύ περισσότεροι από όσους αναφέρει το υπουργείο Υγείας. Σε οίκο ευγηρίας στην κωμόπολη Μεντίλια, έξω από το Μιλάνο, 52 από τους 152 τρόφιμους πέθαναν εξαιτίας του ιού.

Στην επαρχία του Μπέργκαμο, ο πραγματικός αριθμός θανάτων από την πανδημία είναι ενδεχομένως διπλάσιος από τον επίσημο αριθμό των 2.060 θανάτων που αναφέρθηκε αρχικά, καθώς δεν περιλαμβάνει όσους υπέκυψαν σε γηροκομεία.

Τραγικές εικόνες σαν αυτή είναι συχνές έξω από οίκους ευγηρίας σε πολλές χώρες. Η συγκεκριμένη είναι από το Παρίσι.

Ακρως ανησυχητική έκταση παίρνουν τα κρούσματα και οι θάνατοι σε Γαλλία, Βρετανία, Ισπανία.

Ορισμένες μικρές κοινότητες της Λομβαρδίας διαπίστωσαν αύξηση θανάτων της τάξης του 900%, σε σχέση με περσι.

Η θνησιμότητα λόγω κορωνοϊού αυξάνεται κατακόρυφα στους ηλικιωμένους, ενώ μια από τις πρώτες αποφάσεις της γαλλικής κυβέρνησης για την αντιμετώπιση της παν-

δημίας αφορούσε την απαγόρευση των επισκέψεων συγγενών σε οίκους ευγηρίας. Για τους τροφίμους δεκάδων γηροκομείων στην περιοχή του Παρισιού ήταν όμως ήδη αργά. Γάλλοι αξιωματούχοι συγκεντρώνουν τώρα νέα στοιχεία από γηροκομεία, συγκρίνοντας τα με τα ποσοστά θνησιμότητας του κορωνοϊού σε νοσοκομεία. Το βράδυ της Πέμπτης, ο Γάλλος εκπρόσωπος των υπηρεσιών υγείας, Ζερόμ Σαλομόν, αποκάλυψε ότι τουλάχιστον 884 ηλικιωμένοι πέθαναν σε γηροκομεία σε όλη τη χώρα, επιπλέον όσων υπέκυψαν σε νοσοκομεία. Περίπου 700.000 Γάλλοι, πολλοί από αυτούς ηλικίας άνω των 80

ετών, φιλοξενούνται σε 7.000 κρατικούς και ιδιωτικούς οίκους ευγηρίας, ενώ τα θύματα στα ιδρύματα αυτά αυξάνονται κάθε ημέρα.

Παρόμοια είναι η εικόνα και στην Ισπανία, με γηροκομεία της Μαδρίτης να καταγράφει σε μία ημέρα τον θάνατο 25 ηλικιωμένων, επί συνόλου 150 τροφίμων. Η Ισπανία διαθέτει 5.400 κρατικά και ιδιωτικά γηροκομεία, που φιλοξενούν 380.000 ηλικιωμένους και απασχολούν 190.000 άτομα προσωπικό. Δημοσιογράφοι εκτιμούν ότι ποσοστό 30% των νεκρών από τον κορωνοϊό στη χώρα υπέκυψαν σε γηροκομεία. Για την ώρα, οι πάνω από 10.000 επισήμως καταγεγραμ-

μένοι νεκροί από τον COVID-19 στην Ισπανία, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται και οι τρόφιμοι γηροκομείων, είναι αυτοί που διαγνώστηκαν θετικοί με τον ιό μέσω τεστ.

Στο πλαίσιο της επιχείρησης «Μπαλμίσ», ο ισπανικός στρατός έχει προχωρήσει σε απολύμανση περισσότερων των 1.800 γηροκομείων, ενώ το κράτος έχει αναλάβει προσωρινά τη διαχείριση των ιδιωτικών ιδρυμάτων φιλοξενίας ηλικιωμένων. Σύμφωνα με το υπουργείο Αμυνας, ο στρατός εντόπισε σορούς ηλικιωμένων σε ορισμένα από τα γηροκομεία.

Και στη Γερμανία

Ακόμη και η Γερμανία, η οποία κατέχει το ρεκόρ πραγματοποιήσεων τεστ για τον κορωνοϊό μεταξύ των Ευρωπαϊκών γειτόνων της, κινδυνεύει να αντιμετωπίσει κρίση στα γηροκομεία της, όπου ζουν 800.000 ηλικιωμένοι. Στο Βόλφσμπουργκ, δυτικά του Βερολίνου, 22 ηλικιωμένοι πέθαναν σε γηροκομείο της πόλης, ενώ 48 τρόφιμοι υπέκυψαν ως αποτέλεσμα του κορωνοϊού στο κρατίδιο της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας.

Το ποσοστό μολύνσεων και θανάτων στους γερμανικούς οίκους ευγηρίας τροποποιεί την αρχική στατιστική εικόνα. Το ποσοστό θανάτων στη Γερμανία ήταν απρόσμενα χαμηλό τις πρώτες εβδομάδες

της πανδημίας, καθώς η μετάδοση του ιού γινόταν κυρίως μεταξύ νέων ανθρώπων, οι οποίοι επέστρεφαν από χειμερινές διακοπές ή συμμετείχαν στα τοπικά καρναβάλια γερμανικών πόλεων. Η μετάδοση του ιού σε ιδρύματα φιλοξενίας ηλικιωμένων επιβάρυνε δραματικά το ποσοστό θανάτων.

Οργανώσεις υπέρ των δικαιωμάτων ασθενών επικρίνουν με αυστηρότητα την κυβέρνηση. «Οι Αρχές αγνοούν επιδεικτικά τα γηροκομεία», λέει ο Οίγκεν Μπρις του Ιδρύματος Προστασίας Ασθενών. Γάλλοι αξιωματούχοι και διαχειριστές οίκων ευγηρίας προειδοποιούν, όμως, για τους κινδύνους της «καταστροφολογίας», υπογραμμίζοντας ότι χιλιάδες γηροκομεία της χώρας δεν έχουν καταγράψει μόλυνση από τον κορωνοϊό, παρότι σε περίπου 50 από αυτά καταγράφηκαν πολλαπλοί θάνατοι και σε 500 με 1.000 έχουν εντοπισθεί κρούσματα του ιού.

Επιτακτική καθίσταται η ανάγκη πραγματοποίησης μαζικών τεστ μεταξύ των ηλικιωμένων φιλοξενούμενων σε οίκους ευγηρίας, καθώς και η ενίσχυση των μέτρων προστασίας τρόφιμων και προσωπικού. «Βρισκόμαστε στην αρχή της εξέλιξης. Οι επόμενες τρεις εβδομάδες θα είναι πολύ δύσκολες», λέει η Φλόρανς Αρνέζ-Μορέ, εκπρόσωπος των ιδιοκτητών γηροκομείων της Γαλλίας.

REUTERS

Οι απειλές του Τραμπ

Πιστός στην εχθρότητα του απέναντι σε θεσμούς πολυμερούς συνεργασίας, ακόμη και τη στιγμή της οικονομικής δοκιμασίας, ο Ντόναλντ Τραμπ απείλησε να διακόψει τη χρηματοδότηση του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, κατηγορώντας τον για κακή διαχείριση της κρίσης και υπερβολική εξάρτηση από την Κίνα. Είχαμε την ευκαιρία να συμματάσουμε σε τηλεδιάσκεψη δημοσιογράφων με τον επικεφαλής του ΠΟΥ, δρ Τέντρος Αντνόν Γκεμπρεγέζους, όπου του ζητήθηκε να σχολιάσει τις βολές του Αμερικανού προέδρου. Ιδού τι μας απάντησε: «Οι στην πολιτικοποίηση του ιού. Ο ιός εκμεταλλεύεται τις διαιρέσεις που υπάρχουν σε πολιτικό επίπεδο. Απειθύνω έκκληση «βάλτε καραντίνα» την πολιτικοποίηση του COVID-19. Η παγκόσμια αλληλεγγύη είναι σημαντική. Το 1967, εν μέσω Ψυχρού Πολέμου, ο ΠΟΥ ξεκίνησε τον πόλεμο κατά της πολιομυελίτιδας. Οι ΗΠΑ και η τότε ΕΣΣΔ από κοινού αποφάσισαν να βάλουν τέλος στην ασθένεια. Συμφώνησαν να την πολεμήσουν και το έκαναν. Τώρα, Κίνα και ΗΠΑ πρέπει να συστρατευθούν σε αυτόν το φοβερό πόλεμο. Ο ιός είναι φοβερός, μεταδίδεται με την ευκολία της γρίπης και σκοτώνει όπως ο Sars. Αν δεν ενεργήσουμε σωστά, θα βρούμε μπροστά χιλιάδες φέρετρα. Ήδη χάσαμε δεκάδες χιλιάδες ανθρώπους και περισσότεροι από ένα εκατομμύριο έχουν προσβληθεί. Δεν είναι, άραγε, αρκετό; Ακόμα και ένας θάνατος είναι καταστροφικό. Είναι επιτακτική η ενόπληση σε εθνικό επίπεδο και η έντιμη καθοδήγηση από ΗΠΑ και Κίνα. Σήμερα έχουμε λιγότερα προβλήματα από την ψυχροπολεμική περίοδο. Δεν πρέπει να χάνουμε χρόνο εκτοξεύοντας κατηγορίες, τον χρειαζόμαστε για ενόπληση. Είναι η μόνη μας επιλογή για να κερδίσουμε, αλλιώς θα έρθουν τα χειρότερα. Οι πιο ισχυροί ας δείξουν τον δρόμο».

Ο Μπόρις Τζόνσον νόσπησε από κορωνοϊό και χρειάστηκε να δώσει μάχη για τη ζωή του στο νοσοκομείο Σεντ Τόμας του Λονδίνου. Εως τότε απηφούσε τις συστάσεις των γιατρών για ανάπαυση και επέμενε επί ένα δεκαήμερο να ασκεί τα καθήκοντά του από την πρωθυπουργική κατοικία της Ντάουνινγκ Στριτ.

Ακυβέρνητο σκάφος απέναντι στη θύελλα η Βρετανία

Κενό εξουσίας από την ασθένεια του Μπόρις Τζόνσον, ενώ κορυφώνεται η επιδημία

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Ο Μπόρις Τζόνσον ήταν πάντα αντισυμβατικός πολιτικός. Σε όλη την πολιτική του διαδρομή, από τον δήμο του Λονδίνου μέχρι την πρωθυπουργία, το Brexit και τη σαρωτική νίκη του στις εκλογές του περασμένου Δεκεμβρίου, απηφούσε συστηματικά τους νόμους της πολιτικής βαρύτητας, παίρνοντας μεγάλα ρίσκα, για να βγει στο τέλος κερδισμένος. Το ίδιο έκανε με την πανδημία του COVID-19, στοίχισματιζοντας στη διαβόητη ανοσία αγέλνς. Στις 2 Μαρτίου αντάλλαξε δεκάδες χειραψίες με ασθενείς σε νοσοκομείο αναφοράς και την επομένη διακήρυξε στα κανάλια ότι εννοεί να συνεχίσει να κάνει το ίδιο και στο μέλλον.

Μόνο που αυτή τη φορά το στοίχημα χάθηκε, η ανοσία αγέλνς εγκαταλείφθηκε κακήν κακώς και ο ίδιος ο Μπόρις Τζόνσον χρειάστηκε να δώσει μάχη για τη ζωή του στο νοσοκομείο Σεντ Τόμας του Λονδίνου. Και μπορεί να μην έφταναν οι χειραψίες του Μαρτίου για την τωρινή του περιπέτεια, αλλά το γεγονός ότι απηφούσε τις συστάσεις των γιατρών για ανάπαυση και επέμενε επί ένα δεκαήμερο να ασκεί τα ηγετικά του καθήκοντα από την πρωθυπουργική κατοικία της Ντάουνινγκ Στριτ, οπωσδήποτε δεν τον βοήθησε.

Η εξέοδος του Τζόνσον από την εντατική έφερε στεναγμούς ανακούφισης, αλλά η ανάρρωση θα

χρειαστεί τον χρόνο της. Η δοκιμασία του 55χρονου πρωθυπουργού άνοιξε ένα μεγάλο κενό εξουσίας τη στιγμή κατά την οποία η επιδημία στη Βρετανία έμπαινε στην πιο σκληρή φάση της, με πολλές εκατοντάδες νεκρούς κάθε εικοσιτετράωρο. Καθώς το Ηνωμένο Βασίλειο δεν διαθέτει γραπτό σύνταγμα, ούτε σαφείς κανόνες για τη διαδικασία αναπλήρωσης ενός πρωθυπουργού που δεν δύναται να εκπληρώσει τα καθήκοντά του, η

Πρωθυπουργός περιορισμένης ευθύνης ο Ράαμπ απέναντι στην υγειονομική κρίση και την επαπειλούμενη οικονομική καταστροφή.

χώρα βυθίζεται στην πολιτική αβεβαιότητα τη στιγμή ακριβώς κατά την οποία απαιτείται η μέγιστη σταθερότητα ηγεσίας.

Από το κρεβάτι του στο Σεντ Τόμας, λίγο πριν εισαχθεί στην εντατική, ο Τζόνσον όρισε ως προσωρινό αντικαταστάτη του «όπου αυτό είναι αναγκαίο» τον υπουργό Εξωτερικών Ντόμινικ Ράαμπ. Ο 46χρονος Ράαμπ δεν υπήρξε επιστήθιος φίλος του Τζόνσον, αντίθετα ήταν ανθυποψήφιος του στη μάχη για τη διαδοχή της Τερέζα Μέι, όταν τον χαρακτήριζε ομορτυνιστή, άλλο

αν στην τελική φάση της αναμέτρησης τον υποστήριξε. Συνδεύεται από τη φήμη του σκληροπυρηνικού και του άκαμπτου, έχει κακές σχέσεις με αρκετούς υπουργούς και δεν διαθέτει μεγάλη κυβερνητική πείρα. Είναι όμως πεπεισμένος θιασώτης του «καθαρού» Brexit, ακόμη και χωρίς συμφωνία με την Ε.Ε., κι αυτό πρέπει να βάρυνε αποφασιστικά. Πιθανότατα ο Μπόρις Τζόνσον ήθελε να στείλει προς όλους το μήνυμα ότι η υπόθεση της ζωής του, το Brexit, δεν πρέπει να τεθεί σε κίνδυνο, όποια κι αν είναι η προσωπική του τύχη.

Κανείς δεν θα ήθελε να μπει στα παπούτσια του Ράαμπ. Προσωρινός πρωθυπουργός περιορισμένης ευθύνης, θα κληθεί να αντιμετωπίσει την υγειονομική κρίση στην πιο φονική της φάση, ενώ η κυβέρνηση του δέχεται ήδη σωρεία επικρίσεων για την τραγελαφική διαχείριση της πανδημίας, την ανεπαρκή προετοιμασία του Εθνικού Συστήματος Υγείας, την αργή εφαρμογή διαγνωστικών ελέγχων και άλλα πολλά. Ταυτόχρονα, η ακέφαλη κυβέρνηση οφείλει να αντιμετωπίσει τις δραματικές επιπτώσεις της κρίσης στην οικονομία και να αρχίσει να σχεδιάζει τη δύσκολη μεταβατική περίοδο της σταδιακής επιστροφής σε κάποιο είδους κανονικότητα.

Με έναν αδύναμο Ράαμπ primus inter pares (ελάχιστα primus και περισσότερο inter pares), οι καιρικές αποφάσεις θα λαμβάνονται από

ένα άτυπο, τετραμελές κονκλάβιο όπου θα συμμετέχουν επίσης ο υπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ Μάικλ Γκόουβ, ο υπουργός Οικονομικών Ρισί Σουνάκ και ο υπουργός Υγείας Ματ Χάνοκ. Οι φήμες που κυκλοφορούν στον βρετανικό Τύπο θέλουν τις σχέσεις μεταξύ των τεσσάρων να δηλητηριάζονται από διαφορετικές στρατηγικές διαχείρισης της κρίσης και συγκρουόμενες φιλοδοξίες.

Το Ηνωμένο Βασίλειο δεν είναι αμάθητο σε παρόμοιες δοκιμασίες. Το 1918 ο Λόιντ Τζορτζ χαροπάλεψε για μία εβδομάδα, ενώ συνεχιζόταν ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και θέριζε η ισπανική γρίπη, η οποία τελικά στοίχισε τη ζωή 228.000 Βρετανών. Στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ο Ουίνστον Τσώρτσιλ αρρώστησε δύο φορές από πνευμονία. Το 1953, λίγο μετά τον θάνατο του Στάλιν, ο Ψυχρός Πόλεμος βρισκόταν σε μία άκρως απόβλεπτη φάση, ο Τσώρτσιλ, που είχε αναλάβει και πάλι την πρωθυπουργία, βγήκε νοκ άουτ για κάμποσο διάστημα από εγκεφαλικό επεισόδιο. Ωστόσο, το σημερινό κενό εξουσίας σε μια χώρα που δοκιμάζεται τόσο σκληρά από έναν αόρατο εχθρό, δεν παύει να προκαλεί ανησυχία, ιδιαίτερα όταν η παρούσα κυβέρνηση των Τόρις αντλεί σε μεγάλο βαθμό την όποια δύναμή της από τον γένη της. Ο Τζόνσον ασφαλώς δεν είναι Τσώρτσιλ, αλλά οι συνεργάτες του ασφαλέστερα δεν είναι Ιντεν.

Αντιπολίτευση και δήμαρχοι εναντίον του Ταγίπ Ερντογάν

Του **ΝΙΚΟΥ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ**

Με τα συνολικά κρούσματα να προσεγγίζουν τις 40.000 και τους θανάτους να ξεπερνούν τους 800 από τις αρχές της εβδομάδας, η Τουρκία βρίσκεται στην ένατη θέση των χωρών που έχουν χτυπηθεί περισσότερο από την επιδημία του κορωνοϊού. Το απόγευμα της Δευτέρας, ενώ ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν ξεκινούσε το εβδομαδιαίο τηλεδιάγγελμά του, οι περισσότεροι αναλυτές θεωρούσαν δεδομένο πως ο Τούρκος πρόεδρος θα ανακοίνωνε σκληρά μέτρα περιορισμού. Αντιθέτως, ο Ερντογάν διέταξε τους πολίτες να φορούν μάσκες όταν ψωνίζουν ή επισκέπτονται πολυσύχναστους δημόσιους χώρους, προτού προβεί σε σειρά επαίνων για τις κυβερνητικές προσπάθειες. «Η Τουρκία είναι μία από τις πιο προετοιμασμένες χώρες στην αντιμετώπιση της πανδημίας», ανέφερε ο Τούρκος ηγέτης. «Κάθε εργοστάσιό μας θα συνεχίσει να παράγει, οι αγρότες μας δεν θα αφήσουν ένα στρέμμα γης ακαλλιέρητο», συμπλήρωσε με στόχο.

Παρότι ο ρυθμός εξάπλωσης του COVID-19 στη γειτόνα χώρα αυξάνεται εκθετικά, η τουρκική κυβέρνηση εξακολουθεί να δίνει προτεραιότητα στην παραγωγή και στην οικονομία εις βάρος μιας δυναμικής προσέγγισης στα περιοριστικά μέτρα. Ταυτόχρονα, η εθνική ενότητα που παρατηρείται σε πολλές χώρες φαίνεται να λείπει από την Τουρκία, καθώς το κυβερνών κόμμα ΑΚΡ έρχεται σε πρωτοφανείς συγκρούσεις με δημάρχους και νομάρχες που ανήκουν στα κόμματα της αντιπολίτευσης.

Ως απάντηση στις προσπάθειες των δημάρχων της Αγκυρας και της Κωνσταντινούπολης να μαζέψουν πόρους για τη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρηματιών, ο υπουργός Εσωτερικών Σουλεϊμάν Σοϊλού απαγόρευσε τη συγκέντρωση κεφαλαίων από τις τοπικές αυτοδιοικήσεις εάν αυτές δεν έχουν εξουσιοδοτηθεί πρώτα από αξιωματούχους της

Αγκυρας. «Δεν μπορούμε να λειτουργούμε με ένα κράτος μέσα στο ίδιο το κράτος», επεσήμανε πριν από μία εβδομάδα ο Ερντογάν, ανακοινώνοντας τη δημιουργία ενός εθνικού ταμείου καταπολέμησης του κορωνοϊού και καλώντας όλους τους πολίτες να συνεισφέρουν σε αυτό. Ως αποτέλεσμα, οι τράπεζες μπλόκαραν τους λογαριασμούς συλλογής κεφαλαίων των δήμων που διοικούνται από υποψηφίους της αντιπολίτευσης – οι δήμοι που διοικούνται από το ΑΚΡ, καθώς και διάφορες ισλαμικές κοινότητες,

Ο Τούρκος πρόεδρος αρνείται να λάβει πιο δραστηικά μέτρα για την πανδημία, δίνοντας προτεραιότητα στην οικονομία.

συνεχίζουν να συγκεντρώνουν χρήματα ανεμπόδια.

Ο έρανος που ανακοίνωσε ο Ερντογάν φαίνεται να έχει καταστεί υποχρεωτικός για εκατοντάδες δημόσιους υπαλλήλους, με εντολές των ανωτέρων που επιθυμούν να ικανοποιήσουν την κυβέρνηση.

Η Συντεχνία Εκπαιδευτικών και Επιστημόνων της Τουρκίας αναφέρει ότι πολλοί δάσκαλοι αναγκάστηκαν να δώσουν χρήματα παρά τη θέλησή τους, ενώ ορισμένοι μουφτίνες απαιτούν από το προσωπικό να παρουσιάσει τραπέζικες αποδείξεις για να πιστοποιήσει τις δωρεές του. Οι κινήσεις της κυβέρνησης έχουν δημιουργήσει κύμα αντιδράσεων στην τουρκική κοινωνία, ενεργοποιώντας άμεσα τις συνθήσεις αυταρχικές αντιδράσεις του ΑΚΡ. Το υπουργείο Εσωτερικών ανακοίνωσε πως έχει εντοπίσει 616 υπόπτους που κοινοποιήσαν «αβάσιμα και προκλητικά μηνύματα σχετικά με τον κορωνοϊό» στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ενώ 229 από αυτούς έχουν ήδη συλληφθεί.

Στο BBC στρέφονται εκ νέου οι Βρετανοί

Της **AMIE TSANG**
THE NEW YORK TIMES

Σε δημοφιλή εκπομπή γυμναστικής της δεκαετίας του '90 στρέφονται ολοένα και περισσότεροι Βρετανοί τηλεθεατές εν μέσω απαγορεύσεων κυκλοφορίας εξαιτίας της πανδημίας. Ο μυώδης μαύρος παρουσιαστής, γνωστός ως «Κύριος Κίνητρος» (Mr Motivator), κινητοποίησε κάθε πρωί το κοινό για συνεδρία απλών γυμναστικών ασκήσεων με στόχο τη διατήρησή τους σε φόρμα σε συνθήκες οικιακού εγκλεισμού. «Γι' αυτό δημιουργήθηκε το BBC», λέει η επικεφαλής προγράμματος Σάρλοτ Μορ. Σε περίοδο εθνικής κρίσης, η δημόσια ραδιοτηλεόραση της Βρετανίας κάνει ό,τι μπορεί για να ψυχαγωγήσει και να ενώσει το κοινό.

Τις τελευταίες εβδομάδες το δίκτυο έχει δώσει έμφαση σε προγράμματα που ευνοούν την πνευματική απόδραση και την εκπαίδευση, αλλά και την εκγύμναση του σώματος. Οι τηλεθεατές στρέφονται σε προγράμματα όπως η «Θείτσα» (Auntie), διάσημο για την ψυχολογική στήριξη που προσφέρει στο κοινό. Το BBC ανακοίνωσε πρόσφατα ότι η τηλεθέαση των προγραμμάτων του έχει εκτιναχθεί κατά 24% σε σχέση με πέρυσι. Την ίδια ώρα, ο ρόλος που παίζει το BBC στην ψυχαγωγία του κοινού έχει κάνει πολλούς επικριτές του να σιγήσουν και να εγκαταλείψουν τις εκκλήσεις τους για διακοπή χρηματοδότησης του ιστορικού κρατικού δικτύου. «Η προβολή αυτών

των γνώριμων προσωπικοτήτων από τα νιάτα μας –όπως ο κ. Κίνητρο– είναι πολύ χρήσιμη και ωφέλιμη από ψυχολογικής απόψης», λέει ο αναλυτής Ρίτσαρντ Μπράουτον.

Νωρίτερα φέτος, κυβερνητικά στελέχη εξέταζαν το ενδεχόμενο μεγάλων περικοπών στα παιδικά προγράμματα του BBC, εφόσον το δίκτυο συνέχιζε να συσσωρεύει ζημιές. Η κρίση του κορωνοϊού, όμως, έκανε το BBC να ενισχύσει τα εκπαιδευτικά του προγράμματα, με καθημερινά μαθήματα για παιδιά δημοτικού που δεν ολοκλήρωσαν τη διδακτική χρονιά εξαιτίας των μέτρων κατά της πανδημίας. Την ίδια ώρα, τα προγράμματα στη διαδικτυακή πλατφόρμα του BBC γνωρίζουν μεγάλη επιτυχία χάρη στην καραντίνα.

Η πρόσφατη επιτυχία του δικτύου, όμως, δεν του προσφέρει ασυλία από κάθε κριτική. Στα τέλη Μαρτίου, κοινοβουλευτική επιτροπή ξεκίνησε έρευνα για το μέλλον της κρατικής τηλεόρασης στη Βρετανία, με στόχο την εξέταση του προϋπολογισμού του οργανισμού και την επιβολή περικοπών, εάν αυτό κριθεί αναγκαίο. Μετά την εκλογή του Μπόρις Τζόνσον τον Δεκέμβριο, η κυβέρνηση κήρυξε άτυπο μοϊκιοτάζ κατά του δικτύου εξαιτίας ιδεολογικών διαφορών με τις θέσεις ορισμένων δημοσιογράφων, απαγορεύοντας σε υπουργούς της να εμφανίζονται σε εκπομπές, ενώ ανώτατα κυβερνητικά στελέχη έκαναν λόγο για ανάγκη μεταρρύθμισης του ραδιοτηλεοπτικού θεσμού.

Μάσκες: ο σώζων εαυτὸν σωθήτω...

Της **ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΣΗ**

«Στο κυνήγι της μάσκας, ανταγωνιζόμαστε τους πάντες, πλην της Ανταρκτικής». Ο επικεφαλής της υγειονομικής υπηρεσίας της Φλόριντα, Τζάρεντ Μόσκοβιτς, περιέγραψε με γλαφυρό τρόπο τη μάχη για την απόκτηση κρίσιμου υγειονομικού υλικού εν μέσω πανδημίας. Το γεγονός ότι όλες οι χώρες ζητούν εναγωνίως και ταυτοχρόνως τα ίδια υλικά, ενώ οι περισσότερες δεν είχαν φροντίσει να διαθέτουν στρατηγικά αποθέματα, έχει οδηγήσει σε μια παγκόσμια κούρσα επικράτησης στην οποία ο ανθρώπινος πολιτισμός έχει ουσιαστικά υποκατασταθεί από το «ο θάνατός σου, η ζωή μου».

Αρχηγοί κρατών τηλεφωνούν αυτοπροσώπως σε διευθυντές παραγωγής, παραγγέλλουν επωνύμως τις ΗΠΑ για «σύγχρονη πειρατεία» και «τακτικές Αγρίας Δύσης» στο παγκόσμιο κυνήγι της μάσκας, ενώ Γάλλοι αξιωματούχοι παραπονιούνται ότι διαχειρίζονται χρήματα φορολογουμένων και δεν μπορούν να ανταγωνιστούν τις ΗΠΑ όταν αυτές παίρνουν «κλει-

Ο «πόλεμος της μάσκας» καλά κρατεί. Υγειονομικό υλικό φορτώνεται σε αεροπλάνα με προορισμό μια χώρα, αλλά στη διαδρομή καταλήγει σε άλλη.

διπλωματικές συμβάσεις καταρρέουν, καθώς Γερμανοί αξιωματούχοι καταγγέλλουν επωνύμως τις ΗΠΑ για «σύγχρονη πειρατεία» και «τακτικές Αγρίας Δύσης» στο παγκόσμιο κυνήγι της μάσκας, ενώ Γάλλοι αξιωματούχοι παραπονιούνται ότι διαχειρίζονται χρήματα φορολογουμένων και δεν μπορούν να ανταγωνιστούν τις ΗΠΑ όταν αυτές παίρνουν «κλει-

σμένες» παραγγελίες πληρώνοντας τα τριπλάσια.

Η ύπαρξη στρατηγικών αποθεμάτων και σχεδίου για αύξηση της παραγωγής σε περίπτωση κρίσης θα είχε αποτρέψει την τρομακτική αυτή κούρσα. Όμως, η διατήρηση στρατηγικών αποθεμάτων δεν συμβαδίζει με την πολιτική της πλήρους διεύθυνσης της ελεύθερης αγοράς σε κάθε τομέα δραστηριότητας, όπως

έδειξε με τραγικό τρόπο το παράδειγμα της Ελβετίας, η οποία μόλις πρόπεριοι εξάντλησε το στρατηγικό απόθεμα οινόπνευματος, που διατηρούσε επί δεκαετίες για την παρασκευή απολυμαντικών σε περίπτωση επιδημίας, λόγω του «ανοίγματος» της αγοράς οινόπνευματος.

Εξάλλου, την ώρα που οι ΗΠΑ χρησιμοποιούν την οικονομική ισχύ τους για να προμηθευθούν όσο περισσότερο υλικό μπορούν, ταυτόχρονα απαγορεύουν στις εταιρείες που δραστηριοποιούνται στη χώρα να εξάγουν υλικό, είτε έχουν κλεισμένες παραγγελίες είτε όχι.

Σε κάποιες περιπτώσεις, νοσοκομεία καταφεύγουν σε αυτοσχέδιες λύσεις, όπως η χρήση τρισδιάστατων εκτυπωτών που επιτρέπει την παραγωγή από το μηδέν μασκών και προστατευτικού υλικού, έστω και σε μικρές ποσότητες. Η πραγματικότητα, ωστόσο, παραμένει ζοφερή, καθώς είναι πάρα πολλοί οι υγειονομικοί σε όλο τον πλανήτη που δίνουν τη μάχη με τον κορωνοϊό χωρίς προστατευτικό υλικό, με συνέπεια να χάνουν οι ίδιοι τη ζωή τους.

Ακροβατώντας σε τεντωμένο σχοινί

Η «αναστολή εργασιών» φέρνει την βιομηχανία του αθλητισμού στα πρόθυρα ενός κραخ

ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ

Η νόσος COVID-19 μας έφερε μια καθημερινότητα που δεν είχαμε ξαναζήσει και εν μέσω εγκλεισμού είμαστε δέκτες εκτιμήσεων από ειδικούς κάθε επιστημονικού κλάδου για τη συνέχεια της ζωής μας. Η αθλητική βιομηχανία, όχι μόνο δεν αποτελεί εξαίρεση, αλλά δέχθηκε καίριο πλήγμα, μιας και είναι από τους κλάδους που οδηγήθηκαν σε άμεση και καθολική «αναστολή εργασιών». Οι ανακοινώσεις για αναβολή διοργανώσεων είναι καθημερινές και δε γλιτώσε και το κορυφαίο ραντεβού του 2020, οι Ολυμπιακοί αγώνες.

Αυτή τη στιγμή, η προσπάθεια που γίνεται από τις αθλητικές αρχές, είναι να βρεθεί τρόπος να αποφευχθεί με κάθε τρόπο το οικονομικό κραχ. Οι αρχές του ποδοσφαίρου, FIFA-UEFA, συμφώνησαν σε ένα πράγμα: αν δε βρεθεί τρόπος να ολοκληρωθεί η σεζόν οι συνέπειες θα είναι καταστροφικές. Σύμφωνα με έρευνα του «Sports Business Institute», μόνο για τα πέντε μεγάλα πρωταθλήματα της Ευρώπης (Αγγλία, Ισπανία, Ιταλία, Γερμανία, Γαλλία) το ύψος της ζημιάς σε περίπτωση που δε γίνουν οι υπόλοιποι αγώνες φτάνει στα €4δισ.! Η γνωστή σελίδα υπολογισμού της αξίας των παικτών (transfermarkt) προχώρησε σε αναπροσαρμογές προς τα κάτω και το συνολικό ύψος της πτώσης ξεπέρασε τα €9δισ.!

Η στάση των UEFA-FIFA

Από την πρώτη στιγμή η ευρωπαϊκή συνομοσπονδία έκανε παραχωρήσεις αναβάλλοντας τις διοργανώσεις των Εθνικών ομάδων προκειμένου να δοθεί χρόνος στις μοσπονδίες να ολοκληρώσουν τα πρωταθλήματα τους. Η FIFA προχώρησε ένα βήμα παρακάτω και τόνισε πως η σεζόν 2019-20 έχει ανοικτό τέλος και όποτε μπορεί κάθε χώρα να παίξει, θα δικαιούται να το κάνει. Μάλιστα, με το που προέκυψε μια χώρα που ανακοίνωσε οριστική διακοπή, Βέλγιο, της κατέστη σαφές πως κινδυνεύει η εκπόρωση των ομάδων της στα κύπελλα Ευρώπης ώστε να μην υπάρξει παράδειγμα και για άλλους.

Η κατάσταση στην Κύπρο

Η ΚΟΠ τηρεί πιστά τη γραμμή των FIFA-UEFA και κάνει προσπάθειες για να ολοκληρωθεί η σεζόν. Οι προβλέψεις λένε πως αν όλα πάνε βάσει του πλάνου της κυβέρνησης και της ειδικής ιατρικής ομάδας που συνεστήθη στο υπουργείο Υγείας, αρχές Μαΐου θα μπορούν να γίνουν προπονήσεις και αρχές Ιουνίου να ξεκινήσει η δράση. Η μοσπονδία ετοιμάζει πρωτόκολλο για τη διεξαγωγή των αγώνων και λόγω του ιού και λόγω των υψηλών θερμοκρασιών που επικρατούν στο νησί. Μιλάμε για αγώνες

Γιώργος Κούμας και Χάρης Λοϊζίδης ανέλαβαν τις επαφές με το υπουργείο Οικονομικών.

νυχτερινούς, κατά πάσα πιθανότητα χωρίς θεατές και με διαλείμματα στα δυο ημίχρονα ώστε να δροσίζονται οι παίκτες. Έγινε και τηλεδιάσκεψη της ηγεσίας της ΚΟΠ (Κούμα-Λοϊζίδη) με τον ΥΠΟΙΚ Κωνσταντίνο Πετρίδη σε μια προσπάθεια να δοθεί κάποια στήριξη προς το άθλημα ώστε να μην καταρρεύσει. Οι ομοσπονδίες μπάσκει και βόλει, πήραν την απόφαση όπως τερματίσουν τη σεζόν τους.

Χώρες σε ρόλο «ανταρτών»

Στο Βέλγιο είναι γεγονός πως οι προτροπές της UEFA έπιασαν τόπο και τελικά αντί οριστικής διακοπής, ανακοινώθηκε νέα τηλεδιάσκεψη στις 24 Απριλίου όπου θα συζητηθεί το θέμα. Σύμφωνα με πληροφορίες, που ακόμα δεν επιβεβαιώθηκαν επίσημα, η ημερομηνία επιλέχθηκε καθώς μια μέρα πριν θα γίνει νέα τηλεδιάσκεψη της εκτελεστικής επιτροπής της UEFA για εξέταση των διαφόρων ζητημάτων. Η αρχική τους απόφαση θα έδινε τον τίτλο στην πρωτοπόρο τη στιγμή της διακοπής Κλαμπ Μπριζ.

Οι Σκωτσέζοι είχαν παρόμοια πρό-

θεση με τους Βέλγους αλλά έκαναν πίσω τουλάχιστον σε ό,τι αφορά την πρέμιερ κατηγορία τους. Για τις μικρότερες αποφάσισαν να γίνει ψηφοφορία ανάμεσα στις ομάδες και αν το 75% ψηφίσει υπέρ της διακοπής τότε αυτό θα γίνει. Για ανόδους και υποβιβασμούς θα αποφασίσουν αργότερα. Υπάρχει και η περίπτωση της Ολλανδίας που τονίζει με έντονο ύφος πως δε θα της επιβάλει το τι θα κάνει με το πρωτάθλημά της, με τις περισσότερες ομάδες να ζητούν διακοπή. Πρόθεση διακοπής εκφράστηκε και στην Ελλάδα όμως μετά την επιστολή της UEFA έκαναν δεύτερες σκέψεις.

Τι κάνουν οι «μεγάλοι»

Τα κορυφαία πρωταθλήματα εξαντλούν τις πιθανότητες για να ολοκληρωθούν, με τη Γερμανία να είναι η πλέον προχωρημένη σε αυτό τον τομέα όπως και γενικότερα στην αντιμετώπιση της πανδημίας. Υπολογίζουν πως αρχές Μαΐου θα είναι σε θέση να παίξουν, ενώ ήδη οι ομάδες προπονούνται σε μικρά γκρουπ. Η απόφασή τους είναι να παίξουν κεκλει-

σμένων των θυρών και με τους ποδοσφαιριστές να υποβάλλονται σε τεστ πριν από κάθε αγώνα τους. Εννοείται πως μιλάμε για παιχνίδια Σάββατο-Τετάρτη ώστε να τελειώσει το συντομότερο η σεζόν. Το μεγαλύτερο πρόβλημα υπάρχει στην Ιταλία που πολλές ομάδες και για λόγους θηκής θεωρούν λάθος αυτή η χρονιά, με την εθνική τραγωδία στην οποία υποχρέωσε τη χώρα η πανδημία, να ολοκληρωθεί.

Η μεγάλη εξαίρεση

Πρόκειται ασφαλώς για τη Λευκορωσία με τον πρόεδρο Λουκασένκο να έχει άλλη εντελώς διαφορετική προσέγγιση και έτσι το πρωτάθλημα συνεχίζεται κανονικά. Από ιατρικής πλευράς είναι, άκρως, συζητήσιμο αλλά εμπορικά τους βγήκε αφού πολλοί έσπευσαν το βλέμμα τους προς τα εκεί.

Τα άλλα σπορ

Πλην του ποδοσφαίρου, στα υπόλοιπα σπορ τα οικονομικά δεδομένα δεν είναι ίδια κι έτσι οι περισσότερες λίγκες προχώρησαν ήδη στην οριστική διακοπή τους. Εξαίρεση αποτελεί η Ευρωλίγκα, που προσπαθεί να βρει τρόπο να τελειώσει τη σεζόν, και το μπασκετικό champions league της FI-BA που θα γίνει τον Αύγουστο υπό τη μορφή final-8. Η έδρα διεξαγωγής θα αποφασιστεί αργότερα. Για τον Αύγουστο μεταφέρθηκε και το αντίστοιχο Champions League του Χάντμπολ με έδρα διεξαγωγής την Κολωνία.

Η βιομηχανία του παγκόσμιου αθλητισμού ακροβατεί σε τεντωμένο σχοινί το οποίο αν κοπεί, θα αλλάξει μια για πάντα τα σπορ, όπως τα μάθαμε στη σύγχρονη εποχή τους. Βιώνουμε στιγμές που πρέπει να πάμε πίσω στον Β' παγκόσμιο πόλεμο για να τις ξανασυναντήσουμε και αυτό από μόνο του αρκεί να εξηγήσει τη σοβαρότητα της κατάστασης.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Με ή χωρίς καραντίνα

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Είναι ωραία όλη αυτή η «ρομαντικοποίηση» του δράματος που ζούμε... μάλλον έχει να κάνει με τους αμυντικούς μηχανισμούς, που δημιουργεί ο άνθρωπος μήπως και ωραιοποιήσει ένα ζοφερό γι' αυτόν περιβάλλον. Εδώ καλά, καλά στο κολαστήριο του Άουσβιτς και οι κρατούμενοι επινοούσαν διάφορα φανταστικά σκηνικά μήπως και καταφέρουν να αποδράσουν από τις κτηνώδεις- απάνθρωπες συνθήκες που αντιμετώπιζαν. Μιλώντας για το παρόν, πολλοί είναι αυτοί που συζητούν περί της ανάγκης να προβούμε ο καθένας στην ψυχική ενδοσκόπηση του, άλλοι μιλούν για γόγκα στο σπίτι, βαθιές αναπνοές, μαγειρική, κηπουρική, ανάγνωση και άλλες τέλος πάντων εναλλακτικές προτάσεις μήπως και καταφέρουμε να βγάλουμε την καραντίνα.

Μια άλλη επίσης βαθυστόχαστη πρόταση των πιο οπτιμιστών έχει να κάνει και με την ευκαιρία που μας δίνεται τούτη την περίοδο, ν' αλλάξουμε συλλογικά, να γίνουμε πιο ανθρωπinoι, να επανακαθορίσουμε τις προτεραιότητές μας σαν άτομα και σαν κοινωνία και διάφορα τέτοια ωραία λόγια, που μοιάζουν να βγαίνουν από το περιεχόμενο ομιλίας του Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ ή στίχοι γραμμένοι σε τραγούδια του Τζον Λένον. Ωραία όλα αυτά και καμιά διαφωνία με όποιον στοχάζεται ή οραματίζεται ένα καλύτερο κόσμο, έτσι όπως θα προκύψει μετά το τέλος της επιδημίας. Μόνο που, συνήθως, η αντίληψη της πραγματικότητας σ' αναγκάζει τις πλείστες των φορών σε μια ανώμαλη προσεγίωση. Εστιάζοντας στην Κύπρο, δεν χρειάζεται και πολύ να δεις ότι τα πάθη, τα μίση και ο κατατρεγμός συνανθρώπων μας ελάχιστα αλλοιώθηκαν στην παρούσα φάση. Υπάρχουν μεν, κινήσεις βαθιά ανθρωπινες με περισσότερα αλληλεγγύης μεταξύ των ανθρώπων, αλλά η αντιπαλότητα στη δημόσια κουβέντα παραμένει ανικητη. Τα παραδείγματα πολλά...

Ο πιστός παραμένει κάργα εκδοκός με τον άπιστο και αντίστροφα, ο ιδιωτικός υπάλληλος κόντρα στο δημόσιο, οι Ακελικοί με τους δεξιούς, οι παραβάτες της καραντίνας μοιάζουν με ιδανικά θύματα λιθοβολισμού, οι γονείς που ζητάνε τον επαναπατρισμό των παιδιών τους συμβάλλουν κατά κάποιους στην εξάλειψη του λαού μας, οι Τούρκοι παραμένουν κακοί και φθονεři, οι μετανάστες απειλή για την ομαλοποίηση της ζωής μας... άμα σ' όλα αυτά προσθέσεις και τις δεκάδες θεωρίες συνωμοσιολογίας που αναπτύχθηκαν ραγδαία, τότε αντιλαμβάνεσαι ότι τα περί αναθεώρησης και επανοποθέτησης του καθενός, μοιάζουν περισσότερο με παραμύθια για μεγάλους, όχι για να κοιμούνται αλλά να παραμένουν ζύπνιοι μαζί και τα ζωώδη ένστικτά τους. Λίγο -πολύ εύκολα διαπιστώνεις ότι η ποιότητα ή η ψυχική καλλιέργεια και ηθική του καθενός, είναι βαθιά ριζωμένη μέσα του. Με ή χωρίς καραντίνα, δύσκολα διαφοροποιείται γενικώς, λαμβάνοντας φυσικά υπόψη, την εξαίρεση στον κανόνα. Δυστυχώς!

Το συμφέρον...

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ**

Κατανντό, πως σε μια πρωτόγνωρη κατάσταση, όπως αυτήν που διανύουμε ως χώρα αλλά και ως κυπριακό ποδόσφαιρο, είναι λογικό να υπάρχουν θέσεις και απόψεις πολλές και διαφορετικές. Κανείς δεν ξαναμπήκε σε διαδικασία να αποφασίσει, υπό τον κίνδυνο σοβαρών επιπτώσεων για τη δημόσια υγεία, αν πρέπει ή αν μπορεί να διεξαχθούν προπονήσεις και κατ' επέκταση αγώνες. Κανείς δεν μπορεί να επικαλεστεί εμπειρία, στη λήψη απόφασης ως προς το τι θα πρέπει να γίνει, στο χειρότερο σενάριο, της αδυναμίας ολοκλήρωσης των φετινών πρωταθλημάτων. Το θέμα δεν έχει να κάνει με τη δυνατότητα ή τις πραγματικές πιθανότητες να προκύψει ομοφωνία, στις όποιες σημαντικές αποφάσεις θα πρέπει να παρθούν. Ωστόσο, θα ανέμενε κάποιος, σε μια τόσο κρίσιμη για το ποδόσφαιρο περίοδο, πως οι όποιες διαφορετικές απόψεις ή προσεγγίσεις, θα έπρεπε τουλάχιστο να είχαν την ίδια φιλοσοφία.

Τη φιλοσοφία για τη λιγότερη δυνατή ζημιά (όχι μόνο οικονομική) του αθλήματος, των σωματείων και γενικότερα των ανθρώπων του. Κάτι που δυστυχώς δεν προκύπτει, αφού υπερισχύει όπως πάντα, το σωματειακό ή προσωπικό συμφέρον. Αμφιβάλλει κανείς πως την πιθανότητα ή την αναγκαιότητα, οριστικής διακοπής, το κάθε σωματείο την αντιλαμβάνεται με διαφορετικά κριτήρια, τα οποία δεν έχουν να κάνουν μόνο με τη διασφάλιση της υγείας των αθλητών; Οι απόψεις που έχουν ήδη εδώ και μέρες εκφραστεί από κάποιους και οι προτάσεις τύπου εμείς δεν είναι ανάγκη να ξανά αγωνιστούμε και σε μια τέτοια περίπτωση απαλλασσόμαστε και από την υποχρέωση καταβολής κάποιων μισθών, φανερώουν και επιβεβαιώνουν μια επιλεκτική ευαισθησία στο όλο θέμα... Όπως επίσης και οι προτεινόμενες λύσεις σε περίπτωση μη διεξαγωγής κάποιων αγώνων και οριστικής διακοπής πρωταθλημάτων. Προτάσεις οι οποίες αναλόγως συμφερόντων διαφέρουν. Κλασικό παράδειγμα, το ενδεχόμενο επικύρωσης μιας βαθμολογίας όπως αυτή ίσχυε μέχρι τη διακοπή, το οποίο διαφορετικά ερμηνεύεται και αναλόγως του «κέρδους» ή της «ζημιάς» της κάθε πλευράς από μια τέτοια απόφαση. Διπλωμά του κάθε σωματείου, του κάθε παράγοντα να υποστηρίξει τη θέση του, στα διάφορα υποθετικά σενάρια. Ας μην επικαλούνται, ωστόσο, το γενικότερο καλό και τους συμφέρον του κυπριακού ποδοσφαίρου και κυρίως ας μην προσπαθούν να πείσουν πως προτεραιότητα τους αποτελεί η υγεία των ανθρώπων του χώρου...

Μεταβολές εβδομάδας

X.A.K.
0,54%X.A.
-0,30%

Dow Jones

10,77%

Nasdaq

8,90%

Nikkei

9,07%

Dax

10,38%

FTSE 100

6,61%

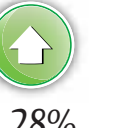
ΒΡΕΤΑΝΙΑ
Η Τρόπεζα
της Αγγλίας
τυπώνει
χρήμα
Σελ. 10

Πετρέλαιο

-10,11%

€/€

1,28%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ ΔΙΕΘΝΩΣ

Εξετάζουν μοντέλα για ανάκαμψη της οικονομίας

Σε όλο τον κόσμο οι υπουργοί και οι αξιωματούχοι κυβερνήσεων, δίνοντας χαρακτήρα κατεπείγοντος, καταρτίζουν σχέδια για το πώς, μετά την πανδημία, θα οδηγήσουν με σύνεση πίσω στις δουλειές τους εκατομμύρια ανθρώπους και να θέσουν σε επανάλειψη την οικονομία τους. Σελ. 9

ΜΑΖΙΚΕΣ ΑΠΟΧΩΡΗΣΕΙΣ

Η πανδημία «μικραίνει» την Airbnb στην Ελλάδα

Επιταχύνεται ο ρυθμός αποχώρησης κατοικιών από τις ηλεκτρονικές πλατφόρμες βραχυχρόνιας μίσθωσης. Οι ιδιοκτήτες προτιμούν τη λύση της εκμίσθωσης μέσω μακροχρόνιων συμβολαίων, θεωρώντας ότι οι τιμές των ενοικίων μπορούν να υπερκαλύψουν τα έσοδα μέσω Airbnb. Σελ. 12

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	1,74%	0,48%
Γερμανία	-0,36%	0,07%
Γαλλία	0,09%	0,06%
Ιταλία	1,58%	0,12%
Ισπανία	0,77%	0,07%
Ιρλανδία	0,20%	0,02%
Ελλάδα	1,74%	0,02%
Ην. Βασίλειο	0,30%	-0,02%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba2	NP
S&P	BBB-	A-3

Φοβούνται μη φέρει ΜΕΔ η ανεργία

Οι τράπεζες ανησυχούν από το ενδεχόμενο υφιστάμενοι δανειολήπτες να μείνουν χωρίς δουλειά

Το **μορατόριουμ** των δόσεων των δανείων θα λειτουργήσει ανασταλτικά στην αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, ωστόσο οι τράπεζες ανησυχούν για την μετά την κρίση του κορωνοϊού εποχή. Η μεγαλύτερη ανησυχία

τους είναι τυχόν αύξηση της ανεργίας, με αποτέλεσμα οι επιπτώσεις να καταλήξουν στις τράπεζες επειδή αρκετά υφιστάμενα δάνεια θα σταματήσουν να εξυπηρετούνται μετά τη λήξη της περιόδου του μορατόριουμ. Δηλώνουν πανέ-

τοιμες να δανειοδοτήσουν τις βιώσιμες όμως επιχειρήσεις, ενώ στο καλό σενάριο η ανάκαμψη θα είναι αλματώδης κατά το δεύτερο εξάμηνο του έτους. Την ίδια ώρα, οι σχεδιασμοί που είχαν πριν ξε-

σπάσει η κρίση παραμένουν στο τραπέζι και θα υλοποιηθούν μόλις ομαλοποιηθεί η κατάσταση και επιστρέψει η χώρα στην κανονικότητα. Οι επικεφαλές των τραπεζών θα επικεντρωθούν στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων που τους επέφερε ο κορωνοϊός.

Σε περίπτωση δε που και το 2020 δεν θα είναι καλό ως προς την κερδοφορία τους, οι επιπτώσεις έχουν δώσει όλες τις απαραίτητες χαλαρώσεις για να μπορέσουν με τη σειρά τους να διοχετεύσουν ρευστότητα. Σελ. 5

Τα αεροδρόμια ετοιμάζονται για την επόμενη ημέρα

Καθώς οι κυβερνήσεις πολλών ευρωπαϊκών χωρών εξετάζουν με ποιο τρόπο θα απεγκλωβίσουν τις οικονομίες τους χωρίς να προκαλέσουν νέα επέλαση της πανδημίας, ο ρόλος της βιομηχανίας των αερομεταφορών αναμένεται να αποβεί κρίσιμος. Τα ευρωπαϊκά αεροδρόμια σχεδιάζουν, έτσι, να προωθήσουν ενιαίες κατευθυντήριες γραμμές για τα μέτρα ασφαλείας που θα εφαρμοστούν στην Ευρώπη όταν χαλαρώσει η απαγόρευση κυκλοφορίας και ταξιδιών. Σελ. 11

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ***

Οικονομική πολιτική μακροπρόθεσμου ορίζοντα σε δύσκολες εποχές

Η **σημερινή** εποχή αποτελεί πρόκληση για τους πολίτες και απαιτεί προσαρμογή της καθημερινότητάς τους. Αποτελεί ταυτόχρονα μια μεγάλη πρόκληση για το πολιτικό σύστημα. Στο παρόν άρθρο, γίνεται μια προσπάθεια να συνοψιστούν τα διδάγματα άριστων πρακτικών χειρισμού παγκοσμίων κρίσεων.

Αφετηρία και ύψιστη προτεραιότητα πρέπει να αποτελεί πάντοτε η έγκαιρη δράση και η επικέντρωση στην επίλυση των ουσιαστικών αιτιών της κρίσης. Στην παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση του 2008, οι προσπάθειες ήταν άμεσες και επικεντρώθηκαν στη διοχέτευση ρευστότητας μέσω του χρηματοοικονομικού τομέα. Σήμερα, οι προσπάθειες και οι πόροι διοχετεύονται πρώτιστα στον τομέα της υγείας και στην αναπλήρωση εισοδημάτων. Όσες χώρες καθυστερούν πληρώνουν βαρύτατο τίμημα.

Μια άλλη αξιοσημείωτη δια-

σταση είναι ο υπερεθνικός χαρακτήρας αντιμετώπισης κρίσεων. Σε ορισμένες περιπτώσεις παρατηρούμε τάση για εθνικές προσεγγίσεις, οι οποίες γρήγορα αποδεικνύονται ανεπαρκείς. Κυριολεκτικά, όλος ο πλανήτης βρίσκεται στο ίδιο πλοίο και η παρούσα κρίση αντιμετωπίζεται μόνο με συνεργασία και ενεργό δραστηριοποίηση διεθνών οργανισμών.

Περατέτω, λαμβάνοντας υπόψη την έκταση της κρίσης, είναι απαραίτητο οι εθνικές δημοσιονομικές πολιτικές να τύχουν διεθνούς στήριξης. Στην περίπτωση της ΕΕ, κομβικής σημασίας είναι η δραστηριοποίηση της ΕΚΤ και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Στην παρούσα φάση, η συζήτηση επικεντρώνεται στην έκδοση ευρωομολόγου για κάλυψη μεγάλου μέρους των αυξημένων χρηματοδοτικών αναγκών των χωρών μελών. Παρόλο που το όραμα του ευρωομολόγου (που αποτελεί την καλύτερη,

υπό τις περιστάσεις, λύση) πιθανόν να μην καταστεί εφικτό, η ΕΕ φαίνεται αποφασισμένη να στηρίξει αποτελεσματικά μέσω του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας.

Σημαντικό στοιχείο είναι επίσης ο έντονος κρατικός παρεμβατισμός. Εύστοχα διατυπώθηκε ότι σε εποχές κρίσης όλοι γινόμαστε «Κεϊνσιανοί», δηλαδή όλοι, ανεξάρτητα φιλοσοφικών προσεγγίσεων, θεωρούμε επιβεβλημένη την ενεργό δραστηριοποίηση του κράτους για στήριξη ευάλωτων ομάδων και της οικονομίας. Εδώ πρέπει να επισημανθεί ότι το κράτος δεν έχει ανεξάντλητες δυνατότητες, ενώ οι οικονομικές του αντοχές εξαρτώνται πρώτιστα από τα περιθώρια που έχει δημιουργήσει στις καλές εποχές. Εξίσου ουσιαστικά είναι η στόχευση της κρατικής παρέμβασης: οι περιορισμένοι πόροι πρέπει να διοχετευθούν σε δραστηριότητες που μεγεθύνουν τα κοινωνικά οφέ-

λη και διευκολύνουν την προσαρμογή στη μετά την κρίση εποχή. Οι επενδυτές που θα κληθούν να χρηματοδοτήσουν αυξημένα ελλείμματα θα πρέπει να πειστούν ότι δεν απειλείται η μακροχρόνια βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών. Είναι επιτακτικό λοιπόν να υπάρξει μια ξεκάθαρη στρατηγική επιστροφής σε δημοσιονομικά πλεονάσματα όταν ομαλοποιηθούν οι συνθήκες. Η έκταση της κρίσης επιβάλλει συμπληρωματικά την αξιοποίηση εθνικών χρηματοδοτικών πόρων. Στην περίπτωση της Κύπρου, ο τραπεζικός τομέας μπορεί να χρησιμοποιήσει τα περιθώρια ρευστότητάς του, χρηματοδοτώντας τα δημοσιονομικά ελλείμματα και αποκτώντας με αυτό τον τρόπο μια πηγή σταθερών εσόδων.

Γενικότερα, οι τράπεζες καλούνται να διαδραματίσουν πρωτεύοντα ρόλο, αξιοποιώντας τα κεφαλαιουχικά τους αποθέματα για στήριξη επιχειρήσεων και πο-

λιτών. Βεβαίως, ούτε στην περίπτωση των τραπεζών οι δυνατότητες είναι απεριόριστες και γι' αυτό γνώμονας πρέπει να είναι η στήριξη δραστηριοτήτων που θα παραμείνουν βιώσιμες.

Η σημερινή συγκυρία χαρακτηρίζεται από αυξημένο βαθμό αβεβαιότητας. Πολλοί αναλυτές επισημαίνουν ότι, ακόμη και κάτω από τα καλύτερα σενάρια, δεν πρέπει να αναμένεται σύντομα επιστροφή στην ομαλότητα. Το κράτος, οι επιχειρηματίες και οι εργοδοτούμενοι πρέπει να προετοιμαστούν για μακρά περίοδο προσαρμογής και παράλληλα να θωρακίζονται για την επόμενη μέρα.

* Ο Ανδρέας Χαραλάμπος είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών. Ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι διευθύνων σύμβουλος της PricewaterhouseCoopers Investment Services.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του FLORIAN HENSE*

Η Γερμανία έχει τις βάσεις για γρήγορη ανάκαμψη

Η επικαιρότητα δεν εστιάζεται μόνο στο θέμα του κορωνοϊού. Τα στοιχεία καταδεικνύουν ότι η γερμανική οικονομία ξεκίνησε –απροσδόκτα– καλά το 2020. Φυσικά, αυτό το νέο μπορεί να φαίνεται κάπως παλιό, καθώς η πτώση στη ζήτηση αλλά και στις προμήθειες από τον Μάρτιο μέχρι τον Μάιο είναι πιθανό να συρρικνώσει οτιδήποτε θετικό είχε αρχίσει να φαίνεται προηγουμένως στη γερμανική οικονομία. Η απότομη πτώση στον δείκτη Ifo –η χειρότερη από το 1991 οπότε ξεκίνησε η έρευ-

Η γερμανική οικονομία εισήλθε στην κρίση ενώ βρισκόταν σε «αξιοπρεπή» κατάσταση.

να– που σχετίζεται με τις προσδοκίες παραγωγής τον Μάρτιο, μαρτυρεί αυτό ακριβώς. Ωστόσο, η δυναμική της οικονομίας πριν από το ξέσπασμα της πανδημίας του κορωνοϊού καταδεικνύει ότι η περίοδος ανάκαμψης μετά τον ιό θα ξεκινήσει τελικά από μία σταθερή βάση. Το ΑΕΠ θα επιστρέψει στα επίπεδα πριν από το ξέσπασμα του ιού το αργότερο σε δύο χρόνια, αφότου φθάσει στο χειρότερο σημείο.

Κάποια στοιχεία του Ιανουαρίου και του Φεβρουαρίου, την περίοδο δηλαδή πριν από την έξαρση του ιού, σκιαγραφούν την πορεία της γερμανικής οικονομίας. Ενδεικτικά, η βιομηχανική παραγωγή αυξήθηκε έως 1,8% σε σύγκριση με τον μέσο όρο του τετάρτου τριμήνου, με τον τομέα των κατασκευών να γνωρίζει ισχυρή αύξηση (4,7%), ενώ σημαντική ήταν και η αντίστοιχη αύξηση έως 2% στον κλάδο της μεταποίησης. Ορισμένα έκτακτα γεγονότα έπαιξαν ρόλο. Ο Ιανουάριος ώθησε

προς τα πάνω την παραγωγή στον κατασκευαστικό κλάδο όταν ο Δεκέμβριος, λόγω και των περιορισμένων εργάσιμων ημερών, οδήγησε τον κλάδο σε αντίστροφη πορεία. Οι παραγγελίες σημείωσαν αύξηση 2,6% τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο σε σχέση με το τελευταίο τρίμηνο του 2019, η οποία προήλθε από την εγχώρια (2%) ζήτηση καθώς και από τη ζήτηση χωρών εκτός Ευρωζώνης (5,5%). Όσον αφορά τις πωλήσεις στο λιανεμπόριο, αυτές σημείωσαν αύξηση 1,1% σε σύγκριση με το τελευταίο τρίμηνο του 2019. Η σημαντική αύξηση στις πωλήσεις φαρμακευτικών προϊόντων (4,2% σε ετήσια βάση τον Ιανουάριο - Φεβρουάριο του 2020) αποτελούν σημάδι αναμονής για την έλευση του COVID-19. Οι καταναλωτές φαίνεται να αντέδρασαν πριν διαφανεί το πλήγμα στην παραγωγή λόγω της καραντίνας. Όμως η γερμανική στατιστική υπηρεσία Destatis κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η αύξηση στις πωλήσεις διαφόρων ειδών αλλά και τροφίμων δεν οφείλεται σε αγορές που έγιναν από τους καταναλωτές για προληπτικούς λόγους. Αφορά μία αυξημένη καταναλωτική ζήτηση. Στην ουσία, τα περιοριστικά μέτρα άρχισαν να εφαρμόζονται ευρύτερα σε διάφορες περιοχές από τα μέσα Μαρτίου.

Τα στοιχεία του Ιανουαρίου και του Φεβρουαρίου φαντάζουν ακόμη μακρινά. Υπάρχει βέβαια και η θετική πλευρά, καθώς η γερμανική οικονομία εισήλθε στην κρίση ενώ βρισκόταν σε «αξιοπρεπή» κατάσταση. Εάν λοιπόν οι ιθύνοντες που χαράσσουν πολιτική πράζουν ορθώς, η γερμανική οικονομία δεν θα χρειαστεί να περιμένει αρκετά για να επιστρέψει στο σημείο όπου βρισκόταν.

* Ο κ. Florian Hense είναι επικεφαλής οικονομολόγος της Berenberg Bank.

Παχυσαρκία και ρύπανση ευνοούν τον COVID-19

Το σωματικό βάρος και η ποιότητα της ατμόσφαιρας συγκαταλέγονται στους παράγοντες κινδύνου που αυξάνουν τις πιθανότητες να νοσήσει κάποιος βαριά από COVID-19. Ειδικότερα, όπως δήλωσε χθες ο επικεφαλής της επιτροπής Γάλλων ειδικών που συμβουλεύει την κυβέρνηση για την πανδημία, καθηγητής επιδημιολόγος Ζαν Φρανσουά Ντελφρεζί, το υπερβολικό σωματικό βάρος αποτελεί μείζονα παράγοντα κινδύνου για άτομα που νοσούν από COVID-19. «Ο κορωνοϊός είναι τρομερός και προσβάλλει νέους ανθρώπους και κυρίως τους παχύσαρκους, οι οποίοι πρέπει να προσέχουν ιδιαίτερα», δήλωσε, ενώ προσέθεσε ότι «γι' αυτό ανησυχούμε τόσο πολύ για τους φίλους μας στις ΗΠΑ, όπου η παχυσαρκία είναι εξαιρετικά διαδεδομένο πρόβλημα». Οι ειδικοί, μάλιστα, επισημαίνουν ότι το μεγάλο ποσοστό θανάτων στη Νέα Ορλεάνη και στο Μεξικό πιθανώς να οφείλεται στην παχυσαρκία.

Επίσης, όπως διαπιστώνεται από έρευνα του Πανεπιστημίου Χάρβαρντ, πάσχοντες από COVID-19 που ζούσαν σε περιοχές με μεγάλη ατμοσφαιρική ρύπανση πριν από την πανδημία, κινδυνεύουν περισσότερο να καταλήξουν από τη λήιμωξη, σε σχέση με όσους ζουν σε περιοχές με πιο καθαρό περιβάλλον. Οι ερευνητές επισημαίνουν ότι όσο υψηλότερες είναι οι ατμοσφαιρικές συγκεντρώσεις επικινδύνων μικροσωματιδίων (PM2,5) που εισπνέουν στους πνεύμονες, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα θανάτου από COVID-19. Οι πόλεις και οι περιοχές με αυξημένη χρόνια ρύπανση θα πρέπει να αναμένουν στο μέλλον μεγαλύτερη αναλογία σο-

Ο ήλιος δύει στην Κρακοβία, αποκαλύπτοντας ένα νέφος ρύπανσης πάνω από την πόλη της νότιας Πολωνίας.

Η κακή ποιότητα της ατμόσφαιρας και το υπερβολικό σωματικό βάρος αυξάνουν τις πιθανότητες να νοσήσει κάποιος βαριά.

βαρών περιστατικών της νόσου.

Τα μικροσωματίδια, με διάμετρο έως 2,5 εκατομμυριοστά του μέτρου, προέρχονται από τις εξατμίσεις οχημάτων, τα εργοστάσια, τα τζάκια κ.ά. Η εισοδός τους στον οργανισμό ευνοεί την πρόκληση φλεγμονής και βλαβών στους πνεύμονες και τα όργανα, εξασθενώντας γενικότερα την άμυνα του οργανισμού και τη δύναμή του να καταπολέμα παθογόνους μικροοργανισμούς. Ισως δεν είναι τυχαίο ότι τόσο η Γουχάν στην Κίνα όσο και η Λομβαρδία στην Ιταλία είναι περιοχές με υψηλά επίπεδα ρύπανσης λόγω μεγάλης βιομηχανικής δραστηριότητας.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Δωρεές ιατρικού εξοπλισμού

Η καταπολέμηση της πανδημίας θα απαιτήσει την ενίσχυση του δημόσιου συστήματος υγείας και από τον ιδιωτικό τομέα. Η συνεισφορά αυτή μπορεί να έρθει μέσω εισφορών ή/και αγορών ιατρικού εξοπλισμού, ο οποίος στην συνέχεια θα δωρίζεται στο κράτος. Η συγκεκριμένη πρακτική έχει εφαρμοστεί στο εξωτερικό με σειρά πρωτοβουλιών που είδαν το φως της δημοσιότητας και απέσπασαν θετικά σχόλια από τον Τύπο και την κοινή γνώμη. Η Κομισιόν αναγνωρίζοντας τη σημασία αυτών των ενεργειών δημοσιοποίησε απόφασή της, με την οποία καλεί τα κράτη-μέλη να μηδενίσουν τον ΦΠΑ και άλλους δασμούς για όλες τις εισαγωγές ιατρικού εξοπλισμού που γίνονται από τρίτες χώρες. Στην Κύπρο, η παραχώρηση κινήτρων μπορεί να ενταχθεί στο οικονομικό πακέτο στήριξης και να περιλαμβάνει πλήρη φοροαπαλλαγή του συνόλου της δαπάνης που θα γίνεται είτε αυτό αφορά απευθείας εισφορά ή αγορά ιατρικού εξοπλισμού που δωρίζεται στο κράτος.

Καχυποψία

Έξυσε παλιές πληγές ο κορωνοϊός εκτιμά ο γερμανικός Τύπος, αναφερόμενος στην επανεμφάνιση της καχυποψίας των βόρειων χωρών έναντι του ευρωπαϊκού νότου. Η έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ των δυο πλευρών υπήρξε κυρίαρχη σε όλες τις συναντήσεις των ευρωπαϊκών θεσμών για τη συζήτηση της οικονομικής βοήθειας πριν επιτευχθεί η πολύ αναμενόμενη συναίνεση. Οι αμφιβολίες που πρόταξαν αυτήν τη φορά οι «βόρειοι» είχαν να κάνουν με τον προσδιορισμό της έννοιας «οικονομική βοήθεια για την αντιμετώπιση της πανδημίας», φοβούμενοι ότι οι χώρες του ευρωπαϊκού νότου θα χρησιμοποιήσουν την οικονομική βοήθεια για κάλυψη διαχρονικών ανισορροπιών που είναι άσχετες με τον ιό.

Νέα εποχή

Η ελεγκτική υπηρεσία παρεμβαίνει και στο ζήτημα της παραχώρησης δανείων με κρατικές εγγυήσεις από τις εμπορικές τράπεζες με στόχο της παροχής ρευστότητας στην οικονομία. Η παρέμβαση έρχεται μετά την έκκληση του υπουργού Οικονομικών προς τα κόμματα να εγκρίνουν το σχετικό νομοσχέδιο το συντομότερο δυνατόν. Η ελεγκτική υπηρεσία σημείωσε ότι η παρέμβασή της γίνεται καθαρά για διευκόλυνση της αρμόδιας κοινοβουλευτικής επιτροπής που συζητά το θέμα. Με αυτόν τον τρόπο φαίνεται πως εγκαινιάζεται η νέα εποχή στις σχέσεις της ελεγκτικής υπηρεσίας με τον νέο υπουργό Οικονομικών.

• • • •

Πολιτικός πολιτισμός

Τα μέτρα της Τετάρτης στο σκέλος που αφορούν στην οικονομία έχουν άρωμα ΑΚΕΛ, δη-

Επτασφράγιστο μυστικό κράτησε μέχρι την τελευταία στιγμή την προχθεσινή έξοδο στις αγορές ο Κωνσταντίνος Πετρίδης, αιφνιδιάζοντας τους πάντες!

λωσε ο Άντρος Κυπριανού, εκφράζοντας έτσι τη συμφωνία του με το σκεπτικό κάποιων εξ αυτών. Οι προτάσεις του ΑΚΕΛ, οι οποίες στο τέλος φαίνεται πως υιοθετήθηκαν από τον Νίκο Αναστασιάδη, περιλαμβάνουν την έκδοση

ομολόγου όπως και τη στήριξη των εργαζομένων, των αυτοεργοδοτούμενων και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Η συναίνεση στο εσωτερικό μέτωπο μέσα σε αυτές τις δύσκολες για την πατρίδα μας στιγμές, ενισχύει τον πολιτικό πολιτισμό και προάγει την εξέλιξη των θεσμών. Οι ώρες το απαιτούν να είμαστε όλοι ωφέλιμοι και να αποφεύγουμε την περαιτέρω επιβάρυνση ενός ήδη φορτισμένου κλίματος. Ο ΔΗΚΤΗΣ σας απευθύνει ένα μεγάλο μπράβο και ευχόμαστε αυτή η καλή πρακτική να συνεχιστεί.

• • • •

Μειονεκτική θέση

Ανυποχία ότι οι πρόσφατες εξελίξεις αναφορικά με τις ρωσικές επενδύσεις θέτουν την Κύπρο σε μειονεκτική θέση σε σχέση με άλλες χώρες τόσο εντός όσο και εκτός της ΕΕ, επικρατεί μεταξύ των επαγγελματιών παροχής υπηρεσιών. Η συζήτηση εστιάζεται στις αρνητικές επιδράσεις που θα υπάρξουν στην περίπτωση της τροποποίησης της φορολογικής συμφωνίας με τη Ρωσία. Οι αλλαγές αφορούν στην προτεινόμενη αύξηση του συντελεστή παρακράτησης φόρου επί των μερισμάτων και των τόκων, η οποία θα αυξήσει το φορολογικό κόστος των επενδυτών που έχουν ως έδρα την Κύπρο.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Δευτερογενής αγορά

Εν αντιθέσει με το τι συμβαίνει στην πρωτογενή αγορά, η δευτερογενής αγορά περιλαμβάνει διαπραγματεύσεις αξιολογίων τα οποία είχαν εκδοθεί στο παρελθόν, δηλαδή δεν δημιουργούνται νέα αξιόγραφα, και οι οποιεσδήποτε διαπραγματεύσεις πραγματοποιούνται μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερόμενων επενδυτών.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Τα κρουαζιερόπλοια «φιμώνουν» τις φώκιες την περίοδο ζευγαρώματος

Κρουαζιερόπλοια καταπνίγουν τις κραυγές που βγάζουν οι φώκιες προκειμένου να ζευγαρώσουν. Αυτό ανακάλυψαν οι μελετητές που ερευνούν τις συνέπειες των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στην άγρια φύση. Τα πλοία είναι γνωστό ότι παράγουν χαμηλής συχνότητας ήχους που μπορούν να σκεπάσουν τις φωνές των θαλάσσιων ζώων. Τώρα, όμως, οι επιστήμονες μελετούν τον αντίκτυπο που μπορεί να έχει αυτός ο θόρυβος στην αναπαραγωγή και στον πληθυσμό των χαριτωμένων θηλαστικών. «Καθώς η θάλασσα γίνεται πολύβουο, είναι όλο και πιο δύσκολο για τις φώκιες να ακουστούν», εξηγεί ο δρ Μισέλ Φουρνέ, συντάκτης της έρευνας του Πανεπιστημίου Κορνέλ, επισημαίνοντας ότι οι φωνές των ζώων εξυπηρετούν μία σειρά στόχων, από την αυτοπροβολή τους ενώπιον των θηλυκών ως τον προσδιορισμό των υποβρύχιων περιοχών τους.

Ηχογράφηση

Σε άρθρο τους στην επιθεώρηση «Γράμματα Βιολογίας», ο Φουρνέ και άλλοι συνάδελφοί του εξήγησαν ότι βύθισαν μία σειρά από μικρόφωνα στην Ακτή των Παγετώνων στην Αλάσκα και ηχογράφησαν τους υποθαλάσσιους

Ο Τριστάνος, η συμπαθής φώκια που κοιτάζει έξω από το καλάθι, απελευθερώθηκε στη Βόρεια Θάλασσα, σε ακτή γερμανικού νησιού.

ήχους στο διάστημα από τον Μάιο ως τον Οκτώβριο του 2015. Στη συνέχεια η ομάδα του ανέλυσε τα στοιχεία από μια περίοδο εννέα ημερών που συνέπεσε με την κορύφωση της εποχής ζευγαρώματος. Μεταξύ των ήχων που ηχογράφησαν ήταν φωνές αρσενικών καθώς και θορύβος από διερχόμενα πλοία και άλλα ζώα. «Τα πλοία είναι μία από τις σημαντικότερες πηγές υποθαλάσσιων

ήχων στην περιοχή», αναφέρει ο Φουρνέ. Συνολικά η ομάδα ανέλυσε 545 υποθαλάσσιες κραυγές ζευγαρώματος από τουλάχιστον τέσσερις διαφορετικές αρσενικές φώκιες. Θεωρητικά οι φώκιες είναι υποτιθέεται ανθεκτικές στην ανθρώπινη δραστηριότητα.

Ωστόσο, η ομάδα του δεν εντόπισε κάποια ουσιαστική διαφορά στην ένταση των κραυγών κατά τη θορυβώδη περίοδο, όταν

Ο αντίκτυπος των θορύβων στην αναπαραγωγή και στον πληθυσμό των χαριτωμένων θηλαστικών.

περνούσαν από την περιοχή κρουαζιερόπλοια συγκριτικά με την ήσυχη χρονική περίοδο, όταν απουσίαζαν τα σκάφη. Η διάρκεια ή συχνότητα των κραυγών επίσης δεν παρουσίασαν κάποια σοβαρή αυξομειώση. Αντίθετα, η ομάδα βρήκε ότι η ένταση της φωνής τους έπεφτε κατά 0,86 ντεσιμπέλ για κάθε ένα ντεσιμπέλ εξωτερικού θορύβου από κρουαζιερόπλοια. Με άλλα λόγια, συρρικνώθηκε η περιοχή στην οποία μπορούσαν να επικοινωνήσουν. «Επειδή οι φώκιες φωνάζουν όσο δυνατότερα μπορούν, καθώς αυξάνεται ο θόρυβος των ωκεανών, φθίνει η δυνατότητα να ανιχνεύσουν το σήμα το οποίο χαμηλώνει», λέει ο Φουρνέ, προσθέτοντας ότι τα ζώα φωνάζουν δυνατά ακόμη και κατά τις ήσυχες περιόδους, γεγονός που σημαίνει ότι δεν μπορούν να αυξήσουν την ένταση όταν περνούν κρουαζιερόπλοια.

Η ΚΡΙΣΗ ΘΕΛΕΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΑΞΙΟΠΙΣΤΑ

ΨΥΧΡΑΙΜΑ

ΑΜΕΣΑ

SPP
MEDIA

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

24SPORTS

must

MAD

γαστρονόμος

Read
Η ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

RADIO
LIVE

KNEWS.com.cy

24NEWS

WIZGUIDE

ADS BY

adstore.

NETWORK

www.ad-store.net

*Στοιχεία από google analytics/ firebase/ pushbots εβδομάδα 9 – 15 Μαρτίου

Βρέθηκε η χρυσή τομή για εγγυήσεις δανείων

Βοήθησαν, εκτός από την έξοδο στις αγορές και η απόφαση του Eurogroup, καθώς και ο επικείμενος εσωτερικός δανεισμός

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Το νομοσχέδιο για την αναστολή της αποπληρωμής δόσεων κεφαλαίου και τόκων για δάνεια προς χρηματοοικονομικούς οργανισμούς για περίοδο εννέα μηνών, μέχρι το τέλος του έτους, ψηφίστηκε και η συμμετοχή των πολιτών σε αυτό το σχέδιο είναι μεγάλη. Επιχειρηματίες όμως και Υπουργός Οικονομικών απευθύνουν έκκληση στα κόμματα, να ψηφίσουν χωρίς καθυστέρηση το νομοσχέδιο για τις κρατικές εγγυήσεις νέων δανείων σε επιχειρήσεις και αυτοεργαζόμενους, υποστηρίζοντας πως

Κομματικοί κύκλοι θέλουν την Κυβέρνηση με το ΔΗΚΟ να βρήκαν συμβιβαστική λύση και να δοθεί το πράσινο φως για να διοχετευτεί ρευστότητα μέσω του τραπεζικού συστήματος.

η γρήγορη πρόσβαση σε φθηνή ρευστότητα, είναι κλειδί για τη μείωση των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας.

Εκείνο που διαρρέει από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών, η οποία πλέον συνέρχεται εδώ και δύο εβδομάδες μόνο μέσω τηλεδιασκέψεων, είναι πως με τα μέχρι τώρα δεδομένα, δεν θα τεθεί για συζήτηση στην Επιτροπή το εν λόγω νομοσχέδιο, εκτός αν η Κυβέρνηση φέρει τροποποιημένο κείμενο ή αν ζητηθεί από τα μέλη της Επιτροπής Οικονομικών να εγγραφεί ως θέμα την επόμενη βδομάδα. Κομματικοί κύκλοι όμως θέ-

Το νομοσχέδιο αφορά την παραχώρηση εγγυήσεων μέχρι 2 δισ. με σκοπό την παραχώρηση νέων δανείων ύψους 1,75 δισ. σε επιχειρήσεις και αυτοτελώς εργαζόμενους.

λουν η Κυβέρνηση με το ΔΗΚΟ να βρήκαν τη χρυσή τομή για το νομοσχέδιο, με το οποίο θα διοχετευτεί ρευστότητα μέσω του τραπεζικού συστήματος στις επιχειρήσεις που αδυνατούν να ανταπεξέλθουν των υποχρεώσεών τους και να επιβιώσουν λόγω της μείωσης των εισοδημάτων τους. Και φαίνεται σε αυτή την εξέλιξη να έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο τρία πράγματα.

Πρώτον, η έξοδος στις αγορές την περασμένη Τρίτη και η αντίληψη των 1,75 δισεκατομμυρίων ευρώ, ρευστότητα που δίνει άλλη δυναμική στο κράτος για όποιες

αποφάσεις λάβει. Δεύτερον, η υιοθέτηση κάποιων εισηγήσεων άλλων κομμάτων, από αυτές που έφτασαν ενώπιον του Υπουργείου Οικονομικών εντός της εβδομάδας. Και τρίτον, η απόφαση του Eurogroup, με την οποία όσος δανεισμός αντιστοιχεί για την Κύπρο, βασιζέται στην ίδια ακριβώς φιλοσοφία με αυτή που επιδιώκει το νομοσχέδιο της Κυβέρνησης. Δηλαδή, δανεισμός, με κυβερνητικές εγγυήσεις. Πέραν των παραπάνω, καταλυτικό ρόλο για την ψήφιση του νομοσχεδίου των κρατικών εγγυήσεων με την οποία τελική μορφή λάβει, θα παίζει και ο εσωτερικός δανεισμός

από τις τράπεζες της Κύπρου, ύψους 1,25 δισ. ευρώ.

Στο έγγραφο που κοινοποίησε το ΔΗΚΟ, γίνεται ξεκάθαρο πως το νομοσχέδιο όπως έχει κατατεθεί περιέχει πολλά κενά, ιδιαίτερα στον έλεγχο και τη διαφάνεια που πρέπει να χαρακτηρίζει την εκχώρηση κυβερνητικών εγγυήσεων, λέγοντας πως εάν αυτά τα κενά δεν καλυφθούν ικανοποιητικά δεν θα το υποστηρίξει.

Επίσης, στις εισηγήσεις του γίνεται λόγος ότι πρέπει η Κυβέρνηση να προχωρήσει σε άμεσο δανεισμό του κράτους ενός ποσού 2 δισ. ευρώ από τις κυπριακές τράπεζες, τις διε-

θνείς αγορές και τον Μηχανισμό Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ESM).

Μπορεί να μην έχει γίνει γνωστό ακόμα αν τα «κενά ασφαλείας» καλύφθηκαν, ωστόσο, ο δανεισμός του 1,75 δισ. ευρώ από τις αγορές, ο επικείμενος του 1,25 δισ. ευρώ από τις κυπριακές τράπεζες και τα δάνεια μέσω της απόφασης του Eurogroup για έως 400 εκατ. ευρώ μέσω του ESM στην Κύπρο με στόχευση τον τομέα της υγείας είναι μέτρα τα οποία πρότεινε και το ΔΗΚΟ στη δική του πρόταση.

Βοήθεια στους μικρούς

Πάντως, ο υπουργός Οικονομικών Κωνσταντίνος Πετρίδης, μιλώντας στο κρατικό ραδιόφωνο την Παρασκευή, ανέφερε πως το πρόγραμμα των εγγυήσεων απευθύνεται κυρίως στους μικρούς πελάτες των τραπεζών. Σε ερώτηση αν υπάρχει περίπτωση οι τράπεζες να μην δώσουν δάνεια στις εταιρείες που θα τα έχουν ανάγκη, αλλά θα δώσουν δάνεια σε μεγάλες εταιρείες για να κάνουν αναδιάρθρωση των δανείων τους μέσω αυτής της φθηνής δανειοδότησης, απάντησε ως εξής: «Πρώτα από όλα να πω ότι οι μεγάλες εταιρείες είναι οι καλύτεροι πελάτες των τραπεζών. Οι καλύτεροι πελάτες των τραπεζών θα καταφέρουν με τον άλφα ή το βήτα τρόπο να πάρουν μία δανειοδότηση. Αυτοί που ενδεχομένως να μην τα καταφέρουν είναι οι μικροί και είναι αυτούς τους οποίους ως επί το πλείστον εγγυούμαστε. Έχω δεχθεί εισηγήσεις κομμάτων να μπου συγκεκριμένα όρια όσον αφορά τους πολύ μικρούς, τους μεσαίους και τους μεγάλους. Την τελευταία φορά που συζητήσαμε με τα κόμματα στην Επιτροπή Οικονομικών της Βουλής είπαμε να βάλουμε 350 εκ. για τους πολύ μικρούς και τους αυτοεργαζόμενους, ακόμα 1 δισ.

200-300,000 για τους μεσαίους και 200 εκ. μόνο για τις μεγάλες τις επιχειρήσεις. Ναι, με συναινετικό τρόπο προσπαθούμε να διασφαλίσουμε και τις ανησυχίες των τραπεζών. Από εκεί και πέρα δεν μπορεί η Κυβέρνηση να γίνει τραπεζικός τομέας για να δίνει εκείνος δάνεια. Σε καμία χώρα του κόσμου δεν έγινε αυτό το πράγμα και ούτε θα είχα περισσότερη εμπιστοσύνη στην Κυβέρνηση και στους πολιτικούς να δίνουν δάνεια αντί στο τραπεζικό σύστημα που ξέρει και τους πελάτες του».

Τι προνοούν οι εγγυήσεις

Το νομοσχέδιο που θέλει να περάσει η Κυβέρνηση αφορά την παραχώρηση κυβερνητικών εγγυήσεων συνολικού ποσού μέχρι 2 δισ. ευρώ με σκοπό την παραχώρηση νέων χαμηλότοκων δανείων ύψους 1,75 δισ. σε επιχειρήσεις και αυτοτελώς εργαζόμενους και την επιδότηση μέρους του επιτοκίου σε φυσικά πρόσωπα, αυτοτελώς εργαζόμενους και επιχειρήσεις ύψους 250 εκατ. ευρώ.

Τα δάνεια θα παραχωρούνται για την αύξηση της ρευστότητας στην οικονομία και δεν θα μπορούν να χρησιμοποιούνται για την αποπληρωμή υφιστάμενων δανείων. Θα μπορούν όμως να χρησιμοποιούνται για τόκους υφιστάμενων δανείων, τα οποία είναι μέρος του υφιστάμενου προγράμματος.

Οι κυβερνητικές εγγυήσεις εν συνεχεία, θα καλύπτουν το 70% των ζημιών που δυνατόν να προκύψουν από τα πιο πάνω δάνεια και οι τράπεζες το υπόλοιπο 30% ανεξαρτήτως εάν το δάνειο είναι εξασφαλισμένο ή μη. Τα δάνεια θα έχουν διάρκεια από 3 μήνες μέχρι και 6 χρόνια εξαιρουμένων των τρεχούμενων λογαριασμών που η μέγιστη διάρκεια της εγγύησης θα είναι το 1 έτος.

«Ψαλίδι» σε δαπάνες για σεμινάρια και καύσιμα

Ο κορωνοϊός ανατρέπει σχεδιασμούς αναπτυξιακών έργων, αλλά και περίσσιων επιδομάτων

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Εξοικονομήσεις επιδομάτων που θυμίζουν καιρούς 2013 ετοιμάζει το Υπουργείο Οικονομικών, σε μια προσπάθεια επισκόπησης δημοσίων δαπανών προκειμένου να εντοπιστούν περίσσιες δαπάνες. Μέχρι το τέλος της επόμενης εβδομάδας οι Γενικοί Διευθυντές θα πρέπει να υποβάλουν στο Υπουργείο Οικονομικών τις προτάσεις εξοικονομύσεων από τον προϋπολογισμό κάθε Υπουργείου, έχοντας πλέον καταστεί σαφές πως το Υπουργείο Οικονομικών θα μειώσει τα κονδύλια που αφορούν σεμινάρια, οδοπορικά, καύσιμα και άλλα επιδόματα. Είναι ξεκάθαρο πως ο προϋπολογισμός του 2020 θα τύχει αναθεώρησης, άρα θα τύχουν αναθεώρησης και οι δαπάνες για συννέδρια και σεμινάρια που αναβλήθηκαν ή θα αναβληθούν, δαπάνες για συμμετοχές σε σεμινάρια στο εξωτερικό και σε ομάδες ή εργασίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ανεστάλησαν, δαπάνες για εκπαιδεύσεις, για οδοπορικά, για καύσιμα λόγω μείωσης της τιμής του πετρελαίου και λόγω του περιορισμού των μετακινήσεων, οι δαπάνες για μελέτες εμπειρογνομόνων και αγορά υπηρεσιών, οι δαπάνες για αγορά εξοπλισμού αλλά και για αριθμό αναπτυξιακών έργων.

Με βάση τον προτεινόμενο προϋπολογισμό για το 2020, το δημοσιονομικό ισοζύγιο προβλέπεται για άλλη μια χρονιά να είναι πλεονασματικό και να ανέλθει στο 2,7% του ΑΕΠ, ενώ το πρωτογενές πλεόνασμα αναμενόταν να ανέλθει στο 5,1% του ΑΕΠ. Προβλέπονταν έσοδα γενικής κυβέρνησης ύψους

Με βάση τον προτεινόμενο προϋπολογισμό για το 2020, το δημοσιονομικό ισοζύγιο προβλεπόταν για άλλη μια χρονιά να είναι πλεονασματικό και να ανέλθει στο 2,7% του ΑΕΠ.

10 δισ. ευρώ και δαπάνες γενικής κυβέρνησης ύψους 9,4 δισ. ευρώ. Οι πρωτογενείς δαπάνες της Κεντρικής Κυβέρνησης (δαπάνες κρατικού προϋπολογισμού) είχαν υπολογιστεί στα 6,9 δισ. ευρώ, θα ήταν δηλαδή αυξημένες σε σχέση με τον προϋπολογισμό του 2019 κατά 662 εκατ. ευρώ. Σημειώνεται ότι, βάσει του Στρατηγικού Πλαισίου Δημοσιονομικής Πολιτικής 2020-2022, οι δαπάνες προϋπολογισμού για το 2020 είχαν καθοριστεί στα 6,55 δισ. ευρώ, λόγω της μεγαλύτερης αύξησης των δημοσίων δαπανών για την υγεία. Οι πρωτογενείς δαπάνες του Προϋπολογισμού του 2020 της Κεντρικής Κυβέρνησης βάσει του πλάνου στην προ κορωνοϊού εποχή θα έφταναν τα €6.968 εκ. σε σύγκριση με €6.306 εκ. τον προηγούμενο χρόνο, παρουσιάζοντας αύξηση της τάξης του 10,5%. Οι λειτουργικές δαπάνες προβλέπονταν να μειωθούν κατά 5,1% το 2020 και να φτάσουν στα €798 εκ. σε σύγκριση με €841 εκ. το 2019. Οι κεφαλαιουχικές δαπάνες αναμενόταν να αυξηθούν κατά 11,3% το 2020

και να φθάσουν στα €689 εκ. σε σύγκριση με €619 εκ. το 2019, λόγω έναρξης της υλοποίησης μεγάλων αναπτυξιακών συμπεριλαμβανομένων οδικών, κτιριολογικών και άλλων έργων. Σε εγκύκλιο ημερομηνίας 30 Μαρτίου προς τους ΓΔ Υπουργείων, Υφυπουργείων της ΓΔ ΕΠΣΑ και τη Γενική Λογιστρία, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών Γιώργος Παντελής κάνει αναφορά στα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Κύπρος λόγω του κορωνοϊού. Όπως τονίζει, σε ό,τι αφορά τα μέτρα με χρηματοδοτικό αντίκτυπο, αυτά ανέρχονται γύρω στα 813 εκατομμύρια ευρώ, ή 3,8% του ΑΕΠ σε συνδυασμό με την παροχή ρευστότητας της τάξης των 2δισ. ευρώ.

Στην εγκύκλιο που εξέδωσε σημειώνει ότι οι πρόσθετες πιστώσεις που απαιτούνται για υλοποίηση των μέτρων έχουν περιληφθεί σε συμπληρωματικό προϋπολογισμό, ο οποίος ψηφίστηκε από την Ολομέλεια της Βουλής στις 27 Μαρτίου, με τον δημοσιονομικό αντίκτυπο των μέτρων αυτών να ανέρχεται στα 369 εκατ. ευρώ ή 2% του ΑΕΠ. Αναφερόμενος στα μέτρα που έχει λάβει η κυβέρνηση για τον περιορισμό της εξάπλωσης του κορωνοϊού, ο κ. Παντελής τονίζει πως τα μέτρα αυτά αναπόφευκτα επηρεάζουν τόσο τα δημόσια έσοδα όσο και τις δημόσιες δαπάνες και κατ'επέκταση τις πρόνοιες που περιλάμβαναν στον προϋπολογισμό του 2020 και στο Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2020 – 2022, αφού αυτές υπολογίστηκαν με εκτιμήσεις σε διαφορετικά δημοσιονομικά και μακροοικονομικά δεδομένα από τα σημερινά.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ ΘΕΟΔΟΤΟΥ*

Η επόμενη μέρα μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων

Με τα περιοριστικά μέτρα που έχουν επιβληθεί από την κυβέρνηση για περιορισμό της εξάπλωσης του ιού COVID-19 ο κατασκευαστικός τομέας για ακόμη μια φορά έχει δεχτεί ένα ισχυρό πλήγμα. Η επόμενη μέρα και οι όποιες αποφάσεις ληφθούν από τους κυβερνώντες θα κρίνουν το μέγεθος της ζημιάς για τον σημαντικό αυτό τομέα της οικονομίας της χώρας. Με δεδομένο επίσης το γεγονός ότι για τον άλλο σημαντικό τομέα της οικονομίας μας, τον τουριστικό, αναμένεται να απαιτηθεί περισσότερος χρόνος για να ανακάμψει, είναι εύκολα αντιληπτό ότι επιβάλλεται να ληφθούν οι σωστές αποφάσεις για τητήρηση της οικοδομικής βιομηχανίας.

Με το διάταγμα του Υπουργού Υγείας για περιορισμό της εξάπλωσης του κορωνοϊού ημερομηνίας 23 Μαρτίου 2020, αποφασίστηκε το κλείσιμο όλων των εργοταξίων μέχρι τις 13 Απριλίου 2020. Με βάση τις αποφάσεις των συγκεκριμένων διατάγματος σχεδόν όλοι οι εργολάντες, οι επιχειρηματίες ανάπτυξης γης, αλλά και οι υπόλοιποι που αποπελίζουν την οικοδομική βιομηχανία (μονάδες παραγωγής σκυροδέματος, έμποροι οικοδομικών υλικών κτλ.) υποχρεώθηκαν να προχωρήσουν σε μερική ή πλήρη αναστολή εργασιών.

Με νέο διάταγμα του Υπουργού, ημερομηνίας 30 Μαρτίου 2020, έδωσε το δικαίωμα για λειτουργία στα εργοτάξια έως 3 ατόμων προσωπικού, ο κ. Παντελής τονίζει πως τα μέτρα αυτά αναπόφευκτα επηρεάζουν τόσο τα δημόσια έσοδα όσο και τις δημόσιες δαπάνες και κατ'επέκταση τις πρόνοιες που περιλάμβαναν στον προϋπολογισμό του 2020 και στο Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2020 – 2022, αφού αυτές υπολογίστηκαν με εκτιμήσεις σε διαφορετικά δημοσιονομικά και μακροοικονομικά δεδομένα από τα σημερινά.

Ιδιαίτερα σημαντικό να στηριχθούν οικονομικά με την επανέναρξη της λειτουργίας τους οι διάφοροι επαγγελματίες του κλάδου, ούτως ώστε να έχουμε τη μικρότερη δυνατή απώλεια θέσεων εργασίας.

νεχιστεί τουλάχιστον μέχρι τις 30 Απριλίου. Το όλο θέμα του χειρισμού των εργοταξίων, δείχνει βεβαισμένες κινήσεις αλλά και μη επαρκή διαβούλευση με τα διάφορα οργανωμένα σύνολα των επαγγελματιών του κλάδου. Ενδεχομένως το καθολικό κλείσιμο των εργοταξίων για περιορισμένο χρονικό διάστημα να επέτρεπε να μπορούσαν να λειτουργήσουν πιο σύντομα τα εργοτάξια με περισσότερα από 3 άτομα, ούτως ώστε να μπορεί να διεξάγεται μεγαλύτερος αριθμός εργασιών και να περιοριστεί η ζημία στον τομέα και κατά συνέπεια στην οικονομία του τόπου μας. Τα άλλο σοβαρό ζήτημα είναι η αδυναμία σχεδόν του συνόλου των αρμόδιων αρχών να παραλαβήσουν τη συγκεκριμένη περίοδο νέες αιτήσεις αναπτύξεων, κάτι για το οποίο φέρουν ευθύνη όλοι αυτοί που τόσα χρόνια εξαγγέλλουν την προώθηση διαδικασιών για ηλεκτρονική υποβολή των αιτήσεων, αλλά δεν το έχουν καταφέρει ακόμη.

Από αυτή τη στιγμή οφείλουν να κάνουν τις απαραίτητες διαρρυθμίσεις, ούτως ώστε να προχωρήσει τάχιστα η ηλεκτρονική υποβολή των αιτήσεων, ακόμη και μέσα στην περίοδο των περιοριστικών μέτρων. Οφείλουν, επίσης, με την επάνοδο

στην κανονικότητα, να βρουν λύσεις για την απαραίτητη καθυστέρηση στην έκδοση οικοδομικών αδειών από κάποιες αρμόδιες αρχές. Και τα δυο αυτά ζητήματα αποτελούν ανασταλτικούς παράγοντες στην ανάπτυξη του τόπου μας. Το κράτος έχει επενδύσει μεγάλα ποσά για εκπόνηση μελετών για αυτά τα ζητήματα, τα οποία όμως παραμένουν δυστυχώς για αρκετά χρόνια στη φάση της μελέτης και δεν προχωρούν σε υλοποίηση.

Έσλος, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να στηριχθούν οικονομικά με την επανέναρξη της λειτουργίας τους οι διάφοροι επαγγελματίες του κλάδου, ούτως ώστε να έχουμε τη μικρότερη δυνατή απώλεια θέσεων εργασίας. Παράλληλα, θα πρέπει να δοθούν οι απαραίτητες εγγυήσεις από το κράτος ούτως ώστε να μπορεί να συνεχιστεί η δανειοδότηση των επιχειρηματιών ανάπτυξης γης, αλλά και των ιδιωτών που επιθυμούν να προχωρήσουν στην κατασκευή της δικής τους κατοικίας.

Είναι ξεκάθαρο ότι τη δεδομένη στιγμή προτεραιότητα για τους κυβερνώντες, αλλά και για τον κάθε ένα από εμάς είναι ο περιορισμός της εξάπλωσης των συγκεκριμένων ιού. Παράλληλα όμως ας προσετομαστούμε κατάλληλα για να περιορίσουμε τη ζημία στην οικονομία του τόπου μας, με τις οποιεσδήποτε συνέπειες στην κοινωνική μας ζωή. Αυτό πρέπει να είναι το πρώτο μέλημα των διοικούντων, ούτως ώστε να περιοριστεί στο ελάχιστο η απώλεια θέσεων εργασίας αλλά και η μείωση του εισοδήματος των εργαζομένων, κάτι το οποίο θα έχει αλυσιδωτές επιπτώσεις και στους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας και της κοινωνίας μας.

* Ο Ανδρέας Θεοδότου είναι Πολιτικός Μηχανικός, Πρόεδρος του Συλλόγου Πολιτικών Μηχανικών Κύπρου και Μέλος του Γενικού Συμβουλίου του Ε.Τ.Ε.Κ.

Πονοκέφαλος για τράπεζες απολύσεις και μειώσεις μισθών

Η ανάκαμψη μετά την παρέλευση του κορωνοϊού πρέπει να θεωρείται δεδομένη, αλλά με αστερίσκους

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Η πανδημία του κορωνοϊού θα έχει σοβαρές επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία, με όλες τις μελέτες να δείχνουν πως η ανάκαμψη θα έρθει από το δεύτερο εξάμηνο του 2020 και θα κλειδώσει από αρχές του 2021. Οι επιχειρησιακές λειτουργίες των κυπριακών τραπεζών έχουν μπει στον πάγο και τη δεδομένη στιγμή ασχολούνται μόνο με τις αναστολές δόσεων των δανείων και εντός ολίγων εβδομάδων θα ασχολούνται με τον δανεισμό μέσω εγγυήσεως κρατικών δανείων σε επιχειρήσεις όταν βέβαια περάσει από την ολομέλεια της Βουλής. Αν και οι αισιόδοξες μελέτες δείχνουν την ανάκαμψη -όπως προαναφέρθηκε- από το β' εξάμηνο του 2020 και τις αρχές του 2021, υπάρχει και η άποψη πως κάποιες επιχειρήσεις οι οποίες δεν ήταν βιώσιμες πριν την κρίση του κορωνοϊού, ο ιός θα επισπεύσει το κλείσιμό τους, οι εργαζόμενοί τους θα μείνουν άνεργοι, ενώ άλλες επιχειρήσεις οι οποίες θα παραμείνουν στον αναπνευστήρα, θα μειώσουν μισθούς στους υπαλλήλους τους και θα κλείσουν εντός του 2021. Όποτε δηλαδή, σταματήσει το πρόγραμμα αναστολής δόσεων των δανείων και όποτε σταματήσει η ευνοϊκή δανειοδότηση μέσω κρατικών εγγυήσεων. Τραπεζικές πηγές αναφέρουν πως ο μεγαλύτερος φό-

βος τη δεδομένη στιγμή είναι αν θα υπάρξουν μόνιμες μειώσεις μισθών, απολύσεις και αύξηση της ανεργίας, διότι τέτοια γεγονότα θα μειώσουν τη φερεγγυότητα των πελατών των τραπεζών. Οι τράπεζες είναι έτοιμες να δανειοδοτήσουν και να στηρίξουν την οικονομία, ωστόσο, οι δανειοδοτήσεις αυτές

Η Κεντρική Τράπεζα αποφάσισε να επιμηκύνει κατά 12 μήνες το χρονοδιάγραμμα της σταδιακής εισαγωγής του κεφαλαιακού αποθέματος O-SII, απελευθερώνοντας από την 1η Ιανουαρίου 2021 πρόσθετα κεφάλαια ύψους 90 εκατ.

θα πρέπει να βρίσκουν βάση στη βιωσιμότητα των πελατών τους. Άρα ναι, είναι έτοιμες να δανειοδοτήσουν πελάτες, αλλά μόνο τους βιώσιμους.

Το υψηλό επίπεδο του ιδιωτικού χρέους στην Κύπρο προβλημάτιζε και πριν την εισαγωγή του ιού στην Κύπρο. Το ιδιωτικό χρέος της Κύ-

πρου στα τέλη του 2019 (επίτιδες γίνεται η επιλογή αυτών των ποσοστών επειδή τότε δεν υπήρχε καν ο φόβος εισαγωγής του ιού στην Κύπρο) ήταν από τα υψηλότερα των χωρών της ζώνης του ευρώ και σημαντικά πιο πάνω από το ενδεικτικό όριο του 133% του ΑΕΠ. Σύμφωνα με το οικονομικό δελτίο της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου στα τέλη του έτους, το ιδιωτικό χρέος ανερχόταν στο 267% του ΑΕΠ, σε σύγκριση με 354% το πρώτο τρίμηνο του 2015 που ήταν στο πιο υψηλό του σημείο. Το χρέος των νοικοκυριών ανερχόταν στο 94%, ενώ το χρέος των μη-χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων (ΜΧΕ), ανερχόταν στο 173%. Την ίδια ώρα, ο κορωνοϊός έχει αυξήσει ήδη την ανεργία στην Κύπρο. Με βάση τα στοιχεία που εξέδωσε η Στατιστική Υπηρεσία εντός της εβδομάδας, ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων στο τέλος Μαρτίου 2020 αυξήθηκε στα 21.668 πρόσωπα. Με βάση τα στοιχεία διορθωμένα για εποχικές διακυμάνσεις όμως, τα οποία δείχνουν την τάση της ανεργίας, ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων τον Μάρτιο 2020 αυξήθηκε στα 21.668 πρόσωπα σε σύγκριση με 20.989 τον Φεβρουάριο του 2020. Ο Μάρτιος ήταν ο πρώτος μήνας που ει-σήχθησαν τα μέτρα περιορισμού μετακινήσεων από την Κυβέρνηση, αλλά προχώρησαν και σε υποχρε-

Το υψηλό επίπεδο του ιδιωτικού χρέους στην Κύπρο προβλημάτιζε και πριν την εισαγωγή του ιού στην Κύπρο.

ωτικό κλείσιμο επιχειρήσεων για να περιοριστεί ο ιός. Οι περισσότεροι άνεργοι προήλθαν από τον τομέα του χονδρικού και λιανικού εμπορίου και από τον τομέα των κατασκευών.

Τα παραπάνω, όπως σημειώνουν τραπεζικές πηγές, δεν θα πρέπει να θεωρηθούν ως μια περιρρέουσα πεσιμισμού, αλλά ως ένας αστερίσκος που δεν θα πρέπει να αφηθεί στην άκρη. Δηλώνουν έτοιμες να δώσουν βοήθεια όπου και σε όποιον χρειαστεί για να στηρίξει την ρευστότητά του, ωστόσο οι επιχειρήσεις θα πρέπει να έχουν στο πίσω μέρος του μυαλού τους πως χρήζει λεπτού χειρισμού το ζήτημα.

Αναμονή νέων πρότζεκτ

Όπως και να έχει, οι ίδιες πηγές σημειώνουν ότι από αρχές του χρόνου αναπόφευκτα θα πρέπει να αναμένονται νέα πρότζεκτ, αλλά και η συνέχιση αυτών που άφησαν στην μέση. Πωλήσεις, νέες δανει-

οδοτήσεις, Σχέδιο ΕΣΤΙΑ και ψηφιοποίηση είναι μόνο μερικά από αυτά που έμειναν, αλλά πρέπει να συνεχιστούν για να επιστρέψουμε στην κανονικότητα. Επίσης, οι επικεφαλής των τραπεζών θα επικεντρωθούν στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων που τους έφερε ο κορωνοϊός, καλώντας τα «business plan» τους, θα επικεντρωθούν ξανά στα έσοδα και την κερδοφορία τους. Αξίζει να σημειωθεί πως αν και το 2020 δεν θα είναι καλό ως προς την κερδοφορία για τις τράπεζες, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και η Κεντρική έδωσαν όλες τις απαραίτητες χαλαρώσεις για να μπορέσουν με τη σειρά τους να διοχετεύσουν ρευστότητα σε όποιον απευθυνθεί προς αυτές και να επηρεαστούν όσο λιγότερο από την πανδημία. Για παράδειγμα, τα δάνεια τα οποία δεν θα πληρώνονται μέσω του «μορατώριου» δεν θα μετρούνται στα μη εξυπηρετούμενα, ενώ άλλη οδηγία που ανα-

κοινώθηκε την Παρασκευή θα τους δώσει «αέρα» για τις επερχόμενες υποχρεώσεις που θα προκύψουν στις τράπεζες από τα ελάχιστα ίδια κεφάλαια και τις ελάχιστες επιλέξιμες υποχρεώσεις (MREL), που θα επιβάρυναν τους ισολογισμούς τους για το 2021. Συγκεκριμένα, η Κεντρική αποφάσισε να επιμηκύνει κατά 12 μήνες το χρονοδιάγραμμα της σταδιακής εισαγωγής του κεφαλαιακού αποθέματος O-SII που πρέπει να τηρούν τα πιστωτικά ιδρύματα O-SII (Other Systemically Important Institutions) της Κύπρου, απελευθερώνοντας από την 1η Ιανουαρίου 2021 πρόσθετα κεφάλαια ύψους 90 εκατομμυρίων περίπου. Η απελευθέρωση των πιο πάνω κεφαλαίων, θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τα πιστωτικά ιδρύματα για την απορρόφηση δυνητικών ζημιών τους και για τη χρηματοδότηση σε πολλαπλάσιο βαθμό των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων.

Τα όπλα των ελληνικών τραπεζών για να αντιμετωπίσουν τη νέα κρίση

Πώς θα δώσουν τη μάχη για την επανεκκίνηση της οικονομίας

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Αντιμέτωπο με μία διπλή πρόκληση είναι το τραπεζικό σύστημα, στην προσπάθεια αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης που προκαλεί η πανδημία. Εκτός από τη διαχείριση της νέας γενιάς κόκκινων δανείων, ο ρόλος των τραπεζών θα είναι καταλυτικός για την έξοδο από την κρίση, διοχετεύοντας στην αγορά την απαιτούμενη ρευστότητα για την επανεκκίνηση της οικονομίας.

Τα όπλα που επιστρατεύονται υπό την καθοδήγηση των ελληνικών αρχών είναι ισχυρά και στοχευμένα για την αντιμετώπιση αφενός της αδυναμίας των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους και αφετέρου για να καλύψουν τις αυξημένες ανάγκες ρευστότητας, δίνοντας στις επιχειρήσεις πρόσβαση σε γραμμές πίστωσης για κεφάλαια κίνησης.

Τα μη εξυπηρετούμενα

Πρώτη στη λίστα των εργαλείων των εποπτικών αρχών είναι η ευελιξία σε ό,τι αφορά την αντιμετώπιση των νέων μη εξυπηρετούμενων δανείων, δηλαδή αυτών που θα δημιουργηθούν από την εφαρμογή μορατώριου στις αποπληρωμές δανείων. Η ευελιξία δίνει τη δυνατότητα στις τράπεζες να προχωρήσουν σε γενικευμένες αναστολές πληρωμών, επιτρέποντάς τους να κατατάξουν όσα κόκκινα δάνεια δημιουργηθούν λόγω της κρίσης σε ξεχωριστή κατηγορία, χωρίς να απαιτείται για αυτά ο σχηματισμός πρόσθετων προβλέψεων. Αυστηρή προϋπόθεση για τη διακριτή μεταχείριση αυτών των δανείων είναι οι επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά για

Οικονομικά μεγέθη των συστημικών τραπεζών για το 2019

ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΚΑΤ. ΕΥΡΩ	 ALPHA BANK	 EUROBANK	 ΕΘΝΙΚΗ	 ΠΕΙΡΑΙΩΣ
Εσοδα από τόκους	1.547,3	1.377,4	1.185,7	1.435,3
Εσοδα από προμήθειες	340,1	353,7	255,1	317,8
Χρηματοοικονομικά έσοδα	422,8	112,8	239,7	421,2
Σύνολο εσόδων	2.310,2	1.843,9	1.680,5	2.174,3
Σύνολο εξόδων	(1.174,7)	(901,3)	(841,4)	(1.012,8)
Προβλέψεις	(994,8)	(623,7)	(364,9)	(710,1)
Ιδια κεφάλαια	8.432	6.667	5.259	7.773
Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας (CET1, %)	17,9%	16,7%	16,2%	14,7%
Χρημύσεις (μετά από προβλέψεις)	39.266	37.365	29.181	39.162
Καταθέσεις	40.364	44.841	43.648	47.351

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Υψηλή ρευστότητα και «ευελιξία» για τα νέα κόκκινα δάνεια.

τα οποία θα υπάρξει αναστολή πληρωμών να ήταν μέχρι πρόσφατα, δηλαδή πριν από το ξέσπασμα της κρίσης, συνειπεί στις υποχρεώσεις τους προς τις τράπεζες.

Η ευελιξία αυτή θα βοηθήσει τις τράπεζες να μην εγγράψουν, τουλάχιστον για το 2020, ζημιές από αυξημένες προβλέψεις για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου που συνεπάγεται η αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPEs). Η περίοδος χάριτος που δίνεται στις τράπεζες, θωρακίζει τα κεφάλαιά τους και προστατεύει το κεφαλαιακό απόθεμα που απελευθερώθηκε μετά τη μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων κατά 2,5% που αποφάσισε η ΕΚΤ. Η δυνατότητα για μείωση του κεφαλαιακού buffer (capital conserva-

tion buffer) που ήταν υποχρεωμένες να διαθέτουν οι ελληνικές τράπεζες, απελευθερώνει κεφάλαια της τάξης των 12,6 δισ. ευρώ, τα οποία θα αξιοποιηθούν στη μάχη της αντιμετώπισης των κόκκινων δανείων που θα δημιουργηθούν από την κρίση, απορροφώντας τις ζημιές που θα αφήσουν πίσω τους.

Σύμφωνα με τις ανακοινώσεις των τραπεζών κατά τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων των 2019 το κεφαλαιακό μαξιλάρι διαμορφώνεται στα 3,5 δισ. ευρώ για την Alpha Bank, στα 4,8 δισ. ευρώ για την Εθνική Τράπεζα, στα 2 δισ. ευρώ για την Eurobank και στα 2,3 δισ. ευρώ για την Τράπεζα Πειραιώς. Στην άσκηση αντοχής που διαθέτει η κάθε τράπεζα, θα πρέπει να σημειωθεί το γεγονός ότι η Eurobank είναι η μόνη που έχει ολοκληρώσει την τιτλοποίηση των κόκκινων δανείων, «παίρνοντας» τη ζημία της συναλλαγής σε αντιθεση με τις άλλες τρεις συστημικές τράπεζες, Alpha, Εθνική και Πειραιώς, οι οποίες έχουν «πα-

γώσει» τις τιτλοποιήσεις για τα κόκκινα δάνεια που έχουν ήδη στους ισολογισμούς τους και δεν έχουν ακόμη ενσωματώσει τη ζημία από τις σχετικές συναλλαγές.

Καταθέσεις και ΕΚΤ

Στο μέτωπο της ρευστότητας, η καταθετική βάση των ελληνικών τραπεζών που ξεπερνάει τα 176 δισ. ευρώ, σε συνδυασμό με την πρόσθετη ρευστότητα των 10 δισ. ευρώ που εξασφαλίζει η απόφαση της ΕΚΤ για την αποδοχή των ελληνικών ομολόγων ως ενέχυρα, δίνει την απαιτούμενη ανάσα στις τράπεζες για τη στήριξη των επιχειρήσεων στην κρίσιμη φάση. Ήδη μεγάλες και μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν εξαντλήσει τις γραμμές πίστωσης που είχαν ανοικτές στις τράπεζες, οι οποίες διευρύνουν περαιτέρω τα όρια σε μια προσπάθεια να δώσουν την αναγκαία ρευστότητα στο σύστημα να αντέξει την ταμειακή πίεση που υφίσταται από την καθίζηση της κατανάλωσης.

Οι αυξημένες εκταμιεύσεις που αναμένεται να καταγραφούν τα επόμενα τρίμηνα μέσα από κεφάλαια κίνησης σε επιχειρήσεις, εκτιμάται ότι θα διασώσουν και τα έσοδα από τόκους που έχουν οι τράπεζες τουλάχιστον από το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο. Η συγκράτηση των επιτοκιακών εσόδων θα προέλθει και από το γεγονός ότι οι αναστολές των δόσεων στα επιχειρηματικά δάνεια καλύπτουν το τμήμα του κεφαλαίου και όχι των τόκων που πρέπει να καταβάλλουν οι επιχειρήσεις, σε αντίθεση με το χαρτοφυλάκιο της λιανικής που αναμένεται να υποστεί βαρύ πλήγμα κυρίως από την πτώση των προμηθειών για συναλλαγές στα σημεία πώλησης.

«Φρένο» στα σχέδια μείωσης κόκκινων δανείων των τραπεζών

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Απότομο «φρένο» στην ανάκαμψη των ελληνικών τραπεζών και στα σχέδια μείωσης του κινδύνου στους ισολογισμούς τους βάζει η κρίση που προκαλεί στην οικονομία η πανδημία του κορωνοϊού.

Όπως σημειώνουν οι αναλυτές, ο COVID-19 οδηγεί σε σημαντικές καθυστερήσεις τα σχέδια μείωσης των κόκκινων δανείων και σε αύξηση του κόστους των εγγυήσεων στο σχέδιο «Ηρακλής», ενώ ο κίνδυνος σκηνιασμού νέων NPEs είναι μεγάλος, θέτοντας νέες προκλήσεις για τον κλάδο. «Το ενδιαφέρον των επενδυτών παραμένει υψηλό, ωστόσο είναι πιθανό να ζητήσουν υψηλότερες αποδόσεις, δεδομένου ότι είναι αντιμέτωποι με μεγαλύτερους κινδύνους», σημειώνει στο Reuters ο Πάολο Μασέντζα, επικεφαλής των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στην PwC Italy.

Το 2020 αναμενόταν να αποτελέσει ένα καθοριστικό έτος για τον ελληνικό τραπεζικό κλάδο εν μέσω και της σημαντικής βελτίωσης του μακροοικονομικού περιβάλλοντος, όπως σημειώνει σε έκθεσή του ο οίκος αξιολόγησης DBRS, ωστόσο το ξέσπασμα της πανδημίας «θολώνει» τις θετικές προοπτικές, δεδομένης της αυξημένης αβεβαιότητας όσον αφορά τον αντίκτυπο της στην εγχώρια οικονομία και τις σημαντικές διαταραχές στις χρηματοοικονομικές αγορές. Ετσι ενδέχεται να οδηγήσει σε καθυστερήσεις σε σχέση με τα αρχικά χρονοδιαγράμματα των τιτλοποιήσεων, τονίζει ο οίκος, προσθέτοντας πάντως πως δημοσιονομικά μέτρα στήριξης από την κυβέρνηση και η χαλάρωση των απαιτήσεων των εποπτικών αρχών αναμένεται να περιορίσουν τις αρνητικές επιπτώσεις.

Από την πλευρά της, και η Gold-

man Sachs αναμένει στο εξής μια πολύ αργή πορεία μείωσης των NPEs, δεδομένης της αβεβαιότητας γύρω από τις οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας. Όπως εκτιμά σε νέα έκθεσή της, η συμφωνία για το Cairo της Eurobank θα ολοκληρωθεί το πρώτο εξάμηνο του έτους, αλλά αναμένεται πλέον ότι όλες οι άλλες σημαντικές συμφωνίες NPEs θα αναβληθούν για το 2021.

Συνολικά, προβλέπει ότι ο τραπεζικός κλάδος θα εμφανίσει ζημιές το 2020-2021, λόγω της αθενηστερης δυναμικής στα προ-βλέψουν κέρδη και των πολύ υψηλότερων πιστωτικών απωλειών.

Σε τηλεδιάσκεψη που είχε η Alpha Bank με επενδυτές αυτή την εβδομάδα, επισημάνε πως ενδέχεται να υπάρξουν όχι μόνο καθυστερήσεις αλλά και αλλαγές στην τιτλοποίηση του χαρτοφυλακίου Galaxy. Προς το παρόν, το βασικό σενάριο παραμένει ότι η συναλλαγή θα ξεκινήσει ξανά το β' εξάμηνο του έτους, ωστόσο η τράπεζα μπορεί να επανεξετάσει ή να αλλάξει το μέγεθος της τιτλοποίησης ύψους 12 δισ. ευρώ, π.χ. με την εκτέλεση ορισμένων τμημάτων του χαρτοφυλακίου φέτος και τα υπόλοιπα το επόμενο έτος.

Όπως δήλωσε στέλεχος της συστημικής τράπεζας στο Reuters, δεν υπάρχει λόγος να προχωρήσουν αυτή τη στιγμή οι πωλήσεις NPEs, ειδικά όταν δεν υπάρχει ιδιαίτερη πίεση και από τις εποπτικές αρχές. Η συστημική τράπεζα θα περιμένει να υπάρξει μεγαλύτερη ορατότητα στο β' εξάμηνο πριν επανεξετάσει αυτές τις συμφωνίες, καθώς και την πώληση του Neptune, ύψους 1,7 δισ. ευρώ.

Στάση αναμονής έχουν επιλέξει και η Εθνική Τράπεζα και η Τράπεζα Πειραιώς σε ό,τι αφορά τις τιτλοποιήσεις τους, έως ότου οι συνθήκες στις αγορές γίνουν πιο ευνοϊκές.

Κάθετη πτώση των πωλήσεων αυτοκινήτων τον Μάρτιο

Πάνω από 60% στα καινούργια μετά την εφαρμογή των έκτακτων μέτρων

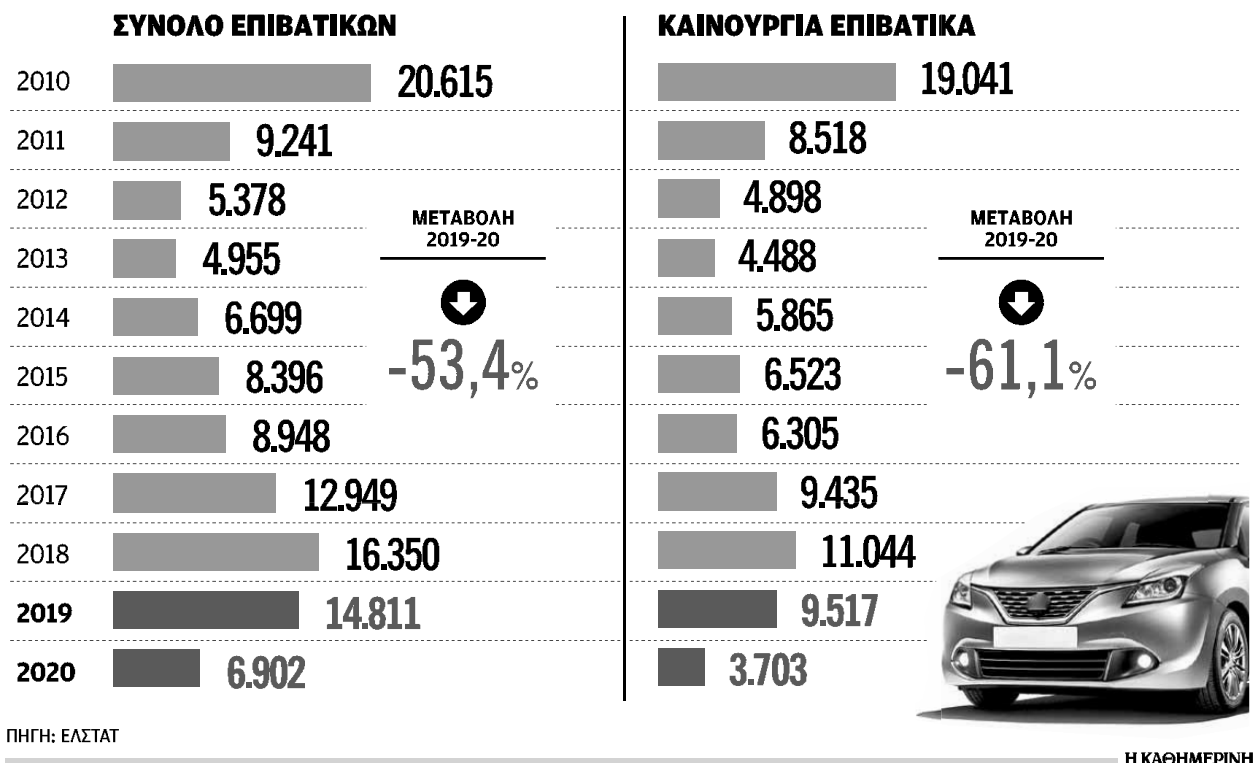
Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Στις εποχές της βαθιάς ύφεσης επέστρεψε η αγορά αυτοκινήτου, καθώς η εμφάνιση του κορωνοϊού στη χώρα, και ειδικά η εφαρμογή των μέτρων περιορισμού των μετακινήσεων από το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Μαρτίου, οδήγησε τις πωλήσεις σε ελεύθερη πτώση. Ακόμη και όταν τα μέτρα περιορισμού σταδιακά αρθούν, ο κλάδος θα συνεχίσει να υφίσταται πλήγμα, καθώς δύσκολα οι ιδιώτες, υπό την αβεβαιότητα για το εισόδημα και την απασχόληση την επόμενη ημέρα, θα προβούν σε μια μεγάλη αγορά, οι δε επιχειρήσεις περικλύπτουν σημαντικά τις δαπάνες τους. Καθοριστικός παράγοντας για το μέλλον του κλάδου είναι η έκταση και η ταχύτητα με την οποία θα ανακάμψει η τουριστική αγορά, η οποία τα τελευταία χρόνια αντιστάθμισε σημαντικό μέρος των απωλειών που είχαν οι επιχειρήσεις πώλησης αυτοκινήτων από την καθίζηση της λεγόμενης λιανικής (αγορές από ιδιώτες).

Σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), τον Μάρτιο του 2020 κυκλοφόρησαν για πρώτη φορά στην Ελλάδα 8.470 αυτοκίνητα (επιβατικά, φορτηγά και λεωφορεία) έναντι 17.205 τον Μάρτιο του 2019, δηλαδή λιγότερα κατά 50,8%. Ακόμη μεγαλύτερη ήταν η μείωση στις πωλήσεις καινούργιων αυτοκινήτων, 59,7%, καθώς τον φετινό Μάρτιο κυκλοφόρησαν για πρώτη φορά 4.115 αυτοκίνητα έναντι 10.213 τον Μάρτιο του 2019.

Το μεγαλύτερο πλήγμα δέχεται η κορυφαία κατηγορία του κλάδου, αυτή των επιβατικών αυτοκινήτων και μάλιστα των καινούργιων. Από τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ προκύπτει μείωση 53,4% στις πωλήσεις επιβατικών τον Μάρτιο του 2020 σε σύγκριση με

Οι πωλήσεις Ι.Χ. κατά τον μήνα Μάρτιο 2010-2020

Η επίδοση του φετινού Μαρτίου, ειδικά όσον αφορά τα καινούργια επιβατικά, είναι χαμηλότερη ακόμη και από αυτές που είχαν καταγραφεί τις χρονιές του 2012 και το 2013.

τον Μάρτιο του 2019, ενώ στις πωλήσεις καινούργιων η κάμψη των πωλήσεων υπερβαίνει το 60% και είναι συγκεκριμένα 61,1%. Σε απόλυτους αριθμούς αυτό μεταφράζεται σε πωλήσεις συνολικά 6.902 επιβατικών, εκ

των οποίων μόλις 3.703 είναι καινούργια. Η επίδοση του φετινού Μαρτίου, ειδικά όσον αφορά τα καινούργια επιβατικά, είναι χαμηλότερη ακόμη και από αυτές που είχαν καταγραφεί τις χρονιές της μεγάλης ύφεσης, το 2012 και το 2013. Συγκεκριμένα, τον Μάρτιο του 2012 είχαν πωληθεί 5.378 επιβατικά, εκ των οποίων καινούργια ήταν οι 4.898. Αντιστοίχως, τον Μάρτιο του 2013 πωλήθηκαν 4.955 επιβατικά, εκ των οποίων καινούργια ήταν οι 4.488.

Η αρνητική εξέλιξη λόγω κορωνοϊού έρχεται σε μια εποχή κατά την οποία η ενχώρα αγορά αυτοκινήτου βρισκόταν σε τροχιά ανάκαμψης, χωρίς ωστόσο να έχει προλάβει να ανακτήσει το έδαφος που είχε χάσει από το 2010 κι έπειτα και χωρίς να έχει βρεθεί στα προ του 2009 επίπε-

δα. Εκθεση, μάλιστα, που είχε διενεργήσει η Deloitte το 2017 εκτιμούσε ότι η μερική ανάκτηση των απωλειών που υπέστη η ελληνική αγορά αυτοκινήτου δεν αναμενόταν πριν από το 2021. Βεβαίως, δεν γνώριζε –και ούτε θα μπορούσε να γνωρίζει– τα όσα συμβαίνουν το 2020.

Μείωση καταγράφεται, βεβαίως, και στις πωλήσεις των λοιπών κατηγοριών οχημάτων. Οι συνολικές πωλήσεις φορτηγών υποχώρησαν τον Μάρτιο του 2020 κατά 34,7%, με την κάμψη στα καινούργια να είναι 41,3%. Οι πωλήσεις λεωφορείων –οι οποίες επίσης αναμένεται να υποστούν ακόμη μεγαλύτερο πλήγμα λόγω των απωλειών στον τουρισμό– υποχώρησαν κατά 31,3%, ενώ κατά 37,9% μειώθηκαν οι πωλήσεις μοτοσυκλετών.

Η πανδημία χτύπησε και το πρόγραμμα της «χρυσής βίζας»

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Σε προς τα πάνω αναθεώρηση των στοιχείων του προγράμματος «χρυσή βίζα» για το 2019 προχώρησε πριν από λίγες ημέρες η Γενική Γραμματεία Μεταναστευτικής Πολιτικής Υποδοχής και Ασύλου του υπουργείου Μετανάστευσης. Σύμφωνα με τα τελευταία δεδομένα, οι συνολικές άδειες που εκδόθηκαν κατά το περυσινό έτος ανήλθαν σε 3.080, νέο ιστορικό υψηλό έτους. Πρόκειται για αύξηση της τάξεως του 39% σε σύγκριση με τις 1.881 άδειες που είχαν εκδοθεί το 2018. Υπευθυμίζεται ότι μέχρι πριν από δύο μήνες, δηλαδή μέχρι και τις αρχές Φεβρουαρίου, το σχετικό μέγεθος για το 2019 δεν ξεπερνούσε τις 2.239 άδειες. Εκτοτε, προστέθηκαν κι άλλες άδειες που βρίσκονταν στο τελικό στάδιο επεξεργασίας και αφορούσαν αιτήσεις που είχαν υποβληθεί το 2019, με αποτέλεσμα πλέον να καταμετρούνται και αυτές.

Ωστόσο, το 2020 αναμένεται να αποτελέσει το πρώτο έτος υποχώρησης των επιδόσεων του σχετικού προγράμματος, που αφορά την απόκτηση ακινήτων αξίας τουλάχιστον 250.000 ευρώ από επενδυτές από χώρες εκτός Ε.Ε., με αντάλλαγμα τη χορήγηση αδειών παραμονής στους ίδιους και στα μέλη της οικογένειάς τους. Όπως δείχνουν τα στοιχεία του φετινού πρώτου τριμήνου, οι άδειες που έχουν εκδοθεί δεν ξεπερνούν τις 227, καθώς ήδη από τα τέλη Ιανουαρίου ξεκίνησαν οι περιορισμοί μετακινήσεων από την Κίνα, από την οποία προέρχεται το μεγαλύτερο μέρος της ζήτησης για το πρόγραμμα της «χρυσής βίζας».

Με βάση τα τελευταία στοιχεία, οι συνολικές άδειες που έχουν εκδοθεί από την έναρξη του προγράμματος και μέχρι το τέλος του φετινού πρώτου τριμήνου ανέρχονται σε 7.414. Εξ αυτών, το 72,2%, ή 5.352, αφορά Κινέζους επενδυτές. Εν ολίγοις, επτά στις δέκα άδειες που εκδίδονται χορηγούνται σε Κινέζους, δείγμα της σημασίας της συγκεκριμένης αγοράς για την πορεία του προγράμματος. Αλλωστε, πριν ξεσπάσει η πανδημία, μέλη της Ενωσης Κινέζων Επενδυτών Ελλάδας, σε εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις αρχές του έτους στο Επαγγελματικό Επιμελητήριο

Αθénas, είχαν προχωρήσει στην πρόβλεψη ότι οι κινεζικές επενδύσεις στην ελληνική αγορά ακινήτων το 2020 θα κυμανθούν μεταξύ του ποσού των 800 εκατ. ευρώ και του 1 δισ. ευρώ. Σήμερα, ακόμη και στις πιο αισιόδοξες εκτιμήσεις, το νούμερο αυτό δύσκολα θα ξεπεράσει τα 400-500 εκατ. ευρώ, και αυτό εφόσον επαναλειτούργησει η οικονομία και η αγορά ακινήτων από τον Ιούνιο και μετά, επιτρέποντας μια ουσιαστική ροή αγοραπωλησιών από το τρίτο τρίμηνο και μετά.

Περιμένοντας τους Κινέζους

Στο πλαίσιο αυτό, επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στη συγκεκριμένη αγορά σημειώνουν ότι η ανάκαμψη της Κίνας και η επιστροφή της στην κανονικότητα ήταν ένα βασικό βήμα για να επιστρέψει και η ζήτηση στην ελλη-

Ανώμαλη προσγειωση της αγοράς από το περυσινό ρεκόρ των 3.080 αδειών.

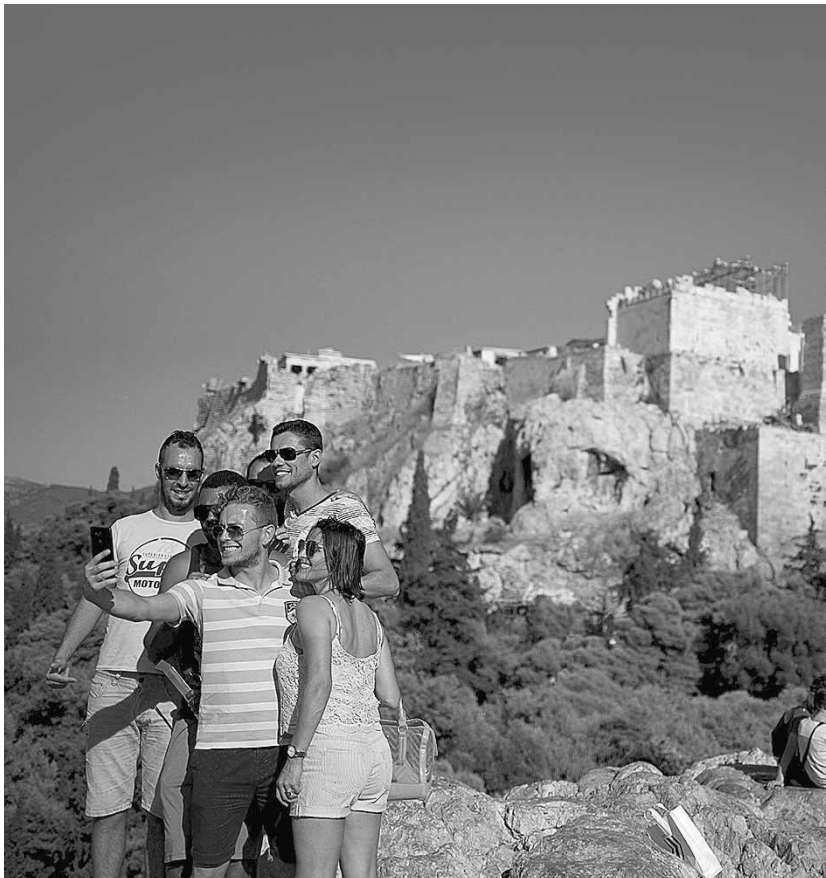
νική αγορά κατοικίας, σε ό,τι αφορά τα ακίνητα που ενδιαφέρουν τους επενδυτές που αξιοποιούν τα πλεονεκτήματα του προγράμματος. Ωστόσο, το γεγονός ότι το πρόβλημα μετατέθηκε πλέον και στην Ελλάδα, επιβάλλοντας την απαγόρευση των καθημερινών μετακινήσεων σε μεγάλη μερίδα των πληθυσμού, έχει παρατείνει την «απραξία» και των ξένων επενδυτών, ιδίως εκείνων από την Κίνα, οι οποίοι είναι και ευκολότερο να μετακινηθούν, συγκριτικά με άλλες περιοχές του κόσμου, όπως π.χ. επενδυτές από τη Μέση Ανατολή, όπου υπάρχει ακόμη σοβαρή έξαρση της πανδημίας. Ως εκ τούτου, εκτιμάται πως οι επόμενοι μήνες θα κινηθούν σε «ρηκά νερά», με προσδοκία για ανάκαμψη των αγοραπωλησιών και ασφαλώς και της εξυπηρέτησης των αιτήσεων έκδοσης νέων αδειών μόλις επαναλειτούργησουν οι δημόσιες υπηρεσίες. Εξάλλου, σήμερα είναι πρακτικά αδύνατη η ολοκλήρωση οποιασδήποτε συναλλαγής στην κτηματαγορά.

Από τι εξαρτάται η ανάκαμψη του τουρισμού

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Ανάκαμψη των εσόδων βραδύτερη από την ανάκαμψη των αφίξεων και πάντως όχι πριν από το επόμενο έτος προβλέπει για τον ελληνικό τουρισμό το Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ), ξεκαθαρίζοντας πως αυτή δεν θα είναι ισοκατανεμημένη, ούτε γεωγραφικά ούτε μεταξύ των διαφόρων κλάδων. Επίσης, τονίζει πως «η διάρκεια της κρίσης δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί με ακρίβεια βάσει των προηγούμενων κρίσεων, πόσο μάλλον η παρούσα, που έχει πολύ ιδιαίτερα χαρακτηριστικά».

Υπογραμμίζει δε στη μελέτη με τίτλο «Η πανδημία του COVID-19 και ο ελληνικός τουρισμός» πως οι απώλειες τουριστικών εσόδων το 2020 θα είναι εκτεταμένες, δεδομένης της κατανομής τους ανά τρίμηνο (πρώτο τρίμηνο: 4%, δεύτερο: 26%, τρίτο: 59%, τέταρτο: 11%), βάσει στοιχείων Ερευνας Συνόρων 2019) και δεδομένου ότι το δεύτερο τρίμηνο έχει ήδη χαθεί, ενώ «είναι ακόμα αβέβαιο πότε θα λήξουν τα έκτακτα μέτρα τόσο στην Ελλάδα όσο και στις αγορές της, αλλά και με τι ρυθμούς θα ανακάμψουν οι τελευταίες». Οι ταξιδιωτικές εισπράξεις το 2019 διαμορφώθηκαν στα 18.179 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 13,0% σε σύγκριση με το 2018, σύμφωνα με τα οριστικά στοιχεία της Τραπεζής της Ελλάδας που δημοσιεύθηκαν χθες Πέμπτη. Η άνοδος αποδίδεται στην αύξηση της μέσης δαπάνης ανά ταξίδι κατά 48 ευρώ ή 9,9%, στα 535 ευρώ, από 486 ευρώ το 2018, και στην αύξηση της εισερχόμενης κίνησης μη κατοίκων ταξιδιωτών κατά 2,8%. Το ΙΝΣΕΤΕ διαπιστώνει τέσσε-

Εφόσον η κατάσταση ομαλοποιηθεί, το Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ) εκτιμά ότι η ζήτηση για ταξιδιωτικές υπηρεσίες θα αυξηθεί το τέταρτο τρίμηνο και ίσως τον Σεπτέμβριο.

Υγειονομική ασφάλεια, χρεοκοπίες στον τουριστικό κλάδο, άρση περιορισμών και διαχείριση πανδημίας.

ρις βασικούς παράγοντες που θα προσδιορίσουν από εδώ και στο εξής την εξέλιξη του τουρισμού: **1.** Ο πρώτος και βασικότερος είναι το πότε θα αντιμετωπιστεί η πανδημία από υγειονομική άποψη (θεραπεία ή και εμβόλιο ή και

πολιτιστικά μέτρα ελέγχου - τεστ) σε επαρκή βαθμό, ώστε οι πολίτες ανά τον κόσμο να αισθανθούν ξανά ασφαλείς να ταξιδέψουν. Στη συνέχεια, θα εξαρτηθεί από τη διάθεση των πολιτών να ταξιδέψουν και από το διαθέσιμο εισόδημά τους, αλλά και από τις δυνατότητες που θα έχουν να πάρουν καλοκαιρινή άδεια.

2. Κρίσιμο ρόλο έχουν επίσης η άρση των ταξιδιωτικών περιορισμών και η αποκατάσταση των αεροπορικών συνδέσεων, τόσο στον εξερχόμενο τουρισμό όσο και στον εισερχόμενο τουρισμό στην Ελλάδα. **3.** Καθοριστικές θα είναι και οι

τυχόν χρεοκοπίες που στο μεταξύ θα έχουν επέλθει στην αλυσίδα παραγωγής της ταξιδιωτικής εμπειρίας (αεροπορικές, tour operators, ξενοδοχεία κ.λπ.), καθώς και η ταχύτητα αποκατάστασης της αλυσίδας αυτής.

4. Η συγκριτική εικόνα που θα έχει δημιουργήσει η κάθε χώρα σχετικά με τον τρόπο που αντιμετώπισε την πανδημία, ιδιαίτερα ως προς το πόσο ασφαλείς θα αισθάνονται οι επισκέπτες, είναι ένας επιπλέον σημαντικός παράγοντας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι σε παγκόσμιες κρίσεις του τουρισμού τις τελευταίες δύο δεκαετίες, η ανάκαμψη ξεκίνησε την αμέσως επόμενη χρονιά, αναφέρει το ΙΝΣΕΤΕ, αλλά υπογραμμίζει πως με βάση τη μέχρι στιγμής συγκριτική εξέλιξη της πανδημίας στη χώρα, η Ελλάδα έχει ενδεχομένως τη δυνατότητα να βελτιώσει τη συγκριτική της θέση και πιθανόν να ανακάμψει κάπως ταχύτερα από άλλες αγορές.

Η μεγάλη διασπορά της πελατειακής βάσης του ελληνικού προορισμού αποτελεί άλλο ένα πλεονέκτημα, που του παρέχει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει τις διάφορες αγορές καθώς θα επανακάμπτουν. «Η διαφανόμενη ανάκαμψη της Ασίας και ιδιαίτερα της Κίνας πριν από τις παραδοσιακές μας αγορές, σε συνδυασμό με τη συγκριτικά καλύτερη εικόνα της χώρας σε σχέση με τον ανταγωνισμό, δημιουργεί τη δυνατότητα για περαιτέρω άνοιγμα στις αγορές αυτές». «Αν επιβεβαιωθεί η διάθεση των πολιτών να ταξιδέψουν, μόλις οι επιτρεψούν οι συνθήκες, υπάρχει το ενδεχόμενο να υπάρξει συγκριτικά υψηλότερη ζήτηση για ταξιδιωτικές υπηρεσίες το τέταρτο τρίμηνο φέτος και ίσως και τον Σεπτέμβριο», αναφέρει η μελέτη του ΙΝΣΕΤΕ.

Στα 6 δισ. μηνιαίως το κόστος των κλειστών επιχειρήσεων

Σε 6 δισ. ευρώ τον μήνα υπολογίζει ο ΣΕΒ την επιβάρυνση του προϋπολογισμού για όσο χρόνο εφαρμόζεται το κλείσιμο των επιχειρήσεων και προτείνει άμεση προσφυγή σε δανεισμό, καθώς η συγκυρία είναι ευνοϊκή, δεδομένου του χαμηλού ύψους των επιτοκίων σε σύγκριση με το μέλλον, όταν τα περισσότερα κράτη αναμένεται να προσφύγουν στις αγορές.

Ειδικότερα, στο εβδομαδιαίο δελτίο του, ο Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής του Συνδέσμου (επικεφαλής οικονομολόγος Μιχάλης Μασουράκης) υπολογίζει αύξηση δαπανών κατά 3,5 δισ. ευρώ τον μήνα από τα μέσα της κυβέρνησης (αποζημιώσεις ειδικού σκοπού, ασφαλιστικές υποχρεώσεις κ.ά.) και απώλεια εσόδων κατά 40% περίπου ή 2,5 δισ. ευρώ τον μήνα, ήτοι συνολικά κόστος 6 δισ. ευρώ. Οι αναλυτές σημειώνουν ότι αυτό μπορεί να καλυφθεί από το «μειζόταρο» ασφαλείας για περίπου 3 μήνες, καθώς από τα 37 δισ. ευρώ των ταμειακών διαθεσίμων του κράτους, τα 16 δισ. είναι απόθεμα του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) και απαιτείται η συναινεσή του για να ξοδευτούν. Συμπληρωματικά, συνεχίζουν οι αναλυτές, υπάρχουν και κονδύλια του ΕΣΠΑ και των νέων ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών εργαλείων, που μπορούν να εξασφαλίσουν χρηματοδότηση άλλων περίπου 3 μηνών. Η λύση του ευρωομολόγου θα ήταν φθηνότερη του κρατικού δανεισμού, αλλά δεν υπάρχει προς το παρόν συμφωνία,

επομένως οι αναλυτές καταλήγουν ότι αν η κυβέρνηση σχεδιάζει να προβεί σε δανεισμό, καλό θα ήταν να το πράξει τώρα, όπως επίσης να επαναδιαπραγματευθεί μια μετακύλιση των πληρωμών του χρέους στο μέλλον.

Στο δελτίο προτείνονται επίσης η αύξηση και η επιμήκυνση του επιδόσμου ανεργίας για όσους βρεθούν στον δρόμο εξαιτίας της κρίσης, κα-

Ο ΣΕΒ προτείνει στην κυβέρνηση να προσφύγει άμεσα σε δανεισμό, καθώς η συγκυρία είναι ευνοϊκή.

θώς και η αύξηση των πιστωτικών γραμμών σε ενήμερους πελάτες τραπεζών, με το κράτος να αναλαμβάνει την εξυπηρέτηση ή την εγγύησή τους για σύντομο χρονικό διάστημα. Επίσης, κάνει αναφορά σε «περιθώρια εξοικονόμησης πόρων» στο Δημόσιο, εισηγείται μετατάξεις καθώς και προσωρινή αύξηση μισθών στους 108.000 εργαζομένους στην πρώτη γραμμή (νοσοκομεία, πολιτικά προστασία κ.λπ.). Επισημαίνει ακόμα ότι τα περιοριστικά μέτρα της οικονομικής δραστηριότητας πρέπει να επιβάλλονται με φειδώ, με επίγνωση και των οικονομικών επιπτώσεων.

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Το plexiglass στη μάχη κατά του κορωνοϊού

Κατακόρυφη αύξηση στα διαχωριστικά για πάγκους εξυπηρέτησης και ταμεία

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΩΒΑΙΟΥ**

Πληθαίνουν τα προστατευτικά διαχωριστικά σε πάγκους εξυπηρέτησης και ταμεία καταστημάτων, καθώς όλο και περισσότερες από τις εν λειτουργία επιχειρήσεις της χώρας ενισχύουν τα μέτρα υγιεινής και ασφάλειας για τον περιορισμό της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19. Ως αποτέλεσμα, η ζήτηση για διαχωριστικά έχει αυξηθεί κατακόρυφα και πολλές εταιρείες που μέχρι τώρα δεν τα κατασκεύαζαν ή δεν τα εμπορεύονταν, τα έχουν προσθέσει πλέον στους καταλόγους τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η εταιρεία «Χαρίτος» στη Ρόδο που μέχρι τώρα ασχολούνταν αποκλειστικά με ορθοπεδικά και ιατρικά είδη. «Ανταποκρινόμενοι στη ζήτηση, κυρίως από φαρμακεία, αλλά όχι μόνο, αποφασίσαμε να δημιουργήσουμε μία νέα κατηγορία στο ηλεκτρονικό μας κατάστημα με προϊόντα ατομικής προστασίας, όπως μάσκες, αντισηπτικά, στολές (που τις περιμένουμε από την Κίνα), αλλά και προστατευτικά plexiglass πάγκου για ταμεία», μας εξηγεί ο Σταμάτης Χαρίτος, ιδιοκτήτης της εταιρείας, που πρόσφατα τοποθέτησε και ο ίδιος διαχωριστικό στο μαγαζί του. Το κατασκεύασε η ροδίτικη επιχει-

ρηση Hedera που δραστηριοποιείται στον χώρο της κατασκευής επιγραφών, αλλά ούτε και αυτή είχε ασχοληθεί με το συγκεκριμένο προϊόν στο παρελθόν. Πλέον, λόγω ζήτησης, αναλαμβάνει custom made διαχωριστικά για, μεταξύ άλλων, φαρμακεία, ιδιωτικά ιατρεία και εμπορικά καταστήματα.

Το ίδιο και η εταιρεία «Αρχέτυπο» στον Πειραιά που επίσης κατασκευάζει επιγραφές για καταστήματα. «Οι υπόλοιπες εργασίες μας έχουν μειωθεί και ασχολούμαστε κυρίως με την κατασκευή και τοποθέτηση προστατευτικών από plexiglass σε φούρνους, ζαχαροπλαστεία, φαρμακεία, καφέ, καθώς και σε καταστήματα της DHL σε όλη την Ελλάδα», μας εξηγεί η ιδιοκτήτρια Αικατερίνη Καρπουίκου που διαφημίζει το νέο της προϊόν τόσο με καταχώριση στα αποτελέσματα αναζήτησης της Google όσο και με pop up παράθυρο που εμφανίζεται στην ιστοσελίδα της επιχειρήσεώς της. Διαχωριστικά κλήθηκε να δημιουργήσει για αρκετούς πελάτες του και ο Βαγγέλης Μάντζιος που σχεδιάζει και κατασκευάζει εξοπλισμό για φαρμακεία, αλλά ποτέ δεν του είχε ζητηθεί διαχωριστικό στο παρελθόν. «Μετά τη σύσταση του Πανελληνίου Φαρμακευτικού Συλλόγου προς τους φαρμακοποιούς για

Ενισχύοντας τα μέτρα υγιεινής και ασφάλειας για τον περιορισμό της διασποράς του COVID-19, όλο και περισσότερες από τις εν λειτουργία επιχειρήσεις της χώρας χρησιμοποιούν το συγκεκριμένο υλικό στους χώρους εργασίας.

τοποθέτηση plexiglass στον χώρο του πάγκου του φαρμακείου, κάποιοι πελάτες μου το ζήτησαν και το έκανα. Η δουλειά μου άρεσε και μου το ζήτησαν και άλλοι».

Κοινός παρονομαστής

Και ενώ τα διαχωριστικά που κατασκευάζονται αυτά τη στιγμή για τις ανάγκες προστασίας κατά του COVID-19 ποικίλλουν τόσο σε μέγεθος και τιμές όσο και στον τρόπο κατασκευής (κάποια, όπως του κ. Μάντζιου, έχουν και σκελετό από αλουμίνιο ή ξύλο για καλύτερη στήριξη) όλα τους έχουν ως κοινό παρονομαστή το plexiglass. Πρόκειται για ένα ιδιαίτερα ανθεκτικό πλαστικό υλικό που σε αντίθεση με το γυαλί (που επίσης χρησιμοποιείται ως υλι-

«Είναι ένα καθαρό υλικό, παράγωγο του πετρελαίου και σε αντίθεση με άλλα πλαστικά είναι κατ' αρχάς πιο υγιεινό, όπως επίσης και πιο ασφαλές», εξηγεί στην «Κ» ο κ. Σπακουρής.

κό για διαχωριστικά) δεν απαιτεί ιδιαίτερη επεξεργασία (το γυαλί για να γίνει ασφαλείας χρειάζεται μεταξύ άλλων και ψήσιμο, πράγμα που ανεβάζει το κόστος)

και άρα έχει γίνει ανάρπαστο. «Η ζήτηση για το υλικό έχει αυξηθεί κατακόρυφα», μας λέει ο Δημήτρης Σπακουρής που εμπορεύεται μεταξύ άλλων φύλλα plexiglass. «Δυστυχώς όμως δεν προλαβαίνουμε τις παραδόσεις τόσο λόγω όγκου παραγγελιών όσο και λόγω έλλειψης του υλικού. Οι Ισπανοί προμηθευτές μας δυσκολεύονται να μας εξυπηρετήσουν, γιατί όλη η Ευρώπη θέλει πλέον plexiglass».

Αγώνας από τους τεχνίτες

Γιατί όμως το συγκεκριμένο υλικό; «Το plexiglass είναι ένα καθαρό υλικό, παράγωγο του πετρελαίου και σε αντίθεση με άλλα πλαστικά είναι κατ' αρχάς πιο υγιεινό», μας εξηγεί ο κ. Σπακουρής. «Επιπλέον, είναι ασφαλές και άρα

το πλέον κατάλληλο για τη δημιουργία διαχωριστικών. Ακόμα και αν ραγίσει δεν θα σπάσει και άρα δεν θα θέσει σε κίνδυνο τη ζωή πελατών ή υπαλλήλων». Στην ερώτησή μας, τέλος, για το είδος των επιχειρήσεων που παραγγέλνουν φύλλα plexiglass για κατασκευές διαχωριστικών μάς απάντησε: «Όπως και πριν από τον κορωνοϊό, οι περισσότεροι από τους πελάτες μας που κατασκευάζουν διαχωριστικά από plexiglass είναι οι κατασκευαστές επιγραφών επειδή αυτοί γνωρίζουν καλά το υλικό. Έχουμε όμως και εξαιρέσεις. Τις προάλλες, για παράδειγμα, παρήγαγε φύλλα ένας ξυλουργός. Όπως και πολλοί άλλοι τεχνίτες, έχει και αυτός ριχτεί πλέον στη μάχη κατά του κορωνοϊού».

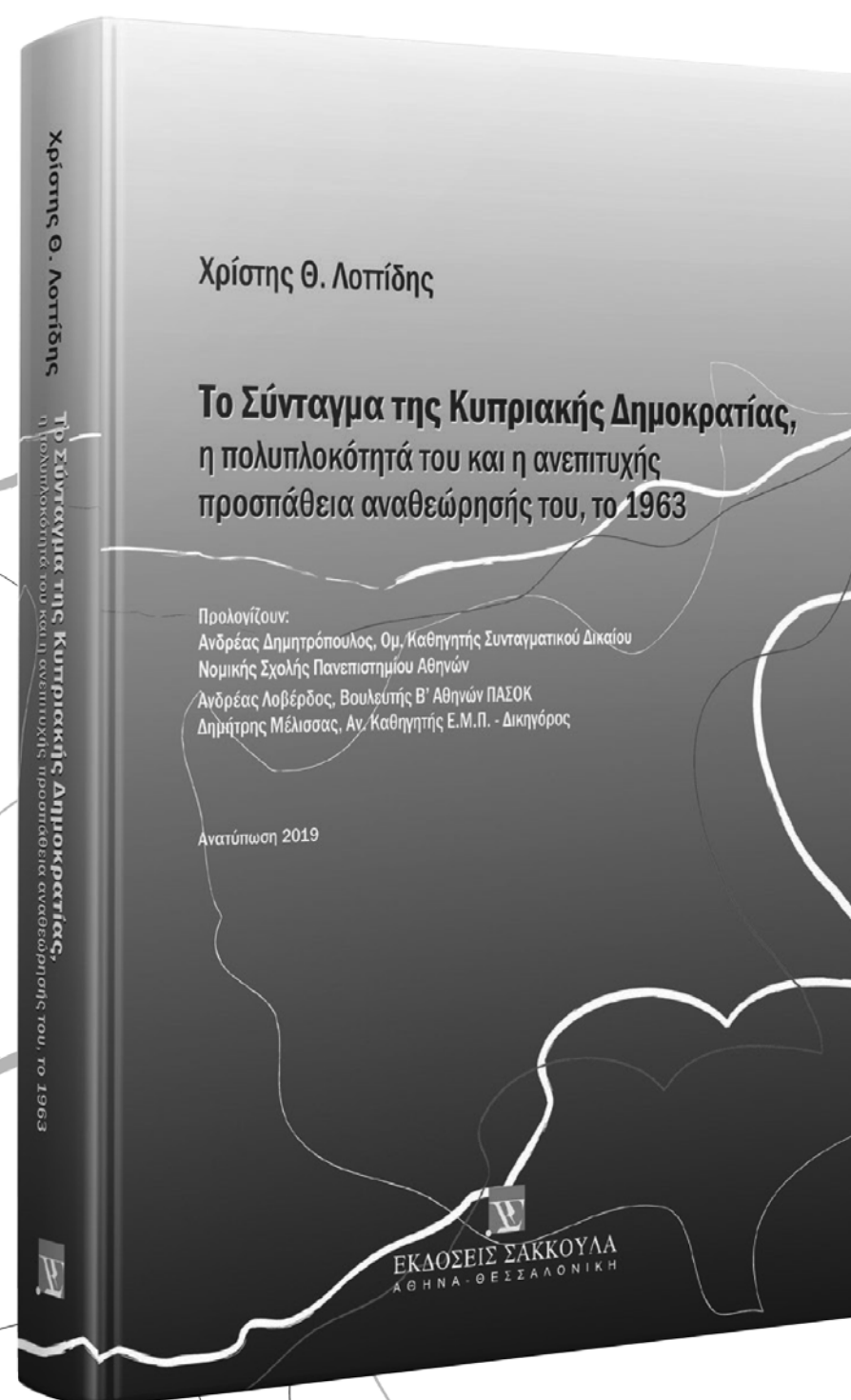
Το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας

Η πολυπλοκότητά του και η ανεπιτυχής προσπάθεια αναθεώρησής του, το 1963

Μία κριτική επισκόπηση του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας

«Εν αρχή ήν το ήθος. Και το ήθος του συγγραφέα αντανακλά στο περιεχόμενο και στον τρόπο της γραφής του βιβλίου. Ύψος σεμνό, απέριπτο, κατανοητό, αλλά παράλληλα αυστηρά επιστημονικό. Πρόκειται για κείμενο που σε πείθει σε όλο το μήκος και πλάτος, ότι ο συγγραφέας με αφοσίωση και αγάπη για την πατρίδα, χωρίς οποιαδήποτε σκοπιμότητα είναι ένας ασυμβίβαστος κυνηγός της επιστημονικής αλήθειας. Η επεξεργασία των θεμάτων υπόκειται σε επιστημονική συνέπεια χωρίς εκλεκτικισμούς.»

Ανδρέας Δημητρόπουλος,
Ομ. Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου
Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ Α.Ε.
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Αθήνα: Ιννοκράτους 23 - Τ.Κ. 106 79 - Τηλ. 210 33 87 500 - Fax 210 33 90 075 - Θεσσαλονίκη: Φράγκων 1 - Τ.Κ. 546 26 - Τηλ. 2310 535 381 - Fax 2310 546 812
Εθνικής Αμύνος 42 - Τ.Κ. 546 21 - Τηλ. 2310 244 228, 9 - Fax 2310 244 230 - www.sakkoulas.gr - info@sakkoulas.gr

Η υψηλότερη χονδρική τιμή ρεύματος στην Ε.Ε.

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Την ακριβότερη χονδρεμπορική αγορά ρεύματος στην Ευρώπη έχει η Ελλάδα, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το τέταρτο τρίμηνο του 2019. Σε σχέση μάλιστα με τις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, η ελληνική χονδρεμπορική αγορά ρεύματος είναι κατά 50% ακριβότερη ενώ, σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία, μαζί με αυτήν της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας είναι οι μόνες αγορές που μέσα στο τελευταίο τρίμηνο του 2019 αυξήθηκαν σε αντίθεση με τις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε. όπου οι τιμές υποχώρησαν.

Ακόμη όμως και στις αγορές της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, η μέση χονδρική τιμή ρεύματος είναι σημαντικά χαμηλότερη από τα 59,5 ευρώ η μεγαβατώρα της ελληνικής αγοράς. Η μέση τιμή στη Βουλγαρία διαμορφώθηκε στο τέταρτο τρίμηνο του 2019 στα 46,6 ευρώ η μεγαβατώρα και στη Ρουμανία στα 49,7 ευρώ η μεγαβατώρα. Τα στοιχεία είναι απογοητευτικά για την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας και κυρίως των ενεργοβόρων εξαγωγικών βιομηχανιών της χώρας, που καλούνται να ανταγωνιστούν χώρες με το ήμισυ του κόστους ρεύματος που πληρώνουν οι ίδιες. Στην παρούσα συγκυρία προσμετρείται και ως ένας ιδιαίτερος αρνητικός δείκτης σε σχέση με την προσπάθεια επανεκκίνησης της οικονομίας από την κρίση του κορωνοϊού.

Στον αντίποδα της Ελλάδας με χονδρική τιμή ρεύματος στα 59,5 ευρώ η μεγαβατώρα, βρίσκεται η Γερμανία με μέση τιμή στα 36,7 ευρώ η μεγαβατώρα και ακολουθεί η Γαλλία με τιμή στα 40,4 ευρώ η μεγαβατώρα και κατόπιν η Ισπανία στα 41,1 ευρώ. Η πανευρωπαϊκή μέση τιμή χονδρικής ηλεκτρικής ενέργειας μειώθηκε σε ποσοστό 7% σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο και διαμορφώθηκε στα 43,9 ευρώ/MWh.

Το 2019, σύμφωνα με την έκθεση της Ε.Ε., μόλις τρεις αγορές (Βουλγαρία, Ρουμανία και Ελλάδα) είδαν σημαντική ετήσια αύξηση στις τιμές βάσης φορτίου, λόγω των πολύ ακριβότερων τιμών για δικαιώματα ρύπων, της σχετικά αδύναμης υδροηλεκτρικής παραγωγής και της υψηλότερης κατα-

Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από άνθρακα και λιγνίτη στην Ε.Ε. των «28» μειώθηκε κατά 26% σε ετήσια βάση το τέταρτο τρίμηνο του 2019. Η παραγωγή από ΑΠΕ αυξήθηκε στο 35%.

νάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας.

Βέλγιο, Μεγάλη Βρετανία, Ολλανδία και Γαλλία, σε αντίθεση, είδαν τις αντίστοιχες τιμές να μειώνονται κατά 1/5 από χρόνο σε χρόνο χάρη στην αυξανόμενη διείσδυση των ΑΠΕ, τις μειωμένες τιμές αερίου, τη μεγαλύτερη διαθέσιμη δυναμικότητα στις διασυνδέσεις και τη μειωμένη κατανάλωση. Συνολικά στην Ευρώπη το τέταρτο τρίμηνο του 2019 η ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας μειώθηκε κατά 7 τεραβατώρες (1%), αποτέλεσμα της επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας και των υψηλότερων θερμοκρασιών. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα στοιχεία της έκθεσης της Κομισιόν και για το μείγμα καυσίμου στην ηλεκτροπαραγωγή, που ερμηνεύει εν πολλοίς και τις χαμηλές τιμές χονδρικής. Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από άνθρακα και λιγνίτη στην Ε.Ε. των «28» μειώθηκε κατά 26% σε ετήσια βάση το τέταρτο τρίμηνο του 2019. Οι σταθμοί παραγωγής από φυσικό αέριο κατόρθωσαν να αντικαταστήσουν σχετικά μικρό μέρος της απώλειας, αυξάνοντας την παραγωγή τους κατά 5%, ενώ το υπόλοιπο καλύφθηκε από ΑΠΕ, η παραγωγή των οποίων αυξήθηκε στο 35%. Για το σύνολο του 2019, ο τομέας της ηλεκτρικής ενέργειας της Ε.Ε. μείωσε τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά περίπου 12%.

«Οχι» σε αναδρομική αναστολή συμβάσεων

Δεν γίνεται δεκτή η υποβολή δήλωσης αναστολής συμβάσεων εργασίας στο πληροφοριακό σύστημα «Εργάνη» με αναδρομική ημερομηνία. Αυτό ξεκαθάρισε χθες ο αρμόδιος υπουργός Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης Γιάννης Βρούτσης, επισημαίνοντας παράλληλα ότι καθώς η νομοθεσία είναι έκτακτη και γίνεται από μηδενική βάση «είναι πιθανό κάποιοι να επιδιώξουν να αξιοποιήσουν τρύπες του συστήματος». Σύμφωνα με τον υπουργό, σε αυτό το σημείο έρχεται η υπουργική απόφαση που προβλέπει πρόστιμα για όσους εργοδότες παρανομοούν, με αιχμή την επιβολή προστίμου 1.200 ευρώ σε όσους εργοδότες υποχρεώνουν εργαζομένους με αναστολή σύμβασης εργασίας να δουλεύουν. «Επειδή παρά πολλοί μπορεί να επιδιώξουν να βρουν ευκαιρίες για προσωπικό όφελος γι' αυτό βάζουμε και εμείς απαγορευτικές ρήτρες. Δεν μπορεί κάποιος να κάνει αναδρομική καταγραφή των εργαζομένων που θέτει σε αναστολή», υπογράμμισε ο κ. Βρούτσης, μιλώντας σε τηλεοπτική εκπομπή του ΣΚΑΪ.

Την ίδια στιγμή, με την κοινή υπουργική απόφαση που δημοσιεύθηκε την Τετάρτη, ορίζεται ότι η διαδικασία των αναστολών συμβάσεων και των ηλεκτρονικών υπεύθυνων δηλώσεων από εργοδότες και εργαζομένους σε ιδιωτικά σχολεία και εκπαιδευτήρια (εκπαιδευτικό και λοιπό προσωπικό)

πρέπει να ξεκινήσει από την αρχή. Μετά τις καταγγελίες για σωρεία κρουσμάτων αυθαιρεσίας από σχολάρχες και ιδιοκτήτες φροντιστηρίων, το οικονομικό επιτελείο προχώρησε στην υπογραφή μιας νέας ΚΥΑ που ανατρέπει τα μέχρι σήμερα ισχύοντα, καθώς ορίζει ότι οι ηλεκτρονικές υπεύθυνες δηλώσεις που τυχόν έχουν ήδη υποβληθεί από 24 Μαρτίου από επιχειρήσεις - εργοδότες στην «Εργάνη» λογίζονται ως μη γενόμενες. Οι επιχειρήσεις - εργοδότες υποχρεούνται σε εκ νέου υποβολή δηλώσεων, με νέο Ειδικό Εντυπο Υποβολής που θα αναρτηθεί στο πληροφοριακό σύστημα «Εργάνη».

Αντίστοιχα, και οι ηλεκτρονικές υπεύθυνες δηλώσεις εργαζομένων που τυχόν έχουν υποβληθεί από 1ης Απριλίου στην πλατφόρμα supportemployees.yeka.gr για λήψη της αποζημίωσης ειδικού σκοπού –800 ευρώ– λογίζονται ως μη γενόμενες. Οι εργαζόμενοι υποχρεούνται σε εκ νέου υποβολή. Μάλιστα, στη νέα απόφαση διευκρινίζεται ότι οι συμβάσεις εργασίας των εκπαιδευτικών που έχουν λάβει διοριστήριο από το υπουργείο Παιδείας δεν αναστέλλονται και οι αποδοχές αυτών των εργαζομένων καταβάλλονται από τους εργοδότες.

Οι εκπαιδευτικοί αυτοί παρέρχουν εξ αποστάσεως εργασία (τηλεκπαίδευση), σύμφωνα με τα οριζόμενα στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

Χάθηκαν 41.903 θέσεις εργασίας τον Μάρτιο λόγω της πανδημίας

Μεγάλη μείωση των προσλήψεων στον τουριστικό κλάδο και στην εστίαση

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Δραματική μείωση των προσλήψεων, κυρίως στους τομείς του τουρισμού και του επισιτισμού, σημειώθηκε τον Μάρτιο. Η πρωτόγνωρη υγειονομική κρίση ανέκοψε κάθε πιθανή πρόθεση των επιχειρηματιών των παραπάνω κλάδων να προχωρήσουν στην αύξηση των θέσεων εργασίας ενόψει της εορταστικής περιόδου του Πάσχα αλλά και της έναρξης της θερινής περιόδου στη χώρα μας, με αποτέλεσμα τον περασμένο μήνα να χαθούν 41.903 θέσεις εργασίας.

Πρόκειται για αρνητικό ρεκόρ 19 ετών και συγκεκριμένα από το 2001, καθώς ακόμη και το δύσκολο 2012, όταν η χώρα

Πρόκειται για τον χειρότερο Μάρτιο των τελευταίων 19 ετών στην απασχόληση.

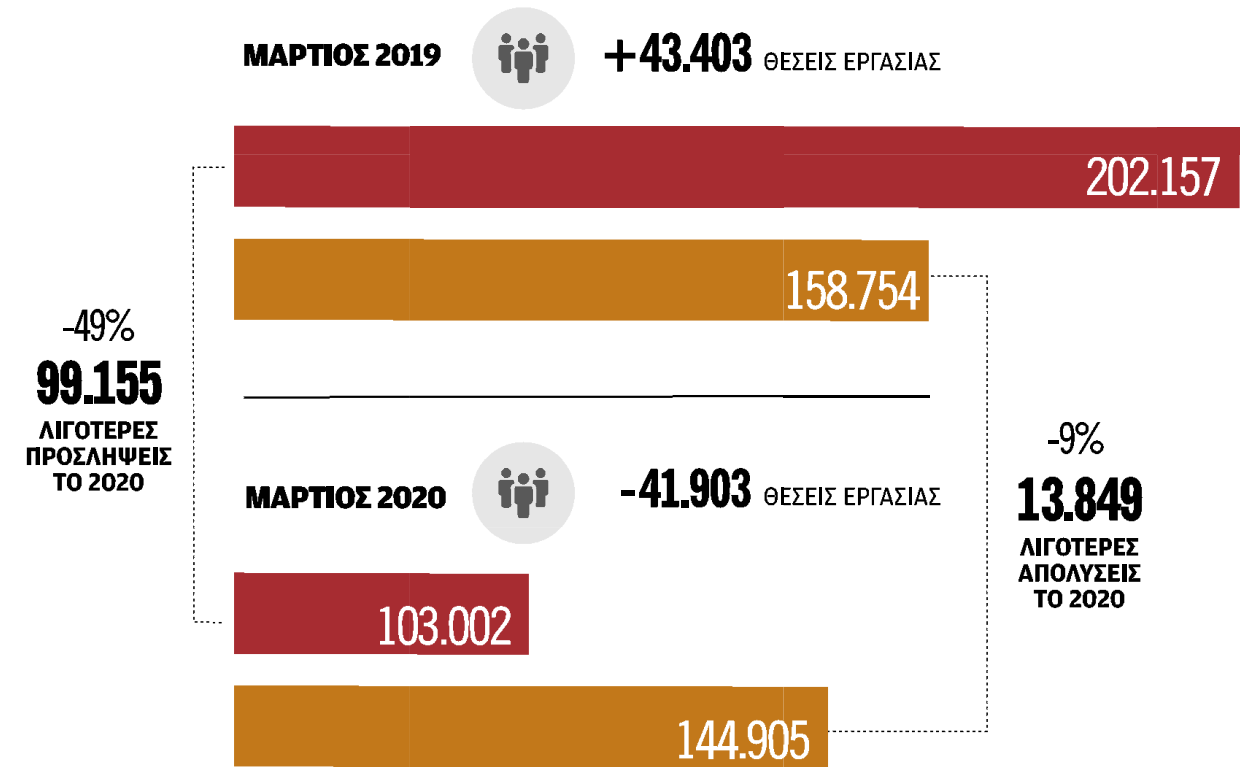
βρισκόταν βυθισμένη σε βαθιά οικονομική κρίση και ύφεση, τον μήνα Μάρτιο είχαν χαθεί μόλις 7.564 θέσεις εργασίας (ο Μάρτιος είχε αρνητικό ισοζύγιο επίσης το 2009 και το 2011).

Είναι χαρακτηριστικό, όπως αναφέρεται και στο μηνιαίο δελτίο του πληροφοριακού συστήματος «Εργάνη», ότι από τη σύγκριση των στοιχείων των δύο μηνών, Μαρτίου 2020 και Μαρτίου 2019, προκύπτει αρνητική επίδοση κατά 85.276 λιγότερες θέσεις εργασίας για τον Μάρτιο 2020 (αρνητικό ισοζύγιο -41.903 θέσεων εργασίας έναντι θετικού ισοζυγίου +43.403 τον Μάρτιο του 2019). Μάλιστα, τα στοιχεία εκτιμάται ότι θα ήταν ακόμη πιο ανησυχητικά εάν τα μέτρα που έλαβε η κυβέρνηση δεν συνοδεύονταν από τη ρητή υποχρέωση των επιχειρήσεων που εντάχθηκαν σε αυτά να διατηρήσουν τις υφιστάμενες θέσεις εργασίας και να μην προχωρήσουν σε απολύσεις.

Ο αρμόδιος υπουργός Εργασίας Γιάννης Βρούτσης αναγνωρίζει ότι τα αποτελέσματα αποτυπώ-

ΙΣΟΖΥΓΙΟ

προσλήψεων - απολύσεων

ΠΗΓΗ: ΕΡΤΑΝΗ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

νουν την αναμενόμενη δύσκολη κατάσταση στην αγορά εργασίας όπως διαμορφώνεται στη χώρα μας αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο μετά την εκδήλωση της πρωτοφανούς, παγκόσμιας χαρακτηριστικής υγειονομικής κρίσης και της πανδημίας του νέου κορωνοϊού κι επισημαίνει αφενός ότι οι απολύσεις τον φετινό Μάρτιο ήταν σημαντικά χαμηλότερες από πέρυσι, αφετέρου ότι το ισοζύγιο προσλήψεων - απολύσεων παρουσίασε τη δυσμενέστερη αρνητική τιμή του στις 20 Μαρτίου, ενώ έκτοτε παρουσίασε τάσεις βελτίωσης. «Γεγονός που αντανακλά την ευεργετική σταθεροποιητική επίδραση των μέτρων που έλαβε η κυβέρνηση στην αγορά εργασίας», συμπλήρωσε ο υπουργός.

Αναλυτικά, οι απολύσεις τον φετινό Μάρτιο ήταν 144.905, λιγότερες κατά 13.849 από τις 158.784 απολύσεις που είχαν γίνει πριν από 12 μήνες. Το «ατύπημα» φαίνεται πως ήρθε από τις προσλήψεις, οι οποίες περιορίστηκαν στις 103.002, λιγότερες κατά 99.155 σε σύγκριση με τις 202.157 που

είχαν γίνει τον Μάρτιο του 2019. Ο αρνητικός αντίκτυπος της υγειονομικής κρίσης που έκανε την εμφάνισή της στη χώρα μας τον Μάρτιο αποτυπώνεται και στα στοιχεία του πρώτου τριμήνου του έτους, καθώς συνολικά το ισοζύγιο γύρισε αρνητικό, με αποτέλεσμα να χαθούν 34.354 θέσεις απασχόλησης.

Εκρηξη part time

Εκρηξη καταγράφεται και στις μετατροπές συμβάσεων από πλήρη σε μερική ή εκ περιτροπής απασχόληση. Συγκεκριμένα, τον προηγούμενο μήνα δηλώθηκαν 3.449 μετατροπές συμβάσεων από πλήρη σε μερική απασχόληση έναντι 2.516 τον Μάρτιο του 2019.

Αναφορικά με τις νέες συμβάσεις εργασίας, περισσότερο προβληματίζουν τα στοιχεία του τριμήνου παρά μόνο του Μαρτίου της φετινής χρονιάς. Ακριβέστερα, τον Μάρτιο πραγματοποιήθηκαν 57.732 προσλήψεις πλήρους απασχόλησης, αριθμός που αντιστοιχεί στο 56,05% του συνόλου. Οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης

πρόσφεραν άλλες 45.270 προσλήψεις, δηλαδή το 43,95% του συνόλου (37.883 μερική απασχόληση ή 36,78% και 7.387 εκ περιτροπής ή 7,17%). Η εικόνα, όμως, είναι πολύ χειρότερη στο τρίμηνο Ιανουαρίου - Μαρτίου, καθώς εκεί φαίνεται ότι οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης εκτοξεύονται στο 52,49%.

Όπως ήταν αναμενόμενο, τη θλιβερή πρωτιά σε χαμένες θέσεις εργασίας κατέχει η εστίαση (-21.919) και ακολουθούν με μεγάλη διαφορά οι ξενοδοχεία (-3.623) και οι δραστηριότητες απασχόλησης (-2.190). Σε επίπεδο περιφέρειας, τέλος, οι περισσότερες χαμένες θέσεις (-19.125) καταγράφηκαν στην Αττική και ακολουθούν η Κεντρική Μακεδονία (-7.676) και η Πελοπόννησος (-3.036).

Να σημειωθεί ότι χθες δημοσιοποιήθηκαν στοιχεία της ΕΛ-ΣΤΑΤ για την πορεία του ποσοστού ανεργίας τον Ιανουάριο, σύμφωνα με τα οποία συνεχίστηκε η πορεία αποκλιμάκωσης, καθώς ανήλθε στο 16,4% έναντι 18,5% του Ιανουαρίου 2019.

Ύφεση 8%-9% «βλέπουν» οι θεσμοί το 2020

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Στο 8%-9% τοποθετούν οι ευρωπαϊκοί θεσμοί την ύφεση της ελληνικής οικονομίας το 2020, λόγω κορωνοϊού, σημαντικά υψηλότερα από τις κυβερνητικές προβλέψεις. Ο υπουργός Οικονομικών Χρήστος Σταϊκούρας είχε υποστηρίξει πρόσφατα ότι το ΑΕΠ θα υποχωρήσει κατά 3%-4%, αν και μίλησε στη Βουλή για «πολύ βαθιά ύφεση».

Οι αξιωματούχοι των Βρυξελλών αποκάλυψαν την πρόβλεψή τους αυτή, κατά την τηλεδιάσκε-

Πρόβλεψη για διπλάσια συρρίκνωση της ελληνικής οικονομίας σε σχέση με την εκτίμηση της κυβέρνησης.

ψη με το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης, που έγινε στο πλαίσιο της 9ης αξιολόγησης της οικονομίας. Η κυβέρνηση βασίζει τη δική της, ευνοϊκότερη πρόβλεψη, στο γεγονός ότι το ελληνικό ΑΕΠ διαμορφώνεται κυρίως από την κατανάλωση, η οποία δεν έχει υποστεί τόσο μεγάλο πλήγμα όσο, π.χ., οι επενδύσεις και επίσης στο γεγονός ότι η ελληνική οικονομία, με εξαίρεση τον τουρισμό, είναι αρκετά εσωστρε-

Οι υπολογισμοί της κυβέρνησης και των θεσμών καταλήγουν στο ότι φέτος η χώρα θα έχει για πρώτη φορά έπειτα από χρόνια ένα πρωτογενές έλλειμμα. Δηλαδή, το κράτος θα ξοδέψει περισσότερα απ' όσα θα εισπράξει, χωρίς να υπολογίζονται οι τόκοι.

φής. Σημειώνεται ότι ο επίτροπος Οικονομικών Πάολο Τζεντιλόνι είπε στο Eurogroup την Τρίτη ότι η ύφεση θα φτάσει ως το 10%.

Σε κάθε περίπτωση, τόσο οι υπολογισμοί της κυβέρνησης, όσο και αυτοί των θεσμών καταλήγουν στο ότι φέτος η χώρα θα έχει για πρώτη φορά έπειτα από χρόνια ένα πρωτογενές έλλειμμα. Δηλαδή, το κράτος θα ξοδέψει περισσότερα απ' όσα θα εισπράξει, χωρίς να υπολογίζονται οι τόκοι. Σύμφωνα με ελληνικές πηγές, το

έλλειμμα αυτό προβλέπεται μικρό (αν και ελαφρώς μεγαλύτερο) κατά την εκτίμηση των θεσμών και διαχείριση, υπό την έννοια ότι τον επόμενο χρόνο μπορεί να αναστραφεί και να επιστρέψει η χώρα σε πρωτογενές πλεόνασμα.

Οι θεσμοί μίλησαν για επιδιώξη επίτευξης του δημοσιονομικού στόχου την επόμενη χρονιά, χωρίς όμως να γίνει συζήτηση για το ποιος θα είναι ο στόχος αυτός. Οι δύο πλευρές έκριναν ότι δεν είναι της παρούσης, εν μέσω κορωνο-

ϊού, να τεθεί θέμα σκοπιμότητας μείωσης του 3,5% του ΑΕΠ.

Προστασία α' κατοικίας

Χωρίς καταλήξη έμεινε και το θέμα της προστασίας της πρώτης κατοικίας. Η κυβέρνηση θέλει να παραταθεί τουλάχιστον έως το τέλος του χρόνου η προστασία που είχε συμφωνηθεί να λήξει στις 30 Απριλίου, λόγω κορωνοϊού. Δεν νοείται να βρεθεί κόσμος χωρίς προστασία σε μια τέτοια εποχή, υποστηρίζουν στην κυβέρνηση. Προς το παρόν δεν έχει και πρακτικό νόημα, αφού τα δικαστήρια είναι κλειστά, αλλά και μετά θα χρειαστεί ένας χρόνος προσαρμογής.

Οι θεσμοί, πάντως, σύμφωνα με πληροφορίες, επέμειναν στη λογική τους, ότι δηλαδή το πρόβλημα δεν μπορεί να λυθεί εις βάρος των τραπεζών και η κυβέρνηση μπορεί –αν θέλει– να προνοήσει για προστασία των αδύναμων νοικοκυριών μέσω του προϋπολογισμού. Η κυβέρνηση δεν διαφωνεί με αυτή τη λογική και έχει δεχθεί την άρση της προστασίας, με παράλληλη ψήφιση ενός νέου πτωχευτικού πλαισίου. Στην τηλεδιάσκεψη προχθές οι θεσμοί της ζήτησαν να υποβάλει τις προτάσεις της για το νέο πτωχευτικό, κάτι που υποσχέθηκε ότι θα κάνει. Ως προς την παράταση του υφιστάμενου πλαισίου, η απάντηση αναμένεται ως τον Ιούνιο, που θα εκδοθεί η έκθεση των θεσμών για την αξιολόγηση. Λογικά, δεν θα υπάρξει αντίρρηση.

Χρήμα τυπώνει η Τράπεζα της Αγγλίας

Εν μέσω κρίσης προσφέρει άπλετη ρευστότητα στην κυβέρνηση

Αποφασιστικότητα μεγαλύτερη από τους πρώην εταίρους της στην Ε.Ε. επιδεικνύει η Βρετανία στη χρηματοδότηση της μάχης κατά του κορωνοϊού, καθώς θα είναι η πρώτη χώρα που η κυβέρνηση θα χρηματοδοτηθεί απευθείας από την κεντρική τράπεζα προκειμένου να καλύψει άμεσες και κατεπείγουσες ανάγκες. Η κεντρική τράπεζα της συμφώνησε να διαθέσει προσωρινά κεφάλαια απευθείας στο κράτος χωρίς να προηγηθεί έκδοση χρέους.

Εν ολίγοις, η κυβέρνηση θα αντλεί κεφάλαια απευθείας από τα ταμεία της κεντρικής τράπεζας για να καλύψει άμεσες ανάγκες όπως, για παράδειγμα, τη χρηματοδότηση του προγράμματος τηλεργασίας και γενικότερα των σχημάτων που υιοθετούν οι επιχειρήσεις προκειμένου να διατηρήσουν τους υπαλλήλους τους στις θέσεις τους.

Μόλις στην αρχή της εβδομάδας ο διοικητής της Τράπεζας της Αγγλίας Αντριου Μπέιλι τάχθηκε κατά της απευθείας χρηματοδότησης της κυβέρνησης. Επέμειναν, ωστόσο, τα στελέχη του υπουργείου Οικονομικών, καθώς θεώρησαν ότι πρέπει να έχουν διασφαλίσει χρηματοδότηση από την κεντρική τράπεζα.

Όπως τονίζει σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times, η απόφαση της Τράπεζας της Αγγλίας αντανακλά το μέγεθος των έκτακτων αναγκών για ρευστότητα που αντιμετωπίζει η κυβέρνηση Μπόρις Τζόνσον και τις οποίες εκτιμά πως δεν μπορεί να χρηματοδοτήσει άμεσα μέσω της έκδοσης δεκαετών ομολόγων. Σε ανακοίνωσή της προς τις χρηματαγορές, η κυβέρνηση τόνισε πως θα επεκτείνει το μέγεθος του τραπεζικού της λογαριασμού στην κεντρική τράπεζα, ο οποίος υπό κανονικές συνθήκες φέρει κεφάλαια ύψους μόλις 370 εκατ. στερλινών, ποσό αντίστοιχο των 422 εκατ. ευρώ. Το ποσό αυτό μπορεί τώρα να επεκταθεί απεριόριστα προκειμένου να δοθεί στους υπουργούς η δυνατότητα να αυξήσουν βραχυπρόθεσμα τις δαπάνες του κράτους χωρίς να μεσολαβήσει η αγορά ομολόγων.

Το 2008, εν τω μέσω της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, η Βρετανία προχώρησε στην ίδια κίνηση και ο λογαριασμός της κυβέρνησης στην κεντρική τράπεζα αυξήθηκε βραχυπρόθεσμα στα 20 δισ. στερλίνες, ποσό αντίστοιχο σχεδόν των 23 δισ. ευρώ. Όπως τονίζει η βρετανική εφημερίδα, αυτή τη φορά αναμένεται μεγά-

Αρχικά η Τράπεζα της Αγγλίας τάχθηκε κατά της απευθείας χρηματοδότησης της κυβέρνησης. Επέμειναν, ωστόσο, τα στελέχη του υπουργείου Οικονομικών, καθώς θεώρησαν ότι πρέπει να έχουν διασφαλίσει χρηματοδότηση από την κεντρική τράπεζα.

Η κεντρική τράπεζα θα διαθέσει κεφάλαια στο κράτος για να καλύψει κατεπείγουσες ανάγκες.

λη αύξηση του εν λόγω ποσού. Η κυβέρνηση Τζόνσον έχει ήδη τριπλασιάσει το ύψος του χρέους που θέλει να αντλήσει από τις χρηματαγορές τον Απρίλιο.

Εκδόσεις χρέους

Στο πλαίσιο του προϋπολογισμού που παρουσίασε στις 11 Μαρτίου, είχε ανακοινώσει ότι θα αντλήσει από τις χρηματαγορές 15 δισ. στερλίνες, ποσό αντί-

στοιχο των 17 δισ. ευρώ. Λιγότερο από ένα μήνα αργότερα όμως, κι ενώ η χώρα κυριολεκτικά μαστιζεται από την πανδημία, αναθεώρησε προς τα πάνω το ύψος του δανεισμού της στα 45 δισ. στερλίνες, ποσό αντίστοιχο των 51 δισ. ευρώ.

Όταν στα μέσα Μαρτίου άρχισε να κλιμακώνεται η επιδημία του κορωνοϊού, υπήρξαν σημάδια έντασης στη βρετανική αγορά ομολόγων. Η κυβέρνηση Τζόνσον, ωστόσο, δεν έχει έως τώρα δυσκολευτεί ουσιαστικά να αντλήσει κεφάλαια. Τη διευκόλυνε ιδιαίτερα η υπόσχεση της Τράπεζας της Αγγλίας ότι θα τυπώσει χρήμα ύψους τουλάχιστον 200 δισ. στερλινών, ποσό αντίστοιχο περίπου των 228 δισ. ευρώ, για να τα διοικηθεί στην αγορά κρατικών ομολόγων και να διασφαλίσει επαρκή ζήτηση για

δεκαετή ομόλογα αλλά και για να βελτιώσει την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς.

Όπως τόνισε, πάντως, το βρετανικό υπουργείο Οικονομικών, αυτή η άμεση χρηματοδότηση της κυβέρνησης από τα κεφάλαια της κεντρικής τράπεζας θα είναι «προσωρινή και βραχυπρόθεσμη». Στη σχετική του ανακοίνωση προσέθεσε μάλιστα ότι όσα κεφάλαια πάρει η κυβέρνηση από τον λογαριασμό της στα ταμεία της κεντρικής τράπεζας θα τα αναπληρώσει το συντομότερο δυνατόν και πριν από το τέλος του έτους.

Η αγορά αντέδρασε ψυχραιμα στην απόφαση της κεντρικής τράπεζας, διατηρώντας σταθερό το κόστος δανεισμού της Βρετανίας. Πολλοί οικονομολόγοι χαρακτηρίζουν πάντως μεγάλο βήμα την απαίτηση του βρετανικού υπουργείου Οικονομικών να χρη-

ματοδοτηθεί άμεσα από την κεντρική τράπεζα. Μιλώντας στους FT, ο Τόνι Γέιτς, σύμβουλος στη Fathom Consulting και πρώην στέλεχος της Τράπεζας της Αγγλίας, χαρακτήρισε την κίνηση «ένδειξη των ακραίων πιέσεων που δέχεται η κυβέρνηση». Υπογράμμισε, ωστόσο, ότι η κίνηση αυτή δεν πρόκειται να μετατρέψει τη Βρετανία σε Ζιμπάμπουε καθώς, μετά τη λήξη της κρίσης, η χώρα θα έχει και πάλι τη δυνατότητα να αυξήσει τους φόρους. Όπως, πάντως, σημειώνει ο Ρίτσαρντ Μπάργουελ, υπεύθυνος ερευνών της BNP Asset Management και επίσης πρώην στέλεχος της Τράπεζας της Αγγλίας, το πρόγραμμα ποσοτικών χαλάρωσης του 2009 δεν αποπληρώθηκε ποτέ και οι προσωρινές κινήσεις αυτού του είδους συχνά αποδεικνύονται μόνιμες με την πάροδο του χρόνου.

Την προσφυγή στο ΔΝΤ εξετάζει πλέον η κυβέρνηση Ερντογάν

Καθώς εξαντλούνται τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της Τουρκίας και η οικονομία διολισθαίνει εκ νέου σε ύφεση, η κυβέρνηση Ερντογάν αρχίζει να εξετάζει λύσεις που απέκλειε έως τώρα. Ανάμεσα τους η προσφυγή στο ΔΝΤ με τις πολιτικές που το συνοδεύουν. Αρκετοί Τούρκοι πολιτικοί θα ήθελαν να αποφύγουν μια νέα προσφυγή στο ΔΝΤ, αλλά θεωρούν ότι λόγω της πανδημίας είναι η κατάλληλη περίοδος να συνάψουν μια καλή συμφωνία με το Ταμείο. Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της Τουρκίας έχουν μειωθεί κατά σχεδόν 11 δισ. δολάρια από την αρχή του έτους και ανέρχονται σε μόλις 94,5 δισ. δολάρια.

Αν από αυτά αφαιρεθούν τα αποθεματικά των τουρκικών τραπεζών και ορισμένες υποχρεώσεις που εκκρεμούν, τα πραγματικά διαθέσιμα φαίνεται πως δεν υπερβαίνουν τα 26,3 δισ. δολάρια. Σύμφωνα με τα τελευταία επίσημα στοιχεία, από το σύνολο των διαθεσίμων τα 25,9 δισ. δολάρια ήταν προϊόν δανεισμού. Αν η χώρα δεν καταφύγει σε εξωτερική χρηματοδότηση, δεν θα έχει τη

Η οικονομία διολισθαίνει σε ύφεση και τα συναλλαγματικά διαθέσιμα έχουν μειωθεί στα 26,3 δισ. δολ.

δυνατότητα να θωρακίσει την οικονομία της και να αντιμετωπίσει το δυσθεώρητο εξωτερικό χρέος της, από το οποίο λήγουν ομόλογα αξίας 170 δισ. δολαρίων μέσα στο επόμενο έτος.

Την τελευταία φορά, πάντως, που η Τουρκία προσέφυγε στο ΔΝΤ, το 2001, η χρηματοπιστωτική κρίση εκείνης της εποχής κυριολεκτικά διέγραψε από τον πολιτικό χάρτη μια γενιά Τούρκων πολιτικών και προέλειαν το έδαφος για την άνοδο του Ερντογάν στην εξουσία.

Μια άλλη δυνατότητα που φαίνεται να εξετάζει η κεντρική τράπεζα είναι να τυπώσει χρήμα, μολονότι η γειτονική χώρα έχει ιστορικό με πολύ υψηλούς δείκτες

Η πολιτική Ερντογάν προκάλεσε μαζική φυγή ξένων κεφαλαίων από τη χώρα. Οι εκροές έφτασαν στα 6,4 δισ. δολ. το πρώτο τρίμηνο του έτους.

πληθωρισμού. Η προοπτική αυτή φαίνεται ρεαλιστική, ειδικότερα όταν η κεντρική τράπεζα αγοράζει μαζικά κρατικά ομόλογα από τη δευτερογενή αγορά και έχει

εκφράσει την πρόθεση να αυξήσει περαιτέρω αυτές τις αγορές για όσο χρειαστεί.

Όπως τονίζει σχετικό ρεπορτάζ του Bloomberg, έχει αρχίσει

να ατονεί το στίγμα που φέρουν οι δύο αυτές επιλογές καθώς εξαντλείται το οπλοστάσιο τόσο της κυβέρνησης όσο και της κεντρικής τράπεζας. Η παγκόσμια οικονομία διολισθαίνει στη χειρότερη ύφεση που έχει γνωρίσει σε καιρό ειρήνης μετά το 1930. Και οι κυβερνήσεις αναγκάζονται να παραβιάσουν κανόνες και δόγματα σε βαθμό και τρόπο αδιανόητο. «Η Αγκυρα πρέπει να βρει τρόπο να στηρίξει την οικονομία της χωρίς να προκαλέσει κρίση στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών», σχολιάζει ο Μουράτ Ουσέρ, οικονομολόγος της Global Source Partners. Ο ίδιος επισημαίνει πως είναι πολύ δύσκολο να τα καταφέρει μόνη της και η πλέον πρακτική λύση είναι και πάλι ένα πρόγραμμα δανεισμού από το ΔΝΤ «παρά τις πολιτικές που αυτό επιβάλλει».

Μια άλλη δυνατότητα της Τουρκίας θα ήταν η επιβολή ελέγχων στις κινήσεις κεφαλαίου όπως εκτιμά ο Περ Χάμαρλουντ, αναλυτής αναδυόμενων αγορών στη SEB AB στη Στοκχόλμη. Ο ίδιος θεωρεί, πάντως, πιθανότερο να αναζητήσει

η Αγκυρα διμερή στήριξη από τις ΗΠΑ και την Κίνα ή την Ε.Ε. προκειμένου να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη στην οικονομία της. Σύμφωνα με τον κ. Χάμαρλουντ, «οι έλεγχοι στις κινήσεις κεφαλαίου είναι δίκαιο μαχαίρι, γιατί κρατούν πολύτιμα κεφάλαια έξω από τη χώρα».

Και βέβαια ο Τούρκος πρόεδρος φέρει μεγάλη ευθύνη για το αδιέξοδο στο οποίο έχει περιέλθει η τουρκική οικονομία. Με την επιμονή του στον φθηνό δανεισμό, ο Ερντογάν διέβρωσε την εμπιστοσύνη των επενδυτών στην τουρκική λίρα, εξωθώντας τον τουρκικό λαό στην αγορά δολαρίων και προκαλώντας, έτσι, τη λεγόμενη δολαριοποίηση της τουρκικής οικονομίας. Επιστρατεύοντας, άλλωστε, διάφορα μέτρα για να αποτρέψει τα στοιχεία κατά του νομίσματος, προκάλεσε μαζική φυγή κεφαλαίων από τη χώρα. Οι εκροές ξένων κεφαλαίων από ομόλογα και μετοχές της Τουρκίας έφτασαν στα 6,4 δισ. δολάρια το πρώτο τρίμηνο του έτους, καταγράφοντας ρεκόρ από το 2005 οπότε υπάρχουν τα σχετικά αρχεία.

Πρόσθετη ρευστότητα 2,3 τρισ. δολ. από τη Fed

Επιπλέον μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας ύψους 2,3 τρισ. δολαρίων ανακοίνωσε η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των Ηνωμένων Πολιτειών (Fed), αποσκοπώντας στο να στηρίξει μικρομεσαίες επιχειρήσεις και την τοπική αυτοδιοίκηση, που δοκιμάζονται από την κρίση του κορωνοϊού.

Όπως χαρακτηριστικά δήλωσε ο πρόεδρος της τράπεζας, Τζερόμι Πάουελ, «ο ρόλος μας είναι να παρέχουμε όσον το δυνατόν περισσότερη ανακούφιση και σταθερότητα αυτήν την περίοδο με την περιορισμένη οικονομική δραστηριότητα – εξ ου και η κινητοποίηση μας στο κεφάλαιο να εξασφαλίσουμε όσο πιο ζωηρή ανάκαμψη για την οικονομία».

Ειδικότερα, η δέσημ μέτρων της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ επιμερίζεται σε πιστώσεις ύψους έως και 600 δισ. δολαρίων προς τις

Στόχος, η στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και της τοπικής αυτοδιοίκησης.

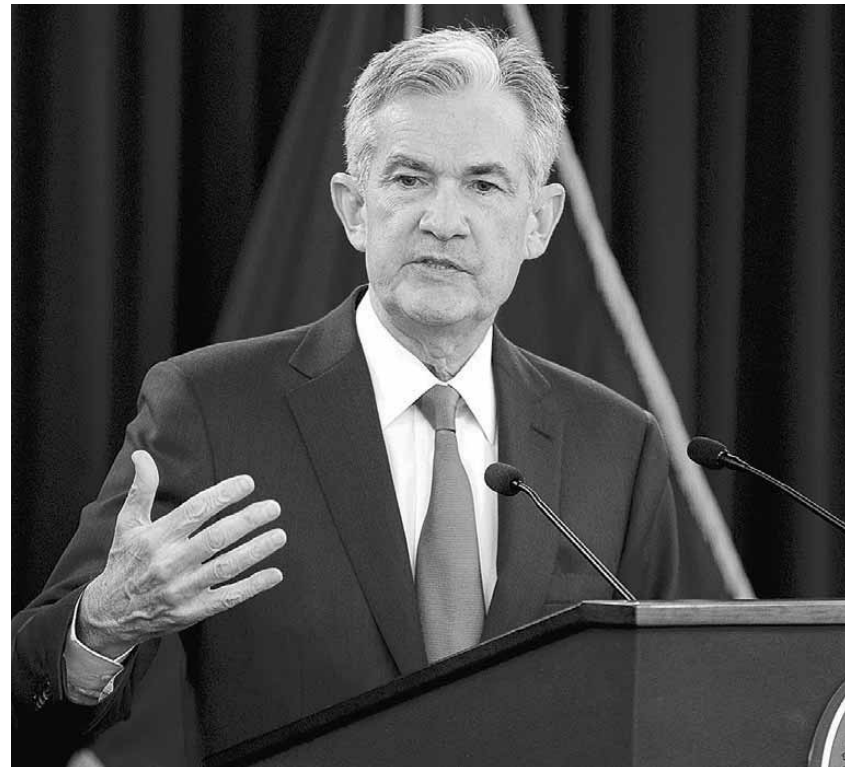
μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες βρέθηκαν ξαφνικά να κατεβάζουν ρολά. Το πρόγραμμα ονομάζεται «Main Street Lending Fund» και προβλέπει τραπεζικά δάνεια τεσσάρων ετών με αναβολή πληρωμής κεφαλαίου και τόκων επί ένα έτος. Στην ανακοίνωσή της, η Fed διευκρίνισε ότι όσες εταιρείες προστρέξουν για βοήθεια θα πρέπει να κάνουν εύλογες προσπάθειες να διατηρήσουν το προσωπικό τους και να μην το απολύσουν – πόσο μάλλον όταν η ανεργία φθάνει σε

επίπεδα που θυμίζουν εκείνα της Μεγάλης Ύφεσης του 1929.

Ειδικότερα, η ανεργία στις Ηνωμένες Πολιτείες έχει εκτιναχθεί μετά την εξάπλωση του κορωνοϊού, επαυθύνοντας όσους δυσοίωνα προβλέπουν ότι θα φτάσουν μέσα στον Απρίλιο τα 20 εκατομμύρια όσοι δεν απασχολούνται. Την εβδομάδα 30 Μαρτίου-4 Απριλίου υποβλήθηκαν 6,6 εκατομμύρια νέες αιτήσεις για χορήγηση επιδόματος, με τον συνολικό αριθμό των ανέργων να ανέρχεται σήμερα στο επίπεδο ρεκόρ των 16,78 εκατομμυρίων ανέργων από τις 16 Μαρτίου.

Πέραν τούτου, μία άλλη πτυχή του νέου προγράμματος στήριξης της Ομοσπονδιακής Τράπεζας με την επωνυμία «Municipal Liquidity Facility» θα παρέχει έως και 500 δισ. δολάρια σε πολιτικές κυβερνήσεις και τοπικούς άρχοντες, ούτως ώστε

να αποτραπεί η εμφάνιση δημοσιονομικών ελλειμμάτων και να βοηθηθούν να στρέψουν τις δαπάνες τους σε κρίσιμες σημασίας πρωτοβουλίες. Ο δανεισμός θα λάβει τη μορφή αγοράς από τη Fed βραχείας διάρκειας τραπεζογραμματίων από πολιτείες, κομητείες και πόλεις. Το τρίτο τμήμα του προγράμματος αφορά μεγαλύτερες και ευρύτερου βεληνεκούς αγορές τίτλων από την πρωτογενή και τη δευτερογενή αγορά, ώστε να προσθέσει η Ομοσπονδιακή Τράπεζα επιπρόσθετη ρευστότητα στην αγορά με αποδέκτες νοικοκυριά, εργοδότες και επιχειρήσεις. Τέλος, όσες επιχειρήσεις αντλήσουν κεφάλαια από το εν λόγω πρόγραμμα της Fed υπόκεινται σε περιορισμούς όσον αφορά τη διανομή μερισμάτων και την επαναγορά μετοχών και για διάστημα ενός έτους, αφού εξοφληθεί το δάνειο.

Ο Τζερόμι Πάουελ υπογράμμισε πως «η κινητοποίησή μας στοχεύει στο να εξασφαλίσουμε όσο το δυνατόν πιο ζωηρή ανάκαμψη για την οικονομία».

Αναζητούν πειστικές απαντήσεις στο ερώτημα των 90 τρισ. δολ.

Οι κυβερνήσεις εξετάζουν μοντέλα επανεκκίνησης της διεθνούς οικονομίας

Σε όλο τον κόσμο από τη μία άκρη μέχρι την άλλη οι υπουργοί και οι αξιωματούχοι των επιμέρους κυβερνήσεων, δίνοντας χαρακτήρα κατεπείγοντος, καταρτίζουν σχέδια για το πώς, μετά την άρση των περιορισμών, θα οδηγήσουν με σύνεση ξανά πίσω στις δουλειές τους εκατομμύρια ανθρώπους – το περιεργό, στη συγκεκριμένη περίπτωση, είναι πως δεν το έχουν κάνει ποτέ ξανά. Ένα ακόμα περίεργο στοιχείο είναι πως θα πρέπει να θέσουν σε επαναλειτούργια την οικονομία, χωρίς να προκαλέσουν δεύτερο μαζικό κύμα κρουσμάτων, το οποίο θα οδηγήσει σε νέα καραντίνα και έτι περαιτέρω επιδείνωση της οικονομίας. Η προ 100 ετών πανδημία της ισπανικής γρίπης επέπεσε στους πληθυσμούς σε τρία κύματα, μέχρις ότου κατορθώσουν οι επιστήμονες να τη θέσουν οριστικά υπό έλεγχο.

Η κινεζική πόλη Γουχάν, από όπου πρωτοξεκίνησε η πανδημία, μπορεί να εκληφθεί ως υπόθεση εργασίας, αφού η κυβέρνηση μετά αρκετούς μήνες ήρε την κατάσταση καραντίνας. Η Αυστρία, η Δανία και η Νορβηγία ετοιμάζονται για σταδιακή ανάκληση απαγορεύσεων, ενώ ακόμα και η Ιταλία, η χώρα που έχει καταβάλει το βαρύτερο τίμημα σε ανθρώπινες ζωές παγκοσμίως, εξετάζει μία στρατηγική εξέδου από την καραντίνα. Ωστόσο, τα αεροσκάφη είναι καθηλωμένα, τα συστήματα προμηθευτικής αλυσίδας κλονισμένα και τα εργοστάσια ακινητοποιημένα στο πλαίσιο μιας παγκόσμιας οικονομίας 90 τρισεκατομμυρίων δολαρίων, που διέρχεται μία από τις σοβαρότερες κρίσεις της μετά το Κραχ του 1929.

«Κατά κάποιον τρόπο, θα πρέπει να ανοίξουμε και πάλι τα εργοστάσια και τα γραφεία, διότι η καραντίνα δεν μπορεί να διαρκέσει 20 μήνες. Εάν επιβάλλουμε

Στο Χονγκ Κονγκ και στη Σιγκαπούρη επιβλήθηκαν νέοι περιορισμοί, διότι ο ιός επιμένει, φανερώνοντας πως ακόμα και όσοι εγκαίρως και επιτυχώς τον συγκράτησαν σε πρώτη φάση δεν έχουν περιθώρια εφησυχασμού.

γενική απαγόρευση όπως στη Γουχάν, διαλύουμε την κοινωνία. Εάν φανούμε απρόσεκτοι και επιτρέψουμε στην πανδημία να εξαπλωθεί, θα καταστρέψουμε και το σύστημα υγείας και την οικονομία», παρατηρεί ο Μάικλ Οστερχολμ, διευθυντής του Κέντρου Ερευνας και Πολιτικής Μολυσματικών Ασθενειών και καθηγητής του Πανεπιστημίου της Μινεσότα. Ίσως, όπως προσθέτει ο κ. Οστερχολμ, θα πρέπει να δοθεί έγκριση για μετακινήσεις αρχικά σε νεότερους ανθρώπους, που θα αναπτύξουν αντισώματα, θα επιβιώσουν μιας μόλυνσης και θα έχουν ανοσία. Επιπλέον, η ασφαλής επαναλειτούργια του μηχανισμού της οικονομίας απαιτεί τεστ, τα οποία

θα διαπιστώνουν ποιες κοινότητες προσβάλλονται λιγότερο. Προς το παρόν, δεν υπάρχει αξιόπιστη τέτοια διαδικασία. Ηδη έχουν προσβληθεί από τον ιό 1,5 εκατομμύριο άνθρωποι και τουλάχιστον 88.000 έχουν πεθάνει. Οι ειδικοί προειδοποιούν τις κυβερνήσεις να προετοιμαστούν για ένα βήμα μπροστά - δύο πίσω σε μία μακρόσυρτη διαδικασία. Στη Γουχάν κυκλοφορούν και πάλι τρένα, αεροπλάνα και αυτοκίνητα, αλλά μερικοί περιορισμοί παραμένουν. Σε ορισμένα οικιστικά συγκροτήματα, όσοι εξέρχονται για να εργασθούν, πρέπει να αποδεικνύουν ότι είναι υγιείς. Σε τουλάχιστον 10 άλλες επαρχίες και πόλεις της Κίνας όσοι φθάνουν από τη

Γουχάν μπαίνουν σε καραντίνα 14 ημερών. Ο διευθυντής πωλήσεων της τεχνολογικής Digit Stamping Technology στη Γουχάν λέει πως καθυστερεί το άνοιγμά της, γιατί πρέπει η εταιρεία να λάβει κρατική έγκριση, να δεσμευθεί για καθημερινή απολύμανση εγκαταστάσεων και να διαθέτει επαρκή εξοπλισμό προστασίας των εργαζομένων.

Στη νοτιοανατολική Ασία ο κίνδυνος δεύτερου κύματος είναι ορατός. Στη Σιγκαπούρη και στο Χονγκ Κονγκ επιβλήθηκαν νέοι περιορισμοί, διότι ο ιός επιμένει, φανερώνοντας πως, ακόμα και όσοι εγκαίρως και επιτυχώς τον συγκράτησαν σε πρώτη φάση, δεν έχουν περιθώρια εφησυχασμού, ενόσω το εμβόλιο δεν έχει βρεθεί. Κυβερνήσεις και κεντρικές τράπεζες υποχρεώθηκαν να λάβουν πρωτόγνωρα μέτρα στήριξης. Συνολικά τα κρατικά πακέτα ξεπερνούν τα 5 τρισεκατομμύρια δολάρια, ενώ η Morgan Stanley υπολογίζει ότι η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ (Fed), η Τράπεζα της Αγγλίας, η ΕΚΤ και η Τράπεζα της Ιαπωνίας θα αυξήσουν τους ισολογισμούς τους κατά 6,8 τρισεκατομμύρια δολάρια συνολικά. Για τον πρώην επικεφαλής της Fed, Μπεν Μπερνάνκι, η λειτουργία της οικονομίας θα πρέπει να επανέλθει σταδιακά στο κανονικό και ίσως στη συνέχεια υπάρξουν και πάλι φάσεις βραδύτερης δραστηριότητας. Η Lufthansa, μία από τις μεγαλύτερες αεροπορικές της Ευρώπης, υπολογίζει πως θα χρειαστούν μήνες μέχρι να αρθούν πλήρως οι περιορισμοί των ταξιδιών και χρόνια μέχρι να επανέλθει στα προ πανδημίας επίπεδα η ζήτηση διεθνώς. Τέλος, πολλές εταιρείες, που ανησυχούν για τις επιπτώσεις της καραντίνας, ζητούν απαντήσεις στα ίδια δεδομένα.

BLOOMBERG

Βαθιά ύφεση φέτος «βλέπουν» οι οίκοι

Μεγάλες αποκλίσεις σημειώνουν οι εκτιμήσεις των διεθνών οίκων για το σοκ που θα προκαλέσει στην ελληνική οικονομία η πανδημία του κορωνοϊού, ωστόσο το γενικό συμπέρασμα είναι πως αναμφίβολα η Ελλάδα οδεύει φέτος σε βαθιά ύφεση, με το χρέος να αυξάνεται σημαντικά και τον τουρισμό να αναμένεται να δεχθεί το ισχυρότερο πλήγμα. Παράλληλα, οι αναλυτές επισημαίνουν πως ο ελληνικός τραπεζικός κλάδος παρουσιάζει πολύ χαμηλές άμυνες για να αντιμετωπίσει την τρέχουσα κρίση. Αξίζει να σημειώσουμε πως την προηγούμενη εβδομάδα η S&P Ratings προέβλεψε ότι η ύφεση στην Ελλάδα θα φτάσει το 7% τη χρονιά που διανύουμε, ενώ η Citi τοποθέτησε τη συρρίκνωση της ελληνικής οικονομίας φέτος από το 4,4% έως και το 12,4%, ανάλογα με τη διάρκεια των περιοριστικών μέτρων.

Σύμφωνα με νέα έκθεση της HSBC, η ύφεση φέτος στην Ελλάδα θα φτάσει το 6%, με το β' τρίμηνο να είναι το δυσκολότερο του έτους, καθώς η ύφεση θα αγγίξει το 10,3%, και στο γ' τρίμηνο θα φτάσει το 8,8%. Ωστόσο, το 2021 αναμένεται ισχυρή ανάκαμψη της τάξης του 5,8%.

Κατά τη UniCredit, η ύφεση φέτος στην ελληνική οικονομία θα φτάσει το 18,6% και θα είναι η βαθύτερη στην Ε.Ε., ενώ το β' τρίμηνο θα φτάσει στο 35%. Για το 2021 η ιταλική τράπεζα αναμένει εκτίναξη του ρυθμού ανάπτυξης στο 15,5%, στα υψηλότερα επίπεδα παγκοσμίως.

Ελλειμμα

Σε ό,τι αφορά τον δείκτη χρέους προς ΑΕΠ, η HSBC εκτιμά ότι θα εκτοξευθεί στο 191,8% φέτος από 176,1% το 2019 και, όπως προειδοποιεί, τα υψηλότερα επίπεδα χρέους θα μπορούσαν να καθυστερήσουν την ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας. Σύμφωνα με τη Société Générale, το ελληνικό χρέος θα αυξηθεί φέτος στο 194,2% του ΑΕΠ από 175,2% το 2019, ενώ ο προϋπολογισμός από πλεόνασμα 1,3% θα περάσει σε έλλειμμα 5,3%. Κατά τη UniCredit, το χρέος της γενικής κυβέρνησης αναμένεται πως θα εκτοξευθεί από το 174,7% του ΑΕΠ το 2019 στο 218,6% φέτος. Την ίδια στιγμή, η HSBC εκτιμά ότι, λόγω των εκτεταμένων μέτρων στήριξης της οικονομίας που εφαρμόζει η κυβέρνηση, το πρωτογενές δημοσιονομικό πλεόνασμα της Ελλάδας θα γυρίσει σε έλλειμμα και θα διαμορφωθεί στο -1,5% του ΑΕΠ. Ωστόσο, αναμένεται πως φέτος θα εξαιρεθεί από την επίτευξη του στόχου του πρωτογενούς πλεονάσματος ύψους 3,5% του ΑΕΠ.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΟΥΡΤΑΛΗ

ΤΣΙΜΕΝΤΟΠΟΙΑ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΤΔ
Από το 1963

Η Τσιμεντοποιία Βασιλικού στηρίζει την πρωτοβουλία του φιλανθρωπικού Ιδρύματος “Butterfly” για την αγορά ιατρικού εξοπλισμού προς αντιμετώπιση του Covid-19

Η Τσιμεντοποιία Βασιλικού, στο πλαίσιο άσκησης Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και εν όψει των προσπαθειών που γίνονται για πρόληψη και αντιμετώπιση της πανδημίας Covid-19, υποστηρίζει την πρωτοβουλία που έχει αναλάβει το Ίδρυμα “Butterfly” (φιλανθρωπικός οργανισμός της Imperio) και αφορά στη συνδρομή των Υγειονομικών Αρχών της Κύπρου, για αντιμετώπιση του ιού.

Μετά τις τελευταίες εξελίξεις της πανδημίας και με σκοπό τη στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας που πλήττει σφοδρά τη χώρα, η Τσιμεντοποιία Βασιλικού θεώρησε αναγκαία τη συμβολή της στον σχεδιασμό αντιμετώπισης και εξάπλωσης του ιού, προσφέροντας ένα σημαντικό χρηματικό ποσό στο Ίδρυμα.

Το Φιλανθρωπικό Ίδρυμα “Butterfly” ιδρύθηκε από τον όμιλο Imperio το 2015. Κάθε χρόνο αφιερώνει τη συμβολή του σε έναν σκοπό που κυμαίνεται στους τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας και του περιβάλλοντος. Λόγω των γεγονότων, το Ίδρυμα έχει αγοράσει με δωρεές εταιρειών, δέκα ιατρικούς αναπνευστήρες S1100A, οι οποίοι αποτελούν βασικό εργαλείο στη μάχη εναντίον του κορωνοϊού. Επιπρόσθετα, ο οργανισμός προχώρησε στην αγορά 20.000 ιατρικών ποδιών για τους γιατρούς και τους εργαζόμενους στον τομέα της υγείας.

Η Τσιμεντοποιία Βασιλικού λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα πρόληψης για το προσωπικό της ώστε να εργάζονται σε ένα υγιές περιβάλλον. Πέραν των εργαζομένων, η Εταιρεία προσφέρει επιπλέον στήριξη και βοήθεια στην κοινωνία με κάθε τρόπο.

laiko cosmos
trading
a world of brands

Δωρεά Τροφίμων από Laiko Cosmos σε κοινωνικά παντοπωλεία

Μέσα σε συνθήκες πρωτοφανούς πανδημίας και αναλογιζόμενοι τις δύσκολες μέρες που διανύει ολόκληρη η ανθρωπότητα και η Κυπριακή κοινωνία, η εταιρεία Laiko Cosmos Trading Ltd, στα πλαίσια της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, προχωρεί στην δωρεά τροφίμων αξίας 20.000 ευρώ σε κοινωνικά παντοπωλεία και άλλα ευαγή ιδρύματα σε ολόκληρη την Κύπρο.

Την περίοδο αυτή, η συγκεκριμένη κίνηση είναι ζωτικής σημασίας για μερίδα συνανθρώπων μας. Τα κοινωνικά παντοπωλεία στέκονται πλάι σε αυτούς προσφέροντας τους, σημαντικό αριθμό μερίδων φαγητού.

Μέλημα της εταιρείας αποτελεί η στήριξη όσων συνανθρώπων μας το έχουν ανάγκη. Στις πρωτόγνωρες αυτές συνθήκες που περνούμε, κανένα σπίτι δεν πρέπει να μένει χωρίς φαγητό. Με αυτό τον τρόπο η Laiko Cosmos Trading Ltd, στέλνει το δικό της μήνυμα πως όλοι μπορούμε να συμβάλουμε και να στηρίξουμε την κυπριακή κοινωνία με μοναδικό σκοπό και στόχο να περάσει όσο πιο ανώδυνα γίνεται η δύσκολη αυτή περίοδος.

Στηρίζουμε τους συνανθρώπους μας όπου έχουν ανάγκη και κάνουμε ό,τι μπορούμε για εμάς, την οικογένεια και τους γύρω μας.

Εισαγωγικές Εξετάσεις Επτατάξιων και Ιδιωτικών Σχολείων

Οι εισαγωγικές εξετάσεις των Επτατάξιων και των Ιδιωτικών Σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης, θα διεξαχθούν σε ημερομηνίες οι οποίες θα ανακοινωθούν μετά τη γιορτή του Πάσχα και σε συνεννόηση με το Υπουργείο Παιδείας.

Στην περίπτωση που δεν θα έχουν αρθεί τα περιοριστικά μέτρα λόγω της πανδημίας COVID-19, οι εξετάσεις θα διεξαχθούν ONLINE ή όπως θα αποφασίσει το κάθε σχολείο. Το Υπουργείο Παιδείας θα κοινοποιήσει τις ημερομηνίες εξετάσεων και εγγραφής των μαθητών.

Άκης Γρηγορίου
Πρόεδρος Επτατάξιων Σχολείων

Είμαστε στην ευχάριστη θέση να κατέχουμε 2000 ιατρικές μάσκες τις οποίες θα θέλαμε να προσφέρουμε σε πελάτες της OJO sun&glasses και όχι μόνον, εντελώς δωρεάν σε συνεργασία με την ACS Courier Κύπρου. Θα προτιμούσαμε η διάθεση τους να γίνει σε άτομα που πραγματικά τις χρειάζονται και δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα ή άλλη για να τις αποκτήσουν.

Παρακαλούμε σε όσους ενδιαφέρονται να μας αποστείλουν το ονοματεπώνυμο, τηλέφωνο και την πόλη διαμονής τους έτσι ώστε μέσω της ACS Courier Κύπρου να τις αποστείλουμε εντελώς δωρεάν για παραλαβή.

Με απώτερο σκοπό να εξυπηρετήσουμε όσους πιο πολλούς συνανθρώπους μας θα αποστέλλονται 5 ιατρικές μάσκες ανά ονοματεπώνυμο.

Σας ευχόμαστε καλή δύναμη, θετική σκέψη και μαζί θα τα καταφέρουμε. #beojo

#COVID-19

Τα αεροδρόμια ετοιμάζονται για τη μετά την πανδημία εποχή

Εκπονούνται διεθνείς κανόνες υγιεινής για να λειτουργούν με ασφάλεια

Καθώς οι κυβερνήσεις πολλών ευρωπαϊκών χωρών εξετάζουν με ποιο τρόπο θα απεγκλωβίσουν τις οικονομίες τους χωρίς να προκαλέσουν νέα επέλαση της πανδημίας, ο ρόλος της βιομηχανίας των αερομεταφορών αναμένεται να αποβεί κρίσιμος. Τα ευρωπαϊκά αεροδρόμια σχεδιάζουν, έτσι, να προωθήσουν ενιαίες κατευθυντήριες γραμμές για τα μέτρα ασφαλείας που θα εφαρμοστούν στην Ευρώπη όταν χαλαρώσει η απαγόρευση κυκλοφορίας και ταξιδιών.

Σύμφωνα με σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times, η ACI Europe, ένωση εταιρειών διαχείρισης των ευρωπαϊκών αεροδρομίων, ανακοίνωσε ότι έχει συγκαλέσει ομάδες εργασίας που θα παρουσιάσουν σύντομα τις σχετικές κατευθυντήριες γραμμές. Ζητούμενο, όπως ανέφερε στη σχετική ανακοίνωσή της, είναι να διασφαλίσει πώς θα εφαρμοστούν «εναρμονισμένοι κανόνες» ασφαλείας και υγιεινής όταν η βιομηχανία των αερομεταφορών θα ανανήψει σε όλον τον κόσμο. Όπως τόνισε, οι σχετικοί κανόνες θα σχεδιαστούν σε συνεργασία με την παγκόσμια ένωση αεροδρομίων, την ACI World, ώστε να ισχύουν σε παγκόσμιο επίπεδο. Σύμφωνα, πάντως, με τον Χενκ Βαν Κλάβερν, στέλεχος της Ένωσης Εταιρειών Διαχείρισης Αεροδρομίων στη Βρετανία, «είναι εσφαλμένο η εντύπωση πως είναι λιγότερο ασφαλή όσα αεροδρόμια δεν ελέγχουν τη θερμοκρασία των επιβατών».

Το έναυσμα για αυτές τις πρωτοβουλίες έδωσε η κριτική που υπέστη το Χίθροου του Λονδί-

Η ΙΑΤΑ έχει ξεκινήσει τις επαφές με κυβερνήσεις για τις αναγκαίες προϋποθέσεις ώστε να αρχίσουν και πάλι να πετούν τα αεροπλάνα. Μεταξύ άλλων, θα εξετασθούν οι αποστάσεις που θα πρέπει να τηρούν επιβάτες και πλήρωμα, άλλα μέτρα ασφαλείας και έλεγχοι της υγείας των επιβατών.

Οι Αρχές του Χίθροου στο Λονδίνο δέχθηκαν έντονη κριτική, καθώς δεν θερμομετρούσαν τους επιβάτες κατά την άφιξη ή την αναχώρηση.

νου, ένα από τα πιο πολυσύχναστα αεροδρόμια του κόσμου, όταν επιβάτες επισήμαναν ότι δεν τους υπέβαλαν σε ελέγχους της θερμοκρασίας. Η διοίκηση

του Χίθροου ανέλαβε έτσι να ζητήσει τη σύνταξη διεθνών προδιαγραφών για τον έλεγχο της υγείας των επιβατών, καθώς αυτή τη στιγμή υπάρχει μεγάλη απόκλιση ανάμεσα στις προσεγγίσεις των διαφόρων εθνικών υγειονομικών αρχών.

Στη Βρετανία δεν έχει ως τώρα εφαρμοσθεί στα αεροδρόμια ο έλεγχος της θερμοκρασίας, καθώς οι υγειονομικές αρχές της χώρας εκτιμούν πως η θερμοκρασία δεν αποτελεί αξιόπιστο κριτήριο. Έχουν μάλλον επικαλεστεί την εκτίμηση της ιατρικής κοινότητας ότι τα συμπτώματα του κορωνοϊού

εμφανίζονται τουλάχιστον 5 με 7 ημέρες μετά την ημέρα που μολύνθηκε ο ασθενής. Την ίδια στιγμή, όμως, χώρες όπως η Κίνα και η Ιταλία εφαρμόζουν συστηματικά τον έλεγχο της θερμοκρασίας των επιβατών.

Στο μεταξύ, οι συνδικαλιστικές ενώσεις του ιπτάμενου προσωπικού πολλών αεροπορικών εταιρειών προειδοποιούν για ελλείψεις στα μέσα πρόληψης και προσωπικής προστασίας όπως οι μάσκες. Όπως αναφέρουν, μάλιστα, πολλές αεροπορικές εταιρείες παρέχουν τα απαιτούμενα μέσα στο ιπτάμενο προσωπικό και στους πιλότους χωρίς, ωστόσο, να τους υποχρεώνουν να τα χρησιμοποιήσουν. Και ο λόγος είναι πάντα η απουσία κοινών κατευθυντήριων γραμμών, καθώς το θέμα εμπίπτει στην αρμοδιότητα των εκάστοτε εθνικών υγειονομικών αρχών. Στην αρχή της εβδομάδας, άλλωστε, η διεθνής ένωση αερομεταφορών ΙΑΤΑ τόνισε πως το σημαντικότερο καθήκον του κλάδου είναι να προσαρμόσει τη λειτουργία του και τις σχετικές διαδικασίες έτσι ώστε να αποφύγει τη μετάδοση της επιδημίας.

Ο γενικός διευθυντής της ΙΑΤΑ, Αλεξάντρ ντε Τζούνιακ, τόνισε πως ετοιμάζεται να εγκαινιάσει τις σχετικές συνομιλίες με εκπροσώπους κυβερνήσεων γύρω από τις αναγκαίες προϋποθέσεις για να αρχίσουν και πάλι να πετούν τα αεροπλάνα. Μεταξύ άλλων, θα εξεταστούν οι αποστάσεις που θα πρέπει να κρατούν επιβάτες και πλήρωμα, άλλα μέτρα ασφαλείας και έλεγχοι της υγείας των επιβατών προκειμένου να καταστεί δυνατόν να ανοίξουν και πάλι τα σύνορα.

Εκκλιση αεροπορικών εταιρειών για άμεση κρατική στήριξη

Ο κλάδος των αεροπορικών εταιρειών πρόκειται να πληγεί περισσότερο από κάθε άλλον τομέα της διεθνούς οικονομίας, είχε δηλώσει στα μέσα Μαρτίου ο διευθύνων σύμβουλος της Lufthansa, Κάρστεν Σπορ. Ενδεχομένως, αυτή η φράση να είναι ελαφρώς υπερβολική, αλλά σε καμία περίπτωση δεν απέχει πολύ από την πραγματικότητα, αφού ένα μήνα μετά οι αεροπορικές εταιρείες παγκοσμίως έχουν καθηλώσει τη συντριπτική πλειονότητα των αεροσκαφών τους, έχουν θέσει σε διαθεσιμότητα πολλούς υπαλλήλους και έχουν κάνει αμέτρητες εκκλήσεις για κρατική βοήθεια.

Τεράστια οικονομική στήριξη πρόκειται να δρομολογήσει η γαλλική κυβέρνηση προς τον εθνικό αερομεταφορέα της χώρας, Air France-KLM. Σύμφωνα με πληροφορίες που διέρρευσαν στον Τύπο, η αεροπορική βρίσκεται σε διαπραγμάτευση για εγγυήσεις δανείων ύψους περίπου 6 δισ. ευρώ, διότι, όπως δήλωσε ο Γάλλος υπουργός Οικονομικών Μπρινό Λε Μερ, ο κορωνοϊός έχει παραλύσει την αεροπορική βιομηχανία. «Η Air France χάνει δισεκατομμύρια δολάρια κάθε μήνα», σχολίασε ο Λε Μερ στη γαλλική τηλεόραση. «Η Air France δεν θα χρειαστεί απλώς μία χείρα βοήθειας, αλλά τεράστια υποστήριξη από το κράτος. Η Air France θα λάβει αυτή την τεράστια στήριξη, καθώς θέλουμε να διατηρήσουμε αυτή την εταιρεία με κάθε κόστος», τόνισε ο ίδιος. Αξίζει βέβαια να σημειωθεί ότι ο υφυπουργός Μεταφορών της χώρας, Ζαν-Μπατίστ Τζεμπαρί, δήλωσε στη γαλλική τηλεόραση ότι το ποσό των 6 δισ. ευρώ σε δάνεια εν μέσω της κρίσης του κορωνοϊού είναι «μην ρεαλιστικό».

Μολονότι πριν από είκοσι ημέρες ο επικεφαλής της Lufthansa είχε δηλώσει ότι δεν χρειαζόταν ακόμη κρατική ενίσχυση, χθες άφησε να εννοηθεί πως θα ζητήσει στήριξη από τη γερμανική

κυβέρνηση. Με 1,5 δισ. ευρώ σε ρευστότητα, «αυτή η στήριξη δεν χρειάζεται τώρα», είχε αναφέρει στις 19 Μαρτίου ο Σπορ, τονίζοντας ότι ο στόλος της εταιρείας αξίζει περίπου 10 δισ. ευρώ, τα οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει για να εξασφαλίσει χρηματοδότηση.

Ωστόσο, με διαφορετική στάση εμφανίστηκε ο ίδιος λέγοντας ότι «χάνουμε περίπου ένα εκατομμύριο ευρώ από τα αποθεματικά μας ανά ώρα». «Δεν θα μπορέσουμε να επιβιώσουμε από αυτή την κρίση, η οποία παρατείνεται συνεχώς, χωρίς κρατική

Air France-KLM και Lufthansa προειδοποιούν ότι χωρίς βοήθεια από Παρίσι και Βερολίνο δεν θα καταφέρουν να επιβιώσουν.

βοήθεια», υποστήριξε ο Σπορ. Η γερμανική αεροπορική έχει ήδη αντλήσει 5,5 δισ. ευρώ από τις πιστωτικές της διευκολύνσεις. Σημειώνεται πως η Lufthansa, η δεύτερη μεγαλύτερη αεροπορική εταιρεία της Ευρώπης, καθώλωσε αυτή την εβδομάδα 40 αεροσκάφη της και διέκοψε τη λειτουργία της θυγατρικής της Germanwings, προκειμένου να επιβιώσει.

Επιπλέον, έχει μειώσει κατακόρυφα τις πτήσεις της και θα προχωρήσει σε περαιτέρω δραστηριότητες στις Austrian και Brussels Airlines, επίσης θυγατρικές της. «Θα πάρει μήνες μέχρι να αρθούν πλήρως οι περιορισμοί στις παγκόσμιες μετακινήσεις και χρόνια έως ότου η ζήτηση επιστρέψει στα προ κρίσης επίπεδα», δήλωσε αυτή την εβδομάδα ο Σπορ.

Πολύτιμο το Ιντερνετ την περίοδο της καραντίνας

Απαραίτητο για κάθε είδους δραστηριότητα, όπως η εργασία, η διδασκαλία, η σωματική άσκηση και η επικοινωνία, έχει γίνει το Διαδίκτυο λόγω των δρακόντειων μέτρων περιορισμού στις μετακινήσεις που έχουν επιβληθεί σε ολόκληρο τον κόσμο. Ως αποτέλεσμα, από τα μέσα Ιανουαρίου μέχρι και το τέλος Μαρτίου, η κίνηση στο Διαδίκτυο αυξήθηκε κατά περίπου 30% σε πολλές μεγάλες πόλεις του πλανήτη, σύμφωνα με την Cloudflare, αμερικανική εταιρεία που παρέχει υποδομές δικτύου σε επιχειρήσεις σε όλο τον κόσμο.

Συγκεκριμένα, η κίνηση στο Διαδίκτυο αυξήθηκε τους τελευταίους μήνες κατά 34% στη Νέα Υόρκη, κατά 23% σε Λονδίνο και Παρίσι, κατά 31% στη Μελβούρνη και κατά 40% σε πόλεις της βόρειας Ιταλίας. Επίσης, μεταξύ

Από τα μέσα Ιανουαρίου έως και το τέλος Μαρτίου, η κίνηση στο Διαδίκτυο αυξήθηκε κατά περίπου 30% σε πολλές μεγάλες πόλεις του πλανήτη.

Ιανουαρίου και Μαρτίου, η κίνηση ενισχύθηκε κατά 18% στο Τόκιο και στο Σιάτλ, κατά 11% στο Βερολίνο και κατά 10,5% στο Σίδνεϊ. Πάντως, σύμφωνα με την Cloudflare, η χρήση αυξήθηκε ελάχιστα μόνον στη Νότιο Κορέα, όπου οι πολίτες έκαναν ανέκαθεν μεγάλη χρήση Διαδικτύου. Αντίθετα, η χρήση εργαλείων και εφαρμογών για διαδικτυα-

κή επικοινωνία τριπλασιάστηκε σε σχέση με την κανονική ροή στις πόλεις της βόρειας Ιταλίας. Οι υπηρεσίες βίντεο συνεχούς ροής (streaming) σχεδόν διπλασιάστηκαν στη συγκεκριμένη περιοχή. Επιπλέον, οι πολίτες επισκέπτονται τις ιστοσελίδες ενημέρωσης 30% περισσότερο έναντι του συνηθισμένου, ενώ η ζήτηση για διαδικτυακά παιχνίδια αυξήθηκε κατά περίπου 20%. Συνολικά, η ζήτηση για τις βιντεοκλήσεις παγκοσμίως είναι υψηλότερη, καθώς έχουν αντικαταστήσει τη διά ζώσης αλληλεπίδραση με την οικογένεια, τους φίλους και τους συναδέλφους. Για παράδειγμα, περισσότεροι άνθρωποι άρχισαν να χρησιμοποιούν την εφαρμογή τηλεδιάσκεψης Zoom κατά τους δύο πρώτους μήνες του 2020 σε σύγκριση με ολόκληρο το 2019.

Διαφορές εντοπίζει η έρευνα της Cloudflare και στο πότε συνδέονται οι πολίτες στο Διαδίκτυο, με τους αναλυτές να σχολιάζουν ότι πλέον ο παγκόσμιος ιστός χρησιμοποιείται σε διαφορετικές χρονικές στιγμές σε σχέση με την προ του κορωνοϊού εποχή. Έτσι, η χρήση του Διαδικτύου κορυφώνεται λίγο πριν από το μεσημεριανό φαγητό, ενώ προηγουμένως σημειωνόταν μετά τις 7.30 μ.μ.

Επίσης, διαφορές εντοπίζει η έρευνα και όσον αφορά τον τόπο σύνδεσης των πολιτών ανά τον κόσμο. Τα αστικά κέντρα δείχνουν να αποφορτίζονται, ενώ η κίνηση μεταφέρεται εκτός των κέντρων των πόλεων, καθώς πολλοί εργαζόμενοι εργάζονται πλέον στα σπίτια τους και δεν μεταβαίνουν στον τόπο εργασίας τους.

«Αυτή την περίοδο χάνουμε περίπου ένα εκατομμύριο ευρώ ανά ώρα. Δεν θα μπορέσουμε να επιβιώσουμε από αυτή την κρίση, η οποία παρατείνεται συνεχώς, χωρίς κρατική βοήθεια», υποστήριξε ο διευθύνων σύμβουλος της Lufthansa, Κάρστεν Σπορ.

Ελλειψη ψηφιακών υποδομών και εξειδικευμένων στελεχών στις νέες τεχνολογίες

Του **ΒΑΓΓΕΛΗ ΜΑΝΔΡΑΒΕΛΗ**

Καθώς η πανδημία έχει μετατρέψει την ψηφιακή οικονομία από εργαλείο ανταγωνισμού σε μέσο επιβίωσης των επιχειρήσεων και της εθνικής οικονομίας, η διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας μελετά την εξέλιξη της ψηφιοποίησης σε παγκόσμιο επίπεδο και τη θέση της Ελλάδας σε αυτή. Η μελέτη υπογραμμίζει την καθυστέρηση της χώρας μας και των επιχειρήσεων της στη χρήση και αξιοποίηση της ψηφιακής τεχνολογίας, τόσο σε σχέση με την Ενωμένη Ευρώπη όσο και με τα Βαλκάνια. Σημειώνει ακόμη ότι αιτία για αυτή την καθυστέρηση είναι το ανεπαρκές θεσμικό πλαίσιο υποστήριξης της λειτουργίας των επιχειρήσεων, αλλά και η απουσία εξειλημένων τηλεπικοινωνιακών υποδομών.

Πιο αναλυτικά, οι μελετητές της ΕΤΕ, με βάση τον δείκτη επιχειρη-

Η ελληνική ψηφιακή οικονομία υστερεί έναντι της Ε.Ε. και των Βαλκανίων, τονίζει μελέτη της Εθνικής Τράπεζας.

ματικής ψηφιοποίησης (Business Digital Index, BDI), εκτιμούν η χώρα υστερεί σε σχέση με την Ε.Ε. (= 100) κατά 37 μονάδες βάσης και σε σχέση με τα Βαλκάνια κατά 14 μονάδες βάσης. Ενα μέρος αυτής της υστερήσης, σύμφωνα με τους μελετητές, αποδίδεται στις πολύ μικρές επιχειρήσεις που λειτουργούν στη χώρα, αλλά δεν είναι μόνον αυτό, καθώς υστερήση εμφανίζουν και οι μεγάλες επιχειρήσεις, με μόλις το 10% να έχει ολοκληρωμένο εν λειτουργία ψηφιακό σύστημα έναντι 18% στην Ε.Ε.

Η παραπάνω υστερήση αποδίδεται στο ότι η χώρα διαθέτει πολύ μικρή αγορά εξειδικευμένων στελεχών (ICT specialists) στις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) που μπορούν να τραβήξουν το άρμα της ψηφιοποίησης των επιχειρήσεων. Και αυτό συμβαίνει παρά το γεγονός ότι η τριτοβάθμια εκπαίδευση παράγει πολλούς επιστήμονες πληροφορικής, ενώ και οι επιχειρήσεις είναι διατεθειμένες να πληρώσουν καλά για να προσλάβουν ειδικούς στην πληροφορική. Ο χαμένος κρίκος σε αυτή την αντίφαση είναι το μικρό μέγεθος της αγοράς πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών. Η χώρα δεν έχει καταφέρει να δημιουργήσει ισχυρούς παίκτες, ούτε έχει κατορθώσει να προσελκύσει ξένους παίκτες από το εξωτερικό που θα αναβάθμιζαν την εσωτερική αγορά ΤΠΕ, δημιουργώντας έτσι το απαραίτητο ανθρώπινο δυναμικό που στη συνέχεια θα μπορούσε

να τραβήξει το «κάρο» της ψηφιοποίησης της χώρας. «Δεν υπάρχουν αρκετές επιχειρήσεις πληροφορικής για να «μετατρέψουν» τους προγραμματιστές μας σε ICT specialists και να προσφέρουν έτσι στον επιχειρηματικό τομέα το εξειδικευμένο ανθρώπινο κεφάλαιο που αναζητεί», αναφέρει χαρακτηριστικά η μελέτη. Τα μεγέθη είναι αμείλικτα. Παρότι οι αμοιβές των ειδικών στη χώρα μας είναι κατά μέσον όρο μισές (20.000 ευρώ ετησίως) από αυτές στην Ευρώπη (45.000 ευρώ ετησίως), η αγορά ΤΠΕ στην Ελλάδα (1,9% του ΑΕΠ) είναι η μισή της Ευρώπης (3,8%). Προς την κατεύθυνση αυτή συμβάλλουν δύο κυρίως παράγοντες: πρώτον, το αντανακλαστικό πλαίσιο λειτουργίας των επιχειρήσεων και, δεύτερον, η απουσία τηλεπικοινωνιακών υποδομών.

Αν αυτοί οι δύο προαναφερόμενοι παράγοντες μεταβληθούν, σύμφωνα με τη μελέτη της ΕΤΕ, η προστιθέμε-

νη αξία στην ελληνική οικονομία θα μπορούσε να ξεπεράσει τα 60 δισ. ευρώ σε μία 5ετία και η συμβολή της στο εθνικό προϊόν να υπερβεί σε ετήσια βάση το 6,4%. «Να σημειωθεί ότι αυτές οι εκτιμήσεις υποεκτιμούν το συνολικό όφελος, καθώς ο μετασχηματισμός αυτός πιθανώς θα προσελκύσει και άλλες επενδύσεις – ενισχύοντας έτσι περαιτέρω την ανάπτυξη», αναφέρει η έκθεση της ΕΤΕ.

Η διέξοδος, σύμφωνα με τους μελετητές, θα απαιτούσε: **1.** Ενίσχυση των δικτύων νέας γενιάς (5G και fiber). **2.** Διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου και συνεπούς νομικού πλαισίου για την επιχειρηματικότητα και εγκαθίδρυση ταχύτερων και αποτελεσματικότερων διαδικασιών υπεράσπισης του από το δικαστικό σύστημα. **3.** Καθιέρωση εθνικής στρατηγικής για την ψηφιοποίηση του δημοσίου τομέα.

4. Εισαγωγή πολιτικών και κινήτρων για την ψηφιακή κατάρτιση.

Ανάγκη επενδύσεων

Αναφορικά με την ενίσχυση των δικτύων νέας γενιάς, οι αναλυτές εντοπίζουν χαμηλή συμβολή του δημοσίου τομέα. Με βάση τις εκτιμήσεις της Ε.Ε., για να διατηρηθεί η χώρα στη θέση όπου βρίσκεται σήμερα, θα χρειαστεί επενδύσεις ύψους 6 δισ. μόνο σε δικτυακές υποδομές την περίοδο 2016-2025, ενώ για να φθάσει στο επίπεδο ανάπτυξης της Σλοβενίας, οι επενδύσεις αυτές θα πρέπει να ανέλθουν σε 15 δισ. Η Ενωμένη Ευρώπη εκτιμάται ότι θα απαιτήσει 515 δισ. τη δεκαετία 2016-2025, εκ των οποίων η δημόσια συνεισφορά θα είναι περίπου 3 δισ. Και η Ευρώπη εν γένει υστερεί στην ψηφιοποίηση της οικονομίας σε σχέση με τους άλλους ανεπτυγμένους πόλους του πλανήτη (ΗΠΑ, Ασία).

Τα ενοίκια

Η επανένταξη αρκετών διαμερισμάτων στην αγορά μακροχρόνιων ενοικιάσεων δεν σημαίνει αυτομάτως ότι θα υποχωρήσουν και οι τιμές ενοικίασης κατοικιών. Αυτό, γιατί τα περισσότερα από τα ακίνητα αυτά εκμισθώνονται πλήρως επιπλωμένα και εξοπλισμένα, ενώ είναι και ανακαινισμένα. Ετσι, οι τιμές είναι κατά κανόνα υψηλότερες σε σχέση με άλλα ακίνητα στην ίδια περιοχή.

Παρενέργειες

Αν πληγούν τα εισοδήματα πολλών νοικοκυριών λόγω της κρίσης κι αν αυξηθεί σημαντικά η ανεργία, είναι πολύ πιθανό να υπάρξει ακόμα και διόρθωση στις τιμές των ενοικίων ή έστω σταθεροποίησή τους, μετά το «ράλι» της τάξεως του 25%-30% την τελευταία διετία στην πλειονότητα των περιοχών των μεγάλων αστικών κέντρων.

Η πανδημία «μικραίνει» την Airbnb

Ιδιοκτήτες επιστρέφουν στις παραδοσιακές ενοικιάσεις λόγω μαζικών ακυρώσεων, μείωση αποδόσεων

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Επιταχύνεται μετά τις τελευταίες εξελίξεις ο ρυθμός αποχώρησης μεμονωμένων κατοικιών από τις ηλεκτρονικές πλατφόρμες βραχυχρόνιας μίσθωσης, καθώς όλο και περισσότεροι ιδιοκτήτες, κυρίως ιδιώτες, αντιλαμβάνονται ότι πολύ δύσκολα η φετινή χρονία θα ολοκληρωθεί χωρίς απώλειες, και μάλιστα σημαντικές. Ετσι, προτιμούν τη λύση της εκμίσθωσης του ακινήτου τους μέσω μακροχρόνιων συμβολαίων, θεωρώντας ότι οι τιμές των ενοικίων έχουν ανακάμψει πλέον σημαντικά και μπορούν ακόμα και να υπερκαλύψουν τα προσδοκώμενα έσοδα μέσω Airbnb. Στο πλαίσιο των μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης που έχει δημιουργηθεί, η Airbnb ανακοίνωσε πριν από λίγες ημέρες την έκτακτη αποζημίωση των ιδιοκτητών ακινήτων που χρησιμοποιούν την πλατφόρμα της με το ποσό των 227 εκατ. ευρώ. Ωστόσο, δεν δημοσιοποιήθηκαν περισσότερες λεπτομέρειες, όπως ποιοι θα είναι επιλέξιμοι για τη δράση αυτή. Είναι χαρακτηριστικό ότι σήμερα καταγράφονται περίπου 300 λιγότερες αγγελίες ακινήτων στις ψηφιακές πλατφόρμες βραχυχρόνιων μισθώσεων σε σχέση με εκείνες που ήταν αναρτημένες στις αρχές Μαρτίου. Τα παραπάνω ακίνητα προστίθενται σε επιπλέον 2.500 διαμερίσματα τα οποία εκτιμάται ότι έχουν επιστρέψει στη μακροχρόνια ενοικίαση κατά τη διάρκεια του τελευταίου χρόνου. Μάλιστα, το μέγεθος αυτό αφορά μόνο το κέντρο της Αθήνας, για το οποίο υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία από την εταιρεία ερευνών βραχυχρόνιων μισθώσεων AirDNA. Η τάση αυτή

Πού εντοπίζεται η μεγαλύτερη συγκέντρωση αγγελιών ακινήτων που αξιοποιούνται μέσω της πλατφόρμας Airbnb

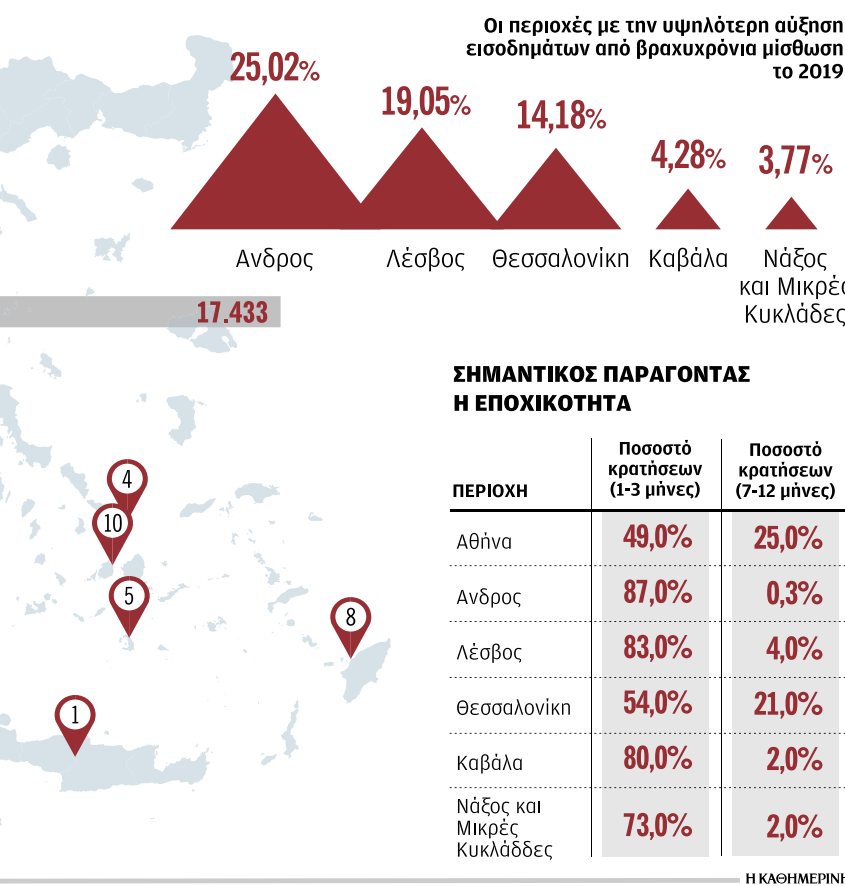
ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΓΓΕΛΙΩΝ
(ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2019)

1	Κρήτη	17.433
2	Αθήνα	12.213
3	Κέρκυρα	5.703
4	Μύκονος	3.289
5	Σαντορίνη	3.124
6	Θεσσαλονίκη	3.056
7	Κασσάνδρα	2.904
8	Ρόδος	2.802
9	Κεφαλονιά	2.752
10	Πάρος	2.395

ΠΗΓΗ: AirDNA

αναμένεται να συνεχιστεί με μεγαλύτερη ένταση τις επόμενες εβδομάδες, όταν καταστεί σαφές ότι η επισκεψιμότητα ανθρώπων από το εξωτερικό δύσκολα θα ανακάμψει τους επόμενους μήνες, ακόμα κι αν η επιστροφή σε μια ομαλότερη καθημερινότητα καταστεί εφικτή μέχρι τα μέσα Μαΐου, όπως είναι σήμερα η αισιόδοξη εκτίμηση. Όπως αναφέρουν στελέχη της αγοράς ακινήτων, το πλήγμα είναι δεδομένο. Ως εκ τούτου, ιδιοκτήτες οι οποίοι ήδη αμφιταλαντεύονταν σχετικά με τον τρόπο εκμετάλλευσής του ακινήτου τους

θα έχουν πλέον μια ευκολότερη απόφαση να λάβουν. Άλλωστε, το 2019 αποτέλεσε ένα ακόμα έτος μείωσης του μέσου ημερήσιου εισοδήματος από τη βραχυχρόνια ενοικίαση, καθώς σημειώθηκε πτώση κατά 9,4%, σε 43,45 ευρώ. Ασφαλώς, τα ακίνητα που βρίσκονται κοντά στα τουριστικά αξιοθέατα, κυρίως εντός του εμπορικού τριγώνου, θα επηρεαστούν λιγότερο. Στο Κουκάκι, στο Μοναστηράκι, στην Πλάκα, στην Ακρόπολη, η ζήτηση το φετινό καλοκαίρι θα είναι αρκετά χαμηλότερη, ωστόσο εκτιμάται ότι το 2021 θα υπάρξει

ανάκαμψη, κάτι που σημαίνει ότι όσοι εκμεταλλεύονται ακίνητα στις περιοχές αυτές θα θελήσουν να αποφύγουν να δεσμευτούν με κάποιον μακροχρόνιο ενοικιαστή. Ετσι, το 2020 θα σηματοδοτήσει την επιστροφή της αγοράς κατοικίας στην «κανονικότητα», μέσω της αποχώρησης από τη βραχυχρόνια μίσθωση χιλιάδων ακινήτων, κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα, όπου ούτως ή άλλως ο παράγοντας της εποχικότητας είχε μικρότερο ρόλο. Η AirDNA αναφέρει ότι οι αστικοί προορισμοί, όπως η Αθήνα, θα υποστούν

πολύ σημαντικότερο πλήγμα συγκριτικά με προορισμούς αναψυχής, λόγω της αίσθησης που υπάρχει ότι οι πιθανότητες μετάδοσης του ιού σε πιο απομακρυσμένες περιοχές είναι χαμηλότερες.

Είναι βέβαιο ότι μετά την πανδημία του κορωνοϊού η δραστηριότητα της βραχυχρόνιας μίσθωσης θα είναι διαφορετική. Βασική ειδοποιός διαφορά θα είναι η ακόμα πιο έντονη στροφή προς μια πιο επαγγελματική διαχείριση, με τη σταδιακή επικράτηση των εταιρειών διαχείρισης έναντι των μικροϊδιοκτητών.

Αναβάλλοντας εγκαίνια μονάδων και προγραμματισμένες επενδύσεις σε ξενοδοχεία

Στον τομέα των ξενοδοχειακών ακινήτων, επί του παρόντος, οι προβλέψεις φαντάζουν δυσώδεις, ακόμα και αν επικρατήσει το αισιόδοξο σενάριο, με βάση το οποίο τα ξενοδοχεία θα μπορέσουν να επανέλθουν τουργήσουν στις αρχές Ιουνίου. Όπως τονίζουν στελέχη της αγοράς ακινήτων, είναι σαφές ότι ο κόσμος θα εισέλθει σε μια νέα πραγματικότητα τους επόμενους μήνες. «Για πολλούς ανθρώπους οι φετινές διακοπές θα είναι περιορισμένες έως και ανύπαρκτες, καθώς ακόμα κι αν η κατάσταση βελτιωθεί στην Ελλάδα, δεν σημαίνει ότι θα ισχύσει το ίδιο

και για τις υπόλοιπες χώρες του εξωτερικού, απ' όπου τροφοδοτείται ο τουρισμός», σημειώνει ο Αρις Καρυτινός, διευθύνων σύμβουλος της Prodea Investments, της μεγαλύτερης εταιρείας επενδύσεων σε ακίνητη περιουσία της χώρας.

Κατά τον ίδιο, η μειωμένη ζήτηση θα παραμείνει τουλάχιστον μέχρι να βρεθεί μια αποτελεσματική θεραπεία και ένα ισχυρό φάρμακο για τον κορωνοϊό, ενώ η εικόνα θα βελτιωθεί ακόμα περισσότερο μόλις κυκλοφορήσει το εμβόλιο. Μέχρι τότε είναι σαφές ότι οι αφίξεις και τα έσοδα από τα ξενοδοχειακά ακίνητα θα

υποστούν πτώση. Ωστόσο, όπως συμπληρώνει ο κ. Καρυτινός, «όσοι έχουμε επενδύσει σε ξενοδοχειακά ακίνητα γνωρίζουμε ότι πρόκειται για μια μακροπρόθεσμη επένδυση. Στην προκειμένη περίπτωση, το πιθανότερο είναι ότι θα υπάρξει μια σημαντική πτώση φέτος, αλλά έως το καλοκαίρι του 2021 ο κλάδος θα έχει ανακάμψει». Η Prodea έχει αποκτήσει το ξενοδοχείο Hilton, όπως επίσης και το τουριστικό θέρετρο Aphrodite Hills στην Κύπρο, ενώ στην Ελλάδα η εταιρεία διαθέτει το ξενοδοχείο Lazart Hotel στη Θεσσαλονίκη. Παράλληλα, όπως ανα-

φέρει στην Κ» ο Γιάννης Παρασκευόπουλος, γενικός διευθυντής της «Δανός & Συνεργάτες», «καταγράφουμε ήδη την αντιστροφή των δεδομένων σε σχέση με το προηγούμενο διάστημα, καθώς έχει μετριαστεί η ζήτηση για την αγορά ή την ενοικίαση ξενοδοχειακών ακινήτων. Είχαμε, για παράδειγμα, και πελάτες ξενοδοχειακών ομίλων που προέρχονται από χώρες της Ευρώπης που έχουν πλήγει σημαντικά από την πανδημία, οι οποίοι πλέον έχουν βάλει φρένο στα σχέδια ανάπτυξης σε χώρες του εξωτερικού, εξέλιξη που επηρεάζει και τη ζήτηση στην Ελλάδα».

Η πανδημία έχει επηρεάσει και τα σχέδια πολλών εταιρειών για τα εγκαίνια ξενοδοχείων. Τον Απρίλιο επρόκειτο να ανοίξει τις πύλες του το ξενοδοχείο Selina Theatrou Athens, στην πλατεία Θεάτρου στο κέντρο της Αθήνας, από την ισραηλινή εταιρεία Selina των κ. Ράφι Μουσερί και Ντάνιελ Πουνταβέσκ. Επίσης, κοντά στην έναρξη λειτουργίας βρισκόταν και το νέο ξενοδοχείο της αλυσίδας Oniro του κυπριοβρετανικού ομίλου Treppides Investments. Το νέο ξενοδοχείο επρόκειτο να ξεκινήσει τη λειτουργία του στο Θησείο, σε διατηρητέο κτίριο του τέλους του 19ου

αιώνα, το οποίο ανακατασκευάζεται και θα προσφέρει 19 σουίτες. Καθυστέρηση θα υπάρξει και για το Athens House Hotel, το μουσική ξενοδοχείο που έχει δημιουργήσει ο όμιλος Intracom Holdings στην οδό Κολοκοτρώνη, κοντά στο Σύνταγμα, σε ακίνητο που μισθώνει από το Μετοχικό Ταμείο Στρατού.

Νέα χρονοδιαγράμματα ενδέχεται να διαμορφωθούν και για άλλα ξενοδοχεία, τα οποία ήταν προγραμματισμένο να λειτουργήσουν το 2021, χωρίς όμως να είναι σαφές αν και κατά πόσον θα επιβεβαιωθεί κάτι τέτοιο προς το παρόν.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Ο εχθρός του χειρότερου

Ας επιδείξουμε πειθαρχία στους περιορισμούς και ας εστιάσουμε στα θετικά της χώρας μας τα οποία μας επιτρέπουν να βλέπουμε το μέλλον με αισιοδοξία.

μιουργούνται πρόσφορες συνθήκες να κερδίσουν.

Η κρίση αυτή είναι πολύ διαφορετική από αυτές που συμβαίνουν υπό συνθήκες ενός συμβατικού πολέμου, αλλά και πολύ διαφορετικά θα πρέπει να αντιμετωπιστεί από μια συμβατική οικονομικά αναμενόμενη ύφεση. Γι' αυτό και όλες οι χώρες ρίχνουν ό,τι οικονομικό όπλο διαθέτουν στο οπλοστάσιό τους (ορθόδοξο και ανορθόδοξο), έτσι ώστε να διατηρήσουν τις οικονομίες τους ζωντανές

για να επανεκκινήσουν όσο γίνεται πιο γρήγορα και δυνατά όταν το επιτρέψουν οι υγειονομικές συνθήκες.

Κανένας δεν μπορεί να γνωρίζει ούτε πόσο αποτελεσματικά μπορεί να είναι τα μέτρα, ούτε και πόσο βαθιά ή αβαθιά θα είναι η κρίση. Δεν υπήρξε ποτέ στο παρελθόν τέτοιας μορφής, τέτοιας κλίμακας και τέτοιων διαφορετικών ταχυτήτων κρίση ανά το παγκόσμιο. Κάποια μέτρα θα πετυχαίνουν σε κάποιες χώρες, ενώ σε άλλες θα είναι λιγότερο ή και καθόλου

επιτυχή. Άλλα μπορεί να είναι συνταγματικά κατοχυρωμένα σε κάποιες χώρες, ενώ σε άλλες να είναι αντισυνταγματικά και άρα μη εφαρμόσιμα.

Τα σημαντικότερα όπλα είναι η ψυχραιμία, η αποφασιστικότητα, το βάθος και το εύρος οικονομικών γνώσεων, ο όσο γίνεται καλύτερος παγκόσμιος συντονισμός ενεργειών, η καλύτερη δυνατή διατήρηση της ρευστότητας επιχειρήσεων και νοικοκυριών για μερικές βδομάδες και η αποφόρτισή τους από αυστηρές οικονομικές υποχρεώσεις για κάποιους μήνες. Ζούμε σε μια κατάσταση αναστολής των πάντων. Η αναστολή έχει αρχή και τέλος. Σε καμία περίπτωση δεν προσομοιάζει μιας εκτεταμένης ή ολικής καταστροφής προερχόμενης από μια φυσική καταστροφή ή ενός πολέμου. Αν αντιληφθούμε αυτή την ουσιαστική διαφορά, τότε θα είμαστε λιγότερο απαισιόδοχοι και λιγότερο καταστροφολόγοι.

Ας εστιάσουμε στα θετικά μας. Ας εφαρμόσουμε με επιτυχία τα μέτρα στήριξης που έχουν ήδη ληφθεί και είναι όλα θετικά, ας επιδείξουμε πειθαρχία στους περιορισμούς και ας

εστιάσουμε στα θετικά της χώρας μας τα οποία μας επιτρέπουν να βλέπουμε το μέλλον με αισιοδοξία. Είμαστε ένα νησί όπου πανεύκολα μπορούμε να αυτοαποκλειστούμε από τον υπόλοιπο κόσμο περιορίζοντας έτσι την έκθεση στην πανδημία. Είμαστε μια γενικά αραιοκατοικημένη χώρα που βοηθά στον τοπικό περιορισμό της διασποράς. Δείξαμε ότι έχουμε πρόσβαση σε αγορές αναλωσίμων ειδών παρά το παγκόσμιο χάος που παρατηρείται. Είμαστε μια μικρή και ευέλικτη οικονομία, όπου με αποφασιστικότητα και πολιτική συνείδηση μπορούμε να εφαρμόσουμε μέτρα τα οποία έχουν μεγάλο αποτέλεσμα.

Δεν είναι η ώρα υπό καθεστώς αναστολής να αραδιάζουμε «αναλύσεις» για το τι, το πού, το πώς και το γιατί θα ακολουθήσει την παγωμένη εικόνα. Το έργο θα συνεχίσει κανονικά όταν πατήσουμε ξανά το «play». Ο εχθρός του χειρότερου εαυτού μας, είναι ο καλύτερος εαυτός μας. Αυτόν να αναδείξουμε.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Παραφράζοντας τη γνωστή φράση του Βολταίρου ότι «ο εχθρός του καλού είναι το καλύτερο», κατ'αντιστοιχία και ο εχθρός του χειρότερου είναι τουλάχιστον το λιγότερο κακό, πόσω μάλλον δε το καλό και το καλύτερο. Δεν είχα την ευκαιρία να γνωρίσω και να συζητήσω με τον Βολταίρο, αλλά πιστεύω ότι όταν εξεστόμισε αυτή την φράση ήθελε να ενθαρρύνει τον αγώνα για συνεχή βελτίωση αναγνωρίζοντας έτσι ότι δεν υπάρχει όριο στο πόσο ψηλά στην κλίμακα μπορούμε να ανεβούμε. Παρόλα αυτά, όταν εμείς σήμερα χρησιμοποιούμε αυτή την φράση, ενδόμυχα πέφτουμε σε μια παγίδα να δαιμονοποιούμε το «καλύτερο» προστατεύοντας το «καλό» το οποίο απειλείται από το «καλύτερο». Ως αποτέλεσμα, διατηρούμε ή συντηρούμε εσάει το πολύ μια μετριότητα.

Είμαστε σε ένα στάδιο όπου εν μέσω μιας συνεχιζόμενης και μεταβαλλόμενης κρίσης καλούμαστε να παίρνουμε αποφάσεις, να υποθετήσουμε και να αναπροσαρμόσουμε πολιτικές σε σχεδόν ημερήσια βάση, που σκοπό έχουν να ελαχιστοποιήσουν όσο γίνεται τις αρνητικές συ-

Είμαστε μια μικρή και ευέλικτη οικονομία, όπου με αποφασιστικότητα και πολιτική συνείδηση μπορούμε να εφαρμόσουμε μέτρα τα οποία έχουν μεγάλο αποτέλεσμα.

νήπειες στην υγεία και στην οικονομία μας. Εν μέσω αυτής της κρίσης, λοιπόν, άρχισαν κάποιοι γνωστοί και άγνωστοι να πετάνε νούμερα χωρίς φειδώ για μείωση του ΑΕΠ, για κραχ στην οικονομία, για κραχ στην αγορά ακινήτων, για το πόσα εκατομμύρια τον μήνα στοιχίζει στην οικονομία το lockdown κλπ. Το μόνο πράγμα που πετυχαίνουν τέτοιες δηλώσεις πέραν του να δημιουργούν αρνητικές προσδοκίες και ενίσχυση της αβεβαιότητας, είναι μια τρύπα στο νερό. Crisis management skills: μηδέν. Φυσικά είναι και αυτοί που βολεύονται από συνθήκες χάους επειδή εκεί δη-

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ζωή

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ • ΕΠΙΣΤΗΜΗ • ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ 12 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2020

Τα μάτια της φύσης διά της πέτρας

Το ψηφιδωτό μιας γάτας που έμοιαζε να μην τη νοιάζει ο κορωνοϊός, γνωρίζοντας ή μη περί τίνος πρόκειται

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο καλλιτέχνης, ο κάθε καλλιτέχνης, σε οποιοδήποτε φάσμα δημιουργίας κι αν ανήκει, δεν παύει να δημιουργεί, να σκέφτεται τι θα δώσει, να αφομοιώνει και να διυλίζει όσα συμβαίνουν γύρω του. Δεν είναι πάντα έτοιμος να δώσει κάτι, πολλές φορές χρειάζεται τον χρόνο του για να «κωνέψει» τα πράγματα, αλλά πάντα υπάρχει και εκείνη η εικόνα, εκείνος ο ήκος, εκείνη η λέξη που πυροδοτεί ένα καλλιτεχνικό έργο. Κάπως έτσι λειτούργησε και ο Γιώργος Κεπόλας, ο καλλιτέχνης εραστής της πέτρας, ο οποίος είναι γνωστός για τα ψηφιδωτά του, αλλά και για τα σχέδιά του με κάρβουνο. Σε παλαιότερη συνομιλία μας στην «Κ» μου είχε πει ότι πάντοτε προσπαθεί να εφευρίσκει και να εμπνέεται, δημιουργεί έργα που υμνούν τη φύση, που είναι πάντοτε τόσο απλή όσο και πολύπλοκη. Κάπως έτσι προχώρησε και με το ψηφιδωτό «Η γάτα που κοιτάζε στα μάτια τον κορωνοϊό», και όταν μου επισήμανε το έργο του αυτό δεν μου έκανε εντύπωση, η πέτρα και το κάρβουνο, η γάτα και εν τέλει ο ίδιος ο άνθρωπος είναι η φύση που οφείλουμε να διαφυλάξουμε. Από την πρώτη κιόλας μεγάλη δουλειά του Γιώργου Κεπόλα, η ψηφιδωτή σύνθεση στη μονή του Κύκκου, ο καλλιτέχνης επέλεξε παραβολές που μας υπενθυμίζουν την άρρηκτη σχέση μας με τη γη και τη φύση.

“

Ο Γιώργος Κεπόλας, ο καλλιτέχνης εραστής της πέτρας, ο οποίος είναι γνωστός για τα ψηφιδωτά του, αλλά και για τα σχέδιά του με κάρβουνο. Σε παλαιότερη συνομιλία μας στην «Κ» μου είχε πει ότι πάντοτε προσπαθεί να εφευρίσκει και να εμπνέεται.

«Ζουν ήρεμα μια γατίσια ζωή, ίσως ξέροντας κάτι που οι άνθρωποι δεν ξέρουν ή δεν θέλουν να μάθουν»...

“

«Είναι πια, βέβαια, θέαμα κοινό στη λεωφόρο τα μικρά γατάκια που πάν να δασχίσουν και τα σκοτώνουν τ' αυτοκίνητα. Όμως αυτό έτσι που άπλωσε απαλά το μπροστινό του ποδαράκι στην άσφαλτο σα χεράκι κοιμισμένου παιδιού στο στήθος μας, όμως αυτό έτσι που αγκάλιασε την άσφαλτο, έτσι που κάτι της ζήτησε...»

Κώστας Μόντης,

«Ένα σκοτωμένο γατάκι στην άσφαλτο»

“

«Μια γάτα έρχεται απ' την πόρτα της βεράντας και τρίβεται στα πόδια μου να την ταισώ. Αρπάζει το κρέας που της ρίχνω, μα όταν σκύψω για να τη χαϊδέψω, τραβιέται πίσω και μου βγάζει νύχια. Παράξενο, τα πόδια μου τα εμπιστεύεται, μόνο τα χέρια μου φοβάται. Μα ίσως να 'ναι σοφή: από τα πόδια, το πολύ να φάει κλοτσιά, ενώ τα χέρια μπορεί και να την πνίξουν. Άγρια γάτα, τάχα δεν ξέρει από χάδια, ή μήπως ξέρει και γι' αυτό τραβιέται; Κι εγώ λάτρεψα πόδια, κι έφαγα κλοτσιές, χάιδεψα χέρια, έφαγα ξύλο. Μα τη σοφία της γάτας δε μπόρεσα ακόμα να την καταλάβω.

Ντίνος Χριστιανόπουλος,

«Η Γάτα»

«Η γάτα που κοιτάζε στα μάτια τον κορωνοϊό»

Ο καλλιτέχνης, σε κειμένο του για τις σκέψεις του που οδήγησαν στη δημιουργία του ψηφιδωτού, τονίζει το οξύμωρο μεταξύ του κατ' οίκον περιορισμού και του τίτλου που έδωσε η Πολιτεία στην εκστρατεία της εναντίον του κορωνοϊού, το «Μένουμε σπίτι»:

«Εδώ και λίγες μέρες, ζούμε σε 'κατάσταση πολιορκίας' παρ' όλο που η κυβέρνηση και τα μέσα ενημέρωσης της έδωσαν τον όμορφο, ανοιξιάτικο τίτλο 'Μένουμε σπίτι'. Τα διαγγέλματα και τα δελτία ειδήσεων θυμίζουν πολεμικά ανακοινωθέντα από εμπόλεμες ζώνες, αόρατοι εχθροί, ασύμμετρες απειλές, νεκροί και τραυματίες είναι οι λέξεις που κυριαρχούν αυτές τις μέρες».

Ο Γιώργος Κεπόλας, ένας φύσει και θέσει καλλιτέχνης που τρέφεται και δημιουργεί από τη γη δεν θα μπορούσε –νιώθω– να αφήσει απαρατήρητη την αντιθετική σχέση του αναγκαίου περιορισμού με την εποχή που όλα λειτουργούν εκτονωτικά, την άνοιξη. Και μου έρχεται στο μυαλό το διήγημα του

Εμμανουήλ Ροΐδη «Ιστορία μιας γάτας»: «[...] Η τιοαίτη μόνωσις και ανεξαρτησία είνε η γλυκυτάτη των απολαύσεων διά δυστυχή υπότροπον σχολείου καταδικασμένων εις άπαυστον κατανανγκαστικήν συγχρώτισιν με παντός είδους συντρόφους [...]». Παρατηρητής της ζωής έξω από τους τοίχους του σπιτιού του γράφει στο σημειώμά του ο Γ. Κεπόλας: «Στην αυλή του σπιτιού μας, οι γάτες συνεχίζουν τη ζωή τους, λες και δεν έχουν μυριστεί τίποτα από τα βάσανα των ανθρώπων. Ξυπνούν όπως κάθε μέρα την ίδια περίπου ώρα, τεντώνονται, τριγυρίζουν στον κήπο για να βρουν κάτι να φάνε, ξαπλώνουν ανάλογα με τον καιρό στον ήλιο ή τη σκιά, εξασκούν τα νύχια τους στους κορμούς των δέντρων και όταν πεινάσουν έρχονται έξω από την πόρτα νιαουρίζοντας».

«Ζουν ήρεμα μια γατίσια ζωή, ίσως ξέροντας κάτι που οι άνθρωποι δεν ξέρουν ή δεν θέλουν να μάθουν» και εδώ σκέφτομαι τον στίχο από το ποίημα του Ντίνου

Χριστιανόπουλου «Γάτα»: «Άγρια γάτα, τάχα δεν ξέρει από χάδια, ή μήπως ξέρει και γι' αυτό τραβιέται;» και συνεχίζει ο Γ. Κεπόλας, μη γνωρίζοντας τις ικανότητες της γάτας: «Να σκέφτεται ότι δηλαδή τα βακτήρια και οι ιοί δεν πεθαίνουν ούτε εξαφανίζονται, αλλά θα υπάρχουν όσο υπάρχει ο πλανήτης. Είναι μέρος της ζωής. Αυτή είναι η ζωή».

Ο Γιώργος Κεπόλας δεν εφυσυχάζει και προειδοποιεί κι αυτός όπως και πολλοί άλλοι: «Όταν σε λίγες μέρες θα μεταλλαχθούν ή θα κρυφτούν [σ.σ. οι ιοί] δεν σημαίνει ότι νικήσαμε. Απλά μια χαρούμενη μέρα, που οι άνθρωποι θα συνεχίζουμε να καταστρέφουμε σαν παράσιτα τον πλανήτη, τα συστήματα υγείας και το σώμα μας, οι ιοί θα θυρίσουν ξαφνικά, ακόμα πιο δυνατοί, στην ανοχύρωτη Πολιτεία μας».

Αυτή η ανοχύρωτη Πολιτεία θα πρέπει να μάθε επιτέλους να λειτουργεί ως ο Προμηθέας, όσο μπορεί, δεν περιμένει σαφώς κανείς να είμαστε έτοιμοι εκατό τοις

εκατό να διαχειριστούμε καταστάσεις όπως η πανδημία του Covid-19, αλλά τουλάχιστον να έχουμε ένα σύστημα, το οποίο να είναι έτοιμο να λειτουργήσει κατά το δυνατόν αρτιότερα. Ο Γ. Κεπόλας λέει, όμως, και κάτι άλλο πολύ σημαντικό: οι άνθρωποι ως παράσιτα καταστρέφουμε τον πλανήτη, λειτουργούμε τρόπον τινά ως λεσσειανό «πρόγραμμα» και εισβάλλουμε συνεχώς ακρίτως σε περιοχές που η φύση όρισε ως πνεύμονες.

Και νιώθω τον Κώστα Μόντη, όταν έγραφε το «Ένα σκοτωμένο γατάκι στην άσφαλτο»: «Είναι πια, βέβαια, θέαμα κοινό στη λεωφόρο / τα μικρά γατάκια/ που πάν να δασχίσουν και τα σκοτώνουν τ' αυτοκίνητα». ... μα και τον Φερνάντο Πεσόα στο «Γάτε που παίζεις μες στο δρόμο»: «Γάτε που παίζεις μες στο δρόμο σαν να 'ταν πάνω στο κρεβάτι, / φθονώ την τύχη σου, γιατί, ούτε μπορείς να την πεις τύχη. /Καλέ υπηρέτη των μοιραίων νόμων, που ορίζουν πέτρες μα και ανθρώπους, [...]».

ΕΞΙ ΒΙΒΛΙΑ ΚΥΠΡΙΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΕΞΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Όταν το μπράτσο μας άγγιζε το μπράτσο του διπλανού

«**Κ**αθένας μας ξεχωριστά είναι ένας μικρός πολιτισμός χτισμένος στα ερείπια ένα σωρό άλλων προγενέστερων πολιτισμών, αλλά με τις αποκλειστικά δικές μας, ο καθένας, παραλλαγές της έννοιας του ωραίου και του αποδεκτού, τις οποίες –απέναντί να προσθέσω– δεν πληρούμε σε γενικές γραμμές και με τις οποίες παλεύουμε να ζήσουμε. Συμπτωματικές ομοιότητες μεταξύ μας τις θεωρούμε ουσιώδεις ομοιότητες, διότι οι τριγύρω μας έχουν επίσης κληρονομήσει τα ίδια έθιμα, συναλλάσσονται με το ίδιο νόμισμα, αναγνωρίζουν λίγο πολύ τις ίδιες έννοιες ευπρέπειας και λογικότητας. Αλλά όλα αυτά, στην πραγματικότητα, το μόνο που κάνουν είναι να μας επιτρέπουν να συνυπάρχουμε με τις απροσπέλαστες και ολότελα ακανείς αποστάσεις μεταξύ μας». Η σκέψη της Μέριλιν Ρόμπινσον (από το μυθιστόρημα «Γκίλιαντ - Τόπος της μαρτυρίας», εκδ. Εν Πλώ, 2010) βοηθάει, δραστηκά, να κατανοήσει κανείς τα μικρά καθημερινά, τα ανεπαίσθητα, απλά και μεγαλειώδη της ανθρωπίνης ύπαρξης, ενίοτε και σε «απαίστους καιρούς». Ανάμεσα στο πνεύμα του βιβλίου και στο σκόλιο που ακολουθεί δεν υπάρχει σχέση. Είναι όμως αυτές οι «παραλλαγές» της συνύπαρξης «με τις απροσπέλαστες και ολότελα ακανείς αποστάσεις μεταξύ μας» που φωτίζουν την πραγματικότητα αλλιώς.

Τον τελευταίο μήνα, του απροσδόκητου κατ' οίκον εγκλεισμού, πολλαπλασιάζονται καθημερινά οι ψηφιακές πλατφόρμες, από την Ελλάδα και το εξωτερικό, που προσφέρουν άφθονα θεάματα: παραστάσεις θεάτρου και χορού, όπερες, συναυλίες, ταινίες, περιηγήσεις σε μουσεία και εκθέσεις, αναγνώσεις βιβλίων, πάσης φύσεως συζητήσεις και εκδηλώσεις. Θα μπορούσε κανείς να έχει πλήρη πολιτιστική κάλυψη σε 24ωρη βάση! Σύμφωνα δε με στοιχεία που ανακοινώνονται, είναι χιλιάδες όσοι επιλέγουν, για παράδειγμα, να δουν μια παράσταση είτε με έργο του Καραγάτση στο θέατρο «Πορεία» είτε με τον «Μακμπεθ» του Σαίξπηρ από το Εθνικό Θέατρο. Ψηφιακός συνωστισμός. Μπροστά στην οθόνη του υπολογιστή, ή στη μεγάλην τερν τηλεόραση, κάποιος μόνος ή με τη σταθερή συντροφιά του παρακολουθεί μια σκηνική δράση από άλλες εποχές. Έτσι μοιάζουν τουλάχιστον. «Άλλες». Τότε, που το κοινό κατέκλυζε τις αίθουσες, ο διπλανός δεν ήταν εν δυνάμει απειλή, ο συγχρωτισμός δεν αποτελούσε παραβίαση βασικών κανόνων προστασίας της δημόσιας υγείας.

Θεάματα τα οποία έχουν φυσική ροή, ολοκληρώνονται δηλαδή μέσα σε προκαθορισμένο χρόνο, και διαδραματίζονται μπροστά σε θεατές, που σιωπούν, αναστενάζουν, βήχουν, ψιθυρίζουν, μετακινούνται ανεπαίσθητα στη θέση τους, εγκαρκοτούν βαρύθυμα ή με ενθουσιασμό, εγκραταλείουν στο τέλος την αίθουσα για να επιστρέψουν άλλοι και άλλοι, τώρα απευθύνονται στον καθένα μας ξεχωριστά. Υπάρχει αυτή η κοινότητα που παλεύει να ζήσει με τις έννοιες του «ωραίου και του αποδεκτού»; Οι «ακανείς αποστάσεις» περιορίζονται μπροστά στην ψηφιακή πλατφόρμα; Μοιραζόμαστε την εμπειρία ή ο καθένας την καταπίνει ανάλογα με τα εργαλεία που διαθέτει να την επεξεργαστεί, να την αποδεχθεί ή απλώς να την αγνοήσει / προσπεράσει; Η επιδεκτικότητα της βύθισης, της αδράνειας που ναρκώνει τον χρόνο για να αμυνθεί στο πρωτοφανέρας του εγκλεισμού, βοηθάει στην περαιτέρω εξοικείωση με την τέχνη; Προσέρχεται σε αυτόν τον πολιτιστικό ψηφιακό καταγιομό και ένα κοινό που πριν δεν θα επέλεγε για έξοδο το θέατρο, την όπερα ή μια συναυλία κλασικής μουσικής; Ή ανακυκλώνονται στους δέκτες οι ίδιοι που γέμιζαν τις αίθουσες και στην προ κορωνοϊού περίοδο; Κανείς δεν θα μπορούσε να απαντήσει με ασφάλεια, ίσως μια δημοσκοπήση να πρόσθετε επιμέρους γνώση. Όταν επιστρέψουμε στη μερική κοινωνικότητα, θα υπάρξει μεγαλύτερη προσέλευση στις αίθουσες λόγω στέρησης; Όλο και περισσότεροι είναι εκείνοι που δεν βλέπουν «επιστροφή», με τους όρους τουλάχιστον που γνωρίζαμε. «Θα αργήσουμε να πάρμε ξανά στην αίθουσα. Θα αργήσουμε να κάτσουμε σε κάθισμα που το μπράτσο μας άγγιζε το μπράτσο του αγνώστου δίπλα μας», είπε πρόσφατα σε συνέντευξή του στην «Κ» ο σκανοθέτης Μπάμπης Μακρίδης (9/04). Ο ψηφιακός αυτός καταγιομός ίσως και να οδηγεί σε μια νέα αποκάλυψη που πρέπει να τη ζήσεις για να καταλάβεις πόσο πραγματικά είναι. Αυτό το μεσοδιάστημα ανάμεσα σε δύο ζωές, διαφορετικές μεταξύ τους, ίσως βοηθήσει να αντιληφθούμε ότι υπάρχουν απολαύσεις εκεί όπου ποτέ δεν θα τις αναζητούσαμε. Και να συνεχίσουμε να τις αναζητούμε.

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**

Η «Κ» σας προτείνει ακόμη έξι βιβλία Κύπριων συγγραφέων αντί για έξι εκδηλώσεις, μιας και η περίοδος αυτοπεριορισμού συνεχίζεται. Παρέα με ένα βιβλίο, λοιπόν, ταξιδέψτε, προβληματιστείτε, ψυχαγωγηθείτε, και μετά που θα περάσει το κακό, θα έχετε όσο χρόνο θέλετε για να συζητήσετε με φίλους σας όσα θα σας διηγηθούν οι ήρωες των βιβλίων που θα έχετε διαβάσει.

Χρήστος Α. Μιχαήλ
ΤΡΕΙΣ ΤΕΛΕΙΕΣ
Μελάνι, 2018

Στην τρίτη του ποιητική συλλογή, ο Χρήστος Α. Μιχαήλ δίνει ένα ενιαίο ποίημα 64 στροφών, σε κάθε σελίδα υπάρχουν τρεις στροφές, και κυριαρχεί η τελεία, χωρίς να λείπουν φυσικά τα άλλα σημεία στίξης, δεν θα μπορούσε άλλωστε, να γίνει κάτι τέτοιο. Η κυριαρχία της τελείας θα είναι αδύναμη άνευ άλλων σημαδιών, με το σταγονόμετρο, όμως, και μόνο όπου είναι απολύτως απαραίτητα. Μόνο άλλο ισχυρό σημείο στίξης στις «Τρεις τελείες» το ερωτηματικό, απουσιάζει το θαυμαστικό. Τρεις τελείες, παύση ισχυρή ή αποσιώπηση... Είναι οι «Τρεις τελείες» ένας μονόλογος ή πρόκειται για έναν ιδιότυπο διάλογο; Ποιητικό αίτιο της συλλογής ο έρωτας, ο άνθρωπος ή ο ίδιος μας ο εαυτός; Ο Μιχαήλ ξεκινάει με απογοήτευση, «Τη δόξα εγώ στον έρωτα δεν βρήκα», είναι προγραμματικός ο πρώτος στίχος...

Ελένη Αντωνιάδου
ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΟΝ
ΤΙΤΟ ΠΑΤΡΙΚΙΟ
ΩΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΦΤΑΣΕΙ
ΕΝΑΣ «ΧΩΜΑΤΟΔΡΟΜΟΣ»
Βακκικών 2019

Τα μελετήματα της Ελένης Αντωνιάδου, που περιλαμβάνονται στον τόμο, είναι

προϊόν δουλειάς πολλών ετών. Βαθιά γνώστρια του έργου του ποιητή, που απορρέει από τη μακρόχρονη φιλία τους, που της επέτρεψε να εισέλθει στα έσω δώματα του ποιητικού του σύμπαντος. Μπορεί ημερολογιακά να καλύπτουν περίπου 20 χρόνια, από το 1998 έως το 2019, αλλά στην πραγματικότητα ενσωματώνουν έρευνα και μελέτη του έργου του Πατρίκιου πολύ περισσότερων ετών. Συνολικά περιλαμβάνονται κείμενα που αναφέρονται στη ζωή και το έργο του ποιητή, που αφορούν τη συνομιλία του με ομότεχνους του και τους τόπους στην ποίησή του, και τέλος κείμενα που γράφτηκαν με αφορμή παρουσιάσεις βιβλίων του.

Συλλογικό
ΜΙΚΡΟ
Παράκεντρο 2019

Δέκα εννέα ιστορίες, δέκα εννέα λογοτέχνες που κλήθηκαν να γράψουν ένα μικροκείμενο που έχουν ως θέμα και τίτλο μια λέξη με πρώτο συνθετικό το μικρό. Η έκδοση «Μικρό» από το Παράκεντρο έχει το εξής προτέρημα, που το θεωρώ ανώτερο από κάθε άλλο της έκδοσης, είναι η συνάντηση διαφορετικών ανθρώπων που κατέθεσαν μια μικρή σε μέγεθος εισφορά, μεγάλης όπως σημειολογίας, τα μικρά μέρη συνθέτουν το όλον. Και τα μικρά υγιή κύτταρα διαμορφώνουν ένα υγιές οργάνισμο, μια υγιή κοινωνία. Στις 19 ιστορίες είναι σημαντικό το σμίξιμο των λογοτεχνών και των ειδών που ο καθένας υπηρετεί. Συμμετέχουν οι: Alev Adil, Omar Alshikh, Αχιλλέας Αναφιώτης, Χρήστος Αργυ-

ρού, Στέλλα Βοσκαρίδου, Κωνσταντίνια Γιακαλή, Γιώργος Καλοζώνης, Gurgenc Korkmazel, Πάμπος Κουζάλης, Κώστας Λυμπουρής, Λιλή Μιχαηλίδου, Γιώργος Χαριτωνίδης, Παναγιώτης Νικολαΐδης, Najwan Darwish, Μόνα Σαββίδου Θεοδούλου, Δέσποινα Πυρκεττή, Dalia Staronkute, Νένα Φιλούση, Γιώργος Χριστοδουλίδης.

Σωφρόνης Σωφρονίου
ΑΡΓΟΣ ΣΙΔΗΡΟΣ
Αντίποδες 2017

Το δεύτερο μυθιστόρημα του Σωφρόνη Σωφρονίου, μετά τους βραβευμένους «Πρωτόπλαστους», είναι μία σχεδόν κινηματογραφικό σενάριο. Ο Αργός σίδηρος, μέσα από μια διαδοχή προσεκτικά σκηνοθετημένων επεισοδίων, οδηγεί τον αναγνώστη σε ένα δυστοπικό, παραληρηματικό ταξίδι με θέμα τον ίλιγγο της μνήμης, της λογοτεχνίας και του κινηματογράφου». Ένας σκακιστής σκοτώνεται σε μια πλατεία της Νέας Υόρκης και μεταφέρεται στη Μικρή Ζωή, μια μεταθανάτια κατάσταση με περιορισμένη χρονική διάρκεια. Εκεί θα κληθεί να ανασυγκροτήσει το μυθιστόρημα 4001 του Αυστριακού Ρόμπερτ Κράους και να διαπιστώσει αν ο συγγραφέας βρίσκεται σε κάποιο σημείο του αγνώστου αυτού τόπου.

Συλλογικό
ΛΑΙΜΑΡΓΑ
Εκδόσεις Ακτίς 2018

Στη συλλογή «Λαίμαργα» δέκα συγγραφείς πραγματεύονται την επιθυμία

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Τα παιδιά πρώτα...

Την εβδομάδα που μας πέρασε ανακοινώθηκαν τα μέτρα της κυβέρνησης για την ανάσχεση των επιπτώσεων από την πανδημία του κορωνοϊού. Οι άνθρωποι του πολιτισμού δεν τα υποδέχθηκαν θερμά, λίγο γιατί ήταν υπερδεμένα, λίγο γιατί δεν ήταν συγκεκριμένα και άφηναν πράγματα πίσω που είναι σημαντικά για τους καλλιτέχνες σε επίπεδο εργασιακών σχέσεων. Όλα αυτά όμως με καλή θέληση από όλους μπορούν να ξεπεραστούν και να βρεθούν λύσεις και θεραπείες. Δεν έχει σημασία αυτή τη στιγμή να ακίσει κάποιος τα μέτρα και να προσπαθήσει να βρει τις τρύπες τους, αφ' ης στιγμής οι καλλιτέχνες παρέδωσαν στον ίδιο τον υπουργό υπόμνημα με το τι ζητούν και οι πλευρές θα συζητήσουν για το τι μέλλει γενέσθαι.

Σε όλα αυτά που συμβαίνουν, λοιπόν, ξεχωρίζω μερικά κατά τη γνώμη πάρα πολύ σημαντικά. Πρώτο, η ανακοίνωση των μέτρων από πλευράς Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Νεολαίας και Αθλητισμού ξεκίνησε με τον απόλυτα λάθος τρόπο. «Επειδή στο Υπουργείο αυτό εκτός από τον Πο-

λιτισμό έχουμε και την Εκπαίδευση –μαζί βέβαια με τα θέματα του Αθλητισμού και της Νεολαίας– [...], περισσότερο εμψυχόντας ήταν τα ζητήματα που αφορούσαν σχεδόν εκατό χιλιάδες παιδιά και άλλα τόσα νοικοκυριά, με την αναστολή της φοίτησης στα σχολεία [...].»

Δεν το λες αυτό, ξέρεις, επειδή λειτουργώ πολλές και μεγάλες εκκλησίες, τις μιας της γελώ... και της το λέω και κατάμουτρα... Εγώ τι να σκεφτώ τώρα, ότι σε πολύ υψηλό επίπεδο γίνεται παραδοχή ότι δεν τα προλαβαίνουν όλα, χαλαρώστε, τα σημαντικότερα και προχωράμε; Παραδέχεται η ίδια η Πολιτεία ότι έβαλε σαράντα δυο καρπούζια σε μια μασχάλη και προσέχει μην της πέσουν και τα δυο και σπαστούν και μας φάνε οι λυμπόροι από τα ζουμιά; Δεν απευθύνεσαι σε μια ομάδα ανθρώπων και τους λες, ξέρετε το άλλο το χαρτοφυλάκιό μου είναι το βασταγερό, αυτό του πολιτισμού, της νεολαίας και του αθλητισμού εν για γεωμοσσία. Δεν κάνεις τηλεόραση στην Αμερική και βάζεις τα παιδιά μπροστά για να κλέψεις την παράσταση... σαφώς και είναι σημαντικά τα 100.000 παιδιά, αλλά είναι

εξίσου σημαντικό ότι μερικές εκατοντάδες από αυτά τα παιδιά, ίσως και χιλιάδες, είναι τέκνα ανθρώπων του πολιτισμού, που θα βλέπουν τους γονείς τους συλλογισμένους, γιατί δεν ξέρουν αν θα έχουν δουλειά ή και εισόδημα...

Εκκινήστε ωραία, ως Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Νεολαίας και Αθλητισμού (μωρέ μπράβο!) αφού εξετάσαμε τις οικονομικές δυνατότητες του κράτους και σε συνάρτηση με τα ήδη εξαγγελθέντα μέτρα, αποφασίζουμε τα εξής... και προχωράς και τα εξειδικεύεις και τα εξηγείς και εμπλέκεις ενεργά τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες, που μεθαύριο θα το κάνει Υφυπουργείο, ωραία, τακτοποιημένα. Δεν έγινε έτσι, αλλά αμάν-αμάν γράφτηκαν κάποια πράγματα, συμβουλευτήκαν κάποιους σοφούς του πολιτισμού, οι οποίοι παρεπιδήμουν στην Ιριγενείας και στα πέριξ, κι όζω από την πόρτα. Με λίγα λόγια, δουλείες του ποδαριού.

Ωστόσο, ένα άλλο ωραίο και κατ' εμέ επιδοφόρο και θέλω να το πιστεύω, ειλικρινά, είναι ότι διακρίνω μια ωραία σύμπτωση μεταξύ συνδικαλιστικών σωματείων, πρωτοβουλίες ωραίες από ανθρώπους που αγαπούν

τη δουλειά τους, γιατί μην ξεχνάμε όλοι εμείς ότι δεν μιλάμε για χομπίστες, αλλά για επαγγελματίες, που πληρώνουν νοίκι, ρεύμα, σούπερ μάρκετ, και δεν ζουν στο Χόλυγουντ και στις Κάννες, αλλά στο Λεμεύ, στην Παλλουριώτισσα. Υπάρχουν επαγγελματίες που υπογράφουν δίπλωμα και τρίμηνα συμβόλαια, υπάρχουν επαγγελματίες που τρέχουν σε σαράντα δυο δουλείες για να τα βγάλουν πέρα... άρα γι' αυτούς όλους θα πρέπει να συνεχίσουν να είναι ενωμένοι άνθρωποι που εργάζονται στον χώρο του πολιτισμού, για την εργασιακή τους αξιοπρέπεια και τη διασφάλιση της εργασίας τους και της διαβίωσής τους και μετά τους δύο-τρεις μήνες που θα κρατήσουν τα μέτρα. Στην τελική, για να πούμε και του στραβού το δίκιο, όπως κάθε επαγγελματικός τομέας ζητεί και απαιτεί, έτσι και οι άνθρωποι του πολιτισμού, ούτε εξαιρεση θέλουν να αποτελέσουν, ούτε χάρη ζητάνε και ξέρετε γιατί, διότι δεν παύει να είναι εργαζόμενοι, άνθρωποι που πουούδασαν, που μόχθησαν, που θέλουν να είναι αξιοπρεπείς. Ξέρετε, δεν μιλάμε για διασκεδαστές, αλλά για εργαζόμενους.

Η τέχνη μας εμπνέει να υπερβούμε εαυτούς

Η Κύπρια επιμελήτρια τέχνης Κατερίνα Πατσαλίδου μίλησε στην «Κ» για τη νέα της διαδικτυακή έκθεση

Συνέντευξη στη **ΛΟΥΪΖΑ ΛΟΥΗ**

Μέσα σε αυτή την παγκόσμια, αλλά και καλλιτεχνική κρίση που βιώνει η ανθρωπότητα η Κατερίνα Πατσαλίδου σε συνεργασία με την καλλιτέχνη Μικαέλλα Μελανίδου βρήκαν την ευκαιρία να δημιουργήσουν την πλατφόρμα «Visual Space», η οποία είναι μια ιστοσελίδα όπου θα πραγματοποιηθεί διαδικτυακά η έκθεση με τίτλο «Art Still Flourishes». Με αυτή την έκθεση δοσμένη με ένα «μη συμβατικό τρόπο» η Κατερίνα μαζί με τη Μικαέλλα μάς δίνουν το μήνυμα ότι η τέχνη και ο πολιτισμός δεν σταματούν εδώ.

—Μέσα από αυτή την παγκόσμια κρίση αποφάσισες να συνδημιουργήσεις/επιμεληθείς μια διαδικτυακή έκθεση. Μίλησε μου λίγο για αυτό.

—Δημιούργησα το Artstalker προφίλ στο Instagram με κύριο στόχο να διαφημίσω και εγώ με τον δικό μου τρόπο ανερχόμενους καλλιτέχνες. Όταν ξεκίνησε η πανδημία έβλεπα πως όλες οι εκδηλώσεις ακυρώνονταν, οι γκαλερί και τα μουσεία έκλειναν και καλλιτέχνες πλέον έμεναν άνεργοι στο σπίτι. Σε συνεργασία με την καλλιτέχνη Μικαέλλα Μελανίδου δημιουργήσαμε την πλατφόρμα «Visual Space», η οποία θα είναι μια ιστοσελίδα όπου θα γίνει η διαδικτυακή μας έκθεση «Art Still Flourishes». Θα είναι μία ευκαιρία να διαφημίσουν οι καλλιτέχνες τα έργα τους και ταυτόχρονα οι φιλότεχνοι να επισκεφθούν μία διαδικτυακή έκθεση με ένα θέμα που σήμερα εν-

Η κρίση επηρεάζει από τον καλλιτέχνη μέχρι τον θεατή, γι' αυτό πολλοί θεσμοί και καλλιτέχνες προσπαθούν να σκεφτούν πολλούς ψηφιακούς τρόπους για να προσελκύσουν το κοινό.

διαφέρει όλους.

—Ο τίτλος της έκθεσης είναι «Art Still Flourishes». Τι μήνυμα θα ήθελες να περάσεις μέσα από αυτό;

—Βρήκαμε τον τίτλο «Art Still Flourishes» ιδανικό γι' αυτή την έκθεση, διότι αρνούμαστε να δεχτούμε ότι η τέχνη και ο πολιτισμός μπορούν να σταματήσουν, αφού, όπως είδαμε στο παρελθόν, ακόμη και στις πιο δύσκολες εποχές ευδοκίμουν. Καλούμε τους καλλιτέχνες, όπου κι αν ζουν, να λάβουν μέρος σε αυτή την έκθεση με στόχο να παρουσιάσουν έργα που να μεταφέρουν το δικό τους μήνυμα και τη δική τους αντίληψη για τον σημερινό κόσμο.

—Πιστεύεις ότι μετά από την κρίση θα έρθει η αναγέννηση και μέσα από την τέχνη;

—Η τέχνη διαμορφώνεται και προσαρμόζεται ανάλογα με τις εξελίξεις και τις καταστάσεις που χαρακτηρίζουν το περιβάλλον. Η υγειονομική κρίση είναι παγκόσμιας εμβέλειας και είναι αδύνατο να παραμείνει αναλλοίωτη. Η τέχνη είναι ο καθρέφτης του κόσμου μας και με την πάροδο του

«Ο ψηφιακός μετασχηματισμός είναι πλέον ένα παγκόσμιο φαινόμενο, και είναι πολύ φυσικό να επηρεάσει και την τέχνη», λέει η Κατερίνα Πατσαλίδου.

χρόνου θα δημιουργηθεί ένας άλλος κόσμος, μιας άλλης εποχής.

—Ασχολείσαι ενεργά εδώ και πολλά χρόνια και πριν από την πανδημία με τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας για τη δουλειά σου. Με ποιο τρόπο η περίοδος αυτή που διανύουμε άλλαξε τα δεδομένα;

—Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας καλώς η κακώς παίζουν ένα μεγάλο ρόλο στη ζωή μας, ειδικά λόγω αυτής της πανδημίας. Πλέον είναι ένας τρόπος να επικοινωνούμε με τον έξω κόσμο και να μην νιώθουμε μόνοι, και έτσι περισσότεροι τα χρησιμοποιούν ανεξαρτήτως ηλικίας. Και δεν αναφερόμαι

μόνο στην τέχνη. Παρατηρούμε έξαρση ψηφιακών καναλιών στις καθημερινές μας δραστηριότητες. Τα δε ΜΜΕ αποκτούν όλο και περισσότερο ψηφιακό χαρακτήρα.

—Σε αυτή την παγκόσμια κρίση που ζούμε είναι ευκαιρία τώρα να γίνει κάτι διαφορετικό;

—Ναι, νομίζω πως συνειδητοποιούμε κάποιες αλήθειες για τον κόσμο μας και πως μας δίνεται η ευκαιρία ν' αλλάξουμε προς το καλύτερο. Είμαστε τρωτοί, είμαστε ένας κόσμος χωρίς σύνορα. Ο ιός δεν διακρίνει σύνορα, χώρες, φυλές, φτωχούς – πλούσιους, μορφωμένους και μη. Είναι πλέον

«Βρήκαμε τον τίτλο 'Art Still Flourishes' ιδανικό γι' αυτή την έκθεση, διότι αρνούμαστε να δεχτούμε ότι η τέχνη και ο πολιτισμός μπορούν να σταματήσουν».

κατανοητό πως ο κόσμος πρέπει να βοηθά ο ένας τον άλλο για να τα βγάλουμε πέρα και να οδηγηθούμε σε ένα καλύτερο κόσμο. Η αλληλεγγύη κι οι συλλογικές επιδιώξεις, όπως η προστασία του περιβάλλοντος, δεν είναι πλέον επιλογή είναι επιτακτική ανάγκη. Κι η τέχνη μας εμπνέει να υπερβούμε εαυτούς, να χαράξουμε έναν νέο δρόμο.

—Τι νιώθεις ότι αλλάζει με τη κρίση στα εικαστικά;

—Βλέπουμε πως όλες οι εκδηλώσεις ακυρώθηκαν, τα μουσεία και οι εκθεσιακοί χώροι έκλεισαν, και με αποτέλεσμα η ζήτηση μειώθηκε δραματικά όπως και σε πολλούς άλλους τομείς. Η κρίση επηρεάζει από τον καλλιτέχνη μέχρι και τον θεατή, γι' αυτό πολλοί θεσμοί και καλλιτέχνες προσπαθούν να σκεφτούν πολλούς ψηφιακούς τρόπους για να προσελκύσουν το κοινό τους.

—Τώρα με τα μουσεία και τις γκαλερί που είναι κλειστά ο δρόμος για δημιουργία είναι η τεχνολογία; Η τεχνολογία θα μπει πιο δραστηρικά στα εικαστικά; Θα αλλάξει ο τρόπος προβολής και ο τρόπος δημιουργίας;

—Ναι, πιστεύω ότι η τεχνολογία θα διαδραματίσει τεράστιο ρόλο στον κόσμο της τέχνης. Έχει ήδη αρχίσει, αλλά τώρα μπαίνουμε σε μια νέα εποχή. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός είναι πλέον ένα παγκόσμιο φαινόμενο, και είναι πολύ φυσικό να επηρεάσει και την τέχνη. Τόσο ο επισκέπτης όσο και ο δημιουργός, θα αισθάνονται πιο κοντά σε ένα ψηφιακό περιβάλλον απ' ό,τι σήμερα.

Πληροφορίες: Οι καλλιτέχνες που ενδιαφέρονται θα μπορούν να δηλώσουν συμμετοχή μέχρι τις 20 του Απριλίου 2020 στο visualspace11@gmail.com

LOVE FM 100.7 ΠΡΩΤΟ ΣΤΙΣ ΚΑΡΔΙΕΣ ΣΑΣ ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ

**1^ο ΜΟΥΣΙΚΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ**
ΤΙΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ
14.4%

**1^ο ΠΑΓΚΥΠΡΙΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ**
ΣΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ
18.8%

**1^ο ΠΑΓΚΥΠΡΙΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ**
ΣΤΙΣ ΗΛΙΚΙΕΣ 35-44
21.8%

**1^ο ΜΟΥΣΙΚΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ**
ΣΤΟ ΜΕΡΙΔΙΟ
ΑΚΡΟΑΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΜΕ 6.5% ΚΑΙ 90 ΛΕΠΤΑ
ΣΥΝΕΧΟΥΣ
ΑΚΡΟΑΣΗΣ

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΡΕΥΝΑ ΑΚΡΟΑΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΗΛΙΚΙΕΣ 13-80 ΕΤΩΝ
ΣΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 1/12/2019 – 29/2/2020 (ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ SYMMETRON MARKET RESEARCH & CONREAD RESEARCH BUREAU)

Να στηριχθεί το κυπριακό σινεμά

Οκτώ σκηνοθέτες καταθέτουν την άποψή τους στην «Κ» για τον κινηματογράφο στη μετά τον κορωνοϊό εποχή

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Αυτή την εβδομάδα τέσσερις σκηνοθέτριες και τέσσερις σκηνοθέτες του κινηματογράφου μιλάνε απαντάνε στην «Κ» στο πώς επηρεάζει η πανδημία του κορωνοϊού την κινηματογραφική κοινότητα της Κύπρου και αν είναι αφορμή αυτή η παγκόσμια κρίση για κινηματογραφικές ιδέες; Μέσα από τις απαντήσεις τους διαφαίνεται ότι ο κόσμος του σινεμά δεν θα είναι ο ίδιος μετά που θα περάσει η πανδημία, αλλά είναι μια ευκαιρία για νέες ιδέες. Επίσης, όλες και όλοι ζητούν από την Πολιτεία να βοηθήσει τους δημιουργούς, διότι είναι η ζήτηση επιβιώσής τους. Επίσης, αυτές τις ημέρες καραντίνας είναι ευκαιρία, για όσους το επιθυμούν, να δούμε περισσότερο κινηματογράφο, έτσι, ζητήσαμε να μας προτείνουν μία ταινία του διεθνούς ή του κυπριακού ρεπερτορίου και όχι αναγκαστικά να σχετίζεται με την υγειονομική κρίση που διανύουμε. Το κυπριακό σινεμά ανέκαθεν χρειαζόταν βοήθεια πόσω μάλλον τώρα.

ΕΡΩΤΗΜΑ: «Επηρεάζει η πανδημία του κορωνοϊού την κινηματογραφική κοινότητα της Κύπρου; Είναι αφορμή αυτή η παγκόσμια κρίση για κινηματογραφικές ιδέες;

ΝΤΑΪΝΑ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

«**Η πανδημία** που βιώνουμε είναι πραγματικά ένα τόσο έντονο και απίστευτα τρομακτικό βίωμα. Η ζωή που ξέραμε μετατράπηκε τόσο γρήγορα και δραματικά σε κάτι καινούργιο και αλλόκοτο που φαντάζει να πρωταγωνιστούμε όλοι μας στον κινηματογραφικό κόσμο μιας post apocalyptic ταινίας. Ανατράπηκαν όλα όσα θεωρούσαμε δεδομένα, όλα όσα νομίζαμε πως είχαμε σε τάξη. Ανακαλούμαστε να ξαναγνωρίσουμε τους εαυτούς μας, να αναθεωρήσουμε τον ρόλο μας στη γη και το νόημα της ζωής σε προσωπικό, αλλά και σε γενικά ανθρώπινο επίπεδο. Η κινηματογραφική/οπτικο-ακουστική βιομηχανία φυσικά και έχει πληγεί δραματικά από αυτή την κρίση. Έχει παγοποιηθεί κάθε εργασία που αφορά γυρίσματα και σταμάτησε κάθε κύκλος εργασιών –όπως σχεδόν σε όλους τους επαγγελματικούς τομείς. Οι επαγγελματίες του χώρου έχουν αναγκαστικά σταματήσει να εργάζονται με αποτέλεσμα να μην έχουν καμία πηγή εισοδημάτων και ως ελεύθεροι επαγγελματίες (οι πλείστοι) θα χρειαστούμε βοήθεια και στήριξη από το κράτος για να επιβιώσουμε. Φυσικά, η όλη εμπειρία αυτής της παγκόσμιας κρίσης για ανθρώπους δημιουργικούς, του χώρου και γενικά τις τέχνες, προφανώς και αποτελεί ταυτόχρονα πηγή έμπνευσης νέων ιδεών, σεναρίων και δημιουργίας. Όταν τελειώσει αυτός ο εφιάλτης είμαι σίγουρη ότι θα δούμε πολλές ταινίες που θα καταπνέονται με το συγκεκριμένο θέμα και μ' αυτή την προσωπική αλλά συνάμα συλλογική εμπειρία.

Προτεινόμενη ταινία: «Beasts of the Southern Wild», του Benh Zeitlin, ΗΠΑ, 2012
Ένα όμορφο, μαγικό ταξίδι μέσα από τα μάτια ενός παιδιού, το οποίο βιώνει το τέλος του κόσμου.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΙΕΗΤΤΑΝΗΣ

«**Είναι αδιαμφισβήτητο** ότι η κινηματογραφική κοινότητα της Κύπρου είναι ένα από τα πολλά θύματα αυτής της πανδημίας. Το ολοκληρωτικό πάγωμα όλων των παραγωγών είναι ένα τεράστιο πλήγμα προς όλους τους καλλιτέχνες, αλλά και στην ίδια την βιομηχανία. Πιστεύω, όμως, ακράδαντα πως ένας καλλιτέχνης ανθίζει, όταν βρίσκει μπροστά του περιορισμούς, όταν αναγκάζεται να σκεφτεί 'έξω από το κουτί' και όταν οι καταστάσεις τον αναγκάζουν να καινοτομήσει. Επομένως, παρά τις αρνητικές οικονομικές συνέπειες που έχει φέρει αυτή η πανδημία, είμαι σίγουρος ότι θα φέρει και

Η ταινία του Άδωνι Φλωρίδη «Ρόζμαρι» θίγει κατά κάποιο τρόπο τον αυτο-περιορισμό, αλλά και τον εγκλωβισμό στα μυστικά μας.

ένα νέο κύμα καλλιτεχνικής άνθισης και επανάστασης».

Προτεινόμενη ταινία: «Boyhood», του Richard Linklater, ΗΠΑ, 2014
Η μοναδική κινηματογραφική της προσέγγιση είχε ως αποτέλεσμα την εξιστόρηση μιας απίστευτα αγνής βιωματικής εμπειρίας.

ΑΛΕΞΙΑ ΡΟΪΤΕΡ

«**Σαφώς η** πανδημία επηρεάζει τα πάντα. Από τα πιο απλά πράγματα της καθημερινότητάς μας μέχρι τον τρόπο σκέψης μας. Κατ' αρχάς μας αναγκάζει να περάσουμε χρόνο μόνοι με τον εαυτό μας, κάτι που αναμφίβολα είναι προϋπόθεση για έμπνευση και δημιουργία κάθε καλλιτέχνη. Από την άλλη, σε πολύ πρακτικό επίπεδο βλέπουμε κινηματογραφικές παραγωγές να έχουν ξεκινήσει και να μην έχουν ολοκληρωθεί, άλλες να έχουν ακυρωθεί και άλλες να έχουν πάρει αναστολή επ' αόριστον. Το ένα διεθνές κινηματογραφικό φεστιβάλ μετά το άλλο ακυρώνουν ή αναστέλλουν τη διοργάνωση. Όλα αυτά είναι πρωτοφανή και είναι σίγουρα πολύ λυπηρό για την κινηματογραφία παγκόσμια. Από την άλλη, όμως, βλέπουμε ότι μέσα από αυτές τις συνθήκες δημιουργούνται νέες ευκαιρίες, οι οποίες αλλάζουν το σκηνικό. Πάρα πολλά φεστιβάλ διαθέτουν πλέον τις ταινίες και το περιεχόμενο τους δωρεάν στο κοινό για να τις παρακολουθήσει διαδικτυακά, είτε αυτό αφορά επιλεγμένα προγράμματα ταινιών ή το διαγωνιστικό τους πρόγραμμα του 2020. Αυτή η πρωτοβουλία δίνει πρόσβαση σε όλους του Κύπριους δημιουργούς και σινεφίλ να παρακολουθήσουν σπάνιες και αξιόλογες ταινίες που μέχρι τώρα ήταν διαθέσιμες μόνο κατά τη διάρκεια των φεστιβάλ».

Προτεινόμενη ταινία: «Meu Amigo Nietzsche» (My Friend Nietzsche), του

Fauston da Silva, Βραζιλία, (2012)
Πρόκειται για μία εξαιρετική, πολυβραβευμένη και ευχάριστη ταινία μικρού μήκους από τις αγαπημένες μας ταινίες του ISFFC (Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους). www.youtube.com/watch?v=FroyMvgYfmO&fbclid=IwAR0WwPgBsIf5dO12xnqA_tIjAy5Mw630HM8Sk4adWi9NcfChA_iNCj0apoM

ΙΩΑΚΕΙΜ ΜΥΛΩΝΑΣ

«**Η πανδημία** σαφώς επηρεάζει την κινηματογραφική κοινότητα της χώρας και όχι μόνο. Σαν σκηνοθέτης επηρεάστηκα άμεσα, αφού τη στιγμή που χτύπησε η πανδημία βρίσκόμουν στην τελική προετοιμασία για τα γυρίσματα της μεγάλου μήκους μου που θα ξεκινούσε γυρίσματα τη δεύτερη εβδομάδα του Μάη. Σημαίνει ότι η ταινία θα πάει πίσω για κάποιους μήνες με ό,τι αυτό συνεπάγεται για μια κινηματογραφική παραγωγή. Το ίδιο συνέβη με πολλούς συναδέλφους τόσο στον κινηματογράφο όσο και στη διαφήμιση. Αποτέλεσμα είναι η απώλεια εισοδημάτων που τόσο έχουμε ανάγκη όσοι εργαζόμαστε στον χώρο, αλλά και σε ορισμένες περιπτώσεις δομικές αλλαγές σε σενάριο και διανομή ρόλων. Φυσικά, ορισμένες φορές αυτό βοηθάει τη δημιουργική διαδικασία και μόνο έτσι μπορεί κάποιος να το αντιμετωπίσει. Ας έχουμε όλοι την υγεία μας και ας μην έχουμε άλλες απώλειες σε ανθρώπινες ζωές».

Προτεινόμενη ταινία: «La Jete», του Chris Marker, Γαλλία, 1962
Σε αυτή βασίστηκε το «Twelve Monkeys» του Terry Gilliam.

ΤΩΝΙΑ ΜΙΣΙΑΛΗ

«**Οι ταινίες** που έχουν προγραμματιστεί για να γυριστούν μέσα στους επόμε-

νους μήνες έχουν κάνει μια παύση. Τα πράγματα είναι στάσιμα. Δεν υπάρχει ούτε η ψυχολογία για να γίνει προετοιμασία. Το αρνητικό είναι ότι, λόγω του ότι οι πιο πολλοί από εμάς, σκηνοθέτες, παραγωγοί, συνεργείο και ηθοποιοί, είμαστε αυτοεργοδοτούμενοι. Δεν έχουμε εισόδημα, αν δεν υπάρχουν παραγωγές. Το θετικό είναι ότι έχουμε χρόνο να γράψουμε, να δούμε ταινίες και να γίνουμε πιο δημιουργικοί. Θα υπάρχουν, όμως, χρήματα για να κάνουμε ταινίες; Θα μπορούμε να ταξιδεύουμε με τις ταινίες μας σε φεστιβάλ κινηματογράφου; Θα ξανακάνουμε ταινίες με τον παραδοσιακό τρόπο ή θα αρχίσουμε όλοι να γυρίζουμε ταινίες με το κινητό μας και να τις ποστάρουμε στα social media; Ένα είναι σίγουρο, ότι το σινεμά, εν καιρώ κρίσεων, πολέμων και όπως φαίνεται και πανδημιών, είναι η λύση για απόδραση από την πικρή καθημερινή πραγματικότητα. Έτσι και αλλιώς για εμάς του σινεμά πάντα τα πράγματα ήταν δύσκολα. Πιστεύω θα τα καταφέρουμε.

Προτεινόμενη ταινία: «Le Bonheur», της Agnes Varda, ΗΠΑ, 1965
Πόσες ταινίες θέλω να προτείνω! Θα έλεγα να δείτε ταινίες που σκηνοθέτησαν γυναίκες.

ΑΔΩΝΙΣ ΦΛΩΡΙΔΗΣ

«**Συμβαίνει το** εξής παράδοξο. Είμαστε κλεισμένοι στα σπίτια μας, ένα μεγάλο μέρος του χρόνου μας τον περνούμε παρακολουθώντας ταινίες και σειρές. Ταυτόχρονα, όλη σχεδόν η κινηματογραφική παραγωγή έχει παγώσει. Είναι κάτι σαν να τρώμε από την καμπούρα μας. Έτσι το καταλαβαίνω. Είμαι σίγουρος ότι πολλοί κινηματογραφιστές αυτή την περίοδο γράφουν, διερευνούν, ψάχνουν ιδέες για να γράψουν κάτι ούτως ώστε μόλις το επιτρέψουν οι συνθήκες να μπορούν να γυριστούν σε ταινίες, σειρές κοκ. Εμένα με απασχολεί το κατά

πόσο όλα αυτά που βιώνουμε αυτή τη στιγμή θα έχουν κάποιο νόημα, όταν θα τελειώσει όλο αυτό, παρόλο που η ιδέα της 'απομόνωσης' προσφέρεται για ψάξιμο μέσα σε ένα γενικότερο πλαίσιο. Δεν είμαι σίγουρος. Πιστεύω ότι ο κόσμος θα είναι πολύ διαφορετικός μετά από την πανδημία. Δυσκολεύομαι να γράψω κάτι που να αφορά στη μετά την πανδημία εποχή στη διάρκεια της πανδημίας ή αντίστροφα. Το ψάχνω, όμως, μέσα στο δικό μου βίωμα, μέσα στο πώς αντιδρά ο υπόλοιπος κόσμος. Όσον αφορά στο πώς επηρεάζει την κινηματογραφική κοινότητα της Κύπρου η πανδημία είναι απλό: έχουν κλείσει όλες οι παραγωγές και αυτό επηρεάζει όλους σκηνοθέτες, παραγωγούς, ηθοποιούς, καλλιτεχνικό και τεχνικό προσωπικό. Για τις δε παραγωγές που βρίσκονταν σε φάση γυρισμάτων, όταν επιβλήθηκαν τα μέτρα, η κατάσταση είναι πολύ δύσκολη».

Προτεινόμενη ταινία: Οποιοδήποτε κινηματογραφική ταινία και όχι βιντεάκια με fake news και θεωρίες συνωμοσίας.

ΕΛΕΝΑ ΑΛΩΝΕΥΤΗ

«**Με τους** περιορισμούς λόγω της πανδημίας είμαστε μία από τις ομάδες επαγγελματιών που πλήττεται ιδιαίτερα. Σταμάτησαν οι κινηματογραφικές παραγωγές, τηλεοπτικές σειρές, διαφημίσεις, ντοκιμαντέρ. Ακυρώθηκαν όλα τα φεστιβάλ, συναυλίες, θέατρα και εκδηλώσεις. Ήμιναν χωρίς εργασία σκηνοθέτες, σεναριογράφοι, διευθυντές φωτογραφίας, ηθοποιοί, μοντέρ, σκηνογράφοι, ενδυματολόγοι, ειδικοί σπέσιαλ και ψηφιακών εφέ, μακιγιέρ, κομμωτές, ηλεκτρολόγοι, ηχολόγητες, οπερατέρ, boommen, αμπιγιέρ, φροντιστές, μακενίστες, κατασκευαστές σκηνικών, κολορίστες. Η συντριπτική πλειοψηφία των πιο πάνω επαγγελματιών δεν είναι υπάλληλοι, αλλά εργάζονται με ανάθεση χωρίς σταθερό μισθό. Οι προσωπικές ιστορίες που εξελίσσονται λόγω της πανδημίας σε σπίτια και νοσοκομεία, ο θάνατος, οικογενειακές τραγωδίες, εγκλεισμός, βία, τραγικές ιστορίες αλλά και χαράς, είναι σίγουρο ότι θα αποτελέσουν έμπνευση όχι μόνο για τον κινηματογράφο αλλά και για όλες τις τέχνες για πολλά χρόνια μετά».

Προτεινόμενη ταινία: «Parasite», Bong Joon-ho, Νότια Κορέα, 2019
Πρόκειται για μια αριστουργηματική ταινία που προβληματίζει και μας προτρέπει να επαναδιολογήσουμε τη στάση μας στην κοινωνία. Αυτές τις μέρες που όλοι αυτοπεριοριστήκαμε και που βασίζομαστε στην κοινωνία συλλογικά να ακολουθεί τις οδηγίες.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

«**Η Κυπριακή** "βιομηχανία" κινηματογράφου είναι ήδη λιλιπούτεια και αυστηρά εξαρτώμενη από κυβερνητική χρηματοδότηση. Με μαθηματική ακρίβεια η σημερινή κατάσταση θα μας πάρει αρκετά χρόνια πίσω, αν δεν προτρέξουμε τώρα να σώσουμε ό,τι μπορούμε. Ίσως, όμως, είναι και η ευκαιρία για να μαρτυρήσουμε μια άνθηση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, αν οι εταιρίες παραγωγής τολμήσουν να δημιουργήσουν με μηδαμινά μέσα. Η απομόνωση ήταν εξ αρχής ένα εργαλείο για πολλούς σεναριογράφους, τώρα θα είναι και πόλος έλξης για έμπνευση. Θα δούμε σίγουρα μια πληθώρα ταινιών και τηλεοπτικών σειρών τα επόμενα χρόνια, τα οποία θα καταπνέονται με το θέμα. Άμεσα ή έμμεσα, με τον ίδιο τρόπο που οι ταινίες Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου είναι σταθερά στο πρόγραμμα από την δεκαετία του '50».

Προτεινόμενη ταινία: «Παύση» της Τώνιας Μισιαλή, 2018, Κύπρος
Από τις καλύτερες ντόπιες ταινίες του αιώνα που βλέπει κατάματα ένα «social distancing» μιας άλλης κατηγορίας. Ένα είδος απομόνωσης που έρχεται μέσα από την ίδια την οικογένεια, που ο μόνος θανατηφόρος ιός είναι ψυχολογικός...

Η πρώτη μεγάλου μήκους ταινία της Τώνιας Μισιαλή «Παύση» θίγει το ζήτημα της ενδοοικογενειακής βίας, που τις μέρες της πανδημίας δυστυχώς παρουσιάζει έξαρση.

Τα αντισώματα της ενημέρωσης

Η κρίση του κορωνοϊού χτυπάει και τα ΜΜΕ, τα οποία καλούνται να επενδύσουν στην αξιοπιστία τους για να επιβιώσουν

Του ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Στις 16 Μαρτίου ο συγγραφέας-αρθρογράφος Κυριάκος Αθανασιάδης ανακοίνωσε μέσα από τον προσωπικό του λογαριασμό στο Facebook τη διακοπή της συνεργασίας του με ενημερωτική ιστοσελίδα εξαιτίας του κορωνοϊού. Η μεγάλη παύση στην οικονομία έκανε τους διαφημιστές να αποσύρουν τις καταχωρήσεις τους από τα παραδοσιακά και τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης. Λίγες μέρες μετά ανακοινώθηκε το κλείσιμο ενός αθλητικού και ενός μουσικού ραδιοφώνου. Η διακοπή των αθλητικών διοργανώσεων προκάλεσε μεγάλο πλήγμα στο αθλητικό ρεπορτάζ και το κλείσιμο θεάτρων, μουσείων, εκθέσεων, περιόρισε σημαντικά τα καλλιτεχνικά νέα. Εφημερίδες και τηλεοπτικοί σταθμοί άρχισαν να υιοθετούν το μέτρο της αναστολής συμβάσεων για τους εργαζομένους τους, είτε σε όλους ή σε τεχνικούς και διοικητικούς υπαλλήλους. Ραδιοφωνικοί παραγωγοί εργάζονται από το σπίτι και στέλνουν τις ατάκες τους με μέιλ σε έναν μοναχικό ηχολήπτη στην έδρα του σταθμού. Δημοσιογράφοι προσπαθούν από το σπίτι τους να ανταποκριθούν στα αυξημένα καθήκοντά τους—ειδικά όσοι ασχολούνται με το ρεπορτάζ της Υγείας—ενώ ταυτόχρονα μαγειρεύουν, διαβάζουν τα παιδιά τους, βγάζουν βόλτα τον σκύλο.

Είναι σαφές ότι ο κορωνοϊός δεν θα άφηνε αλώβητο το ήδη εύθραυστο οικοσύστημα των μέσων ενημέρωσης στην Ελλάδα. Στα δημοσιογραφικά πηγαδάκια—του Messenger και του Viber—δεν είναι λίγοι όσοι υποστηρίζουν ότι αυτό που ξεκίνησε η δεκαετής οικονομική κρίση, θα αποτελειώσει η κρίση της Υγείας.

Μην νομίζετε, όμως, ότι το πρόβλημα είναι μόνο δικό μας. Από το 2009 και μετά ο προβληματισμός για το μέλλον των ΜΜΕ αφορά

«Η στήριξη των ποιοτικών ΜΜΕ σε αυτή την περίοδο είναι στήριξη της ενημέρωσης και της Δημοκρατίας».

τους πάντες, ακόμη και τους διενθεις, ισχυρούς, παίκτες της ενημέρωσης. Η οικονομική κρίση έκανε αρκετούς να κλειδώσουν την ψηφιακή τους πόρτα και να την ανοίγουν μόνο στους συνδρομητές τους, όπως οι New York Times και η Wall Street Journal. Οσοι μπορούσαν να πληρώσουν είχαν πρόσβαση σε αξιόπιστη ενημέρωση. Άλλοι, όπως ο Guardian, ζητούν οικονομική ενίσχυση από τους αναγνώστες τους χωρίς όμως να απαγορεύουν την πρόσβαση στις ειδήσεις τους. Η επιδημία του κορωνοϊού «άνοιξε» ακόμη και τις κλειστές ιστοσελίδες, εκδημοκρατίζοντας την αξιόπιστη ενημέρωση, αλλά η απότομη πτώση των διαφημιστικών εσόδων άρχισε και εκεί να γίνεται αισθητή και μαζί εκ νέου ο προβληματισμός για το μέλλον. Ο Μάικλ Λούο, ο διευθυντής του ηλεκτρονικού New Yorker, έκλεινε πριν από λίγες μέρες ένα εκτενές άρθρο του για τα ΜΜΕ στην εποχή της πανδημίας γράφοντας ότι όπως ο COVID-19 θα αλλάξει το τοπίο της χώρας, θα κάνει το ίδιο και στο οικοσύστημα των ΜΜΕ. «Το ερώτημα τώρα είναι σε τι ποσοστό αυτό (ο.σ. το οικοσύστημα) θα επιβιώσει και πόσο από αυτό θα μπορεί να αποκατασταθεί», σημειώνει.

Αρκετοί σε αυτό το σημείο του ρεπορτάζ μπορεί να εγκαταλείψουν την ανάγνωση και να μπουν στο Facebook ή σε κάποια άλλη πλατφόρμα αναζητώντας τις τελευταίες ειδήσεις. Θα τις βρουν και μάλλον δεν θα εκλείψουν ποτέ, αλλά στην εποχή της υπερπληροφόρησης οι

«Οι αναγνώστες έχουν και οι ίδιοι ευθύνη για τα ΜΜΕ, αφού με τις προτιμήσεις τους, ως “καταναλωτές ειδήσεων” καθορίζουν την, υψηλή ή χαμηλή, θέση που αυτά κατέχουν: στην κυκλοφορία, στην τηλεθέαση, στα κλικ», λέει η Σίσου Αλωνιστιώτου, διευθύντρια του Journalists about Journalism.

ειδήσεις και οι αξιόπιστες ειδήσεις έχουν μεγάλη διαφορά, ενώ η παραγωγή τους και ο πλουραλισμός τους είναι ζήτημα Δημοκρατίας.

«Το ερώτημα μετά την κρίση του κορωνοϊού είναι πώς θα δημιουργηθεί ένα νέο παραγωγικό μοντέλο», λέει στην «Κ» ο καθηγητής Οικονομίας και Διοίκησης των ΜΜΕ του τμήματος Δημοσιογραφίας του ΑΠΘ Γιώργος Τσουρβάκας, «στο οποίο θα διασφαλίζουμε ότι ένα δημόσιο αγαθό, όπως η πληροφόρηση και η ενημέρωση, θα προσφέρεται και ως ιδιωτικό αγαθό, πώς θα είναι βιώσιμο και θα εξυπηρετεί τις αξίες του πλουραλισμού και της Δημοκρατίας. Τα μέσα ενημέρωσης θα πρέπει να αποκτήσουν μια σύνθετη πολιτική εσόδων, περιφερειακά του περιεχο-

μένου τους. Για να γίνει αυτό χρειάζεται πολλή δουλειά στη δικτύωση με χορηγούς, ιδρύματα. Η ποιοτική δημοσιογραφία κοστίζει. Ίσως χρειαστούν και θετικά κίνητρα από το κράτος, όπως φοροαπαλλαγές», τονίζει. Μεγαλύτερο κίνδυνο βιωσιμότητας βλέπει ο καθηγητής στα μικρά επιχειρηματικά σχήματα, τις τοπικές εφημερίδες και τις ιστοσελίδες που δημιουργήθηκαν μέσα στην οικονομική κρίση. Αυτές οι επιχειρήσεις θα χρειαστεί να καινοτομήσουν και να αναζητήσουν έμμεσες πηγές εσόδων για να επιβιώσουν. «Τα παραδοσιακά μέσα πιστεύω θα παραμείνουν βιώσιμα γιατί έχουν χτίσει ένα μεγάλο brand name. Ίσως να μην έχουν τα έσοδα του προηγούμενου μοντέλου, καθώς περνάνε στην ψηφιακή

εποχή, αλλά θα εξασφαλίζουν ένα κόστος ποιοτικού περιεχομένου. Ας μην ξεχνάμε, όμως, ότι τώρα δέχονται ένα δεύτερο χτύπημα μετά την οικονομική κρίση».

Η ενημέρωση, όμως, δεν εξαρτάται μόνο από τα ίδια τα μέσα ενημέρωσης αλλά και από τους αναγνώστες, ακροατές και τηλεθεατές τους. «Οι αναγνώστες ανεβάζουν και κατεβάζουν τα ΜΜΕ», μας λέει η Σίσου Αλωνιστιώτου, διευθύντρια του Journalists about Journalism (JAJ.gr) που ασχολείται με την ειδησεογραφική παιδεία των πολιτών (news literacy). «Οι αναγνώστες έχουν και οι ίδιοι ευθύνη για τα ΜΜΕ, αφού με τις προτιμήσεις τους, ως “καταναλωτές ειδήσεων” καθορίζουν την, υψηλή ή χαμηλή, θέση που αυτά κατέχουν:

στην κυκλοφορία, στην τηλεθέαση, στα κλικ. Ειδικά σε ό,τι αφορά το Διαδίκτυο κανείς δεν ανήκει πλέον σε ένα παθητικό ακροατήριο ειδήσεων. Συμμετέχουμε ενεργά στον κύκλο ειδήσεων. Ο,τι μοιραζόμαστε στο Διαδίκτυο αποτελεί μια δράση που εμπεριέχει ευθύνη, γι’ αυτό η παιδεία στα ΜΜΕ είναι πλέον αναγκαία», μας λέει η κ. Αλωνιστιώτου.

Οι ζημιές

Ας μην ξεχάσουμε να επισημάνουμε εδώ και την ευθύνη των διαφημιζόμενων εταιρειών. Η διαφήμιση, κρατική και ιδιωτική, έπαιξε ρόλο στη βιωσιμότητα των παραδοσιακών και νέων μέσων ενημέρωσης. Η μείωση της διαφημιστικής δαπάνης εν μέσω πανδημίας είναι εντυπωσιακή και μπορεί να αιτιολογηθεί για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Οχι όμως για όλους επισημαίνει η κ. Αλωνιστιώτου. «Υπάρχουν ισχυρές εταιρείες και ιδρύματα που “αντέχουν” ζημιές και τους δίνεται η ευκαιρία να προβληθούν με έναν διαφορετικό, κοινωνικά υπεύθυνο τρόπο. Η στήριξη των ποιοτικών ΜΜΕ σε αυτή την περίοδο είναι στήριξη της ενημέρωσης και της Δημοκρατίας».

Η επόμενη μέρα ίσως βρει το τοπίο των μέσων ενημέρωσης πληγωμένο, όπως κάθε άλλη παραγωγική δραστηριότητα. Μέσα σε αυτή όμως, τη δεύτερη κρίση, ξεχωρίζουν οι ψυχραιμες φωνές και όσοι κάνουν τη δουλειά τους με επαγγελματισμό και ευθύνη. Το κοινό, ειδικά μέσα στην πανδημία, φαίνεται ότι αναζητεί την αξιόπιστη πληροφόρηση, όπως προκύπτει από πρόσφατη έρευνα κοινής γνώμης του Εργαστηρίου Διεθνούς και Ειρηνευτικής Δημοσιογραφίας (IPJ Lab) του τμήματος Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ ΑΠΘ. Η ανάκτηση της εμπιστοσύνης του κοινού είναι το στοίχημα της νέας εποχής.

DEEJAY 93.5
FEELS GOOD

Breakfast

ME TON ANTONY 642
@anthony642kritikos
ΚΑΙ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΙΚΗ
@vasii.p

#mousikares

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 07:00-10:00

f i t
LISTEN LIVE
www.mydeejay.com.cy

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΔΙΟΝΥΣΗ Π. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ*

Η διάρκεια της ημέρας

Ο πλανήτης μας όπως φαίνεται από το φεγγάρι. Στα χρόνια που έρχονται, οι ημέρες συνεχώς θα μεγαλώνουν, καθώς η Σελήνη θα απομακρύνεται όλο και πιο πολύ από τη Γη.

Πριν από περίπου 900 εκατομμύρια χρόνια, η διάρκεια της ημέρας πρέπει να ήταν περίπου 18 ώρες, οπότε και η διάρκεια του έτους έφτανε τις 487 ημέρες.

μετακινούνταν προς τον Νότιο Πόλο όταν τελικά το μεγαλύτερο τμήμα της βυθίστηκε στον ωκεανό. Στις αρχές της Ορδοβίκιας περιόδου, στις θάλασσες και στους ωκεανούς της Γης υπήρχε μια μεγάλη ποικιλία ειδών ζωής, ενώ την ίδια εκείνη περίοδο τα πρώτα φυτά μετακινήθηκαν και άρχισαν να καλύπτουν για πρώτη φορά την επιφάνεια της ξηράς. Την εποχή εκείνη, μια πλήρης περιστροφή της Γης διαρκούσε 21,28 ώρες και το έτος 412 ημέρες. Περίπου 100 εκατομμύρια χρόνια αργότερα, στη διάρκεια της Δεβόνιας περιόδου υπήρχαν τρεις κύριες ηπείροι, ενώ προς τα

τέλη της είχαν εμφανιστεί επίσης οι φτέρες, τα πρώτα δάση και τα πρώτα άπτερα έντομα. Σε αυτό το σκηνικό, λοιπόν, πριν από 370 εκατομμύρια χρόνια η ημέρα είχε διάρκεια 22 ωρών και το έτος 398 ημερών.

Τα χρόνια πέρασαν και πάνω στον πλανήτη μας οι ηπείροι είχαν αρχίσει να ενώνονται και πάλι σε μια υπερήπειρο, που είναι γνωστή σήμερα ως Παγγαία, έναν ωκεανό γνωστό ως Πανθάλασσα και μια μικρότερη θάλασσα περιοχή με την ονομασία Τηθύς, που αργότερα εξελίχτηκε στη σημερινή Μεσόγειο. Τότε συνέβη επίσης και η μεγάλη εξαφάνιση των ζώων οργανισμών, στα τέλη της Πέρμιας περιόδου πριν από 250 εκατομμύρια χρόνια. Στην ξηρά είχε αρχίσει ήδη η περίοδος που είναι γνωστή ως «Εποχή των Δεινοσαύρων» και τα δάση με τις φτέρες είχαν αρχίσει να αντικαθίστανται από τα πρώτα κωνοφόρα. Αρα πριν από 245 εκατομμύρια χρόνια η διάρκεια της ημέρας είχε μεγαλώσει και ήταν 22,71 ώρες, οπότε και η διάρκεια του έτους έφτανε τις 386 ημέρες.

Επί 100 εκατομμύρια χρόνια, οι

δεινόσαυροι ήταν η πιο πολυπλοκή και πολυπλοκή μορφή ζωής. Στα μέσα λοιπόν εκείνης της περιόδου, πριν από 180 εκατομμύρια χρόνια, η διάρκεια της ημέρας ήταν κατά μία μόνον ώρα μικρότερη της σημερινής και η διάρκεια του έτους έφτανε τις 381 ημέρες, ενώ σύμφωνα με τη νέα μελέτη πέντε εκατομμύρια χρόνια πριν από τον θάνατο των δεινοσαύρων το έτος περιλάμβανε 372 ημέρες. Την εποχή εκείνη, οι διάφορες τεκτονικές πλάκες είχαν μετακινηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε οι ηπείροι να έχουν πάρει σχεδόν τη μορφή που έχουν σήμερα, αν και η Ινδία δεν είχε ακόμη χτυπήσει την Ασία για να δημιουργήσει έτσι την οροσειρά των Ιμαλαΐων. Σήμερα πλέον η Γη μας χρειάζεται 24 ώρες για μια πλήρη περιστροφή της γύρω από τον άξονά της κι έτσι το έτος διαρκεί 365,242199 ημέρες, ενώ στα χρόνια που έρχονται οι ημέρες συνεχώς θα μεγαλώνουν, καθώς η Σελήνη θα απομακρύνεται όλο και πιο πολύ από τη Γη μας.

* Ο κ. Διονύσης Π. Σιμόπουλος είναι επίτιμος διευθυντής του Ευγενιδείου Πλανηταρίου.

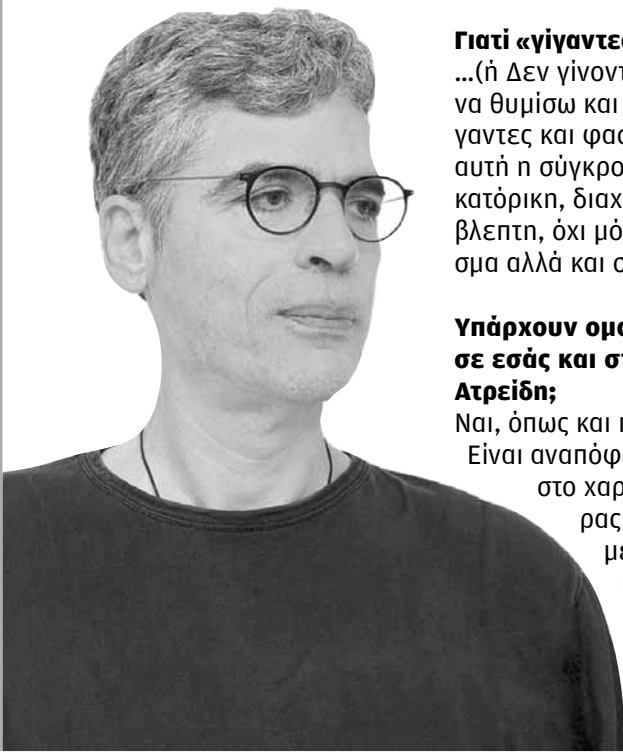
500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΤΑΚΗ ΚΑΜΠΥΛΗ

Ο Τάκης Καμπύλης γεννήθηκε στο Ναύπλιο. Ξεκίνησε τη δημοσιογραφία στα «Νέα», το 1986, ως ρεπόρτερ και στη συνέχεια ως αρχισυντάκτης. Το 2006 εργάστηκε ως διευθυντής σύνταξης στον «Ελεύθερο Τύπο» και μετά στην «Καθημερινή», από το 2007 ως το 2010, ως επιτελικό στέλεχος και αρθρογράφος. Από το 2010 μέχρι το 2014 ήταν γενικός διευθυντής του δημοτικού ραδιοσταθμού του Δήμου Αθηναίων, «Αθήνα 9,84». Το νέο του μυθιστόρημα, «Γίγαντες και φασόλια», κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Καστανιώτη.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Συνήθως έχω λογοτεχνία, και δημοσιογραφική ή βιογραφίες. Όμως, λόγω των ημερών, ξαναδιαβάζω (και ταξιδεύω) το «Οπλα, μικρόβια και ασόλι» του Jared Diamond, (μετ. Κατερίνας Γαρδίκας, Κάτοπτρο) – μία από τις πιο αξιοθαύμαστες αφηγήσεις των αιτιών που διαμόρφωσαν ιστορικά τις κοινωνίες μας. Είναι ιδιαίτερα επίκαιρο.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Ο Ροβινσώνας. Ο λόγος είναι κυρίως η περιέργεια. Άλλος ο Ροβινσώνας του Ντεφόε, άλλος του Τουρνιέ κι άλλος του Κούτσι. Ποιος (και πώς) θα είναι ο Ροβινσώνας του 21ου αιώνα; Υπάρχει χώρος;

Γιατί «γίγαντες και φασόλια»;
...(ή Δεν γίνονται αυτά εδώ), για να θυμίσω και τον υπότιτλο. «Γίγαντες και φασόλια» διότι (και) αυτή η σύγκρουση είναι προβοκατόρικη, διαχρονική κι απρόβλεπτη, όχι μόνο στο αποτέλεσμα αλλά και στους ρόλους.

Υπάρχουν ομοιότητες ανάμεσα σε εσάς και στον ήρωα, Μήτσο Ατρείδη;

Ναι, όπως και πολλές διαφορές. Είναι αναπόφευκτο, ακόμη και στο χαρτί, ένας χαρακτήρας να αυτονομείται με όσα δικά σου στοιχεία κι αν τον εφοδιάσεις. Ευτυχώς – και για τον συγγραφέα και για τους αναγνώστες...

ΕΚΤΑΚΤΩΣ

Ο αναγνώστης είναι φίλος

ΤΖΟΝΑΘΑΝ ΦΡΑΝΖΕΝ
Το τέλος του τέλους της Γης. Δοκίμια μυθρ. Γιώργος-Ικάρος Μπαμπασάκης, εκδ. Ψυχογιός, 2020, σελ. 305

Απόσπασμα από το κεφάλαιο «Δέκα κανόνες για τον μυθιστοριογράφο»:

1. Ο αναγνώστης είναι φίλος, δεν είναι ανταγωνιστής ούτε θεατής.
2. Η μυθοπλασία που δεν είναι μια προσωπική περιπέτεια του συγγραφέα στο τρομακτικό ή στο άγνωστο δεν αξίζει παρά μονάχα για το παραδάκι.
3. Ποτέ μη χρησιμοποιείς τη λέξη «έπειτα» ως σύνδεσμο – έχουμε το «και» για τούτο τον σκοπό. Το να υποκαθιστάς το «και» με το «έπειτα» είναι το ημίμετρο του σκηνικού ή άμουσου και κωφού στις τονικότητες συγγραφέα απέναντι στο πρόβλημα των πολλών «και» σε μια σελίδα.
4. Γράφε στο τρίτο πρόσωπο, εκτός κι αν σου προσφερθεί ένα πραγματικά ακαταμάχητο πρώτο πρόσωπο.
5. Όταν η πληροφορία προσφέρεται δωρεάν και γίνεται παγκοσμίως προστιπ, υποβαθμίζεται η αξία της εμπειρισματομένης έρευνας για την προετοιμασία του μυθιστορήματος.
6. Η πιο αυθεντική αυτοβιογραφική μυθοπλασία απαιτεί αυθεντική επινοητικότητα. Κανείς ποτέ δεν έγραψε πεζογράφημα πιο αυτοβιογραφικό από τη «Μεταμόρφωση».
7. Βλέπεις πιο πολλά όταν κάθεται παρά όταν τρέχεις στο κατόπι των πραγμάτων.
8. Είναι αμφίβολο ότι γράφει καλή λογοτεχνία όποιος είναι καλωδιωμένος με το Διαδίκτυο στον χώρο της δουλειάς του.
9. Τα ενδιαφέροντα ρήματα σπανίως έχουν μεγάλο ενδιαφέρον.
10. Πρέπει να αγαπήσεις προτού γίνεις αμελλικός.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ

Διπλός ερωτισμός που λείπει από το παζλ

Κάθεται μοναχός ο διπλός τούτος άνθρωπος
Η ποιήτρια Ζωή Καρέλλη
Εισαγωγή - ανθολόγηση: Θεώνη Κοτίνη
Ιδρυμα Τάκης Σινόπουλος
εκδ. Γαβριηλίδης, σελ. 203

Οποτε ερχόμαστε σε επαφή με το έργο της Ζωής Καρέλλη (1901-1998) κυριεύει πολλούς από εμάς η εντύπωση του κρυμμένου θησαυρού. Κάτι που λάμπει κι έχει την αξία του κλασικού, αλλά δεν προσέχθηκε όσο και κυρίως όπως του άξιζε. Αλλά γιατί; Η Θεσσαλονικιά ποιήτρια δεν πέρασε στην εποχή της απαρατήρητη κι ούτε σταμάτησε, μετά θάνατον, να μελετάται και να μνημονεύεται. Κι όμως, στη δική μου, τουλάχιστον, εντύπωση, κυριαρχεί η αίσθηση του εμποδισμένου, όσον αφορά την πρόσληψή της. Στη σειρά «Δuo αιώνας ελληνικής ποίησης - ποιητές ανθολογούν και παρουσιάζουν ποιητές», που σχεδιάζεται και ετοιμάζεται από το Ιδρυμα Τάκης Σινόπουλος, η υπό συζήτηση ανθολόγηση της Καρέλλη από την ποιήτρια Θεώνη Κοτίνη (ήδη 16ο βιβλίο της σειράς), με κριτική εισαγωγική προσέγγιση της ανθολόγου και εκτενή βιβλιογραφία, ενισχύει αυτόν τον προβληματισμό. Η ανθολόγος προ-

σεγγίζει βέβαια ψυχραιμία, αποστασιοποιημένα την ανθολογούμενη, χωρίς να συγκατανεύει σε κάποιο αίσθημα ανεκπλήρωτης οφειλής.

Υπάρχουν στην εισαγωγή της Κοτίνη δύο πολύτιμες παρατηρήσεις. Η πρώτη είναι αυτή που επισμαίνεται ως «υποστασιακή αντινομία»: με απλούστερα λόγια (πάντα της Κοτίνη) υπάρχει «σε όλη την ποίησή της» «ένα “παρ’ όλο που”», «μία διπλότητα ή πολλαπλότητα». Η ποιήτρια, πάλι, το λέει με τον δικό της τρόπο: «Με κρατεί παράξενη αντίθεση.../Μ’ έθρεψαν αντίθετες εποχές./ Εχω εκφράσεις διπλές κι αλλού/ μου λείπουν οι γραμμές κανονικές.» (Πορτρέτο). Η δεύτερη είναι ο «μετεωρισμός», κατά την ποιητική πραγματευσή πολλών θεμάτων, ενόψει του κύριου αιτήματος, που είναι η ενότητα. Πρόκειται, άλλωστε, για μια ποιήτρια που μελέτησε εις βάθος και επιπρέσθηκε εξίσου από τον Ελισίο και τον Ρίλκε, όπως έχει επισημά-

νει ο Ανδρέας Καραντώνης. Από τους Έλληνες, εξάλλου, η Καρέλλη αναφέρεται πληθυσμικά και με πάθος στον Καβάφη.

Αλλά όσα η Κοτίνη προσφυώς επισημαίνει διακρίνοντας «έναν αργό, πομπικό κάπως ρυθμό που επιβάλλει προσοχή στην απαγγελία», μιαν «ιδιαιτέρη αγάπη» για τα επίθετα που όμως «δεν εκτρέπεται σε λυρικό πληθωρισμό», την αντίληψή της «περι ποίησης ως ιεροπραξίας», δεν παραπέμπουν άραγε και σε μια ταριαστική στον 20ό αιώνα, συνειδητή υποκατάσταση της μεταφυσικής από την ίδια την ποίηση; Η Κοτίνη κι αλλού/ μου λείπουν οι γραμμές έμφυλη διάσταση της ποίησης της αλλά ταυτόχρονα την υποβαθμίζει αποφαινόμενη πως «ο προνομιακός –γι’ αυτό και πολλαπλός σεσημασμένος στην ποίησή της– χώρος της θλυκής ταυτότητάς είναι η μητρότητα». Νομίζω πως χαρακτηρίζει την Καρέλλη μια πληθωρική ποιητική πραγμα-

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ

Χρυσό για την Άννα Φρανκ

Τα Ολλανδικά Ταχυδρομεία κυκλοφόρησαν στις 20 Μαρτίου ένα νέο, αναμνηστικό γραμματόσημο τιμώντας τη μνήμη της Άννα Φρανκ, 75 χρόνια μετά τον θάνατό της, στα 16 της χρόνια. Μόνο που το γραμματόσημο αυτό περιλαμβάνεται στα ιδιαίτερως συλλεκτικά του ολλανδικού φιλοτελισμού, καθώς φέρει χρυσό 24 καρατίων και γι' αυτό κυκλοφόρησε σε περιορισμένο αριθμό 1.500 αντιτύπων και με αξία λιανικής πώλησης 75 ευρώ έκαστο.

ΛΟΝΔΙΝΟ

Το άγνωστο αριστούργημα

Ένα αταύτιστο έργο ζωγραφικής του 17ου αιώνα δημοπρατεί ο οίκος Sotheby's, που εντείνει τη διαδικασία παρουσία του μειώνοντας παράλληλα το προσωπικό του. Βλέπουμε όμως ωραία κομμάτια που δεν θα δούμε ποτέ από κοντά, όπως αυτό το έργο ιταλοφλαμανδικής σχολής με την όχι συνηθισμένη για την εποχή τεχνική του πορτρέτου μέσα στο πορτρέτο, δείγμα ισχυρού δεσμού ανάμεσα στο εικονιζόμενο ζευγάρι.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Το νέο άλμπουμ της Φιόνα Απλ

Στις 17 Απριλίου αναμένεται να κυκλοφορήσει το πέμπτο άλμπουμ της βραβευμένης με Γκράμι Αμερικανίδας τραγουδοποιού με τίτλο «Fetch the Bolt Cutters» (εμπνευσμένο από την τηλεοπτική αστυνομική σειρά «The Fall») και πρώτο άλμπουμ της από το 2012. Είναι ένας προσωπικός δίσκος με τους βασικούς συνεργάτες της, ένας νέος σταθμός στην καριέρα της, για τον οποίο μίλησε πρόσφατα σε εκτενή συνέντευξη στο περιοδικό The New Yorker.

ΒΟΣΤΩΝΗ

Σύμβολο μιας εποχής

Από τα πολλά θύματα του κορωνοϊού ήταν και ο Αμερικανός αρχιτέκτονας Μάικλ Μακίνελ, ο οποίος πέθανε σε ηλικία 84 ετών. Από τα κτίρια τα οποία υπέγραψε ξεχωρίζει το δημαρχιακό μέγαρο της Βοστώνης, μια μελέτη μαζί με τον Γερμανό αρχιτέκτονα Γκέρχαρντ Κάλμαν, από τα τέλη της δεκαετίας του '60, σύμβολο της νέας εικόνας της πόλης και δείγμα στιβαρής δημόσιας αρχιτεκτονικής με διάθεση κριτικής στην απρόσωπη επανάληψη.

ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ

Μεγάλη δωρεά του Γκετί

Μια από τις πλουσιότερες δεξαμενές για τις τέχνες, το φημισμένο ίδρυμα J. Paul Getty Trust, με έδρα το Λος Άντζελες, ανακοίνωσε ότι αποδέσμευσε το ποσό των 10 εκατ. δολαρίων για να ενισχύσει μουσεία και οργανισμούς τέχνης σε όλη την πόλη. Η κίνηση γίνεται, όπως ελέχθη, από αίσθημα κοινωνικής ευθύνης. Φορείς της πόλης είχαν ήδη ζητήσει εγγράφως μια τέτοια πρωτοβουλία από το ίδρυμα.

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

Μαθήματα από το Αμβούργο του 1892

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Αυτήν την περίοδο της πανδημίας είναι λογικό και φυσικό να αναφέρονται από την Ιστορία οι προγενέστερες περιπτώσεις επιδημιών που σάρωναν τις κοινωνίες και άλλαζαν την καθημερινότητα. Θα μπορούσε να πει κανείς, πως ένας τρόπος να διαβάσει τη μεταβολή του κόσμου και την εξέλιξη των μεγαλουπόλεων είναι και οι κύκλοι των πανδημιών που μαζί με τις φυσικές καταστροφές (σεισμοί, πλημμύρες, πυρκαγιές) όριζαν το-

μές και νέες αφετηρίες. Η ιστορία των σεισμών είναι περισσότερο γνωστή γιατί οι επιπτώσεις είναι άμεσες και ορατές μέσω της υλικής καταστροφής. Η Λισαβόνα τον 18ο αιώνα, π.χ., το Σαν Φρανσίσκο στις αρχές του 20ού, αλλά και το Λονδίνο με τη μεγάλη πυρκαγιά τον 17ο αιώνα, ήταν πόλεις, ανάμεσα σε πολλές άλλες, που αναγεννήθηκαν μετά την καταστροφή. Στην περίπτωση των πανδημιών, τα ορόσημα είναι πιο θολά. Με την ευκαιρία της σύγχρονης

κατάστασης, ήρθαν στο φως παλαιότερες αναλύσεις, όπως αυτή του Αμερικανο-Σκωτσέζου ιστορικού Γκόρντον Αλεξάντερ Κρεγκ (1913-2005), που ειδικευόταν στη γερμανική και στη διπλωματική ιστορία. Είχε γράψει και ένα δοκίμιο με τίτλο «Η πολιτική ενός λοιμού» με θέμα την επιδημία χολέρας στο Αμβούργο το 1892. Το άρθρο εκείνο είχε δημοσιευθεί στο The New York Review of Books, στις 30 Ιουνίου 1988, και τώρα, η διεύθυνση του εντύπου το ξεκλειδώνει

για το κοινό έως τις 30 Απριλίου. Το θέμα που κάνει τόσο ενδιαφέρονσα την περίπτωση του Αμβούργου εκείνης της εποχής, όταν η πόλη γνώριζε ευημερία, ήταν η στάση της άρχουσας τάξης και των ευπόρων επιχειρηματιών που επέμεναν να αγνοούν τις επισημάνσεις των επιστημόνων, οι οποίοι πιέζαν για επένδυση μεγάλων κονδυλίων ούτως ώστε να εκσυγχρονιστούν τα δίκτυα και οι υποδομές της πόλης, κυρίως σε ό,τι είχε να κάνει με την υδροδότηση και τα λύματα. Με την

αντίδραση αυτή των ισχυρών της πόλης, οι Αρχές καθυστέρησαν να λάβουν αυστηρά μέτρα για αρκετές εβδομάδες, για να μην πληγεί η οικονομία της πόλης, με αποτέλεσμα η επιδημία να εξαπλωθεί και να υπάρξουν χιλιάδες θύματα. «Οι γιατροί δεν κατάφεραν να πείσουν γρήγορα τις ισχυρές τάξεις του Αμβούργου», γράφει ο Κρεγκ, «που δεν τους πίστευαν όταν μιλούσαν για ενίσχυση των υγειονομικών κανονισμών». Τα θύματα της χολέρας ήταν 8.605.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Γράμμα από το μέτωπο IX

Αγαπτιέ μου Γκρι, αυτό είναι το πρώτο γράμμα που σου γράφω με το παιδί να είναι στο σπίτι, μαζί μας. Δεν είμαι καθόλου σίγουρος ότι μπορώ να σου μεταφέρω το αίσθημα: σαν να μας χάρισαν και πάλι τη ζωή μας πίσω, έπειτα από δύο μήνες συνεχούς νοσηλείας.

Εννοείται πως τίποτα δεν τελείωσε. Δεν υπάρχει επανάπαυση· ανεξαρτήτως κορωνοϊού, το παιδί βρίσκεται σε αυστηρή απομόνωση στο σπίτι, δεδομένου ότι παραμένει σε ανοσοκαταστολή και, βέβαια, οι θεραπείες συνεχίζονται: τέσσερα πρωινά την εβδομάδα τα περνάμε στα εξωτερικά ιατρεία του «Ελπίδα» για χημειοθεραπεία και άλλες εξετάσεις. Της χορηγούμε και ένα χάπι στο σπίτι ημερησίως. Ο δρόμος είναι μακρύς και ανηφορικός, και ίσως σε κάποια γωνιά να μας περιμένει ένα δυσάρεστο απρόοπτο, αλλά είναι όλα αλλιώς τώρα· το σπίτι ολόκληρο κελαηδάει.

Ήθελα μονάχα να σου πω ότι αυ-

«Όλα καλά θα πάνε, φίλε μου, γι' αυτό θέλω να προσέχεις γυρίζοντας. Διότι σε περιμένουν».

τό το πιο δύσκολο δίμηνο της ζωής μας είχαμε στήριγμα πολύτιμο τα εκατοντάδες πλέον μηνύματα στήριξης (γραπτά, ηλεκτρονικά, ηχητικά, δημόσια και ιδιωτικά, επιστολικά επίσης) από αγνώστους – όσο «άγνωστος» μπορεί να είναι, βέβαια, ο αναγνώστης σου. Εσύ που γράφεις δεν τον/την ξέρεις, αλλά εκείνος/εκείνη, όλοι τους σε γνωρίζουν και ξαφνικά εμφανίζονται για να εκφράσουν την αγάπη τους και τη στήριξη τους για όλα αυτά τα χρόνια που σε διάβαζαν. Δεν υπάρχει τρόπος να τους ευχαριστήσω, δυστυχώς, όπως θα τους άξιζε...

Πολλά από αυτά τα μηνύματα μιλούν για γενναιότητα εκ μέρους

Το πρώτο που έκανε με την επιστροφή της σπίτι, να στήσει, στα σκαλοπάτια του κρεβατιού της, ένα μικρό παλάτι με τα κουκλάκια που είχε δύο μήνες να δει και να στήσει ένα ολόκληρο θεατρικό πάνω τους.

μου. Πρέπει πια να ομολογήσω και δημόσια ότι αυτό δεν είναι αλήθεια. Ήταν πολλές οι φορές, ειδικά τον πρώτο μήνα, που γονάτισα, λύγισα, έκλαψα, έκλεισα τα μάτια κι έπασα το πρόσωπό μου με απελπισία διπλωμένος στα δύο, υπήρξαν στιγμές που έκλεινα τα αυτιά μου για να μην ακούω τις σκέψεις μου. Φορές που είπα «δεν αντέχω», δεν θα το βγάλω πέρα όλο αυτό, είμαι κατώτερος των περιστάσεων, λίγος, ελάχιστος». Σε αντίθεση με το παιδί, σε αντίθεση με τη μητέρα του, δεν άντεξα. Είπα πόσο μισώ τη ζωή, τον Θεό (αν υπάρχει), τον εαυτό μου στο τέλος. Είναι αυτές οι στιγμές λιγοψυχίας που με ακολουθούν από παλιά. Ευτυχώς ήταν μονάχα στιγμές. Δεν είχαν διάρκεια χάρη στο παιδί και χάρη στη μαμά του, χάρη στη γιαγιά του και στην νταντά του, που μας στήριξαν και μας στήριζουν, χάρη στους ανεκτίμητους φίλους, χάρη και στην περίφημη, απρόσμενη, γενναιό-

δωρη «καλοσύνη των ξένων» με τα μηνυμάτα τους.

Πολλά με συγκίνησαν. Ένα από αυτά μου το έστειλε ο αναγνώστης Παναγιώτης Αϊβαλιώτης. Ένας ακόμη «άγνωστος» που μου εμπιστεύθηκε την ιστορία του και μου έδωσε την άδεια να την παραθέσω εδώ. Ένα ανθρώπινο flash (non-)fiction για τις απρόσμενες στιγμές που σε βρίσκει το ανθρώπινο μεγαλείο εκεί που δεν το περιμένεις: «Το φθινόπωρο του 2002», μου έγραψε, «ξεκίνησα εσπευσμένα από τη Βοιωτία να γυρίσω πίσω στη Θεσσαλονίκη, γιατί ο γιος μου, εννέα μηνών, έπρεπε να νοσηλευθεί σε νοσοκομείο. Στη διαδρομή σταμάτησα να κλάλουν από παλιά. Ευτυχώς ήταν μονάχα στιγμές. Δεν είχαν διάρκεια χάρη στο παιδί και χάρη στη μαμά του, χάρη στη γιαγιά του και στην νταντά του, που μας στήριξαν και μας στήριζουν, χάρη στους ανεκτίμητους φίλους, χάρη και στην περίφημη, απρόσμενη, γενναιό-

Το χρονικό της Πρώτης Σταυροφορίας

Ο ιστορικός Πίτερ Φράνκοπαν αφηγείται μια μεγάλη πολεμική εκστρατεία μέσα από το πρίσμα των διαπολιτισμικών συγκρούσεων

PETER FRANKOPAN
Η Πρώτη Σταυροφορία,
το κάλεσμα της Ανατολής
μτφρ. Γιάννης Βογιατζής
εκδ. Αλεξάνδρεια, σελ. 302

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Στην είδηση της μετάφρασης ενός ακόμη βιβλίου για την Πρώτη Σταυροφορία οι ειδικοί διαθέτουν εκ προοιμίου άπειρη διάθεση για κριτική και όχι πάντα αρκετή υπομονή να φυλλομετρήσουν το πόνημα. Θεωρητικά έχουν επιρωθεί τα πάντα για το κάλεσμα του Πάπα Ουρβανού Β΄ στους ιππότες της Δύσης να πάντουν να σφάζονται μεταξύ τους και να στρέψουν την επιθετικότητα τους προς Ανατολάς για να απελευθερώσουν την κατεχόμενη από το Ισλάμ Ιερουσαλήμ για 450 χρόνια. Εκείνη η οργανωμένη κινητοποίηση των πιο ισχυρών ιπποτών της Δύσης με σκοπό να «απελευθερώσουν» τους Αγίους Τόπους έχει ιδωθεί από την οπτική γωνία των δυτικών, η οριενταλιστική ιστοριογραφία για την περίοδο είναι πια αρκετά σημαντική, ενώ στο ελληνικό κοινό είναι σίγουρα γνωστά τα έργα που παρουσιάζουν την οπτική

Ένα επιστημονικά άρτιο έργο διεκδικεί δάφνες μεγάλου αφηγήματος, με σπάνια παραστατικότητα και στιβαρότητα.

γωνία του Αυτοκράτορα της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας Αλέξιου Α΄, ο οποίος προσπάθησε να αξιοποιήσει τη δυτική κίνηση μέσω της Μικράς Ασίας προς τους Αγίους Τόπους με σκοπό να απελευθερώσει τα εδάφη που είχαν κατακτηθεί από τη μάχη του Μαντζικέρτ (1071) και έπειτα από τις διάφορες τουρκικές φυλές. Η «Αλεξιάς» της Αννας Κομνηνής, μεγάλης κόρης του Αλέξιου Α΄ βρίσκεται στα βιβλιοπωλεία από τις Εκδόσεις Αγρα ήδη από το 2005, ενώ το πρωτότυπο, σε μετάφραση Αλόνς Σιδέρν είχε εκδοθεί το 1990.

Η οπτική γωνία

Ο Πίτερ Φράνκοπαν, καθηγητής Παγκόσμιας Ιστορίας και διευθυντής του Κέντρου Βυζαντινών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, μελετητής, βαθύς γνώστης της «Αλεξιάδας» και μεταφραστής της στην αγγλική γλώσσα, προωθεί ακριβώς αυτή την οπτική γωνία στο έργο του, κάτι που για το ευρύ δυτικό κοινό δεν είναι δεδομένο. Αντιθέτως, στο δυτικοευρωπαϊκό λαϊκό (και όχι μόνο) υποσυνείδητο η σχεδόν χιλιετής Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία (το μεταγενέστερα και υποτιμητικά μετονομασμένο σε «Βυζάντιο»), παραμένει ακόμα και σήμερα μια περίοδος παρακμής.

Ο Φράνκοπαν, λοιπόν, ακριβώς αυτά τα γιβωνιανά κατάλοιπα επιχειρεί να διαλύσει, στη δική του

Η απελευθέρωση η λεηλασία της Ιερουσαλήμ από τους σταυροφόρους της Πρώτης Σταυροφορίας το 1099. Εικονογράφηση από το βιβλίο.

εκδοχή της Πρώτης Σταυροφορίας. Τα «Κατορθώματα των Φράγκων», ανωνύμου συγγραφέως (Gesta Francorum), και έργα, όπως αυτά του Αλβέρτου του Ααχεν, του Φουλκέρου της Σαρτρ, του Ρεϊμόνδου του Αγκιγιέρ, παρουσίαζαν αφενός δυτικούς ιππότες ως ηρωικές φιγούρες έτοιμες για την πιο ευγενή ανδραγαθία και τον Αλέξιο ως ένα σκοτεινό, δολοπλόκο πρόσωπο που καρδοκούσε ώστε να «κλέψει» τα κέρδη από την προώθηση που είχαν τα στρατεύματα των Σταυροφόρων με αίμα και ιδρώτα, ώστε να τα επανασυνδέσει στην «παρηνκασμένη» Αυτοκρατορία του. Αυτή, άλλωστε, είναι και η τελευταία αράδα του βιβλίου του Φράνκοπαν: «Μετά από πάνω από 900 χρόνια στη σκιά, ο Αλέξιος πρέπει να ξαναβρεί τη θέση του στο προσκήνιο της ιστορίας της Πρώτης Σταυροφορίας».

Η «Πρώτη Σταυροφορία. Το κάλεσμα της Ανατολής» εκδόθηκε στα αγγλικά το 2012 και, σύντομα επισκιάστηκε από τους «Δρόμους του Μεταξίου» που, έως τώρα τουλάχιστον είναι το μπεστ σέλερ του Πίτερ Φράνκοπαν, καθώς με αριστοτεχνικά αφηγηματικό τρόπο παρουσιάζει την ολότητα που είναι η ιστορία της Ευρασίας από την Αρχαία Ελλάδα και την αρχαία Κίνα μέχρι σήμερα. Ωστόσο, η «Πρώτη Σταυροφορία», κινούμενη στο κατεχόμενη γνωστικό αντικείμενο του Πίτερ Φράνκοπαν είναι πολύ πιο πιστή στον δύσκο-

Ο Βυζαντινός Αυτοκράτορας Αλέξιος Κομνηνός υποδέχεται τον Πέτρο τον Ερημίτη, ιερομόναχο από την Αμιένη της βόρειας Γαλλίας, ο οποίος προσπαθούσε να διοργανώσει μια «σταυροφορία του λαού» για τα δεινά των χριστιανών της Ανατολής. Εικονογράφηση από το βιβλίο.

λο και συχνά καταπιεστικό βρόχο που επιβάλλουν στον συγγραφέα οι γραπτές πηγές.

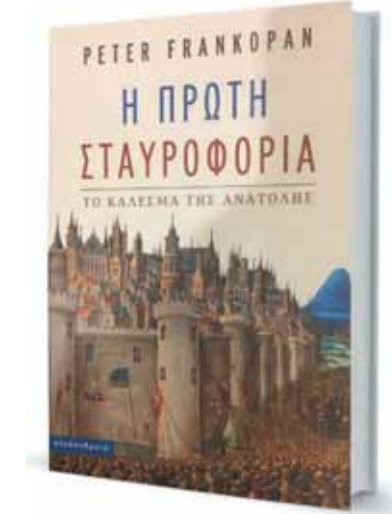
Ο Φράνκοπαν, λοιπόν, παίρνει όλα τα παραπάνω, τα εντάσσει σε ένα πακέτο και δίνει στον αναγνώστη μια απολαυστική περιπέτεια. Η τον Βοημιόνδου, εκείνο τον νορμανδικής καταγωγής ιππότη, ο οποίος είχε προσπαθήσει στο πλευρό του πατέρα του Ροβέρτου Γυϊσκάδου ήδη το 1080-81 να κατακτήσει την Κωνσταντινούπολη. Οι φιλοδοξίες του, οι έριδες με τους υπόλοιπους Σταυροφόρους και η διαρκής τάση του για αυτονόμηση τον έκαναν μια πραγματική ωρολογιακή βόμβα. Σάρκα και οστά λαμβάνει και ο Γοδεφρείδος του Μπουιγιόν, εκ

τός του Φράνκοπαν ζωντανεύει στο χαρτί τον Αυτοκράτορα Αλέξιο Α΄ Κομνηνό και τις προσπάθειές του να πάρει πίσω τις ασιατικές κτήσεις της Αυτοκρατορίας που είχαν κατακτηθεί από τους Τούρκους. Έχοντας τον Βοημιόνδου, εκείνο τον νορμανδικής καταγωγής ιππότη, ο οποίος είχε προσπαθήσει στο πλευρό του πατέρα του Ροβέρτου Γυϊσκάδου ήδη το 1080-81 να κατακτήσει την Κωνσταντινούπολη. Οι φιλοδοξίες του, οι έριδες με τους υπόλοιπους Σταυροφόρους και η διαρκής τάση του για αυτονόμηση τον έκαναν μια πραγματική ωρολογιακή βόμβα. Σάρκα και οστά λαμβάνει και ο Γοδεφρείδος του Μπουιγιόν, εκ

των ηγετών της Σταυροφορίας και πρώτος ηγέμενος του χριστιανικού βασιλείου της Ιερουσαλήμ το 1099, όταν η πόλη έπεσε στα χέρια των πολιορκητών της, με μια άλωση η οποία εξελίχθηκε σε ένα εφιαλτικό λουτρό αίματος. Οι ηγετικές μορφές της Πρώτης Σταυροφορίας, όπως ο Στέφανος Β΄ του Μπλουά, ο Ροβέρτος Β΄ της Φλάνδρας, ο Ούγος του Βερμαντουά, ο Ταγκρέδος και αρκετοί ακόμη ευγενείς από όλη τη δυτική Ευρώπη ήταν επικεφαλής ενός στρατού όπου υπήρχαν «Φράγκοι, Φλαμανδοί, Φρίσιοι, Γαλάτες, Αλλόβρογες, Λοθαριγγιανοί, Αλαμανοί, Βαυαροί, Νορμανδοί, Αγγλοι, Σκώτοι, Ακουιτανοί, Ιταλοί, Δάκοι, Απουλιανοί, Ιβηρες, Βρετόνοι, Έλνβες και Αρμένιοι», σύμφωνα με όσα κατέγραψε ο Φουλκέρους της Σαρτρ και μεταφέρονται από τον Φράνκοπαν.

Οι μουσουλμάνοι

Αναλόγως γλαφυρή είναι και η περιγραφή των μουσουλμάνων ηγεμόνων της περιοχής, όπως ο σουλτάνος των Σελτζούκων του Ρουμ Κιλίτζ Αρσλάν, ο οποίος αναγκάστηκε να αντιμετωπίσει αυτή την πλημμυρίδα κατά κανόνα ανώτερων στρατιωτικών δυνάμεων που σωρεύτηκαν στη Μικρά Ασία από το 1096-97 και έπειτα, των τουρκομανικών φυλών που ολιγές φορές απείλησαν τις σταυροφορικές στρατιές με ολοκληρωτικό αφανισμό, ή του Τούρκου

Ο συγγραφέας Πίτερ Φράνκοπαν είναι καθηγητής Παγκόσμιας Ιστορίας και διευθυντής του Κέντρου Βυζαντινών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης.

Τζαχά της Σμύρνης που ναυπηγούσε στόλο με σκοπό να επεκταθεί και στα νησιά του Αιγαίου.

Η αφηγηματική δεινότητα του Φράνκοπαν φαίνεται στον τρόπο με τον οποίο διατηρεί με τη γραμμική χρονολογική διήγηση, αλλά ταυτόχρονα δεν υποκύπτει στις παγίδες του ιστορικισμού. Ενώ δεν φείδεται

Δεν λείπει η εικόνα του διπλωματικού παρασκηνίου με πρωταγωνιστές τον Αυτοκράτορα Αλέξιο Α΄ και τον Πάπα Ουρβανό Β΄.

πολλές φορές λεπτομερούς καταγραφές στοιχείων των χαρακτήρων των πρωταγωνιστών της Πρώτης Σταυροφορίας, ο Φράνκοπαν δεν παραλείπει την ανάδειξη των γενικότερων εξελίξεων γύρω από αυτή τη σημαντική αλληλουχία γεγονότων στο γύρισμα του 11ου προς τον 12ο αιώνα μ.Χ.

Δεν λείπει η μεγάλη πολιτική εικόνα, αυτή του έντονου διπλωματικού παρασκηνίου ανάμεσα στη Ρώμη και στην Κωνσταντινούπολη, με πρωταγωνιστές τον Αυτοκράτορα Αλέξιο Α΄ και τον Πάπα Ουρβανό Β΄, με σκοπό την ανακοπή της τουρκικής επέκτασης στη Μικρά Ασία, που εντέλει δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την Πρώτη Σταυροφορία.

Η Πρώτη Σταυροφορία ήταν, επίσης, μια στιγμή ανάδειξης των χωροδεσποτών της δυτικής Ευρώπης στο απόγειο του φεουδαρχικού φαινομένου. Ποτέ πριν ή μετά τον 11ο και 12ο αιώνα, στην εποχή των Σταυροφοριών, το τρίπτυχο που έθετε τους πολεμιστές ευγενείς χωροδεσπότες στην κορυφή της κοινωνικής πυραμίδας (με τους ιερείς και τους αγρότες να το συμπληρώνουν), δεν ήταν ισχυρότερο. Τον 13ο αιώνα, ο κόμης της Φλάνδρας θα ήταν πολύ πιο ανίσχυρος από τον Ροβέρτο Β΄, ενώ η κομπτεία της Τουλούζης, έπειτα από μια από τις παρεκκλίσεις της Τέταρτης Σταυροφορίας, θα μετατρέπονταν σε μια ιστορική ανάμνηση.

Πρόδρομος αλλαγών σε Ανατολική Ευρώπη και Μεσόγειο

Η επαφή ανάμεσα στη Δύση και στην Ανατολή συνέβαινε σε μια περίοδο όχι πολλά χρόνια μακριά από το Σχίσμα των Εκκλησιών του 1054, ενώ Ρώμη και Κωνσταντινούπολη προσπαθούσαν να συνεννοηθούν και για λόγους γεωπολιτικής ισσοροπίας, την οποία είχαν διαταράξει οι Νορμανδοί της νότιας Ιταλίας από τον πατέρα του «πολύ» Βοημιόνδου της Α΄ Σταυροφορίας και έπειτα. Ο Φράνκοπαν δεν πρωτοτυπεί όταν επισημαίνει ότι η επαφή αυτή ουσιαστικά καλλιέργησε τον σπόρο της καχυποψίας ανάμεσα σε Ανατολή και Δύση, κάτι που οδήγησε στην παρέκκλιση της Τέταρτης Σταυροφορίας από τον αρχικό σκοπό της και στην Άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1204 και

την κατάτμηση και τον διαμοιρασμό των εδαφών της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας σε δυτικούς αριστοκράτες.

Διαβάζοντας, ωστόσο, προσεκτικά τις επιτυχίες, τις αποτυχίες και τις παρ' ολίγον καταστροφές στην πορεία της Πρώτης Σταυροφορίας, όπως τις περιγράφει ο Φράνκοπαν αλλά, κυρίως, την αφήγησή τους από τους δυτικούς εκείνης της εποχής, αντιλαμβάνεται κάποιος ότι η Τέταρτη Σταυροφορία ήταν ένα εξηγήσιμο γεγονός, δεδομένης της «εύφλεκτης» ύλης που είχε σωρευθεί. Ο Φράνκοπαν γοντευτεί από την επαφή της Δύσης με την Ανατολή και όχι μόνο εκείνη που εκπροσωπούσε ο Αλέξιος Α΄, αλλά και το Ισλάμ, με το οποίο οι περισσότεροι

Καλλιτεχνική αποτύπωση εποχής, της σφαγής της Αντιοχείας το 1098, στο πλαίσιο της Πρώτης Σταυροφορίας.

από τους Σταυροφόρους έρχονταν για πρώτη φορά σε επαφή.

Επίσης, από το έργο του Φράνκοπαν δεν λείπει η σιγουριά του εκ των υστέρων γνώστη της εξέλιξης της Ιστορίας. Με το τέλος της Πρώτης Σταυροφορίας, η Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, έχοντας περάσει κυριολεκτικά διά πυρός και σιδήρου από το 1071 και για περίπου 20 χρόνια, βρισκόταν σε εξαιρετική κατάσταση. Δεν ήταν μια ενδιάμεση κρατική δομή, μια πολιτική οντότητα έτοιμη να κατασπαρραχθεί ανάμεσα στην Καθολική Δύση και στη μουσουλμανική Ανατολή. Δεν ήταν ενδιάμεσος χώρος. Επίσης, παρά τα αντιθετικά σχήματα που δημιουργήθηκαν τεχνητά στη συνέχεια, ο Φράνκοπαν ανα-

δεικνύει την εποχή ως εκείνη που πραγματικά ήταν: μια κατάσταση πολεμικής αβεβαιότητας και διαρκώς εναλλασσόμενων αφορώσεων των πρωταγωνιστών που υπηρέτουσαν μόνον όποιον διασφάλιζε μεγαλύτερα κέρδη.

Ολα αυτά, ενταγμένα στην τεράστια ιδεολογική διαμάχη της εποχής, με εμπροσθοφυλακή την Καθολική Εκκλησία, δεν ήταν, βέβαια, προδικασμένο ότι θα οδηγούσαν σε νέες ισορροπίες στην Ανατολική Ευρώπη και στη Μεσόγειο, αλλά έκαναν ακριβώς αυτό. Και ο Φράνκοπαν, μας τα προσφέρει αβυσσικά, σε ένα βιβλίο που διαβάζεται εύκολα και γρήγορα, ενώ μπορεί να αποτελέσει την ίδια στιγμή και σημείο αναφοράς.

Αγωνιστής, πεταμένος στους δρόμους

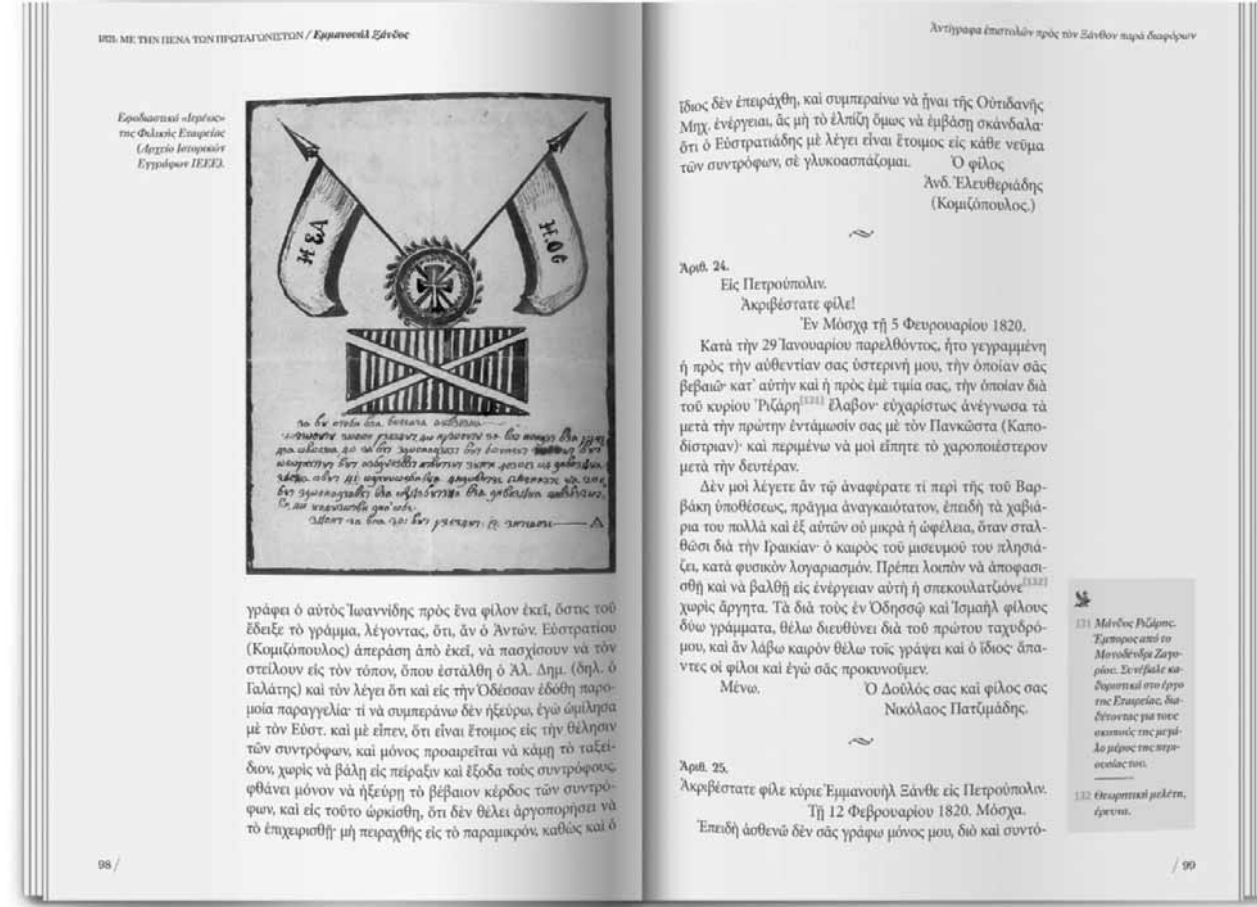
Τι έγραφε ο Γ. Κορδάτος, το 1940, στην «Κ» για τον Εμμανουήλ Ξάνθο και τα Απομνημονεύματά του περί της Φιλικής Εταιρίας

Κυκλοφορεί με την «Κ» της επόμενης Κυριακής το δεύτερο βιβλίο της εκδοτικής σειράς «1821: Με την πένα των πρωταγωνιστών». Πρόκειται για τα «Απομνημονεύματα περί της Φιλικής Εταιρίας», του Εμμανουήλ Ξάνθου. Το βιβλίο προλογίζει και «υποστηρίζει» με κατατοπιστικά σχόλια η Μαρία Παπαναστασίου, αναπληρώτρια διευθύντρια του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου. Εκ των ιδρυτών της Φιλικής Εταιρίας, ο Ξάνθος έχει συγκεντρώσει σε αυτό το βιβλίο μερικές από τις επιστολές που ανταλλάξαν μεταξύ τους οι Φιλικοί από το 1817 έως το 1839. Όλο το αρχείο του φυλάσσεται στην Ιστορική και Εθνολογική

«**Ηρθεν ο καιρός να μελετήσουμε τη δράση του. Οι Σχολικές Βιβλιοθήκες θα έπρεπε να γεμίσουν όλες από τέτοιου είδους βιβλία.**»

Εταιρία της Ελλάδος.

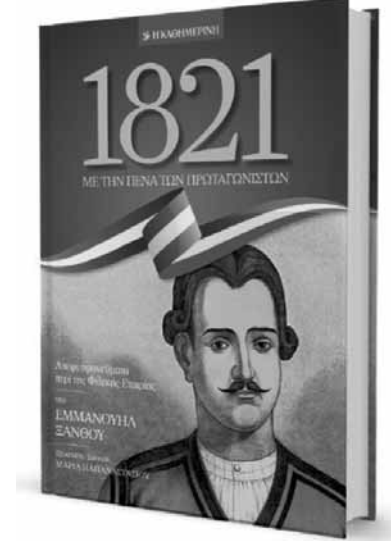
Οκτώ δεκαετίες πριν, τα «Απομνημονεύματα» του Ξάνθου είχαν κυκλοφορήσει από την Εταιρία Ιστορικών Εκδόσεων, η οποία εγκαινίαζε έτσι τις εκδόσεις της. Με αφορμή αυτό, η «Καθημερινή» φιλοξένησε τότε (13/5/1940) ένα άρθρο του Γιάννη Κορδάτου, ιστορικού και συγγραφέα της «Κοινωνικής σημασίας της Ελληνικής Επαναστάσεως του 1821» (1924). «Η επανέκδοση αυτή», ση-

μειώνει ο Κορδάτος, «ήρθε στην ώρα της γιατί από χρόνια τώρα δεν ήταν εύκολο να βρη κανείς στα παλαιοβιβλιοπωλεία τα Απομνημονεύματα του Ξάνθου και το σπουδαιότερο, έρχεται να ενισχύσει τις ιστορικές έρευνες και μελέτες για τις οποίες κάναμε παραπάνω λόγο. Είναι καιρός να ριχθούμε με τα μούτρα στη μελέτη της ιστορίας του μεγάλου αγώνα του Εικοσιένα. Όσο κι αν έχουν γραφτεί πολλές ιστορίες, εκείνοι

που έχουν ανησυχίες μέσα τους πρέπει να μελετήσουν την ιστορία της Εθνικής μας Παλιγγενεσίας απ' τις πηγές της. Υπάρχουν ένα σωρό μονογραφίες κι ακόμα τα Απομνημονεύματα πολλών απ' εκείνους που πρωτοστάτησαν στον μεγάλον αγώνα. Και πρώτα πρέπει να μελετηθεί η ιστορία και η δράση της Φιλικής Εταιρίας, παράλληλα με την ιστορία και τη δράση του Ρήγα Βελεστινλή, που κατά τη γνώμη μας είναι ο πιο με-

γάλος αρχηγός της νεοελληνικής ιστορίας. [...] Για την Εταιρία του Ρήγα δεν έχουν δυστυχώς γραφτεί πολλά και οι πηγές είναι σκοτεινές [...] Για τη Φιλική Εταιρία όμως υπάρχουν πολλές πηγές που μας βοηθούν να εξικνιάσουμε πολλά σημεία που παλαιότερα τα θεωρούσαν σκοτεινά. Και μια από τις πηγές που θα μας βοηθήσουν να μελετήσουμε την ιστορία της Φιλικής Εταιρίας είναι και τα όσα έγραψεν ο Εμμανουήλ Ξάνθος στα

Τα «Απομνημονεύματα περί της Φιλικής Εταιρίας» του Εμμανουήλ Ξάνθου, το δεύτερο βιβλίο της εκδοτικής σειράς «1821: Με την πένα των πρωταγωνιστών», κυκλοφορούν με την «Κ» της επόμενης Κυριακής. Όπως υποστηρίζει ο Κορδάτος: «Είναι καιρός να ριχθούμε με τα μούτρα στη μελέτη της ιστορίας του μεγάλου αγώνα του Εικοσιένα».

1845 με τον τίτλο «Απομνημονεύματα περί της Φιλικής Εταιρίας». »Είναι αλήθεια πως ο Ξάνθος πολλές φορές περριαντολογεί. Λίγο πολύ όμως όλοι το κάνουν αυτό. Μια που παραγκωνίστηκε και μάλιστα υπήρξαν πολλοί που αρνήθηκαν τις υπηρεσίες του και τη συμβολή του στη Φιλική Εταιρία, αναγκάστηκε να παραφουσκώσει μερικά πράγματα που σχετίζονται με τη δράση του για να αποκαταστήσει την αλήθεια. [...] Εκείνο

όμως που έκανε ο Ξάνθος ήταν να δώσει τον εαυτό του στην Εταιρία και μάλιστα σαν μασσόνος που ήταν –το ομολογεί ο ίδιος– να προσφέρει όλη του την πείρα για την καλή οργάνωση της Εταιρίας. »[...] Απ' όλους αυτούς τους λόγους [σ.σ. που οδήγησαν στον παραγκωνισμό] και από άλλους που δεν μας παίρνει τούτο το σημείωμα για να τους να αναφέρωμε, ο Ξάνθος παραγκωνίστηκε και η δράση του και η συμβολή του στη Φιλική Εταιρία ξεχάστηκαν. Μερικοί μάλιστα είχαν και συμφέρον να παραμερίσουν τον Ξάνθο για να παρουσιασθούν αυτοί αρχηγοί και πρωταγωνιστές. Γι' αυτό, άμα ο Φιλήμων έβγαλε το «Δοκίμιον περί της Φιλικής Εταιρίας» έδωσε πίστη σε κείνους που είχαν συμφέρον να παραμορφωθεί η ιστορική αλήθεια και δεν έγραψε όσα έπρεπε για τη δράση του Ξάνθου. Πιο ύστερα βέβαια έκαμε την επανόρθωση. Στα πρώτα, λοιπόν, μετεπαναστατικά χρόνια ο Ξάνθος ήταν ξεχασμένος [...] και μόνον άμα έβαλε τις φωνές ο Φιλήμων θυμήθηκαν τότε οι κυβερνήτες πως υπήρχεν ένας αγωνιστής που αν έδρασε και προετοίμασε όσο μπορούσε τον αγώνα, τώρα που υπήρχε ελεύθερο Κράτος, αυτός ήταν πεταμένος στους δρόμους». «Όπως κι αν είν' όμως», έγραφε ο Κορδάτος, «ο Ξάνθος ήταν μια εξαιρετική φυσιογνωμία και ήρθεν ο καιρός να μελετήσουμε τη δράση του». Και κατέληγε: «Οι Σχολικές Βιβλιοθήκες θα έπρεπε να γεμίσουν όλες από τέτοιου είδους βιβλία».

MAFIA ONLY KILLS IN SUMMER SEASON 2

Brought to you by: **7 DAYS**

BASED ON THE AWARD-WINNING, CRITICALLY ACCLAIMED FILM FROM THE PRODUCERS OF *THE YOUNG POPE*

Η αγαπημένη Ιταλική σειρά επιστρέφει στο MOVIES BEST HD. Κάθε Παρασκευή στις 21:00 με διπλό επεισόδιο.

Μέσα από τα μάτια του μικρού Σαλβατόρε, βλέπουμε τη συνέχεια της ιστορίας της οικογένειας Τζιαμαρέζι η οποία προσπαθεί να ζήσει τίμια σε ένα τόπο αναγκασμένο να ακολουθεί τους κανόνες της μαφίας.

MESIMVRIA
Το κανάλι MOVIES BEST HD διατίθεται από τις συνδρομητικές πλατφόρμες CABLENET και CYTAVISION
www.mesimvria.com

PIKO

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Στις οκτώ το βράδυ ακριβώς, η ενημέρωση, με εγκυρότητα και αντικειμενικότητα. Με το πιο εκτεταμένο δίκτυο ανταποκριτών στην Κύπρο και το εξωτερικό, σφαιρική πληροφόρηση από την Κύπρο και τον κόσμο.

Παρουσίαση:
Γωγώ Αλεξανδρινού

Υπεύθυνος Σκηνοθέτης Δελτίου Ειδήσεων:
Στέφανος Φαρμακάς

Καθημερινά
8.00 μ.μ.
PIK 1

Ο θρύλος της τζαζ και η «γιαγιά» της νουβέλ βαγκ

Προτάσεις από Netflix και Cinobo

Miles Davis: Birth of Cool

ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ (2019)

Σκηνοθεσία: Στάνλεϊ Νέλσον
Εμφανίζονται: Μάιλς Ντέιβις, Κουίνσι Τζόουνς, Χέρμυ Χάνκοκ

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Από τα καλύτερα προγράμματα που μπορεί να παρακολουθήσει κανείς στο Netflix, είναι τα μουσικά ντοκιμαντέρ. Ένα τέτοιο είναι και το πρόσφατο «Birth of Cool», τίτλοφορημένο από τον εμβληματικό δίσκο του Μάιλς Ντέιβις, που σηματοδότησε μία από τις σημαντικότερες στροφές στην ιστορία της τζαζ. Η ταινία είναι αφιερωμένη στο σύνολο της μυθικής καριέρας αλλά και της προσωπικής ζωής του Αμερικανού τρομπιτίστα και συνθέτη, μέσα από τα λόγια του ίδιου και των ανθρώπων που τον γνώρισαν καλύτερα.

«Αν κάποιος θέλει να είναι δημιουργικός, κυνηγά διαρκώς την αλλαγή», ακούμε τον μεγάλο τζάζμαν να λέει, με τη χαρακτηριστική βραχνή φωνή του. Ο ίδιος έφερε παραπάνω από μία φορά την επανάσταση στην τέχνη του, μέσα από θρυλικές σήμερα δουλειές, τις οποίες εδώ παρακολουθούμε να ξεδιπλώνονται αναλυτικά. Μουσικοί συνοδοιπόροι, όπως ο Χέρμυ Χάνκοκ και ο Γουέντιν Σόρτερ, περιγράφουν τον καλλιτέχνη Ντέιβις, έως ότου τον λόγο πάρουν γυναίκες και φίλοι, μιλώντας για τον άνθρωπο Μάιλς. Από τη Φράνσις Τέιλορ μέχρι τη Ζουλιέτ Γκρεκό μιλούν για έναν τρομερά γοητευτικό άνδρα

αλλά και απίστευτα δύσκολο χαρακτήρα, συνοδεύοντας και με τις σχετικές ιστορίες.

Πρόσωπα και Ιστορίες

ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ (2017)

Σκηνοθεσία: Ανιές Βαρντά, JR
Εμφανίζονται: Ανιές Βαρντά, JR, Ζαν-Πολ Μπεσόν

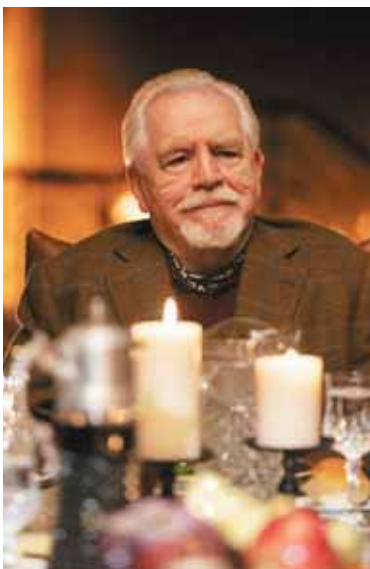
Από τις νέες προσθήκες στην πλατφόρμα του Cinobo είναι ένα αφιέρωμα στην περίφημη «γιαγιά της νουβέλ βαγκ», Ανιές Βαρντά. Ξεχωρίζουμε το σχετικά πρόσφατο ντοκιμαντέρ που δημιούργησε μαζί με τον φωτογράφο και εικαστικό καλλιτέχνη JR. Τους δυο τους βλέπουμε να ταξιδεύουν στην επαρχιακή Γαλλία αναζητώντας ακριβώς «πρόσωπα και ιστορίες». Μαζί τους έχουν φυσικά και τα εργαλεία της δουλειάς, ακόμη και στα πιο απομακρυσμένα μέρη. Κάπως έτσι οι κάτοικοι ενός χωριού γίνονται πόστερ στους δρόμους του, το ίδιο και οι εργαζόμενοι ενός χημικού εργοστασίου, μια όμορφη σερβιτόρα, αλλά και οι σύζυγοι τριών λιμενεργατών. Οι απλές ιστορίες τους δεν λέγονται φορτισμένα. Όπως είπαμε, όλα τα παραπάνω είναι τυλιγμένα στην συσκευασία μιας ταινίας δρόμου. Από τον ηλιόλουστο Νότο μέχρι τις ανεμοδαρμένες βορειοδυτικές ακτές, οι δύο καλλιτέχνες συναντώνται ενώ ταυτόχρονα αναπτύσσουν μια τρυφερή φιλία.

Το μουσικό ντοκιμαντέρ «Miles Davis: Birth of Cool» είναι αφιερωμένο στο σύνολο της μυθικής καριέρας αλλά και της προσωπικής ζωής του Αμερικανού τρομπιτίστα και συνθέτη, μέσα από τα λόγια του ίδιου και των ανθρώπων που τον γνώρισαν καλύτερα.

HOME CINEMA

Πίσω από τη βιτρίνα μιας υποθετικής «οικογένειας Μέρντοκ»

Ο Μπράιαν Κοξ είναι απίθανος στον ρόλο του αυταρχικού αρχηγού μιας οικογένειας που ως θεατής, σταδιακά, λατρεύεις να μισείς.

Succession

ΔΡΑΜΑ (2018)

Δημιουργός: Τζέσι Αρμστρονγκ

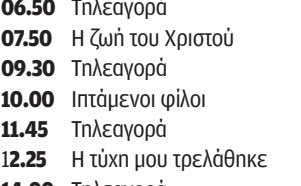
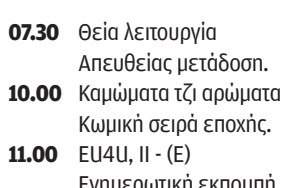
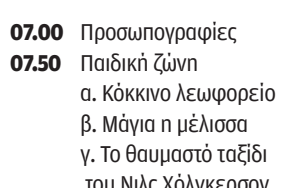
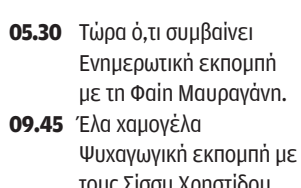
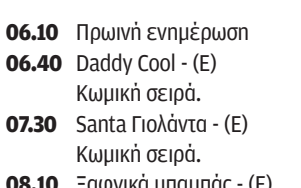
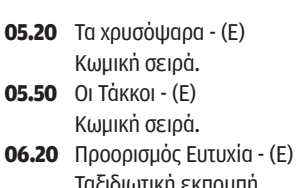
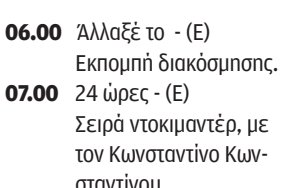
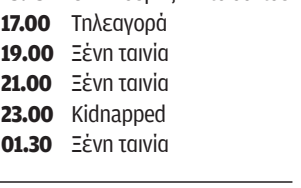
Ερμηνείες: Μπράιαν Κοξ, Χίαμ Αμπάς, Νίκολας Μπράουν

Μία από τις πιο πολυσυζητημένες σειρές του HBO των δύο τελευταίων ετών –και βραβευμένη με τη φετινή Χρυσή Σφαίρα για το καλύτερο τηλεοπτικό δράμα– συνιστάται σε όσους αγαπούν σόου όπως τα «House of Cards», «Billions» κ.λπ. Με τον Ανταμ Μακέι («Το μεγάλο σορτάρισμα») στην παραγωγή και στη σκηνοθεσία του πρώτου επεισοδίου, η «Διαδοχή» παρακολουθεί την πορεία μιας οικογένειας μεγιστάνων των μίντια. Οι Ρόι είναι πάμπλουτοι, πανίσχυροι και εξαιρετικά δυσλειτουργικοί. Ο πάτερ φαμίλιας, Λόγκαν, είναι ένας απίστευτα σκληρός, κυνικός άνθρωπος, ένας μπιζνεσμαν παλαιάς κοπής που κυβερνά μια αυτοκρατορία. Τα τέσσερα παιδιά του διαφορετικά μεταξύ τους: ο φιλόδοξος Κένταλ, ο παρορμητικός Ρόμαν, η αδίστακτη Σιβ και ο άβουλος Κόννορ. Όταν ο πατέρας τους παθαίνει εγκεφαλικό επεισόδιο, οι (περίπου) τακτοποιημένες ζωές τους θα πέσουν σε περιδίνηση.

Ο Μπράιαν Κοξ, ο οποίος επίσης κέρδισε τη Χρυσή Σφαίρα, είναι απίθανος στον ρόλο του αυταρχικού αρχηγού μιας οικογένειας που, ως θεατής, σταδιακά, λατρεύεις να μισείς. Πλεκτάνες, πωσώπια μακαιρώματα, έριδες, μικρά και μεγάλα συμφέροντα, έρωτες, εκβιασμοί: εδώ υπάρχουν τα πάντα σε μια απολαυστική ματιά μέσα σε έναν κόσμο μη προσβάσιμο για το 99% των ανθρώπων. Το καλό ωστόσο με το «Succession»

είναι πως δεν πάσχει από «σνομπινισμό». Αντιθέτως, επιχειρεί ακριβώς να δείξει τι κρύβεται πίσω από τις κουρτίνες των ισχυρών αυτού του κόσμου, επηρεάζοντας άμεσα τις ζωές εκατομμυρίων άλλων.

Φυσικά, οι παραλληλισμοί με γνωστές οικογένειες μιντιακών, όπως οι Μέρντοκ για παράδειγμα, είναι αναπόφευκτοι. Στη σειρά πάντως είναι οι καλογραμμένοι χαρακτήρες που μετράνε περισσότερο, καθώς καθέννας τους καθρεφτίζει μια άλλη όψη ενός συχνά κωμικά στρεβλωμένου συστήματος εξουσίας. Καθώς τα επεισόδια των δύο κύκλων προχωρούν, το εθιστικό σάουντρακ συνοδεύει ανατροπές, εκπλήξεις αλλά και απλούς διαλόγους που μπορεί να σας αφήσουν με το στόμα ανοικτό. Στην Ελλάδα μπορούμε να βρούμε τη σειρά στην πλατφόρμα της Vodafone TV.

PIK1	THΛ.: 22862000	PIK2	THΛ.: 22862000	OMEGA	THΛ.: 22477777	ANT1	THΛ.: 22200200	ΣΙΓΜΑ	THΛ.: 22580100	ALPHA	THΛ.: 22212400	CAPITAL	THΛ.: 25575777	MOVIES BEST	
	22.00 Wonder		21.10 Graham Norton Show		22.00 Το κόκκινο ποτάμι		21.20 Mrs Doubtfire		21.20 Στην υγεία μας ρε παιδιά		21.20 Παράδοση κατ' οίκον		06.50 Τηλεαγορά 07.50 Η ζωή του Χριστού 09.30 Τηλεαγορά 10.00 Ιπτάμενοι φίλοι 11.45 Τηλεαγορά 12.25 Η τύχη μου τρελόθηκε 14.00 Τηλεαγορά 15.15 Ο Φανούρης και το σού του 17.00 Τηλεαγορά 19.00 Ξένη ταινία 21.00 Ξένη ταινία 23.00 Kidnapped 01.30 Ξένη ταινία		21.00 Sometimes Always Never
	07.30 Θεία Λειτουργία Απευθείας μετάδοση. 10.00 Καμιάματα τζι αρώματα Κωμική σειρά εποχής. 11.00 EU4U, II - (Ε) Ενημερωτική εκπομπή με τη Βίβιαν Κανάρη. 12.00 Χάλκινα χρόνια, III - (Ε) Δραματική σειρά εποχής. 13.00 Χωρίς αποσκευές V - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή. 13.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης Ενημερωτική εκπομπή. 14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 14.30 Μένουμε σπίτι Ενημερωτική εκπομπή, με τον Ανδρέα Γιόρτσιο. 16.00 Σπίτι στη ψύση Περιβαλλοντική εκπομπή. 16.45 Τετ - Α - Τετ - (Ε) Talk show, «Νίκος Μουτινιάς». 18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική) 18.20 Η κυρά του μεταξίου - (Ε) Δραματική σειρά. 18.50 Ο δρόμος έχει τη δική του ιστορία - (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ για τις επωνυμίες των οδών. 19.25 Κάποτε το '80 Κωμική σειρά. 20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 21.15 Coastal Railways with Julie Walters - (Ε) Ταξιδιωτικό ντοκιμαντέρ. 22.00 Θάιμ - Wonder Οικογενειακή ταινία, με τους Τζούλια Ρόμπερτς, Όουεν Γουίλσον, κ.ά. 23.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 23.05 Συνέχεια της ταινίας 00.00 Μένουμε σπίτι - (Ε) 01.30 ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε) 02.45 Επανάληψες		07.00 Προσωπογραφίες 07.50 Παιδική ζώνη α. Κόκκινο Λεωφορείο β. Μάγια η μέλισσα γ. Το θαυμαστό ταξίδι του Νιλς Χόλγκερσον δ. Ο μικρός Χνουδωτός ε. Γουίπερ στ. Μπόμπι και Μπιλ Στη Χώρα του Γιατί - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα. 11.30 Παιδική ζώνη α. Σπίρτ, το άγριο άλογο β. Γκάρφιντ 12.35 Παιδική ζώνη 16.00 Ιστορίες του χωρκού - (Ε) Κυριακή κωμική σειρά, με τους Πόπη Αβραάμ, Ανδρέα Αργυρίδη, κ.ά. 16.30 Μανώλης και Κατίνα - (Ε) Κυριακή κωμική σειρά, με τους Γιώργο Ζένιο, Βάνια Κωνσταντίνου, κ.ά. 17.00 Το μικρό σπίτι στο λιβάδι Οικογενειακή σειρά, με τους Μάικλ Λάντον, Κάρεν Γκρασλ, κ.ά. 17.50 Art of Space - (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ. 18.15 Quest for Knowledge Σειρά ντοκιμαντέρ. 18.45 Βυζαντινοί Ύμνοι Κυριακή των Βαΐων 19.00 Ακολουθία του Νυμφίου 20.45 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική) 20.55 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική) 21.10 Graham Norton Show Chat show. 22.00 Άρτος και θεάματα - (Ε) Κυριακή σειρά. 23.00 Προσωπογραφίες - (Ε) Πολιτιστικό πρόγραμμα. 23.45 ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε) 00.00 ΓΙΟΥΡΝΙΟΥΣ		05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει Ενημερωτική εκπομπή με τη Φαίη Μαυραγάνη. 09.45 Έλα χαμογέλα Ψυχαγωγική εκπομπή με τους Σίσιου Χρηστίδου, Πάουλο Σταματόπουλο, Κωνσταντίνο Βασάλο, Ελένη Βουλγαράκη. 13.00 Τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι. 15.00 Εικόνες Ταξιδιωτική εκπομπή με τον Τάσο Δούση. 16.00 Shopping star - (Ε) Τηλεπαιχνίδι μόδας. 17.20 Χαρούμενος ταξιδιώτης Ταξιδιωτική εκπομπή με τον Αλέξ. Ταραμουντά. 18.00 OMEGA NEWS 18.10 Χαρούμενος ταξιδιώτης (Συνέχεια) 18.30 MasterChef - MasterClass Διαγωνισμός μαγειρικής, με τους Πάνο Ιωαννίδη, Σωτήρη Κοντιζά, Λευωίδα Κουτσόπουλο. 20.10 OMEGA NEWS 21.10 Τροχός της τύχης - (Ε) Ψυχαγωγικό τηλεπαιχνίδι, με τον Πέτρο Πολυχρονίδη και τη Βάλια Χατζηθεοδούλου. 22.00 Το κόκκινο ποτάμι - (Ε) Δραματική σειρά εποχής, με τους Ιωάννη Παπαζήση, Αναστασία Παντούση. 23.00 Στο Αλαλούμ - (Ε) Κυριακή σειρά. 00.00 Έλα χαμογέλα - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή. 02.30 AR3NA - (Ε) Δραματική σειρά. 03.30 Ζωή μου - (Ε)		06.10 Πρωινή ενημέρωση 06.40 Daddy Cool - (Ε) Κωμική σειρά. 07.30 Santa Γιολάντα - (Ε) Κωμική σειρά. 08.10 Ξαφνικά μπαμπάς - (Ε) (Papa A Toda Madre, I) Κωμική σειρά. 09.50 Εργαζόμενη γυναίκα - (Ε) Κωμική σειρά. 10.40 Κάτι χωρισμένα παλικάρια Κωμική σειρά. 12.00 Υγεία πάνω απ' όλα Ενημερωτική εκπομπή. 12.50 Ονειροπαγίδα - (Ε) Κωμική σειρά. 13.45 Την πάτσα - (Ε) Κωμική σειρά. 15.00 Casa De Mikel - (Ε) Σατιρική εκπομπή.. 16.30 Χαρούμενος ταξιδιώτης (Papa A Toda Madre, I) Κωμική μεξεκνική σειρά. 18.00 Τα νέα του ANTI σε 10" 18.10 Συνέχεια της σειράς 18.40 La Pasta Pomilóri (Ε) Κωμική σειρά. 20.20 Τα νέα του ANTI 21.20 Mrs Doubtfire Κωμική παράσταση, με τους Μάρκο Σεφερλή, Έλενα Τζαβαλά, κ.ά. 00.20 Τίτλοι ειδήσεων 00.30 Μωβ - Ροζ (Τηλεταινία) Ελληνική σειρά, με τους Μαρίνα Φάλη, Μηνά Χατζησάββα, κ.ά. 02.00 Λευκός οίκος - (Ε) Κωμική σειρά. 02.50 Μαύρος ωκεανός - (Ε) Κοινωνική σειρά. 03.40 Τα νέα του ANTI - (Ε) 04.30 Κος και κα Πελας - (Ε) 05.20 Ας πρόσκες - (Ε)		21.20 Στην υγεία μας ρε παιδιά 05.20 Τα χρυσόψαρα - (Ε) Κωμική σειρά. 05.50 Οι Τάκκοι - (Ε) Κωμική σειρά. 06.20 Προορισμός Ευτυχία - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή. 07.30 Θεία Λειτουργία 10.00 Πρωτοεπίδο Junior Ψυχαγωγική εκπομπή. 11.30 Βουρδέ γεπόνιοι - (Ε) Κωμική σειρά. 12.40 Μαζί σε κάθε φάση - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής. 13.00 Eurogames - (Ε) Τηλεπαιχνίδι. 15.20 Saving Shiloh Ξένη ταινία. 16.50 Θα γίνει της πολυκατοικίας Κωμική σειρά. 17.40 Guess my age - (Ε) Τηλεπαιχνίδι. 18.00 Γεγονότα σε συντομία 18.20 Guess my ag (Συνέχεια) 19.00 Ακολουθία του Νυμφίου 20.30 Τοιμές στα γεγονότα 21.20 Στην υγεία μας ρε παιδιά Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Σπύρο Παπαδόπουλο. 00.30 Γεγονότα σε τίτλους 00.40 Θα γίνει της πολυκατοικίας Κωμική σειρά. 01.30 Mýnday Aírcrash Investigation - (Ε) Ιστορίες απίστευτης επίβιωσης και καταστροφών από τα πιο τραγικά δυστυχήματα στην ιστορία της αεροπορίας. 02.20 Boom - (Ε) Τηλεπαιχνίδι. 03.00 Μόνο μια φορά - (Ε) Δραματική σειρά 04.00 Σε φόντο κόκκινο - (Ε)		21.20 Παράδοση κατ' οίκον 06.00 Άλλαξέ το - (Ε) Εκπομπή διακόσμησης. 07.00 24 ώρες - (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ, με τον Κωνσταντίνο Κωνσταντίνου 08.00 Έλα στη θέση μου - (Ε) Κωμική σειρά. 09.30 Εύκολα και σπικτικά Εκπομπή μαγειρικής, με την Αθηνά Λοιζίδου. 10.00 Σαββατοκύριακο με τον Μάνεση Ενημερωτική εκπομπή, με τον Νίκο Μάνεση. 13.00 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα - (Ε) Κωμική σειρά. 13.45 Οικογενειακές ιστορίες Κοινωνική σειρά. 14.30 Το σοί σου - (Ε) Κωμική σειρά. 15.50 Η φαμίλια - (Ε) Κωμική σειρά. 17.00 Λούπης Night Show Σατιρική εκπομπή. 17.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική) 18.00 Έλα στη θέση μου, IV Κωμική σειρά. 19.30 Το ραντεβού της μουρμούρα - (Ε) Κωμική σειρά. 20.20 ALPHA NEWS 21.20 Παράδοση κατ' οίκον Ψυχαγωγική εκπομπή με τη Βασιλική Χατζησαδόμου. Κάρμα, II - (Ε) 22.40 Δραματοποιημένη σειρά της Χριστιάνας Αρτεμίου. Μεσάνυχτα Talk show 01.00 World party - (Ε) 02.00 Divided - (Ε) 03.30 Σ/Κ με τον Μάνεση - (Ε)		06.30 Παιδική ζώνη 09.35 Cook Eat - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής. 11.00 Τηλεαγορά 13.00 Αποδείξεις Live 15.00 Ξένη ταινία 17.00 Τηλεαγορά 18.30 Ταξίδι γεύσεων, II Με τον Σάββα Σάββα. 19.30 Travel Guide Ταξιδιωτική εκπομπή. 20.25 Για πάντα νέοι - (Ε) 21.30 Το ταξίδι της ζωής, III 22.30 Ξένη ταινία 00.20 Ξένη ταινία 02.00 Ξένες σειρές		06.15 Ο φίλος μου ο Λευτεράκης 07.50 Αντίο ζωή 09.25 Ο Ηλίας του 16ου 10.55 Το ραντεβού της Κυριακής 12.20 Αγάπη μου ουά-ουά 14.05 Τι κάνει ο άνθρωπος για να ζήσει... 15.45 Ησάια χόρευε 17.10 Το τεμπελόσκυλο 18.50 Ούτε γάτα, ούτε ζημιά 20.25 Και δειλός και τολμηρός 22.00 Ριζότο 23.45 Άνοιχα 01.30 Σαπουνόπετρα 03.15 Ο δράκουλας των Εξαρχείων 04.40 Τα βαποράκια

Πάσχα, Anno Domini 2020

Τρεις συγγραφείς από διαφορετικά μετερίζια μοιράζονται με την «Κ» τις σκέψεις τους για τη γιορτή που θα μας βρει στο σπίτι

Της **ΓΙΟΥΛΗΣ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ**

Αυτό το Πάσχα μας αιφνιδιάζει. Θα το θυμόμαστε. Δεν μας σπρώχνει κοντά τον έναν με τον άλλον, δεν μειώνει τις αποστάσεις, μας απομακρύνει, μας βάζει όρια. Δεν θα ταξιδέψουμε σε τόπους γενέθλιους και πατρογονικά, δεν θα καθίσουμε

σε μεγάλα, φωτεινά τραπέζια. Θα τσουγκρίσουμε με φίλους σε μια εικονική πραγματικότητα.

Η άνοιξη έξω μεθυστική, θα δείχνει τα κάλλη της αλλά για τους περισσότερους θα παραμείνει απαγορευμένος καρπός, θα είναι εκεί αλλά δεν θα τη γευθούμε. Με βαθιές ανάσες, ασκήσεις υπομονής και

αυτοπειθαρχίας, as αποδεχθούμε την κατάσταση. Ναι, ίσως φέτος την προοπεράσουμε την άνοιξη και αγγίζουμε κατευθείαν το καλοκαίρι.

Αμελπτέα θυσία «για να εμποδιστεί η κυκλοφορία του θανάτου». Αυτός ο Απρίλιος θα είναι δύσκολος λένε και ξαναλένε οι υπεύθυνοι για τη διαχείριση αυτής της πρωτοφα-

νούς απειλής. Για κάποιους συνανθρώπους μας αυτή η Μεγάλη Εβδομάδα ίσως είναι μια Via Dolorosa, μια επώδυνη και δύσκολη διαδρομή. As τους ευχθούμε να αντέξουν και να βγουν πιο δυνατοί.

Θα συμπαρασταθούμε σιωπηλά, μένοντας μέσα αυτό το Πάσχα και μπορεί να ανακαλύψουμε κάτι δια-

φορετικό, πιο ουσιαστικό, «επιστρέφοντας στα πρόσωπα των άλλων για να βγούμε στο υπαίθρο του κόσμου». Θα μείνουμε μέσα, θα «φορέσουμε τα καλά μας», μέσα κι έξω, και θα ανταλλάσσουμε ευχές από καρδιάς, «Είμαι καλά. Είστε καλά;».

Η Αγγέλα Καστρινάκη, ο π. Βασίλειος Θερμός και ο Σταύρος Ζου-

μπουλάκης δέχθηκαν με χαρά να μοιραστούν με την «Κ» τις σκέψεις τους γι' αυτό το τόσο διαφορετικό φετινό Πάσχα. Το Πάσχα του 2020, που μας βρίσκει απομακρυσμένους τον έναν από τον άλλο και κλεισμένους στα σπίτια μας αλλά με μια κοινή ευχή που μοιραζόμαστε όλοι: να παραμείνουμε ενωμένοι.

Συλλαβίζοντας τη γιορτή από την αρχή

Του **ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΘΕΡΜΟΥ**

Πώς γιορτάζει τη Μεγάλη Εβδομάδα και το Πάσχα σε συνθήκες καραντίνας; Εξαρτάται τι εννοούμε με το «γιορτάζει». Μήπως ήλθε η ευκαιρία για μια φρέσκια ματιά μέσω των ύμνων; «Τα άκακα παιδιά έτρεξαν να υποδεχθούν τον γαμπρό που έρχεται στον γάμο Του» (Ορθρος Κυριακής των Βαΐων). Πόσοι άραγε γνωρίζαμε ότι ο Χριστός βαδίζει προς το Πάθος Του σαν να βαδίζει προς τον γάμο Του; Ένα γάμο που, όταν ήλθε η ώρα να πραγματοποιηθεί, κανείς δεν μπόρεσε να πιστέψει πως θα ετελείτο με αυτό τον τρόπο. Ούτε και οι κοντινοί Του. Στην Αναστάσιμη νύχτα θα ακούσουμε το τροπάριο «ο Χριστός φανερώθηκε μέσα στην λάμψη Του σαν να βγαίνει μέσα από νυφικό δωμάτιο». Από τον τάφο Του! Μας προσεγγίζει ερωτικά ο Χριστός. Αρα διαζυγιο από τον Νυμφίο παίρνει μόνο όποιος δεν Τον θέλει. Ο ίδιος δεν δίδωκε κανέναν.

«Δεν θα είναι με σας όπως με εκείνους που αγαπούν την εξουσία. Οποιος θέλει να είναι πρώτος θα είναι τελευταίος, υπηρέτης όλων» (Ορθρος Μεγάλης Δευτέρας). Είμαστε σοβαροί; Ποιος θέλει να γίνει μαθητής Του αν πρέπει, όσο προοδεύει στη μαθητεία, να γίνεται περισσότερο υπηρέτης; «Τι' αυτό ήλθα κι εγώ, για να υπηρετήσω τον άνθρωπο που φτώχνει», συνεχίζει. Έτσι γίνεσαι αφεντικό, στον δικό Του καινούργιο κόσμο. Και παραμένουμε –παράδοξα– συμμετοχοί στην υπηρεσία Του όταν στερούμαστε με τη θέλησή μας την ενεργό συμμετοχή στη Λατρεία, όπως εφέτος, αφού με τη θυσία αυτή βοηθάμε άλλους να ζήσουν. «Ο Αδης πικράθηκε, ματαιώθηκε, καθώς Σε είδε Θεάνθρωπο...». Ερχόταν πάλι όλος χαρά στις «παρалаβές», ότι θα συναντήσει ένα ακόμη θύμα. Και βρήκε ξαφνικά θεωμένη ανθρώπινη φύση. «... Γεμάτον πληγές και παντοδύναμο» (Ορθρος Μεγάλου Σαββάτου). Ένας νέος ορισμός της δύναμης και του ανδρισμού ανατέλλει. Εν μέσω της περιρρέουσας κουλτούρας των ποικίλων «φουσικωτών»: του σώματος, των αισθημάτων, της εξουσίας, των δημοσίων σχέσεων. Καταπληγωμένος, Σιωπηλός, Νικητής. Από αγάπη.

Στον Επιτάφιο πάλι: «Δός μοι τούτον τόν ξένον». Πολλές φορές επαναλαμβάνεται, σαν σκόπημα για να μας εντυπωθεί. Και Αυτός ρωτά:

«Πώς θα με ακολουθήσετε αν δεν αισθανθείτε και σεις ξένοι;». Από τι, όμως; Μέσα στον ατέλειωτο εγκλεισμό μας είναι σίγουρο ότι κάποιοι θα αισθανθούν ξένοι προς τους δικούς τους ανθρώπους. Μήπως αντίδοτο θα είναι καλύτερα να νιώσουμε ξένοι προς όσα μας συνόδευαν μέχρι τώρα προβληματικά χαρακτηριστικά μας, που υπονομεύουν τις σχέσεις μας; Δεν είναι μόνο οι άλλοι τοξικοί.

«Ο Χριστός κατέβηκε να παλέψει στον Αδην μόνος / και ανέβηκε κρατώντας λάφυρα πολλά της νίκης» (Ορθρος Ανάστασης). Κάτω. Μόνος. Εκεί απ' όπου κανείς δεν γύρισε πι-

Αν δεν κοιτάζουμε τον εαυτό μας κατάματα και δεν τον αντέξουμε, δεν αλλάζουμε. Ποιος θα μπορούσε να φαντασθεί ή να δημιουργήσει άλλη προσφορότερη ευκαιρία από τον εγκλεισμό;

σω. Και όλοι περίμεναν επάνω. Τρεις μέρες. Κινηματογραφική σκηνή, για γερά νεύρα. Τι είδε κάτω; Ποιος θα μας πει; Μάλλον είδε σε πλήρη ανάπτυξη ό,τι αμυδρά και φευγαλέα μόνο διακρίνουμε εμείς μέσα στην ψυχή μας και σπεύδουμε να το βάλουμε στα πόδια, κλείνοντας ερμητικά πίσω μας. Εκείνος δεν φοβήθηκε. Και βγήκε πάνω με εμάς όλους σαν λάφυρα. Αν δεν κοιτάζουμε τον εαυτό μας κατάματα και δεν τον αντέξουμε, δεν αλλάζουμε. Ποιος θα μπορούσε να φαντασθεί ή να δημιουργήσει άλλη προσφορότερη ευκαιρία από τον εγκλεισμό; Εκεί όπου κάνεται, ακούσια έστω, η ψυχαναγκαστική εξωστρέφεια που τόσο συχνά μεταχειριζόμαστε για να δραπετεύουμε από το μέσα. Τελικά με τον Χριστό ξαφνιάζεσαι, μπερδεύεται το μέσα και το έξω. Κλείνεις στο σπίτι, επιστρέφεις στην ψυχή σου και στα πρόσωπα των άλλων, και έτσι βγαίνεις στο υπαίθρο του κόσμου... Καλό (διαφορετικό) Πάσχα!

Ο πατήρ Βασίλειος Θερμός είναι αναπληρωτής καθηγητής της Ανωτάτης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Αθηνών και ψυχίατρος παιδιών και εφήβων.

Η άνοιξη έξω μεθυστική, θα δείχνει τα κάλλη της αλλά για τους περισσότερους θα παραμείνει απαγορευμένος καρπός. Ναι, ίσως φέτος την προοπεράσουμε την άνοιξη και αγγίζουμε κατευθείαν το καλοκαίρι.

«Ελπίζω σε» και όχι «ελπίζω ότι»

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ**

Το Πάσχα οι Εβραίοι εορτάζουν τη διάβαση από τη δουλεία στην ελευθερία, οι χριστιανοί τη διάβαση από τον θάνατο στη ζωή. Και στα δύο Πάσχα δοξάζεται ο Θεός ως Ελευθερωτής: από την τυραννία της δουλείας (στο πρώτο), από την τυραννία του θανάτου (στο δεύτερο). Φέτος, οι χριστιανοί όλου του πλανήτη δεν θα εορτάσουν το Πάσχα στις εκκλησίες. Οι ναοί έκλεισαν παντού (το ίδιο και οι συναγωγές), για να εμποδιστεί η ελεύθερη κυκλοφορία του θανάτου. Είναι αναμφίβολα

Ας συνειδητοποιήσουμε μέσα από το κοινό βίωμα του φόβου πόσο γελοίο είναι κάθε αίσθημα ανθρωπίνης παντοδυναμίας. Είμαστε τρωτοί και ευάλωτοι.

πολύ πικρό για τους πιστούς, τίποτε όμως δεν είναι πικρότερο από τον θάνατο των ανθρώπων.

Η ύψιστη δοξολόγηση προς τον Νικητή του θανάτου και Χορηγό της ζωής είναι να σώσουμε εμείς, όλοι εμείς, ο καθεὶς από τη θέση του, όσο γίνεται περισσότερους συνανθρώπους μας από τον θάνατο. Να σώσουμε τη ζωή των ανθρώπων, τη γυμνή ζωή, όπως την αποκαλούν απαξιωτικά κάποιες σοφές κεφαλές. Οποιαδήποτε μεταστροφή σε μια καινή ζωή, προϋποθέτει τη ζωή ως επιβίωση, ναι, ως επιβίωση! Ο Θεός δοξάζεται σήμερα στα νοσοκομεία και στις Μονάδες Εντατικής Θεραπείας. Στη χώρα μας, το κλείσιμο των ναών και η απαγόρευση των ακολουθιών έχει αναστατώσει την Ορθόδοξη Εκκλησία, γιατί η Εκκλησία μας σε πολύ μεγάλο βαθμό ταυτίζει την ύπαρξη και τη ζωή με την τέλεση ακολουθιών και ιεροπραξιών.

Θα γιορτάσουμε λοιπόν το Πάσχα κλεισμένοι στα σπίτια μας, από φόβο, όπως και οι μαθητές του Χριστού μετά τη Σταύρωσή του, («των θυρών κεκλεισμένων όπου ήσαν οι μαθηταί συνηγμένοι διὰ τὸ φό-

βον», Ιω. 20:19). Κλεισμένοι, απομακρυσμένοι ο ένας από τον άλλο, μα ενωμένοι. Ενωμένοι πρώτα στον φόβο, τον κοινό φόβο του θανάτου. Μην απαξιώνουμε τον φόβο μας, as τον αναλάβουμε. Καταπώς έγραφε ο Μπερνάνος στο μυθιστόρημά του «Η Χαρά» (1929), «κατά μία έννοια, βλέπετε, ο φόβος είναι παραταύτα το παιδί του Θεού, που εξαγοράστηκε τη νύχτα της Μεγάλης Παρασκευής. Δεν είναι όμορφο στην όψη –όχι!– άλλοτε το κοροϊδεύουν, άλλοτε το καταριούνται, και όλοι το αποδιώχνουν... Κι ωστόσο μην κάνετε λάθος: βρίσκεται στο προσκεφάλι καθενός που ψυχορραγεί, μεσιτεύει για τον άνθρωπο». (Oeuvres romanesques complètes, I, Pléiade, σ. 746).

As συνειδητοποιήσουμε μέσα από το κοινό βίωμα του φόβου πόσο γελοίο είναι κάθε αίσθημα ανθρωπίνης παντοδυναμίας. Είμαστε τρωτοί και ευάλωτοι. Αυτή η τρωτότητα όμως, όταν τη αποδεχτούμε βαθιά μέσα μας, μπορεί να γίνει το θεμέλιο της ανθρωπίνης καλοσύνης και αλληλεγγύης. Και τότε αυτός ο φόβος από εγωιστικούς μπορεί να γίνει αλληλέγγυος, από φόβος των άλλων μπορεί να μεταμορφωθεί σε φόβο για τους άλλους, δηλαδή σε έγνοια και μέριμνα, κάτι ελάχιστο διαφορετικό από την αγάπη. Έγνοια και μέριμνα ειδικά για τους πιο ευάλωτους και αναγκασμένους αδελφούς –πάντα υπάρχει κάποιος που είναι πιο ευάλωτος από μένα–, αυτούς που βρίσκονται στους δρόμους, στα νοσοκομεία, στα γηροκομεία, στα ψυχιατρεία, στις φυλακές, στα στρατόπεδα προσφύγων.

Αυτό το Πάσχα μπορεί να αποδειχθεί ουσιαστικότερο από τα προηγούμενα, από εκείνα του τρεχαλητού και του θορύβου. Ίσως, σε αυτή την ψυχική συνθήκη του σκότους από ώρας έκτης έως ώρας ενάτης, πολλά τηλεφωνήματα, και σκάιπ και εικονική από κοινού ομιλοποσία. Θα φορέσουμε τα καλά μας, θα βάλουμε όλο μας το μεράκι για το καλύτερο μας φαγητό. «Είσαι καλά; Είστε καλά;», «Είμαι καλά! Είστε καλά;», «Ο Θεός μαζί μας», «Ιατρική, θεά, προχώρα, πρόλαβε! Από τα κείλη σου κρεμόμαστε και από την ευρηματικότητα των λειτουργών σου».

Θα στενάξουν τα δίκτυα και πάλι δεν θα μπορούμε να τους προ-

Ο κ. Σταύρος Ζουμπούλακης είναι συγγραφέας και πρόεδρος του Εφορητικού Συμβουλίου της Εθνικής Βιβλιοθήκης.

Ονειρεύομαι και σχεδιάζω ένα ξόρκι για το βράδυ της Ανάστασης

Της **ΑΓΓΕΛΑΣ ΚΑΣΤΡΙΝΑΚΗ**

Μυρωδιά λεμονιάς το σούρουπο σε παραλιακό χωριό πριν πολλά, μα πάρα πολλά, χρόνια. Υπέροχοι ανθισμένοι κάμποι, πριν καμιά δεκαετία – μυρμηγκία τα αυτοκίνητα που τους διασχίζουν (είχε πλάκα). Βράδυ σε αυλή παλιού μοναστηριού, πέρυσι, με φαναράκια, δίπλα στις φουντωμένες γλάστρες, πλήθος κόσμου άφωνο από την ομορφιά. Κοντά κοντά μέσα στην εκκλησία: ψάλλω κι εγώ η άθνη με κατάνυξη που έδω σου το κάλλος... Τη νύχτα της Ανάστασης –έχει γίνει πλέον έθιμο– ψηλά σε ένα κορακοβούνι με αγαπημένους φίλους (για χάρη της γηραιάς κυρίας αφηνονται να παινίζουν τα κλαπατόιμπαλα της στρατιωτικής μπάντας), μο-

Πείτε πως βγαίνουμε στο μπαλκόνι, στη βεράντα μας, στην ταράτσα, στην αυλή μας, κοιτάμε τα άστρα – Ξορκίζουμε την απόσταση με τους ουράνιους στίχους του Σολωμού.

ναδικές γεύσεις, κρασί ρουμπίνι, κουβέντες που αποκτούν ένα άλλο κνούδι. Την άλλη μέρα γιορτάζει η Αιθρία που ποτέ δεν μας καλὰ χατίρι. Μέρα αφιερωμένη στη φιλία και στην καλή διάθεση.

Και τώρα; Γιατί μου έρχεται τώρα το άρωμα εκείνο το προ αμνημονεύτων χρόνων τόσο έντονα; Γιατί θυμάμαι τη συζήτηση με τον φίλο το βράδυ του Πάσχα (είχαμε αρχίσει να τουρτουρίζουμε, αλλά δεν το κουνούσαμε από τη θέση μας κάτω απ' το δέντρο) λέξη προς λέξη; Γιατί φέρνω στον νου μου διαρκώς τη γηραιά κυρία και τα εδέσματά της; Και τον ασπρομάλλη παππού μου που μου είχε διδάξει το «Αληθώς ο Κύριος!». Και τους φίλους που είναι στην Αγγλία, και τους φίλους που εί-

ναι στην Ολλανδία, στη Γαλλία, στη Γερμανία, και το παιδί μου βέβαια που είναι πενήντα μίλια μακριά; Μμμμμ... Από την άκρη του μυαλού μου περνάει φευγαλέα η ανταρσία: «Κι αν ξεκινήσουμε δύο-τρεις η ώρα τη νύχτα για να πάμε στους φίλους στο κορακοβούνι, 80 χιλιόμετρα απόσταση, ποιος θα μας πάρει είδηση; Εκεί θα κρατάμε απόσταση, δυο μέτρα τουλάχιστον, ούτε φιλάκια ούτε καν τσουγκρίσμα αυγών...». Αλλά, όχι, το παράτολμο σχέδιο εκπνέει αμέσως – είμαι πολύ νομοταγής και άλλο τόσο φοβισμένη. Μένω σπίτι, μένουμε σπίτι.

Λοιπόν έχω μια λεμονιά. Φυτρώνει στο παρτέρι της πολυκατοικίας κάτω απ' το μπαλκόνι μου. Έχει κιόλας αρχίσει να βγάζει μπου-

μπούκια, σε μια βδομάδα θα είναι το κάτι άλλο. Εισπνέω το άρωμά της. Ομολογώ ταπεινά πως κάνω και το τεστ αν η όσφρησή μου λειτουργεί ακόμα ικανοποιητικά. Θα συνδυάσω το τεστ με μια μεγάλη εισπνοή ευφροσύνης τη μέρα της Αιθρίας. Και τηλεφωνήματα, πολλά τηλεφωνήματα, και σκάιπ και εικονική από κοινού ομιλοποσία. Θα φορέσουμε τα καλά μας, θα βάλουμε όλο μας το μεράκι για το καλύτερο μας φαγητό. «Είσαι καλά; Είστε καλά;», «Είμαι καλά! Είστε καλά;», «Ο Θεός μαζί μας», «Ιατρική, θεά, προχώρα, πρόλαβε! Από τα κείλη σου κρεμόμαστε και από την ευρηματικότητα των λειτουργών σου».

Θα στενάξουν τα δίκτυα και πάλι δεν θα μπορούμε να τους προ-

λάβουμε όλους και όλες. Ονειρεύομαι και σχεδιάζω ένα ξόρκι για το βράδυ της Ανάστασης. Πείτε πως βγαίνουμε στο μπαλκόνι, στη βεράντα μας, στην ταράτσα, στην αυλή μας, κοιτάμε τα άστρα και μουρμουρίζουμε: είναι νύχτα γλυκιά και το φεγγάρι δε βγαίνει να σκεπάσει άστρο κανένα: περίσσια, μύρια, σ' όλη τους τη χάρη λάμπουν άλλα μονάχα, άλλα δεμένα: κάνουν και κείνα Ανάσταση που πέφτει του ολόστρωτου πελάου με στον καθρέφτη. Ξορκίζουμε την απόσταση με τους ουράνιους στίχους του Σολωμού.

Η κ. Αγγέλα Καστρινάκη είναι καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης.

Η Καθημερινή της Κυριακής στην πόρτα του σπιτιού σας!

Απλά συμπληρώστε τα στοιχεία σας online καθ' όλη τη διάρκεια της βδομάδας ή και την ίδια μέρα της Κυριακής.

**Η εφημερίδα σας θα βρίσκεται στην πόρτα σας!
Αξιόπιστη και Άμεση ενημέρωση στο σπίτι!**

Η Καθημερινή της Κυριακής στηρίζοντας τις ευπαθείς ομάδες και όσους αδυνατούν να κυκλοφορήσουν προσφέρει υπηρεσία κατ' οίκον παράδοσης της εφημερίδας στο σπίτι σας

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Η αλήθεια είναι στη γνώση.

Τιμή εφημερίδας με την παράδοση 3 ευρώ | Πληρωμή: με την παράδοση με contact less card
Ισχύει πιλοτικά για παράδοση εντός τους Δήμους Λευκωσίας, Στροβόλου, Λακατάμιας, Έγκωμης, Αγ. Δομετίου, Αγλαντζιάς, Λατσιών.